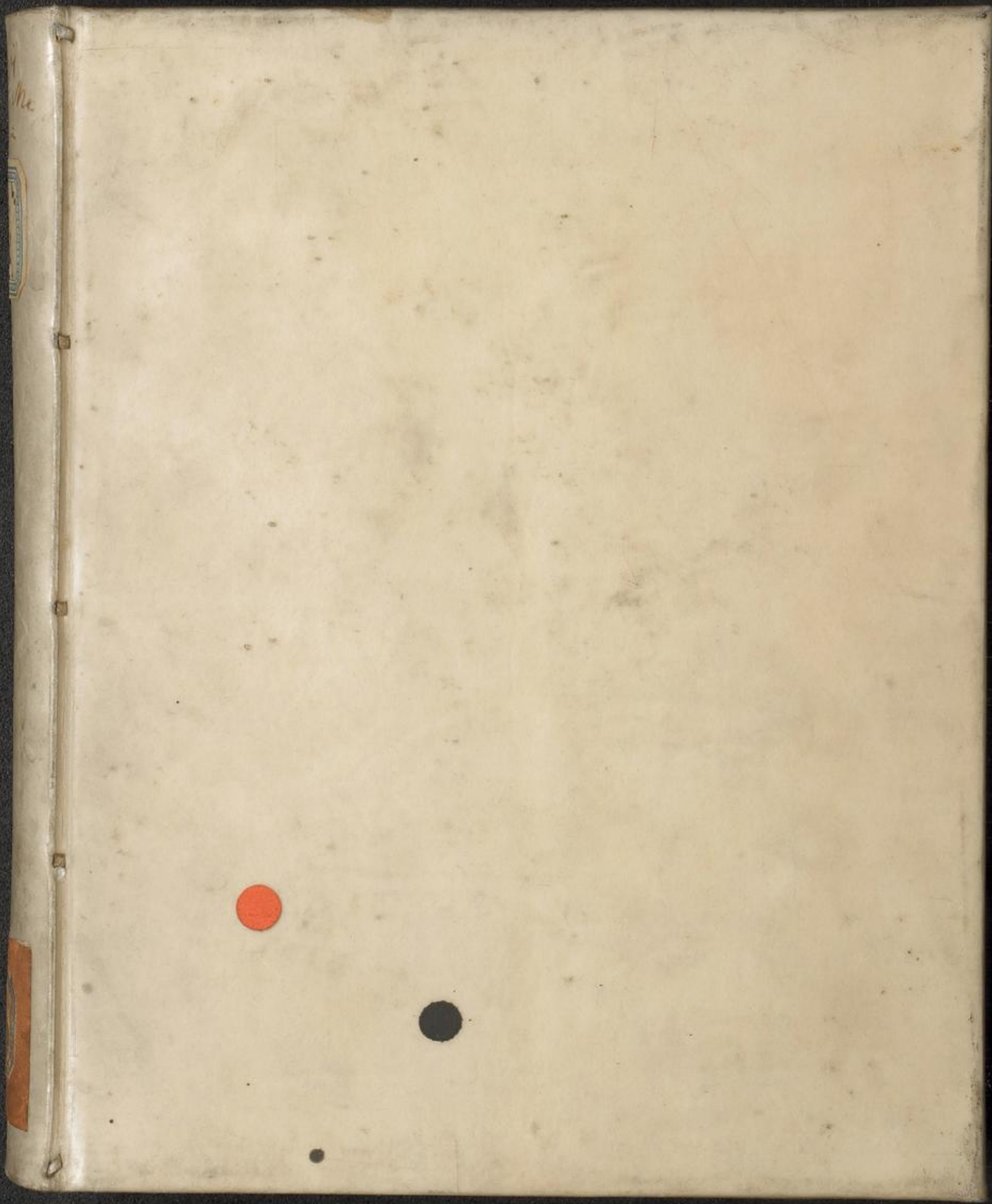
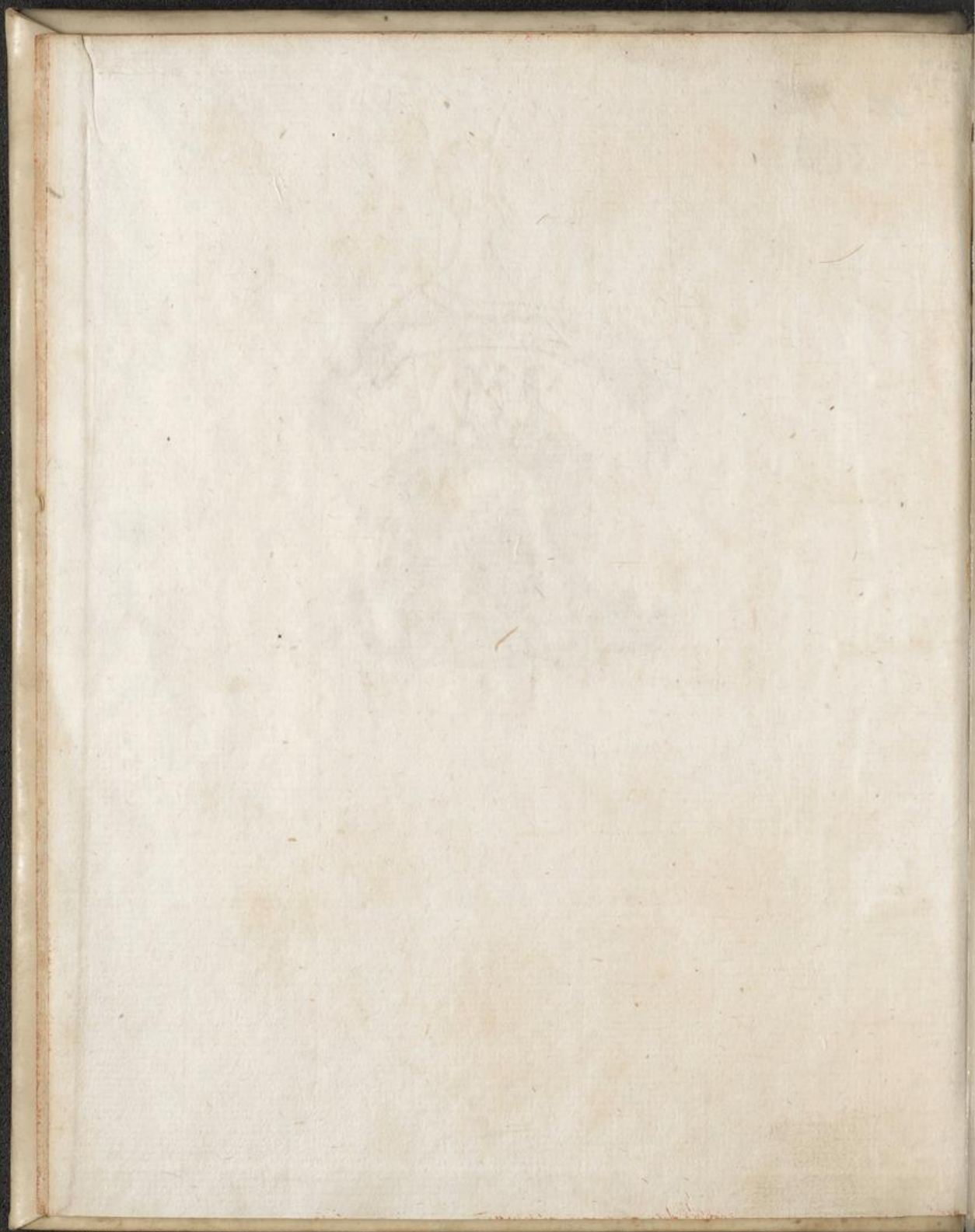

40 A 173
869.

HISTORIA MEDICINAE

A RERVM INITIO

AD

ANNVM VRBIS ROMAE DXXXV.

DEDVCTA

STVDIO

IO. HENRICI SCHVLZII

MED. D. ET PROFESSORIS PVBLICI

ALTORFINI ACAD. NAT. CVR.

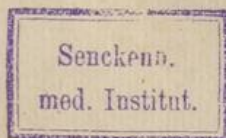
COLLEGAE.

ACCEDVNT TABVLAE AENEAE, CHRONO-
LOGICA, ET INDICES COPIOSI.

LIPSIAE

APVD PETRVM CONRADVM MONATH.

CLD MDCCXXVIII.

*Ad Biblioth.
Johann Christian Senckenberg
Med. & Phys.
Novo-Francf. on. 5. p.*

LIBRARY OF THE
MEDICAL DEPARTMENT
OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO
CHICAGO, ILL.

SACRAE REGIAE
MAIESTATI

*POTENTISSIMO AC SERENISSIMO
PRINCIPI DOMINO*

DOMINO
FRIDERICO
AVGVSTO

REGI POLONIARVM

MAGNO DVCI LITHVANIAE, RVSSIAE, PRVSSIAE,
MASOVIAE, SAMOGITIAE, KIOVIAE, VOLHINIAE,
PODOLIAE, PODLACHIAE, LIVONIAE,
SMOLENSKIAE, SEVERIAE AC
ZERNICHOVIAE, &c.

**DVCI SAXONIAE, IVLIAE, CLIVIAE,
MONTIVM, ANGARIAE ET WESTPHALIAE, S. R.
IMPERII ARCHIMARESCHALLO ET ELECTORI,
LANDGRAVIO THVRINGIAE, MARCHIONI MISNIAE,
AC SVPERIORIS PARITER ET INFERIORIS LVSATIAE,
BVRGGRATIO MAGDEBVRGI, COMITI PRINCIPATO
HENNEBERGICO, COMITI MARCAE, RAVENSBERGI,
ET BARBYAE, DYNASTAE IN RAVEN-
STEIN, RELIQUA**

DOMINO SVO CLEMENTISSIMO

REX POTENTISSIME DOMINE CLEMENTISSIME.

onspectum REGIAE MAIESTATIS
VESTRAE subire tam leuiden-
se opusculum numquam au-
sum fuisset , nisi omnium
communi praeconio insignis
atque incredibilis clementia illa celebra-

) (3

re-

retur , qua iam pridem effectum est , vt,
quantam Regio culmine dignissima magni-
ficentia VESTRA admirationem animis
omnium mortalium impressit , tantum quo-
que sui amorem atque desiderium iisdem
ingenerauerit. Præ ceteris vero homini-
bus Regium MAIESTATIS VESTRAE no-
men impensius venerantur illi , qui vniuer-
sæ naturæ , & structuræ humani corporis ,
interiora scrutantur , quorum conatibus
adiuuandis , industriæque excitandæ,
clementissima MAIESTATIS VESTRAE
voluntas ditissimos rerum , quæ artes
scientiasque exornant , thesauros aperuit,
publicisque omnium vsibus exposuit. Vni-
uersa iam Europa miratur earum incredi-
bilem copiam ac infinitam varietatem:
ædium vero , quarum porticibus ea repo-
nuntur , sumtuosam magnificentiam stu-
pet

pet, & vltro fatetur a nullo vmquam Re-
ge maius vel præstantius beneficium natu-
ræ rerum curiosis ac sedulis cultoribus ef-
se præstitum. Quæ igitur omnium, quos
humanum genus ob amorem naturalis at-
que salutaris scientiæ vmquam celebrauit,
Regum atque Principum gratiam longe su-
perauit, illarumque cultores deuotissima
pietate deuinctissimos tenet, MAIESTAS VE-
STRA, REGVM SERENISSIME AC CLEMENTIS-
SIME, patiat, obsecro, hominem obscu-
rum ac peregrinum ad Regios pedes de-
uotissima mente reponentem lucubratio-
nes illas, quibus inter alia ostendit, quam
testudineo gradu medicina per priuatos
profecerit, quam vero feliciter illa olim
increuerit, quum Cyri, Alexandri, Ptole-
mæi, alique immortalis memoriæ princi-
pes, benigna clementissimi fauoris aura
ipsi

ipsi adspirarent. DEVM immortalem sup-
plex veneror, tribuat MAIESTATI VESTRAE
regnum tranquillum, & valetudinem nul-
lis morborum procellis afflictam : conser-
uet REGIAM SOBOLEM ET GENTEM
VNIVERSAM, subiectorum populorum
spem atque praesidium : quorum piis pre-
cibus vota coniungere numquam cessa-
bit

REGIAE VESTRAE MAIESTATIS

deuotissimus omnium servus

IOANNES HENRICVS SCHVLZE.

PRAE-

PRAEFATIO AD LECTOREM.

INter illas causas, quibus tribuere debemus quod nostro hoc saeculo pleraque disciplina laetius effloruerunt, et non contemnendas vel emendationes vel accessiones habuerunt, haud iniuria hanc reponendam esse existimo, quod viri aliqui longe doctissimi historiarum luce eas colustrare coeperunt. Non desuere quidem superiori etiam aeo, quibus in animum venit hac potissimum face adhibita caliginem & praedudicia dispellere: sed longe maximo studio, feliciorique successu, nostra etate negotium hoc agitatum esse, sera posteritas sine dubio predicabit. Equidem nolo hic descendere ad amplam expositionem fructus illius, quem historia litteraria sedulis cultoribus suis elargitur: quum de eo neminem liberaliter educatum, nostro praesertim hoc aeo, dubitare posse existimem, quod ad sectaria seruitutis iugum excutiendum, & ad pomeria cuiusvis disciplinae producenda, nihil aptius excogitari possit, quam si sciamus & subinde intueamur quot res & quanti momenti ignorauerint illi, qui pridem, tamquam principes & absolutissimi auctores huius vel illius disciplinae, in scholas introducti, tantaque veneratione culti fuerunt, ut vel publica auctoritate ultra illos sapere vellet vetitum olim fuerit, vel socordia & ambitio priuatorum quorundam aliis persuaserit, gloriosius esse cum illis

veteri-

PRÆFATIO.

veteribus errare, quam cum nouatoribus sapere, quantumuis illi multa, temporis beneficio detecta & comprobata, in medium attulerint.

Sed non illam solum utilitatem præstat disciplinarum historia, quod nos a sectaria pusillanimitate liberos seruat, & semper idoneos meliora docentibus præstat: verum etiam quasi inuentarium quoddam, & ut ita dicam, descriptionem fundi cuiusuis discipline præbet, ex qua discas quam quisque particulam eius diuersis temporibus accuratius coluerit, & quo modo cultam aliis tradiderit: iine successores parta tuiti fuerint, an amiserint, contenti paratis & acceptis fuerint, an ampliora acquisiuerint, vetera subruerint et prorsus ab integro noua condiderint, an labem minitantiatibicinibus quibusdam & substructionibus munire, vel noua incrustatione commendare satis habuerint: quæ singula in quauis disciplina recte pernosse adeo iuuat, ut vere videamus illos, qui talia requirere non curauerunt, nec ipsos eam recte intelligere, nec sine confusio- nis & errorum multiplici periculo de vllare iudicium ferre posse.

Hæc ut in quauis disciplina ita se, quemadmodum dixi, habent: ita seorsim in medicina tam vera deprehendimus, ut vix mihi verendum sit fore aliquem qui vel dubitare de dictis, vel negare historie necessitatem audeat. Sed vno alteroque exemplo liceat assertum meum comprobare. Peruulgatum apud veteres Aegyptios, tum Græcos, tandem etiam Romanos erat, ut ventriculum a saburra liberaturi vomerent. Prouocabant autem hanc excussionem vel aqua tepida largius hausta & digito faucibus intruso, vel digitali vomitorio, aliisque id genus machinationibus ab excutiis ventriculi nuper propositis haud multum diuersis. Id vero institutum ab athleticis, voracitatis inducendæ causa, maxime frequentabatur: cui se vitæ generi nobilissimus quisque Græcorum addicebat,

bat, adeo ut simul hac consuetudo per omnem gentem vulgaretur, & cum aliis Graecorum institutis ad Romanos transfret. Quis vero non videt, quam diuersus sit iste dieteticus priscorum vomitus ab illis apud nos frequentibus vomitum provocandi modis, per medicamenta emetica ore assumenda? Facile autem mihi foret ostendere praclaros viros vomitoriarum medicinarum, in febribus tam intermittentibus quam acutis, usum tueri voluisse tam crebrorum apud Aegyptios, Graecos & Romanos vomituum exemplis, & prorsus in argumentum praclari fructus hinc expectandi simul allegare particulas volatiliores medicinae emeticae in sanguinem penetrantes, absolutaque ventriculi euerfione omnia excretoria organa stimulantes: quales certe in veterum illo dietetico vomitu frustra allegantur. Refertur etiam de Erasistrato, quod purgantia omnia reprobauerit, a coena vero vomere homini adsueto certis casibus permiserit: quam quidem concessionem non opus est mirari, & aut inconstantiam Erasistrato tribuere, aut vomitoriorum praepurgantibus magnam & peculiarem prerogatiuam inde suspicari: quum blandus ille vomitus in homine adsueto nihil mouere possit eorum, quae Erasistratus ab omni euacuatione fieri metuit, & propterea usum eorum tollere conatus est.

Apparet iam ex unico vomituum exemplo quam facile fieri possit ut veteres omnino contra mentem ipsorum intelligamus & allegemus, nisi historia, tamquam filo Ariadne, ducamur. Enimuero facta veterum omnino facilius intelliguntur & memoriae obuersantur, quam dogmata, eorumque verus sensus. Per omnia inde a medicina ortu, ad hodiernum usque diem, tempora spiritus in subsidium vocati sunt ad explicanda oeconomia vitalis varia negotia. Eos Hippocrates genituram utero inclusam subire & foetum articulare docuit: eosdem Erasistratus arterius inclusos ad omnes partes diducit, ut a-

PRAEFATIO.

nimal artus suos libere & cum facilitate mouere possit : Athenæus , sectæ pneumaticæ auctor , nihil fere non tribuebat spiritui : Galenus eos arteriis etiam relinquit , sed sanguini innatantes & permixtos : recentiores denique auctores spiritus ubique laudant , & magnis in corpore regundo utilitatibus præficiunt . Enimuero quam dissona sint quæ verbis iisdem tradere auctores tanto temporis decursu videntur , norunt illi , qui definitiones spiritus vocabulo , in tam diuersis scholis adhibito , cuiusuis dogmati congruas accuratius rimantur .

In procliui omnino esset longe pluribus exemplis ostendere , quam fieri non possit ut veteres recte intelligamus , ex eorumque monumentis fructum capiamus , nisi bene explorata ipsorum dogmata habeamus , & in quibus diuersa a nobis senserint , meminerimus : hoc autem ex medicinæ historia diligentius culta nos consequi . At vero omnino confido fore ut nemo elegantis solidæque doctrinæ medicæ studiosus ignoret , aut non facile per se consequatur , disciplinam per aliquot mille annos plurimas metamorphoses passam , faciem suam sæpissime mutauisse : fierique non potuisse , quin , re plerumque eadem manente , artis termini plurimum in alios sensus detorquerentur : horum vero aliquem indicem habere necessarium esse intelligant . Neque vero fieri etiam potest ut non iucundum æque ac fructuosum sit intelligere quantum medicinæ faciendæ nostro æuo familiaria instrumenta ab iis differant , quibus veneranda antiquitas aduersus morbos pugnare nouerat . Vsque adeo certe diuersa vetus illa medicamentorum suppellex a nostro apparatu fuit , ut credam bonum Hippocratem , si ipsi rediuiuo apud nos versari liceret , non magis uti nostris armis posse , quam Dauidi aduersus Goliathum pugnaturo Sauli arma congrua videbantur : & si quem sibi in grauiori morbo curando adiungi socium cuperet , vereor ut solus manere debeat , nisi

PRAEFATIO.

nisi forte Polybum generum, aut Dioclem, Euryphontem-ue ab inferis accersere daretur: nam nostrum nemo ipsius curandi rationes sequitur.

Quum itaque tantam diuersitatem veteris medicinae ab illa, quae hodie obtinet, intelligerem, coepi primo in meam priuatam utilitatem diligentius vetera considerare, & undiquaque colligere, quae desiderii me compotem redderent. Contigit vero mihi, singulari felicitate mea, ut medicinae studius ultimam manum in Illustris medici Domini FRIDERICI HOFFMANNI adibus imponere, saepeque cum humanissimo viro priuatos sermones de rebus utilissimis instituere liceret. Hic autem amorem illum historiae medicinae in me deprehensum non solum crebris excitationibus fouit & ulterius inflammavit, verum etiam conatus meos optimis consiliis direxit, & liberrimo bibliothecae suae instructissimae usu concesso, omninoque ad votum meum comparatis pluribus voluminibus, ita adiunxit, ut iam auderem manum amplificandae huic historiae ad mouere. Cupiebam autem singularia argumenta potius excutiendo studii eiusdem amatoribus industriam comprobare, quam animum integræ historiae scribendae adiicere. Hoc consilio de athletis veterum eorumque diæta, nec non de elleborismis veterum anno cdo lccc xvii. aliqua commentabar. Enimuero eodem anno rogabant me amici quidam commilitones, ut historiam medicinae praelegere ipsis vellem: quod quum denegare ipsis non possem, primæ lineæ ducebantur eius opusculi, cuius nunc primam partem publicæ luci expono, postquam in hac Altdorfina Academia plurimo, quod præfiscine dicam, studio pridem collecta ad examen reuocaui, & occasione praelectionum academicarum, in ordinem redacta auditoribus pro memoria subsidio describenda permiseram.

Videri potero actum iam laborem, & bene peractum a viro doctissimo & laudatissimo Domino D. DANIELE

CLERICO suscepisse, quippe a quo conscripta medicina historia omnium calculos est promerita. Enimuero me a scribendo neutiquam deterrevit potuit illius Viri praegressa industria. Nam tunc quidem temporis adeo rara prostabant illius historiae exemplaria, ut vix comparari pretio possent, et de noua editione nondum audiueram cogitari. Accedebat quod is vir doctissimus ultra Galeni tempora scribendo non erat progressus, iamque publice significauerat vix a se sperandam esse operis continuationem: & quod Gallica lingua scripserat, quam studiosorum medicinae paucissimi ita callent, ut cum fructu legere hoc idiomate conscriptos libros possint. Neque tunc fando quicquam perceperam de doctissimi Britanni Domini D. IO. FREINDII instituto medicinae historiam post Galeni tempora concinnandi, quae lucem demum apud Batauos, Gallice loqui docta, adspexit, postquam omnem laborem exegeram et usque ad tempora renascentium litterarum medicinae fata, non sine magno labore, consigneram. Sed neque nunc, ubi etiam hic pulcerrimus sane foetus in publica luce versatur, meum propositum ille euertit: quum res ipsa loquatur, & eruditissimus auctor profiteatur sibi potissimum, & prope dixerim vnice, illud curae fuisse, ut praxeos rationem haberet, nihilque exhibere eum voluisse, nisi quod ad illam partem illustrandam faciat: mihi quoque adeo satis amplo spicilegio, post messem Freindianam, locum relictum esse videam.

Cæpi igitur consilium agitare de edendo foetu meo, remque cum patronis & amicis quibusdam communicavi, ut ipsorum consiliis adiutus melius, quam solus potuissem, defungerer suscepto opere. Obtigit promte bibliopola honestissimus, qui editionem sumptibus suis procuraret, cumque satis multum temporis limando poliendoque operi de nouo insumissem, prelo subiectum est, iam ante annum, & quod excedit tempus. Perlatum interea ad

PRAEFATIO.

nos fuit quanta animorum contentione apud Britannos de ingenua priscorum Romæ medicorum conditione decertetur. Dum itaque meum laborem eo usque fere deduxeram, ut locus esset, quo de hoc argumento exponi deberet: omnem moui lapidem ut scriptorum de hoc argumento schediafmatum particeps fierem: praesertim quum mihi res digna videretur, de qua non obiter ageretur. Enimuero frustra in hunc usque diem exspecto illas commentationes, licet apud eruditos viros saepius requisitas, & a bibliopolis anxie petitas. Cepi itaque consilium, quo & mihi, & bibliopola commodis, consularem, scilicet ut in duas partes commentationem meam diuiderem, primamque hanc, a rerum initio ad Graecanicæ medicinae in urbem Romam aduentum, luci nunc exponerem: alteram, usque ad renascentium litterarum epocham, per exigui temporis interuallum domi premerem, & interea comparandis illis scriptis ulterius inhiarem.

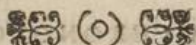
En rationes cur serius, quam spem feceram, & pro integra dimidiam historiae medicinae partem, nunc luci exponam. Fecerimne scribenda illa opera pretium, liberimo equi & harum rerum intelligentis lectoris iudicio permittitur. Quibus auctoribus usus sim, ingenue ubique profiteor: ipsique mihi optime sum conscius, quod nihil, nisi iterum iterumque examinatum, posuerim, minimeque festinanter ea, quae alii ante me posuerant, in meas paginas transtulerim. Saepe me eadem cum D. D. CLERICO tradere profiteor, ubi me ipsius rei consideratio docuerat rem ita se habere, ut ab illo erat propositum: sed nec raro me ab illo discedere lector beneuolus animaduertet, etiam si de hoc dissensu minime admonui. Neque volui quemquam, a quo dissentirem, nomine suo appellare: factum tamen est ut semel Almélouenius duriusculi correctus sit: quod omnino omissem, si illo tempore, quo sub praelo istud folium exscribebatur, domi fuisset
& re-

PRAEFATIO.

relegere potuisssem. Video etiam saepe minime expectata & praevisa itinera effecisse ut in pauculis plagulis, me absente excusis, errata exstantiora relictasint, quae quidem, quo pacto corrigi debeant, indici subiecta admonitio docebit. Tabulam chronologicam adiici omnino necessarium visum fuit. In hac concinnanda usus sum R. P. DIONYSII PETAVII laudatissima industria, sequutus quippe calculos ab ipso in doctrina temporum pridem accurate positos. Quod superest equum lectorem rogo, velit laborem nostrum publico inseruiendi desiderio susceptum & exantlatum, aequi bonique consulere. Scribebam
Altorfii Norimbergensium a. d. XXI Septembris
CLO ICCCXXVIII.

ADMO-

ADMONITIO

DE TABVLA CHRONOLOGICA

In hac concinnanda sequutus sum R. P. DIONYSIVM PETAVIVM. Coniungo autem epocham mundi creati Christique nati vbique : quibus addo Olympiadum seriem annosque Romæ conditæ vsque ad initium sæculi Christiani quarti. Nam quum historia ex multis diuersarum nationum auctoribus haurienda sit ; & nunc huius nunc alterius epochæ mentionem inueniamus : hoc conspectu labor calculi simul & semel tolletur. Inde a sæculi Christiani septimi anno vicesimo secundo etiam Hegira computanda est , quoniam ob scriptores Arabicos carere illa non licet.

Conspectus omnium epocharum.

Ante Chri- stum natum				
3984.	Mundus conditur			
3983.	I. annus mundi conditi			
776.	3208	Olympias prima.		
754.	3230	VI. 3	Roma conditur	
-----	3983	CXCIV. 4	753.	Christus nascitur
a Chri- sto na- to 1	3984	CXCV. I	754.	
622	5335	-----	-----	Initium Hegiræ , seu fugæ Muhammedis.

Si quis annis mundi addat 730. inueniet annum periodi Iulianæ, qua sæpe sola Petauius, ipsiusque chronologiam sequuti, vtuntur.

XXX

TA-

TABVLA CHRONOLOGICA

TABVLA CHRONOLOGICA HISTORIAE
MEDICINÆ

CERTO EXPLORATA MOMENTA INDICANS.

A mundo condito ad annum vrbis Romæ DXXXV.

Tempus fabulosum indefinitum.

Orientis quidam populi, seorsim vero Babylonii, Aegyptii, Sinenses, Malabares, stupendam suæ gentis, religionis, sapientiæ & medicinæ iactant antiquitatem, multis annorum myriadibus mundi conditi ætatem, quam ex sacris litteris edocti sumus, excedentem. Has vero inficetas fabulas transire omnes liceat.

HERMAN. CONRINGIVS *aduers. chronol. c. IX.*

Quæ Chaldaei aut Babylonii olim de temporibus prodiderunt, multum inter se dissonare nemo nemo non videt. Docet vero vel solus ille dissensus nihil certi illos habuisse. - Ceterum omnes illas annorum myriadas inani mendacio esse confictas, ex sacra historia abunde omnibus est perspicuum.

DIONYSIVS PETAVIVS *in animaduers. ad Epiphanium, p. 12.*

Non mediocris ineptiæ est hisce nugis & quisquiliis locum in historia chronologiaque tribuere.

Ante Christum natum

3984.

Mundus creatur.

3983.

1.

Mundi creati annus primus.

Medicina inuenitur.

Thubalcain chemiæ metallurgicæ magister.

3054.

930.

ADAM, primus homo, primusque medicus, moritur.

SERH

HISTORIAE MEDICINAE.

Ante Christi- stum na- tum.	A. Mund.	
2942	1042	SETH moritur.
2329	1655	Diluuium vniuersale.
2328	1656	
		Post diluuium de medicina, quod relatu dignum fit, parum inuenimus : na- ta autem tunc fuit & aucta Aegy- ptiorum medicina, debetque hoc interuallo Isis Osiris, & Hermes floruisse, quibus Aegyptiæ medici- næ inuentio tribuitur.
1769	2215	Iosephus patriarcha ab inuidis fratri- bus venditus in Aegyptum dedu- citur, cuius occasione medici & seorsim pollinctores Aegyptii in sa- cris memorantur.
1575	2409	Circa hoc tempus putatur Iobus esse mortuus.
1531	2453	Israelitæ, Mose duce, ex Aegypto pro- ficiscuntur.
		Melampus floret : vt & Chiron Cen- taurus.
1263	2721	Argonautarum expeditio, quam me- dicinæ Græcanicæ initia exiguo in- teruallo superant.
		Medea & Circe.

)()(2

Aescu-

TABVLA CHRONOLOGICA

Ante Chri- stum nat.	A. Mund.	
1247	2737	Aesculapii religio cœpit.
1194	2790	Troiani belli initium, cui interfuerunt Podalirius & Machaon, Aesculapii filii. Alii etiam heroes medicinæ gnari.
1004	2980	Salomón, Rex Judæorum sapientissi- mus, floret.
916	3068	Afa, Rex Judæ, pedibus laborans, Deo præterito, a medicis opem petit.
776	3208	Olympias prima.
754	3230	VI. 3. Roma conditur
753	3231	VI. 4. I. 1. annus ab urbe con- dita.

Tobias

HISTORIAE MEDICINAE.

Ante Chri- stum nat.	An. Mund.	Olympiad.	Rom. con- ditae.	
1690	3295	XXII. 3.	64.	Tobias iunior patris cæcitatem dispel- lit.
616	3368	XLI. I.	138	Necos, quem Ne- chepsum putant, in Aegypto re- gnat.
525	3459	LXIII. 4.	229	Perseæ Aegyptum occupant.
522	3462	LXIII. 3.	232	Democedes Croto- nienfis floret & in Persarum pote- statem venit.
505	3479	LXVIII. 4.	249	Floret Callias, qui cinnabarim inue- nit.
500	3484	LXX.	254	Pythagoras mori- tur. Florent disci- puli Alcmaeon & Empedocles, ana- tomes cultores.
433	3551	LXXXVI. 3.	321	Romani pestilentia pressi Apollini æ- dem, pro valetu- dine populi, vo- uent.
430	3554	LXXXVII 3.	324	Sæua Athenis pesti- lencia, quæ postea recruduit anno 4. Democritus mori- tur. teste DIODOR.
404	3580	XCIV. I.	350	SICVL O lib. XIII. p. 401.

)))) 3

Eury-

TABVLA CHRONOLOGICA

Ante Chri- stum nat.	A. Mund.	Olymp.	Rom. con dit.	
				Euryphon floret, vt & Nicomachus Aristo- telis parens.
				Herodicus f. Prodicus Selymbrianus medi- cinam gymnasticam inuenit. Plato floret.
357	3627	CV. 4.	397	Hippocrates moritur. Thessalus & Draco, eius filii & gener Poly- bus florent: vt & discipuli Hippocra- tis, Prodicus, Dio- xippus & Apollo- nius.
356	3628	CVI. I.	398	Alexander M. nascitur. Philistio. Eudoxus Cni- dius, Meton Athe- nienfis, Praxagoras, Diocles, Chrysi- pus Cnidius.
342	3642	CIX. 3.	412	Aristoteles Alexandri tunc 14. annos nati præceptor constitui- tur, huncque prin- cipem & commili- tones medicinæ philosophiæque na- turalis amore im- buere cœpit.
336	3648	CXI. I.	418	Alexander M. regnare cœpit.

Ale-

HISTORIAE MEDICINAE.

Ante Chri- stum nat.	A. Mundi.	Olymp.	Rom.con- dit.	
331	3653	CXII. 2.	423	Alexandrinae vrbis ini- tium. Expeditionem sequuntur medici complures Græci, vt & philosophi.
324	3660	CXIV.	430.	Alexander M. moritur. Ptolemæus Lagi Ae- gypto præesse cœ- pit.
294	3690	CXXI. 3.	460	Erasistratus in aula Se- leuci degit & Antio- cho novercam per- dite amanti vitam conseruat.
				Herophilus & Eude- mus in Aegypto ana- tomen maximo cum successu co- lunt: quo Erasistra- tus etiam, iam senex, venit & se theoriæ ac anatomicis studiis consecrat.
				Theophrastus Eresius flore: ipsi cœuus fuit Thrayas Man- tinensis & Alexiades.
291	3693	CXXII. 2.	463	Aesculapii signum Ro- mam Epidauro transfertur.
286	3698	123. 3.	468	Serapis Alexandriam transfertur.

Ptole-

TABVLA CHRONOLOGICA HISTORIAE MEDICINAE.

Ante Chri- stum nat.	A. Mundi.	Olymp.	Rom. con- dit.	
287	3699	123.4	469	Ptolemæus Philadel- phus regnare cæpit, & litteris ac medici- næ plurimum favit: bibliothecam Ale- xandrinam condidit.
				Apollophanes Seleuci- ensis, Erasistrati di- scipulus, regis Antio- chi Soteris gratia flore.
				Herophilei & Erasistra- tei florent. Sectæ Empiricæ exortus. Philinus Cous, & Serapion florent.
260	3724	130	494	Floruit Aristogenes, ex Chryssippi seruo & discipulo medicus Antigoni Gonatæ factus.
234	3750	136. 3.	520	Cato Censorius nasci- tur.
219	3765	140. 2.	535	Primi Romam medici Græci veniunt.
218	3766	— 3.	536	Andreas medicus ob- truncatur.
154	3830	156. 3.	600	Finiiunt DC. illi anni, quibus ex Plinii sen- tentia Roma sine medicis fuit.
149	3835	157. 4.	605	Cato moritur, annos natus LXXXV.

HISTO-

HISTORIAE
MEDICINAE
PERIODI PRIMAE

SECTIO PRIMA

DE

MEDICINAE PRIMA ORIGINE
ET SEORSIM DE MEDICINA AEGY-
PTIORVM PLVRIVMQVE GENTIVM

Capitibus quinque
agitur

- I. *De Medicina antediluviana.*
- II. *De medicina post diluvium propagatione et amplificatione : seorsim de ortu medicinae Aegyptiae.*
- III. *De medicorum et medicinae apud Aegyptios antiquos statu.*
- IIII. *De pollinctura et alchemia Aegyptiorum, ut et medicina exoterica seu vulgi : nec non de quibusdam recentioribus medicinae Aegyptiae auctoribus.*
- V. *De aliarum gentium antiquissima medicina.*

CAP. I.

De Medicina antediluviana.

CONSPECTVS.

DEVS auctor medicinae celebrandus est. I.

Quo sensu pagani homines idem dixerint. II.

Quid Rabbini, eosque sequuti, perhibeant. III.

Quo sensu rectissime dicatur. IIII.

Homines videntur medicinae primas doctrinas experiendo didicisse. V-VII.

Experientias vero illas attente notare, et propagare iussit studium se suosque conservandi. VIIII. X.

An vero Adamus ex characteribus et signaturis rerum creaturarum profecerit, in medio relinquitur. XI.

Iuuit vero nascentem doctrinam medicam longaeuitas primorum hominum. XII.

Chemiae beneficio, ut aliqui iactant, comparata. XIII.

Qua specie chemiam ad Adamum usque extendant. XIIIII.

et unde originem repetant. XV.

De egregiorum diuersae sunt sententiae. XVI.

De Tubalcaino. XVII.

et Setho, eiusque prouido beneficio. XVIII. XVIIIII.

Hæc cum chemiae metallurgicae antiquitatem confirment, ad medicam tamen nihil faciunt. XX.

Præsertim quum longaeuitatis causæ simpliciores adsint. XXI.

nam corpora robustiora nacti erant primi homines. XXII.

simplicior victus erat: forte etiam aer salubrior. XXIII.

denique Deus voluit eos esse nobis longeuiores, ut mundus incolis impleretur. XXIIII.

Noachum quoque fingunt magnum fuisse chemicum. XXV.

I.

mnium gentium communi consensu rectissime statuitur, DEVM O. M. auctorem medicinæ a mortalibus celebrandum esse; quamuis non omnes recte intelligere videntur, quo nomine ipsum tanti beneficii auctorem agnoscant.

II. Paganorum hominum plerique fingunt et pingunt nobis deos deasue, qui terris tantum beneficium intulerint, hominesque artem vel totam, vel certas partes illius, docuerint: aut a diis generatos homines, deinceps in concilium deorum receptos, nobis narrant, qui non desinant illis, a quibus religiose coluntur, per sacerdotes suos idem beneficium elargiri: de quo in Aegyptiorum Graecorumque rebus plura dicendi locus erit.

III. Rabbini, eosque sequuti ex Christianis et Muhammedanis plures, perhibent a DEO primo homini libros vel librum, cum omnibus sapientiæ partibus etiam medicinam complexos, datos fuisse: eidemque adiunctum præceptorem, Razielem angelum,* et librum exposuisse et plura suggestisse.

* Iudæi non Adamo soli, sed et aliis patriarchis, adiunctos angelos, tamquam de hac re certissimi, nominant. Confer celeberrimi polyhistoris D. D. FABRICII *Codic. pseudepigr. V. T. pag. 4.* Apud eundem *pag. 27.* legi potest de libro Razielis. Muhammedani decem libros a Deo ad Adamum peruenisse in fidei suæ compendiis docent, ut videri potest in illo, quod eruditissimus ADR. RELANDVS cum versione et notis iterato edidit.

IIII. Hæc ut partim impie, partim stolidissime, perhibentur, inconsulteque creduntur: ita DEVM verum celebrare auctorem medicinæ haud veremur: quippe auctorem fabricæ corporis seu naturæ nostræ, quæ recte constituta sanitatem optime tuetur et conseruat, morbisque

bisque ingruentibus valide resistit. Eundem quoque agnoscimus auctorem sanæ mentis, quæ ex naturæ operum, inque conseruanda reparandaque sanitate processus atque methodi consideratione, quid factu opus sit, prudenter colligit, effectus vero et euentus obseruatos fideli memoria conseruat. Ne dicam, quanto iure medicinæ auctor vel eo intuitu colatur, quod ex latissime patentibus rerum naturalium regnis ad medendum præclarissimis viribus plurima instruxit, largaque manu suppeditauit.

Conferatur Illustris STAHLII dissertatio de Deo veræ medicinæ auctore.

V. Facile autem intelligitur hominem primum cum sua coniuge, postquam propria culpa mortalitatis legem subierant, non potuisse diu viuere, quin ab ipsa rerum magistra experientia deducerentur ad cognitionem certarum veritatum, quæ quasi fundamentum illius scientiæ, quæ hodie medicina vocatur, præbuerunt.

VI. Quid magis consentaneum est, quam quod famem sitimque satis crebro experti sint, earumque remedia cibum atque potum existere: cibos potusque adsumptos egestionem consequi: calorem et frigus corpus alterare et afficere: solis radios calefacere, umbram refrigerium præstare, certos ventos æstum, alios frigus adferre, et quæ sunt huius generis alia, didicerint.

VII. Quantum physiologicarum veritatum non didicerunt quum se mutuo contemplarentur primi coniuges, quum amplecterentur, coirent; Eua grauiditatis initium, progressum, exitum experiendo disceret? Valdeque vero simile est Adamum, ipsius rei præsentis necessitate compulsus, laboranti amicæ obstetricias manus adhibuisse, sicque chirurgiæ primam forte operationem exercuisse. Forte etiam tunc primum hæmorrhagiæ exemplum vterque vidit et miratus est protoplastarum.

rum. Certe primum vmbilicum tunc viderunt in recens nato puerulo, lactisque prouentum et usum cognouerunt: meconii etiam notitiam, si eo attendere licuit, consequuti sunt: vt et in succrescentibus paruulis incrementi varios gradus, dentium primum ortum eorumque rursus casum, nouorumque successionem, aliaque, quæ ad pubertatem vsque in alterutro sexu mutantur, non obseruare non potuerunt: quum talia non in omnibus adeo tacite et tranquille mutantur, quin plerumque aliquid noui incidat quod admirationem excitet, animumque primo inter spem metumque suspendat. Ex quo facile cognoscitur non diu post physiologiam ortam pathologiæ addiscendæ necessitatem obtigisse: hygieinæque cum vtraque simul succreuisse.

VIII. Mortis primum exemplum, si non ex natis aliqui prius naturaliter exspirarunt *, viderunt in Abele a Caino percussio: vbi simul differentiam hæmorrhagiarum nouam obseruare licuit.

* Negant Iudæi quemquam natorum ex primis parentibus ante suos parentes fuisse extinctum: primumque, cui hoc contingeret, fuisse perhibent Haranem illum, de quo *Genes. XI, 28. legitur. Conferri iterum meretur D. D. FABRICII Cod. pseud. V. T. pag. 45.* Ceterum constans Christianorum orientalium traditio est Adami mortui corpus non humatum fuisse, sed aromatibus conditum et asseruatum. Noachi cura illud ad Semum peruenisse, Hierosolymæque tandem terræ mandatum esse. De quo iterum videatur D. D. FABRICIUS c. l. p. 243. et 267. BARTHOLEMÆVS D' HERBELOT. in *biblioth. orientali* p. 56. voce ADAM. En pollincturæ antiquitatem ex persuasione orientalium, qui de aliis etiam patriarchis idem, quod de Adami funere, perhibent.

VIII. Plura possent adduci, quæ quiuis, animo sibi sistens illorum temporum statum, et simul cogitans quid non fieri in vita quotidiana non possit, propria meditatione facile adsequitur.* Agnoscemus autem facile

facile Adamum, non minus quam coniugem Euam, suorum natorum propriæque salutis amore ductos, non negligenter ea notasse et natis tempestiue inculcasse, quæ in negotio vitæ sanitatisque conseruandæ experiendo didicerant, vt iisdem circumstantiis recurrentibus vtilitatem inde caperent.

* Legere iuuabit S. R. D. REIMANNI *historiam litter. antediluu.* vbi de medicinæ Adami, et aliorum diluuio superiorum, ortu pluribus exponitur.

X. Atque sic omne illud, quicquid de medicina primi homines nouerunt, experiendo, expertaque probe notando, consequuti sunt, vt aliquem in hac cognitione habitum sibi acquirerent.

XI. Sunt vero non infimi subsellii doctores, qui existimant Adamum præter naturalem cognoscendi atque iudicandi ἀρχινοίαν, retinuisse inter alia facultatem ex characteribus et signis*, quibus quælibet res se ipsam manifestat, earum naturam cognoscendi: ex quo non solum factum sit, vt rebus nomina naturis suis conuenientia imposuerit, verum etiam ut singulis, ad vitæ huius incommoda propulsanda, suamque et liberorum suorum felicitatem promouendam, vsus sit.

* Conf. S. R. D. D. BVDDER *introd. ad histor. philosop. Ebræor. §. I.* Magno certe antiquitatis consensu illa ὀνοματοθεσία animalium ex *Genes. II, 18. seqq.* ad sapientiæ Adami confirmationem trahitur. Sed totam rem aliter exposuit Dom. HERMANNVS AB HARDT φιλολογάτατος Professor Helmstadiensis in *epistola ad P. M. Noltenium 1705. edita*, vbi Abarbanelem secum facientem adducit. Ipsi adstipulantem video CL. REIMANNVM *bist. litt. antedil. p. 52. 53.* Sed esto intelligendum esse locum ex communi interpretatione; quid aliud inde colligetur, quam DEVM hominis mero arbitrio reliquisse, quæ rebus creatis nomina vellet imponere? ISAAC. PEYRERIVS contendit etiam necessarium fuisse vt Adam, quo propriæ memoriæ posteritatisque consuleret, ipso illo momento nomina

mina statim in commentarios redigeret, quum præscire posset vix unquam fore ut singula iterum adspiceret : non enim fert omnis omnia tellus. Sed eadem, puto equidem, cura fecisset necessarium ut omnia depingi simul accurate curasset, ut post multa sæcula vel ipse, vel posterius commentarium recensentes, scire possent quod nomen cui animali debeatur. Ceterum palam est quam exiguum præcones doctrinæ signaturarum seu characterum fecerint operæ pretium : quemadmodum nihilo etiam minus constat quam parum doceant qui linguam naturalem iactauerunt aut quæsiuerunt.

XII. Accessit augendæ fouendæque obseruationum tum copix, tum applicandi dexteritati, longæuitas primorum hominum admirabilis, quam consequuti sunt, aliquorum Chemicorum sententia*, auxilio quorundam arcanorum, seu medicina quadam vniuersali.

* Vide, si placet, iucunda somnia OSWALDI CROLLII in *pref. basil. cbym. p. m. 105.*

XIII. Apparet ex dictis chemicos illos non verecundari artis suæ antiquitatem vsque ad Adamum extendere: quod qua specie ducti quibusque traditionibus innixi, faciant, locus hic maxime postulat exponi.

XIIII. Speciem nimirum ex sacris litteris* desumunt, quæ viro antediluuiano, qui Adamo certe coæuus fuit, peritiam tribuit æs & ferrum tractandi. Hunc locum vtcunque exponas, manet illud indubium THYBALCAINI huius ætate artem ex rudi minera ad vsum vitæ æs et ferrum præparandi, fuisse cognitam. Iam vero notum est longe maioris artis et operæ esse ferrum et cuprum excoquere, quam aurum et argentum: hocque inuenire et perficere neminem, nisi chemiæ peritum, potuisse arguunt.

* *Genes. IV, 22.*

XV. Hanc vero peritiam, utpote humano ingenio, tam rudi adhuc æuo, superiorem, ab altiori repetunt

tunt origine, et nominatim tribuunt certis angelis *ἐγγυόποις*, de quibus in scripto quodam apocrypho, quod Henoch tribuitur, commemoratur, quod cum mulieribus hominum consuetudinem contraxerint, easque artes, quas in profanos emanare nefas erat, docuerint.

XVI. Vt itaque sunt, qui sine ambagibus angelos hic intelligunt, sic alii metaphoricum sensum hic arripiunt, et per angelos, aut, vt ipsa scriptura innuit, filios Dei*, intelligunt posteros Sethi, tamquam Deo peculiariter dilectam familiam, cui Adamus arcana, secum per Razielem, aut ex libro concredito, communicata, tradiderat. Ex his aliquos, pulcritudine feminarum Cainitarum alleetos, cum his matrimonia contraxisse, et arcana illa effutiisse.

- * Sethum ob vitæ sanctitatem *Θεῖον*, aut saltem Dei filium, fuisse dictum, eiusque familiam seorsim cultui Dei et sapientiæ consecratam, pulcritudine autem præ aliis conspicuam fuisse; apparet medio potissimum ævo fuisse creditum. Vide testimonia Georgii Syncelli, Anonymi a Matth. Radero laudati, Suidæ et Theodoriti, exhibita a Cl. FABRICIO *Cod. pseudep. V. T. p. 132. - 145.* Eisdem vero esse qui vocantur egregori, ex iisdem scriptoribus facile conuincimur. Cur vero id nomen gerant, alii inquirent. Nunc iuuabit antiquum scriptorem Christianum audire de illis artibus, quas hi egregori homines profanas docuerint. Est is TERTULLIANVS in libro de cultu feminar. c. x. ubi hæc tradit: Illecebras detexerunt, auri diro et lapidum illustrium, et operas eorum tradiderunt, etiam ipsum calliblepharum, vellerumque tinturas inter cetera docuerunt. Idem de hab. mulieb. cap. 2. Angeli, qui ad filias hominum de cælo ruerunt - - cum et materias quasdam bene occultas, et artes plerasque non bene reuelatas, sæculo multo magis imperito prodidissent, siquidem et metallorum opera nudauerant, et herbarum ingenia traduxerant, et incantationum vires prouulgauerant, et omnem curiositatem, usque ad stellarum interpretationem, designauerant, proprie et quasi peculiariter feminis instrumentum illud muliebris gloriæ contulerunt, lumina lapillorum, quibus monilia variantur, et circulos ex auro, quibus brachia artantur, et medicamenta ex fuco, quibus lane colorantur, et illum ipsum ni-
- B
- grum

grum puluerem, quo oculorum exodia producantur. Hæc se ex Henochi apocrypho hausisse deinceps subiicit, deque libri auctoritate disputat. Si quis vero ipsa Græca apocryphi libri verba legere cupit, inueniet apud sæpe laudatum Fabricium l. c. p. 179. seqq. Inter hæc arcana male reuelata fuisse chemiam non quidem expresse legitur: multo minus illam χρυσοποιητικήν: nec ex verbis pag. 183. τὰ μέταλλα τῆς γῆς, καὶ τὸ χρυσίον πῶς ἐργάζονται, καὶ ποιήσωσιν αὐτὰ κόσμια ταῖς γυναῖξιν, καὶ τὸν ἀργυρον κ. τ. λ. necessario colligitur. Sed ZOSIMVS ille Panopolites, cuius exemplar in bibliotheca regia Parisiensi existat, nominatim illis in acceptis refert χημᾶ. En verba: εἰν οὖν αὐτῶν ἡ πρώτη παράδοσις χημᾶ περὶ τούτων τῶν τεχνῶν. ἐκάλεσαν δὲ ταύτην τὸν βίβλον χημᾶ, ἔνθεν καὶ ἡ τέχνη χημία καλεῖται. BORRICHIVS de ortu et progr. ch. p. 12.

XVII. Tali ratione arcanarum artium participem factum Thubalcainum, ex Caini stirpe ortum, aliis hominibus porro easdem artes propalasse, eodemque meritum fuisse vt Vulcani nomine a posteritate celebraretur, inque Deorum numerum referretur.

XVIII. Sethum interea creditas sibi artes sanctius asseruisse, et, quoniam præuidebat mundum primum fatalibus vndis delendum esse, iniisse viam, qua seruari illæ propagarique possent. Nimirum duas columnas,* alteram lateritiam æneam alteram, posuisse, quibus suas artes inscripserit, vt aduersus ignem et aquam saluæ manerent, posterisque inferuirent erudiendis.

* De columnis Sethianis IOSEPHVS antiquit. Iudaic. l. 3. tradit, superfuisse vnam ἀρχὴ τοῦ δαῦρο κατὰ γῆν τὴν Σειράδα. Vltimam hanc vocem sic retinui vt edidit CL. FABRICIVS l. c. Sed Lipsiensis editio legit Σειράδα: cum qua lectione plerique faciunt, qui in Syria illas quærunt. Sed apud SYNCELLVM Manethos perhibet se profecisse ἐκ τῶν ἐν τῇ Σειραδικῇ γῇ κειμένων ἐκλῶν ἱερῶν διαλέκτῳ καὶ ἱερογραφικαῖς γράμμασιν κεκαρκτηρισμένων ὑπὸ Θεοῦ τοῦ πρώτου Ἑρμοῦ. Ex quo colligere licuerit ipsum hunc Sethum intelligendum esse primum Mercurium. Nam quinque Mercurios iam agnoscit CICERO de nat. Deor. III.

XVIII.

XVIII. Et quamquam plerique auctores tradant Sethi columnis tantum inscriptas fuisse artes fiderales : contendunt* tamen sub nomine astrorum, præcipue planetarum, intelligi metallorum tractationem, velut hodie etiam homonymia illa usu inualuit.

* Videatur prolixè hæc perorans vir doctissimus OLAVS BORRICHIVS, *de ortu et progr. chemia.*

XX. Vt itaque facile largimur artem metalla tractandi esse antiquissimam : nondum tamen inde patet aut probatum est magnum illud postulatum, an ex metallis medicamenta parauerint homines antediluviani : et seorsim an pharmacum aliquod, quo vitam adeo longam consequuti sunt, inde petierint, aut petitem possederint et adhibuerint.

XXI. Cur autem primi illi homines tam admirabilem vitæ longitudinem consequuti sint : eius rei rationes dari et indicari possunt longe simpliciores, et vero propiores¹, quam vt nos vlla ratio cogat ad commentitiam quandam medicinam vniuersalem confugere.

XXII. Et primo quidem certum est, nec conuelli vilo pacto potest, robustiora longe nostris corpora natos fuisse primos homines, nec tot morbosis dispositionibus, vt nunc fit, hereditate in natos transeuntibus, infecta et quasi cariosa.

XXIII. Deinde multa vero simile reddunt simplicius tunc fuisse viuendi genus, hominesque gulæ minus deditos vixisse, mollietiam, multamque in cibis et potibus varietatem, quæ homines hodie corrumpit, nesciuisse, adeoque complures morbos ignorasse, qui hodie multos abripiunt aut saltem viscera labe quadam chronica affligunt. Neque minus vero videtur simile salubriori aere usos fuisse primos homines illis, qui a diluuiio vixerunt ; cuius rei causas mox intelligemus.

XXIII. Nec video quid absurdum contineat illorum sententia, qui primis humani generis satoribus longiorem vitam DEVM, pro sapientia et arbitrio suo, concessisse statuunt, vt mundus incolis celerius repleri posset: quo admissio cogitationes omnes de vitæ termino per medicinas prorogato sponte cadunt.

Conf. IOSEPHI *Antiquit. Iud. I. 4.* non mala opinio de causis longæuitatis hominum antediluvianorum. Certe si quid Iosepho de medicina quadam longæuitatis innotuisset, aut si ex aliarum gentium scriptoribus, quos ibi plures laudat, in cognitionem venisset, quod vllus eorum hanc talem causam allegasset, vix credo ipsum rem tam notabilem, suisque maioribus honorificam, hoc tam commodo loco reticere voluisse.

XXV. Sed redimus ad historiam. Inter homines antediluvianos postremo considerationem meretur NOACHVS, qui vnus, quicquid prior orbis habuit sapientiæ et medicinæ, conseruauit et instaurato reddidit. Hunc oportet magnum fuisse chemicum, si quam fidem habere licet EDMUNDI DICKINSONI * iucundis fabulis de phosphoro lucente, quo arcam illustrauit, et de tinctura omnis generis pabuli quintam essentiam complexa, cuius vna vel paucis guttulis exhibitis et animalia satiauerit, et effecerit ne fimus tot animalium arcam tantam, vnica tantum, vt supponit, ** fenestra instructam, adeoque difficillime euentilandam, foetore intolerabili et vitæ sanitatique noxio repletet.

* Vide eius *physicam vet. et veram* pag. 486. et *append. II. pag. 501.*

** Nescio fane quid nos cogat locum *Genes. VI. 16.* cum Dickinsono ita exponere, tamquam loquatur de vnica tantum fenestra cubitali: quum manifestum cuilibet accuratius inuenti fieri possit, in genere præcipi illo loco, vt luci aditus ex superiori naui parte paretur, fenestris cubitalibus pro rei exigentia ordine circum vniuersam arcam dispositis. Sed hic locus non est quo rationes huius explicationis dare liceat.

CAP. II.

*De medicinae post diluvium propagatione
et amplificatione: seorsim de ortu medi-
cinae Aegyptiae.*

CONSPECTVS.

- Noachum cum sua familia medicinam
orbi instaurato reddidisse certum
est. I.
- Cuius nunc maior necessitas enata
videtur. II. III.
- Noachum esse Bacchum aliqui existi-
mant, alii Saturnum. IIII.
- Ex filiis Semus medicinae a quibus-
dam vindicatur. V.
- Sed maiori molimine Chamus. VI --
VIII.
- Eius posteritas inter alia Aegyptum
occupavit. VIIII.
- Eundem in fabulis Aegyptiis esse Io-
uem. X.
- A Chamo Chemiam denominari:
filium eius Mizraim haberi Zoroa-
strem. XI.
- Quamvis alii Chamum velint esse Zo-
roastrem. XII.
- De medicinae auctoribus ex mente
Aegyptiorum: seorsim de Serapi
seu Osiride. XIII.
- De Iside et Horo. XIII. XV.
- De Hermete XVI. -- XVIII.
- Difficultas in rationibus temporum
conciliandis. XX.
- Præsertim quum auctores valde diffi-
deant. XXI.
- Orientalium de Hermete sententia.
XXII. -- XXV.
- De Asclepio Hermetis discipulo.
XXVI.

I.

Adiluvio Noachum familiae suae magistrum fuisse
ad instaurandas artes vitae necessarias, omnino
veritati consonum videtur: sed nec filios, iam ad
virilem aetatem tunc adultos, rudes fuisse aliquarum,
nec in suis familiis propagationi earum defuisse, facile
quisquam concedet: quare nec vlla est ratio, quæ nos
iubeat de medicinae, qualiscunque tunc esse potuit, pro-
pagatione et amplificatione dubitare.

B 3

II.

II. Et forte nunc non minima accessit occasio medicinam amplificandi, quum videantur causæ morborum amplificatæ. Nam qui dubitant de esu carniū ante diluuiū consuetū : a diluuiō receptum admittunt. Vero etiam simile est inæqualitatem telluris, ab aquarum illuuiē inductam, magnam fuisse : hinc passim stagna res et collectas aquas paludes formasse : quarum noxiæ exhalationes continuo valuerunt morbis gignendis. Quod mox a diluuiō oportet innotuisse, quum, sine dubio, multa passim in paludibus hominum et animalium vndis exstinctorum contabescerent cadauera, multæque oceani belluæ, deficientibus vndis a regressu prohibita, tandem omnino exstincta, computruisse videantur. Taceo vini vsum nuper repertum luxuriæ occasionem nouam, morborumque materiam suppeditasse.

III. Atque non sine ratione factum existimo, quod homines a diluuiō seruati primum in regione elata et montana exscendendi copiam nacti fuerunt : veroque simile est non exiguo eōs tempore ibi* hæsisse, donec aucta eorum multitudo circumscitas regiones occupare sensim coacta fuit : vbi primum fere laborem fuisse vt paludes noxias ficcarent, salubresque sic terras redderent, et cuius per se patet et fabulæ veterum, præsertim de Herculis cum hydra et chersydro pugna difficili, de qua infra agendum est, declarare possunt. Eodem excogitata est fabula de Apolline Pythium colubrum conficiente, quæ, a poetis fictarum narrationum velamine inuoluta, veram rerum multis locis peractarum, adeoque multis locis applicabilium, narrationem abscondunt. Nos hæc, quoniam a Græcis petenda sunt, ** commodiori loco reseruamus.

* Confirmat hanc coniecturam nostram IOSEPHVS *Antiquit. Iudaic. I. cap. V. initio.*

** Saltem hodie. Nam Græcos hæc aliunde petiisse vero simile est. Certe DIODOR. SICVLVS fabularum originem ab Aegyptiis

Aegyptiis peti debere multis locis innuit: et præcipue in paludibus exsiccandis Herculeum laborem Aegypto olim fuisse nauatum, docet *biblioth. histor. I. pag. 16. 17. coll. p. 21. edit. Rhodom.*

III. Quoniam vitis culturam exercuit, hinc vero simile est Noachum hunc esse Bacchum, cui Græci vitis et hederæ inuentionem, Assyrii, Libyes et Indi etiam medicinæ, tribuunt. Sed SAMUEL BOCHARTVS* contra nititur, et mauult Noachum nostrum esse Κρόνον seu Saturnum. Vsq̃ue adeo difficile est fabulas gentium extricare et ad veram historiam reuocare.

* *Phaleg. lib. I. initio. Conferantur EDMUNDI DICKINSONI Delphi phœnicissantes pag. 73. et subiuncta diatriba de Noæ in Italiam aduentu, eiusque nominibus ethnicis.*

V. Noachi tres filii, Iaphet primogenitus, Semus et Chamus fuerunt. Ex his Semus præcipue et Chamus medicorum catalogis diserte inseruntur. Et Semus quidem commentarios amplos de medicina reliquit, si fides est libro Ebraico, qui in bibliotheca Electorali Bauarica scriptus* exstat, et in titulo promittit excerpta ex Semi voluminibus.

* Testis est SCIPIO SGAMBATVS *Archiuorum V. T. lib. I.* cuius excerpta dat celeberrimus D. D. FABRICIVS in *Cod. Pseudep. V. T. p. 283. seqq.* Idem (p. 291.) ex Phœnicum traditionibus ipsum facit patrem Dioscurorum et Cabirorum, a quibus octaua generatione Aesculapius fuerit progenitus. Putat etiam Semum eundem esse qui in sacris dicitur Melchisedecus.

VI. Circa Chamum medicinæ, et seorsim chemiæ, vindicandum incredibili molimine a multis laboratum est. Ne autem historiam amittamus dum fabulas ad viuum resecare studemus, rem, vt a pluribus exponitur, narrare oportet.

VII. Perhibent igitur Chamum hunc artes diluuio superiores laminis metallicis inscripsisse, secumque in arcam

cam detulisse et conseruasse : quamquam alii * dicunt non ausum fuisse illas arcæ inferre, sed laminas æreas et saxa, quibus inscriptæ fuerant, studiose sub terra abdidisse, post diluuium requisuisse, inuenisse, propagasse.

* Præunte IO. CASSIANO, sæculi V. scriptore ecclesiastico, apud CL. FABRICIVM *l. c. pag. 294.* citato et adducto.

VIII. Has artes illi, qui Aegyptiorum scientiam, et præsertim alchemiæ antiquitatem, acrius tuentur, exponunt laudabiles et præcipue ad chrysopoeiam spectantes : patres * magno consensu scelestas, profana commenta, magiam interpretantur.

* Confer iterum toties laudatum *Codicem pseudep. V. T. pag. 297.*

VIII. Chamo autem obtigisse post diluuium Aegyptum et Africam : qua amplissima portione non contentos eius posteros, iure belli etiam ademisse Semitis Babyloniam, magnamque Syriæ partem, et per has suas artes, cum impietate et idololatria coniunctas, deinde propagasse.

X. Aegyptum Chamo obtigisse plurima persuadent. Non enim solum in sacris sæpe terra Cham vocatur : sed profani etiam testantur illam vocatam esse Chemiam (*χημία.*) Multæ etiam vrbes appellatæ fuerunt nomini-
bus in terminationem chemmi exeuntibus. Iupiter ibi sub nomine Ἀμοῦν cultus fuit, ipsissimo nomine Chami, aspiratione tantum demta. Denique præcipua vrbs Aegypti, sacrorum summorum sedes, No-Ammon, Græce Διόσπολις, vocabatur.

XI. Chamum autem in Aegyptiis siue fabulis siue historiis esse Iouem, qui Saturno genitalia præcidit, uti Græci ad posteritatem propagauerunt, id cognosci ex eo, quod in sacra historia refertur de illusione Chami et præuaricatione in patrem, quem nudum conspexerat. Vnde inferunt, Pseudo-BEROSVM sequuti, quod Chamus

mus

mus, opportunitatem nactus, quum Noachus pater nudus iaceret, illius genitalia contrectauerit, taciteque submurmurans, carmine magico patri illuserit, simulque illum sterilem, perinde atque castratum, effecerit, nullam ut deinceps Noachus feminam foecundare potuerit.

XII. Ab hoc itaque cum aliis artibus, præcipue propagatam etiam esse chemiam, eodem nomine, quo ipsa Aegyptus, a Chamo autem vtramque, appellatam: primoque peruenisse, cum reliquis patris artibus, ad Mizraimum, qui porro Aegyptios, Babylonios atque Persas docuerit, statuunt: esseque hunc Mizraimum ZOROASTREM, quem orientales populi sapientiæ omnis doctorem celebrant.

XIII. Sed Zoroastrem hunc ipsum esse Chamum non pauci auctores contendunt: quumque facile ostendi possit de Zoroastre Persarum, quod iunior ille sit: exculatione illa respondetur, potuisse plures fuisse Zoroastres, quemadmodum plures Mercurios admittere necessum est. Sed de Zoroastre deinceps solliciti erimus: nunc originem medicinæ Aegyptiorum tantisper prosequemur.

XIV. Ipsimet Aegyptii de sua medicina, ut orta illa fuerit, DIODORVM SICVLVM * sic edocuerunt: Antiquissimum Aegypti regem OSIRIM in matrimonio habuisse sororem suam ISIDEM. His regnantibus, consilioque potissimum Hermetis vtentibus, mortales in Aegypto primo deposuisse feritatem, frugibus ab Iside inuentis, ab Osiride autem agri colendi, fruges multiplicandi, vitemque tractandi ratione præmonstrata. Osiridem, domi omnibus rebus recte constitutis, expeditionem per omnes orbis partes instituisse, non armis homines subiugaturum, sed ut beneficia exhiberet, agri colendi vitisque tractandæ rationem præmonstraret. Si qua tel-

C

lus

lus plantam vitis non admitteret, conficiendum ex hordeo potum docuisse, vini fragrantia et efficacitate haud multum inferiorem. Tot meritis consequutum fuisse ut diuinis honoribus post mortem afficeretur, Iside et Hermete maxime procurantibus, ut digno cultu honoraretur. Vocari autem Osirin modo SARAPIN, modo Dionysum, modo Plutonem, interdum Ammonem, quandoque Iouem, non raro Pana.

* biblioth. histor. l. I. diuersis paginis.

XV. De ISIDE, quam etiam Cererem, alii The-smophoron, id est legiferam, quidam lunam, aliqui Lunonem, vocant, ipsa DIODORI SICULI* verba, quæ hic legantur dignissima, apponam: *Isin multa sanitati hominum pharmaca inuenisse Aegyptii tradunt, utpote quæ scientiæ medicæ fuerit peritissima, adeoque multa sollerter excogitasse. Quam ob causam nunc quoque ad immortalitatem elata sanatione hominum maxime gaudeat, et in somnis, si quis opem expetierit, manifestam numinis præsentiam, promptamque indigentibus bene merendi facultatem, exhibeat. Ad demonstrandum hæc afferre se, aiunt, non Græcorum more fabularum vanitatem, sed factorum euentiam. Nam totius prope orbis testimonio se niti, qui effusis deam honoribus, ob præsens in medicando numen, remunerentur. In somnis enim adstantem egrotis remedia contra morbos subiicere, eique morigerantes, nec opinato, conualescere. Multos etiam a medicis, propter morbi difficultatem, desperatos ab hac salutem accipere: plurimos oculis prorsus captos, aut alia corporis parte mutilatos, si ad Deæ huius opem confugerint, in pristini vigoris integritatem restitui. Inuenit illa, inquiunt, pharmacum immortalitatis, quo filium Horum, Titanum insidiis oppressum, et mortuum in aquis inuentum, non tantum reddita anima in vitam reduxit, sed etiam immortalitatis participem fecit. Hic ultimus deorum, post parentis Osiridis*
ab

ab hominibus translationem, regnasse videtur: Horumque interpretantur Apollinem, qui, medendi et vaticinandi artem ab Ifide matre edoctus, oraculis et medicationibus bene de mortalium genere meritus est.

* *biblioth. hystor. I. pag. 22.*

XVI. Isidem sepultam esse in vrbe Memphi, vbi suo adhuc tempore sacellum eius in luco Vulcani monstrabatur; idem DIODORVS SICVLVS* auctor est, etsi non dissimulat aliorum dissensum.

* *l. c. pag. 23.*

XVII. HERMETEM* eximia ingenii perspicacitate in excogitandis vitæ humanæ commodis instructum fuisse, primumque ferunt communem loquelam articulatim distinxisse, et multis rebus, nomine destitutis, nomina indidisse, litteras inuenisse, Deorum cultum et sacrificia ordinasse, astrorum seriem, vocumque harmonias et naturas, principem obseruasse, palæstræ insuper inuentorem, numerosæ concinnitatis, et corporis decore effingendi studiosum artificem fuisse. Osiridis denique notarius erat sacrorum, cum quo is omnia communicabat, et cuius maxime consilio utebatur. Ipse, non Minerua, vt Græci contendunt, oleæ plantam inuenisse ab Aegyptiis perhibetur.

* DIODOR. SICVL. l. c.

XVIII. His ex Diodoro petitis, quum medicinæ inuentæ diserta mentio non contineatur; quamvis excludi neutiquam possit, quum se Isis ab Hermete edoctam profiteatur: de medicina ab Hermete reperta et propagata, seorsim vero de chemia, eaque sublimiore χρυσοποιητική, doctissimus D. D. OLAVS BORRICHIVS* veterum testimonia complura, siue diserte siue per iustam consequentiam illud decus Hermeti vindicantia, collegit et exhibuit.

C 2

* Con.

* Conferri hic omnino debet huius illustris auctoris tractatus, qui inscribitur *Hermetis, Aegyptiorum et chemicorum sapientia ab Hermanni Conringii animadversionibus vindicata, cap. II. et. III.*

XVIII. Quæ quum satis clarum reddant, quid antiquitas de origine medicinæ Aegyptiacæ perhibuerit, quosque primos auctores eius coluerit; nunc tantum adicimus eundem Hermetem etiam vocari Thoth, Thoyth, Teuth, et Phoenicum lingua Thaauth.

XX. Sed incredibilis difficultas est, si reuocare hæc ad chronologiam, tamquam historiæ Lydium lapidem, velimus. Quippe, vt rem vno intuitu consideremus, notandum est tradere Aegyptios apud se Deos per innumera sæcula regnasse. Deorum duas classes, quarum prima octo, altera duodecim continet, solent constituere. Post hos demum tertia classis humano sanguine natorum, sed immortalitatem consequutorum, locatur, in qua sunt Osiris, Isis, et vltimus Deorum Horus, de quibus nos agimus. Post hos regnare coeperunt homines, quorum ætas imperii eo tempore, quo Sennacharib bellum Aegyptiis inferebat, i. e. A. M. 3270. computabatur omnino vndecies mille trecentorum et quadraginta annorum.* Ipsi vero Osiridi, Isidique, vsque ad Horum, tribuuntur anni circiter quater mille: vnde efficitur ætatem horum duodecim annorum millibus superare mundi creati tempus.

* Vide HERODOTVM in *Enterpe*.

XXI. Hæc ita sunt comparata, vt fidem omnino perdere omnem apud illos debeant, qui sacrae scripturæ auctoritatem, vt par est, agnoscunt. Quare si rei aliquid tribuimus veri, certe tempus insigni compendio oportebit contrahi: præsertim quum Aegyptios nihil de his certi, quantumvis iactitarunt, habuisse, pateat, si conferamus ea, quæ *Manethos* de rebus Aegyptiacis scripto consignauit, cum his quæ *Diodorus Siculus*, plus quam

quam ducentis annis post ipsum, *Herodotus* autem sesqui sæculo ante Manethonem, consignarunt, ut inter se in plurimis satis conuenientia, et, vt ambo profitentur, a sacerdotibus Aegyptiacis fideliter accepta; sic Manethonianis omnino repugnantia.

XXII. Videbimus igitur numquid certius, aut ad coniectandum verum propius adducens, suppeditent orientales scriptores. Hi vero, interprete HERBELOTO,* nos supra diluuium reuocant, et *Hermes* plures docent. Primum vocant *Edrisum* seu *Henochum*, de quo confirmant, quod a DEO certos libros secretissimarum scientiarum acceperit, ipseque quosdam alios condiderit. Hos exstare apud Aethiopes: sed a *Peirestio* magnis sumtibus comparati, et HOTTINGERO ac IOBO LVDOLFO inspecti, omnino manifestis signis supposititii futilissimique deprehensi sunt. Post diluuium alium *Hermetem* apud Babylonios seu Chaldaeos fuisse, alium apud Aegyptios. Hunc Aegyptium vocant cognominibus variis, vt *Tirfemin*, ex Græco *trismegistus* corrupto: *Motallat albikma*, sapientia ter maximum: *Orous* id est Horum: *Vriai* seu *Ouraia*, quod significat doctorem primi ordinis: denique *Dhouuanaio*, quod exponunt saluatorem, seu liberatorem, forte quod mortalium genus per ipsum ab ignorantia, variisque malis, fuit adsertum.

* in bibliotheca orientali, vbi videantur articuli *Hermes*, *Edris*, *Tirfemin* et *Vriai*.

XXIII. Primum *Hermetem* consentiunt ante diluuium vixisse: alterum Chaldaum, breui post diluuium: tertium Aegyptium, tertii millenarii a mundo condito initio floruisse.

XXIII. Esto igitur illum, qui ante diluuium floruit, vel *Henochum* esse vel *Sethum*, vel quemcunque alium: tertium Aegyptiacum *Osiridis* atque *Isidis* consiliarium

liarium doctoremque assumemus; parum solliciti an Mizraim vel alius fuerit quiscunque: Chaldaicum autem seu Babylonium, vel ipsum Zoroastrem esse, vel, quod KRIEGESMANNO * placet, Chanaanum Chami filium, Phoenicum proauum: nam apud hos etiam Hermetem cultum fuisse testis est HERODOTVS. **

* *comment. in tab. Smaragdin. p. 12. et 13. Ipsi in hoc consentit CL. BORRICHIVS de ort. et progr. ch. p. 63.*

** *in Euterpe p. m. 54.*

XXV. Quicquid, inquam, sit de conciliandis tam diuersis sententiis, fertur a priori antediluuiano posteriorem profecisse, quamuis nec de modo, nec de argumento, conueniant. Dicit Manethos Mercurium secundum, quem et Agathodæmonem vocari perhibet, legisse columnas a priori positas, et a se bono fato repertas: ex iisque seorsim chemiam ipsum didicisse, hancque artem deinceps explicuisse et in sacerdotum vsum possessionemque dedisse, ZOSIMO *Panopolitæ* placet: alii tabulæ smaragdinae inscripta arcana, ab altero inuenta et explicata deinceps, perhibent.

XXVI. Ante quam vltius progrediamur, dicendum est Aegyptiis etiam tribui aliquem Asclepium, seu Aesculapium, illumque dari Hermeti discipulum, vnde etiam in illis, quæ supersunt, Hermeticis, * Mercurio Trismegisto collocutor Asclepius iungitur.

* *Hermetica hæc edidit FRANCISCVS PATRICIVS in calce nouæ de vniuersis philosophiæ fol. Venet. 1593. Sed eodem anno Hamburgi 8^{uo} ex bibliotheca, vt titulus habet, Ranzoniana, e tenebris eruta prodierunt, sub titulo: Franc. Patricii Magia philosophica, teste Lindenio. De scriptis ad Hermetem relatis videre iuuabit CL. D. D. FABRICII Biblioth. Græc. L. I. c. 10. 11. 12. de Horo etiam cap. 13.*

XXVII. His itaque primis auctoribus Aegyptii medicinæ inuentionem et augmenta in acceptis referunt, hosque templis et honoribus remunerandos censuerunt: de quibus deinceps videbimus, si prius circumspexerimus qualis antiqua Aegyptiorum medicina fuerit.

CAP. III.

CAP. III.

Qualis medicina Aegyptiorum veterum fuerit.

CONSPECTVS.

- Sermo nobis erit de statu Aegypti ante Alexandri M. tempora. I.
 De libris Hermetis, ex Clemente Alexandrino. II.
 Medici erant sacerdotes. III.
 Sacerdotum conditio et diuersi gradus. IIII. V.
 Studiis quoque distincti erant. VI.
 Artem suam sine mercede exercebant. VII.
 Sed ex praescripta lege. VIII. VIII.
 Medicinae eorum breue encomium. X. XI.
 De anatome Aegyptiorum praecleara referri non possunt. XII. XIII.
 De Athothi rege anatomico. XIII.
 Plinii testimonium expenditur. XV.
 De sceletis Aegyptiorum. XVI.
 Quid Aegyptio homini anatomen culturo obstitit. XVII.
 Dogmata anatomica veritati contraria. XVIII.
 Quatuor elementa statuebant. XVIII.
 Siderum in corpora vim magnam credebant. X.
 Annos climactericos primi videntur docuisse. XXI.
 De pathologia ipsorum. XXII.
 De eorundem dieta. XXIII.
 Que clysteres, balnea, vnguenta frequentabat. XXIII.
 De Aegypti salubritate. XXV.
 An olim crebris pestilentibus obnoxia fuerit. XXVI.
 An carnes ederint Aegyptii veteres. XXVII. XXVIII.
 Non eadem omnibus Aegyptiis erant legitima. XXVIII.
 De potu Aegyptiorum. XXX.
 Frugalitas ipsis adeo regibus praescripta. XXXI.
 Huic ab infantia adsuescebant. XXXII.
 De exercitationum apud Aegyptios usu. XXXIII.
 Eorundemque studio munditiei. XXXIII.
 Vnde lineas vestes amabant. XXXV.
 Et comam non aiebant. XXXVI.
 Queritur de circumcisione eorum. XXXVII.
 Conseruandae sanitati plura erant bene comparata. XXXVIII.
 De dieta sacerdotum seorsim. XXXVIII.
 De prognosi Aegyptiorum: an vromantiae sint auctores. XXXX.
 De praxi Aegyptiorum. XXXXI.
 De materia medica eorum. XXXXII.
 Vena sectionem creduntur adhibuisse. XXXXIII.

Nepenthes

Nepenthes Aegyptiorum. XXXXIII. Vt et Vulcani templo. XXXXVIII. XXXV.

Medicina Aegyptia magiae non fuit expers. XXXXVI.

Incubationes in templo Isidis et Serapidis. XXXXVII.

Pauca de cultu et imaginibus Isidis, Serapidisque. XXXXVIII.

De Prosperi Alpini libro de medicina Aegyptiorum. L.

I.

Quo vero rectius cognoscamus, qualis antiqua et genuina Aegyptiorum medicina fuerit; dabo operam ut remoueatur quicquid a Graecis, post Alexandri M. tempora rerum in Aegypto dominis, priscis indigenarum inuentis adiectum existimare licet.

II. CLEMENS ALEXANDRINVS, * vir et doctissimus et rerum patriae suae in primis gnarus habendus, haec tradit: *Sunt XLII. Mercurii libri valde necessarii, qui continent omnem Aegyptiorum philosophiam, quos ediscunt. (ii, ad quos singuli pertinent, de quibus in antecedentibus dixerat Clemens noster.) Sex autem postremos ei πασιφύγοι, i. e. qui pallium gestant, ut qui pertineant ad medicinam, nempe de constructione corporis, de morbis, de instrumentis, de oculis et postremo de muliebribus.*

* Stromat. VI. pag. 634. ed. Sylburg.

III. Quod itaque attinet ad conditionem medicorum, pertinebant illi ad sacros homines seu sacerdotes, id quod vel antecedentia apud Clementem docent, ubi quo ordine in ceremoniis sacris procedant, exponitur, in quo quidem ei πασιφύγοι dicti agmen claudunt.

IV. Quanta sacerdotum fuerit dignitas, quantique reditus fuerint, ex DIODORO SICULO* intelligitur. Quippe tertia pars Aegypti sacerdotibus tributa erat, ut inde vitam sustentarent, et Deorum cultui necessaria desumerent. Migrabatque dignitas per hereditatem in posterum perpetua successione.

* bibl. histor. l. II. p. 66.

V. Di-

V. Diuerfos autem fuisse gradus eorum vero videtur esse simile; quippe referendi huc etiam sunt pollinctores seu libitinarii, de quibus idem DIODORVS * prodidit, quod sint homines, qui artem a maioribus acceptam exercent et propagant. Eosdemque testatur Aegyptios omni honore atque cultu dignari, quum inter sacerdotes sint, et in sacrum, ut homines sacri, libere ingrediantur.

* l. c. pag. 81. 82.

VI. Propius ad conditionem medicorum inspiciendam nos admittit HERODOTVS, * quando inquit: *medicinæ ita distributa est professio, ut singulorum morborum singuli sint medici, nulli simul plures curandos suscipiant. Omnia autem medicorum plena sunt. Alii oculis medicinam faciunt, alii capiti, dentibus alii, rursus alii ventri medentur, a quibus diuersi sunt, qui morbis occultis medentur.*

VII. Faciebant autem medicinam gratuito, utpote qui annonam ex publico accipiebant: saltem in expeditionibus bellicis, aut intra patriæ fines peregrinantes ciues omnes absque mercede curabantur, teste iterum DIODORO. * Aliam autem fuisse de pollinctoribus legem infra audiemus.

* lib. I. p. 74.

VIII. Et medicinam exercebant ex lege scripta, per multos ab antiquo medicos illustres concinnata. * Si leges, quas sacri codicis lectio tradit, secuti ægroto sanitatem reddere nequeunt, culpa vacant et indemnes abeunt: si contra præscriptum agant, capitis iudicium subeunt. Nam medendi rationem longi temporis usu obseruatam, et ab optimis artificibus ordinatam, paucos ingenio et sollertia superaturos legislator censuit.

* Diodor. Sic. l. c.

D

VIII. Ali-

VIII. Aliquod speciale statutum Aegyptiorum nobis prodit ARISTOTELES. * Scilicet post quartum morbi diem demum licere medicis aliquid mouere ; si quis ante ausus fuerit , suo periculo fecisse : quam quidem legem ipse stultam pronunciat , alii excusant. **

* Politicorum II l. cap. 2.

** vid. CASP. HOFFMANNI *Instit. medic. I. cap. 2. § 4.*

X. Medicinæ Aegyptiorum breue encomium ISOCRATES* hoc scripsit : *Sacerdotes tot commodis gaudentes ad iuuanda corpora medicinam inuenerunt ; non eam, quæ periculosis medicamentis utitur , sed eiusmodi , quæ, quum aque tuto sumi possint ut cibi quotidiani, tantas utilitates habent , ut nemo neget et saluberrimis esse corporibus et diutissime viuere Aegyptios.*

* In encomio Busiridis. Digna est oratio quæ tota legatur : multum enim facit ad Aegypti statum antiquum noscendum.

XI. Vidimus qua dignitate medici Aegyptii floruerint , et quomodo fortunis eorum amplissime prospectum fuerit , quodque praxis eorum non tam prudenti iudicio permissa , quam κατὰ γράμματα , ut Aristoteles loquitur , aut , ut Diodorus Siculus , κατὰ ἑγγράφον νόμον institui debuerit : ex quo non male forte concludetur theoriam etiam fuisse memoriæ potius quam iudicio commendatam , nec impune licuisse sacrorum librorum transgredi terminos.

XII. Sed per partes eundo , qualis et quanta ars ipsorum æstimari possit , considerabimus. Physiologia quum maxime a medico quærenda et petenda sit ex corporum crebra dissectione et scrutinio anatomico , non præter rem fuerit primo loco hic quærere , an et quantum anatome apud Aegyptios antiquos floruerit.

XIII. At vero quum id alibi ex instituto fecerim ,* rem in summam contrahere hic placet. Simpliciter itaque

que profiteor, me nondum inuenisse vnicum argumentum, quo antiquis Aegyptiis, ante Græcorum aduentum res suas sibi habentibus, aliquod præclarum meritum de anatome vindicari possit, eaque omnia, quæ vulgo ad contrariæ sententiæ probationem adferuntur, me neutiquam ab hac persuasione dimouere.

* *Historia anatom. Specim. I. §. 6. 7. 8. 9. 10.*

XIV. Nam quod fabulosum regem Athothim, anatomicorum librorum auctorem, nobis ex Manethone apud IUL. AFRICANVM adferunt, bonum esset nisi ætatis ipsius computus mendacium proderet: quippe mille et fere trecentis annis ante mundum conditum floruisse et vixisse ipsum necesse est.

XV. Quod PLINIVM* adducunt testantem: *in Aegypto reges corpora mortuorum ad scrutandos morbos insecuisse*: id intelligendum est de Lagidis seu Ptolemæis, quos medicorum industriam amplissimo fauore excitasse, large suppeditatis hominum corporibus, certum est.

* *Histor. nat. XIX. §.*

XVI. Quam parum iuste pollinctura Aegyptiorum allegetur, ad anatomicam industriam aut scientiam genti huic adferendam, inferius patebit: nunc argumentum speciosissimum, de sceletis apud Aegyptios ditiorum conuiuiis inferri solitis, considerabimus. Ad auctorem narrationis huius prouocant PLUTARCHVM: * sed optimo auctori ne per somnum quidem in mentem venit technica sceleti acceptio, quam nostrates, ab intempestiuo glossmate GVILLIELMI XYLANDRI in errorem deducti, arripuerunt. Ceterum ipse Plutarchus quid voce σκελετὸς intelligat, *nimirum hominem mortuum*, satis alibi declarauit: clariusque rem edocet HERODOTVS, ** quem Plutarchus ante oculos habuit.

* *In conuiu. VII. Sapientum.*

D 2

** *Libr.*

** *Libr. II. p. 60. ed. Camer.* Ex hoc loco clarissime patet lignea fuisse defunctorum et conditorum hominum simulacra, quæ in Aegyptiorum singulorum fere, certe ditiorum omnium, ædibus, adseruabantur et in honore erant.

XVII. Cetera patronorum scientiæ anatomicæ Aegyptiorum argumenta tam sunt misera, ut vel referre ea nunc pigeat. E contrario non decebat silentio premere documenta luculentissima, quibus Aegyptio homini anatomicam industriam omnino fuisse ereptam apparet. Ne quidem canem licebat in Aegypto interficere, aut ab alio interfectum dissecare, quod id certissimo vitæ periculo iunctum erat, si quisquam ausus fuisset. Legatur de eo DIODORVS SICVLVS.* De fele, ibide, crocodilo, accipitre, pluribusque animalibus sacris, eadem esto sententia, idemque Diodori Siculi disertum exstat testimonium. In illis vero animalibus, quæ mactare et ad cibum præparare licebat, licuit etiam, si id cuiquam curæ fuit, corporis fabricam scrutari: quod an factum sit crebro, magnoque studio aut artis magno incremento, non facile determinari potest.

* *Bibl. histor. lib. I. pag. 74. 75.*

XVIII. Rudem anatomes faciem omnibus detectam sistunt, quæ, tamquam genuina Aegyptiorum dogmata, ad nos propagata sunt: quale est illud de nervo a digito annulari sinistræ manus ad cor pergente; itemque de cordis successu, per annorum decursum, usque ad quinquagesimum, incremento, et post illum parili decremento.

* Videatur CONRINGIVS *de hermet. med. p. 90. 92.* Conatus quidem est BORRICHIVS *hermet. vindic. in præf.* illam de nervo annularis digiti doctrinam aliquo modo excusare: sed lectori permitto iudicium.

XVIII. Ceterum animantium corpora constare quatuor elementis, docuisse eos DIOGENES LAERTIVS*
auctor

auctor est, testemque Manethonem vocat. Addit **SENECA** ** quod in marem ac feminam singula elementa dispescuerint. Videndum an forte hoc exemplo insequuti medici didicerint de maribus et feminis in vegetabilibus crebro disputare.

* *procemio. p. m. 7.*

** *Quest. natural. III, 14. p. 662. edit. Lips.*

XX. Præterea siderum coelestium magnam in corpus humanum vim statuerunt, corporisque humani partes triginta sex, totidem diis vel dæmonibus horoscopi, subiectas esse, quibus tum sanitas illarum partium, tum morbosa constitutio debeatur: quare hos dæmones colendos esse et carminibus certis placandos, tum vero etiam herbis, et lapidibus, horum dæmonum signalis exsculptis, conciliandos. In quo basis fere et cardo magiæ vertitur.

* *CONRINGIUS de herm. medic. p. 69. 70.*

XXI. Videtur etiam ab Aegyptiis emanasse dogma illud de annis climactericis, seu, ut **PLINIUS*** vocat, *scansili annorum lege*. Tribuit is quidem Aesculapio, quem esse Asclepium, Hermetis discipulum, suspicari fas est.

* *Hist. natur. VII, 49.*

XXII. Qualis pathologia fuerit, fere dispalescit iam ex supra dictis. Nimirum morborum causæ referebantur ad dæmonas sanitatis morborumque dispensatores. Existimant aliqui pathologiam ipsorum insignia capere debuisse incrementa ex viscerum internorum consideratione, quam in defunctis instituere licebat pollinctoribus. Et quum sæpe vario modo corrupta illa deprehenderent, ortam esse illam opinionem, quam **HERODOTUS*** æque ac **DIODORUS SICVLVS**** affert, *morbos oriri ab assumptorum in alimentum corporis vitio*, probabile est.

* In Euterpe pag. m. 60.

** Biblioth. histor. I. p. 73. *in omnis, inquit, nutrimenti digestionem maiorem partem superfluum esse, et hinc morbos generari.*

XXIII. Huic innitebatur ipsorum diæta, qua se aduersus morbos præmunire posse putabant, si illos anteuertenterent, principia morborum tollendo clysteribus et potabilibus quibusdam purgamentis, ieiuniisque et vomitu: idque vel tribus diebus consequentibus, per singulos menses faciebant, ut auctor est HERODOTVS: * vel triduum aut quadriduum interponendo, ut DIODORVS SICVLVS, ** sua forte ætate quisque, vidit et obseruauit.

* in Euterpe l. c.

** l. c. Ceterum eandem diætam ad imitationem vocasse Græcos, facile apparet ex libello *de salubri diæta* Hippocrati, ab aliis Polybo, adscripto.

XXIII. Et sane Aegyptiorum, ab aue ibide edoctorum, teste PLINIO* et AELIANO,** inuentum perhibentur esse clysteres: quemadmodum tota illa diætetica corporis repurgatio, ad plures gentes deinde propagata, et seorsim athletico instituto accommodata, ab his primitus emanasse videtur. Quin vero etiam simile est frictionum, balneorum, vnguentorumque vsum apud Aegyptios*** antiquiorem, quam apud Græcos, fuisse: de quo iuuerit legere doctissimum PROSPERVM ALPINVM.

* Hist. nat. VIII. cap. 27. adde PLVTARCHVM, libello *de Iside et Osiride*, prope finem.

** In historia animal.

*** Non facio omnino meam sententiam HIERONYMI MERCVRIALIS var. lect. II. 19. qui Aegyptiis hoc tribuit, quod vnguentorum mixtiones excogitauerint. Sed nec PLINIO hist. nat. XXII. I. scribenti: *Persarum esse debet gentis vnguentum*; omnino possum accedere. Præter enim, quod non patet Persiam abundare illis aromatibus, vnde vnguenta odorata copiose fierent: insuper pristina Persarum frugalitas ab

ab omnibus commendatur; notumque est ad luxum hanc gentem tum demum declinasse, quum, acquisitis bello pluribus regionibus, hasque inter Aegypto, diuitias ingentes consequeretur, omnisque generis lautitias degustaret. Iam vero quod castris Darii regis expugnatis, in reliquo eius apparatu, Alexander cepit scrinium vnguentorum, ex eo quidem non video illud sequi, quod Plinius velle videtur, ut Persæ inuenerint. Potuerunt enim accepisse a deuictarum gentium, quæ plures, et inter has Aegyptii, erant, aliqua quacunque, in qua longissimo tempore vsus hic potuit obtinuisse, ante quam Persæ deuictarum gentium oblectamenta ad se raperent. Ut itaque certum aliquid statuere hic difficile videtur: ita quam multa pro Aegyptiis faciant, præter *Mercurialem* etiam exponit OL. BORRICHIVS *Hermet. vindic. pag. 109. seqq.* Illud saltem nemo negauerit, Græcos potius ab Aegyptiis, quam ab alia quacunque gente, vnguentorum accepisse vsum et artem.

XXV. Ceterum Aegyptios omnium mortalium sanissimos degere, HERODOTO* visum est, ob temporum anni, aut potius tempestatum, constantiam: quippe aeris qualitates minus ibi notabiles mutationes subeunt: vnde factum fuerit, ut hac præseruatoria curatione, in morbis auertendis, facile operæ pretium facerent.

* In *Euterpe p. m. 60. ed. Camerar.* cui bene conuenit ISO CRA TES in *laud. Busr.* qui Aegyptios integerrima valetudine vti et diutissime viuere confirmat.

XXVI. Mirum videri debet illud de salubritate Aegypti adsertum, si cum hodiernis temporibus conferamus: quippe certissimis testimoniis constat singulis fere annis pestilentiam Aegyptios affligere. An Herodoti ævo hoc inauditum fuit? an Diodorus Siculus propterea de eo silet, quia contrarium tunc obtinere sciebat? Forte licuerit inde ad primam pestilentiae originem inueniendam iuuari.

XXVII.

XXVII. Ante quam a diæta Aegyptiorum abeamus, notare, propter aliquos temere inficientes, liceat, apud illos esum carniū omnino viguisse, etsi certis conditionibus circumscriptus fuit. De sacerdotibus expresse HERODOTVS: * *Non paucis utilitatibus fruuntur: neque enim quicquam ex re familiari atterunt aut impendunt, et sunt ipsis cibi sacri cocti, et carnis, tam bubula quam anserina, satis in singulos dies suppeditatur. Insuper datur ipsis etiam vinum ex vuīs. Pisces autem edere illis non licet. Fabas ne quidem serunt in tota illa regione.*

* In Enterpe p. 53.

XXVIII. Quae partes sacrificatorum animalium ad esum concedantur priuatis, ibidem exponitur. Nullius animalis caput edere licebat, sed vendebant Græcis inter ipsos viuētib. Intestina exempta abiiciebant: collo, cum artubus superioribus inferioribusque, demtis, truncum, cui adhuc viscera inhærebant reliqua, pane, melle, vuīs, caricis, ture, myrrha et suffimentis repletum, oleo abunde superfuso, accendebant, Deoque adolebant. Rite, cum multis ceremoniis, peracto sacro, partes reliquas comedebant. Idque facere cum vitulis bobusque maribus licebat: neutiquam cum femellis. Alibi oues, alibi capras mactare et comedere licuisse, alibi anseres piscesue, commemoratur: quibus lectis nemo dubitauerit de esu carniū apud veteres Aegyptios licito.

XXVIII. Neque tamen negauerim, Aegyptios circa carniū esum frugalius versatos fuisse aliis gentibus, hocque voluisse legumlatōres, qui, quæ in vna regione (νόμος vocabant) permiserant, in altera legibus seuere prohibebant. Cuius rei politicæ rationes forte etiam subfuerunt. Certe DIODORVS SICVLVS* et temperantiam docere eos voluisse, et, ne facile integra
gens

gens conspiraret, legibus et institutis inter se pugnantis
bus quæsiuisse, satis aperte docet.

* *Lib. I. p. 80. Declarauerunt docendos esse mortales, ut ab immo-
dico comestilium usu sibi temperent: et si quiduis a quouis edatur nihil
absumentium ingluviei tandem suffecturum. Subiungit deinde ra-
tiones politicas, quas lector ab ipso auctore petat: conferri et-
iam meretur PLVTARCHVS libello de Is. et Osir.*

XXX. Pro potu maxime inferuiebat Nili aqua,
cuius insignis bonitas a pluribus prædicatur.* Deinde
genus cereuisiæ, de quo supra diximus. Aegypti enim na-
turam vitium culturam non admittere ** HERODOTVS
testatur. Denique vinum, ab exteris forte potissimum
apportatum, sacerdotibus et regibus in usu fuit.

* *PLVTARCHVS de Iside et Osiride: Nihil est quod Aegyptii ma-
iori honore habeant Nili aqua. Sed pingues reddere et multas carnes
ingenerare putatur. Quoniam vero πολυστασίαν nec in boue,
quem pro Api colebant, nec in se ipsis, desiderabant, Apin
ex peculiari fonte potabant. An sacerdotes Nilo etiam ab-
stinuerint, illo loco non dicit, sed alio commemorat, legum
obseruantissimos sacerdotes nullam aquam lustralem, nisi ex
qua ibis biberit, utpote purissimam, adhibere.*

** *Non absolute vinis, iisque laude dignis, Aegyptum omnem
caruisse, satis comprobatur BORRICHVS hermet. vindic. cap. III. 2.
Videtur autem vitis culturam, præ frumentariæ rei cura, vel
operæ pretium non fecisse vel serius forte plerisque locis ten-
tatam fuisse, quum non appareat cur HERODOTVS in Euterpe
p. m. 60. scribere voluerit: οὐ γὰρ σφι εἰσι ἐν τῇ χώρῃ ἀμπελοι:
Non enim habent in illa regione vites.*

XXXI. Frugalitatis testimonium vel ex summorum
regum temperantiæ exemplo capias, de quibus, eorum-
que diata, pulcra habet DIODORVS SICVLVS*:
*Non agendi ad populum et iudicia obeundi tantummodo,
sed etiam deambulandi et lauandi, et cum uxore dormien-
di, omniumque adeo per vitam agendorum, tempus defi-
nitum erat. Simplici præterea nutrimento uti, et vitulo-
rum anserumque carnibus vesci, et certam bibere vini*
E mensu-

mensuram, quae nec ad repletionem immodicam nec ad ebrietatem faceret, in more habebant. Breuiter, tam moderata victus ratio praescripta fuit, ut non legislator, sed medicorum optimus, ad sanam valetudinem omnia referens, eam instituisse videatur. Mirum sane atque insolens, quotidiani potestatem cibi non integram esse regi. cetera.

* Lib. I. p. 64. PLUTARCHVS de Iside et Osiride ex HECA-
TAEO adfert, regibus ante Psammetichum ne quidem licuisse
vino uti: ab illo autem tempore ad certam mensuram bibere
concessum fuisse, ubi notabilis est adiecta ratio, quoniam reges
simul essent sacerdotes. Ex eodem Plutarcho discimus sacerdo-
tes abstinuisse a salis usu, ob varias quidem rationes, sed po-
tissimum quod sal, appetitum exacuendo, ad copiosorem
cibum et potum inuitat.

XXXII. Ad hanc frugalitatem statim ab infantia
sua adsuescebant Aegyptii: de quo iterum DIODOR.
SICVLVS*: *Pueros absque sumtu, frugalitate prorsus
incredibili, educant. Nam coctilia quaedam, ex vili pa-
ratuque facili materia confecta, papiri etiam medullas sub
cinere tostas, radicesque ac caules palustres, nunc crudos
nunc elixos et assos, apponunt. Sine calceamentis et nudi
plerique educantur, ob commodam locorum temperiem.
Impensarum summa, quas in puerum faciunt parentes, us-
que ad virilem aetatem, non ultra viginti drachmas sese
extendit. Atque haec de diæta sufficiant, quoad victum.*

* Lib. I. p. 73.

XXXIII. Quod ad exercitationes corporis perti-
net, a Græcis eo maxime diuersi erant, quod, testante
iterum DIODORO,* palæstram et musicam apud eos
discere moris non erat. *Nam e quotidianis palæstræ ex-
ercitiis non sanitatem, sed exigui temporis robur et omni-
no periculosum iunioribus, comparari existimant. An ve-
ro nec iuuenilem aut virilem aetatem adepti exerceban-
tur?*

tur? Certe Hermes Aegyptius palæstræ inuentor celebratur: an forte tribui hoc Hermeti Phœnicio potius debebat, quæ natio in ludos effusissima fuit? An artem minus, quam Græci, curiose tractauerunt Aegyptii?

* *Libr. I. p. 73.*

XXXIIII. In viuendi genere Aegyptiorum illud quoque admirabile est, quod munditiei maximum studium impenderunt, præeuntibus maxime sacerdotibus exemplo, qui, teste HERODOTO,* corpus totum tertio quoque die radendum curabant, nec vlla, nisi linea veste, recens lota, induti diis rem sacram peragebant, ne quis pediculus aut aliæ sordes nascerentur. Rasuram autem omnibus in vniuersum Aegyptiis fuisse vsitatam, corpusque vel plane non, vel leuiter tantum tectum habere consueuisse eos, discas ex eodem auctore.

* *In Euterpe p. m. 53. coll. Thalia p. 85.*

XXXV. Lini etiam optimi prouentu olim celeberrima Aegyptus fuit: vnde byssinæ telæ non minima pars commerciorum in hac regione fuerunt: quod quidem pluribus comprobatur SPENCERVS.* Scorsim autem Iſidis sacerdotes lino indutos fuisse, ex multis poetarum locis, vbi *linigeri* vocantur, probari posset, si opus videretur. Neque solum in templo, verum etiam extra illud, eodem habitu lineo vsos esse sacerdotes, colligere licet ex loco D. HIERONYMI a Spencero allato.

* *De legibus Ebræorum ritualibus III. cap. V. pag. 53. seqq. testimonium D. Hieronymi pag. 59. legitur.*

XXXVI. Comam non alebant, nisi vel peregrinantes, vel voto quodam diis obstricti: * quem morem adhuc obtinuisse ævo Ptolemæorum, docere potest carmen CALLIMACHI in *comam Beronices*, quod ex interpretatione CATVLLI superest: vel potius carminis scribendi occasio. Tantum igitur abest vt Aegyptii luctus

E 2

causa

causa corpus raserint, comamque totonderint, vt potius cura grauiori luctuque detenti comam crinesque aluerint.

* Conf. DIODOR. SIC. p. 16. collat. p. 74.

XXXVII. Non satis certo dicere ausim an Aegyptiis quoque circumcisio in vsu fuerit: sunt certe qui affirmant: minus autem id determinabo, an aliquem sanitatis scopum in hoc ritu suscipiendo habuerint. Fuere sane qui et hoc adsererent.

XXXVIII. PLVTARCHVS* quum de religione, aut potius superstitione, Aegyptiorum fatis laboret ab ineptiarum specie excusanda, omnino declarat, nihil antiquius Aegyptiis fuisse sanitatis illibatae studio, adeo vt in sacrificiis, lustrationibus et diata vniuersa, non inferior sanctitate sanitatis cura eluceat. Hanc adfertionem suam comprobatur more illo, quo sacerdotes, in solis honorem, ter solebant quouis die suffitus in templo facere, mane quidem resina, meridie myrrha, vesperti vero trochiscis cyphy dictis. Nec male de vtilitate huius instituti philosophatur auctor, quem adeundum suademus.

* Libelli de *Iside et Osiride* extremo. Iuuabit autem vel ideo libellum percurrere, quoniam non inerudite occupatur in eruendo physico sensu totius illius persuasionis de *Iside*, *Osiride*, *Horo*, *Hermete*: de quibus simul adfert quicquid apud auctores diu iam deperditos de illorum historia inuenit, simulque multis supra dictis lucem affundit.

XXXVIII. Diuus etiam HIERONYMVS* ex CHAEREMONE *Stoico*, de vita antiquorum Aegypti sacerdotum refert: *quod omnibus mundi negotiis curisque postpositis, semper in templo fuerint, et rerum naturas causasque, ac rationes siderum, contemplati sint: numquam mulieribus se miscuerint, numquam cognatos, et propinquos, ne liberos quidem, viderint, ex eo tempore, quo coepissent*

cœpissent diuini cultui deservire, carnibus, et vino se semper abstinerint, propter tenuitatem sensus et vertiginem capitis, quam ex prauo cibo patiebantur, et maxime propter appetitus libidinis, qui ex his cibis et ex hac potione nascuntur. Pane raro vescabantur, ne onerarent stomachum: et si quando comedebant, tusum pariter hyssopum sumebant in cibo, ut escam grauiorem illius calore decoquerent. Oleum tantum in oleribus nouerant, verum et ipsum parum, propter nauseam et asperitatem gustus leniendam. Quid loquar, inquit, de volatilibus, quum ouum quoque pro carnibus vitauerint et lac: quorum alterum carnes liquidas, alterum sanguinem esse dicebant, colore mutato. Cubile eis de foliis palmarum, quas baias vocant, contextum erat. Scabellum accliuè, et ex una parte obliquum, in terra pro puluillo capiti supponebant, bidui triduique inediam sustinentes. Humores corporis, qui nascuntur ex otio et ex mansione vnius loci, nimia victus castigatione siccabant. Quæ quidem narratio superius allatis ex Herodoto et Diodoro Siculo in aliquibus non satis congrua, lectoris iudicio permittitur.

* *Aduersus Iouinianum Libro II. pag. 78. 79. edit. Froben.*

XXXX. Prognosin Aegyptiorum, astrologia subnixam, satis certam fuisse GALENVS* prædicat, ipseque præcepta illorum, lunæ obseruationem præcipue inculcantia, proponit. Quod vero euentus morbi ex vrina perspicere curauerint, aut omnino vrinæ, tamquam signo, attenderint, facile aliquis ex IOANNE LANGIO** obiter inspecto colligat: sed si adducta GALENI loca inspiciat, de vrina quidem nihil inueniet, sermonemque plane non esse de antiquissimis medicis Aegyptiis, sed de recentioribus Alexandrinis iatrosophistis, domi residibus et tamquam oracula pendentibus, intelliget.

* *De diebus decretor. L. III. cap. VI.*

** *Epist. medic. I. ep. XI. Verba hæc sunt: solius vrinæ indicio freti, domi, velut Alexandrinorum medici desides, in solio, velut sacer-*

sacerdos Apollinis ex tripode, aut anus fatidica ex crystallo, non viso agro, sed tantum inspecto lotii vitro, -- nugari non erubescunt. Prouocat Langius ad Galeni comm. in II. de nat. hom. §. ultim. eiusdemque commentarii in VI. Epidem. §. 1. sed nihil ibi, ad vindicandas vetustissimis Aegyptiis lotii artes vlllo modo pertinens, inuenio. Nec vero mihi simile videtur Aegyptiorum sacerdotes, munditiei studio tantopere celebres, excrementaque adeo auersatos, vt laneas vestes, quoniam lanam excrementis accensebant, repudiarent, lotio attendere fuisse ausos, aut non existimasse dignitatem hoc suam valde atterere, si cuius lotium offerenti operam darent.

XXXXI. De praxi Aegyptiorum, prater generale illud encomium, quod magna laude olim celebrata per omnem orbem eorum dexteritas fuerit; quodque, ISOCRATE* teste, *periculosis medicamentis non vsi sint, sed eiusmodi, quae cum aequè tuto sumi possint vt cibi quotidiani, tantas utilitates habeant, vt nemo neget eos et saluberrimis esse corporibus et diutissime viuere; parum in specie adferre licet.*

In Laudatione Busriv.

XXXXII. Multae passim medicinae, tam simplices quam compositae, ab HIPPOCRATE, GALENO, PLINIO, AETIO, aliisque veteribus auctoribus, nominibus suis laudantur et ad Aegyptios referuntur: quorum bonam partem quasi compendio proponit doctissimus Vir OLAVS BORRICHIVS,* ad quem breuitatis nunc studio cupidum lectorem remitto.

* *In Hermetis Aegyptiorumque sapientia vindicata cap. IV. V.*

XXXXIII. Venae sectionem Aegyptios primum vocasse in vsum, ab hippopotamo edoctos, PLINIUS* auctor est, hisce verbis: *Hippopotamus in quadam medendi parte etiam magister exstitit. Assidua namque satietate obesus exit in litus, recentes harundinum casuras speculatus. Atque ubi acutissimam videt stirpem, imprimens corpus venam quandam in crure vulnerat, atque*
ita

ita profluuium sanguinis morbidum alias corpus exonerat et plagam limo rursus obducit. Quæ quidem verba non obscure videntur significare quod non solum præseruatiue, verum etiam ad curationem morborum, hoc remedio vti, animalis huius exemplo, didicerint.

XXXXIII. Magna laude celebratur apud HOMERVM * nepenthes, ὀργῆς καὶ λύπης φάρμακον, vt DIODOR. SICVLVS ** exponit, hoc est iræ et tristitiæ remedium, cui poeta tantas vires tribuit, vt quisquis illud vino permixtum biberit, toto illo die tristitiam non sit sensurus, si vel pater aut mater ipsius moriatur, aut si quis coram oculis ipsius fratrem aut carissimum amicum iugularet. Canit autem poeta Helenam hoc nepenthes in Aegypto accepisse a Polydamna Thonis vxore. Illustrat hunc poetæ locum DIODORVS, et fidem facit suo adhuc æuo efficaci hoc remedio mulieres Thebis Aegyptiis, quæ et Diospolis nomen gesserunt, vñs fuisse, famamque fuisse, apud solos Diospoliticos inueniri.

* *Odyss. Δ. v. 220. seqq.*

** *Libri I. extremo.*

XXXXV. Quum multi auctores non consona inter se attulerint, vt exponerent quale remedium illud fuerit; quorum sententias adferre institutum meum non patitur: vero simillima videntur quæ placuerunt OLAO BORRICHIO, * qui nos ad opium et daturam, ambas Aegypti plantas, deducit. Quod quidem eo facilius fidem inuenire debet, cum et hodie orientales scriptores consentiant GALENO, ** optimum opium esse Thebaicum docenti, nobisque indicent Thebanæ Aegyptiæ regionis oppidum Abutige, prouentu eius præcipue celebratum.

* *Hermet. Aegyp. sap. vind. p. 128.* Auctores de nepenthe Homero commentatos indicat D. D. FABRICIVS *biblioth. Græc. Lib. II. c. VI. p. 349.*

** *De antidot. L. II.*

XXXXVI.

XXXXVI. Ceterum in medicina Aegyptiorum multa fuisse magica et superstitiosa, iam supra indicaui-
mus: nunc addimus doctissimum BORRICHIVM* non
pauca, sine sufficienti ratione infamata, facili opera ab
hac accusatione liberare, quem videndum commen-
damus.

* *Hermet. vindic. pag. 167.*

XXXXVII. Frequentissime solebant ad templum
Isidis et Serapidis confugere, ibique morborum remedia,
dum templis incubabant, per somnos reuelanda exspe-
ctare. Quæ res quum ad Græcos quoque deducta fue-
rit, ex quorum scriptis de hoc ritu clarius licebit expo-
nere: vbi ad hos peruenerimus copiosius de ea agere
licebit.

XXXXVIII. Idemque factitatum fuisse in Vulca-
ni templo circa Memphim, auctor est STRABO:* quod
ex iis, quæ supra dixi, facile intelligetur. Comme-
moratur etiam templum Aesculapii in crocodilorum
littore.

* *Geograph. Lib. XVII. p. 801.*

XXXXVIII. Quem cultum Isidi, Serapidi seu
Osiridi, et Aesculapio Aegyptii habuerint, non adeo
exploratum est. Multa apud DIODORVM SICVLVM*
leguntur de tauris duobus, quorum alter *Apis*, alter
Mneuis vocabatur. Ille Memphi, hic Helipoli alebatur,
diuinosque honores habebat. Apis autem, quem sub
bouis cognominis persona honorabant, ipsum esse Osi-
ridem graues auctores perhibent. Quanta superstitione
hunc coluerint, apud citatum Diodorum legatur. Ce-
terum plura de his cupientem remitto ad D. D. CLERI-
CVM,** qui imagines Isidis, Osiridisque exhibet. Ibi-
dem quoque de *Anubi* legitur, quod nomen Mercu-
rium s. Hermetem designare, vero mihi simile hinc
reddi-

redditur, quia caduceum serpentibus circumdatum manu gerit.

• *Bibl. hiflor. I. pag. 74. feqq.*

• *Hiflor. medic. lib. I. cap. 6.* Ceterum durauit hic cultus in Aegypto vsque ad Sæc. Christianum IIII. vbi de eius abolitione aliqua dicam. Sed non solum in Aegypto mansit hæc impietas, verum etiam per Græciam et Italiam propagata est: quin ad ipsos Indos eam esse deductam, ibique hodie superesse, recentiorum auctorum pluribus testimoniis facile comprobari posset.

L. Plura de medicina Aegyptiorum practica cupientem alegamus ad doctissimi PROSPERI ALPINI opus *de medicina Aegyptiorum*. Quum vero is describat quæ per plures annos in Aegypto commoratus ipse vidit: hincque occasione arrepta antiquum morem ostendat: cauendum est ne omnia pro meræ et antiquissimæ Aegyptiorum medicinæ speciminibus habeamus: facile enim probari potest multa recentioris esse æui a Græcis demum et Arabibus introducta, quæ, inde ab horum temporibus ad æuum *Prosperi Alpini*, durauerunt et forte adhuc hodie durant.

CAP. IIII.

De pollinctura et alchemia Aegyptiorum, vt et medicina vulgi seu exoterica: nec non de recentioribus quibusdam medicina Aegyptiæ auctoribus.

CONSPECTVS.

<i>Summa dicendorum hoc capite. I.</i>	<i>Pix cedria quid fuerit. VI.</i>
<i>Pollinctores quinam fuerint. II. animalia etiam condiebantur. not.</i>	<i>De nitro Aegyptio. VII.</i>
<i>Processus condituræ. III -- V.</i>	<i>De pollinctura Persarum oliter. VIII.</i>
	F
	<i>Alchemia</i>

*Alchemia inuentor Hermes celebra-
tur. VIIII.*

*Præcipuum argumentum pro alche-
mia Aegyptiorum. X.*

*Quod non est satis certum aut necessa-
rium. XI.*

*Reges Aegypti magna opera, sine
alchemia ope, potuisse perficere.
XII. XIII.*

Aurifodina Aegyptiorum. XIII.

Borrichii obiectiones diluuntur. XV.

*Alchemia ab Aegyptiis progressus ad
Colchos, secundum Borrichium.
XVI.*

*De medicina Aegyptiorum exoterica.
XVII.*

*Abrahamus patriarcha, an Aegyptios
medicinam docuerit. XVIII.*

Cur id aliqui perhibuerint. XVIII.

*Iosepho idem a quibusdam tribui.
XX.*

De seruis Iosephi medicis. XXI.

De Iachene, medico Aegyptio. XXII.

De Nechepso. XXIII.

I.

Ante quam Aegyptios antiquos mittamus, curatius agere decet de ipsorum pollinctura s. balsamatio-
ne, de eorundemque alchemia: deinde dispicie-
mus de medicina, quæ apud ipsos fuisse videtur, exote-
rica seu vulgi: tandem paucula dicemus de quibusdam
recentioribus, qui ab aliquibus medicinæ Aegyptiæ au-
ctores perhibentur.

II. Pollincturam a certo hominum genere, quod
ad sacerdotum collegium pertinebat, peractam fuisse,
iam supra attigimus. Ex his præcipui erant et quasi di-
rectores totius negotii, scribæ dicti, qui et sumtum
impendendorum consignationem defuncti propinquis
exhibebant, et, ubi de mercede conuenerat, locum
incisionis designabant. Hoc facto is, qui dicebatur pa-
raschista seu incisor, abdominis, quantum opus erat, la-
pide Aethiopico incidebat; quo facto ipsi celeriter au-
fugiendum erat: cuius rei rationem reddit DIODOR.
SICVLVS.*

* *Biblioth. lib. I. p. 82. Ex auctore hoc pag. 74. intelligas pol-
lincturam non solum humanis cadaueribus fuisse destinatum
et adhibitam, verum etiam animalibus sacris. Si quod, in-
quit,*

quit, illorum interiit, sindone inuolutum, cum eiulatu pectora tundentes, ad salitram (*σαλς*) deferunt. Tum oleo cedrino, et aliis, quæ et fragrantiam, et diutinam cadaueris integritatem præstant, conditum, in sacris cryptis sepeliunt.

III. Quando corpus incisum erat, illi porro, ad quos hoc pertinebat, ad secti cadaueris curationem accedebant. Vnus per hiatum manu ad præcordia immersa, quicquid intestinorum est, præter cor et renes, extrahebat. Alius aluum, cum visceribus singulis, repurgatam, vino palmeo, aromaticisque odoribus perluit.

IIII. Lotum deinde cadauer per plures triginta dies (HERODOTVS LXX. dicit) macerabant nitro Aegyptio: deinde cedria pice, aliisque, delibutum reddebant. Dehinc myrrha ac cinnamomo, aliisque, non longiori tantum conseruationi, sed etiam fragrantia aptis, conditum propinquis reddebant: vbi singula corporis membra tantam habuisse ferunt integritatem, vt etiam palpebrarum et superciliorum pili, adeoque tota corporis species, inuariata persistat, et formæ pristinae effigies agnoscatur.

V. HERODOTVS addit, postquam maceratio sufficienter peracta fuit, inuolui corpus fasciis lyntei byssini, intermixto multo gummi, quo Aegyptii glutinis loco vtuntur. Idem testatur in sumptuosissima conditura, in quam, DIODOR. SICVLO notante, talentum argenti infumebatur, aluum tantum incidi, et cerebrum, foramine per nares facto, ferro adunco extrahi. Mediocris, quæ xx. minis redimebatur, ne quidem admittebat alui incisionem. Vilissima perexiguos sumtus requirebat, et, procul omni dubio, quanto fieri potuit maximo compendio instituebatur. HERODOTVS de his etiam sequioribus modis agit, sed, vt verum fatear, non satis ipsum capio.

VI. Pix cedria, quam Aegyptii in hoc negotio adhibebant, qualis fuerit, et quo apparatu facta sit, describit PLINIVS: * ex quo intelligas modum destillandi per descensum esse antiquissimæ cognitionis. Quin veteres ex eadem cedria pice oleum seorsim potuisse acquirere, discas ex DIOSCORIDE, ** vbi apparatus a nostro valde diuersus, sed sane curiosus, describitur, destillationis nomine non indignus.

* *Hist. nat. XVI. cap. II.*

** *Lib. I. cap. 89.*

VII. Illud nitrum, quod Aegyptii ad pollincturam adhibuerunt, a nostro plane diuersum fuit, alcalinæ indolis, de quo STRABO * auctor est vltra Momemphim esse nitri fodinas duas, quæ plurimum præbeant: vnde tota hæc præfectura dicta fuit nomos nitriotis.

* *Libro XVIII.*

VIII. Præter Aegyptios etiam alias gentes pollincturæ artem calluisse et exercuisse, videtur extra controuersiam esse positum. De Persis rem ex orientalium libris claram facit D' HERBELOTVS, * qui refert mumiarum maximam copiam ex spelunca quadam prope Abim, Persiæ stricte dictæ urbem, adferri. Sed quæ ad nos deferuntur, Aegyptiæ potissimum sunt: de quibus consuli possunt eruditorum virorum variæ commentationes, quibus hoc argumentum discutitur. Quantum autem diuersæ nationes inter se in modo condiendi conuerterint vel discrepauerint: haud facile quisquam expediet.

* *Biblioth. Oriental. voce: Mummie: la plus grande partie des Mummies de l'Orient se tirent d'une caverne qui est assez proche de la bourgade nommée Abim, située dans la province de Fars, qui est la Perse proprement dite. Hodie etiam mumiæ Persicæ per orientem honorem haberi, nuper docuit D. D. GOTTLÖB SCHÖBERVS, dissertatiuncula medica appendici ad Acta Physico-medica Acad. N. C. Vol. I. pag. 150. segg. inserta. Ex hac autem apparet Mumiæ nomen illis in terris hodie tribui resinoso cuidam*

cuidam concreto, ambrae nigrae simili, etsi ad balsamationem minime fuit adhibitum, nec amplius ad hunc usum requiri solet. Indicat patriam huius mumiae duplicem. Praestantissima, et vnice in Regiae aulae usum colligenda, prope ciuitatem Laer reperitur: sequior species circa urbem Lorestan. De tali vero, quam Herbelotus nobis ex libris orientalium commemorat, mumia nihil fando percepisse videtur in illis Persiae finibus, quas doctissimum virum peregrinando attigisse video.

VIII. Sed veniendum est ad disquisitionem eorum, quae de alchemia Aegyptiorum magnifica satis perhibentur. Scilicet Hermetis praecipuum fuisse inuentum artem ignobiliora metalla in auri naturam perficiendi, non pauci nec modici viri persuasum habent. Cujus traditionis certitudinem si quaeramus, praeter antiquitatem persuasionis, et chemicorum securam adsertionem, parum inuenimus. Nam quod ex Homero, tamquam homine Aegypto, BORRICHIVS* aliqua epitheta Hermetis, vt et fabularum quarundam allegoricum sensum, chemicis laboribus applicabilem, adfert: id nondum euincit Hermetem artem transmutatoriam calluisse et docuisse: quum sufficiat ipsum auri ex metallis, seu fodinis et mineris, extrahendi rationem forte praemonstrasse Aegyptiis.

* *Hermet. vindic. pag. 57. seq.*

X. Sed allegant et vrgent Aegyptiorum regum incredibiles diuitias, quae certe non collectae fuerunt ex mercatura: quippe Aegyptus olim arcebat peregrinos aditu, nec vmquam Aegyptios antiquissimos mercaturam exercuisse legimus. Magnificentia certe regum Aegyptiorum in tot pyramidibus excitandis, urbibus condendis, labyrintho, Moeridis lacu, Osymanduae sepulcro, de qua HERODOTVS et DIODORVS SICVLVS ampla et luculenta testimonia perhibent; et quorum operum hodieque aliqua exstant; dubitare nos non finit,

F 3

quod

quod incredibili argenti copia habuerit opus. Aestimare illam vel ex vnico specimine iuuabit. Osymandux monumento, præter reliqua stupenda, impositus fuisse legitur apud DIOD. SICVLVM* circulus aureus cubitorum CCCLXV. cuius crassities cubitus vnus fuit. Hunc sane circulum si solidum et ex puro auro conflatum fuisse supponamus, tanta ad illum parandum auri copia opus fuit, vt dubitem an collatum totius Europæ aurum, postquam tanta quotannis copia aduecta et eruta fuit, suffectura sit eiusmodi circulo fabricando.

* *Bibl. Histor. p. 46.*

XI. Vt vero non desunt causæ addubitandi de veritate facti, quum Græci, qui nobis traditionis huius auctores sunt, ipsi illum circulum non viderint: quippe diu antea ablatum a Persis rerum Aegypti potitis: ita admittamus sane fuisse eum. Quis verat autem suspicari non fuisse solidum hunc circulum, sed concauum? aut ex materia ignobiliori, auro tantum incrustatum? Hoc certe pacto ab immani eiusdem pretio mirum quantum decedet, vt ad illam mediocritatem redeat, quæ Aegypti regum redditibus facilius respondeat.

XII. Neque vero tantopere mirandum est Aegypti reges magnifica præstare potuisse, si cogitemus regibus tertiam totius tam amplæ cultæque regionis partem fuisse propriam; in milites nihil fuisse erogandum, quippe altera tertia totius regionis parte assignata abunde contentos: nec ministrorum salaria quicquam absumsisse; erant enim sacerdotum collegio, abunde diuiti, adnumerati: temperantiam regum, legibus sanctis circumseptam, non fuisse multum inutiliter et profuse absumere: infimam autem plebem vt vitæ sustentandæ necessaria acquireret, paratam ad labores exiguo pretio accepto fubeundos fuisse: quos sæpe, vt exemplo Israelitarum videre licet, coacti tolerare debebant.

XIII.

XIII. Hæc singula recte considerata docent fieri tunc magna opera sine stupendis sumtibus, longe facilius, quam nostro ævo, potuisse: adeoque non opus esse aurificem artem, necessarium magnificentiae huic neruum suppeditantem, supponere.

XIIII. Et quid opus erat Aegypti regibus, si sacerdotes arte facili in templo Vulcani Memphitico confectum aurum suppeditabant, ut, tot hominum calamitate et exitio, aurum ex mineris Aethiopiae conterminis quærerent? De his autem aurifodinis DIODORVS SICVLVS* nos edocet ex AGATHARCHIDE. Et ne dubitemus de *Diodori* in referendo fide, confirmant nos *Agatharchidis* apud PHOTIVM** amplissima excerpta, quæ totidem fere verbis eandem rem proponunt.

* Libro III. p. 150.

** Cod. CCL. pag. 1339. edit. Schotti.

XV. Doctissimus BORRICHIVS* quoniam persuasum habebat aurum apud Aegyptios alchemiae beneficio factum esse, quum multa ad stabilendam sententiam attulisset, statuit durum in aurifodinis laborem, politicis ex rationibus, fuisse susceptum, ut dissimularetur ars, cui non defuturos amatores importunos et violentos facile licebat cognoscere et prouidere. Idem quoque dum fructum ex aurariis percipiendum tantopere eleuat, videtur duo non cogitasse, quæ in hac re diiudicanda præcipua sunt, quorum alterum §. XII. attigimus, scilicet regibus promptam fuisse conseruandi fructus et redditus suos potestatem; quod de nullo nostri sæculi monarcha facile dixeris: alterum, quod pretia rerum fuerint minima, vilissimoque viuere adfueti Aegyptii. Quod vero Aegypti degenerantis in pompam profusiones incredibiles adducit; a statu degeneris reipublicæ ad integræ recteque constitutæ conditionem non valere consequentiam quisquis facile cognoscit.

* *Hermet. vindic. pag. 66.*

XVI.

XVI. Plura doctissimus vir erudite congesta adfert, quibus vero simile reddit Aegyptios in chemia non fuisse hospites, et artem χρυσοποιητικήν calluisse: hinc ad Colchos delatam fuisse artem, quæ illuc Argonautas allexit: Græcisque prouide arcanum, etiam fama diuulgatum, celantibus, sub fabularum inuolucro, ut existimat, delituit. Tandem Romanis, æuo Diocletiani, rumor arcani huius notitiam attulit, qui, ut Aegyptiis ferociendi et aduersus Romam rebellandi materiam succideret, omnes de chemia libros, accurate conquisitos, comburi iusserit. Sed quoniam exscribere illum non placet; nec alchemia ad medicinam necessario nexu pertinet: mittenda hæc existimo, facile passurus, si cui *Borrichius* persuadere suam sententiam valuit, ut ipsi fidem adiungat. Inferius, ubi ad Colchos et Argonautas temporum ordo nos deduxerit, pluribusque occasionibus, aliqua huc pertinentia interspergemus.

XVII. Exotericam fuisse aliquam medicinam apud Aegyptios, scilicet talem, quæ non fuerit a sacerdotibus petenda, sed hominibus plebeiis variis occasionibus cognita, memoriæ mandata, urgenteque necessitate simili repetita, vero admodum simile est. Huc puto referenda esse illa veterum * testimonia, *omnia in Aegypto referta esse medicis: omnes Aegyptios esse medicos*. Vix autem mihi persuadeo illam vulgi medicinam ulterius esse extendendam, quam quod sibi ad morbos præscindendos vomitibus, aluique per infusa enemata purgationibus, similibusque supra iam recensitis remediis, consulerint, per se quisque, aut familiæ periclitanti. Quæstum vero medicina facere, aut illam artem seorsim profiteri, qui sacerdotum collegio adscriptus non esset, neminem fuisse ausum integra republica existimo; quum grauissima poena, *DIODORO* ** teste, in eos constituta fuerit, qui vna plures artes, pluraue opificia, agitarent.

• Tale

- * Tale est testimonium HOMERi *Odyss.* Δ. 230.

Ἰντρος δὲ ἕκαστος ἐπιστάμενος περὶ πάντων

Ἀνθρώπων, ἢ γὰρ Παιήωνος εἰσι γενέθλης. i. e.

Quisvis mortalium ibi est medicus de omnibus rebus probe edoctus, sunt enim profecto Pæonia generatio.

- * Notatu dignum locum integrum adscribam ex *Lib. I. pag. 68.* Alii circa multa districtum habere animum artifices, nec in unius dumtaxat rei tractatione, propter auaritiam, persistere videmus. Alii enim a rīcu turæ manus admouent, alii mercaturæ se immiscent, sunt etiam qui du is aut tres simul artes exercent. Plurimi in ciuitatibus popularem statum amplexis, ad conciones publicas cursitantes, detrimentum reip. sibi vero emolumentum, per aliorum largitiones, comparant. At inter Aegyptios si quis opificum aut artificum remp. capeffit, aut plura simul artificia exercet, grauissimas incurrit pœnas. Plane consona Diodoro tradit ISOCRATES *encom. Bujiridis.*

XVIII. Atque hæc de medicina Aegyptiorum, pro instituto nostro, sufficiant. Superest vt adhuc dispiciamus de aliquibus, quos huius medicinæ si non inuentores, tamen auctores, perhiberi a nonnullis videas. Ex his primo loco occurrit ABRAHAMVS patriarcha, de quo sacræ nobis litteræ * testimonium perhibent, quod in Aegypto aliquamdiu fuerit commoratus. Ab eo igitur edoctos fuisse Aegyptios aliqui secure perhibent: etsi omnino sacræ litteræ de eo silent.

* *Genes. XII.*

XVIII. Vt autem, quare Abrahamum Aegyptiis præceptorem dent, melius cognoscamus, ex orientalium traditionibus repetere oportet, illos existimare eundem esse Zoroastrem, Chaldaicæ et Persicæ philosophiæ, quin etiam religionis, auctorem: de quo abunde multum fabularum ex orientalium scriptis collegit DHERBELOTVS, quas hic repetere piget, nec tempus permittit.

XX. Porro IOSEPHVS Aegyptiis a nonnullis obtruditur, qui tamen ipsi videntur nescire, vtrum potius cupidissimi discipuli, an præceptoris, loco ipsum habere velint

G

velint et debeant. Huius occasione medici Aegyptii, et seorsim pollinctores, in sacris * recensentur, tempusque pollincturae infusum determinatur quinquaginta dierum.

* *Genes. L.*

XXI. Stili scripturae sacrae valde ignari, nec parum inconsiderati mihi videntur, qui ad medicorum contumeliam allegant Iosephum seruis suis medicis mandasse, ut patrem Israel, post quam fatis pie functus fuerat, solito more condirent. Non enim cogitant quoties in Ebraeo codice summi summorum regum status ministri eodem seruorum nomine denotentur. Quando igitur scriptura loquitur de seruis his medicis, tale accipi praedicatum debet, quale permittitur a suo subiecto. Siue igitur Iosephum, utpote summi sacerdotis generum, sacerdotum ordini adscriptum intelligamus, siue simpliciter proregem: pollinctores illi, utpote de sacerdotum collegio viri, non magis erant Iosephi serui, quam ipse Iosephi socer. Alia res est si de seruis medicis Romanorum, abiectis et aere emtis mancipiis, sermo est: quorum conditionem alio tempore videbimus.

XXII. Incertae aetatis medicus Aegyptius celebratur *Iachen* *, hierogrammateus regis, de quo *SVIDAS* commemorat, quod aduersus dolores et morbos amuleta et incantationes praecipue calluerit, et quod morbis contagiosis et pestilentialibus extinguendis valuerit, praecipue illis, qui post canis ortum emicare solent.

* De hoc viro videantur *CONRINGIUS* in *hermetic. medic. pag. 108.* et excusans ipsum atque defendens *OL. BORRICHIVS*, in *Hermet. vindic. p. 170.*

XXIII. Laudatur etiam *Nechepsus* rex Aegypti, medicis scriptis clarus: sed quod aetas ipsius in propiora tempora incidit: mentionem ipsius inferius commode licebit facere.

CAP. V.

CAP. V.

*De aliarum gentium antiquissima
medicina.*

CONSPECTVS.

*Summa dicendorum. I.**Sinenſium eruditio antiquiſſima per-
hibetur. II.**Medicorum conditio. III.**Pulſum obſervatio antiquiſſima.
IIII.**Reliqua, quibus attendunt, ſigna. V.**Qualibus remediis utantur. VI.**De circuitu ſanguinis et ſpirituum
miro. VII.**Huius dogmatis antiquitas. VIII.**Pathologia ipſorum flatuſa. VIII.**Theoria nulla aut falſiſſima, praxis
tamen laudata. X.**Vnde plura peti poſſint. XI.**De GRVNDLERI Malabarico
medico. XII.**Inſtitutiones medicæ Malabaricæ.
XIII.**Origo et antiquitas iactata medici-
næ. XIII.**Theoriæ abſurdæ ſpecimen. XV.**Medicamentorum ſumma genera.
XVI.**Curandi ars octo claſſibus diſpeſcitur.
XVII. XVIII.**Singulis claſſibus quod numen præ-
ſideat. XVIII.**Tres morbi principales. XX.**Quibus ſignis morbos eorumque euen-
tus cognoscant. XXI.**Cura circa medicinas et victum agro-
tantium. XXII. XXIII.**Chemia Malabarica. XXIIII.**Compoſitas medicinas plures habent.
XXV.**Medici Malabares ab Europeis eſti-
mantur. XXVI.**Noniſſime ab Europeis aliqua adſum-
ſerunt. XXVII.**Varia de medicina et medicis Mala-
barum. XXVIII.**Conuenientia cum medicina Aegy-
ptiorum. XXVIII.**Excusatio de Sinenſibus et Malaba-
ribus. XXX.**De Germanorum antiquiſſima medi-
cina. XXXI.**De Druidis et viſco quercui innato.
XXXII-XXXIII.**De Moſe. XXXV. XXXVI.**Quid circa medicinam apud Iudeos
ſanxerit. XXXVII.**Leuitas Iudeorum fuiſſe medicos.
XXXVIII.**Moſes anſuerit chemicus. Maria ſo-
ror eius. XXXVIII. XXXX.**De Iobo. XXXXI. XXXXII.*

I.

Non abs re fuerit nunc euagari paulisper ad reliquas orientis gentes, quippe cum aliis artibus medicinam apud se antiquissimam iactantes. Sunt autem illæ de quibus aliquid rescire licuit, *Sinenses*, *Iapanenses* et *Malabares*: quibus de patriæ nostræ antiquissima medicina, vt et eiusdem apud Iudæos conditione, aliquid subiungam: hacque occasione de *Mose* et *Iobo* pauca commemorabo.

II. Sinenses, cum quibus in multis conuenire videntur Iaponenses, iactant reges medicinæ suæ inuentores, quorum ætas diluuii tempora multum superat. Tota natio deditissima est idololatriæ, astronomiæ et astrologiæ: in quo conueniunt cum Chaldæis et Persis, ipsis quondam finitimis.

III. Quæ medicorum apud Sinenses dignitas antiquissimis temporibus fuerit, equidem nullibi inuenio: hodie eos, quoad ordinem politicum, exigua esse existimatione IOANNI NIEVHOFIO * credo: attamen antiquissimæ artis dextro exercitio tantam famam adepti sunt, vt Europæi inter illos degentes libentius fere suam salutem ipsis, quam popularibus suis medicis, permittere dicantur.

* *descript. legationis Batavic. P. II. pag. 15.*

III. In morbi cognitionem penetrant obseruatione longa ac tædiosa pulsum, quam disciplinam habere se ex institutione cuiusdam *Lipe* dicti, et *Hoamti* regis, perhibent, cuius ætatem indicaturi annos c l o c l o c l o c l x x x v i i i l . ante Christum natum supputant.

V. Præter pulsum, linguam, oculos et faciem quoque considerant: alia signa negligunt. Quippe nec de statu suo ægrotantem interrogant, nec vrinam inspiciunt. Cognito autem pulsu morbum indicant et præsa-

præfagium instituunt. Deinde librum antiquissimi æui euoluunt, quærunt pulsus nomen eique adsignatum remedium.

VI. Remedia ipsorum pleraque, sunt simplicia et leui arte parata, vt decocta. Chemica prorsus ignorant: * vt et anatomen omnino negligunt, nec sanguinem mittunt.

* Ita me docuit CLEYERVS fragmenti *Oper. medici*, quod cum *specimine medicin. Sinicæ* prodiit, pag. 72. qui *chymicam*, inquit, *artem*, quæ nobilissimas inuenit medicinas, ignorant, quamuis illius alteram partem, ad inuestigandum lapidem philosophicum, ad aurum et argentum consiciendum, ad insaniam aliqui prosequantur. Sed aliud persuadet epistola secunda de *Indiæ rarioribus* a D. D. MICHAELE SCHENDO ad Illustrem Academiæ N. C. Dominum Præsidentem exarata, et appendici ad *Acta Physico-medica Acad. N. C.* pag. 124. inserta, qua Sinensibus chemiæ pharmaceuticæ vsus, et cognitio, additis speciminibus, tribuitur. Nam non solum antimonialibus, verum etiam mercurialibus, quin ex ipso auro præparatis illos gaudere, examine pastillorum *Tanzuc* comprobatur. Profitetur sibi persuasissimum esse antiquum esse chemiæ in hac gente vsus: quod in medio nunc relinquo, donec certiora ad antiquitatem hanc comprobendam argumenta suppetant.

VII. Circuitum quendam sanguinis et spirituum, deuehentium humidum radicale et colorem primigenium, per venas et vias duodecim membrorum, spacio XXIII. horarum, quo tempore quinquagies circumuoluuntur, secundum cœlorum per quinquaginta domos conuersionem, sibi confinxerunt: cuius circulationis penitus phantasticæ nomen nostrorum incautiores quosdam induxit, vt perhiberent circulationem sanguinis Sinensibus antiquitus fuisse cognitam.

VIII. Dogmatis huius antiquitatem CLEYERVS indicauit plus quam quater mille annos: videas tamen aliquos quadringentos tantum numerare: quem errorem profuisse existimo ex eo, quod PASCHIVS * nu-
G 3
merum

merum non accurate ex Cleyero transcripsit: huncque deinceps alii sequuti sunt.

* *de nouis inuentis cap. VI. p. 312.*

VIII. Pathologiam quandam flatuosam habent, ad rationem reddendam affectuum dolorificorum spasmodicorum: cui theoriæ innititur acupunctura et morxæ inustio Sinensibus et Iaponensibus ex æquo familiaris: quamuis in modo administrandi aliquantulum a se inuicem abeunt.

X. Ceterum sanæ theoriæ, quantumcunque antiquam illam ferunt, parum habent, merosque empiricos, cana tamen experientia sua ipsis nostris sæpe admirabiles, suspicere et laudare æquum est. Ex quo praxeos seu experientiæ excellentiam et præstantiam non immerito inculcat nobilissimus ROBERTVS BOYLE.*

* *Exercitationum de philosoph. experimentalis utilitate pag. 283.*

XI. De medicina harum gentium plura suppeditant medici duo celeberrimi, et in orientali India per multos annos commorati, ANDREAS CLEYERVS* et WVILHELMVS ten RHYNE.**

* *In specimine medicin. Sinicæ Francof. 1682. edito. 4t*

** *tractatui de arthritide subiuncta duplici mantissa. Ceterum hic illi plurima suppeditasse videtur. Ita enim ipse diss. de arthritide p. 173. not. 2: de quo, (pulsuum rythmo) pleniorē et commentariis locupletatum tractatum, quem Dom. ANDREAS CLEYERVS M. L. contra stipulationis fidem in patriam me in scio misit, ni publica et priuata negotia id impediunt, edere constitui. Sed de hoc contractu et meo labore ac sumtu siluisse, quam pauca dixisse, præstiterit.*

XII. Malabarica medicina, quam Bramines, qui veteribus Brachmanes vocabantur, exercent et possident, non minus antiquos natales, quam Aegyptia, iactat. Eius notitiam debemus viro admodum reuerendo Dom. M. IOANNI ERNESTO GRVNDLERO, Missio-

Missionario et Præposito Danico, nunc beate defuncto, cuius, utpote collegæ quondam in Pædagogio Regio Halensi, et amici coniunctissimi, memoriam usque exosculabor. Hic Hala circa annum clō lxxxviii. abiens a pluribus rogabatur, ut de medicina Malabarica, quantum rescire posset, consignaret et ad nos perscriberet: quod facere ipsum, utpote medicinæ non ignarum, posse omnes confidebant. Hic in Indiam incolumis delatus, amicorum desiderii sui que promissi memor, quum linguæ addiscendæ causa libros legere deberet, legendos medicos sumsit, et cum medicinæ peritis Braminis diligenter versatus est. Inde enatum est opusculum elegans, * quod in Europam misit, cuique titulum fecit: *Medicus Malabaricus*.

* Germanico idiomate scriptum est. Recensionem eius pleniorē dedi *Bibliotheca observation. et recension.* quæ Halæ Magdeb. edita fuit, *Secl. VIII. 3. p. 380. seqq.* Eademque nunc legitur in *Actorum physico-medicorum Acad. N. C. vol. I. appendice pag. 106. seqq.*

XIII. Ex hoc libro discimus esse apud has gentes antiquam artem medicam, quæ præcipue addiscitur ex libro institutionum, qui *Vvagadasastirum* inscribitur, et sex libris omnem doctrinam medicam complectitur.

XIIII. Originem a Deo summo repetunt, indeque per multas annorum myriades, aliqua per manus traditione, ad varios ordine deos successisse, donec ab his ad prophetas, a prophetis ad homines pervenit.

XV. Theoriam admodum mutilam, et plerumque aperte falsam, habent. Nam anatomes in vniuersum rudissimi sunt: quod vel ex falsa pulsuum theoria animaduertas. Aiunt enim sub umbilico, ad interuallum quatuor digitorum, esse radicem pulsuum, a qua 72000. arteriæ, inde per totum corpus dispergendæ, oriantur
et

et procedant. Hanc radicem esse latam, quantum quatuor sunt digiti, et altam, quanta est longitudo duorum digitorum. Non absimilem esse formam coralliis, esseque illum locum ubi homo concipitur. De respiratione nihilo sanius philosophantur.

XVI. Medicamentorum genera in sex classes, secundum totidem sapores, acidum, dulcem, falsum, amarum, acrem et denique adstringentem, distribuerunt.

XVII. Curandi artem octo classibus includunt, secundum totidem morborum familias. Oportet autem, si quis excellere in medicina velit, octo has mendedi classes æque peruagatum et in singulis satis esse exercitatum. Quum vero non omnibus liceat ad tantum adspirare gradum: hinc sunt apud eos, qui se vni tantum classi, vel duabus pluribusue, seorsim mancipant, neglectis tantisper reliquis, ut in his, quæ excolenda sumserunt, eo magis excellent.

XVIII. Prima classe continentur illi, qui infantum morbos callent: secunda, qui morsus et ictus venenatorum animalium sanare norunt: tertia, qui dæmonas fugare et mentis morbos auertere promittunt: quarta, qui succurrunt in venerem tardis vel ad coitum ineptis: quinta, cui plurimus habetur honos, qui morbos ceteros corpori ingruentes propellere satagunt: sexta, qui manuum opera succurrunt ægrotis: septima, qui senium retardare et canitiem auertere pollicentur: octava denique illos complectitur, qui scire profitentur rationem, qua omnes capitis morbi, ut et qui oculis accidunt, debellari debeant.

XVIII. Vnicuique harum classium præsidet numen aliquod, tamquam patronus et tutelarior Deus, quem medici illi venerantur, et medicinas eius nomine exhibent.

exhibent. Sic infantum morbis præest ventus : aqua morbis ex venenatis ictibus fauet : aer profligandis dæmonibus fert opem : ad venerem impotentibus ventus igneus opitulatur : chirurgis luna subuenit , et terra canitiem arcet : quintæ classis medicorum conatus sol adiuuat , et oculorum capitisque morbis , tamquam Deus auerruncus , anima hominis succurrit.

XX. Statuunt tres morbos principales vnicuique congenitos. Primus vocatur *VVadum*, id est venti in corpore seu flatus : alter *Bittum*, seu vertigo vel stoliditas : tertius *Tscheftum*, hoc est impuritates humorum. Et hi quidem , ex variis causis emergentes , ceteris præponderant , secundum indiuidorum conditionem , aliosque vel excitant vel supprimunt. Morbos primitiuos et inde exortos , calculo adiecto enumerant. Ex vno sæpe videas trecentos pluresque deductos. Mentis morbos enumerant *lccccxxxxii*. Tota omnium morborum summa conficit *clclclbcccxxxxvii*.

XXI. Ad morborum cognitionem peruenire student pulsum patienti obseruatione : sed et excrementa , præcipue vrinam , considerant. Exploraturi vtrum is , qui decumbit , sanitatem recuperaturus , an vero morti concessurus sit , vrinam eius patellæ iniiciunt , tum stramen oleo puro intingunt , et destillare in vrinam sinunt. Si guttula illa fundum petit , ægrotus moritur : si vero supernatat , spem salutis certam faciunt. Etiam in præfatio formando ad astra attendunt : itemque ad ægrum abiens medicus augurium captat , aues et quælibet obuia considerat , vt et illum , qui se vocat , nuncium , et se ipsum , quo positu ab eo , qui vocauit , deprehensus sit.

XXII. Accurate præcipiunt de selectu medicinarum , ratione locorum natalium , collectionis et asseruandi temporum : nec non quo singula modo præparari ,

H

præpa-

præparataque asservari debeant. Quin esculentorum et potulentorum etiam rationes in numero habent, et de singulis præscribunt, quamdiu quæque incorrupta maneant, quibusque vasis quam optime adseruentur.

XXIII. Præterea accuratissimum curandis regimen præscribunt, eoque determinant quamdiu hoc vel illo morbo detentis vigilandum vel dormiendum sit: quoties dentes et lingua repurgari, osque collui debeat: quo modo habitare cænamue sumere deceat.

XXIII. Excolunt etiam chemiam, quam a Deo *Tschirwen* libris iv. traditam esse perhibent. Agunt de mercurio, sulfure, antimonio aliisque mineralibus, de salibus, vitriolo, alumine, de coralliis, gemmis, metallis, deque instrumentis pyrotechniæ et operationum enchiresibus.

XXV. Porro etiam compositas medicinas plures habent. Pilulas polychrestas seu vniuersales præparant. Singula autem vehiculis appropriatis exhibent, et in quouis medicationum genere diætam peculiarem accurate obseruant.

XXVI. Tantam sibi laudem sua arte pepererunt, vt inter ipsos degentes Europæi libentius Malabarum, quam fuorum medicorum opera, vtantur: quos, quando curandos acceperunt, accuratæ diætæ, et cibis pro more suo, adstringunt.

XXVII. Venæ sectionem plerique nesciunt. Scarificationes, sed raro et rudi minerua, exercent: fonticulos et clysteres vix norunt. Sed qui Europæis permixti habitant, sensim et venæ sectionem, et alia nostra, arripiunt.

XXVIII. In præparationibus medicamentorum fuorum, (quæ ipsorum chemia est,) fere semper stercus et vrina vaccarum accedit: quod procul dubio faciunt, quia

quia de sanctitate horum animalium alte infixam mentibus suis opinionem fouent. Siccato etiam vaccarum fimo carbonum loco vtuntur. Ceterum pharmacopœos, a medicis distinctos, ignorant, sed idem homo medicinas præparat et ægrotis dispensat. Medici autem clero, secundum nostrum loquendi modum, id est Brachmanum consortio, adscripti sunt, et obtinet apud eos, quemadmodum olim in Aegypto, lex, quæ singulos manere in sua conditione iubet, et eandem, quam parens et maiores exercuerunt, artem discere et exercere præcipit.

XXVIII. Apparet facile orientalium harumce gentium medicinam in multis inter se, et cum Aegyptiorum veterum medicina, conuenire. Atque vtinam liber ille *Vagadasastrum* inscriptus, qui vetustus esse videtur, in Latinam linguam vertatur et publici iuris fiat: minime enim dubito fore vt ex eo multa de medicinis ex oriente acceptis possemus discere: forte etiam parum fuerint distincti ab medicis Hermetis libris, quos Aegyptios pro norma suæ medicinæ habere supra intelleximus. Erit nobis iterum occasio Malabarum mentionem faciendi, quando ad sæculum a Christo nato II. peruenerimus.

XXX. Et quamuis, quæ de Sinensium atque Malabarum medicina attulimus, ex relationibus et fide recentiorum auctorum accipere cogimur: facile tamen credimus satis antiquam illam esse, vtpote religioni innexam; et in antiqua sua constitutione, saltem vsque ad tempora, quibus Europæi ad illos nauigare coeperunt, permansisse: præsertim quum omnes testentur gentes illas esse antiqui moris tenacissimas, totaque res antiquitatem oleat.

XXXI. Quænam apud alias gentes medicinæ conditio antiquissimis temporibus fuerit, ignoratur. Et quam-

uis coniecturis, aut auctorum quorundam adsertionibus, aliqua possent perhiberi: malumus tamen illis abstinere. Sic ALSTEDIVS* perhibet circa annum mundi clccc. Osiridem, regem Aegypti, venisse ad Marsum, regem Germaniae, et docuisse maiores nostros rationem conficiendi cereuisciam, item agri culturam, artem fabrilem et molendinariam, insuperque medicinam: hoc autem vere, vt scriptum est, factum vquam fuisse, nemo idoneis argumentis probauerit.

* *In chronologia medicorum, quæ thesauri chronologiae tabulam XXXXVI. constituit. Nititur, sine dubio, relatione DIODORI SICVLII de expeditione Osiridis, quam supra vidimus; sed si omnia recte se haberent in illa narratione, vereor vt temporum rationes ad liquidum deduci possint.*

XXXII. Nescio quam antiquum sit quod PLINIVS* refert de Druidis, eorumque eximia admiratione, qua viscum in quercu natum prosequuntur. Nihil, inquit, *habent visco et arbore in qua gignitur, si modo sit robur, sacratius. -- Enimuero quicquid adnascatur illis, e caelo missum putant, signumque esse dilectæ ab ipso Deo arboris. Est autem id rarum admodum inuentu, et repertum magna religione petitur. -- Omnia sanantem appellantes suo vocabulo.* Prætermitto quæ de superstitione in colligendo ibidem leguntur.

* *Hist. natur. XVI. 44. Antiquissimum esse illum quercus annosæ honorem, eique innati visci existimationem, facile credo ingeniosissimo EDM. DICKINSONO, qui in Delphis Phœnicissantibus subiecta appendice pag. m. 32. seqq. Druidum originem, et quernam ipsorum religionem, ab ipsis patriarchis Abrahamo, quin Noacho, facili opera deduxit, argumentis potissimum vsus etymologicis, et in subsidium vocatis Berofo, et antiquitatibus Etruscis ab Inghiramiorepertis: quibus auctoribus quantum fidei tribuendum sit, hic locus non permittit longius exponere.*

XXXIII.

XXXIII. Neque solum Galli aut Germani viscum tantopere admirati sunt : verum etiam Italis hominibus eandem superstitionem inoleuisse, ex VIRGILIO* mihi videor colligere : sed vix quisquam determinauerit vtrum a Gallis vel Etruscis illam acceperint.

* Aeneidos VI.

XXXIIII. Plura quæ per coniecturas de statu medicinæ priscæ in Europa, præsertim Scythica gente, assequi licet, inferius attingemus, quando nos ordo ad philosophos, ex hac gente in Græciam profectos, deducet : nunc pauca dicemus de IOBO et MOSE, quos plures auctores medicis, seorsim autem chemicis præstantissimis, adscribunt.

XXXV. Et MOSES quidem, vir diuinus, omni Aegyptiorum sapientia et disciplina eruditus fuit : vt sacræ nos litteræ id docent. Et quamquam de eo, quippe regio puero, vt putabatur, suspicari liceret eo potissimum educationem eius directam fuisse, vt politicæ vitæ necessariis artibus imbueretur : CLEMENS tamen ALEXANDRINVS* disertis verbis scribit, quod et medicinam edoctus fuerit. In quo quidem apud omnes facilius merebitur assensum, quam in illa adsertione sua, cuius PHILONEM testem aduocat, quod alium doctrinæ orbem (encyclopiædiam) regium hunc puerum edocuerint Græci in Aegypto. Non enim immerito quæritur, quinam tunc Græci eruditi fuerint, qui artibus suis Aegyptium, vel quemcunque alium, instruere possent? quippe illo tempore, ipsis Græcis consentibus, nec constituta erat respublica illorum, nec inuentis et artium cultura vlla illustrabatur.

* Stromatum Lib. I. pag. 343.

XXXVI. Imbutus igitur ille Aegyptiorum doctrinæ arcanis, quum, xxx. annos natus, filius regis
H 3 filia

filiae haberi detrectaret, seque suae genti aperte iungeret, ab ipsis quoque, quicquid auitae sapientiae habuerunt, addidit, et quicquid ex Chaldaeorum doctrina insuper boni retinuisse potuerunt. His superaddidit, quae peculiari summi numinis dono et gratiae accepta referebat: hisque ad Israelitici populi rempublicam quam optime ordinandam usus est.

XXXVII. In hac reipublicae Iudaicae constitutione videtur ad tribum Leuiticam, cultui diuino et sapientiae peculiariter reseruatam, fuisse delegatam omnem curam etiam corporum: ita ut populus Iudaicus ab uno summo DEO, qui se ipsorum fore medicum declarauerat, omne auxilium per sacerdotes petere iuberetur.

XXXVIII. Et sacerdotum collegio medicam curam, et de morbis cognitionem, fuisse soli iniunctam, docere nos possunt leges* de leprosis latae, admodum prolixae.

* Leuitic. XIII. Si quis scire cupit quam sollicitè Iudaici doctores circa hoc negotium versari consueuerint, legat Talmudicum librum has leges illustrantem, quem, ut Germani etiam cognoscere possint, effecit celeberrimus quondam Vniuersitatis huius Professor D. D. IO. CHRISTOPH. VVAGENSEIL, in libro quo Iudaeorum scripta Germanica legere docet, cui titulus: *Belehrung der Jüdisch-Teutschen Red- und Schreib-Art. Königsberg 1699. 4to.*

XXXVIII. Ceterum specialiora de medicina Iudaeorum haud facile ex sacris eruas. Sunt autem qui Mosén per bonam consequentiam ostendunt fuisse magnum chemicum, quippe vitulum aureum*, pro Idololatriae scopo conflatum, facili arte combussit, inque puluerem redegit, qui posset aquis permixtus potari. Neque hunc solum chemici sibi vindicant, sed et forum eius Mariam, cuius adeo scripta de lapide philosophico

phico circumferuntur, in titulo prophetissæ et sororis Moſis characteribus insignia. Aut diuerſa ab hac debet credi Maria Ebræa, Democriti in Aegypto magistra, aut insignis parachronismi reus erit GEORGIVS SYNCELLVS**, qui hæc tradit, eamque testatur laudes meruisse, quod ænigmatibus plurimis et eruditis artem inuoluerit.

* Exod. XXXII.

** Chronograph. p. 248. citante D. D. FABRICIO in Cod. Pſeudep. V. T. Sed placet iudicium DANIELIS SENNERTI de chemicorum cum Aristot. et Gal. conf. qui, tam credibile est, inquit, hunc librum esse Moſis sororis, quam credibile est alium librum, eidem tractatui adiectum, nomine practicæ Aristotelis, esse Aristotelis, utpote qui ipsum Aristotelem, qui Auicennam, qui Arabes nominat. -- Nimirum vsitatum est chymicis, ut libris suis famam concilient, eos sub magnorum virorum nominibus edere, aut, si auctores ignorentur, iis præclarorum virorum nomina præscribere.

XXXX. Quam vero difficile sit aurum, flammis inuictum metallum, comburere et in tantum, ut Moſes fecit, destruere, chemici omnes et metallurgi nouerunt: unde non paucis occasionem dedit de hoc negotio commentandi. Sed forte nemo faciliorem modum docuerit illo, quem chemicus et medicus præstantissimus D. D. GEORGIVS ERNESTVS STAHLIVS,* præceptor meus omni obseruantia colendus, publico ostendit. Nam hoc docente aurum igne comburitur, ut fiat pulvis minutissimus, qui cum aqua misceri potarique possit.

* Videantur Opuscula chymica p. 585. seqq. ubi mensis Aprilis fittit: Vitulum aureum igne combustum, arcanum simplex sed arcanum. Nescio quam antiqua sit illa tinctura auri, de qua celeberrimus D. D. HERM. BOERHAAVE loquitur, Institut. et experim. chem. lib. II. pag. 291. Et hæc est vera illa decantata tinctura auri, quæ Principi Coloniensi data fuit olim pro auro potabili. Sumebant enim aurum limatum cum sulphure et alcali fixo, ceter. Certe in hoc processu aurum pari fere ratione comburitur. Conferatur, si placet, Ephem. Acad. N. G. Centur. II. pag. 410. ubi

vbi de essentia solari seu auro potabili, ex eodem fundamento parando, legitur.

XXXXI. Qui IOBVM medicinæ vindicant, faciunt id potissimum alchemiæ respectu, quam artem hunc virum calluisse, eaque iacturam omnium bonorum largiter compensasse, confidenter aliqui adserunt, inque probationem adsertionis suæ argumenta satis infirma adferunt: quæ vel repetiisse piget.

XXXXII. Ceterum Idumæum fuisse et Mosi coæuum; plerique consentiunt: etsi HIERONYMVS* mauult ipsum ex Nachoris, qui frater Abrahami fuit, familia deducere. Quis vero librum eius scripserit, naturalium rerum scientiam profundam passim pandentem, ignoratur. Commendari meretur celeberrimi D.D. SCHEVCHZERI labor Iobi physicæ impensus: ex quo medicus ad historiam naturalem pertinentia multa depromet, quorum cognitione destitutus in veterum scriptis facile hæsitat aut offendit.

* In *Quest. Hebraic. in Genesin* pag. 216. tom. III. opp. a Frobenio 1524. editorum. Indicat ibi fontem persuasionis illius de origine Idumæa.

HISTO.

HISTORIAE
MEDICINAE
PERIODI PRIMAE
SECTIO SECVNDA
DE
ANTIQVISSIMA MEDICINA
GRAECORVM VSQVE AD HIPPO-
CRATEM COVM.
CVM
SYNCHRONISMO ALIARVM GENTIVM.

Capitibus octo

agitur

- I. *De diis medicinae Graecae auctoribus.*
- II. *De heroibus medicis, qui Argonautarum tempora illustrauerunt.*
- III. *De heroibus medicis, qui circa tempora Troiana floruerunt.*
- IIII. *De cultu Aesculapio, filiis, filiabusque habito.*
- V. *De Asclepiadarum medicorum fortunis, doctrina, meritis, scholisque diuersis.*
- VI. *De medicinae extra Graciam statu.*
- VII. *De poetis et philosophis Graecis aut inter Graecos versatis medicinae cultoribus.*
- VIII. *De medicis Hippocrate Coo superioribus, aut ipsi coenis, non Asclepiadis: ut et de instituto atletico.*

CAP. I.

De Diis medicinae Græcæ auctoribus.

CONSPECTVS.

<i>Epocha Argonautarum. I.</i>	<i>De Diana. XX.</i>
<i>Tribuitur medicinæ inventio diis, heroibus, hominibus. II.</i>	<i>Mulierum seorsim vindice et patrona. XXI.</i>
<i>Numina medica. III.</i>	<i>Eius inuenta. XXII.</i>
<i>De Cybele. II. V.</i>	<i>Dianæ podagra templum. XXIII.</i>
<i>De Ioue, eiusque triplici prole medica. VI.</i>	<i>De Minerva. XXIIII.</i>
<i>De Apolline. VII.</i>	<i>Eius inuenta. XXV.</i>
<i>Eiusque beneficiis medicis. VIII.</i>	<i>Omnium fanorum custos. XXVI.</i>
<i>Et iure in vitam sanitatemque hominum. arcu instruitur. VIIII.</i>	<i>Fabularum euolutio. XXVII.</i>
<i>Videturque Pæon a feriendo dictus. X.</i>	<i>XXVIII.</i>
<i>Ferendi anceps significatus. XI.</i>	<i>Lucina, quænam intelligenda sit. XXVIII.</i>
<i>Apollini institutus cultus. XII.</i>	<i>Ipsæ Apolloni parturientibus succurrit. XXX.</i>
<i>Medicum beneficium cum vaticinatione coniunctum. XIII.</i>	<i>De Baccho. XXXI.</i>
<i>De Marsya Phryge, quem Apollo male multauit. XIII.</i>	<i>Eius origine et inuentis medicis. XXXII.</i>
<i>Apollini quæ sacra fuerint. XV.</i>	<i>Vnde eius cultus ad Græcos peruenerit. XXXIII. XXXIIII.</i>
<i>Eiusdem epibeta frequentiora. XVI. XVII.</i>	<i>De hedera Baccho sacra. XXXV.</i>
<i>Aliqui Apollinem et Pæonem diuersos esse volunt. XVIII.</i>	<i>De Mercurio. XXXVI. XXXVII.</i>
<i>Apollo physico sensu solem denotat. XVIII.</i>	<i>Eundem esse Trophonium. XXXVIII.</i>
	<i>Prometheus diis subiungitur. XXXVIII. XXXX.</i>

I.

um omni historia Græca sic comparatum est, vt parum explorata illa reperiatur ante expeditionem Argonautarum, quæ in annum mundi cl̄ cl̄ lccc xxi. incidit, atque a Christi natali cl̄ cclxiii. distat. Hunc terminum quæ excedunt vel plane mythica censerī debent, vel admodum obscura.

II. Natales medicinæ a Græcis in hanc periodum reiiciuntur, et partim ad deos, partim ad heroas, partim ad homines referuntur. Quo ordine nos primum numina medica, tum heroas, denique homines considerabimus, quibus medicinæ vel totius inuentio, vel augmentum per inuenta particularia, tribuitur, vsque ad Argonauticam expeditionem. Credo autem neminem vitio mihi daturum esse, si mythica hæc strictim persequutus fuero, parum sollicitus de temporum rationibus inueniendis, aut de dissensu variorum auctorum: quum fieri non possit vt de figmentis et commentis profanæ religionis certum et apud omnes confessum scribatur.

III. Ex diis medicinæ inuentæ, vel medicæ opis latæ nomine præcipue colebantur a Græcis Apollo et Pallas seu Minerua: tum vero etiam Bacchus, Mercurius, Cybele, Diana, a qua Lucinam aliqui distinguunt, quum alii eandem putent, rursusque alii plures Lucinas statuunt.

IIII. Temporum ratio suadet Cybelen, vtpote magnam deorum matrem, Saturnique, vt ferunt, vxorem præmittere. Huius præcipue cultus apud Phrygas ortus, sed deinde a Græcis et Romanis arreptus est: vnde non consona inter se de genealogia, aliisque circumstantiis, diuersæ gentes fabulantur. Quod nos adeo multum
non

non morabitur. Videri de eo potest DIODORVS SICVLVS*, qui de medica eius scientia perhibet, quod pecorum et infantium morbis purgationibus mederi docuerit, quodque ob singularem diligentiam, et beneuolæ mentis affectionem, erga pueros, quos per incantationes sanitati redderet et crebro in vlnis foueret, montana mater dicta fuerit.

* *Biblioth. histor. lib. III. pag. 190. seqq.*

V. Quod hic de purgationibus dicitur, ambiguum sensum habet, videturque vocabulum *καθαγμός* potius lustrandi aut expiandi aliquem superstitiosum ritum designare, quam purgationem per medicamenta.

VI. Ex Saturno et Rhea (id est, eadem magna matre,) natus est Iupiter, qui ex Latona, Saturni filia, suscepit masculam prolem Apollinem, alteriusque sexus Artemidem seu Dianam, et ex suo cerebro Palladem seu Mineruam. Quæ triplex proles ob salutem in publicis morbis inueniendam*, aliaque beneficia impetranda, magnos honores apud Græcos consequuta est.

* Conferri meretur notabilis locus apud SOPHOCLEM in *Oedipo tyranno*, a versu 151. *seqq.* ubi in precum formula, quam chorus recitat, v. 168. vocantur *τρίσσι ἀλεξιμόροι*, *trīsi malorum mortisque vindices*, roganturque vt Martem, pestilentiaæ auctorem, propulsent. Erit alibi occasio locum hunc iterum attingendi, quando ad Romanos progressi erimus.

VII. Apollinem Græci perhibent ex Latona natum esse in insula Delo, sub arbore palma. A Themide nestare et ambrosia enutritus, a Ioue patre accepit medendi et vaticinandi artes, quibus humanum sibi genus præcipue deuinciret. Eidem a patre hic honos habitus est, vt ad suam dextram federet, omniaque apud ipsum posset, canente CALLIMACHO*: quem eundem honorem Mineruæ habitum PINDARVS refert.

* *hymno in Apollinem* v. 30. Summam antiquæ persuasione de Apolline hic hymnus, doctis variorum, præcipue autem Iulustri EZECHIELIS SPANHEMII, notis expositus suppeditat. Addatur hymnus HOMERI in eundem.

VIII. Beneficia eius medica hæc recensentur, quod crines ipsius stillent panaceam, quæ, in quamcunque regionem vel urbem decidat, omnia incolumia reddat: quodque medicos prolatare mortem docuerit: denique quod filium suum Aesculapium eandem artem edocuerit in humani generis salutem exercendam.

VIII. Apollini ac Dianæ tribuisse veteres potestatem quandam singularem in vitam hominis, ut, qui subita morte opprimerentur, eorum telis confecti putarentur, erudite ostendit EVERHARDVS FEITH.* Ac seorsim quidem Apollinem viros interimere, Dianam vero leonem mulieribus a Ioue constitutam, ut conficiat, quas velit, multis comprobatur. Huc respexisse videntur veteres, qui Apollinem, non minus quam sororem Dianam, arcu instruunt: et epitheta Apollinis *ἐκάτοιο*, ut et *ἐκαέργου*, inde sunt frequentia.

* *Antiquit. Homeric. Lib. I. c. 2.*

X. Sed et ex eadem ratione vocatus videtur *Παῖων*, vel Dorice *pæan*, inque eius cultu frequenter acclamatum: io! *pæan*; scilicet quod sagittis suis ferire putabatur.

XI. Illud vero ferire non solum in perniciem hominum, verum etiam in salutem, intellectum ab iis fuisse, docere nos potest OVIDIVS,* fabula de Pythone serpente Apollinis telis confecto et sublato: in cuius beneficii memoriam Pythii ludi instituti sint.

* *Metamorph. lib. I. vers. 436. seqq.*

XII. Ce-

XII. Ceterum Apollini multa templa, inque iis peragendus religiosus cultus, instituta fuerunt. Magis tamen clara illa sunt ob vaticinia de rebus futuris aut obscuris inibi edita, quam ob medicinam, quippe quam Aesculapio a patre permissam esse persuasum habebant.

XIII. Idque innuere videtur DIODORVS SICVLVS,* quum Apollinem scribit scientiam medicam, quæ per fatidicam exercetur artem, qua sanitatem ægroti quondam recipiebant, in lucem produxisse. Ob eandemque duarum artium coniunctionem AESCHYLO** vocatur *ιατρόμαυρις* i. e. vates medicus.

* Lib. V. pag. 341.

** *Enumenid.* v. 62. Addit, quod sit *δωμάτων καθάρσιος*, expiator.

XIIII. Singulare refertur Apollinis factum, quod Marfyæ Phrygi, secum de musica laude certare auso victoque, viuo cutim detraxerit, ab arbore pinu prius suspenso, vt referunt DIOD. SICVLVS* et NICANDER.** Hoc factum a medicis anatomen exercentibus opponi potest theatralem carnificinam ipsis obiectantibus. Sunt autem, qui, abominati foedam crudelitatem, cuius Apollinem mox ipsum poenituit, expositionem aliam quærunt, et putant flagellis tergum Marfyæ concidisse Apollinem iratum, vel ipsi scabiem, aut similem cutaneum affectum, immisisse. Priori expositioni fauere videtur MARTIALIS,*** ad alteram duxit EVRICIVS CORDVS.****

* *Biblioth. histor. Libr. III. p. 193.*

** *Alexipharmac. v. 302.*

*** *Epigrammat. lib. X, 62.*

**** In notis ad citatum Nicandri locum, vbi argutum ipsius epigramma exhibetur, in editione IOANNIS LONICERII.

XV. Apollini sacra habebantur, ex arboribus palma et laurus: ex animalibus cygnus, lupus, accipiter, coruus et delphinus. De coruo alii dissentiunt.

XVI. Co-

XVI. Cognomen Apollini et Dianæ commune est οὔλιος, a Græco οὐλῆν *sanum esse*: sicque seorsim * apud Delios et Milesios appellabatur.

* Teste STRABONE *libr. XIV. pag. 653.* vbi videre iuvat *notam* CASAUBONI 2. 3. 4. Neque vero solum apud Delios et Milesios cultum fuisse τῷ καὶ τῆς Οὐλίου, sed et apud ipsos Athenienses, vero simile redditur, si conferamus PLUTARCHVM Thesei in Cretam iter recensentem, et a MACROBIO *Saturnal. I, 17.* conseruatam Pherecydæ locum. Plutarchus enim aperte exponit quibus ceremoniis a Theseo itinerisque periculosi sociis, Apollini in delphinio, adeoque Athenis, vota facta sint: Pherecydes autem diserte dicit, fecisse eos vota Ἀπόλλωνι οὐλίῳ καὶ Ἀρτέμιδι οὐλίῳ.

XVII. Vocatur quoque in nummis Apollo Σωτήρ nec raro apud poetas ἀλεξίκακος, itemque ἐπικούριος.*

* Apollinis ἀλεξικάκου statuum Athenis indicat PAUSANIAS *VIII. pag. 684. ed. Lips.* Cognomen ipsi inde exstitisse, quod Peloponnesiaci belli temporibus omnia fœdantem pestilentiam, Delphico responso quodam edito, is deus sedasset. conf. *Lib. I. pag. 9.* Ab eodem auctore indicatur Apollo ἐπικούριος, cui in vico Bassæ dicto maxime elegans templum constructum fuit, quod pestilentem morbum ab ipsis quoque auerterit.

XVIII. Quum plerique Apollinem et Pæonem pro vno eodemque deo habeant: fuere tamen quibus* aliter statuere et posterius nomen Aesculapio potius tribuere visum fuit.

* Vide doctissimi D. D. DANIELIS CLERICI *historiam medic. Cap. VII.*

XVIII. Qui sensum physicum ex fabulis veterum exsculpere laborant,* Apollinem intelligunt esse solem, vtpote constitutionum anni salubrium et insalubrium, sanitatis morborumque efficacem fabrum.

* vide MACROBIUM *Saturnaliorum I, 17.* PHVRNVTVM *cap. de Apolline et Diana.*

XX. Apollinis progeniem tantisper differimus, dum de sororibus Diana et Pallade, vtraque perpetuo virgine,
et

et reliquis diis, absoluerimus. Artemis Græcis dicta, Latinis Diana est, hoc est ipsissima luna, Iouis, ex eadem Latona, filia, quæ in Ortygia insula lucem adspexit. Huius in medicina partes cum fratre Apolline communes supra vidimus: nunc quasi compendium priscæ persuasione ex CALLIMACHO* adscribam: *Telum in sceleratorum hominum ciuitatem iecisti, qui in suos et in peregrinos nefaria multa perpetraverant. Ah miseri, in quos tu grauem impinges iram: Greges ipsorum pestis, agros autem grando deuorat. Tonsi autem senes lugent filios: et mulieres aut casa moriuntur puerperæ, aut profuga pariunt, nihilque eorum talo recto insistit.*

* hymno in Dianam. v. 122. seqq.

XXI. Nimirum, vt Dea quidem alias benigna et Σώτριά, * credebatur tamen solere et posse enormia mortalium peccata, in vniuersum quidem omnium, seorsim vero mulierum, punire. Putabatur enim mulieribus in partu præcipue succurrere, vnde Dianam λοχίαν parituri inuocabant: de quo plura quæremus, quando de dea Lucina dispiciemus. De Diana οὐλίῳ modo diximus.

* Dianæ Σωτρίας templum apud Pellenæos in Achaïa PAVSANIAS indicat p. 594. Eiusdem signa Pegis, Atticæ ditionis p. 107. vt et apud Megarenfes p. 96. annotat: idemque Dianæ παιδοτρόφου templum Coronæ fuisse testatur p. 365. Quanta per vniuersam Asiam religione Ephefi Diana culta fuerit, intelligi potest ex Sanctorum Apostolorum historia, Act. XIX. quod autem ἄνδρες ἰδία θεῶν μάλιστ' ἀγούσιν ἐν τῇ, viri seorsim præcipuo honore hanc deam prosequuti sint, rursus PAVSANIAS pag. 357. auctor est.

XXII. Ab Artemide inuentam herbam Artemisiam plures tradunt, quibus Apuleius fauet: quamquam alii, cum PLINIO,* malunt eam ab Artemisia, Cariæ regina, nomen accepisse.

* Lib. XXV. c. 7.

K

XXIII.

XXIII. Fuisse Dianæ podagræ templum in Laconica, ex *Sosibio* adducit CLEMENS ALEXANDRINVS.*

* *Protreptic. p. 24.*

XXIIII. Pallas, etiam *Σάτυρα* dea, ex Iouis cerebro, vt credebatur, prognata, quemadmodum omnium artium patrona, sic medicis potissimum exoranda, monente OVIDIO:*

*Vos quoque, Phoebea morbos qui pellitis arte,
Munera de vestris pauca referte dea.*

Eius ope Pericles, quum arcem Athenarum, Mineruæ sedem, admirandis operibus exornaret, restituit operariorum promptissimum et maxime operi intentum, quum is improvide fuisset ab alto delapsus, periculoseque decumberet. Ipsi enim, per somnium visa, hunc hominem curandi rationem exposuit, qua vsus feliciter sanabatur. Pericles igitur, vt beneficii memoriam immortalem redderet, PLVTARCHO ** teste, posuit simulacrum æneum τῆς ὑγείας Ἀθηνᾶς, Palladis Hygeæ.***

* *Fastorum III. sub finem.*

** *In Pericle.*

*** Hygeæ Mineruæ seu Palladis, vt et alterius hygeæ, Aesculapii filia, statuas Athenis sua vidit ætate et commemorauit PAVSANIAS p. 54. Etiam Mineruæ Sospitæ ara fuit in Acharnana Atticorum curia p. 78. Idemque auctor seorsim Præoniæ Mineruæ signum, quod Athenis fuerit, annotat p. 7.

XXV. Eadem virgo Minerua demonstrasse vsum matricariæ, quæ Græcis *παρθένιον*, quasi *virginalis*, audit, quæque virginibus feminisque subinde salutaris est, perhibetur: nec reticendum est quod olei inuentionem, ex Græcorum persuasione, Mineruæ mortales debeant, cuius ad medicinam non exiguus est vsus.

XXVI. Vel hoc etiam nomine medicinæ vindicari Minerua posset, quod, docente illustri SPANHEMIO,* credebatur omnium fanorum, in quibus numina colebantur,

bantur, *κλειδοῦχος* seu *clauium custos*, et apud Iouem patrem hoc honore habita fuit, vt ipsi ad dextram assideat, eiusque præcepta ad Deos referenda accipiat.

* In notis doctissimis ad *Callimachi bymn.* pag. 51. et 62.

XXVII. Videntur autem veteres, Mineruam medicinæ præsidem cum Apolline constituentes, admonere voluisse, vt salutari arti dediti reliquas elegantiores ne adspernentur, sed cum sua coniungant.

XXVIII. Si quis fabularum de Diana, Minerua, vt et Apolline, curque tria hæc numina medicinæ præfeta sint, euolutionem legere cupit, adeat iam supra indicatum MACROBIUM. Summa eo redit, vt demonstret Apollinem esse solem, Dianam lunam, Mineruam autem virtutem et effluvia solis et lucis, quæ humanis mentibus prudentiam subministrant.

XXVIII. Modo inuimus Dianam esse Lucinam, partus præsidem deam: quod et satis comprobatur CAL-
LIMACHVS, * cui clarissime succinit CATVLLVS: **

*Tu Lucina dolentibus
Iuno dicta puerperis.*

Græco nomine vocatur *Ειλαθυια*, quod aliquando Latini etiam adhibent. At vero non constant sibi Græci, quippe qui obstetricium munus sæpe ad alia etiam numina transferunt. Diserte HESYCHIVS nominat Iunonem Argiuam, quæ sine dubio erat Iouis coniux, intelligendam sub Ilithyæ nomine. Sæpe etiam plurali numero laudantur Ilithyæ, quæ intelligendæ sunt Iunonis filia, vt ex HOMERO *** patet.

* loco, quem §. 20. laudaui, cui adde hymni in Dianam vers. 20 -- 25.

** carmine seculari ad Dianam v. 13. 14.

*** *Iliad.* Δ v. 270. ubi aperte vocantur *Ἦνὲ θ' Ἰλιθίαι*, Iunonis filia, quem locum DIDYMVS, ne aliam, quam Iunonem Iouis coniugem intelligamus, ad hanc restringit additis ver-

K 2

bis:

bis : Δὸς ἡ ἡγεῖ δουράτῃσι. Dissensus hic etiam inde colligitur, quod *Pausanias* p. 357. 358. seorsim annotat Messenios Lucinam, seorsimque Dianam coluisse. Forte hic dissensus ex Creta, cum aliis in pagana religione controuersis, venit: quippe apud hos Gnosii Lucinam Iunonis filiam perhibuerunt, eodem docente p. 42. Ceterum Lucinae multa apud Græcos templa fuisse, ex vno *Pausania* discas, qui p. 582. apud Aegienfes, p. 590. Buranum p. 639. Clitorium: et apud Tegeatas templum Εἰλαιθείας τῆς ἐν γόνασι, addita historia, p. 698. recenset. Idem auctor p. 36. nobis indicat, apud Eleusinos fuisse Dianæ προπυλαίας templum: quod epitheton intelligi posset, tamquam fanum ante portas vrbs exstitisset, nisi ORPHEVS hymno I. inuocans Lucinam προθυρίαν fuspicionem faceret, illud cognominis eo potius respicere, vt significet Lucinam in ipso vitæ quasi vestibulo nascenti homini debere succurrere. Cuius beneficii magnitudinem significare voluisse videntur Elei, qui Lucinam, Sospolin cognomine dictam, i. e. vrbs feruatricem, apud se colebant: iterum teste *Pausania* p. 501.

XXX. Quin ipsum Apollinem in partu laborantibus succurrere non puduit, vt patet exemplo Creusæ, ab ipso compressæ, quam, EVRIPIDE* teste, fecit ἄνθρωπον λοχεύειν, sine morbosa difficultate parere.

* *Ion. vers.* 1631.

XXXI. Apollini propinquum merito ponimus Bacchum, quem et Dionysum Græci, Latini Liberum Patrem, vocant: quippe, MACROBIO* iterum teste, vnus idemque est cum Apolline, quod ab ipso multis vetustissimorum testimoniis probatur. Sed vix vllius dei historia tam obscura et confusa est, quam Liberi patris, non diffitente DIODORO SIEVLO,** qui prolixè de eo refert. Nostri instituti rationes non permittunt, quæ pugnantia inter se in fabulis traduntur, conciliare velle.

* *Saturnalior. I. cap.* 18.

** *Lib. III. p.* 195. et seqq. Vidit has difficultates *Cic. de nat. deor. II. p.* 1128. qui propterea Liberum patrem Romæ consecratum, ab illo Græcorum, Semele nato, caute separat.

XXXII.

XXXII. Sufficiat hic notasse ab Indis potissimum repeti Bacchi originem, ipsique in acceptis referri, quod vitem colere et vinum parare docuerit: culturam etiam ficuum, aliarumque arborum inuenerit: mox arma per vniuersum orbem tulerit, artesque has propagarit, simulque orgia sua instituerit.

XXXIII. Huic itaque Baccho medicinæ inuentio- nem Assyrii Babylonique, si vera Græci tradunt, acce- ptam referunt. Haud difficile est ad peruidendum, quam hæc de Baccho narrata in Osiridem Aegyptium conue- niant: adeo vt non improbabile sit, quod DIODOR. SICVLVS* adserit, omnem Bacchi cultum Græcos per Melampodem ex Aegypto accepisse. Et forte, ne ni- mis facile origo instituti pateret, Melampus pro Aegy- ptio rege Indum vel Babylonium dicere maluit, quum se fabulam enarrare omnium optime sibi conscius esset, recteque videret parum interesse de quacunque remotio- ri gente fabularetur.

* Lib. I. p. 87. conf. HERODOTVS II. p. m. 55.

XXXIII. Certe enim non capio, qui potuerint Babylonii inuentorem suæ medicinæ aliquem perhibere, si vera sunt, quæ HERODOTVS* perhibet, in hunc sen- sum: *apud Babylonios etiam hæc lex sapientissime lata est, vt egrotantes in forum deportent, quoniam medicis omnino destituuntur. Accedentes itaque ad egrotum in- ter se consultant, si quis forte ipsemet eodem morbo la- borauit, aut alium laborantem videre se meminit. Con- sultunt itaque facere idem, quod alii ad salutem fecerunt: nec fas est quemquam tacite præterire decumbentem. Si nihil aliud, tamen de morbo percunctari necesse est.*

* Lib. I. p. m. 41. edit. Camerar.

XXXV. Baccho hedera consecrata est, fertaque ex hac parata in ipsius honorem gestabantur. Cuius rei causam vario modo reddunt diuersi auctores: qua-

rum nulla mihi plausibilior videtur, quam quod primis instituti auctoribus, ex pluribus plantis semper virentibus, hanc eligere placuit.

XXXVI. Hermeti seu Mercurio etiam medicinae inuentionem fuisse adscriptam, nihil est mirum, quum id ab Aegyptiis, vt plura religiosa, acceperint Græci. Id tantum addo, Mercurium Græcorum et Romanorum, vtpote ex Ioue et Maia, Atlantis filia, progenitum, longe esse iuniorem illo Aegyptio.

XXXVII. Fuisse autem Mercurio, ob medica beneficia, cultum apud veteres habitum, satis clare elucet ex PAVSANIA, * qui de Messeniis et Tanagreis commemorat, quod Mercurium *ἡγεμόνα* coluerint, quoniam vrbes a pestilentia liberauerit, circumlato in murorum ambitu ariete. Clarissimus BORRICHIVS ** de ariete in Mercurii sacris consulatur.

* pag. 362. et 752. edit. Lips.

** Hermet. vindicat. pag. 91.

XXXVIII. Ex CICERONE * discimus eundem esse Mercurium et Trophonium, apud Boeotios celeberrimum, de quo inferius erit dicendi locus, vbi de Aesculapii templis absoluerimus.

* de Natur. Deor. III.

XXXVIII. Non subiungerem diis Prometheum, nisi veterum* auctoritate mihi licere id tandem comperissem. Hic in fabulis nobis sistitur tamquam hominum non solum effector et artifex, verum etiam omnium artium vitæ vtilium, et has inter medicinae, inuentor. Fabula apud multos legitur, non iisdem circumstantiis: sed forte apud nullum iucundius legitur, quam PLATONEM.** Inuenta autem sua multis verbis recitantem Promethea inducit AESCHYLVS ***

* Nam non solum PHVRNVTVS, in suo de natura Deorum commentario, de hoc inter reliquos Deos agit: verum etiam PLATO eundem

eundem Diis intermiscet, loco mox citando : et AESHYLVS in sua tragoedia , quæ *Prometheus* inscribitur , aliquoties *Deo* vocat.

** in *Protagora* pag. 287. med. edit. Bas. Gr.

*** in *Prometh.* v. 454. seqq.

XXXX. Parum nos iuuerit genealogiam huius *Promethei* ex poetis nunc referre ; quum manifestum sit huius fabulæ auctores , quod hominis veram originem ignorabant , ingeniose tamen expressisse , sollertiam hominis , quæ vitæ incommoda quotidie obtingunt , a se amoliri excogitasse : quod autem assidua cura et cogitatio , quæ sapientiæ deditorum animos detinet , corporis vires minuat et consumat , nec requiescere hominem finat , innuit in eiusdem *Promethei* fabula vultur hepar eius depascens.

CAP. II.

De heroibus medicis , qui Argonautarum tempora illustraverunt.

CONSPECTVS.

<i>Aesculapius Apollinis filius.</i> I.	<i>Galenus iudicium de Aesculapii medicina.</i> XIII - XV.
<i>a Chirone Centauro educatur.</i> II. III.	<i>Alius Galeni locus expenditur.</i> XVI.
<i>quem vitæ exitum habuerit.</i> III.	XVII.
<i>inter astra relatus Ophiuchus dicitur.</i> V.	<i>Hygini testimonium de Aesculapii medicina.</i> XVIII.
<i>Uxor et liberi.</i> VI.	<i>Ab Aesculapii morte medici.</i> XIX.
<i>Qua dignitate vixerit.</i> VII.	<i>Dardanus.</i> XX.
<i>Diui nos honores mortuus consequitur.</i> VIII.	<i>Melampus elleborum inuenit.</i> XXI.
<i>De medicina eius ex Platone.</i> VIII.	<i>ab eo melampodium dictum esse album.</i> XXII.
<i>Eiusdem specimina ex Homero.</i> X.	<i>Niger non multum post inuentus est.</i> XXIII.
<i>et Pindaro.</i> XI.	
<i>Incantationum antiquitas.</i> XII.	

De

- De utroque elleboro. XXIII. XXV. dicitur ad Eleanos. XXXXII.
 Anticyrae duae. XXVI. Specimina medicinae. XXXXIII.
 De elleboro utendi modo. XXVII. Pellis leonina qua tegebatur.
 superstitionibus polluto. καὶ δαψνός. XXXXIII.
 XXVIII. XXVIII. Chironem inuitus perimit. XXXXV.
 Melampus vinum aqua temperare Nodus Herculeus. XXXXVI.
 docet. XXX. De Aristaeo. XXXXVII. - XXXXIX.
 Praeclara de Melampode relata. De Iasone. L.
 XXXI. XXXII. De aureo vellere apud Colchos. LI.
 Eius longevitas et diuini honores. Argonautae. LII.
 XXXIII. Aetas, Hecate, Circe, Medea.
 Filius Thyodamas, nepos Polyidus. LIII.
 XXXIII. Exhibuitur haec ad Alchemiam. LIII.
 Scripta ad ipsum velata. XXXV. Borrichii argumenta. LV.
 Chiron heroum communis praeceptor. quae examinantur. LVI.
 XXXVI. De Hecate venefica. LVII.
 Eius peritia medica. XXXVII. De Circe, Marjia et Psyllis. LVIII. -
 An aliquid scripserit. XXXVIII. LXI.
 Eius filia Hippo. XXXVIII. De Medea. LXII. - LXV.
 Ex discipulis eminet Hercules. De Angitia. LXVI.
 XXXX. Orpheus. LXVII. - LXVIII.
 quem furentem Anticyrani sanauerunt. XXXXI. Linus. LXX.

I.

Venio tandem ad heroas vel medicinae inuentores, vel scientia eius celebres, quorum plurimi circa expeditionis Argonauticae tempora celebrantur, quos inter praecipue eminet Aesculapius, Apollinis, ut omnes consentiunt, filius. Sed de matre dissentiunt, quam plerique vocant Coronidem, Phlegya, Lapitharum in Thessalia regis, filiam: alii Arsinoen, Leucippi Messenii filiam. Videantur de eo veteres auctores.*

* Instar omnium erit PAVSANIAS, qui in *Corinthiacis* longo ordine exponit, quae pro natiuitate Aesculapii, apud se olim facta ex matre Coronide, Epidaurii allegauerint. Quo vero pacto Messenii pro Arsinoe contenderint, idem auctor exponit. Addatur SCHOLIASTES PINDARI ad *Pyth.* III. Sed matre mortali editum Aesculapium Phoenices omnino negabant, teste

teste iterum **PAVSANIA** in *Achaicis* p. 583. edit. *Lips.* *Aesculapium enim aerem esse, omni animalium generi salubritatis præcipuam causam: Apollinem esse solem. Nec immerito patrem Aesculapii haberi: quippe si sol temporibus conuenientem aerem reddat, salubritatem hominibus constare suam.*

II. Quoniam autem mater, quæcunque illa fuit, incio parente compressa fuerat, partu clandestino editus Aesculapius, Apollinis prouida cura sublatus et Chironi Centauro educandus erudiendusque fuit traditus. Fabulas multas et inter se dissonas breuitatis studio omittam.

III. A Chirone Centauro, (de quo mox agetur, vbi de Aesculapio absoluerimus,) ad optimarum artium, sed præcipue ad medicinæ scientiam, adeo eruditus fuit, vt, accedente patris Apollinis beneuolentia, in arte medica vnus omnium maxime floreret, eoque mereretur medicinæ inuentor celebrari. Talis quum esset, orbem omnem circumiisse et hominibus arte sua succurrisse eum ferunt. Præcipue autem celebratur nomen eius inter heros, qui Argonauticam expeditionem susceperunt.

IIII. Vitæ tandem finem inuenit Iouis fulmine percussus, siue quod nimis se auarum gloriosumque gereret, siue, vt poetæ fingunt, quod Pluto suum regnum per artem eius labefactari identidem apud Iouem quereretur. Sed **PLATO** * et **SVIDAS** honorificentius de eo tradunt: tamque liberalem fuisse hic prædicat, vt et pauperes ab inferis reuocaret: mortuum autem esse sideratione pulmonum, quod ignari medicarum rerum ad siderationem fulminis traxerunt. A quo non multum dissentit **PLINIVS**. **

* *Politicor.* III. p. 399. vbi Pindarum nominatim arguit.

** *Libr. XXIX. 1.* vbi fabulis accenset, non sine indignationis significatione, narrationem illam.

V. Inter diuos referri Aesculapius meruit beneficiis suis humano generi præstitis: inter astra quoque elucet ophiuchi nomine celebris.

L

VI.

VI. Vxorem habuisse ferunt Epionem, ex qua filios suscepit Machaonem & Podalirium: filias autem quinque vel sex, quarum nomina recensentur Iaso, Aegle, Aceſo, Hygea, Panacea, Rome.

VII. Ceterum Aesculapium nobis veteres vt illustrissimum virum vbique describunt: et seorsim HOMERVS * tamquam regulum non exigui territorii in Thesſalia, in qua vrbes erant non ignobiles Tricca, Ithome et Oechalia, quarum situm nobis describit STRABO. **

* *Iliad. β. v. 729.*

** *Geogr. Libr. IX. p. 437.*

VIII. Quantos post mortem honores consequutus sit, quæ templa ipsi consecrata sint, quis cultus institutus, inferius amplissime indicabo. Nunc quarendum fuerit, qualis et quanta medicina Aesculapii fuerit: in quo non parum dissona videas ab antiquis auctoribus tradita.

VIII. Videtur autem mihi antiquissimorum temporum vitæ generi satis conuenienter iudicare PLATO, * quod medicina Aesculapii admodum simplex fuerit, non veritque aliqua ab experientia comprobata, quibus potissimum vulneratis succurreret: aut, si hominibus cetera sanis, nec luxu nec desidia corruptis, morbus quidam forte innasceretur, purgaret corpus morbidumque eiiceret: sed illas subtilitates, quas diætetica medicina deinceps inuenit, prorsus ignorauerit atque neglexerit. In cuius probationem adfert morem filii Machaonis, qui ad Troiam vulneratus tulit æquo animo sibi, vt et Eurypylo æque faucio, offerri prægrandem calicem vino plenum, cui caseus radula comminutus et farina immiscebantur, vt HOMERVS ** prolixè exponit. Hoc autem posteriorum medicorum neminem permissurum adserit, quum se tamen ab Aesculapio Asclepiadas, scilicet

cet et posteros et doctrinæ heredes, vocarent ac profiterentur.

* *Politicor. III. p. 398.* Pulcerrimus est locus. Indicat minus tunc temporis corruptos mores et pauciores morbos et leuiorē tulisse. Nomina flatulentix, catarrhorum, tunc non fuisse audita. Corruptiori deinceps sæculo Herodico opus fuisse, qui gymnasticam medicinæ innecteret, vt sibi suiue similibus longam mortem pararet. Sed iterum attingemus hunc locum, si ad Herodicum deducti fuerimus.

** *Iliad. Δ. v. 630. seqq.*

X. Apud HOMERVM certe non vno loco legimus Aesculapii filios, exemptis e vulnere sagittis vel spiculis, ea deinceps aqua frigida lauisse, tum medicamenta dolorem lenientia et sanguinem sistentia imposuisse: quæ iterum faciunt ad intelligendum, quod herbas quasdam caluerint vulnerarias, quas si ab Aesculapio patre edoctos existimemus neutiquam errauerimus. Hunc autem eas didicisse a Chirone Centauro facile persuaferit PLVTARCHVS, * qui probaturus veterem medicinam plurima ex vegetabili regno accepisse, ritus vetustos, sua ætate adhuc durantes, adducit: Tyrios scilicet Agenoridæ, Magnetes vero Chironi, primitias offerre, quippe vetustissimis eorum, qui medicinam exercere susceperunt, in sua quemque patria: quippe, inquit, *herbæ vel radices erant, quibus ægrotis medebantur.*

* *Symposiac. III. quest. I.*

XI. Haud longius artis Aesculapii terminos producit PINDARVS, * quando ipsum canit opem tulisse hominibus, qui essent vlceribus sponte natis obsessi, aut qui armis vulnerati essent, aut lapidis iactu contusi, aut a frigore vel solis calore ambusti: quos quidem curauerit vel incantamento, (*μαλακᾶς ἐπασοιδᾶς*) vel potionibus medicatis: aliis medicinas exteriores applicuerit, alios denique incidendo incolumes reddiderit.

* *Pyth. III. stroph. 3.*

L 2

XII.

XII. Meretur attendi antiquitas incantamentorum, quæ, D. D. CLERICO iudice, longe ultra Aesculapii tempora adscendit, interque orientales æque ac occidentales nationes regnavit. Non minoris antiquitatis videntur amuleta, periapta, aliaque huius generis, omnino orientalium superstitionem prodentia, quæ plenius in lucem prodierunt, tempore quo Valentinianorum hæresis, sæculis a Christo nato primis, erupit, quare illo loco plura expectanda de eo erunt: nunc enim ad Aesculapii medicinam reuerti oportet.

XIII. Si GALENUM, aut quisquis est auctor *Introductionis* Galeno adscriptæ, audimus, longe augustior fuit medicina Aesculapii. Ita enim ille inquit: *Sed hæc quidem* (nempe Aesculapio superiorum, ut Melampodis et aliorum, quos commemorat) *experientia ratione vacua, nondumque rationalis fuit. Ceterum perfectam medicinam et omnibus numeris absolutam, nimirum diuinam aio, Aesculapius solus inuenit. Illam vero, quæ inter homines versatur, huius successores Asclepiadae posteris veluti hereditario acceptam tradiderunt.*

XIIII. Sed vix fidem meretur Galenus, quando vsque adeo perfectam medicinam ab Aesculapio inuentam, magis pro amore in Deum patrium, quam ex vero, scribit. Id obseruamus perpetuo in Galeno, quod de Aesculapio, et integro ordine Asclepiadarum, verba faciens, magnifica omnia prædicet: at vero ubi errores in vno vel altero indiuiduo notandi occasio offertur, honoribus singulorum nimis detrahat. Cuius quidem moris quas causas habuisse verosimillimum fit, alibi pluribus exponemus.

XV. Sed forte aliquid arcani latet in eo, quando diuinam Aesculapii medicinam perfectam notat, deinde vero ipsi opponit eam, quæ inter homines versatur: nimi-

nimirum vt locus relinqueretur, quæcunque imperfecta et manca essent, hominum negligentiae erroribusque imputandi.

XVI. Aliud nobis particulare de Aesculapii medicina suggerit GALENVS, * quem locum integrum ex versione TH. LINACRI adscribam : *Nos ægros quotannis non paucos persanauimus, solis animi motibus ad debitum modum reuocatis. Est vero non spernendus huius sententiæ testis ipsum patrium nobis numen Aesculapius, qui multas scribi cantilenas, mimosque ridicularum rerum fieri, et melodias quasdam, instituit iis, quibus vehementiores animosæ partis motus corporis temperamentum iusto calidius efficerent. Aliis quibusdam, neque iis paucis, venari, equitare, atque armatos exerceri iussit, iisdemque statim tum ipsorum motuum speciem, utique quibus motus iniunxit, tum armorum, quibus armatis exercitari præcepit, definiuit. Non enim quo pacto excitetur, erigaturque animosa pars, cum imbecilla sit, præcipere sat habuit, nisi etiam mensuram illius ab exercitationum idea definiret.*

* de sanitat. tuend. lib, I. p. 218. 219. ed. Lat. Frob.

XVII. Videtur sane hoc Galeni testimonio elucescere quam naturalem rationem τῶν ἐπασιδῶν, ex Pindaro laudatarum, reddere liceat : simulque non difficillimum fore, si quis Aesculapium artis gymnasticæ quam maxime laudabilis, (quatenus vitiosæ temporum decursu factæ ab ipsis veteribus opponitur,) auctorem hominibus fuisse vellet ostendere. Sed vnicum dubium superest, idque, vt existimo, non contemnendum, an Galenus hoc loco de eo loquatur, quod Aesculapius inter homines versatus fecisse credi debeat, an vero potius quod Aesculapii nomine callidi sacerdotes Pergameni memoria Galeni fecerunt. Valde enim vereor vt pro-

L 3

bari

bari possit illis temporibus, quibus Aesculapius inter homines vixisse creditur, mimorum artem ad risus excitandos compositam ita fuisse excultam, ut pro tristitiae remedio adhiberi potuerit. Nec Platonem, Galeno multo antiquiorem, qui multis verbis passim dicit quid in medicina laudet vel reprehendat, praetermissurum huius rei mentionem fuisse existimo, si omnino ipsi res illa nota fuisset.

XVIII. HYGIVS* facit Aesculapium auctorem medicinae clinicae, id est illius, quae ad aegrotantis lectulum exercetur, opponiturque tum illi, quae ex templis deorum petebatur, tum isti vagae circumforaneorum, conuentus hominum frequentiores oberrantium. At vero quum vix verosimile sit posterioris generis homines tunc temporis fuisse; nec prioris generis illi adesse potuerint: non iniuste dixerimus nomen clinicae medicinae magis esse recens: suoque tempore originem eius probabiliorem indicare laborabimus.

* cap. CCLXXIII.

XVIII. Ab Aesculapii morte medicina ad homines peruenit. Potissimum autem exercebatur ab illis, qui se Asclepiadas ab Aesculapio appellabant. Ante vero quam de his dicere liceat, oportet plures homines Argonautica expeditione superiores, tum vero etiam Aesculapio coaevos aliquos, ordine recensere.

XX. Non omnino reticere possum hic Dardanum, hominem sane vetustissimum, si vnus idemque est Dardaniae, id est Troianae gentis, et libri dynameron inscripti et a veteribus subinde laudati, auctor. Titulum huius libri non vno modo intelligunt docti viri: alii enim existimant in hoc opere doceri preparationem medicamentorum particularium, certis diebus, quibus singularis illorum vis est, colligendorum: doctissimus autem

autem SALMASIVS* per dynameros putat denotari genus dæmonum valentiorum. Quicquid sit de libro diu deperdito, illud certum est et extra controuersiam positum, Dardanias artes, vt superstitiones et magicas, subinde citari, medicinæque opponi. Consulatur CL. FABRICIVS.**

* ad SPARTIANI *Hadrianum c. XIV.*

** *Biblioth. Græca Lib. I. c. IV.*

XXI. Melampus, Amythaonis et Aglaïæ filius, Argiuis, multum in veteri historia celebratur, potissimum vero quod in Aegypto acceptos, vel a Cadmo aliisque Tyriis, qui cum hoc e Phœnice venerant, auditos, plurimos religiosos ritus, præsertim Cereris et Bacchi, multasque profanæ superstitionis fabulas, in Græciam transtulerit, ibique mysteriis illorum numinum homines initiauerit, testibus HERODOTO,* DIODORO SICVLO** et CLEMENTE ALEXANDRINO.*** Erat poeta insignis, ceterum autem, pro more illorum temporum, pastor. Quum itaque obseruaret capras suas purgari, quoties elleboro vescerentur, hac ratione in cognitionem virtutis huius plantæ deuenit, eoque remedio percurauit regis Proeti filias furentes, multasque eiusdem regionis feminas eodem morbo laborantes, præmiumque felicitatis curationis retulit alteram harum filiarum sibi in uxorem, cum parte tertia regni: alteram vero filiam fratri suo Bianti, cum tertia regni altera, impetrauit. Videri de hac curatione possunt, præ ceteris auctoribus, HERODOTVS** et PAVSANIAS.*

* *Lib. II. cap. 49.*

** *Lib. I. pag. 87.*

*** *Protreptic. p. 10.*

** *Libr. IX. cap. 33.*

* *Corinthiac. pag. 150.* Regem hic vocat Anaxagoram. Forte nec mentione indignus fuerit locus, quo curatio hæc perfecta apud eundem legitur. Indicat autem Arcadiæ urbem Lufos, vbi ex altera parte aqua stygia, omnino lethalis, profluit, ex altera non longe abest fons prægelidæ aquæ, alyffos

alyssos ab effectu dictus, quoniam rabiei caninae certo meri credebatur. vide PAVSANIAM p. 635 - 637.

XXII. Ex eo gloria ellebori celebrari coepit, ipsaque planta ab inuentore Melampode melampodium appellari. Vix dubium est ex duobus elleboris album hic esse intelligendum, quem innoxie ab ouibus aliisque animalibus comedi, quum nigrum illis perniciosum sit, plures auctores testantur.

XXIII. Sed non adeo multum post etiam inuentum esse veratri nigri vsum, vel ex eo apparet, quod Hercules, a nescio quo ciue Anticyrano, huius ope a furore liberatus perhibetur: unde antiquitas elleborismorum, seu purgationum cum veratro, elucet: de quo pauca adhuc dicenda sunt.

XXIII. Veratrum quidem album esse illud Melampodis, ex superius adducta nota, et Plinii Galenique testimoniis, satis videtur certum: verum DIOSCORIDES* rem totam ad nigrum refert.

* Lib. IV. cap. 146.

XXV. Nigrum hunc esse, qui apud nos hoc nomine venit, Theophrasti testimonio, aduersus Dioscoridem, qui iterum hic turbat, probari potest: tum vero etiam, quod BELLONIVS,* qui loca illa obiuit, nulum alium ibi deprehendit. Praecipue autem frequens erat in Helicone, Parnasso, Olympo montibus, per omnem Aetoliam, et praecipue apud Anticyranos.

* citante CAMERARIO in horto philos. et med.

XXVI. Sed quum duae Anticyrae fuerint, altera ad finem Corinthiacum sita in Phocide, altera ad finem Maliacum: dubium est, quanam sit illa ob elleborismum olim tantopere celebrata, vt in prouerbum abierit: quum Pausanias illam illustribus signis denotet, cui omnino succurrit HELLADIVS BESANTINOVVS apud PHO-

PHOTIVM: * hanc vero Strabo et Stephanus Byzantius nobis ostendant.

* in *Excerptis ex Helladii Besantinoi Chrestomath. pag. 1591. ed. Schot.* ubi diserte legitur: *Anticyram, ubi album veratrum nascitur nullo alibi crescente deterius, urbem Phocensem esse.* Reliquorum auctorum loca seorsim indicare superuacuum existimaui, quum id olim fecerim in dissertatione *de elleborismis veterum Halæ Magdeburg. 1717. edita.*

XXVII. At vero hæc conciliare parum forte referet. Utinam liceret modum indicare, quo veteres, ad salutem plurimorum mortalium, elleboro vti fuerint. Dolendum autem est veteres, qui supersunt, de elleborismis, tamquam re inter medicos omnes cognitissima, nimis stricte et concise scripsisse, illos autem, qui modum ex instituto tradiderunt, temporum iniuria intercidiisse, ut ad nos nihil illorum peruenerit. Quicquid ex antiquis colligi potuit, in dissertationem modo dictam congerere studui. Hic notasse sufficiat, veteres non sine magna præparatione ad elleborum propinandum accessisse: quippe multa prouide instituta erant ante exhibendum pharmacum facienda vel omittenda: multa accurate tenenda, si iam potum esset medicamentum, ut operatio promoueretur, et terribilia symptomata præoccuparentur. Ex quo apparet eos elleborismum non pro re vili, sed omnino ardua et accuratam diligentiam deposcente, habuisse.

XXVIII. Sed præter ea, quæ artis sunt, Melampus, ut erat superstitionis callidus magister, institutum suum multis circumstantiis commendare, an contaminare? voluit. Adhibebantur enim ad actum sollemnis *καθάρσις* varii ritus religiosi, incantamenta, lustrationes, balnea, suffitus, quorum physicam rationem non facile inuenias, etsi de balneis mitius iudicare veterum praxis iubeat. Videri apparatus ille potest apud CLEMEN-

M

TEM

TEM ALEXANDRINVM,* vbi comicorum veterum MENANDRI et DIPHILI fragmenta de his leguntur. Commemorantur tæda, bitumen, sulphur, scilla, lana flaua, frusta salis: et expressa Proetidarum mentio adii-
citur, vt ne dubitandi locus supersit talia omnino fuisse ad Melampodem relata.

* *Stromat. lib. VII. pag. 713.*

XXVIII. Quin inuenimus etiam multis post Melampodem sæculis elleborum album expiandis et purgandis, non sine superstitione, ædibus, cum precatione sollemni, adhibitum. Immo non sine augurio effodiendum, siue rebantur, siue populo persuadebant, vt illi, qui modum adhibendi callebant, indeque emolumentum capiebant, eo magis impedirent, ne remedium in popularem perueniret notitiam ac vsum. Ex quo specimine discamus, superstitionem, curationibus naturalibus impie superadditam, priscis temporibus quasi se-
pem monopolii fuisse Asclepiadis, immo, ante et præter hos, omni sacrificulorum turbæ.

XXX. Melampodi tribuitur, quod primus vinum æquali mensura aquæ permiscere docuerit, adeoque *ἐκστασιότατον*, seu vini meraci potum, auferre conatus sit: cuius quidem instituti laudabilem rationem facile intelligere licet, si cogitemus vinorum Græcorum generosam bonitatem, et noxas, ab illorum meracorum ingurgitatione annotatas, ex veteribus repetere velimus.

XXXI. Ceterum PLINIVS* commemorat diuinitatem et quandam cælitum societatem in Melampode notatam fuisse: in quo eum confert cum Sibylla. GALENVS autem refert ipsum supra ceteros mortales auditu excelluisse: quod eo spectat, vt Apollodorus auctor est, et ab aliis crebro dicitur, quod volucrum
linguas

linguas intellexerit, aut intelligere se finxerit: cuius commenti nebula auctoritatem augurali scientiæ, quam profitebatur, parabat. Specimen artis huius, a Melampode editum in Iphicli sterilitate auferenda, ex eo D. D. CLERICVS** adfert.

* *Hist. natur. lib. VII. cap. XXXIII.*

** *Hist. medic. I. pag. 26.* Conferri etiam merentur de Melampode D. D. FABRICIUS in *bibl. Gr. Lib. I. c. 15.* et BÆLLIVS in *Dictionary.*

XXXII. Nimirum, missis circumstantiis superstitionis, eo res redit, ut rubigine ferri, ad decem dies cum vino potui data, illum sanitati restitueret: quod forte primum et antiquissimum exemplum est metallici medicamenti in usum vocati.

XXXIII. Oportet Melampodem longævum factum fuisse, quum aliquæ circumstantiæ suadeant credere ipsum sesquisæculo ante Argonautarum expeditionem vixisse: Iphichus autem, quem sic curasse legimus, expeditioni illi interfuerit. Ceterum mortuo Melampodi ab aliquibus diuinos honores habitos, templeque in eius honorem exstructa fuisse, apud PAVSANIAM* legimus.

* *Lib. I. pag. 107.* Aegisthenis Melampodis, Amythaonis filii, templum est, et in eo non magni utique viri signum columnæ insistit. Melampodi sacrum faciunt, et festum diem quotannis celebrant.

XXXIII. Filium reliquit Thyodamas dictum, paternarum artium heredem, sed non æque celebrem memoriam consequutum. Nepos Melampodis fuisse perhibetur Polyidus: sed scrupulum iniicit GALENVS, aut quisquis est auctor Introductionis, qui ipsum Aesculapio superiorem, ætatis ratione collocat. CLEMENS ALEXANDRINVS* Argis et Megaris ipsum claruisse indicat: nec abnuat PAVSANIAS.

* *Stromat. I. p. 334.*

M 2

XXXV.

XXXV. Scripta quædam ad Melampodem auctorem relata feruntur: sed res ipsa loquitur illa esse iunioris cuiusdam, qui se in Aegypto, et ad Regem Ptolemæum, scripsisse palam profitetur. Agunt de diuinatione ex palpitationibus siue salisationibus membrorum, vt et ex nâuis oleaceis in corpore: quod vtrumque argumentum ad medicinam proprie non pertinet. Quia vero medici non postremi dignam curiositate sua obseruationem nâuorum existimarunt: nolui hoc loco mentionem huius rei omnino omittere: præsertim quum res Ptolemæorum æuo antiquior esse videatur, et orientalem superstitionem adiunctam habeat. Obseruationem salisationum inter orientales populos adhuc hodie vigere, facile persuaferit rerum orientalium quondam peritissimus HERBELOTVS*

* in Bibliothec. orientali. Exstare nimirum testatur librum sub titulo Kitab al- ichtilâg, de quo sic refert: dans lequel il est traité des prognostiques, qui se tirent de ces tressaillemens, et il y a une distribution de prières superstitieuses, que l'on doit faire selon les parties du corps, ou ils arrivent. L'on attribue cet ouvrage a Giofer Ben Mubammed al-Sadik, un des douze Imams de la race d' Ali. Les Turcs ont un livre semblable en leur langue et l'appellent Signir Nameh, c'est a peu près celui que les Grecs appellent περί τῶν πάλμων.

XXXVI. Veniendum nunc est ad Chironem Centaurum, Saturni, vt fertur, et Philyræ filium, quem PINDARVS* describit vt virum corpore ferum, animo ἀνδρῶν Φίλω, id est humanissimo. Hunc poetæ et historici nobis sistunt tamquam in antro Pelii montis residem, ad quem, tamquam ad communem præceptorem, heroes illius temporis discendi causa confluerint. Erudiuit autem Aesculapium, vt supra dictum est, in medicina, eiusdemque artis participes alios fecit, eosque insuper armorum equorumque vsum, vt et musicam, immo etiam iustitiam edocuit. Longum catalogum
eorum,

eorum, quos ad venationem instituit, dat XENOPHON, ** inque hoc præter Aesculapium comparent Nestor, Theseus, Vlysses, Achilles, Aeneas, Podalirius, Machaon, Diomedes, Castor, Pollux, Palamedes, Græciæ antiquissimæ principes. Chironem vero ab Apolline et Diana, propter iustitiam, venationem fuisse edoctum canesque accepisse, hocque accepto dono latum fuisse usum, eidem auctori creditur. Addit PHILOSTRATVS ipsum vitam longissime produxisse.

* *Pyth. III. initio.*

** *libri de venatione initio : addatur PHILOSTRATVS in heroicis p. m. 165.*

XXXVII. Tribuitur ipsi, medicinæ intuitu, in genere magna eius peritia, siue ad hominum, siue ad animalium usum expeteretur seorsim: autem rei herbariæ et medicamentariæ auctor perhibetur a PLINIO * et PLVTARCHO, ** qui simul commemorat Magnetes ipsi, tamquam primo medico, primitias herbarum et florum obtulisse. Nomen eius gerunt centaurea, quod nos centaurium vocamus, teste iterum PLINIO. *** Quod vero idem Chiron vulnera etiam et vlcera tractauerit, ex eo discamus licet, quod vlcera Chironia in prouerbium abierunt.

* *Libr. VII. §6.* ** *Symposiac. III. question. 1.*

*** *Libro XXV. 6. idem vocari Chironium ibidem discas, qua occasione nominis ratio indicatur; simulque cognoscitur quantum a nostro centaurio diuersum sit illud, de quo Plinius agit.*

XXXVIII. Vt itaque heroas docuisse Chironem nemo dubitat, sic incertum est an literis aliquid consignauerit. Laudant certe veteres aliquod poema, quod alii ad hunc Chironem, alii ad Hesiodum transtulerunt, de quo videatur CL. D. D. FABRICIVS. * Laudantur etiam eiusdem hippiatrica, hoc est de medicina veteri-

M 3

naria

naria libri, sed pridem, modo Chironis genuini fuerunt, deperditi.

* *Biblioth. Gr. lib. I. cap. 3.*

XXXVIII. Plura Chironis merita indicat CLEMENS ALEXANDRINVS* qui nos porro edocet filiam ipsi fuisse, Hippo dictam, Aeoli deinceps vxorem factam, quem patriam scientiam, naturæ contemplationem, docuerit. De mortis genere inferius dicam.

* *Stromatum I. p. 306.*

XXXX. Sed, age, discipulos ordine percurramus, quos inter gloria apud veteres maxime excellit Hercules, cuius vitam et facta veteres omnes diffusa opera tractant: inter quos præcipue videri debet DIODORVS SICVLVS.* Iouis adulterio cum Alcmena, Amphitruonis vxore, generatus est: et quum regnum inter Persidas, ex Iouis promisso, interueniente Iunonis dolo, obtinere non posset, prospexit tamen pater nominis eius celebritati, vt post duodecim labores ab Eurystheo ipsi imponendos, si feliciter peracti essent, immortalium deorum consortio potiretur.

* *Libr. IV. inde a pag. 216. ad 244.*

XXXXI. Ferunt Herculem tam indigne tulisse, quod duro Eurystheo ad parendum, obsequiumque præstandum, addictus esset, vt præ moerore ægrotaret: qua occasione vsa Iuno rabiem viro immisit. Sed ab hoc furore liberatus est Anticyræ ellebori potu, vt apud PHOTIVM* refertur.

* *pag. 474. edit. Schotti.*

XXXXII. Labores fere omnes eo redeunt, vt humanum genus a nocentissimis et terrificis monstris liberaret: vnde Græcis ἀλγίστα vocatur. Multi ad sensum verum, sub inuolucro fabularum latentem, eruendum operam contulerunt. Ex his ad rem medicam spectat

spectat hydra Lernæa ab Hercule magno labore confecta, quam LANCISIVS* doctissime exponit de nocentissimarum et pestiferarum paludum exsiccatione, et hinc facta aeris circumuicini emendatione, morborumque extinctione: quo quidem beneficio valde eguisse homines, quum primum regiones a diluuio inundatæ, stagnantibusque aquis superfusæ, habitabiles reddendæ essent, præsertim in calidioribus regionibus, facile intelligitur.

* in libro aureo de noxiis paludum effluuiis. L. I. c. 9.

XXXXIII. Specimina artis medicæ insignia ab auctoribus consignata equidem non inuenio. Interim nomen eius gerit papauer spumeum, Heracleum Dioscoridi et Theophrasto dictum: item sideritis Heraclea, Panaces (πανάκες) Heracleum, ex quo opopanax legitur, de quibus consulendi sunt herbariæ rei auctores. quin, PLINIO* auctore, Herculi eam quoque scribunt, quæ Apollinaris, apud Arabes Altercum siue Altercangeno, apud Græcos vero hyoscyamus vocatur. Etiam morbus comitialis Hercules dictus est: incertum quo intuitu: vt et obscura est ratio, cur dictæ plantæ ad Herculem potissimum fuerint relatæ.

* Lib. XXV, 4.

XXXXIIII. Ceterum de Hercule notum est, quod pingatur pelle leonina obtectus, quam, vt fabula est, detraxit leoni Nemeo, quem primo certamine deuicit. Sed PTOLEMAEVS HEPHAESTIONIS* perhibet hunc leonem non quadrupedem, sed virum fuisse gigantem, cui a se victo pellem Hercules detraxit, sibi que circumdedit. Adeoque anatomici, dum homines excoriant, non solum Apollinis Marfyam excoriantis exemplo, sed insuper hoc Herculis, tueri se possunt.

* apud PHOTIVM Cod. CXC. pag. 484.

XXXXV.

XXXXV. Malam gratiam præceptori suo Chironi rependit, si verum est, quod DIOD. SICVLVS* scribit, ipsum, in pugna cum Centauris commissâ, Chironem, quantumuis inuitum, sagittæ iactu interemisse.

* Libr. IV. pag. 221.

XXXXVI. Apud PLINIVM* laudatur nodus Herculeus, his verbis: *Vulnera nodo Herculis præligare, mirum quantum ocyor medicina est. Atque etiam quotidiani cinctus tali nodo vim quandam habere utilem dicuntur, quippe cum Hercules eum prodiderit. Quo pacto nodus hic nectatur, videri potest apud ORIBASIVM.** De usu Herculei nodi extra medicinam, videatur ALEXANDER ab ALEXANDRO.*

* hist. nat. lib. XXVIII. cap. 6.

** de laqueis cap. 8.

*** Dier. genial. Lib. II. cap. V.

XXXXVII. Vt inter Chironis discipulos, aut saltem alumnos, etiam referamus Aristæum, Apollinis ex nymphea Cyrene filium, facit poeta APOLLONIVS RHODIVS*, qui ipsum in Lybia, vbi Cyrenæ deinceps conditæ sunt, natum, deinde vero admodum puerum ad antra Chironis delatum, ibique a musis medicinam et vaticinandi artes edoctum, canit. DIODORVS SICVLVS** Chironi nullas in educatione nostri partes tribuit, sed nymphis potius Cyrenaicis, a quibus lactis coagulationem, aluearium structuram et oliuarum cultum edoctus, instar alterius Osiridis aut Bacchi, terrarum multas partes, præcipue insulam Ceam, Siciliam, Sardiniamque, adiit, artesque dictas propagando, et passim morbos profligando, diuinos post mortem honores meruit. Quin in ipsam Thraciam profectus dicitur, ibique Bacchum inuenisse et ab ipso multa didicisse. Cadmi filiam Autonoen in matrimonio habuisse, regemque Arcadiæ fuisse, insuper perhibetur. Longe plura de eo videri possunt, eiusque beneficiis, apud NONNV M.***

* Argo-

* *Argonauticor. lib. II. vers. 511.* ** *Libr. IV. pag. 280. seqq.*
 *** *Dionysiac. lib. V.*

XXXXVIII. Celeberrimus D. D. CLERICVS * scribit ipsi Aristæo a quibusdam attribui inuentionem Laserpitii, quod et Silphium apud veteres audit, olimque optimum afferebatur ex Cyrenaica prouincia: sed, præter consuetudinem suam, omisit, quo auctore id tradat. Saltem non video qui potuerit Aristæus silphium inuenisse, si vera sunt quæ PLINIUS, ** ad euidentissimos Græciæ auctores prouocans, de epocha silphii inuenti et Cyrenarum conditarum, consignauit. Sed quum hæc in tempora recentiora incidant; tuncque pluribus de medicina Cyrenaica dispiciendum fuerit: merito nunc supersedemus illo labore vltioris inquisitionis.

* *histor. medic. parte I. pag. 31.* ** *Libro XIX. cap. III.*

XXXXVIII. Vix dubito hunc esse illum Aristæum, quem auctor introductionis Galeno adscriptæ cum Polyido coniunxit, et sequenti elogio mactauit: *Quacunque Aristæo, Melampodi et Polyido adscribuntur, experientiam quandam habuerunt. Sed hæc quidem experientia ratione vacua, nondumque rationalis fuit.*

L. Inter Chironiæ disciplinæ alumnos forte clarissimus est post Herculem Iason, quo duce heroes illius temporis expeditionem Argonauticam susceperunt. Ipsemet Iason medicinæ gnarus fuisse a multis perhibetur: et famosissima expeditio ad historiam hanc pertinentia quædam habet: quare nunc ad eam exponendam venimus.

LI. Scilicet fama erat in Colchide asseruari aureum aliquod vellus, de quo oraculum rex acceperat tunc se moriturum esse, quum aduenæ vellus illud abstulissent. Quare non solum illud arctissima custodia seruabatur: verum

N

rum

rum etiam omnes aduenæ, quamprimum pedem in continentem posuissent, mactabantur; eo consilio, ut fama inhospitalitatis omnes peregrini ab adeunda hac terra arcerentur.

LII. Sed Iasonem stimulabat gloriæ cupiditas ad aliquid audendum, quo memoriam suam immortalem redderet. Quare nauem prægrandem, Argo dictam, in monte Pelio struxit, delectisque ex optimo flore heroum, qui societatem huius periculi exoptabant, LIIII. fociis, omnibus rebus necessariis instructus, eo nauigauit. Dux erat ab omnibus delectus Hercules: Orpheus tamquam vates aderat. Ipsi heroes remigum officio per vices fungebantur.

LIII. In Colchide tunc regnabat Aeetas (Αἴητης) qui in matrimonio habebat Hecaten, exque illa duas susceperat filias, Circen et Medeam: quæ tres feminae deinceps erunt describendæ. Nunc sufficiat annotasse Iasonem, quum ad Colchos naui appelleret, bono fato suo incidisse in Medeam, tunc ex aula profugam, ut parentum sororisque iram euitaret. Cum hac, pacto prius matrimonio, consilia communicat, eiusque ope cupito vellere feliciter potitur.

LIIII. Hæc brevis est facti historia, quam aliqui auctores, sed vix sæculo VII. pares, ut SVIDAS,* EUSTATHIVS,** alique recentiores hos sequuti, trahunt ad Alchemiæ antiquitatem demonstrandam: aureumque id vellus exponunt fuisse librum de arte aurifice, cuius auferendi gratia tot labores, totque pericula Iason cum fortissimis Græcis subierint. Multus est in verisimilitudine huic opinioni concinnanda magnus et illustris vir OLAVS BORRICHIVS.***

* in χρυσόμαλλον δέρας. Verba hæc sunt: τοῦτο δὲ οὐχ ὡς ποιητικῶς φέρεται ἀλλὰ βιβλίον ἢ ἐν δέσμασι γεγραμμένον, περιέχον ὅπως δεῖ γίνεσθαι διὰ χρημαίσεως χρυσόν. i. e. hoc autem non ut verba poetarum iacent, sed intelligendum est volumen pellibus inscriptum, docens quo

quo pacto per Chemiam aurum debeat parari. Quæ verba a IOANNE ANTIOCHENSI sæculi VII. scriptore, Suidam accepisse, ex SALMASII exercitationibus Plinianis ad Solinum ostendit BORRICHIVS hermet. vindic. pag. 87.

* * Scholiis ad Dionysii Periegetæ vers. 691. pag. 93. ed. H. St. ubi primum ex sua sententia dixerat aurum ex fluviis pellium ope colligi, indeque fabulam aurei velleris exstitisse, subdit sententiam Characis his verbis: καίτοι ὁ Χάραξ τὸ χρυσοῦν διερμα μίθοδον εἶναι λέγει χρυσογενείας, μεμβράνας ἐμπειρολημμένην, δι' ἧς, ὡς λόγου ἀξίαν, τὸν τῆς Ἀργούσ καταρτιδῆναι τόλον. Quæ quidem verba aliam, quam de Alchemia, explicationem admittere, facile, credo, apparet.

* * * Diss. de origine et progressu chemiæ. pag. 84. 85. et in Hermet. vindic. pag. 87. seqq.

LV. Argumenta BORRICHII huc fere redeunt: Colchos fuisse ab Aegyptiis ortos, relictos in hac terræ regione a Sesoistre, quum is victricia arma undiquaque circumferret. Sesoistrem hunc vero a Mercurio fuisse institutum. Fieri itaque potuisse, ut ex proceribus ibi relictorum artis aurificis quidam essent conscii. Colchos præterea habuisse mineram cinnabaris, ex Theophrasti Eresii testimonio liquere: antimonium vero ibidem frequens esse ex recentioris auctoris ἀυτόπτου fide confirmat: adeoque suppetebant mineralia præcipua. Phasidem, Colchidis fluuium, non ferre secum aurum, recens quidam auctor, qui Mingrelliam peragrauit, testatur: ergo verum esse nequit, quod alii ad fabulam explicandam attulerunt, suppetiisse Colchis auri copiam, quod velleribus arietum e fundo fluuii expiscari nouerint.

LVI. Sed ut argumentatio ab origine Aegyptiaca supponit aliam rem facti valde dubiam; scilicet an Aegyptii artem aurificem calluerint: sic recentioris scriptoris testimonium de eo, quod sua ætate non viderit aurum colligi, vix valere poterit ad antiquis temporibus illam

sollertiam denegandum: nisi forte velimus eodem modo Hispaniæ priscas diuitias in dubium reuocare, quod ibi desitum est ex fluuiis aurum quærere: nec fodinæ a longo tempore iam operæ pretium ibi faciunt; quum tamen, præter PLINIVM, * alii insignes scriptores, pro prisca opulencia, testimonium exceptione maius dicant. Certe recentissimæ relationes de copia insigni auri ex Daria fluuio collecti, et in Russiam delati, fidem antiquitati faciunt: præsertim quum EVSTATHIVS non tam de Colchide propria loqui videatur; quam vltiori quadam regione, tunc temporis forte Colchico regno parente.** Cetera non magis conuincunt, etsi probabilitati sententiæ Borrichianæ seruiunt, quem virum ipsum adeundum suadeo.

* *Histor. natural. lib. XXXIII. cap. IV.*

** En verba Eustathii ad l. c. Κέλχων ὑπερκεῖσθαι λέγονται οἱ Θάλασσοι -- πλουτοῦντες τῷ χρυσῷ. χρυσὸν γὰρ παρ' αὐτοῖς οἱ χεῖμαρροι καταφέρουσιν ὅν ὑποδέχονται οἱ ἐκτὸς μαλλωταῖς. i. e. Ultra Colchos habitare dicuntur Thoanes, --- auro abundantes. Aurum enim apud illos riuus deferunt, quod accolæ villis colligere norunt.

LVII. Supra mentio facta est trium mulierum, Hecates, Circes et Medæ, quarum historia subiungi nunc debet. Hecate duarum posteriorum mater, tamquam immanis et crudelis mulier describitur a DIODORO SICULO.* Præsertim in mortiferis pharmacis solerter componendis exercitata fuit, et aconitum ** inuenit. De cuiuscunque veneni natura et efficacia ita experimentum cepit, si cibus hospitum illud permisceret: quo infami exercitio magnam consequuta est harum rerum peritiam.

* *Libr. IV. p. 248.*

** De aconito multa adfert EVSTATHIVS ad Dionys. Perieges. v. 791. Summa eo redit: Herculem in illa regione Cimæriorum, vbi Heraclea posita est, ab inferis reduxisse Cerberum, qui rabie furens salina sua infecerit plantas, idque

virus

virus attraxisse aconitum. Cum vero incolæ in patria, utpote Megarenfium coloni, planta illa sine metu vesci antea consueverint, magnam inde exortam esse calamitatem, quum hic, in colonia, idem tentarent. Conuenit cum *Eustathio Scholiastes NICANDRI ad Alexiph. v. 12.* qui quidem non rabiem Cerberi, sed insoliram solis lucem, causatur.

LVIII. Circe, (iterum verba DIODORI exhibeo) ad medicamentorum omnis generis solertiam conuersa, mirabiles variarum radicum et herbarum naturas et vires incredibiles adinuenit. Non pauca enim ex matris disciplina hauserat, sed multa suo ingenio studioque eruit, ita ut nihil cuiquam ad excellentiam artis medicamentariæ faceret reliquum. Sarmatarum regi nupta, illum veneno sustulit, postque alia impie crudeliterque gesta, regno pulsa, in Italiam venisse, aut in insula, nescio qua, deserta, cum turba mulierum sibi probata, confedis se traditur.

LVIII. In hac Vlysses cum sociis Circen deprehendisse canit HOMERUS,* Aeneamque VIRGILIUS:** ubi longo ordine præstigias et maleficia eius licebit recognoscere. Saltem antiquitas persuasionis illius, posse homines in fues, lupos, veneficio mutari, aut virilitatem incantamentis auferri, inde cognoscitur. Vlyssi autem Mercurius dederat moly, quo gestato tutus ab his maleficiis foret.***

* *Odysf. K. vers. 140. seqq.* ** *Aeneid. VII.*

*** de moly videantur, quæ ad DIOSCORIDEM III. 47. ex veteribus notauit MATTHIOLVS. Addatur PHOTIVS Biblioth. Cod. CX. pag. 481.

LX. Circes filium fuisse Marsum tradunt, a quo gens Marforum orta, quibus naturalis quædam vis aduersus serpentum venenum inesse perhibebatur: de quibus consuli debent PLINIVS* et SOLINVS.** Fuit in Africa gens Psyllorum ob eandem siue naturæ dotem, siue scientiam celebrata: potestque de ipsis legi CORNELIVS

CELSVS.*** Alii tradunt Angitiam, Circes Medæque sororem, Marfos docuisse artem serpentes coniurandi: qualem etiam in oriente aliquam fuisse cognitam sacrae nos litterae edocere possunt.

* *Histor. nat. VII. cap. 2.*

** *Polybistor. cap. VIII.*

*** *Libr. V. cap. 27. §. 3.* Prodit nimirum Celsus Psyllorum non artem, sed audaciam usu ipso confirmatam, aduersus venenatos morsus valere, dum venenum e plaga exsugunt, quod non gustu, sed in vulnere, nocet.

LXI. Illud etiam addimus, poetas* Circen facere solis filiam: quod egregiae meditationis ansam praebeuit illustri FR. BACONI de VERVLAMIO.**

* *HOMERVS Odys. K. v. 143.* ** *de augment. scient. Lib. IV. c. 2.*

LXII. Medea, non minus sorore sua Circe, noxiorum pharmacorum gnara, etiam utilium cognitionem sibi parauerat. Ceterum animo erat humaniore, et hospitibus forte aduentantibus, quantum poterat, consulere studebat: quo ipsa suis reddebatur suspecta. Huius consilio et opera Iason potiebatur vellere, matrimonio prius sancta iuramenti religione promisso et confirmato.

LXIII. Scribit APOLLONIVS RHODIVS* ipsam Iasoni vnguentum aliquod tradidisse, quo se totum, armaque sua, perungeret, ut humano maius robur ad vnum diem sibi compararet, omnibusque armis ac telis impenetrabilis esset. Ipsi etiam alibi** scriniolum tribuit pharmacis aequae iuuantibus atque lethalibus repletum: aliaque plura refert ex quibus necromantiae et damnatae magiae rea agatur.

* *Argonautic. III. vers. 1040. seq.*

** *eodem libro vers. 801.*

LXIII. Iason vellere optato feliciter potitus in patriam reuertitur, coniugemque Medeam secum abducit. Quo delata illa multa, quae DIODORVS SICVLVS* refert, patrauit veneficae artis maleficia. Vnguentis
enim

enim suis modo vetulam se, modo iuuentam, sistere valuit: professa se artem callere iuuentutem vetulis et effectis reparandi. Dehinc ipsius Iasonis domum beneficiis deuastasse, Aegeoque, Pandionis filio, nuptam, cum ibi etiam priuigno Theseo insidias strueret, ab eo dimissam in Phoenicen abiisse traditur. Concludit DIODORVS: *At vero propter monstrificas tragoedorum de Medea fabulas, magna in eius historia varietas et discrepantia existit.*

* *bibl. histor. lib. IV. passim, sed praecipue pag. 253. seqq.*

LXV. Et sane fabulosis plurimis demersam hic esse veritatem ex plurimis patet. Quare multi fuere, qui, demto inuolucro fabularum, eam concedunt herbarum vires quasdam reconditas sciuisse. Ceterum rudi illo saeculo Graeciae nonnulla commendasse, vt balneorum et vnctionum vsus: forte etiam exercitationum, quibus corpora meliorem habitum pulcritudinemque acciperent: quod poetis ansam dedit fingendi, quod homines, in lebetes percoquendo, vnguentisque magicis, posset ad iuuentuti parem pulcritudinem reuocare. CLEMENS ALEXANDRINVS* totam narrationem de iuuentutis reparatione eo trahit, quod Medea canos senum capillos tingere prima excogitauerit.

* *Stromatum I. pag. 307.*

LXVI. Cæterum sunt qui Medeam et Angitiam, quæ et Angerona vocatur, pro una eademque persona habent, ipsique potius, quam Circae, tribuunt quod Marfi serpentes innoxie tractare possent. Vsque adeo incerta sunt omnia.

LXVII. Ex heroibus, qui Argonauticæ expeditioni interfuerunt, vnus adhuc superest non reticendus Orpheus, cuius iam supra mentionem iniecimus: sed nunc propius intueri virum decet. Origine Thracem fuisse perhibent, ceterum musica, astrologia, diuinandi artibus, poetica

poetica et medicinae scientia abunde excultum. Expiationis etiam ritus, et quæ ad deorum cultum pertinent, suo ævo tradidit. PLINII* testimonio primus de herbis curiosius scribere aliquid instituit: sed hæc curiositas tota videtur occupata fuisse superstitione.

* *hisor. nat. Lib. XXV. cap. 2.*

LXVIII. Superfunt, quæ eiusdem nomine feruntur, carmina quædam de expeditione Argonautarum: vetusta illa quidem, vt ex Cicerone apparet, sed eruditorum, hosque inter præcipue magni Borrichii, iudicio supposititia: itemque hymni. DANIELE HEINSIO iudice, veram Satanæ liturgiam continentes, vt et opus de lapidibus. Videatur de his celeberrimus D. D. FABRICIUS.*

* *biblioth. Græc. Lib. I. cap. 18. 19. 20.*

LXVIII. Aliqui Orpheum faciunt Aegyptium, multaque ex Ebræorum disciplina accepisse eum ostendunt: quæ huc retrahere nostri non est instituti. Inter alia eius inuenta etiam hoc refertur, quod morborum medelas inuenerit: sed qualia illa, quæ circa hanc rem calluit, fuerint, a nemine explicatum video.

LXX. Orphei occasione alius poeta et musicus horum temporum, Linus, Orphei et Herculis præceptor, notari debet: quem, quod de fructibus et arboribus aliquid scripsit, inter medicos retulerunt.

CAP. III.

CAP. III.

*De heroibus medicis, qui circa tempora
Troiana floruerunt.*

CONSPECTVS.

<i>Troiani belli epocha. I.</i>	<i>Aesculapii filii. Machaon. XVIIIL.</i>
<i>Dicendorum ratio & ordo. II.</i>	<i>XVIIIIL.</i>
<i>Peleus et Achilles. III - V.</i>	<i>An ipse, cum fratre, vocationem a</i>
<i>Teucris inuentum. VI.</i>	<i>bellicis muneribus habuerit. XX.</i>
<i>de Agamede, Augeæ filia. VII.</i>	<i>XXI.</i>
<i>Autolycus Ulyssis auus et filii medi-</i>	<i>Magna eius dignitas. XXII.</i>
<i>cine periti. VIII.</i>	<i>Machaonis sepulcrum & honores.</i>
<i>Leucus. petra Leucas. VIIIIL.</i>	<i>XXIII.</i>
<i>obiter de Selemno fluuio. X.</i>	<i>de filiis Gorgaso & Nicomacho.</i>
<i>de Protefilao. XI.</i>	<i>XXIIIL. XXV.</i>
<i>de Helena. XII.</i>	<i>de reliquis filiis. XXVI. XXVII.</i>
<i>de herba Helenio. XIII.</i>	<i>de Podalirio, Aesculapii altero filio.</i>
<i>obiter de Nerio. XIIIIL.</i>	<i>XXVIII.</i>
<i>de Oenone. XV.</i>	<i>Eius bona fata. XXVIIIIL.</i>
<i>Troiani heroes quos morbos aggressi</i>	<i>Asclepiadarum in Co et Cnido auctor.</i>
<i>sint. XVI.</i>	<i>XXX.</i>
<i>de sanguine albo deorum. XVII.</i>	<i>Vena sectionis primum exemplum.</i>
	<i>XXXI.</i>

I.

Atque hæc sunt quæ de medicinæ origine mythica, aut saltem fabulis permixta et obuoluta, qualia ad Argonautarum vsque tempora in Græcorum historia sunt omnia, dici potuerunt: quibus non multum certiora, quæ nempe Troiani belli temporibus gesta leguntur, mox subiungemus. Incidunt autem eius initia in annum mundi c̄lo c̄lo lccc lxxxx. adeoque lxx. circiter anni ab Argonautarum temporibus ad Troiana effluxerunt.

O

II. Huic

II. Huic bello non solum Machaon atque Podalirius interfuerunt, commilitonibusque non exiguam opem attulerunt: verum etiam heroes Peleus, Achilles, Patroclus, Protefilaus, alique medicis operibus inclyti: quos ordine deinceps videbimus. Ne dicam quoties deorum dearumue ad medicinam congrua mentio fiat. Dicemus autem vltimo loco de Machaone atque Podalirio, quoniam cum his deinceps de Asclepiadis dicenda necessario nexu cohærent.

III. Peleum, Achillis patrem, medicinæ causa celebrari, testatur D. D. CLERICVS: * quamuis mihi nondum diserta veterum testimonia inuenire licuit. Sed Achillis maxime celebratur hasta, quæ vires illas habuisse dicitur, vt quos vulnerando læsisset, eosdem etiam sanaret. Eam a patre Peleo acceptam, cui Chiron Centaurus eam donauerit, HOMERVS ** canit. Ex ære eam fuisse, suoque æuo in Mineruæ templo Phaselide ostensam, PAUSANIAS *** docet.

* *hist. med. pag. 32.* ** *Iliad. α. vers. 143.* *** *Lib. III. pag. 211.*

IIII. De Achillis peritia medica sic PLINIVS * scribit: *Inuenit et Achilles, discipulus Chironis, qua vulneribus mederetur, quæ ob id Achilleos vocatur. Hac sanasse Telephum dicitur. Alii primum æruginem inuenisse, utilissimam emplastris: ideoque pingitur ex cuspide decutiens eam gladio in vulnus Telephi. Alii utroque usum medicamento volunt.* Iam olim disputatum est qualis sit illa herba: plerique millefolium, eodem auctore Plinio, existimant. Ceterum de curatione hac legatur COINTVS SMYRNAEVS. **

* *histor. natural. libr. XXV. cap. 5.* ** *Libr. IV. vers. 175. seq.*

V. Achillem ad medicinæ peritiâ a Chirone formatum esse etiam HOMERVS * testatur: ex quo porro intelligas ipsum eiusdem scientiæ participem reddidisse Patro-

Patroclum, quem Eurypylus vulneratus implorat, ut sibi telum excindat, vulnus lauet et medicamenta imponat.

* *Iliad.* λ. v. 831. seq.

VI. *Inuenit*, verba sunt PLINII, * *et Teucer eadem atate Teucrion - - constatque sic inuentam: cum exta super eam proiecta essent, adhesisse lieni, eumque exinanisse: ob id a quibusdam splenion vocatur. Narrant sues, qui radicem eius ederint, sine splene inueniri.*

* *lib. XXV. cap. V.*

VII. HOMERVS * laudat quoque Agamedam, Augeæ filiam, quæ tot pharmaca sciuit, quot alit terra lata.

* *Iliad.* λ. vers. 739. 740.

VIII. Idem HOMERVS * Autolycum Vlyssis auum, eiusque filios medicinæ chirurgicæ gnaros nobis depingit: quippe Vlyssi ab apro fauciato opem tulerunt, ligando scienter, sanguinis autem fluxum incantationibus cohibendo.

* *Odys.* ε.

VIII. Vlyssis focius quidam Leucus ab HOMERO * itidem commemoratur. Ab hoc denominatam petram Leucadem PTOLEMAEVS HEPHAESTIONIS apud PHOTIVM ** contendit, eundemque templum Apollinis Leucatae dedicasse. Petrae autem vires fuisse referunt, ut qui se hinc in mare præcipitarent, amore insano liberarentur. Non paucos persuasione hac ductos experimentum feliciter, aliquos cum vitæ iactura, cepisse ibidem multis legitur. Apolline indicante innotuisse hominibus hoc remedium: hunc vero inde cognouisse, quod sæpe Iupiter, Iunonis amore nimium æstuans, ad saxum hoc accesserit, atque ei insidendo amoris impotentiam sedauerit: compluresque alios vtriusque sexus

mortales amore ardentibus eodem liberatos fuisse, quum ex hoc saxo desilirent. Sub Apollinis auspiciis factam fuisse hanc curationem discas ex relata ibidem historia Nerei.

* *Iliad.* Δ. v. 491.

** *biblioth. Cod. CXI. pag. 491. ed. Schot.* Adde BAEIVM in *ditionario Crit.* voce *Leucade.*

X. Hac occasione referre ex PAVSANIA * liceat aliam traditionem veterum, de aqua fluvii Selemnii, in Achaia, quam et viris et feminis tradunt esse medicinam amoris, ita ut eius obliuiscantur, qui in illo lauantur. Addit PAVSANIAS: *quod si verum est, multis opibus praestabilior haec aqua mortalibus aestimari debuerit.*

* *Achaic. p. 582. edit. Lips.* Forte non omnis traditioni isti abest probabilitas. Balneorum certe frigidorum efficacia hic non parum promittit: nec alias inauditum est insania correptos in aquam praecipites dari, ut et alteratio aliquid operetur.

XI. Troianae expeditionis socius quoque fuit Protesilaus Iphicli F. qui omnium Graecorum primus ad Troiam occubuit. Huic Eleuntii, apud quos sepultus est, et nonnulli etiam Thessali, diuinos honores habebant, quod existimabant ipsum non modo optimum esse in rebus dubiis consultorem, verum etiam morbos auferre, in vniuersum quidem omnes, sed praecipue tabem, hydropem, oculorum morbos & quartanas febres: insuperque amoris vehementiae ipsum mederi, auctore PHILOSTRATO.* Meminit sepulcri eius multis donariis quondam locupletati, sed a Persis, cum Xerxe cherseum occupantibus, euersti, HERODOTVS.**

* *in Heroic. p. m. 138. sqq.* Curiosum est quod in illa amplissima narratione refertur daemone hunc mortalibus consulturis apparere circa meridiem: unde antiquitas illius persuasionis, quae multos hodieque tenet, spectra potissimum meridiei hora, noctisque medio, apparere, cognoscitur. Sed et illud forte non minus curiosum, quod vinitor ille, qui sepulcri curam

ram gerebat, seque familiari numinis consuetudine iactabat, ex illius narratione veterum heroum res gestas melius longe sinceriusque quam ex vlllo libro, cognoscere gloriabatur, vnde *Philostatus* ipsum ex mente *Protesilai* de heroibus exponentem inducit.

** *libri noni fine.*

XII. Nec omittenda est pulcerrima feminarum *Helena*, quam *HOMERVS** prædicat, quod possederit famosum illud *νηπενθές τ' ἀχολόν τε*, acceptum a *Polydama* *Aegyptia*, *Thonis* vxore, de quibus, vt et occasione qua conuenerint, legatur *HERODOTVS*.** De medicamento supra me dicere memini.

* *Odysf. Δ. v. 220.*

** *Libr. II. cap. 112 - 116. edit. Sylburg.* De hac *Helena* aliud quid refert ex *Ptolemaeo Hephaestionis* *PHOTIVS* pag. 494. *Pana* piscem ait esse marinum, balænae magnitudine, forma *Pani* non absimilem. In hoc pisce lapidem reperiri asteriten, quem soli oppositum incendi ferunt: valere etiam ad philtia, adeoque hunc lapidem *Helenam* habuisse, insculpta panis piscis imagine, quo et in obfignando fit vsa.

XIII. Porro ab *Helena* est *ἡ ἐλένιος βοτάνη*, quam *helenium* vocant. Natam illam fabulantur *Rhodi*, circa quercum vbi semet *Helena* suspenderat; quin et eam qui comederint ad rixam omnino concitari *PHOTIVS*, ex *PTOLEMAEO* *HEPHAESTIONIS*,* perhibet. Sed *PLINIVS*** tam in fabula, quam plantæ viribus recensendis, diuersus, quin ex parte contrarius est. Tribuit enim *helenio* effectum hilaritatis. Ex signis paucis, quæ ab utroque auctore adiiciuntur, cognoscas nostrum *helenium*, seu enulam aut inulam, a vetere illo diuersum esse.

* *Biblioth. Cod. CXC. pag. 480.*

XIII. Obiter, et occasione data, hic notamus eundem effectum, rixas nempe concitandi, ab antiquitate tributum esse *Nerio* seu *rhododaphnae*, quæ et *rhododendron* dicitur, de quo legere iuuabit illustris etiam

post fata polyhistoris D. D. LOCHNERI tractatum, qui *Nerion* inscribitur, ubi sane plurima antiquitates nostras declarantia leguntur collecta et pulcre disposita. Idem esto iudicium de *Mecognopagnio* eiusdem.

XV. Helenæ ad latus merito reponitur riualis Oenone, qua repudiata Alexander, Paris dictus, illam rapuit. De hac PHOTIVS ex CONONE* commemorat, quod vaticinandi artis, legendarumque herbarum, gnara fuerit. Idem OVIDIVS** eleganter expressit, quando Oenonem Paridi suo ita scribentem finxit:

*Ipse, (Apollo) ratus dignam, medicas mihi tradidit artes
Admisitque meas ad sua dona manus.*

*Quaecunque herba potens ad opem, radixque medendo
Vtilis, in toto nascitur orbe, mea est.*

Me miseram quod amor non est medicabilis herbis:

Destituor, prudens artis, ab arte mea. cet.

* Biblioth. Cod. CLXXXVI pag. 434. seq.

** epistol. Heroid. V.

XVI. Occasione belli Troiani duo adhuc annotamus. Alterum, quod ad homines pertinet, alterum ad deorum genus. Primum est, quod toto bello isto non legatur exemplum vllius curationis morbi cuiusdam interni aut pestilentiae.* Equidem HOMERVVS pestilentem morbum afflixisse Græcos ad Troiam exponit: sed quod, pro more illorum temporum, ad Deorum immortalium iram referebatur malum, ab his opem quærebant per vatem, eiusque responso satisfaciebant. Subinde recurrent occasiones similia exempla annotandi, simulque recensendi quam varia auxilii impetrandi causa moliti homines fuerint.

* PHILOSTRATVS in *Heroicis* p. m. 168. (ed. Venet. 1500.) de Palamede, expeditionis Troianæ socio, refert, quod pestilentiam venturam præsenferit, eamque ab exercitu Græcorum feliciter auerterit, carniū esu plane prohibito, et militibus ad vegetabilium esum, et exercitia crebra, adductis, quæ

quæ nauibus impositi subire debebant, quoniam intelligebat salubriores esse maris exhalationes quando aer in continenti corruptus et infectus est. Refert autem Philostratus Palamedem non solum professum esse, quod medicinæ expertus sit: verum eo etiam gloriatum fuisse, quod a Chirone artem medicam discere, quum is operam suam offerret, noluerit.

XVII. Alterum est, quod, poetis fingentibus, dii deæque se præliis aliquando intermiscuerint et vulnera reportauerint. De his prodit HOMERVS, quod non sanguine rubro, sed albo, seu ichore, vulnera manauerint: talem esse immortalium sanguinem. Huius persuasionis alio tempore* pluribus memini, simulque vestigia sanguinis albi apud orientales indicaui ex Philostrato, quo nunc remittere sufficiat.

* Specimine I. *hisor. anatom. §. 36. edit. II.* Adde ibi dictis CLEMENTEM ALEXANDRINVM in *protreptico pag. 23.* vbi plura exempla deorum dearumue vulnera passorum coaceruantur, et *ἱχὰς* poetarum digne exhibitantur.

XVIII. Plura possent adferri huc pertinentia: sed tempus monet, vt tandem aliquando ad Aesculapii filios redeamus, Troianæ expeditionis illustres socios, huicque sermoni quicquid ad vniuersam familiam pertinet deinceps subiungamus.

XVIII. Machaon primogenitus, quique, vt QVINTVS CALABER,* alias COINTI SMYRNAEI nomine celebris, testatur, fratrem Podalirium educauit et artem edocuit, maxima apud Græcos dignatione habebatur. Quod maxime rarum, gratia inter duos fratres magna semper floruit. In matrimonio habuit Anticleam, Dioclis, Messeniorum regis, filiam,** ex qua generauit filios Nicomachum et Gorgasum: ex alia autem coniuge suscepit Sphyrum, Alexanorem et Polemocratem: de quibus singulis seorsim dicetur.

* *Litr. VII. v. 60. seqq.*

** vide PAVSANIAM *Messen. p. 353. ed. Lips.*

XX. Vna cum fratre interfuit bello Troiano, magnoque Græcis vsui fuerunt, teste DIODOR. SICULO.* Nam quod industria singulari vulneratos in præliis curarent, multum apud Græcos gloriæ suis sibi meritis compararunt, adeo vt a conflictibus, aliisque publicis muneribus, propter eximiam medicinæ, quam facitabant, vtilitatem, immunes præ ceteris essent.

* libro IV. pag. 273.

XXI. Hæc DIODORVS. Sed poetæ, vt HOMERVS et Q. CALABER, nobis heroes hos sapius sistunt in mediis conflictuum periculis cum fortissimis hostibus debellantes, cædentes, cæsos. HYGIVS adeo Machaonem inter illos numerat, qui equum Troiæ fatalem subingressi, vrbis capiendæ auctores fuerunt: quod falsum sit necesse est, si QVINTVS seu COINTVS* verum scripsit, quod nimirum in pugna ab Eurypylo, Telephi filio, cæsus fuerit.

* Libr. VI. v. 390. seqq. Confer quæ PAVSANIAS habet pag. 407. collata pag. 278.

XXII. Quicquid sit de eo, vitæque ipsius exitu, hoc tamen ex HOMERI lectione cuius clarum fiet Machaonem non infimo inter Græcos loco fuisse habitum, quum sæpe pastor populorum salutetur, quo titulo Agamemnon rex ab eodem honoratur.

XXIII. Ossa Machaonis a Nestore seruata et in patriam relata sunt, deposita vero Gereniæ, olim Messeniorum, deinde Laconicæ oppido; vbi eius religione nobile templum visitur, a PAVSANIA* descriptum. Nam et ab ipso, inquit, Machaone morbis hominum medelas monstrari putant. Sacram ei regiunculam Rhodon nuncupant: simulacrum ex ære, caput corona cingitur.

* Laconicorum extremo.

XXIIII.

XXIIII. Hunc Machaoni cultum instituit rex Messeniorum Glaucus, qui idem imitatore suæ pietatis filium successorem nactus est, a quo filii Machaonis, Gorgaso et Nicomacho, templum Pheris fuit erectum, teste iterum PAVSANIA.*

* Messen. cap. III. pag. 287.

XXV. Gorgasus autem et Nicomachus dicuntur Pheris substituisse, et, Diocle auo mortuo, regnum adiisse. Iterum testis est PAVSANIAS* qui scribit: *creduntur illi hac etiamnum atate morbis laborantes, et aliqua captos corporis parte, sanare: eoque nomine, in eorum fanum, victimas sacrorum causa et donaria mittunt.*

* Messen. p. 354. Vixit autem PAVSANIAS sæculo Christiano II.

XXVI. Præter hos Machaoni fuere ex alia coniuge filii, quorum disertæ mentio, tres. Horum SPHYRVS auo Aesculapio apud Argiuos templum condidit, de quo PAVSANIAS: * ALEXANOR in Sicyoniam profectus in Titane itidem Aesculapio fanum fecit, in quo et ALEXANORIS simulacrum fuisse idem testatur PAVSANIAS.** tertius POLEMOCRATES, et ipse templum consequutus in pago Argiuorum Eua, quod, docente iterum PAVSANIA,*** medelas morborum incolas doceret, quare illi honores accolæ habebant.

* Corinth. p. 163.

** pag. 136. 137.

*** pag. 202.

XXVII. Atque hæc sunt quæ de Machaonis posteritate referre nunc visum fuit. Apparet illam in Græcia confedis: quo pacto autem ab illis ulterius diducta Aesculapii religio fuerit, mox indicabimus, si prius de Podaliro exposuerimus.

XXVIII. PODALIRIVS autem, quem iuniorem Machaone fuisse supra diximus, quum Ilio deleto redirent Græci, tempestate Syron, quæ in continenti Cariae vrbs est, incolumis delatus ibidem confedit, teste iterum PAVSANIA*

* Laconicor. extremo pag. 278.

P

XXVIII.

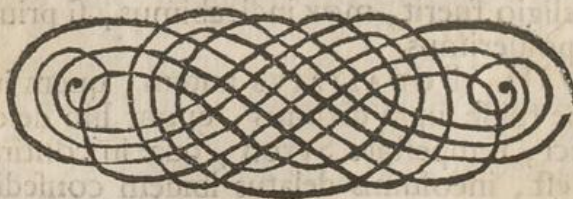
XXVIII. Vltiora fata eius discere debemus ex STEPHANO BYZANTINO.* Commemoratur hic bona Podalirii aduenæ fortuna factum fuisse, vt regis Damoerthi filia Syrna ex lapsu ab alto grauissime decumberet. Ad eam curandam adductum Podalirium ab hospite Bybasso, pastore, qui naufragum susceperat. Quum vero Podalirius, sanguine ex utroque brachio educto, illam sanitati reddidisset, ipsam Syrnā in matrimonium ipsi, dotis autem loco Chersonesum Cariæ, datam fuisse; in qua duas vrbes, vxori alteram cognominem, alteram pastori, condidit.

* *de urbibus voce Syrna.*

XXX. Ab eo Aesculapii cultum in vicinam insulam Co, et Gnidum, fuisse propagatum adseritur. Sed nescio an firmiori argumento, quam quod a locorum propinquitate sumi potest. Ceterum Podalirio ex Syrna filium fuisse Hippolochum, a quo Hippocratis origo deducitur, genealogiæ ipsius tantisper credamus oportet.

XXXI. Venæ sectionis primum exemplum hic inuenimus. Sed quod solus STEPHANVS BYZANTINVS, utique non antiquissimus auctor, eius meminit, nec indicauit vetustiores, vt iudicari de fide illorum posset, fuere qui dubitarent de antiquitate tanta remedii: aduersus quos erudite disputat D. D. CLERICVS.*

* *hist. medic. libr. I. cap. XVIII. integro.*

CAP. III.

CAP. III.

*De cultu Aesculapio, filiis filiabus-
que habito.*

CONSPECTVS.

- Religio Aesculapio ex politicis ratio-
nibus instituta est. I.
Quod nec ipsæ quædam gentes diffi-
mulauerunt. II.
Græcorumque sapientiores cognoue-
runt. III.
Quam sit antiqua Aesculapii diuini-
tas. IIII.
Ordo dicendorum. V.
Templorum Aesculapio dicatorum no-
titia. VI.
Qui catalogus neutiquam pro pleno
venditur. VII.
Sed præter hæc Græcia abundabat
Aesclepieis Aegyptiis. VIII.
Aesculapii religionem in Peloponneso
ortam vero simile est. VIIII.
Boeotii ab Aesculapio alieni. X.
Qui potius Herculi addicti erant, et
Trophonio. XI.
Græcorum alii patriis numinibus me-
dica beneficia tribuebant. XII.
Templis adiuncti luci. XIII.
Iisdem peculiare leges passim erant.
XIIII.
Simulacra Aesculapii. XV.
Qui modo barbatus senex, modo
puer, sistitur. XVI.
- Habitu non eodem ornatus. XVII.
XVIII.
Plerumque comitatus apparet.
XVIIIII.
Hygeæ simulacra. XX.
de telesphoro. XXI.
de draconibus Aesculapio adiunctis.
XXII. XXIII.
Iidem Trophonio adiaci solent.
XXIIII.
Baculus nodosus Aesculapii. XXV.
Festa Aesculapii. τῆς πάσης ἀνάης
ἡμέρας. XXVI.
de festorum solemnibus. XXVII.
de sacerdotibus Aesculapii. XXVIII.
Illorumque emolumentis. XXVIII.
Quodnam officium fuerit. XXX.
De iis, qui Aesculapii opem efflagita-
bant. XXXI.
Incubationeque in templo eius.
XXXII. XXXIII.
Tabula votiuæ in templis suspense.
XXXIV.
de sacrificiis Aesculapio destinatis.
XXXVI. XXXVII.
Conclusio capitis huius. Isidorus ex-
pensus. XXXVIII.

I.

Tempestium nunc videtur progredi ad exponendum
de cultu olim Aesculapio, filiis, filiabus habito: quo
sermone vniuersa superstitio, quæ medicinam con-

taminabat, quantum instituti nostri ratio permittet, enarranda erit. Nimirum ut omnia gentium idola nihil sunt nisi figmenta, allegoricum aliquem sensum habentia; interesse tamen vetustis populorum rectoribus visum fuit, animos ipsorum superstitione aliqua vincire, ut spei metusque habenis iniectis ferociam melius domarent, in quo efficiendo fideles habuere socios, homines callidos, qui propositis inde emolumentis hanc persuasionem hominibus diligenter instillarunt, eandemque foverunt, et auxerunt: sic quoque cum Aesculapio factum videmus, qualem inter Græcos numquam fuisse probabile omnia reddunt.

II. Impetraverunt tamen poetæ et sacrificuli figmentis et calliditate sua, ut ab omnibus reciperetur, et crudius etiam quam ab Aegyptiis forte et Phoenicibus, qui diu ante Græcos sanitatis aliquod tutelare numen coluerunt. Saltem notabile est quod circa Aesculapium sibi a Phoenice quodam relatum consignavit PAVSANIAS.* *In hoc (Aegienfi Aesculapii templo,) inquit, altercatio mihi fuit cum Sidonio homine, qui et rerum omnium diuinarum peritiores esse Phœnicas, quam Græcos, contendebat: tum vero et inter ipsos Aesculapii patrem Apollinem celebrari, matrem vero ei mortalem fuisse negabat. Aesculapium enim aerem esse, ex quo bona valetudo, (ὕγια) tam homini quam cunctis aliis animantibus, existeret. Apollinem, qui sol ipse est, iure patrem Aesculapii perhiberi, quod anniuersarias vicissitudines cursu conficiens suo, aeri salubritatem impertiat.*

* Achaic. p. 523.

III. Atque hæc, credo equidem, ipsorum Græcorum, quisquis ex ipsis paullo prudentior vulgo erat, sententia fuit: sed confidenter eloqui et in vulgus efferre periculosum fuit; donec primo philosophia Socratis temporibus efflorescente, paulatim resipiscere plures coeperunt,

runt, deinde vero Christianæ religionis præconio absurditates illæ omnino denudarentur tot martyrum *παρρησία*. Vnde in antecessum notamus paganæ superstitioni in medicina primum derogasse philosophiæ exortum; ex quo tempore sui iuris fieri et a templis abstrahi cœpit: plenum exitum attulisse Christianam religionem. Sed, age, paucis videamus quantis superstitionibus medicorum emolumenta olim circumsepta fuerint.

III. Aesculapio diuinitatem semper fuisse PAVSANIAS* quidem contendit, admodum debili argumento et historiæ ipsi repugnante: sed CLEMENS ALEXANDRINVS** ex antiquis auctoribus probat Aesculapium, vt et Herculem, inter Deos relatos esse annis ante Troiæ expugnationem circiter LIII.

* *Corinth. p. 172.*

** *Stromatum I. pag. 322.*

V. Vt autem ordine in tanta dicendorum multitudine procedamus, dicemus I. de templis, II. de Aesculapii simulacris et iis, quæ simulacris adiungi solebant:* III. de symbolis s. signis Dei: IV. de festis in honorem eius institutis: V. de sacerdotibus; VI. de incubatione: VII. de sacrificiis; VIII. de donariis, tabulis votiuis, et si qua alia huc pertinere videbuntur.

* *Commendanda hic dissertatio D. D. IO. ALB. SEBIZII de Aesculapio 1669. Argentorati edita.*

VI. Templorum Aesculapii, aut in eius honorem filiis nepotibusque constructorum, magnus in Græcia et Græcorum coloniis fuit numerus: quin et extra Græciam apud diuersas gentes aliqua memorantur: veroque simile est nullam magnam urbem facile fuisse, quæ non vnum alterumue habuerit: sed quod pleraque monumenta interciderunt, dabo tantum indicem alphabeticum, ex PAVSANIA potissimum, eorum quorum notitia mihi adhuc obtingit: additis auctoribus vnde eam ipsemet hausi, et apud quos, si quis scire plura auet, relegere licebit.

P 3

NOTI-

NOTITIA ASCLEPIEORVM.

ABIANVM. Abia oppidum Messeniæ ad mare. Herculis quidem et Aesculapii in ea vrbe templa sunt valde illustra *Paus. p. 353.*

ABONOTICHITARVM. Hoc recentioris est æui, post Christum natum integro sæculo demum apud Cilices conditum, de quo ex *Luciani Pseudomanti* et *Philostrato* suo tempore exponemus.

ÆGEENSE. Oppido Ciliciæ nomen debet: post Christum natum maxime floruit, Apollonio Tyanæo ibi aliquamdiu fabulam ludente, de quo Sæc. II. erit agendum. Durauit vsque ad Constantini M. tempora, cuius iussu funditus euersum fuit, teste *EVSEBIO de vita Constantini M. cap. LVI.*

ÆGIENSE in Arcadia. *Pausan. p. 582.* ibidem *Σωτηρίας ἱερόν*, templum Salutis, teste eodem *p. 584.*

ÆGIRENSE. *Pausan. p. 592.*

AGRIGENTINVM in Sicilia. Obiter mentionem eius iniicit *POLYBIVS libr. I. pag. 17.*

ALIPHERAEVM. Aliphera vrbs Arcadiæ haud sane magna: ædes ibi sacrae Aesculapii et Mineruæ, quam, quod apud se natam et educatam prædicant, præcipuis dignantur honoribus. *Paus. p. 652.*

AMYCLAEVM. Hercules dedicauit Aesculapio Coryleo, ipsique hoc cognomen dedit a vulnere sanatus, quod in pugna priore contra Hippocoontem eiusque liberos *ἐς τὴν κοτύλην*, in coxendice seu acetabulo, acceperat. *Pausan. p. 258.*

ARGIIVM. Hoc nobilissimum sua ætate simulacrum dei sedens, ex albo marmore, habuisse, assidente Hygea: templum vero didicasse Sphyrum, *Pausanias* testatur *pag. 163.* Argis aliud Aesculapii templum idem ostendit *pag. 158.*

Ad ASO-

Ad ASOPVM. Supra oppidum hoc stadia plus minus XII. Aesculapii fanum est. Deum ipsum Φιλόλαον, quasi Poplicolam, vocant; id est humanum, Φιλάνθρωπον. *Pausan. pag. 267.* Quod vero subiicit Pausanias de ossibus in gymnasio honorifice asseruatis, nescio quo referre debeam, et an forte Aesculapii intelligi velit. Dicit autem: *sunt illa quidem insigni magnitudine, hominis tamen fuerunt.* Non procul hinc abfuit, quod mox sequetur ad *Boëatarum* notandum.

ATHENIENSE. Commemorat *Scholias* Aristophanis ad *Plutum* v. 621. *Pausanias* p. 49. ita laudat: *Aesculapii templum, quum ob plurima eius et filiorum simulacra; tum ob picturas, quod spectetur dignissimum.* Recenset deinde aliqua templi donaria, de quibus ipse consulatur. *Thermarum*, quæ in templo fuerunt, meminit *XENOPHON* de fact. et dict, *Socr. libr. III. prope finem*, nec obscure innuit illam aquam vsibus internis fuisse adhibitam.

AVLONIVM, paucis verbis commemorat *Pausan. p. 373.*

BALANAGRIVM, apud Cyrenæos. *Pausan. p. 172. quia* et, inquit, *qui colitur Balanagris apud Cyrenæos Aesculapius, medici cognomento, ex Epidauro sumtus est.*

BOEATARVM. Boeæ, vrbs Laconica, nomen dederunt. Videatur *Pausan. p. 268.* Is septem stadiis ab hac vrbe Serapidis et Isidis templorum rudera ostendit et addit: *et inter rudera facile conspici potest Aesculapii et Hygeæ templum:* quod intelligo de propinquo alio templo iniuria temporum diruto. Inter hanc urbem et Asopum idem *Pausan. l. c.* aliud denotat: *In his item finibus est Aesculapii fanum quod ab Asopo distat stadia L. Regiunculam eam, in qua fanum est, hyperteleaton vocant.*

BRASIATARVM in Laconica vrbs Brasæ, vbi Liberum patrem educatum ferunt, templi meminit *Pausan. p. 272.*

CALVNI.

CALVNTIVM. Vicus fuit Arcadiæ, cui Calunti nomen, quem, *Pausan. p. 648.* notante, Aesculapii etiam sanum appellant, quod in via erectum Dei huius templum fuerat.

CARTHAGINIS. commemorat *LIVIVS XXXXI. cap. 22.*

CARTHAGINIS NOVAE in Hispania. Obiter annotatur a *Polybio histor. libr. X. p. m. 584. edit. Cas. fol.*

CAVSIVM. Idem quod præcedens Caluntium. *Stephanus* enim *Byzantinus* urbem hanc scribit καὶ οὗς, testaturque, citato *Pausania*, quod ibi cultus sit Ἀσκληπιῶς καύσιος.

CLITORIVM. *Pausan. p. 639.*

CORINTHIVM. *Pausan. pag. 114. et 121.*

CORONEVM. *Pausan. p. 365.* Ibidem fuit Apollinis antiquissimum templum medicum, καὶ νοσήματα ὁ θεὸς ἰάται. *Ibid.* Templum etiam Dianæ παιδοτρόφου ibidem fuit.

COVM. In Hippocratis patria, insula Co, undiqueque celeberrimum et alio loco iterum commemorandum.

CNIDIVM. Iridem alio tempore sæpius attingendum.

CYLLENIVM. *Pausan. p. 519.*

DEMAENETI in Elide. Huius templi ruinas vidit *Pausanias*, situmque ad Alpheum fluvium describit. Cognomen Deo Demænetus, Δημᾶνετος, a conditore.

ECBATANEVM. Scribit *Arrianus de expedit. Alex. Lib. VII.* Scripserunt alii, quod *Alexander* *Hephestionis* mortem ægre ferens, in *Ecbatanis* adem *Aesculapio* sacram subverti iusserit. Qualis autem illa ædes fuerit, an Græci an indigenarum instituti, id vero nescio.

EPIDAVRIVM. Summa religione cultum et celeberrimum hoc fuit templum. Amplissime describitur a *Pausan. Corinthiac. cap. XXVI. et XXVII.* Extra urbem fuit: sed tota regio *Aesculapio* sacra, quoniam ibi in lucem editum acerrime contendebant.

Sacer lucus adiectus undique montibus cingebatur, intra

intra cuius ambitum mori quemquam aut nasci religio est: eodem scilicet ritu, qui et in Delo insula seruatur. Iam vero quicquid ciuis peregrinusue immolarit, id totum intra eundem ambitum consumitur: quem ritum etiam Titanæ seruari testatur *Pausanias* p. 172.

Hoc templum quasi matrem plurimorum alibi excitatorum, vt Atheniensis, Pergameni, Balanagræi, Lebenæi, idem auctor perhibet: quin Epidauro Romam aduectum esse Aesculapium suo loco dicemus.

Dixi extra urbem hoc tam celebre fuisse templum: intra ipsam aliud fuisse, in quo ipsius Aesculapii et uxoris Epiones signa conspiciebantur, idem *Pausanias* p. 177. clare dicit.

EPIDAVRI LIMERAE. Alia Epidaurus, cognomento λιμηρά, fuit in Laconica, templo Aesculapii etiam celebris, cuius & urbis & templi condendi occasionem narrat *Pausan. Lacon. p. 270.* Obscurior est locus, videturque Sylburgio in notis, duplex templum ibi fuisse: saltem seorsim area inter oleas posita, seorsim templum, recensentur.

EVANVM. Pagus Eua templum Polemocratis habuit, Machaonis filii, de quo supra, vbi Pausaniam citaui-
mus auctorem.

GERENIVM. In eo Machaonis monumentum, & eiusdem religione nobile fanum; de quo iam supra. adde *Strabonem* pag. 360. ed. *Wetsten.*

GORTYNIVM. Sub nomine Gortynii Aesculapii statua quædam marmorea in porticu templi Titanei, de quo infra, conspiciebatur. An forte a Gortyna Arcadiæ aut Cretæ huc allata? aut in honorem ibi culti posita? In ipsa vrbe Gortyna fanum demonstrat *Pausanias* pag. 390. coll. pag. 658. Colebatur ibi Aesculapius ὀφθαλμοῦ καὶ γένειαι, i. e. imberbis.

Q

GYTHEA-

GYTHEATARVM. Gythion vel Gytheon, oppidum est Laconicum: meminit templi *Pausan. pag. 265.*

HYPsIVM. Habuit hoc vicus Spartanorum, Hypsos dictus. vide *Paus. p. 273.*

LACEDAEMONIVM. Apud hos tria fuerunt. Primum cognomento Enagiadon, sic dictum, quia fuit in illa urbis parte, ubi monumenta regum ex familia Agiadea fuerunt. Pro quo male apud *Pausaniam p. 240.* editur Enapadon. Error inde natus est, quod Græcus codex scriptum exhibuit εν ΑΓΙΑΔΩΝ, ubi duæ litteræ ρι coaluerunt in π. Similis error apud Plutarchum in hac voce commissus est. Alterum vocabatur Aesculapii Agnitæ, quod simulacrum dei ex agno, seu vitice, confectum fuerat, docente *Pausania pag. 242.* Ne vero miremur e vitice factum simulacrum, consideranda est antiquitas viticis Samiæ a *Pausania pag. 643.* indicata, quippe Dodonæa quercu maior. Tertium, quod nobilissimum *Paus. p. 246.* vocat, fuit cognomento dictum ad Booneta.

LASIVM. Ad urbem Laconicam Lās, in montis Ilii vertice, fuit. *Pausan. p. 273.*

LEBENAEVM. In Lebena vrbe Cretæ, factum ad similitudinem templi Balanagræi Cyrenaicorum. *Paus. 172.*

LEVCTRICVM. In vrbe Leuctra præ ceteris diis Aesculapium fuisse cultum, auctor est *Pausan. p. 277.*

MEGALOPOLITANVM. Duo vel tria in vrbe hac fuerunt. Horum unum cum sacro luco fuit, ubi Aesculapius & Hygea colebantur: alterum erat Aesculapii pueri. videatur *Pausan. pag. 664. 667.*

MEGARENSE. Aesculapii & Hygeæ signa a celebri artifice elaborata, sine tamen diserta mentione templi, *Pausanias commemorat pag. 97.*

MESSENIVM. In hoc plurima quæ spectarentur dignissima signa fuisse, seorsim Aesculapii & eius liberorum simulacra, deinde Musarum & Herculis, aliorumque, testis est *Pausan. Messen. p. 358.*

MILESIVM.

MILESIVM. Statuam dei, sacrificia & sacerdotem Niciam medicum, breui epigrammate, quod ordine septimum est, indicat *Theocritus*.

MYSAEVM. Cyros vocabatur, vbi morborum peti melas testis est *Pausanias Achaic. pag. 596*.

NAVPACTIVM in Phocide. Hoc a quo conditum sit, narrat *Pausanias Phoc. p. 898*.

NICOMEDIENSE. Aliud agendo adducit *Pausanias p. 211*. scilicet probaturus heroum arma olim ex ære fuisse, indicat Achillis celebrem hastam asseruari Phaselide in Mineruae templo: Memnonis autem enssem totum ex ære, Nicomediæ in Aesculapii fano.

OROPIVM AMPHIARAL. Oropii inter Atticam & Boeotiam medii, modo ad hanc, modo ad illam gentem pertinebant. Curiosum fuit sane templum. Ara vna quinquepartita ad multos sane deos pertinebat: ex his quarta Veneri, Panaceæ, Iasoni, Hygeæ, Mineruæque Pæoniæ erat consecrata.

* Notandum Amphiarum ob somniorum dextram interpretationem olim notissimum, deinde inter deos relatum, pluribus locis fuisse cultum, vt per somnum, quo facto opus sit, declararet. Consulendi causa qui accedebant, lustrabantur omnes, deinde sacra deo faciebant, arietem ipsi immolando, cuius substrata pelle dormientes nocturna visa expectabant. Qui morbo oraculi monitu leuati erant, signatum aurum argentumue, more maiorum, in fontem Amphiarai, templo proximum & huic vni vsui consecratum, abiciebant. *Pausan. Attic. p. 83. 84*.

PATRENSE. *Pausan. p. 575. 578*. Ibidem fons, vnde tanquam ab oraculo infallibili morborum euentus significari putabant.

PELLANAEVM. Paucis verbis refertur a *Pausan. Lacon. pag. 263*.

PERGAMENVM. In Asia florentissimum diu fuit. Memorant plures. Aesculapio ibidem culto cognomen Διός

Q₂

datum

datum fuit : quod quidem de Smyrnæo etiam constat. Erit de eo alibi porro dicendum.

PHARIS Achaia fuisse legimus fanum τῆς κορηίας, sine dubio Hygeæ. *Pausan.* 584.

PERAÆVM. Gorgaso & Nicomacho, Machaonis filiis, institutum fuit. *Pausan.* 287 & 354.

PHLIASIVM. Templi, & imberbis Aesculapii ibi culti, mentionem facit *Pausanias* p. 141.

RHODIVM. Celebris scholæ Rhodiæ, sed sua ætate, quod stirps Asclepiadea ibi extincta iam erat, sublata, meminit GALENVS de *meth. medend. lib. I. init.* Non ergo dubitare licet templum ibidem floruisse.

ROMANVM. Qua occasione Romam Epidauro accersitus Aesculapius venerit, alibi fusius indicabitur.

SICYONIVM. Colebatur ibi Aesculapius imberbis, ex auro & ebore factus, altera sceptrum, altera vero sativæ pinus fructum tenens. *Pausan.* p. 134. adde *pag.* 535.

SIDONIVM. Data occasione innuit *Pausan.* p. 583.

SMYRNAEVUM. Aesculapii religionem a Pergamenis acceptam templo consecrarunt, quod nostra ætate ad mare est, scribit *Pausan.* *pag.* 172. Colebatur hic, ut & Pergami, Ζεὺς Ἀσκληπιός. conf. *Biblioth. Angl. tom. XII. p. II. pag.* 494.

STETHAÆVM. Huius se ruinas vidisse testatur *Paus.* p. 271.

TEGEAE. In templo Mineræ Alexæ utrinque adfistebant Deæ Aesculapius & Hygea. *Pausan.* p. 695. Extra urbem templum seorsim habebat Aesculapius. *pag.* 709.

TITANAÆVM. Consecrauit Alexanor, Machaonis filius. Late describit *Pausan.* p. 137. Fuit ibidem Aesculapius Gortynius seorsim cultus.

TITHOREENSE. Aesculapius cognomento Archagetas magna religione ab omnibus Phocensibus Tithoreæ cultus

cultus fuit. Ibidem insuper Ifidis Aegyptiacæ templum & cultus fuerunt. *Pausan. Phocic. p. 879.*

THELPUVANVM. Templum, sua ætate magnam partem collapsum, commemorat *Pausan. p. 648. seqq.* Seorsim laudat Aesculapii pueri templum, eiusque nutricis Trygonis sepulcrum, *pag. 651.*

TRICCENSE, in Thessaliæ prouincia Estiæotide. *Strabo Geogr. lib. IX. p. 437. & lib. VIII. vbi de Epidauro agit.* Exhibet *Eusebius de præp. Euang. lib. III. cap. 14.* Aesculapii aliquod oraculum, a *Porphyrio* conseruatum, quod se ipsum Tricæ natum confirmat, quod sine dubio in hoc templo fuit editum.

VII. Nihil dubito, plura apud veteres demonstrari posse Aesculapii templa: immo præter illa, quæ ex nummis & inscriptionibus peti posse videntur, longe plura in locis minus honoratis & ignobilibus fuisse: quod coniectere licet ex adducto catalogo, in quo videas vicorum, immo seorsim ad vias exstructa, Asclepiea referri, quorum nomina nos omnino, aut pleraque saltem, laterent, nisi *PAUSANIAS*, vnicus eiusdem instituti scriptor, superstes esset.

VIII. In tanta tamen eorum multitudine non iniuria * mireris, qui factum fuerit, ut Græci homines, suo Aesculapio non contenti, insuper Aegyptiorum valetudinis præsides deos deasue, siue Aesculapium, siue Ifidem, siue Serapidem, adsciscerent. En indicem eorum, quæ ad manus sunt, exemplorum.

* Forte causam non male tribuimus illi Græcorum persuasioni, qua putabant Apim fuisse regem Argiuorum, qui XXXV. annis hoc imperio vsus, fratr. Aegialeo illud tradidit, ipse vero Aegyptum petiit, ibi Ifidem matrimonio sibi iunxit, nomenque Osiridis accepit. Post mortem Serapidis nomen accepisse Græci putabant, quoniam, cum ante templum ipsi exstructum, in sarcophago, Græci *σαρὰν* dicunt, coleretur, ex hoc primo factum sit *Sorofapis*, mox *Sorapis*, tandem *Serapis*.

Q 3

Videa-

Videatur M. VARRO apud Diu. AVGVSTINVM de Ciuit. Dei lib. XVIII. cap. 5. qui idem de templis Isidis & Serapis & hoc ex eodem refert: Et quoniam vero in omnibus templis, vbi colebantur Isis & Serapis, erat etiam simulacrum, quod digito labiis impresso admonere videretur, vt silentium fieret; hoc significare, vt homines illos fuisse taceretur. Hoc simulacrum fistebat numen silentii, cui nomen Harpocrates itemque Sigaleon fuit, perhibebaturque filius Osiridis ex Iside posthumus fuisse. Non patitur institutum nostrum plura de Harpocrate nunc adferre: illud tamen commendo vltiori scrutinio, an non forte telephorus, Aesculapio iungi solitus, sit a Græcis ad imitationem Aegyptiorum excogitatus. Certe vtriusque simulacra *θεὸν ἀτελὴν ἔχοντα*, deum quendam immaturæ ætatis & infantem, vt cum PLVTARCHO de Isid. & Osir. p. 350. loquar, referebant. Nescio, annon ad rem quoque faciat PLVTARCHI, ex libro modo citato, testimonium p. m. 333. Aegyptios credere, quod infantes vi aliqua vaticinandi polleant, ex quo fiat, vt puerorum, dum sacra peraguntur, in templo lusitantium, vocibus ac gestibus attendant. Ceterum multa possent de iis, quæ in cultu Isidis & Serapis apud Græcos sollempnia fuerunt, ex laudato libello adferri: sed malo ea apud auctorem legi, quam hic breuius contracta recognosci. Plura de Harpocrate cupientem merito remittimus ad viri Illustris GISBERTI CVPERI *Harpocratem*, ex quo ectypon gemmæ elegantissimæ mutuo acceptum exhibere hic placuit, vbi Harpocrates inter Osiridem et Isidem medius cernitur.

NOTITIA

NOTITIA ASCLEPIEORVM AEGYPTIORVM
APVD GRAECOS.

ATHENIENSE. *Pausanias in Attic. p. 42.* auctor est Serapidis aliquod fanum in vrbe fuisse, cuius religionem a Ptolemæo Athenienses acceperint. Apud Aegyptios autem, pergit Pausanias, omnium clarissimum eius dei templum habent Alexandrini, antiquissimum Memphitici, quo neque exteris hominibus, neque sacerdotibus ipsis, aditus patet, prius quam Apim bouem humarint.

BOEATARVM. Ab hac vrbe septem stadiis distans Serapidis et Isidis fanum, sed in ruinis, conspexisse se testatur *Pausan. pag. 268.*

BOEOTIORVM in campis Athamantiis. meminit *Pausan. pag. 756.*

BVRAICVM. Buris Achaiae oppido. *Pausan. p. 590.*

CORINTHIVM. ad portum Aesculapii et Isidis fanum idem auctor denotat *pag. 114.* et in adscensu ad arcem, quam Acrocorinthum vocant, duo fana Isidis, alterum Pelagiae, alterum Aegyptiae cognomento, fuisse indicat *pag. 121.*

EPIDAVRIVM. Priscis eius loci templis Antoninus, vir consularis Romæ, tum alia ad decus et commoditatem addidit, tum vero ædem Hygeæ, Aesculapio et Apollini Aegyptiis, dicauit, teste *Pausan. Corinthiac. p. 174.*

HERMIONENSE Serapidis Isidisque fanum indicat *Pausan. p. 193.*

LACEDAEMONIVM. Est apud Lacedæmonios recentissimum Serapidis templum, inquit *Pausanias Lacon. p. 241.*

MESSE-

MESSENIUM. *Pausan.* p. 360.

METHANAEUM. Oppidum Methana in isthmo Troezeniorum fuit. Ifidis ibi fanum indicat *Pausan. Corinth.* p. 190.

OETYLORUM. Sunt in Oetylo, quæ spectentur digna, Serapidis templum, cet. *Pausan. Lacon.* p. 276.

PATRENSIA duo Serapidis templa iuxta lucum memorat *Pausan.* p. 578.

PHLIASIVM. Ifidis ibi templum fuisse iterum auctor est *Pausan.* p. 142.

TITHOREENSE. iam supra notavi.

TROEZENIORUM. indicat *Pausanias* p. 187.

VIII. Non obscure cognoscitur ex multitudine templorum in Peloponneso et vicinia eius, ibi primum ortam esse Aesculapii religionem, maximeque ibi eandem floruisse: quod fidem facit Aesculapii ortum ex Epidauro potissimum esse accersendum: deinde ex Peloponneso aliorum esse deriuatam.

X. Ex omnibus Græcis nulli magis ab Aesculapio alieni fuisse videntur Boeotiis, et seorsim Thebanis, in quorum vrbe et regione describenda nec vnicum inuenit *PAUSANIAS*, quod indicare posset. Vnicum Serapidis templum in campis Athamantiis indicat.*

* pag. 756.

XI. Videtur autem hæc natio ab Hercule medelas morborum petiisse; vt in Hyetto oppido factum *PAUSANIAS** addocet. Nec minus a Trophonio responsa quærebant, quem, cum Hercyne vxore, iisdem simulacris, quibus Aesculapius et Hygea designari solebant, fuisse cultos ex eodem** late discas. Fuit autem Trophonii oraculum Lebadeæ Boeoticorum. Eiusdem nationis Tanagræi Mercurium colebant, quod eius beneficio

ficio se a pestilentia liberatos credebant. At vero Trophonium eundem esse Mercurium, grauissimus auctor nobis est CICERO.***

* pag. 757. ** pag. 360. conf. p. 319. et 789.

*** de Nat. deor. III.

XII. Etiam aliæ gentes et vrbes, quæ Aesculapii religionem admiserant, suis tamen patriis numinibus curationum beneficia seorsim referebant. Sic Athenienses Mineruam Hygeam colebant: et in Phocide Amphicleenses, qui et Ophitenses dicti sunt, Libero Patri arcana sacra faciebant, narrabantque futura sibi hoc deo auctore prædici, et contra morbos in promptu esse remedia: quod et in somnis, tam ipsi quam finitimi, de morborum medelis ab ipso moneantur, et sacrificulus, diuino afflatu instinctus, de futuris consulentes certiores faciat, auctore PAVSANIA.* Cui numini dicatum fuerit antrum Charonium ad Nyssam, Asiæ urbem prope Tralles, cuius EVSTATHIUS** meminit, inquirendum est. Testatur autem prope illud decumbentes et somnia captantes sacerdotes, ex iis deinceps adornare ægrotantium curationes. Præter sacerdotes nemini sine vitæ damno locum subingredi integrum esse. Curiosa annotatione dignum videtur, quod hic sacerdotes somnia captauerint, quum alibi ipsi ægroti somniorum causâ in templis decumberent.

* pag. 884. ** Scholiis ad Dionys. Periegeten vers. 1159.

XIII. Ad templorum notitiam adhuc pertinet, quod, PLVTARCHO* notante, ea non nisi locis elatis et purissimo aere fruentibus, exstructa; et quod plerisque adiuncti fuerint luci sacri, qui magna religione seruabantur. Talis adiectus fuisse templis, Titanæo, ex cupressis admodum vetustis, itemque Epidaurio, apud PAVSANIAM diserte legitur; qui idem auctor refert in eodem luco, qui Epidaurio adiacebat, fuisse Dianæ Epionnes (quasi morbos mitigantis) templum et signa. Tem-

R

plo

plo Coö lucum itidem fuisse additum, eumque succidisse Turullium, ex ficariis Cæsaris, ad classem suam ædificandam, ex Romana historia discimus. Agit de rationibus lucorum, ad salubritatem locis conciliandam, Græciæ, et eiusdem climatis regionibus, subinde necessariorum, Per-Illustris medicus LANCISIVS. **

* *Question. Roman. p. m. 216.*

** *de noxiis palud. effluu. Lib. I. P. II. cap. VI. et subiuncto consilio de sylva - non nisi per partes excidenda.*

XIIII. Ambitus templorum erat plerumque satis amplius, habebatque passim peculiare leges et religionem. Sic Epidauri intra hunc neminem nasci aut mori licebat. Id vero quum efficeret ut vel puerperio proximæ, vel morituri, extra illum efferri deberent, sicque moleste sub dio degerent: Antoninus, vir consularis Romanus, qui plura ad templi emendationem attulit, huic etiam non exiguo incommodo voluit mederi, ædemque peculiarem, in qua utrumque fieri nihil prohiberet, extruxit: de quo alibi dicemus. Pluribus forte Græcorum templis tam inhumana lex adiuncta fuit: saltem de Delo insula legimus, honori Apollinis templo tributum hoc fuisse, ut in tota insula quemquam sepeliri nefas putaretur.

XV. Iam ad simulacrorum seu signorum Aesculapii descriptionem progredior. Sistent autem illum nobis veteres vel stantem, nodoso baculo, draconibus circumdato, innixum; vel in throno magnifico sedentem. Posterioris exemplum esse possit Epidaurius, de quo nos PAVSANIAS* edocet solium fuisse multorum Argivæ historiæ monumentorum artificiosa sculptura exornatum: sedisse autem altera scipionem tenentem, altera draconis caput prementem, cane ad pedes decumbente. Alibi** nobis eundem PAVSANIAS sistit pini strobilum sinistra manu tenentem.

* *pag. 172.*

** *in Corinthiac. pag. 134.*

R 2

XVI.

XVI. Alicubi puerum, aliquibus adolescentem imberbem, cultum fuisse ex catalogo templorum disci potest. Plerique barbatum faciebant: in quo æque iucundi sunt Epidaurii, qui auream ipsi barbam apposuerant, reliqua facie ex ebore facta, quam Tithoræenses, qui promissam ad duas vlnas barbam adiunxerant. Aesculapii pueri imaginem, a GISEBERTO CYPERO* mutuo acceptam, subiicimus.

* Harpocrat. pag. 79.

XVII.

XVII. Quod ad reliquum habitum attinet, infinita est varietas. Videas nudo capite, videas galero tectum: videas vestibis vsque ad pedes demissis indutum, vt præter faciem, manus, pedesque nihil appareat: alibi superiori corporis parte nuda. Quæ singula artificum arbitrio videntur fuisse relictæ.

XVIII. Significationem singulorum aliqui conantur reddere. Multa dici possunt vero similia: nostra parum refert.

XVIII. Vix autem solus vmquam Aesculapius visitur, sed fere semper comitatus. Ex comitibus sunt Hygea ceteræque filia, vna pluresue; et puerulus, de quo non idem sentiunt antiquarum rerum enarratores.

XX. Et Hygeam quidem agnoscas ex veste alba talari, cum patella, cui maza imponitur, ad quam serpens adspirat, sæpe etiam pingitur serpens ex manu porrigentis Hygeæ accipiens. Ex capite eius sæpe instar stellæ relucet pentagonum, lineis peculiari ratione inter se deductis, cuius signi mysteria alii eruant. Satis antiquum hoc signum esse oportet: siquidem refertur Antigonus, qui Alexandro in regno Macedoniæ successit, exercitui suo persuasisse, quod in cælo viderit pentagonum, salutis symbolum, cum verbis ἐν τούτῳ νίκα: illoque scuta militum suorum ornauerit: teste D. D. FABRICIO.* Hygeæ imaginem ex BERNHARDO de MONTFAUCON** subiicimus.

* *Biblioth. Græcæ VI. pag. 17. conf. pag. 7. not. t.*

** *Antiquitat. explicatar. Part. I. Tab. 189.*

XXI. Porro adiunctum saepe fuisse Aesculapio puerulum dixi, quem, quis sit, multi indicare conati sunt. Apud Pergamenos, quorum nummi illum exhibent, dictum fuisse *Telesphorum*, PAUSANIAS* indicat, idemque testatur eundem apud Epidaurios *Acesum*, apud Titanæos *Euamerionem* vocari. Quis vero Telesphorus, Euamerion, Acesius? Certe honoratum quid concipere mente debemus, quoniam peculiaribus honoribus diuinis ipsum prosequuti sunt. Celeberrimus etiam post fata D. D. LOCHNERVS** pro certo habuisse videtur, filium hunc fuisse Aesculapii. Nam in indice disputationum Asclepiadearum, quas utinam confecisset et absoluisset vir eruditissimus! apparet vnam illum instituisse: *de Telesphoro filio Aesculapii*.

* pag. 137.

** Ephe-

** *Ephemerid. Acad. Nat. Curios. Cent. X. Appendice, pag. 629.* Equidem nescio quibus argumentis vir doctissimus, omnisque antiquitatis consultissimus, suam sententiam probaturus fuisset: suspicor tamen illam superius ad §. VIII. indicatam Aegyptiorum narrationem de Harpocrate (quem aliqui existimant Horum esse) Osiridis ex Iside filio posthumo, imaginibus Isidis Serapidisque semper adiuncto, forte non minimum pondus ad id persuadendum habuisse. Quis enim nescit fabularum Græcanicarum originem ab Aegyptiis potissimum repetendam esse, quos Græci imitati sunt, nisi quod patriæ suæ domestica numina finxerunt, adeoque in historicis non potuerunt non plurimum discrepare. Sed Telesphorum inter Aesculapium et Hygeam medium, ex BERNHARDO de MONTFAVCON intueri iuuabit.

XXII. Draconum seu anguium in templis Aesculapii, tam viuorum, quam simulacris a sculptore additorum, frequentissima est mentio. Illud genus, quod Aesculapio peculiariter sacrum putabatur, fuluo colore conspicuum

spicuum fuisse: hominibusque mite solam Epidaurum nutrire PAVSANIAS* refert. Tales discurrebant in templo, et hominibus, quo minus temere irrumperent, terrori erant. Sicubi etiam religio Aesculapii translata legitur, anguis, cuius formam Aesculapius subierit, mentio plerumque adiicitur.

* pag. 175. conferri etiam meretur de draconibus LUCIANVS in *Pseudomant.* p. m. 530. et PLUTARCHVS in *Alexandr.* Imaginem draconis ex antiquissimo codice MSS. Dioscoridem et Eutecnii paraphrasin Theriacorum Nicandri complexo, dat NESSELIVS catalogo *Augustissimae bibliothecae Caesareae Vindobonensis* Part. III. tabula L notata, ex qua desumptam apponi huc curauimus.

ΔΡΑΚΟΝ.

XXIII. Multae sunt apud veteres historiologiae seu fabulae de visus incredibili acumine, quo pollere hoc animal soleat, deque lapidis draconitis efficacia ad visum acendum seorsim aliqua refert PHOTIVS. Quare sunt, qui existimant draconum symbolo adumbrare et significare veteres voluisse, quam circumspexit et vigilantem esse medicum deceat. Quid vero si ad reiuuenescientiam huius animalis, quod exuias quotannis deponit, respexerunt veteres?

XXIII. Sunt vero dracones praecipuum quidem signum seu symbolum Aesculapii et filiarum: sed non omnino his solis proprium: quum et Trophonio et uxori eius, de quibus modo diximus, adiungantur.

XXV.

XXV. Cur baculum nodosum dederint, Herculeæ clauæ non multum dissimilem, haud vacat dispicere: gallum gallinaceum* adiungi puto, quoniam hoc potissimum sacrificio honorabatur. Forte symbolum vigilantiae etiam esto: ut canis fidei et custodiae.

* PAUSANIAS p. 444. *gallinaceum soli sacrum auem celebrant, quod cantu solis ortum nunciet.* Sed et Mineruæ cassidi insidens exhibebatur, seorsimque Mineruæ Erganae sacer credebatur, teste eodem PAUSANIA p. 518.

XXVI. De festis in honorem Aesculapii quondam institutis, passim quaedam apud auctores elicere licet: plenam equidem expositionem ipse desidero. Athenienses Epidauria in honorem Aesculapii feriatos fuisse, PAUSANIAS* testatur. Apud Coos fuisse festum Aesculapii, quod *ῥάβδου ἀνάληψις* vocabatur, ex Hippocrati tributa epistola ad senatum populumque Abderitarum intelligitur, ulteriusque Illustris SPANHEMIUS** explicuit.

* pag. 171.

** in epistol. I. ad Morellium pag. 69. Confer Celeberrimi C. G. SCHVVARZII, collegæ & fautoris mei plurimum colendi, dissertationem elegantissimam de Aesculapio et Hygea diis *ἱερουργαῖς* p. 53. De eodem festo dissertationem dedisset ὁ χαρίεστος LOCHNERVS, nisi fata intercessissent, ut apparet ex illo testimonio, quod ad §. XXI. modo adduximus. Nomen sacri huius variam admittit expositionem. Potest enim explicari baculi adsumptio, itemque elatio. Vbi quidem ad baculum Aesculapii nodosum angue circumplicatum respici non dubito. Quæ vero notio subsit τῇ ἀναλήψει obscurum mihi est, donec ex vetustis auctoribus clarum reddatur. Laudatissimus Spanhemius existimauit dimanasse hanc rem a serpente æneo pro salutare contra mortiferos serpentes remedio, ut in sacris Numer. XXI. legimus, exaltato: quod quidem suo loco relinquo. Mihi sapius de eo cogitanti in mentem venit, annon anniuersario sacro sacerdotium Aesculapii primarium fuerit ordine ad alium delatum: honorisque traditi acceptique symbolum fuerit τῆς ῥάβδου ἀνάληψις baculi adsumptio: quod puto a Græci

S

sermo-

fermonis indole non alienum esse, quippe ἀναλαμβάνειν τὸ διάδημα, σκῆπτρον, *sumere, accipere diadema, sceptrum saepe legitur.* PLUTARCH. de Isid. et Osir. initio, τὴν ἀνάληψιν ἱερῶν dixit *suscceptionem officii sacerdotalis*, idque in loco, vbi sermo est ad feminam sacerdotio Isidis admotam.

XXVII. Nec festorum sollemnia licet tradere. Talia, vt vulgo cognita, videntur siluisse scriptores pagani: christiani vero, vt superstitionis memoria deleteretur, consulto prateriisse. Si quis ab exemplo eorum, quæ in Isidis honorem apud Tithoræenses fiebant, concludi posse sibi persuadeat, legat PAVSANIAM.* Is vero refert binos singulis annis conuentus festiuos in honorem deæ fuisse per plures dies continuatos, cum nundinis, quibus vendebantur mancipia, quoduis genus pecudes, vestes, argentum, aurum.

* Libro X. pag. 880.

XXVIII. Sacerdotes Aesculapii, quos Pausanias vocat τοῦ θεοῦ δούλους, *Dei seruos*, erant personæ honoratæ, medicinæ scientiæ imbutæ, tales plerumque, qui ab ipso Aesculapio genus deducere gloriabantur. Sed progressu temporis alios etiam honestos et probos viros in collegium recipere siue instituerunt, siue rationibus variis rerum suarum adducti sunt. Id verò quo tempore fieri cœperit, equidem me nescire fateor; sed erit inferius occasio proferendi, quæ de hoc negotio suspicer. Hippocratis tempore iam crebro multumque id accidisse, ex eo colligas, quod Diocles Carystius, qui iisdem fere temporibus vixit, Asclepiadarum vltimus vocatur. Sed videamus quænam sacerdotum Aesculapii conditiones fuerint.

XXVIII. Habebant isti apud templum habitationes commodas, fruebanturque illius redditibus: ad minimum ex sacrificiis partem, vnde victitarent, accipiebant.

bant. Facile coniciamus vnus templi præ alio feliciores lautioresque fuisse fortunas. Donationes varias, in annuos redditus, factas fuisse sacerdotum collegiis, instar omnium comprobatur vetustum marmor a SPONIO* descriptum, quo exponuntur beneficia in hunc ordinem a nobili et opulenta matrona, Salvia Marcellina, collata.

* *Miscellan. erudit. antiqu. Sect. II. pag. 52.*

XXX. Officium erat Aesculapium consulendi causa adeuntes, *ixéras* vocabantur, fuscipere, quid ipsis agendum sit, præcipere, lustrare eos, sacrificia pro ipsis offerre, noctu decumbentes, somniandi causa, Aesculapii & filiarum habitu obire, medicinas, quas nossent, applicare, somnia cuius explicare, &, vt verbo dicam, quicquid ad religionem* pertinebat, obire & exsequi.

* Vtilissime conferetur hic LUCIANI libellus, qui inscribitur *Alexander s. Pseudomantis*, quo accurate exponitur, quicquid impostor callidissimus in recens condito Aesculapii apud Abonotichitas templo commentus fuit. Commemorantur ibi præcones, theologi, *χρησμοποιοὶ*, qui oracula versibus redderent, responsum notarii, obsignatores, expositores, & alii plures. Nulla autem dubitandi causa est in reliquis templis eadem, quæ hic instituta erant, aut non multum diuersa, viguisse.

XXXI. Quamquam *ixéras* non male videmur accipere posse pro iis, qui auxilii ad sanitatem recuperandam causa dei templum accesserant: videndum tamen fuerit, annon in vulgatissima etiam acceptione vocis, pro supplicibus, qui huc, tamquam ad asylum accedere voluerunt, sumi debeat.

XXXII. Ad sacerdotum officium porro & hoc, tamquam præcipuum, pertinebat, medicam artem excollere, eamque filios suos, aut alias collegio adscribendos, docere. Sed de hoc deinceps dispiciemus curatius: nunc de incubatione differemus, quam in Aesculapii templo frequentem fuisse variis veterum multisque testimoniis

comprobari posset, si necessarium videretur. Quæ vero singulatim in sollemni hoc & sacro negotio facta fuerint, neminem scio veterum, qui exacte sibi exponendum sumserit.

XXXIII. Scopus præcipuus fuit, vt Deo se præberent in templo suo per somnum erudiendos, de remedio recuperandæ valetudinis: sed nec vereor eodem referre illum decubitum, quo se medicinis, si sacerdotibus ita videretur, applicandis patientes paratosque offerebant.

XXXIII. Integrum totius negotii processum quasi exemplarem cognoscere licet ex ARISTOPHANE.* Summam hanc exhibebo. Primo lustrari lauarique debebant *in érai* recens aduentantes, deinde sacrificium exhibere, quod aræ imponebatur, tum in templo decumbere & somnum capere. Vbi iam quiescebant, sacerdotum aliquis, Aesculapii habitu indutus, comitante filiarum caterua, ægrotum visitabat, eaque vel administrabat, vel ediserebat, quæ necessaria videbantur. Cumque nefas aut periculosum putaretur, si quis etiam vigilet, somnum non simulare: de eo, quod vere viderat vel audiuerat quisque, non aliter apud alios perhibere licebat, quam de re per somnum visa & oblata.

* cuius comædia, quæ *Plutus* inscribitur, nostram historiam egregie illustrat, doctissimisque commentariis tum aliorum, tum præcipue Illustriss. *Spanhemii*, egregie est exposita. De incubatione in fanis deorum legenda est etiam dissertatio HENR. MEIBOMII.

XXXV. Quæ quisque didicerat sibi sanitatis causa peragenda esse, si opem attulissent, ea, qui ditiores erant, columnis inscribenda curabant, tenuioris fortunæ homines longioris tamen recordationis gratia tabulæ inscribenda curabant, vt in templo suspenderentur. Atque huius generis tabularum sæpius fit apud veteres mentio, & HIERONYMVS MERCVRIALIS* aliquot exempla talium

lium legenda exhibet. Sed non solum in Aesculapii templo hoc gratum animum testandi modo utebantur, verum etiam in aliis pluribus idem faciebant, quicunque se dei cuiusdam præsentanea ope seruatos magnoque periculo ereptos credebant.

* *de re gymnastica veterum.*

XXXVI. Quid Aesculapio sacrificatum fuerit, liceat deinceps indicare. In Titanæo templo tauros, agnos, fues immolabant, vt et volucres, teste PAVSANIA.* Epidauri non licebat deo capram immolare, quod Aesculapium a capra enutritum credebant: sed Balanagris Cyrenæorum capellas sine ambagibus rem sacram faciebant. Erat & illud Epidauri sancitum, vt & Titanæ, vt quicquid vel civis vel aduena deo immolassæt, id totum deberet intra templi ambitum consumi, nihil efferre liceret: quæ lex sine dubio vtilitates sacrificulorum respexit.

XXXVII. *Aesculapio gallum* consecrari offerrique solitum, in prouerbium abiit: quem morem etiam confirmat Socratis iam emorientis vltimum desiderium, vt amici pro se gallum, Deo a se promissum, immolarent, teste PLATONE.*

* *Phædon. circa finem.* Ex eodem Platone pulcrum locum adfert D. D. CLERICVS, quem mihi nondum inuenire licuit, sensus autem eo redit, veteres propterea Aesculapio, Phœbi filio, sacrum fecisse gallum, quoniam hæc ales diei et solis sit prænuncia: voluisse autem eo admonere, homines nos diuinæ bonitati lucem vitamque debere, eademque omnibus nostris morbis et malis medelam afferri.

XXXVIII. Atque hæc nunc de Aesculapii religione dicta sufficiant. Illa inde a sua origine, vsque ad tempus quo Hippocrates Cous viuere desiit, annos octingentos et nonaginta impleuit: tantoque tempore in Aesclepiadarum possessione quæta satis mansit, ad minimum per quingentos annos, quo toto interuallo medicum,

qui suo nomine artem exercuerit, haud facile apud Græcos inuenias. Atque hoc forte induxit ISIDORVM HISPALENSEM *, vt scriberet: *Postquam fulminis ictu Aesculapius interiit, interdicta fertur medendi cura, & ars simul cum auctore defecit, latuitque per annos pene quingentos, usque ad tempus Artaxerxis, Persarum regis: tunc eam ad lucem reuocauit Hippocrates, Asclepio patre genitus in insula Co.* At vero illud tempus iusto longeminus determinat Isidorus, si ab excessu Aesculapii ad Hippocratis annos viriles calculos debite ponas.

* Origin. IV. cap. 3.

CAP. V.

De Asclepiadarum medicorum fortunis doctrina, meritis scholisque diuersis.

CONSPECTVS.

<i>Dè fortunis Asclepiadarum. I.</i>	<i>Scholæ præcipuæ. XIII.</i>
<i>de meritis magnifice quidam senserunt. II. III.</i>	<i>Specimen emulationis inter scholam Coam & Cnidiam. XIII - XVII.</i>
<i>Sed suspectus & inconstans est præcipuus testis Galenus. IIII.</i>	<i>Specimen fructus emulationis huius. XVIII.</i>
<i>Quantum in re anatomica præstiterint. V - VII.</i>	<i>Almeloueenius obiter corrigitur. XVIII.</i>
<i>An medicinæ scientiam habuerint. VIII. VIII.</i>	<i>de Elaterio pauca. XX. XXI.</i>
<i>An extra templum medicinam fecerint. X.</i>	<i>Cnidiorum aliæ medicinæ. XXII.</i>
<i>Quid philosophiæ exortus eorum respectu mutauerit. XI.</i>	<i>De Euryphonte Cnidio & sententiis Cnidiis. XXIII. XXIII.</i>
<i>Quid emulatio. XII.</i>	<i>De Ctesia, medico Cnidio. XXV. XXVI.</i>
	<i>Transitus ad sequens caput. XXVII.</i>

I. De

I.

De fortunis Asclepiadarum iam attigimus supra * aliquid. Vt brevis nunc sim, concipere nobis demus sacerdotum aliquod collegium, aut fundationem ecclesiasticam, cuius reddituum fructus ad singulos ei adscriptos redeunt, interque eos distribuuntur: prorsus vt alia omni atate sacerdotia videmus comparata fuisse. Sed vt quotidie videmus vnus fundationis opes lautiores esse, pluribusque alendis sufficere, alias paucioribus tantum vel vni sustentando necessaria suppeditare: idem de Aesculāpii sacerdotum fortunis statuendum mihi videtur. Quum vero nos nihil iuuerit hæc exploratissima habere, quum iam olim hi redditus ad alios peruenerint: neque amplius ei inquisitioni vacabimus.

* *Capitis præcedentis §. XXVIII.*

II. Tempestiuum nunc fuerit videre, quantas Asclepiadis hisce laudes aliqui adiungant, tamquam medicis omnibus eruditionis numeris absolutissimis, & quantam habere encomiis hisce fidem liceat.

III. Et sane a plerisque scriptoribus, GALENUM* maxime sequutis, Asclepiadæ perhibentur tamquam medici experientia & ratione subnixi: anatomica exercitia patres, inspectantibus filiis, a pueritia illorum instituisse. Ex eo itaque factum fuisse concludunt, vt omnino non essent medici nude empirici. Addunt scholas fuisse, de quibus Galenus alicubi loquitur, tamquam in mente haberet eam, quam ipse frequentarat, Alexandrinam, vbi ex cathedra artis præcepta tradebantur: recentiores autem nonnulli, tamquam fuissent academix nostris plane similes.

* vide exempli gratia *Introduct. cap. 2. de administrat. anat. lib. 2. ineuntem.*

IV. Ad magnificam illam anatomen Asclepiadarum minuendam non alio, quam GALENO teste, vtimur: qui quidem

quidem vir ubi de integro Asclepiadarum ordine loquitur, omnia summa & præclarissima de eo prædicat: vel quod vere patrium numen, Aesculapium Pergamenum, ut videri voluit, reuerebatur: vel quod nihil scribere voluit, quo sibi aditum ad sacerdotium in patria præcluderet: ubi vero de singulis Asclepiadis forte dicendum est, ut de Praxagora, Diocle, iudicium mira libertate promittit, ipsorumque anatomen, qualis reuera erat, rudem pronunciat. De quo quidem cum latius alibi egerim* nolo hic omnia repetere.

* *Histor. anatom. specim. I. §. 17. seqq.*

V. Aliqualem corporis humani cognitionem illos, quisquis curiosior erat, potuisse assequi, non negauerim, quum & ab analogia corporum animalium, quæ mactabantur pro familia, vel sacrificiorum causa, petere aliqualicuerit: & in bellis, quæ sequi Asclepiadæ, saltem apud Peloponnesios, ut infra videbimus, debebant, crebra occasio obtingere potuerit ex vulneratorum inspectione multa obseruandi.

VI. Sed quo minus illa, quam Galenus laudat, paterna institutio anatomica, ad humanorum corporum minutas dissectiones transferatur, multæ rationes & leges politicæ, quas migrare Asclepiadis non licebat, prohibent credere. Nihil in bellis, quæ inter se Græci mutuo gerebant, maiori religione obseruabatur, quam ut cæsorū vtriusque corpora ad honestam sepulturam rogo inferrentur; huiusque causæ induciæ petebantur dabanturque: quin mortis poena luendo crimini dabatur ducibus, si quid in ea re industriæ studiique reliquum fecissent. Circa illos autem, qui naturali morte defungebantur, tanta superstitione omnes olim ferebantur, ut nullo pacto possit intelligi, qui potuerit quisquam corpora incidere.

VII. Ma-

VII. Maximum autem argumentum, quo anatomica illa dexteritas subruitur, inde peti potest, quod in Hippocratis scriptis, iisque fragmentis, quæ ex Dioclis, aliorumque monumentis supersunt, non apparent eius indicia, sed plura potius documenta, quibus contrarium euinci possit.

VIII. Quam rationalis reliqua ipsorum medicina fuerit, iudicari poterit ex eo, quod in templis factum fuisse videmus. Habuerunt sine dubio aliquas medicinas externo internoque vsui aptas, quas ab experientia multorum annorum applicare nouerant. An vero morborum causas & origines scrutari ipsi coeperint, & medicinam diætetica agitaauerint, aut omnino clinicen exercuerint, valde multa sunt quæ me dubitare faciunt.

VIII. Certe CORNELIVS CELSVS* originem *scientiæ medicæ* philosophis aperte tribuit: hos autem intellexisse ipsum Asclepiadas, neutiquam mihi persuadere possum.

* *præfat. Libr. I.*

X. Extra templum autem mederi, videtur toti instituto Asclepiadarum contrarium fuisse: nisi forte chirurgiæ exercitium licitum fuisse dicere velimus: quod inde colligo, quoniam ex Lycurgi instituto, vt non obscure innuit XENOPHON,* medici castra sequi debebant, & in acie, vna cum vate, proxime regem consistere. Quos vero medicos Lycurgi ætate ab Asclepiadis diuersos animo concipere possim, nullos mihi Græciæ antiquæ conditio suggerit.

* *de Republ. Lacedæmon.*

XI. Quicquid sit de illorum profectu & industriæ fructibus, illud forte nemo negauerit, torporem ipsis primum excussisse philosophos, quum se rei medicæ dedere & sanitatis, morborum, vitæ mortisque causas scruta-

T

tari

tari sua industria dignum laborem existimare inciperent, & non solum de his frequentius inter homines differere, verum etiam meditationes suas scriptis libris propagare instituerent. Ex quo vero simile est generosioris cuiusvis Asclepiadae virtutem excitatam fuisse ad honestam æmulationem.

XI. Hæc vero æmulatio deinceps inter ipsos diuerforum templorum sacerdotes incendit æmulum ardorem, vt scholæ medicæ celebriores famam consequerentur. Quare tempestiuum est nunc ad scholarum istarum considerationem progredi.

XIII. Harum nobis GALENVS* memorat Coam, Cnidiam, & Italicam, simulque monet mature defecisse eam, quæ in Rhodo floruerat. Quam hic vocat Italicam volunt alii floruisse Agrigenti, alii Crotone. Certe inferius audiemus de viro Crotoniata celeberrimo, medico & medici filio, cuius fama effectum fuit, vt inter Græcos primi medicinæ laude putarentur Crotoniatae, secundi Cyrenæi Libyes.

* *meth. med. lib. I. ineunte.*

XIII. Aemulationem hanc obserues in HIPPOCRATE,* vbi profitetur quid sibi displiceat in libro, qui inscribatur *sententia Cnidie*: quibus, tamquam accuratioris doctrinæ specimen, opposuisse videri possit Hippocrates suas Coacas.

* *de vict. acutor. ineunte.*

XV. Desiderat scilicet quod de morbis nihil scripserint præter historica, bona illa quidem, sed quæ etiam alii, quam professione medici, potuerint scribere: præcipue quod ieiunius tradiderint nonnulla ad τέχνησιν, i. e. ad semioticam seu signorum doctrinam pertinentia: porro, quod individuales curationes non satis accurate præcipiant, generalibus tantum inhærentes.

XVI. Por-

XVI. Porro eos reprehendit, quod pauca remedia ad vsum proponant. Nam remediorum, quæ ab iis laudantur, pleraque esse elateria, id est vehementer euacuantia, nisi quod etiam feri & lactis vsum tempestiuum edoceant. Nec minus illud in Cnidiis, quam omnibus veteribus, desiderat, quod nihil commemorabile de diætâ scripserint, quum in morborum catalogo amplificando nimis curiosi fuerint.

XVII. Hæc fere summa est eorum, quæ Hippocrates in Cnidiis non laudare se profitetur. Vbi simul annotamus aliquos interpretes illum sermonem de elateriis ita interpretatos esse, vt sensus sit Cnidios elaterium inuenisse* illud, quod proprie hoc nomen gerit: quum tamen ex hoc loco id neutiquam elici possit: beneque iam ab aliis animaduersum sit elateria, plurali numero, semper designare pharmaca fortius euacuantia, cuius generis plura veteribus in vfu fuerunt.**

* inuenisse elaterium) Duplex hic est lectio. Nam apud Galenum legitur *ευστάται*, inuenta sunt: recentiores editiones melius exhibent *αίστάται dicta*, exposita sunt.

** conf. 10. HEVRNII commentar. in text. 4. huius libri.

XVIII. Ceterum Hippocratem ipsum accipere a Cnidiis aliqua non grauatum fuisse GALENVS* indicat occasione remedii ad pus ex pulmone suppuratorum eliciendum propositi: vt nec reformidat** vsum cocci gnidii, ab hac schola sane denominati, &, vt verosimile est, inuenti.

* de morbis II. §. 44. ** de internis affectionib. §. 1.

XVIII. ALMELOVENIVS*, vt multa temere, sic & hoc, tradit Cnidios dictos fuisse quosdam veteres medicos, propter frequentissimum vsum seminis cnidii: quum semen ab vrbe Asiæ celebri, vbi medici vsum eius inuenerunt aut frequentarunt, nomen accepisse longe sit verosimilius.

* de inuentis nouantiq. pag. 65.

T 2

XX.

XX. Quum elaterii mentio facta sit, addimus, etsi non satis liquidum videatur illud esse a Cnidiis inuentum, antiquitatem tamen remedii ex eo elucescere, quod THEOPHRASTVS ERESIVS commemorat elaterium CC. annorum a se apud medicum fide dignum fuisse visum, cuius vires adhuc integræ fuerint: quæ ætas ad tempora Hippocrate longe superiora excurrit.

XXI. Quale autem fuerit veterum elaterium, & quomodo præparari sit solitum, accurate exponit DIOSCORIDES,* quem si secutus fueris elaterium album, instar pulueris, qualem officinæ faculam dicunt, sed modica admodum quantitate, acquies; viribus autem vulgari nigro officinarum longe efficacius: de quo alio tempore plenius agere constitui.

* *Lib. III. cap. 155. pag. 300.*

XXII. Etiam chalcanthum seu æris florem* ex numero medicinarum Gnidarum, vt & radicem ari, fuisse, ex Hippocrate discimus.

* Notamus hac occasione quod Græcis circa hæc tempora metallorum cura in primis infederit, nonnullique eorum insignes diuitias inde fuerint consequuti. Præcipue cinnabarin hoc esse tempore inuentam a Callia Atheniensi, qui ante Chr. nat. anno 505. eam reperisse scribitur. Sed quum hæc historia medicinam parum tangat, quoniam ex cinnabari ad medicum vsum aliquid tunc redundasse non constat: nec immorari nunc illi commemorationi iuuat. Conf. PLINIUS *hist. nat. XXXIII. 7.* Aeris præcipuum prouentum Cypro veteres debuisse, in Galeni historia videbimus: vnde etiam chalcanthum ad Gnidios & Græcos primum venisse suspicor.

XXIII. Sententiarum Gnidiarum auctor fuisse perhibetur EURYPHON, Hippocrati Coo fere æqualis, sed aliquanto ætate prouectior. Aetatem eius metiri inde licet, quod Plato Comicus, Aristophanis & Hippocratis coæuus, Euryphontem per antonomasiam alicubi pro

pro medico ponit, qui pleuritico suppurato cauteria applicat. Versus integri ab GALENO* exhibentur.

* *comment. ad Aphorism. VII. 44.*

XXIII. Quum vero duas illarum sententiarum editiones, posterioremque priore meliorem fuisse GALENVS* significet: nescio sane vtra Euryphonti, an vtraque tribui debeat. Illud manifestum satis videtur Cnidas sententias Hippocrati & rei medicæ profuisse; quoniam ille ex his profecit & ad scribendum excitatus fuit: hæc fructum lucemque maiorem ex hac concertatione accepit.

* *comment. in de vict. acut. p. 38.*

XXV. Cnidia/vrbs et schola dedit præclarum medicum CTESIAM, qui Artaxerxis tempore in Persia vixit & in aula medicinam exercuit, Hippocrati ætate suppar. Qua occasione illuc delatus sit, & quanto honore sedecim annos apud regem exegerit, DIODOR. SICVLVS* exponit. Hunc virum medica scripsisse, nec alienum fuisse ab æmulatione illa, quæ inter Cnidios & Coos eluxit, ex GALENO** discimus, qui de eo refert quod Hippocratem Coum, cognatum suum, post ipsum vero alios etiam, reprehenderit, qui articulum ad coxam reponere aggressi sint. Ceterum Ctesia nomen magis celebratur ob historica monumenta, quam ob medicinam. Ex fragmentis videas ipsum passim meminisse rerum a medicina non vsque quaque alienarum; sed fidem eius historicam multi hodie labefactant.

* *Libr. II. pag. 118.*

** *Comment. IV. in libr. Hipp. de articulis.*

XXVI. Ex Ctesia huius fragmentis nobis innotescit medicus quidam Cous, qui Artaxerxis ævo in Persia floruit, & quod non caste apud matronam libidinosissimam versaretur, magnarum calamitatum sibi met auctor fuit. Medico nomen erat Apollonides, matro-

T 3

næ

næ hyſtericæ & tabis initio laborantis nomen refertur Amytis, eratque Megabyzi vidua.

XXVII. De Coa ſchola dicere nunc deberem; ſed quoniam, quæ adferenda eſſent, ſingula fere cum Hippocrate cohærent, conſultius putavi omnia illuc differre, donec ad hunc virum progredi liceat. Ante vero quam de eo exponam, neceſſarium videtur, ne temporum ordo nimium turbetur, relicta tantisper Græca medicina, videre numquid ſe apud exteras gentes, tanto temporis interuallo offerat notatu aut ſaltem inquiſitione dignum. Deinde ad Græcos reuerſi medicinæ inter philoſophos fortunam & fata conſiderabimus; hinc commoda occaſione a Crotonienſem ſcholam veniemus, tandem ad Hippocratem noſtrum redituri.

CAP. VI.

De Medicinæ extra Græciam ſtatu.

CONSPECTVS.

<i>De medicina Salomonis. I.</i>	<i>de curatione cæci Tobie. XIII.</i>
<i>Iosephi de ea testimonium. II.</i>	<i>Nuge quorundam de destillationis inventionem. XIII.</i>
<i>Vi & Eusebii. III.</i>	<i>de medicina apud Persas. XV.</i>
<i>Fabulose vel frustra de Salomone perhibita. IV.</i>	<i>Qua occasione Aegyptii medici huc venisse videantur. XVI.</i>
<i>Eius tempore cœpiſſe videtur balsami cultura. V.</i>	<i>medicorum multitudo Cyri etate. XXVII.</i>
<i>de radice Baaras. VI.</i>	<i>qui medicis fauit. XVIII. XVIII.</i>
<i>de alchemia Salomonis. VII.</i>	<i>Persarum temperantia. XX.</i>
<i>de Sale sacerdotali. VIII.</i>	<i>de Aegyptiorum a Persis subingatorum medicina. XXI. XXII.</i>
<i>Obiter de sale diuino Græcorum. VIII.</i>	<i>Aegyptiorum crania dura. XXIII.</i>
<i>Medicine fata sub Ezechia. X. XI.</i>	<i>de sanguine tauri, veneno. XXIII.</i>
<i>de regis Aſſæ medicis. XII.</i>	

Cambyſis

*Cambysis in Aegypto gesta medici- de Petosiride. XXX.
nam attingentia. XXV.*

de Nechepso rege. XXVI.

*specimina eius medicinae. XXVII-
XXVIII.*

*Aegyptus hac atate exteris aperta
& a Græcis frequentata. XXXI.*

I.

Ad Iudæam gentem nos auocat, qui hoc interuallo vixit sapientissimus regum, SALOMON, Daudidis filius. Constat satis ex scriptura sacra, quantam sibi exorauerit & a DEO impetrauerit sapientiam, & quod de vegetabilibus animalibusque disputauerit.* Quod quidem testimonium a quibusdam eo trahitur, quod Salomon multa volumina, rerum naturalium cognitionem complexa, scripserit, aut aliis scribendi, quæ ex ipso perceperant, occasionem dederit.

* I. Reg. IV. 33.

II. IOSEPHVS,* rerum Iudaicarum nec impudens nec imprudens scriptor, multum de hoc negotio differit. Longior est sermo, quam qui transcribi huc possit: summa autem eo redit, Salomonem proprietates herbarum, sed & aliorum simplicium, recte cognouisse: præcipue autem nouisse quæ ad medelam hominum aduersus dæmones efficaciter fieri possent. Ne vero existimemus a medicamentis illam virtutem desumptam esse, addit: *Incantationes enim composuit, quibus morbi pelluntur & coniurationum modos, (τέχνας ἐξαγωγέων) scriptos reliquit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, ut in posterum numquam reuerti audeant.*

* Antiquit. Iudaic. L. VIII. pag. 257. 258.

III. Ex Christianis veteribus subiicio iudicium EVSEBII* qui verosimillimum esse iudicat plurima exinde artis medicæ scriptores decerpisse, calidorum & frigidorum, siccorum & humidorum ordinem composuisse, & hæc herba,
illa

illa herba quam mensura sit calidior aut frigidior, & huius animalis hæc particula cui morbo afferat remedium, utpote fel hyæne aut adeps leonis, aut sanguis tauri, aut carnes viperæ. De his enim scripsisse doctos medicos, accepta occasione ab his, quæ Salomone prius scripserat.

* citati a Summe Reu. D. D. BVDDEO in hist. philosoph. Ebraor. ex ANASTASII Episcop. Nic. Quest. XXXIX. in scriptur.

III. Hæc sunt modestiorum ferenda iudicia & non improbabilia, etsi nec omni dubio maiora. Sed ex Iudæis æque ac Christianis nonnulli longius abeunt. Non dicam quot supposititia & ineptissima Salomoni tribuantur scripta magica, de quibus consuli potest Celeb. D. D. FABRICIVS: * sed tantum illud adducam, quod ex Christianis recentioribus aliqui contenderint Salomonem etiam circulationem sanguinis cognouisse, indicante PASCCHIO: ** quin R. ABRAHAM ZACVTH in libro *Iuchasin* contendit, quicquid solidum est in doctrina Aristotelis, id furto ablatum esse a sapientia Salomonis. Postea enim quam Alexander Macedo rerum potitus est Hierosolymis, summam rerum concredidisse Aristoteli præceptori suo, ipsosque adeo Salomonis libros. Sed Aristotelem, suppresso Salomonis nomine, de suis nugis & impietates inseruisse, omniaque pro suis edidisse.

* Codice pseudepigraph. V. Test.

** de inuent. nouantiq. p. 312. Adducit ibidem Cornelii Bontekoe tractatum Belgicum, cui titulus: *Korte Verhandelng van 's Menschens Leven, Gesondheid, Siekte en Dood*, cuius sect. II. §. 80. p. m. 241. pericopa libri, qui *Ecclesiastes* dicitur, cap. XII. 1. seqq. paraphrasi quadam illustratur doctrinis, quæ circulationi sanguinis superstructæ sunt, conformi. Profitetur auctor videri sibi Salomonem melius peruidisse circulationem sanguinis, quam Hippocratem.

V. Seorsim IOSEPHVS* refert, famam fuisse plantam seu ferulam balsamiferam Salomoni dono allatam fuisse a regina Aethiopiæ, quam fama sapientissimi regis Hiero-

Hierosolymam attraxerat. Eam deinceps cultura diligentimultiplicatam non exiguum terræ fructum attulisse: quod quidem verosimile faciant horti Salomonis aromatici: quorum in sacris fit diserta mentio. Idem de balsamo iterum agens ** nos edocet circa Hierichuntem hortos balsamiferos fuisse. Sed balsami huius mentionem alio tempore propiore licebit iterum facere.

* *Antiquit. Iudaicar. VIII. p. 270.*

** *Libr. XIV. cap. VII. p. 473.*

VI. Quod ex Salomonis disciplina quidam mira patrauerint dæmonibus fugandis, radice cuiusdam beneficio, intelligitur ex eodem IOSEPHO.* Quam vero radicem intelligat, alio loco** indicat, scilicet radicem Baaras, quæ in valle eiusdem nominis, ad urbem arcemque munitissimam Machæruntem, creuisse ibidem indicatur, adiunctis circumstantiis non parum τερατολογίας continentibus.

* *Antiquit. Iud. VIII. cap. 7.*

** *de bello Iud. lib. VIII. pag. 981.* Quod vero Iudæi fabulati sunt de radice Baaras, transisse etiam ad alias gentes non obscure colligitur ex eo, quod de mandragora nigra passim legitur: cuius persuasionis antiquitas cognosci potest ex Dioscoride MSto, qui in bibliotheca Augustissima Vindobonensi exstat, sæculo V. exaratus egregiisque picturis ornatus, quarum una a NESSELIO lib. III. Cod. I. exhibita, sistit Εὐρεσις, seu Inventionem habitu feminae mandragoram manu tenentis, cui subiectus est canis, tamquam ad eam assiliens, sed retrolabens & exspirans.

VII. Denique Salomonem fuisse alchemiæ aurificis gnarum, ex opulentia eius summa aliqui colligunt, quam tot ædificandis operibus magnificis testatam fecit: persuasumque habent nec nauigationes eius Ophiriticas, nec patris Davidis parsimoniam, potuisse ad tantas diuitias sufficere.

V

VIII.

VIII. Laudatur passim sal aliquod sacerdotale, quod paulo posterioribus temporibus Eliæ vel Elisæi Iudæis in usu fuerit contra affectus catarrhales, ad stomachi imbecillitatem corrigendam, visusque acumen conseruandum. Sed videtur esse æui recentioris inuentum. Plura huius generis apud NICOLAVM MYREPSVM* & alios videas sanctis Apostolis, aliisque magnis viris, tributa.

* de salibus sect. II. pag. 470. ed. H. Steph.

VIII. Hac occasione ad Græcos parum respicere liceat, apud quos pariter celebratum fuit sal aliquod diuinum. PHOTIVS* memorat Nereum Pelei Thetidisque nuptiis donum attulisse τοὺς θεοὺς ἄλλας καλουμένους ἐν κήτιδι, *salem, quem vocant diuinum, in arcula*: qui sal incredibilem habeat virtutem ad iuuandam *edacitatem, appetitum excitandum & ciborum concoctionem, πρὸς πολυφαγίαν καὶ ὀρεξίν καὶ πέψιν*. Simul indicatur eo respexisse HOMERVM,** vbi tamen scholiastes *Didymus* nihil præter communem salem intelligere videtur: diuinum autem dici innuit, quod a corruptione præseruat ea, quibus adspargitur.

* in Excerptis PTOLEMAEI HEPHAESTIONIS pag. 487.

** Iliad. i. vers. 142.

X. Pium regem Ezechiam memorant, referente SVIDA, combussisse libros Salomonis, quod videret populum plus confidere herbarum virtutibus, quam Deo: ex eodemque refertur in vestibulo templi Hierosolymitani morborum remedia fuisse tabulis vel parietibus inscripta: tamquam idem hic factitatum crediderit, quod de Asclepieis paganorum supra vidimus. Fides sit penes Suidam & Rabbinos, aut quicumque fuerunt illi auctores, ex quorum traditione forte hoc emauit. Si vero Ezechias hos libros combussit & aboleuit, qui potuit Alexander M. eos in Aristotelis sinum deponere?

XI. Eius-

XI. Eiusdem Ezechiae regis morbus * nos docet Iudæorum prophetas, quod et de sacerdotibus supra inuimus, non alienos fuisse a medicis consiliis & præceptis ferendis: quippe cataplasma vel emplastrum ficatum regi applicari iussit. Qualis morbus fuerit, inter interpretes minime constat: sed de medicina hac iuuabit audire D. HIERONYMUM: ** *Diblain παλάτας sonat, quarum in Palestina permagna copia est & quas Esaias propheta ulceri Ezechiae regis iubet apponere. Est autem massa pinguium caricarum, quas, in morem laterum figurantes, ut diu illaese permaneant, calcant atque compingunt.*

* Iesaiæ XXXVIII. 21. II. Reg. XX. 7.

** comment. in Osee cap. I. Vox Græca ex Hieronymo allata apud LXX interpretes utroque loco citato legitur, sed scribitur παλάθη.

XII. In historia regis Assæ * refertur, quod senectutem eius pedum morbus affligerit, quodque bene actam vitam inter alia hoc deturpauerit, dum medicorum potius quam DEI auxilium quæsiuit. Ex quo loco mihi videor iuste colligere, usque ad hoc tempus Iudæos non habuisse peculiare medicos, sed per sacerdotes auxilia morborum a DEO expetiisse. Assam vero, inductum forte exemplo vicinorum regum, qui vndicunque accitos medendi arte claros viros in aula sua habebant, idem esse imitatum. In quo DEVM offendit, quod illo tempore omnes medici viderentur alicuius fictitii numinis præsidio morborum medelas parare: tum vero quod omnino DEI auxilium quærere neglexit, si forte etiam absque superstitione medicinam facientes habuit.

* Paralip. XVI. 12.

XII. In tempora Hippocrate superiora incidit etiam curatio cæci Tobiae patris a filio, imposito piscis felle, peracta: de qua legatur libellus apocryphus TOBIAE.* Ex eo certe tempore fellis piscium quorundam

vsus in morbis oculorum seruari frequentarique coeptum esse, vero est perquam simile.

* cap. XI.

XIIII. Sed de Iudæorum medicina, quæ ad hanc periodum pertineant, plura inuenire me non memini. Pudet enim nugarum istarum, quando aliqui Iudæorum sacerdotibus inuentionem chemiæ vel ex hoc capite tribuunt, quod boni viri obseruauerint a sacrificatis animalibus nidorem fumosque adscendentes, quos, vt sapientes, vtiles putabant, colligi aliquando in liquorem quendam, si quando frigido corpori copiosius allapsi fuissent. Hinc illos cogitasse, sic supponunt, de viribus colligendis, fierique curasse magnum capitellum seu alembicum aræ imponendum, vt collecti nidores in phlegma, spiritum, oleum & sal volatile coirent. Sic inuentam fuisse destillationem ex retorta, qua hodie ex cornubus, aliisque animalium partibus, aliquid elicimus. Hoc est fingere historias. Et si ponamus ita factum fuisse, cur potius a Iudæis fingimus id inuentum fuisse quam ab aliis nationibus, apud quas itidem animalia sacrificabantur. Fabulam legi in scriptis WILHELMI *ten* RHYNE.

XV. Apud Persas hoc interuallo ad medicinam pertinens nihil fere aliud, quam quod periodi finem attingit, inuenimus. Tempore quo Darius regnavit, in aula habebantur medicorum, qui ex Aegypto euocari poterant, optimi.* Sed cum rex, venatione occupatus, equo celeriter exsiliret, pedemque luxaret, nec illi restituere valerent: casu accidit vt Democedes Crotoniata ad regem adduceretur captiuus, iussusque, immo coactus artem profiteri & exercere, regem sanitati redderet. Ex quo Aegyptiorum medicorum existimatio pristina valde concussa est, Græcorum autem desiderium inualescere coepit. Sed quod Græci libertatis studiosi essent, vix nisi per calamitatem suam abrepti eo deueniunt.

runt. Sunt ex horum numero Ctesias Cnidius & infelix ille amator Cous: quorum modo mentionem supra iniecimus. Laudandum in Democede, quod latam in Aegyptios medicos duram sententiam, qua cruci addicebantur, sua deprecatione fustulit.

* HERODOTVS libr. III.

XVI. Si quærimus qui & quando factum sit, ut medici Aegyptii tantum valerent apud Persas: forte antiquius initium non inueniemus, quam illud tempus, quo Persis Cambyfes imperauit: quem & medicum ocularium, ab Aegypti rege precibus impetratum, in aula habuisse, & eius consiliis Aegyptum inuasisse ac deuicisse certum est: quod anno mundi creati 4189. accidisse PETAVIUS ostendit.

XVII. Sed non solum in aula optimos medicos magni fuisse æstimatos, verum etiam vrbes aliquos aluisse & duces secum in exercitu habuisse deinceps, ex Cyri, qui Cambyfis filius fuit, sermone apud XENOPHONTEM* intelligimus.

* Cyropæd. Lib. I. p. m. 20.

XVIII. Maxime autem medicis fauit optimus hic princeps Cyrus, ipsemet medicinæ non parum deditus, ut luculento testimonio eiusdem XENOPHONTIS* apparet, cuius partem potissimam exhibebo: *Cyrus medicos optimos ad se accersuit, ut cum his loqueretur: Quæcunque instrumenta utilia esse dixisset aliquis eorum, vel venena vel esculenta vel potulenta, hæc omnia parata seruabat apud sese. Considerabat etiam quando quis suorum egrotabat, quod esset curandi tempus, præbebatque omnia quibus opus esset. Habebat etiam medicis gratiam, quum quis sanasset quemquam eorum, quos a se curandos acceperat.*

* c. l. Libr. VIII. p. m. 145. 146.

XVIII. Non est dubitandum, sub tam sapiente bonoque principe rem medicam eximia cepisse incrementa: sed magis particularia referre non licet ob scriptorum veterum silentium. Quum vero Cambyſis regnum non fuerit diuturnum; nec adeo multis post Darii initia annis videatur accidisse illa Democedis commendatio, cum Aegyptiorum existimationis detrimento coniuncta: nescio sane, quid statuere debeam de illis a Xenophonte nobis ostensis medicis, quos sane Græcos dicere omnes non audeo. Forte ab hoc tempore Aegyptii & Græci simul, ut quisque operibus artis magis claruit, floruerunt, & ex Persarum gente aliquos arte sua etiam imbuerunt.

XX. Non alienum fuerit, hoc loco referre ex XENOPHONTE*, quod Persæ admodum moderato & temperato victu vsi fuerint, eique a prima infantia, ut & laboribus rite perferendis, frigoribusque & æstui tolerandis mature adsueuerint, ut non sine delectatione fructuque apud laudatum auctorem legitur. Postea vero quam opes Persarum, adiunctis Medorum, Assyriorum, Aegyptiorumque amplissimis regnis, creuerunt, quæ fere satietatem & abundantiam subsequi solent vitia, luxus libidinesque mature inoleuerunt huic nationi, ut hoc nomine Græcis ubique vapulent: qui tamen & ipsi insequentis temporibus iisdem vitiis nimis mature succubuerunt.

* Cyropæd. libr. I.

XXI. Vix quisquam dubitabit, illam diuersarum gentium coniunctionem, & præcipue Aegypti, quæ ad hoc tempus commerciis minus patebat, subiugationem, haud exiguum intulisse etiam mutationem, ut aliis quibuscunque artibus, sic seorsim medicinæ: sed dolendum est, quod nos destituant illa vetustatis monumenta, ex quibus eruere certum clarumque quid liceret.

XXII.

XXII. Aegyptiorum res quum ad hoc vsque tempus rectissime stetissent, sub Amasi autem rege latissime effloruissent, fatalis quædam clades mirifice affecit, medico quodam oculario Cambyfen, vt id regnum occuparet, instigante. Scilicet illum male habebat, quod, regis Amasis iussu ad Cambyfen amandatus, patria carissimisque pignoribus careret. Rei totius, vt gesta fuit, seriem exhibet HERODOTVS. *

* *Libro III. ineunte.*

XXIII. Idem auctor in illo sermone rem commemorat, cui pugna in ipso Aegypti aditu inter Persas Aegyptiosque commissa occasionem dedit. Nam cum vtrimque multi caderent: neque vero Persis Aegyptiisque cadauera comburere legitimum esset: illa computruere, ossaque ad Herodoti vsque ætatem relicta iacuerunt, vbi inventum est caluarias Aegyptiorum durissimas esse; Persarum autem tam fragiles, vt leui lapidis ictu potuerint perforari: cuius rei causam reddit historicus, quod Persæ capita semper pileis tiarisque tecta gerant: Aegyptii vero vertice raso incedant, caputque nudum soli durandum permittant.

XXIIII. Eodem tempore Aegypti rex Psammenitus, sub quo capta & expugnata fuit regio, sanguine taurino epoto finem vitæ imposuit: nescio, an sponte, an Cambyse iubente fecerit. Facile tamen inducor, vt credam fuisse antiquitus apud barbaras gentes poenæ loco illis, qui morti adiudicati erant, propinatum, vt apud Athenienses cicuta huic fini destinata erat. Sed vel hanc ob causam notari meretur euentus, quoniam sanguis bouis recens iugulati, apud medicos Græcos, in venenorum classem sollemniter adscriptus est, vt apud NICANDRVM * & DIOSCORIDEM ** videre licet.

* *Alcxipharmac. v. 312. sqq.*

** *Libro VI. cap. XXV.*

XXV.

XXV. Vt vero politicarum rerum mutationes raro religionem litterarumque statum eodem loco relinquunt: sic & Aegyptiis sacerdotibus, quorum pars erant medici, aliquid accidisse facile persuadebimus nobis, si Cambysis in Aegypto gesta recognoscamus: quippe religionem illorum admodum vilipendit, & violato Api, Vulcani quoque templum, ubi chemicam officinam fuisse perhibent qui Aegyptiis *θευστοπονηκην* artem asserunt, irreuerenter subiit.

XXVI. Celebratur magnis laudibus Nechepsus, rex Aegypti, quem D. D. CLERICVS * perhibet 344 annis Salomone posteriorem fuisse: quod tempus incidit in illum Aegypti regem, qui in sacris Pharaon Necho, apud HERODOTVM ** Necos vocatur. Huius multa, quæ laudabilem principem denotant, facta refert: sed quod medicinæ operam dederit, simul tamen magicis assumentis eam inuoluerit, ex Iulio Firmico Materno, qui ætate Constantini M. vixit, aliorumque, ex quibus ipse noster Galenus est, monumentis prolixè docet CONRINGIVS. ***

* *hystor. medic.* ** *Lib. II. § IIII.*

*** *de hermetic. medic. pag. 110 - 113. cui adde BORRICHIVM in hermet. vindic. pag. 171.*

XXVII. Sed ne omnia ipsius magica existimemus aut adspernemur, facit AETIVS, * de Anthemide seu chamæmelo differens, & ex Nechepsi doctrinis trochiscos magni usus in febrium curatione, siue externe siue interne adhibeas, ex floribus parare docens. Hoc remedium non esse contemnendum quotidiana experientia practicos docet: sed forte plerique non suspicabuntur tantam illius esse antiquitatem.

* *Tetrabibl. I. serm. I. voce Ἀνθεμίδης.*

XXVIII. Nec superstitiosum est, quod idem AETIVS * Nechepso auctori tribuit remedium ad comminuendos

nuendos calculos. Iubet scilicet lapidem Iudaicum, ab effectu *τηρόλιθον* dictum, subtiliter terere, dein pubis detondere pilos & illinere. Nostri fere omittunt externum usum, & interno, a Galeno sic edocti, irritum ut plurimum effectu, inhaerent. Ab eodem auctore alibi ** commemoratur Nechepsus Armeniaci pictorum demonstrans varium usum. Hoc esse lapidem, quem nos hodie vocamus Armenum, nullus omnino dubito, quoniam etiam virtutem eius emeticam innuit.

* *Tetrabibl. I. Serm. 2. cap. 19.*

** *Ibid. cap. 47.*

XXVIII. Docent, ni fallor, adducta specimina, si libri Nechepsi theoriam falsam & contortam continuerunt, practica tamen bona continuasse, quæ utinam diligentius nobis conseruassent veteres. Satis spissum fuisse opus ipsius ex eo coniecturam facio, quod Galenus, de iaspide viridi aliquid ex eo adferens, citat librum decimum quartum.

XXX. Nechepso æqualis fuisse traditur Petosiris, de quo ex variis veterum monumentis liquet, quod medicinam astrologiæ coniunxerit. Romæ ipsius præcepta valuisse, discamus ex IVVENALI *, qui in mulierum superstitionem sic ludit :

Aegra licet iaceat capiendo nulla videtur

Aptior hora cibo, nisi quam dederit Petosiris.

* *Satyr. V.*

XXXI. Ceterum fama Aegyptiorum medicorum hoc tempore non solum per orientem magna fuit : verum etiam multos allexit Græcos, ut Aegyptum adirent, hincque scientiam medicam domum reportarent : quæ, tamquam in fertili agro, læte succrescens, effecit, ut mox e Græcis scholis prodirent, qui ipsis Aegyptiis palmam peritiæ medicæ redderent dubiam.

X

CAP. VII.

CAP. VII.

*De poetis & philosophis Græcis, aut
inter Græcos versatis, medicinae cultoribus.*

CONSPECTVS.

- Medicinam quivis attentus augere potuit. §. I.*
Et ex quotidianis phenomenis amplificare. II - VI.
praesertim si consuetudo cum doctioribus accedat. VII.
Id in Græcis potissimum eluxit. VIII.
Ex quibus considerabuntur primo philosophi. VIII.
quorum antiquissimi simul vates erant. X.
Hesiodi, quæ supersunt, pauca habent medica. XI.
Homerus medicinam novit. XII.
meminit subinde medicinarum. XIII.
An eius tempore thermarum usus medicus fuerit. XIII.
Cur eleganti medico commendandus sit. XV.
Aetas incerta est. XVI.
De Epimenide. XVII. XVIII.
De Thaletæ. XIX.
De Thaletæ Milesio. XX.
De Pherecyde Syrio. XXI.
De Pythagora Samio. XXII.
qualis medicina eius fuerit. XXIII - XXV.
Temperantiam valde commendavit. XXVI.
Creditur auctor aceti scylletici. XXVII.
- Non abhorrebat a superstitione. XXVIII.*
Græcos de annis climactericis & diebus criticis primus videtur edocuisse. XXVIII.
Crotoniensis medicinae initia videntur Pythagoræ deberi. XXX.
Crotoniensium medicorum laudes. XXXI.
Horum clarissimus est Alcmaeon. XXXII.
Anatomes primus auctor certus. XXXIII.
Eius inuentum transitus auris. XXXIII. XXXV.
De Empedocle Agrigentino. XXXVI.
cuius scriptis adiutus est Diocles. XXXVII.
De studiis ipsius. XXXVIII.
XXXVIII.
De femina ἀπρὸς. XXXX.
De Pausania & Acrone. XXXXI.
De Epicharmo Coo. XXXXII.
De Timæo Locro. XXXXIII.
De Pythagora alipta. XXXXIII.
De Democede Crotonienfi. XXXXV.
XXXXVIII.
De Democrito. XXXXVIII. L.
Fabulosa aut obscura multa de eo perhibentur. LI - LII.

auctor

*auctor est philosophiæ corpuscularis, De Diagora Melio. LXI - LXIII.
 in medicinam postea illatæ. LV. De Socrate. LXIIII.
 De longæuitate eius. LVI. De Xamolxi. LXV - LXVII.
 De Heraclito Ephesio. LVII. LVIII. De Abari. LXVIII. LXVIII.
 Eius diæterium in medicos. LX.*

I.

Redimus nunc ad Græcos, visuri, quinam, quum Asclepiadæ non essent, medicinam agitare ausi, ipsam superstitionis sacrificulis feliciter extorserunt, inque libertatem adseruerunt. Et primo quidem supponendum est, artem, quæ ratione ac experientia constat atque comparatur, a quouis, qui his duobus rite attenteque utitur, incrementa posse accipere: quin aliqua fortuito facta posse ab homine attento in artis insignem fructum conuerti: hoc vero magis ex voto futurum esse, si quis iam aliquo modo imbutus præceptis artis animum serio huc appellat, ut quoscunque euentus fideliter annotet, inque rationes curiosius inquiret, quo non potest fieri, ut non dies diem doceat.

II. Atque sic fieri potuit, ut, exempli gratia, ex animalibus, quæ quotidie siue ad culinæ usum, siue ad sacrificandum mactabantur, homines ideam aliquam fabricæ corporis animalis mente conciperent. Hanc ideam confirmarunt, sicubi occasio nata fuit in bellis fauciorum vel occisorum aperta præcordia inspiciendi: eademque occasione corrigere etiam aliquando licuit illas, quas primum ab inspectione certi animalis viscerum conceperunt, ideas humanæ fabricæ non satis conformes.

III. Sic femellas hominum habere vterum, quo concipiant foetum & ad debitum tempus foueant, non puto homines dubitasse: quum vero in animalium corporibus a se mactatis non raro grauidum vterum inuenirent & contemplarentur; vteri ideam visæ conformem matrici quisque sibi finxit: ut hodieque in veteribus ma-

triciſ descriptionibus acetabula & cornua inuenimus, ſcilicet ab animalium corporum viſa ſtructura homini deinceps applicata.

IIII. Ponamus iam aliquem anatomes curioſiorem apud Meſſenios fuiſſe, quum Ariſtodemus iratus filiae, quam a ſe vitiatam atque grauidam impudenter aliquis pro concione dixerat, eam iugularet, vteroque exciſo innocentiam eius declararet: licuiſſet ſane ipſi errorem ſuum aliorumque facile corrigere. De hiſtoria hac conſulatur PAVSANIAS.*

* pag. 302. 303.

V. Non minus morborum, quibus mortales affliguntur, diuerſa genera diuerſique decurſus illis, qui animum huc appellere voluerant, debuerunt aliquam mentibus ideam imprimere, vt in quibus conuenirent vel inter ſe differrent, quid in ſingulis pluribus conferre vel nocere obſeruatum ſit, memoriae imprimeretur.

VI. Et ſane videtur artis primum hoc fuiſſe initium, ex quo homines intelligere coeperunt, eſſe in rebus, quibus ad vitam carere non poſſumus, aliqua quae valetudinem vel affligere poſſint vel afflictam erigere: quo ſemel intellecto cauſas rerum anquirere hominibus omnibus innata admiratio & ſemet conſeruandi ſtudium porro impulerunt.

VII. Hunc vero laborem apud Graecos, de quibus nobis ſermo eſt, non mediocriter iuuat conuerſatio cum aliis cultioribus gentibus: nam non ſolum quosdam Graecos ad alias nationes, praecipue in Aegyptum, peregrinationes ſuſcepſiſſe, qui iidem medicinae philoſophiaeque deinceps auctores facti ſunt, legimus: verum etiam in Graeciam aliquos veniſſe, a quibus meliores redditi fuerunt, hiſtoriarum fide certiores reddimur.

VIII. Qua-

VIII. Quare mirum videri non debet si omnes fere, quos antiquitas medicinæ Græcicæ auctores perhibet, vel ipsi peregrinati homines, vel ab his deducti viri deprehendantur, vel tales, quibus contigit in patria sua cum exteris apud se diuersantibus, de rebus extra Græciam inuentis sermones instituere, indeque proficere.

VIII. Sed iuuabit ordine recensere eos, qui, quum Asclepiadæ non essent, ad medicinam aliquid hac periodo contulerunt. De his capiendus est CELSVS,* quando scribit: *Post eos, de quibus retuli, (Aesculapium, Podalirium & Machaonem) nulli clari viri medicinam exercuerunt, donec maiori studio litterarum disciplina agitari cœpit, quæ ut animo præcipue omnium necessaria, sic corpori inimica est. Primoque medendi scientiâ sapientiæ pars habebatur, ut & morborum curatio & rerum naturæ contemplatio, sub iisdem auctoribus nata sit: scilicet his hanc maxime requirentibus, qui corporum suorum robora inquieta cogitatione nocturnaue vigilia minuerant.*

* præfat. Libr. I.

X. Quoniam autem philosophia ipsa primum rudior erat, nec in artis, ut ita dicam, formam redacta; omniumque primi philosophi plerumque simul poesin exercebant, seque pro vatibus gerebant: sequar institutum scriptorum historiæ philosophicæ, & primo ex poetarum ordine lustrabo eos, qui ad medicinæ historiam hac periodo pertinere videbuntur: deinde philosophos barbaros, qui peregrinati ad Græcos leguntur; tandem illos adducam, qui proprie philosophorum nomen adepti apud Græcos incluti fuerunt.

XI. Ex poetis philosophis supra iam attigimus Orpheum, & Musæum: Melampus etiam recensitus est. Hesiodus patria Cumanus, sed qui Ascræ Boeotiorum vixit, aut superior Homero aut suppar, vtilia vitæ præ-

X 3

cepta

cepta carmine, quod *opera & dies* inscribitur, complexus est: ubi nonnumquam salubria praecepta inspergit, usumque asphodeli & maluae innuit. Vtrum vero alibi de medicina seorsim egerit, ut Cleodemus apud PLUTARCHVM* contendere videtur, an ille auctor id tantum supposuerit: non potest hodie, ubi tot veterum monumenta desideramus, ad liquidum deduci. Consultatur D. D. FABRICIVS.**

* in *Conuiu. sept. sapient.* p. 155.

** *biblioth. Græc. Lib. II. c. VIII. pag. 381.*

XII. Homerum, antiquissimum virum, quippe Lycurgo superiorem, etiam medicinae non ignarum fuisse multi perhibent variis argumentis, maxime vero illo, quod tot locis, ubi vulnera, ex quibus mors heroum consequuta fuit, describit, raro vel numquam aduersus medicinae praecepta aliquid commisit: quod argumentum D. D. TRILLERVS, vir Græce doctissimus, seorsim excutere promisit, videturque scriptum iam prælo paratum habere.

XIII. Homerus etiam meminit medicinarum, ut nepenthis, de quo, post alios a D. D. FABRICIO* laudatos, cum cura egit illustris etiam post fata WEDELIVS,** qui itidem circumspexit de radice amara, qua vulnus Eurypyli curatum Homerus refert. Idem vir eruditissimus medicis legendum explicandumque Homerum commendat: quod præter alios etiam fecit THOMAS BARTHOLINVS*** & D. D. ADAMVS BRENDLIVS.****

* *Biblioth. Græc. Lib. II. cap. VI. pag. 349.*

** *dissertat. medico-philolog. Decad. VI. exercit. X. & VI.*

*** *de medic. poetis.*

**** *diss. de Homero medico. Witteb. 1700.*

XIIII. PLINIVS* demiror, ait, *Homerum calidorum fontium mentionem non fecisse, cum alioquin lauari calida*

*calida frequenter induceret: videlicet quia medicina tunc non erat hæc, quæ nunc aquarum perfugio utitur. Sed videtur contrarium persuadere PHILOSTRATVS,** qui commemorat Achiuis ad Troiam vulneratis λουτρὰ μαντευτὰ, balnea oraculo indicata, fuisse thermas Ionias, quas Smyrnæi vocitent Agamemnonias, quadraginta stadiis ab vrbe distantes.*

* *Lib. XXX. cap. VI.*

** *Heroic. Protefil. p. m. 150. ed. Venet. Video quidem μαντευτὰ exponi vaticinio prædita, sed in hoc quidem loco commodior videtur sensus ille, qui ad vulneratorum salutem oraculo prædita significat.*

XV. Et si vel maxime Homerus ob dignitatem rerum medicinæ veteris studioso parum commendaretur; mihi tamen vel ob hoc maxime legendus videtur, quod ex nullo alio vim & proprietatem Græcæ linguæ melius discere licet: quum Homerus apud omnes Græcos is esset, quem linguæ discendæ causa veteres a prima infantia legebant. Sæpe videas ipsos Græcos criticos & grammaticos exemplis Homeri potissimum certare, vbi de vero usu vocum disceptabatur.

XVI. De vita Homeri & scriptis agere superfluum & a nostro instituto longius remotum videtur. Consultatur de eo amplissime & optime agens CL. D. D. FABRICIVS.* Aetatem non omnes eandem determinant: ad minimum centum ante Cræsum Cyrumque, fatis notos reges, annis vixisse videtur: horum autem ætas incidit in annum mundi 3440. Qui antiquissimum faciunt Salomoni regi cœuum statuunt; quod tempus cum mundi conditi anno 3000. conuenit.

* *biblioth. Græc. l. c.*

XVII. Epimenides Cretensis, siue Gnoſſius siue Gortynius, vates quoque nobilis apud Græcos fuit, eiusdemque professionis, cuius Melampus, scilicet lustrationibus

nibus occupatus. Supra huius instituti mentionem fecimus: nunc huius occasione addimus, quod inter lustrandum præcipue adhibuerit scillam, quæ propterea ab auctoribus vocatur Epimenidium. Cum Epimenide Pythagoram familiariter vixisse, & alterum ab altero profecisse varii auctores tradunt: quanti vero Pythagoras eiusque schola scillam fecerit, mox dicetur. Quare vel hoc nomine Epimenides memorandus videtur, quod scillæ vsum Græcos docuit.

XVIII. Quin Epimenides ad insignes peregrinatores medicos referendus videtur: quum **DIOGENES LAERTIVS** * testetur, fuisse iam olim qui fabulam de **LVII.** annis in spelunca quadam dormiendo ab Epimenide transactis ita explicauerint, quod tanto tempore patria abfuerit *ἀπολούμενος πρὸς ῥιζοτοσίαν*, i. e. *herbariæ rei studio occupatus*. Eodem auctore discimus, quod Athenas a pestilenti morbo lustrationibus & sacrificiis liberauerit: & quod valde longæuius fuerit.

* *de vit. philosoph. lib. I.*

XVIII. Ex antiquis poetis alius quidam Cretensis Thaletas, quem & Thales vocari videas, celebratur, * ob musicæ peritiæ præcipue commendatus. Lycurgi ætate Lacedæmonem accitus legitur, vt pueros musicam doceret: vbi eum hac arte sua morbos varios pestilentiamque fugasse veteres tradunt.

* *conf. FABRICII bibl. Gr. I. p. 238.*

XX. Sed mittamus poetas & ad philosophos trans-eamus, ex quibus merito primum nominamus, qui inter Græcos primus de rebus naturalibus philosophatus est, Thaletem, origine Phoenicium, sed ciuitatis Milesiorum iure donatum. Hic quum Phoeniciæ sapientiæ particeps esset, Aegyptum deinceps adiit, & ex ipsorum sacerdotum institutione profecit. Semina doctrinæ

næ naturalis inter Græcos Ionas primum sparfit, quæ vbi latius lætiusque excreuerunt & effloruerunt, insequutæ fegetis omnium scientiarum, maximeque medicinæ, primum quasi initium præbuerunt. Coæuus fuit Soloni & Pherecydæ. Conferatur DIOGENES LAERTIVS, & ad ipsum eruditi commentatores.

XXI. Eodem tempore vixit Pherecydes Syrius, nomen ab insula Syro, quæ est ex Cycladum numero, adeptus, qui primus omnium de natura scripsisse perhibetur & astrologiam coluisse. Cum Pythagora versatus legitur, cui auctor exstitit, vt Aegyptum, aliasque nationes sapientiæ studio celebres, adiret.

XXII. Ipse vero Pythagoras hic Samius vt multam de se scribendi materiam posteritati reliquit: sic non pauca de eo diuersi auctores tradiderunt, quæ dubia sunt, præsertim quod patriam & ætatem eius attinet: quæ discutere nunc non patitur institutum nostrum. Vitam ex DIOGENE LAERTIO* & aliis auctoribus, quos indicabit CL. D. D. FABRICIVS* haurire abunde licet. Nos obseruamus pro nostro scopo, ipsum doctrinæ desiderio Aegyptum adiisse, & ad magos perrexisse, quin in ipsam Indiam penetrasse & vbique sapientiam venatum esse: qua diues reditum in patriam instituit, quam cum oppressam a tyranno inueniret, nec ferre posset, in Italiam concessit, Crotoneque consedit, vbi scholam celeberrimam erexit, & viuendo centesimum annum, non consentitur quam longe, excessit.

* bibl. Gr. Lib. II. cap. XII. §. 2.

XXIII. Nihil scientiarum, ex quo aliqua vtilitas capi posset, Pythagoras omisit: sed præcipue medicinam ipsum pensi habuisse vel ex CELSI* nostri iudicio intelligitur: *Multos ex sapientiæ professoribus peritos eius fuisse accepimus: clarissimos vero ex his Pythagoram & Empedoclem*

Y

pedoclem

pedoclem & Democritum. Videtur autem potius philosophatus esse de conseruanda valetudine per rectissimam viuendi rationem, & pauca remedia, quam de morborum curatione: quam assertionem probo ex IAMBlichO** de Pythagoreis ita differente: *Maxime excolebant partem dieteticam, pharmacis minus, & vix alibi quam in vulneribus & ulceribus curandis, utebantur: unguentis & cataplasmatibus, magis quam reliqui, curabant: omnium autem minime ad secandum vrendumque veniebant; interdum incantationibus ad curandas corporis lesiones utebantur.*

* *pref. libr. I.*

** *de vita Pythagor. cap. XXIX. pag. 139. ed. Küst.*

XXIII. Quoniam geometriæ & numerorum doctrinæ, vt & musicæ, multum addictus fuit: non pauca etiam referuntur eius dogmata physico-medica his doctrinis vel innexa vel superstructa. Monadem dixit principium omnium: harmoniam quandam fatalem docuit: atque nescio annon pulsuum doctrina musicis modulis adaptata, quam Herophilus deinceps perfecit, Pythagoræ sua initia debeat, ipseque illam apud Indos, si non ipsa in Aegypto, obseruauerit & addidicerit.

XXV. Animarum immortalitatem apud Græcos primus docuit, quin celebrem illam *μετεμψύχωση* Europæ primus intulisse videtur. Ceterum naturalis scientiæ studium in Græcia excitauit, quodque negari nequit, auctor fuit illius incrementi, quod deinceps sub discipulorum industria cepit luculentissimum, & ex horum scriptis ad alios philosophos, etsi fere suppresso originis nomine, copiose emanauit.

XXVI. Conseruandæ sanitatis studium quam maxime nitebatur temperantiæ continentiaque præceptis: carniū esum non omnino abstulit: sed nec omnibus,
omni-

omnique tempore, permisit: brassicæ laudes valde celebravit.

XXVII. Inter GALENO adscriptos libros non omnino genuinos, est opus quod inscribitur *περὶ ἐνταρξισμῶν*, de medicamentis facile parabilibus*, vbi aceti scilicet inuentio & vsus quotidianus ad vitam sanam & longævam Pythagoræ tribuitur auctori. Et sane si non Pythagoras, ab Epimenide forte edoctus, auctor fuit, certe in eius schola viguisse inuentum persuadet PLINIVS** vbi vsum externum sic prædicat: *Tarditatem quoque aurium gargarizatione purgat, & transitum auditus aperit.* Hunc vero transitum auditus proprium esse scholæ Crotoniensis inuentum, paulo post intelligemus.

* Lib. III. pag. 463. edit. Basil. Græcæ. tom. IV. Contendit, quisquis est auctor illius libri, Pythagoram vsum aceti huius quotidianum habere incepisse, quum quinquaginta annos natus esset, & ad annum decimum septimum supra centesimum sine morbo, integris viribus, peruenisse: suis vero auctorem exstitisse vt eadem medicina vterentur.

** *Histor. natur. XXIII. cap. 2.*

XXVIII. Non abhorrebat Pythagoræ philosophia & medicina ab incantationibus aliisque superstitionibus: quibus fauebant doctrinæ de spiritibus & animabus defunctorum in aere circumfuso tantisper oberrantibus, donec nouis includantur hospitibus. Ex quo fluebat porro praxis expiationum, lustrationum & id genus alia theurgica, aut, si mauis, magica. Quare mirum non est Pythagoream philosophiam istiusmodi præstigiæ patronis & renouatoribus Apollonio Tyanæo & Alexandro Abonotichitæ tantopere celebratam fuisse, vt acerbissime damnatam Epicuream corpuscularem, quæ huiusmodi superstitionibus exitium adfert.

XXVIII. Harmoniæ Pythagoricæ & numerorum mysticæ doctrinæ foetus haberi possit doctrina de annis climactericis & criticis diebus. Saltem illam

dierum obseruationem CELSVS* noster vbi in Hippocrate notauerat, deinde ad Pythagoram diserte refert. Ipse autem Pythagoras ex oriente attulit, non diffidentibus Græcis auctoribus.

* *Lib. III. cap. 4.*

XXX. Qui ex Crotoniensi Pythagoræ schola prodire, plerique omnes celebrantur ob naturalis scientiæ & medicinæ præstantissimam cognitionem: illud modo dolendum est tam multa illorum monumenta interciddisse, vt notitiam eorum vix aliunde haurire liceat, quam ab hominibus inuidis, qui illorum non alia occasione facile meminerunt, nisi vbi reprehendere constituerunt.

XXXI. Insigne est testimonium HERODOTI,* quo asserit, eo tempore, quo Darius Persis imperare coepit, medicinæ faciendæ dexteritate Crotonienses superasse omnes, primumque locum hominum omnium æstimatione obtinuisse. Quare operæ pretium fuerit illustrare illos scholæ Pythagoreæ viros.

* *Lib. III. CXXXI.*

XXXII. Omnium illustrissimus est Alcmæon Piri-
thoi filius, Pythagoræ auditor: de cuius scriptis DIO-
GENES LAERTIVS* memorat, quod plurima quidem
medica contineant, ita tamen vt ex philosophia naturali
passim quædam immisceantur: quin, eodem auctore, pri-
mus videtur, qui de natura aliquid scripsit. Hæc vero
si seruata essent scripta, liceret de multis accuratius sta-
tuere: vbi vero iam olim interciderunt, ex veteribus col-
ligere, vtcunque licet, fragmenta debemus.

* *de vit. philosoph. lib. VIII. adde CLEMENTEM ALEXANDRINVM*
Stromat. I. pag. 308. C. qui sine ambagibus scribit: πρῶτος φυ-
σικὸν λόγον συνέταξεν. primus librum de natura scripsit.

XXXIII. CHALCIDIVS* de eo sic habet: *Alc-*
mæon Crotoniensis, in physicis exercitatus, quique primus
exfectio-

exsectionem (anatomem) *aggredi ausus est*, de oculi natura multa & *præclare in lucem protulit*. En anatomes apud Crotoniatis, inter omnes saltem Græcos, primo institutum exercitium.

* in *Timæum* Platonis commentario p. 340. edit. Meurs.

XXXIII. Alcmaëonis inuentum est transitus auditus PLINIO* dictus, qui apud recentiores tuba Eustachii vocatur. Sæpe eius meminit ARISTOTELES,** sed Alcmaëonis mentionem vno tantum loco facit, ubi scilicet in illo reprehendit, quod capras per aures respirare docuerit.

** *Libr. XXIII. cap. 2.* ** loca indicaui *specimine I. hist. anatom.*

XXXV. Ex quo specimine suspicari liceat in aliis etiam, quum multa a Pythagoreis acciperent Aristoteles alique, nomen studiose eos dissimulasse, quin libros, quantum poterat fieri, suppressisse, ut ipsi eorum, quæ ex illis defumta protulerant, viderentur auctores.

XXXVI. Eiusdem scholæ fuit *Empedocles Agrigentinus*, quem CELSVS, ut supra vidimus, Pythagoræ subiungit. Vitam eius tradit DIOGENES LAERTIVS.* Medicum fuisse testimoniis non indiget: utinam scripta desiderare opus non esset. Quod anatomica non rudi Minerua tractauerit, ex PLVTARCHO** colligere licet, cuius hæc verba considerationem merentur: *Empedocles auditum fieri docuit, quando aer allabatur* (τῷ κοχλῳδαί) *cochleiformi fabrica illi, quam in interiori auris parte exacte elaboratam, instar tintinnabuli suspensam esse* (ἀκροῦμενον) *& pulsari dixit*. Ex quibus verbis sole clarius elucet Empedocli cochleam offi petroso insculptam omnino cognitam fuisse: adeoque eundem longius in auditus organi scrutinio, quam Alcmaëon, progressum esse.

* *vit. Philosoph. Lib. VIII.* ** *de placitis philosophor. libr. IV. c. 16.*

Confer *historiæ anatomice specimen II. §. 1. & 2.*

Y 3

XXXVII.

XXXVII. Empedocleis scriptis vsum fuisse Dioclem, Asclepiadarum vltimum, qui de anatome primus scripsit, clare docet idem PLVTARCHVS *, qui Dioclem adducit Empedocli in quaestione anatomica consentientem.

* *loc. cit. cap. 14.*

XXXVIII. Videtur autem Alcmaëoni coæuus fuisse, & studiorum inter eos viguisse coniunctionem: æque enim, vt ille, medicinæ & corporum dissectioni studuit: vterque etiam auditus organon rimatus est. Sed de Empedocle seorsim scimus, quod medicinam suam magicis speciminibus interpolauerit: in cuius adfert probacionem videantur curationum exempla a DIOGENE LAERTIO * allata: quin ipsa Empedoclis fragmenta ibidem adducta.

* *Libr. VIII.*

XXXVIII. In reipublicæ patriæ administratione multa fecit. De scriptis videatur CL. D. D. FABRICIVS. * Sententias eius aliquas GALENVS & auctor historiæ philosophorum, quem alii GALENUM, PLVTARCHVM alii faciunt, conseruarunt. De morte ipsius diuersæ sunt sententiæ. Plerique extinctum esse aiunt, quum naturam montis Aetnæ propius spectaturus audacius accessisset: quod ipsum ex vana ambitione, cuius alia specimina leguntur, fecisse aliqui perhibent.

* *bibl. Græc. Libr. II. c. XII. §. VII. p. 473. seqq. 1*

XXXX. Maximam ipsi admirationem peperit curatio feminæ cuiusdam, quæ sine respiratione & vitæ signis in tricesimum diem, strangulatione matricis detenta, iacuerat. Sæpius citatur illa apud veteres sub nomine *ἡ ἀπνους*. Consulatur *Diogenes Laertius*.

XXXXI. Ex discipulis & amasiis ipsi fuit Pausanias quidam, qui ea, quæ circa *τῇ ἀπνους* acciderant, descri-

descripsit, & ad quem ipse Empedocles librum de natura exaravit. Aetate eius Agrigenti floruit Acron medicus, ἀγρόντης seu eminentiam inter omnes medicos affectans, quem empiricæ sectæ auctorem perhibent. Hic vtrum ex Pythagoræ schola etiam prodierit, equidem nescio: certe æmulationem magnam inter Empedoclem & Acronem fuisse ex Diogene Laertio patet. Sed de Acrone iterum dicam: nunc de Crotoniensis scholæ certis alumniis absolvam.

XXXXII. Ex his non postremus est Epicharmus Cous, qui in tenera infantia, vna cum patre & fratre Metrodoro, in Siciliam venit, hincque in Pythagoræ disciplinam: ex qua tantum profecit, vt non vno nomine memoria eius posteritati commendata sit. Nam quum Græci ad id vsque tempus elementis θ & χ carerent, noster ea, teste ARISTOTELE apud PLINIVM,* adiecit. Poetica facultate adeo polluit, vt PLATONIS** iudicio præcipuus comoedus fuerit. In quo quidem negotio ita se gessit, vt minime pro ludicro illud habuisse videatur: nam præcepta Pythagoræ moralia & subinde etiam alia philosophica tempestiue interspersit: ex quibus deinde Platonem optima quæque decerpisse iam olim notatum est, vt videri potest apud DIOGENEM LAERTIVM.*** Præterea etiam de rebus naturalibus & medicis, eodem auctore,**** scripsit, de quo eo minus dubitandum est, quum Plinius ipsum frequenter nominet inter auctores, ex quibus se profecisse testari voluit: atque vtinam verum sit, quod a multis traditur, hos libros in bibliotheca Vaticana superesse, & a docto quodam propediem in lucem protrahantur. Frater eius Metrodorus pariter fuit medicus.

* *Histor. natur. Libr. VII. cap. LVI.*

** *in Theateto p. 73.*

*** *Libr. III. vita Platon. p. m. 192. seq.*

**** *Libr. VIII. vita Epicharm. p. 616.*

XXXXIII.

XXXXIII. Nec silentio prætermittendus est *Timæus Locrus* *, cuius libellus *de anima mundi & natura*, omni tempore magni æstimatus, hodieque exstat cum Platoniciis operibus editus. Ipsa breuitate sua & rerum, quæ tractantur, obscuritate, vix intelligitur. Occasionem dedit Platoni suum *Timæum* conscribendi, in quo etiam de rerum natura disputatur. Nescio, an Galenus, quum quatuor libros scriberet, *de iis, quæ in Timæo medicine dicta sunt*, illud philosophi Locri, an istud Platonis opus explicauerit: nam diu periit illud Galeni scriptum. Certe vterque de rebus ad physiologiam & pathologiam pertinentibus disputat. Erit occasio, vbi de Platone dispiciemus, ex *Timæo* aliqua afferendi.

* Conf. CL. D. D. FABRICII *biblioth. Græca Libr. III. pag. 21. seqq.*

XXXXIIII. Scholæ Pythagoricæ, aut a Pythagora deductorum virorum, alumni medici plures passim laudantur, sed omitto eos, de quibus præter nomina afferre nihil possum, vt & illos, qui in tempora Hippocrate posteriora incidunt, suoque loco adducendi erunt. Nunc addo Pythagoram iuniorem aliquem, itidem Samium, qui & aliptes vocatur, iisdem temporibus floruisse, &, vt aliquibus placet *, cum philosopho in Italiam venisse, eoque familiariter vsum esse. Ad hunc videtur referendum esse, quod aliqui philosopho incommode tribuunt, institutum athletas carnibus alendi, cum antea caricis pinguibus, caseis mollibus & tritico victitare consueuissent. **

* CL. FABRICIUS *bibl. Græc. lib. II. cap. III. p. 516.*

** DIOG. LAERT. *lib. VIII. p. m. 575.*

XXXXV. Nescio, an Democedem Crotoniensem, celeberrimum sane medicum, quique potissimum Crotoniensibus honorem æstimationemque peperit, Pythagoræ discipulum & philosophum dicere debeam. Dignus certe est, de quo hoc loco, quum supra eius tantum

tantum obiter meminerimus, ex HERODOTO * plenius differam.

* *Libr. III. cap. CXXX. seq.*

XXXXVI. Scilicet Democedes patre utebatur Polycrate, cuius iracundiam & morositatem quum ferre non posset, Crotone relicta Aeginam peruenit, vbi commoratus vnum annum primos medicos transscendit, etsi imparatus erat & nihil instrumentorum habebat, quæ ad artem medicinæ exercendam pertinerent. Ex quo factum est, vt insequenti anno Aeginetæ ipsum conduxerint talento: Athenienses tertio anno centum minis: Polycrates autem, Sami tyrannus, quarto anno talentis duobus. His conditionibus Samum peruenit. Polycrate deinceps in Asiam ab Oroeta, regis Persarum præfecto, accersito & suspenso, Democedes cum pluribus Græcis, qui Polycratis ministerium fuerant, captiuus detinebatur. Mox Oroeta etiam Persis suspecto reddito & trucidato, qui in familia eius fuerant, omnes abducebantur in Persiam, cumque his Democedes, qui vinctus & pannosus inter mancipia ducebatur, artem quam maxime dissimulans. Sed quum Darius, vt supra percepimus, distorsisset pedem, nec Aegyptii medici curando satis proficerent, proditus & ad curationem suscipiendam coactus fuit. Hac feliciter peracta, quum & reginæ Atossæ, ex vlcere mammarum periclitanti, vtilem operam nauasset, profunde sese insinuauit aulæ fauori, quo tamen callide vsus est ad fugam reditumque in patriam sibi comparandam: de quo amplissime agit HERODOTVS.

XXXXVII. Multa ex hac historia discere licet. Et primo quidem, quod Democedis medicina potissimum fuerit chirurgica: tum vero etiam, quod magnæ vrbes, non contentæ Asclepiadarum medicina, quam progressu temporis inertia corruptam fuisse verosimile
Z est,

est, aut saltem non satis strenue auctam, publico stipendio conduxerint optimum quemque artis operibus inclarescentem. Illud etiam colligere hinc licet, medicos periodeutas isto fuisse tempore, qui vrbes scilicet obirent, suamque operam hominibus offerrent, eo forte exoptatorem, quoniam ab antiquo Asclepiadarum instituto alienum fuisse videtur extra templum mederi. Horum vero bonæ curationes, quum famam illis fauoremque conciliarent, res autem Asclepiadarum attererent: factum fuisse suspicor, vt Asclepiadæ, vel prudentia suadente, vel necessitate iubente, in collegia sua etiam alienigenas tales, operibus artis inclytos, admitterent, quo emolumenta sua quam optime conseruarent.

XXXXVIII. Democedis occasione per Græciam Crotoniensium, per Asiam in genere Græcorum medicinam præcipue celebratam fuisse, pluribus locis indicatum est, nomine etiam suo quidam designati sunt, qui Asiam vel sponte, vel calamitate quadam sua, subierunt, ibique artis opera ediderunt: quare nihil hic addimus, & ad philosophos redimus, quorum opera medicinæ incrementis aliquid adiectum est.

XXXXVIII. Hos inter eminet Democritus, magnus experimentator & peregrinator, cuius historia non parum obscura est: quum genuina viri huius scripta diu iam sint abolita; qui ætati eius propiores fuerant, pauca de eo consignauerint; recentiores autem ex fictitiis chartis multa confarcinauerint, quæ non alio, quam ad confundendam & intricandam historiam, valere possunt. Sed dabimus operam vt de hoc viro referamus quæ vero proxima videntur: accuratiora & copiosiora desiderantes adeant viros doctissimos qui hoc argumentum ex instituto discussierunt, quosque indicat CL. FABRICIVS.*

* *biblioth. Græcæ Lib. II. cap. XXII. §. V. p. 803.*

L. Demo-

L. Democritum patria fuisse Abderitam, adeoque Thracem non ignobili loco natum, & fortunæ opibus haud destitutum, plura persuadent. Quo vero tempore Xerxes in Europam traiebat, ut Græciam subiugaret, pater eius hospitio excepisse regem dicitur, atque ab eo accepisse magos & Chaldaeos, qui puerum educarent: deinde Democritum audiuisse Leucippum, Eleaticæ scholæ celebrem doctorem: magni etiam fecisse Pythagoreos & ab eis profecisse: tandem, discendi incredibili studio impulsus, ad itinera obeunda se accinxisse, & usque ad senectutem extra patriam diuagatum in Aegypto, Persia, Arabia, Aethiopia, apudque gymnosophistas & Babylonios, patrimonium centum talentorum consumpsisse. Reducem in horto suburbano, sibi a fratre concessa, solitariam vitam degisse, & experimenta eorum, quæ hinc inde collegerat atque annotauerat, cepisse, librosque scripsisse: quumque a suorum civium moribus multum abhorreret, & illorum seria derideret, pro insano fuisse habitum: ab aliquibus etiam ad publicam mortis poenam postulatum fuisse, quod patrimonium decoxisset: sed quum ipsis civibus prælegisset suos libros, non solum absolutum, sed incredibili etiam pecuniæ summa* donatum fuisse.

* Incredibile merito videtur urbem non florentissimam, illo tempore, tantis opibus abundasse ut civi senecioni, vix pœnæ in decoctores statutz erepto, quingenta talenta posset donare, aut, ut rectius dicam, in ipsum profundere. Claro exemplo Macedonici regni probabo inferius, fieri non potuisse ut Abdera tantas opes præberet. Talenti pretium, si minimum computes, mille florenos multum excedit.

LI. Peruulgata est fabula Hippocratem, senatus populi que Abderitani nomine, accitum fuisse, ut civem hunc ab insaniz morbo liberaret. Quum adduceretur Hippocrates, Democritum occupatum fuisse animalibus variis dissecandis, ut naturam bilis scrutaretur. Hippocrati

virum fuisse admirabilem visum, ipsumque ab eo in multis profecisse. Atque hæc potissimum innituntur epistolis horum duumvirorum mutuis, operibus Hippocraticis subiunctis, quarum *νοθήα* multis palpabilibus argumentis declarari potest.

LII. PETRONIVS addit, quod omnium herbarum succos expresserit, ætatemque experimentis consumserit. Hæc experimenta vtrum magis curiosa, an medicis virtutibus detegendis dicata fuerint, nemo facile determinauerit. Sed si *SENECAM* * audimus iudicium facilius reddetur: quippe hic testatur hoc auctore comper-
tum esse, ebur posse emolliri, & calculos decoquendo in smaragdos conuerti.

* *Epist. LXXXX.*

LIII. Hinc aliqui Democritum pro summo anatomico & chemico incomparabili habent, contenduntque eum de his omnibus scripsisse: seorsim librum *περί τῆς λίθου*, qui forte de magnete egit, intelligunt fuisse de lapide philosophorum. Feruntur etiam sub nomine ipsius libri manu scripti chemici, quibus multi multum tribuunt, quum cordatiores vno ore agnoscant esse supposititia recentioris Græculi commenta: quod non ægre persuaferint hinc inde exhibita eius scripti fragmenta. Vide præter alios, CL. D. D. FABRICIVM.*

* *bibliothec. Græcæ tomo XII. p. 757. tomo. I. pag. 809.*

LIIII. Ex eiusmodi auctoribus sine dubio profuxit, quod recentiores multi secure perhibent, Democritum possedisse diuinam aquam seu Scythicum laticem, aliquando *πνεῦμα* dictum, cuius beneficio aurum potulentum & fabulum philosophorum conficeret. Fallor, an Scythicus hic latex, quem alii *ὕδωρ χρυσοῦλκον* vocant, vnus idemque est cum sic dicta aqua vitæ seu spiritu adusto, quem Sclauonica lingua Korfolki appellari accepimus,

cepimus, nomine quod similitudinem Græci pulcre ostendit.

LV. Si horum omnium nomine non mereretur Democritus, vt meminissimus eius in historia medicinæ, vel solum systema philosophiæ corpuscularis, quod inuenisse, saltem magnopere excoluisse & commendasse videtur, quodque in Epicuri schola subtilius tornatum ad medicinam a variis, præsertim methodicis olim, nostra vero ætate a Cartesianis accommodatum est, mentionem huius viri postulare.

LVI. Dicitur Democritus vitam diu protraxisse, quumque mortem instantem ex virium notabili defectu sentiret, illam, in sororis gratiam, per tres integros dies distulisse. Quo remedio id fecerit, videatur apud DIOGENEM LAERTIVM, * qui simul plura de vita & scriptis viri suppeditat, cui addatur sæpe laudatus FABRICIVS ** & PETRVS BAELIVS. *** Vtinam existent viri huius, quem CELSVS ** noster *virum iure magni nominis* vocat, monumenta vera, quæ minime obscura, CICERONIS * testimonio, fuerunt: liceret fane de multis, quæ iam expedire non datur, certius iudicare.

* Libro IX. p. m. 650.

** Bibl. Gr. Lib. II. cap. 22. §. 5. pag. 802. seqq.

*** Dictionair. critiq.

** Libr. II. cap. 6.

* de diuination. Lib. II.

LVII. Democrito statim subiicimus Heraclitum Ephesium, quem ætatis gratia præmittere licuisset, quum floruisse dicatur circa Olympiadem LXIX. quæ conuenit cum Anno Mundi 3480. adeoque ad Pythagoræ ætatem proxime accesserit.

LVIII. Valde eum fuisse morosum & *μισάνθρωπον* perhibent: cumque ipsi omnia in hominum consuetudine molesta viderentur, reliquisse vrbes, & in montibus herbis

herbis victitasse: qua diæta quum tandem hydropem sibi contraxisset, mira machinatum esse vt ex pluuiâ siccitatem faceret: de cuius curationis successu auctores non conueniunt.* Atque hæcenus dicta talia sunt, vt propter hæc parum mereretur historiæ medicinæ inferi. Meretur autem potius propter sententiam de igneo principio omnia peruadente, omnisque motus, adeoque rerum principio, quod Hippocrates, vt suo loco dicam, adsumsit, & quod videtur esse origo tantopere in scholis medicis decantati calidi innati. Si vero Hippocrates noster propterea visus est meruisse vt atheorum catalogo inscriberetur: quanto magis Heraclitus præceptor & dogmatis inuentor?

* conf. DIOGEN. LAERT. libr. IX.

LVIII. Scripta fuere viri ingenio similia, plerisque locis abrupta obscura & inuoluta, quæ, ne quem vterius torqueant, iam diu sunt deperdita.

LX. Medicorum sui temporis honori parum fauisse videtur, si quidem verum est quod sit primus auctor dictærii, quod apud ATHENAEVM* exstat, *solos medicos obesse, quo minus primum inter stultos locum meritissimo iure assignemus grammaticis.* cuius quidem dictærii verum sensum eruere laborat CONRADVS GESNERVS.** Sed forte, si conditionem medicorum Asclepiadarum illius temporis pensitamus, non nimis dura videbitur sententia.

* Deiphosophist. XV. cap. I.

** in suis de medicinæ chirurgicæ præstantia & antiquitate obseruationibus, in corpore chirurg. quod Tiguri 1555. fol. edidit pag. 393.

LXI. Medicis horum temporum etiam accensetur Diagoras Melius, quem Democriti philosophi fuisse seruum ex SVIDA accepimus: vnde vero est simile ipsum ab eo aliqua vidisse & audiuisse, quibus ad medicinæ studium iuuaretur. Citatur subinde a PLINIO, DIOSCORIDE,

RIDE, ac AETIO, sed quod sine patriæ temporisue nota adducitur, vno argumento illo putatur hic noster esse Melius, quia DIOSCORIDES* ex Erasistrati scriptis refert, a Diagora opium in inflammationibus oculorum & aurium fuisse damnatum: ex quo apparet eum fuisse satis antiquum, & accedere ad tempora nostra.

* *libro IV. capite de papauere satino.*

LXII. Apud AETIVM* legitur descriptio collyrii ad Diagoram relati, quod magnum inscribitur, ex rosis potissimum parati: cui accedit stibium, ærugo & squama æris, sed admodum exigua quantitate opium, vt inter drachmas cxxxxiii. tantum tres sint opii. Id vero collyrium tantum chronicis oculorum morbis destinatum est, adeoque non peccat contra principium, quod ipsi apud Dioscoridem tribuitur.

* *Libr. VII. cap. 108.*

LXIII. Est de reliquo hic ille Diagoras, quem perhibent religionem omnem despexisse, & providentiam diuinam sustulisse, idque ex ea calamitate, quam incurrerat alicuius auari & iniusti hominis malitia, qui depositum iure ad ipsum pertinens detinuerat, & peierando absolutoriam iudicis sententiam consequutus erat. Videatur multis de ipso agens BÆLIVS.*

* *dictionair. critiq.*

LXIII. Possent ex antiquioribus Græciæ philosophis plures laudari, qui scientiæ naturalis studium commendando & perficiendo medicinæ profuerunt: sed sufficiat nunc historiæ huius cupidos ad philosophicam historiam sedulo colendam excitasse. Præterire tamen nequeo decus antiquæ philosophiæ *Socratem*, de quo XENOPHON,* grauis profecto auctor, hæc pulcherrima reliquit: *Monebat suos auditores, vt magnam haberent valetudinis curam, tum a peritis discendo, quæ commoda sint,*

sint, tum & totam per vitam de se observando, quis potus, quis cibus, quisque labor conferat, quoque modo illis utendo saluberrime vivant. Qui enim ipsum se ita observaret, difficile medicum quempiam reperturum, cui ea sint magis cognita. Platonem, Hippocrati coævum, illi statim subiungemus.

* de factis & dict. Socrat. libr. III. p. m. § 13. Corporis etiam curam vel animi causa habendam esse grauter monuit, eodem teste libro III. p. 494. Quae quidem ad ingenium spectant, etsi minime putas commercium habere cum corpore, sit tamen ut a corporis imbecillitate impediuntur. Nam obliuio, mœror, furor, duritiesque animi nonnumquam a mala corporis valetudine oboriuntur. Quibus vero corpora recte valent, nullum inde ad mentem periculum redundat. Itaque valetudinem integram ad omne, quod ab imbecillitate manat, tollendum incommodum valere constat.

LXV. Ex philosopho-medicis supersunt aliqui barbari ad Græcos peregrinati. Ex his clarus est Xamolxis, Thracum siue Getarum philosophus. Aliqui seruum & discipulum Pythagoræ, alii eiusdem præceptorem fuisse perhibent, eumque docuisse metempsychosin, seu doctrinam de animarum migratione. ZWINGERVS * ita de eo: Xamolxis rex & deus Thracum, medicinae auctor suis, e cuius schola qui prodibant, medici Zamolxidis dicebantur, in tanta auctoritate, ut homines quoque ἀθάνατοι ζῆν dicerentur, h. e. immortalitate donare. Eius dictum PLATO ** affert tale: Quemadmodum non est conandum oculos sanare sine capite, neque caput sine corpore: ita neque corpus sine animo. Et illam esse causam cur Græcorum plurimi morborum curationem ignorarent, quod totum ipsum, cuius maxima cura erat habenda, negligenter. Curari autem animum incantationibus, h. e. præceptis ad temperantiam animique tranquillitatem facientibus.

* theatr. vit. human. Vol. V. pag. 1231.

** in Charmide pag. 244.

LXVI.

LXVI. Dignus est locus qui apud Platonem ipsum legatur fufius hæc exponens: fed obfcurum tamen est an non fub incantationis nomine lateat aliqua concepta formula, quæ recitata vim in animum habere credita fit. Dicit enim, qui in dialogo hæc exponit, fibi a medico Zamolxideo, quem in exercitu alicubi conuenerit, datam fuiſſe medicinam & eundem docuiſſe *τὰς ἐπωδὰς*, hac conditione ne vmquam medicinam fine illis adhiberet.

LXVII. Hunc virum ex Suecorum gente fuiſſe CAROLVS LVNDIVS* Profeſſor Vpfalienfis, peculiari ſcripto oftendere laborauit, nescio quibus argumentis, fed, MOLLERO iudice, infelicitèr.

* conf. CL. FABRICII *bibl. Gr. Lib. II. cap. XIV. p. 539.*

LXVIII. Abaris, Scythæ hyperboreus, Apollinis hyperborei ſacerdos, inter Græcos magnam famam gloriæque confequutus, quaſi ambulans oraculum cenſebatur. De ipſo refertur quod talifmanica remedia parauerit, vrbes a peſtilentia liberas in perpetuum præſtantia: palladiumque Troianis fecerit ex offibus humanis, ipſiſque vendiderit. Mire fabuloſa, & maxime temporum ratione pugnantia ſunt, quæ de ipſo ſcribuntur; quum alii ante Troianum bellum vixiſſe perhibeant, alii Pythagoræ temporibus adſignent, & alterum ab altero didiciſſe perhibeant. Videantur de hoc viro BAELIVS* & ZAPFIVS.**

* in *diſtionario hiſtorico-critico.*

** in *erudita diſſertatione Ienæ habita de hoc Abari.*

PLATO* eiufdem meminit, & paria fere illis, quæ de Zamolxide dicta ſunt, Abaridi tribuit, ſcilicet *ἐπωδὰς* ſeu incantamenta certa.

* loco mox citato.

CAP. VIII.

*De medicis Hippocrate Coo superioribus
aut ipsi coenis, non Asclepiadis: ut & de insti-
tuto atletico.*

CONSPECTVS.

<i>De Acrone Agrigentino. I.</i>	<i>De pugilatu & cestibus. XVI.</i>
<i>Pestilentiam curare ausus est. II.</i>	<i>De pancratio. XVII.</i>
<i>De magna illa Athenarum pestilen-
tia. III.</i>	<i>De habitu atletarum. XVIII.</i>
<i>Quam Thucydides optime descri-
psit. IIII.</i>	<i>De diata. XVIII. XX.</i>
<i>De Herodico s. Prodico, inuentore
medicinæ gymnasticæ. V.</i>	<i>Clysteribus & vomitibus crebro ute-
bantur. XXI. XXII.</i>
<i>De instituto gymnastico. VI. VII.</i>	<i>Circulus vite atleticæ. XXIII.</i>
<i>Eius antiquitas & variæ constitu-
tiones. VIII.</i>	<i>XXIIII.</i>
<i>Vnde athlete, gymnastæque dicti.
VIII.</i>	<i>Ipsum institutum saepe mutationes ha-
buit. XXV.</i>
<i>Qualia exercitia fuerint. X.</i>	<i>De gymnastæ, seu hygieno. XXVI.</i>
<i>De cursu eiusque speciebus. XI.</i>	<i>De reuictoribus mediastinis gymnæ-
starum. XXVII.</i>
<i>De saltu. XII.</i>	<i>Balneatorum origo. XXVIII.</i>
<i>De disci iactu, & iaculo. XIII.</i>	<i>Instituti atletici ad medicinam ac-
commodatio. XXVIII. - XXXI.</i>
<i>Quæ leuia dicebantur exercitia. XIII.</i>	<i>De Aegimio. XXXII.</i>
<i>De lucta, ceromate, puluere, acro-
chirismo. XV.</i>	<i>De Icco Tarentino. XXXIII.</i>
	<i>Ἀναφοράς totius historię ante
Hippocratem. XXXIII.</i>

I.

Missis nunc philosophis, redimus ad medicos ætate Hippocratis superiores. Iam supra meminimus Acronis Agrigentini, Empedoclis æmuli. Hunc virum PLINIVS * facit auctorem sectæ empiricæ. Et forte ipsi illi, qui insequentis temporibus empiricorum nomen acceperunt, ut suam sectam rationali antiquiorem facerent, ab hoc se auctore deductos perhibuerunt, quum

quum illi, qui rationales dici volebant, se ab Hippocrate deriuatos gloriarentur. Nam ille, qui sollemni diuortio philosophicam speculationem a medicina seiunxit, magno consensu perhibetur fuisse Serapion Alexandrinus, de quo sequenti periodo nobis agendum est. Quod vero idem Plinius adiicit, Acronem Empedoclis Physici auctoritate commendatum fuisse: id sine dubio profectum est ex male intellecto epigrammate apud DIOGENEM LAERTIVM ** conseruato, quod Empedocles, vt adiectæ circumstantiæ edocent, ad deridendum & cauillandum composuit.

* *Hist. natur. Lib. XXVIII. cap. 1.*

** *Vitis philosoph. libr. VIII. vita Empedoclis.*

II. Hic tantum notamus, quod PLVTARCHVS * perhibeat, Acronem etiam Athenis aliquando vixisse, & in celebri pestilentia operæ pretium fecisse, dum consilium dedit, vt prope decumbentes ignis succenderetur. Idem ab aliis Hippocrati tribuitur, qui tamen illo tempore forte nimis fuit iuuenis, quam vt in auctoritate esset. AETIVS ** vtrique tribuit, sed rogos ingentes exstructos & incensos memorat: PAVLVS AEGINETA *** de rogis consentit, sed soli Acroni tribuit, nec Athenarum meminit.

* *de Iside & Osiride, circa finem.* ** *medic. contract. lib. V, cap. 94.*

*** *de re medic. II. cap. 35.*

III. Hæc pestilentia Athenis tam fatalis, tantopereque inter Græcos decantata, urbem hanc primum invalit anno mundi 3554. ante C.N.430, quum iam Romæ tribus annis ante hunc sævierit, Romanosque coegerit Apollini ædem, eius auertendæ causa, vouere, vt LIVIVS * prodidit.

* *Libr. IIII.*

IIII. Notatu autem dignissima est, quod prima est omnium, quarum accurata descriptio habetur a THV-

A a 2

CYDIDE

CYDIDE * celebri historico, qui ipse eadem correptus fuit, diligenter tradita. Certe apud nullum medicum ex vetustis tam claram descriptionem inuenies; ex qua simul discas, quam inepti sint, qui vel Hippocrati magnas in curanda illa partes adsignant, vel in scriptis eius pestilentiam Atticam quærunt: cuius ne verbulo quidem umquam meminit.

* *Libro II.* En vero totam narrationem, quam, etsi paulo longiorem, apponere placuit, ne studiosi medicinæ, quibus forte Thucydides non ad manus sit, eius fructu carere debeant: Atque non multis abhinc diebus, cum in Attica essent, morbus primum Athenienses cepit inuadere. Et quanquam fama est antea quoque morbum late vagatum esse, tum in Lemno, tum in aliis regionibus: nondum tamen memoriæ proditum est tantum pestilentiae, atque internecionis mortalibus contigisse. Neque enim sat opis afferebant medici, qui principio sese ad medendum applicuerunt ob imprudentiam, sed hi maxime interibant, quippe qui proxime accedebant; neque alia humana ratio, aut ars vlla. Tum quæcunque a sacerdotibus supplices petebant, aut vatibus, & quæ ab his responsa dabantur, omnia in cassum erant: atque occumbentes ab his desistebant, a malo superati. Porro hoc primum (ut aiunt) sumpsit initium ex Aethiopia, quæ supra Aegyptum est, mox in Aegyptum, & Libyam deuenit, & in Regis oram magna ex parte: in Atheniensium vero ciuitatem repente irruit: ac primum in Piræo homines attigit ex quo etiam dicebant Peloponnesios venena puteis iniecisse (nam fontes ibi nondum erant) deinde vero & ad superiorem ciuitatem peruenit: ac iam multo magis moriebantur. Dissērat igitur de hoc, ut quisque sentit, tum medicus, tum idiota, unde verisimile fuit illud originem duxisse, & causas refferat tantæ mutationis, quas idoneas fuisse putet: quæ vim ad res ita immutandas sortitæ fuerint. Ego vero quod factum est narrabo; & quibus animaduersis, si quando rursus incidat, possit aliquis prouisum quippiam non ignorare, hæc monstrabo, qui tum ipse morbo laboraui tum alios laborantes vidi. Itaque annus ille (ut in confesso est) inter omnes maxime aliorum morborum immunis fuit: quod si quis alio prius morbo laborasset, in hunc omnes decumbebant; Alios vero ex nulla occasione, sed continuo cum sani essent, primum capitis calores inuadebant vehementes, & oculorum rubores, & inflammationes: atque internæ partes, & fauces, & lingua sanguinolenta statim erant: spiritus difficilis, & sætens exibat: deinde ex his sternutatio, & rau-

cedo

cedo succedebant: ac non multo post tempore labor in pectus descendebat cum tussi vehementi: Quod si quando ad cor inhaeret, tum id subuertit, tum purgationes bilis, quaecunque a medicis recensentur, subierunt, atque haec magna cum desatigatione. Plerisque singultus incidit inanis, conuulsionem asserens vehementem: quae nonnullis sub hac cessabat, aliis vero multo post. Porro corpus extrinsecus tangenti non erat admodum calidum, neque pallidum, sed subrubrum, liuidum, pustulis paruis, & ulceribus scatens: internae vero partes usque adeo flagrabant, ut ne tenuissimum quidem stragulum, aut linteam impositum, neque aliud quidpiam praeter nuditatem ferrent. Ac iucundissimum plane erat in aquam frigidam se ipsos conicere; quod multifecerunt ex iis, quibus cura non fuit adhibita, qui in puteos se dederunt inexhausta siti vexati: & perinde erat plus, ac minus bibere. Atque impotentia quaedam, qua iis quiescere non licebat, & vigiliae perpetuo comitabantur. Corpus, quandiu morbus vigeat, non contabescebat, sed praeter spem labori obsistebat. Quamobrem vel interierunt plurimi nouem, & septem diebus ex interno aestu, cum aliquid roboris adhuc haberent, vel si effugissent, morbo in ventrem irruente, & exulceratione in eodem facta, & diarrhoea simul immodica subeunte, plerique mox praeter imbecillitatem perierunt. Etenim initio sursum factum malum, quod in capite primum confederat, vniuersum corpus peruadebat. Quod si quis maxima haec superasset, huic extremarum partium noxa superueniebat: malum enim ad pudenda, & ad summas manus, & pedes decumbebat: & complures his amissis euaserunt, nonnulli & amissis oculis. Nonnullos etiam, quum primum exurgerent, cepit obliuio rerum aequae omnium, ac tum se ipsos, tum amicos ignorabant. Etenim hoc morbi genus, quod certe maius fuit, quam ut oratione comprehendi possit, tum alioqui grauius unicuique quam humana ferret natura, tum hac in re declarauit se aliud quidpiam esse portentosum, & extra ordinem, quoniam aues, & quadrupedes, quaecunque humana carne vescuntur, cum plurima iacerent inspulta cadauera, aut non accedebant, aut si accederent, ac degustassent, interibant. Huiusce rei indicium fuit, quod manifeste huiusmodi aues deficerent, quae nec alias viscebantur, neque circa aliquod ex his. Sed canes magis huius euentus sensum praebuerunt, propterea quod una degunt. Morbus igitur (ut alia multa praetermittamus insolita, quae cuique seorsum euenerunt, aliis alia) talem vniuersum ideam habuit: alius praeterea nullus eo tempore infestauit ex iis, qui consueti habentur: si quis autem accidisset, in hunc desinebat. Ac perierunt nonnulli quidem ob negligentiam, alii vero diligenter etiam

A a 3

curati.

curati. Neque ullum (prope dixerim) compertum est remedium, cuius usu homines adiutos esse constaret; nam quod uni opem tulerat, id ipsum officiebat alteri. Iam vero corpus nullum visum est aduersus morbum sufficere, quod ad robur, & debilitatem attinet, sed sublata sunt omnia, quauis etiam viuendi ratione ad curationem vterentur. Porro res miserrima in vniuerso morbo fuit, tum animi deiectio, cum quis se egrotare intelligeret; nam mente protinus ad desperationem conuersa, multo se ipsos magis consternebant, neque reluctabantur: tum vero quoniam alter ab altero, dum curationis officio fungerentur, instar ouium occidebant, atque hoc maximam cladis partem attulit, Siue enim præ metu recusarent alter alterum adire, deserti peribant; domusque non paucae vacuae sunt redditæ ob medentis defectum: siue adirent, conoriebantur: atque ii potissimum, qui virtutis aliquid sibi vendicabant: nam præ pudore non parcentes sibi ipsis, amicos conueniebant: & cum luctus defunctorum perficerent, ipsi quoque familiares succumbebant a mali vehementia superati. Magis tamen tam morientem, quam laborantem ii miserabantur, qui iam euaserant, propterea quod intelligerent se iam in securo versari: his enim eundem morbus non corripuit, ita vt interficeret. Atque hi tum ab aliis beati censebantur, tum ipsi præter presentem letitiam, in posterum quoque spe aliqua subleuabantur, ne ab alio quidem morbo aliquando fore vt exstinguerentur. Iam vero proprio labori aliud quoque accessit incommodum ex importatione ab agris in urbem: quod nihilominus inuasit hostes: cum enim domos non haberent, sed in tuguriis suffocantibus æstiuâ tempestate degerent, corruptio accessit nulla seruata dignitate: sed mortui, morientesque mutuo adiacebant, ac semianimes in biuiis volutabantur, & circa fontes præ aque desiderio. Tum ædes sacræ, in quas conuenerant, cadauerum plenæ erant, eorum (inquam) qui illic peribant: nam urgente malo, cum quid facerent, homines non haberent, omnes pariter ad negligentiam, & ad aras, & focos se conuerterunt. Præterea leges omnes perturbatae sunt, quibus antea de sepulcrorum ratione utebantur: ac sepeliebant, vt quisque poterat: tum etiam multi in aliena loca deiecti sunt, ob amicorum penuriam, cum hi plerique suos morte præuertissent. Nonnulli egrotantibus præuenientes, cadauer alieno rogo impositum succendebant: alii vero, dum aliud combureretur, eo, quod ipsi portabant, superiniecto, abibant.

V. Ante Hippocratem & cum ipso vixit Herodicus * Selymbriensis, quem & Prodicum vocant: quamvis

vis PLINIVS ** ipsum e discipulis Hippocratis fuisse tradidit. Hunc facit PLATO *** inuentorem medicinæ gymnasticæ, scilicet eius, quæ per varii generis exercitationes corporis bonum habitum quærere & conservare, sed & a morbis vindicare docet. Plato de eo sic scribit, quod cum ludimagister & corpore imbecilli, insanabili morbo iam affecto, esset, in se ipso primum expertus fuerit, quantum exercitationes facerent ad morborum incrementa præoccupanda, indeque progressum esse ad medicinæ totius gymnasticæ institutum inueniendum ac docendum, quo pacto motus corporis, & qui seorsim, valeant ad liberandos homines in huius vel illius morbi periculo constitutos: in quo quidem ipsius Hippocratis præceptorem eum fuisse a quibusdam adseritur: de quo suo loco dispiciemus.

* Non solum in scribendo nomine magna observatur discrepantia, quæ facile oriri potuit, quum literæ H & Π, quæ nomen alterutro modo recte scribendum incipiunt, utpote valde similes, facile potuerint permutari: verum etiam diversitas maior enascitur, ut plane duo viri homonymi eiusdem instituti vixisse videantur, quorum alter Selymbrianus, adeoque Thrax, fuit: alter Leontinus, Gorgiæ, clari oratoris, frater, adeoque Siculus. conf. GALENVS comment. in Epidem. VI. text. 54. p. 488. tom. V. Basil. ubi se de ea differentia alio loco fusius dicturum promittit. Illum autem, de quo hic ex Platone referimus, Plutarchus c. l. expresse vocat Selymbrianum & Herodicum: eundemque Plinius Prodicum Selymbriæ natum. Sed & Plato in eodem Protagora p. 286. Selymbrianum dicit, & ne de alio sermonem esse suspicemur, addit, esse eundem nulli inferiorum sophistam, sed qui artem inuidiosam tegat gymnasticæ obtutu: quin eodem auctore in Gorgia p. 303. discimus, fratrem ipsi fuisse Gorgiam Leontinum, quo loco Herodico dignitas medici claris verbis tribuitur. Quæ quidem testimonia collata fere persuadent vnum eundemque esse virum Selymbrianum & Leontinum, eundemque civitatem vtramque habuisse. Alibi autem Plato eundem Chium dicit, in Theage.

** bist. natur. libr. XXIIII. cap. I.

*** Po-

*** *Politicor. III. pag. 399. adde PLVTARCHVM de sera numinis vindicta pag. 359. μίξας αἰσῶτος ἀνδράσιν γυμναστικὴν ἰατρικὴν, qui primus mortalium gymnasticam & medicinam coniunxit. Laudatus Plato non dissimulat displicere sibi eiusmodi medicinam, Aesculapii xuo nec auditam neque necessariam, quum corpora diætæ vitio nondum essent corrupta, nec flatulentia & catarrhorum nomina cognita essent. Vocat illam πασαγωγικὴν τῶν νοσημάτων ἰατρικὴν, medicinam, quæ morbos potius foueat, quam auferat, longamque mortem efficiat: quemadmodum ipsum Herodicum ad senectutem ab arte sua perductum non dissimulat.*

VI. Huius nunc viri occasione oportet illustre hoc antiquitatis medicæ momentum, institutum nimirum gymnasticum seu athleticum, ex quo medicina gymnastica enata est, paulo curatius intueri, quantum scilicet nostro scopo conueniet. Plura volentes ipso hoc initio ad fontes pleniores remittimus, HIERONYMVM MERCVRIALEM *, PETRVM FABRVM **, OCTAVIVM FALCONERIUM ***, & ANTONIVM VAN DALE. ** Ipsi ante hos decem annos de eodem argumento aliquid edidimus. *

* qui de arte gymnastica sex pulcerrimos libros reliquit, sapius excusos, & collectioni antiquitatum Romanarum Græuianz etiam insertos.

** cuius *agonisticōν* tres libri Mercurialem pulcre suppleant, thesauro antiquitatum Græcarum Gronouiano nouissime adiuncti sunt.

*** huius nota ad inscriptiones athleticas, pereruditum opus, exstant in modo laudato thesauro Gronouiano tom. VIII.

** dissertationum antiquitatibus marmoribusque illustrandis inferuentium octaua, quæ de gymnasiarchis inscribitur.

* dissert. inauguralis de athletis veterum, eorum diætæ & habitu, Hale Magdeb. 1717. sub præsidio Illustris medici D. FR. HOFFMANNI, præceptoris & patroni perpetuo obsequio colendi, habita. Huius quidem pars altera, de habitu athletarum, ob argumenti amplitudinem, omitti tunc debuit: sed præparo partem editam, multis locis auctiorem & emendatiorem futuram, prælo, yna cum altera, de habitu, prodituram.

VII. Gy-

VII. Gymnasticum institutum, Græciæ antiquæ commendatissimum, longe vetustius est medicina illa gymnastica, siue ab Herōdico siue a quocunque alio introducta. Ad minimum inde ab Olympiadum initio viguit: quarum, vsque ad Hippocratis ætatem, non certe pauciores centum integris effluxerunt, quæ quadringentos annos complent.

VIII. Heroas, interque hos maxime Herculem, instituti laudant auctorem, sed post ipsum intermissam rem publico consensu Iphitus, ΙΟCCΛXXVI. ante Christum natum annis, renouauit, & vt Olympia singulis quinti anni initiis agerentur, instituit. Celeberrimi autem erant per omnem Græciam ludi olympici, hisque paulo minus sollemnes Pythici, ambo penteterici: tum vero etiam Nemei Isthmiique, qui tertio quoque anno agitantur. Hi ludi sacri erant, *ιεροὶ ἀγῶνες*, certorum numinum honoribus consecrati; quorum victores, præter gloriæ fructum, gloriæque insigne coronam, nihil reportabant: a quibus diuersi erant *πείχωροι*, qui passim in vr-bibus instituebantur; & quod præmia lucratiua victoribus in illis proponebantur, *δωρεῖται*, *ἀργυρεῖται* vel *χρηματίζεται* vocabantur. Confluebant autem ad certamina, maxime illa prioris generis, nobilissimi totius Græciæ ciues, apud quos minime indecorum putabatur corpore prorsus nudo decertare.

VIII. Quoniam præmia cuius certamini proposita vocabantur *ἀθλα*: hinc athletæ vocati sunt, qui illorum causa decertabant, aut, vt decertare aliquando possent, exercebantur. Quia vero, vt dictum est, nudi certamina subibant, vocabantur illi, qui se exercebant, *γυμναζόμενοι*; locus vbi nudi exercebantur, *γυμνάσιον*, qui vero artem præmonstrabant, *γυμναστὴς* dicebantur. Et quoniam certamina etiam *ἀγῶνες* vocabantur: inde totum institutum agonisticum subinde appellatur. Notan-

B b

dum

dum tamen vltimum vocabulum longius patere prioribus, & sub se etiam musica & theatralia certamina complecti.

X. Exercitia non fuere eadem initio, quæ progressu temporis: sed nec omni tempore eadem omnia manserunt. Legimus enim aliqua nuper introducta mox iterum abrogata, deinde reuocata in vsum fuisse: sed quæ recensentur familiarissima fuisse, ordine indicabo.

XI. Cursus certamen antiquissimum & semper retentum fuit. Decurrebant autem *stadium*, quod erat sexcentorum pedum: sed ab Hercule, ordinaria hominum statura grandiori, dimensio hæc facta erat. Idem spacium si quis, nulla interposita mora, ter decurrisset, *diaulon* absoluerat. Qui pluries, aliqui duodecies alii vices & quater scribunt, vno continuo motu eadem spacia, inde a carcere ad metas, emensus fuerat, *dolichodromum* absoluisse, & plenissimum cursus certamen peregisse, censebatur. Mature etiam coeptum est equos aut mulas agitando eadem spacia decurrere.

XII. Post cursum etiam exercebantur *saltu*, quo corpus cum celeritate ad certum aliquod spacium mouere, vel in sublime extollere, discebant. In quo mirum est quantum aliqui profecerint: quippe leguntur qui spacium plus quam quinquaginta pedum superarunt. Nihil commune cum saltatione huic exercitio erat.

XIII. *Tertium* exercitium erat *disci iactus*. Vocabatur autem discus lapis formæ fere molaris, ponderis determinati, quem qui longissime proicere valebant, victores habebantur. Aliquando ex ferro fiebant hæc pondera, proprioque nomine talia vocabantur *σόλοι*. Vtraque nonnumquam in medio perforata fuisse leguntur, vt posset lignum intrudi, & ab hoc excussa pondera proici. Nec multum a disco recessit *ἀκων* seu *ἀκόντιον*, *ιακινθιον*,

lum, seu missile quoddam instrumentum, quo, tamquam certaminis *quarto* genere, solebant exerceri, ad certas leges proiciendo.

XIIII. Atque hæc quatuor modo dicta vocabantur leuia exercitia, quia leuitate & agilitate corporis præcipue opus habere videbantur. Grauia vocabantur *lucta* & *pugilatus*.

XVI. *Luctam* obeuntes toto corpore inuncti ceromate, deinde puluere inspergebantur, tunc sese mutuo aggrediebantur, mutuoque complexu & inuicem miscendis constringendisque corporibus tamdiu nitebantur, donec vnus procidebat, quod *τραχηλίζεσθαι* vocabatur. Ab hac lucta deiectoria diuersa erat species, quæ *ἀπροχνησμός* vocabatur, vbi sine complexu stantes manum manui componebant, vel fronte fronti admota inuicem premebant, donec alteruter loco esset pulsus.

XVI. *Luctam* superabat periculo *pugilatus*, horrendum cruentumque spectaculum præbens. Scilicet solis pugnis res peragebatur, vt, quocunque aduersarius vellet loco, pugni ictum perferret vnus, deinde eadem patientia reciperet, tamdiu donec alteruter victum se manu, gestu, sæpe morte sua, testaretur. Pugnis antiquissimi nudis utebantur: recentiores cæstus inuenerunt, vel coriaceos nodos implicitos, vel laminis æreis communitos. Sæpe proscriptum legibus fuit hoc exercitium.

XVII. Denique ex lucta & pugilatu compositum erat genus, quod vocabant *pancratium*, quo & complecti se & prosternere & volutare & cædere permissum erat, adeo vt nec vnguibus nec dentibus abuti quicquam prohiberet.

XVIII. His exercitiis vt fungi possent, duobus maxime opus erat, magnitudine virium & celeritate:

B b 2

adeo-

adeoque vtramque comparare arte quadam curabant. Magnitudini igitur virium quærebant molem corporis, non ex pinguedine inerti compositam, sed torosis musculis præcipue insidentem: agilitatem autem simul conferuare omni nisu studebant, huncque in finem crebri motus, a leuioribus ad grauiores procedentes & augendi, comparati erant.

XVIII. Vt molem corporis viresque necessarias acquirerent, diæta ipsis instituta erat conuenientissima scopo, quæ cibos boni succi, non facile transpirabiles, præbebat, magna copia & ex præscripto sumendos, quod vocabatur ἀναγκοφασία, coacta voracitas, in formam artis redacta.

XX. Antiquissimis temporibus caseo recens presso & ficibus faginabantur: sed Pythagoras ille alypta, de quo supra, carniū introduxit vsum, non promiscue omnis generis, sed præcipue suillæ, eiusque assatæ, quam non calidam sed refrigeratam assumebant, cum pane ex tritico συγκομιστᾶ, id est a furfuribus non accurate liberato, nec multum fermentato. Potum alio tempore aquam, in cœna vinum, ad proportionem cibi, satis multum, assumebant.

XXI. Hæc ciborum potusque adsumptio sera nocte fiebat, satisque diu protrahebatur. Dehinc somno se dabant satis longo: a quo serius excitati ante omnia debebant aluo expurgandæ operam dare: quod si non sponte succederet, clystere infuso ducebatur. Et, ne hesterni cibi reliquiæ in ventriculo superessent, vomitu arte procurato impetrabant.

XXII. In hunc finem copiose bibebant, tum digito vel pinna faucibus intrusis euomebant. Quibus talia non sufficiebant ad promte satisque vomendum, adhibebant

bebant lorum vomitorium, vel digitale, idque genus alia commenta, nuper resuscitatis ventriculi excutiis non dissimilia.

XXIII. Euacuatum ventriculum prandio satis moderato reficiebant, tum post aliquanti temporis quietem leuiter obambulabant, donec tempestiuum erat venire ad exercitationes, vbi, signo disci pulsati sonitu dato, primo exuebantur, inde vngebantur, mox puluere inaspergebantur, ne sub motu suscipiendo, satisque diu continuando, nimis sudarent. Ita parati exercitationes ordine subibant, primo leues, gradatimque ad grauiiores progrediebantur, donec delusum esset.

XXIII. Tunc ad apothepiam veniebatur, id est corporis debitam curam, quæ prohiberet ne a tot tantisque laboribus artuum grauitas consequeretur, quæque corporis sordes auferret. Fiebat hoc in balneo, vbi sordes strigili remouebantur, mox frictiones certa arte & lege curiose instituebantur, deinde lauabantur, rursusque vngebantur. Quo facto ad coenam ibatur, hinc ad somnum. En circulum vitæ athleticæ.

XXV. Istud institutum athleticum quo pacto varie mutatum, interpolatumque sit, quoque modo diuersa fuerint puerorum, adolescentum virorumque studia & exercitia in gymnasiis: qualia quantaque priuilegia collegiis athletarum concessa fuerint, quibus legibus, qua religione, constricti fuerint, longum esset hic deducere & amplissime exponere. Sufficit mihi ad fontes iam antea ablegasse, & quæ medicinæ domestica sunt paucis adhuc subiungere.

XXVI. Medicinam proxime hoc attinet, quod institutum illud gymnasticorum, quum initio a medicis directum fuerit, habueritque in felicioribus vrbibus & frequentioribus gymnasiis suum præfectum aliquando

ὄγυιενδον vocatum, vt *van DALEN* docet, alias gymnasten vel epistaten dictum: mox eo processit, vt quiuis ex longo usu edoctus hanc artis particulam, non solum non salutata medicina reliqua de arte gymnastica scriberet, sed & in gymnasiis fieri solita, frictiones, sudationes, vnctiones, balnea, porroque huc pertinentia, distortorum repositiones, fractorum vulnerumque curationes, susciperent & administrarent.

XXVII. Hi erant illi homines, qui primo medicorum iussu & praescripto hac peragebant, vtpote viliora medicique persona indigna: vocabanturque reuntiores, aliptæ, quorum conditio seruilis erat, vt *PLINIVS* testatur Prodicum Selymbriensem mediastinis reuntioribus vectigal inuenisse. Sed postquam in vilissima artis particula habitum aliquem acquisuerant, cum tempore eo res deuenit, vt suis auspiciis talia peragerent, nec contenti hoc spolio, medicorum nomen assumerent, mox iatroaliptæ, mox absolute medici dicti.

XXVIII. Quæ res tandem in contumeliam medicorum abiit, quum multi serui, hanc artem edocti, in domesticum usum magnatum, praesertim Romanorum, pretio vili compararentur: vnde factum est vt hodieque medicis a male periurgis obiiciatur, quod seruitutem Romæ seruiuerint: quod tamen non de aliis probari potest, quam de talibus, qui hodie apud nos balneatorum nomen gerunt, & ipsissima sunt propago veterum aliptarum, qui, vigente adhuc instituto athletico, balneorum, frictionum, reuntionum negotium administrabant.

XXVIII. Sed de hoc alio loco, nimirum circa Constantini M. ætatem, iterum disquiremus, in cuius tempora incidit instituti athletici fatalis terminus. Nunc ubi totum negotium gymnasticum contemplati sumus, idque

idque tamdiu ante Prodicum Selymbriensem floruisse intelleximus; adeoque iure colligamus, diu ante hunc virum fuisse, qui aliqua ad medicinam pertinentia dirigerent & administrarent: videtur non immerito quæri posse: quid nouus hic homo noui attulerit, quo vectigal reuñctoribus, medicorum mediastinis, pararet?

XXX. Rem itaque, ex PLATONE supra laudato, ita intelligendam existimo. Quum antea non nisi fani vegetique exercitiis operam darent, habereturque gymnastice ars boni habitus comparatrix & conseruatrix: Prodicum primum fuisse, quem simul vitæ genus, & morbis cariosum corpus, cogerent vt rationem quæreret, qua sibi, exercitationum perita institutione, morbos ingruentes propulsare & qualemcunque valetudinem reddere posset. Id vero quum sæpe tentando inuenisset, experiendoque confirmasset: videtur etiam ad alios, cum valetudine aduersa conflictantes, transtulisse, hisque, vt exercitia varia sibi commoda instituerent, auctor fuisse: cumque paucis horum per valetudinem licuisse videatur, vt in publicis gymnasiis cum aliis vegetis exercitarentur: cogitandum fuisse, vt vel domi quisque suæ cum eiusmodi iatroalipta solus exerceretur: vel in iatroaliptæ propriis ædibus operam illis daret.

XXXI. Quicquid horum factum sit, apparet facile, vectigal iatroaliptarum magnum ex eo tempore fuisse: præsertim si apud Hippocratem nostrum attente recognoscamus, quam is curiose omnis generis exercitationes, earumque gradus & modos, diuersis morborum generibus commendet: prorsus vt fieri apud Græcos non potuerit, vt medicus quisquam pluribus ægrotis, ex diætetico fonte, succurreret deinceps, nisi mediastinis pluribus vteretur. Sed nunc reliqua addenda sunt.

XXXII.

XXXII. Nimirum superest Aegimius quidam, qui *περὶ παλμῶν*, de *palpitationibus*, scripsit. Supra aliquod scriptum, ad Melampodem auctorem relatum, indicauimus, quod eodem titulo insignitur. Sed hic auctor illo vocabulo id designauit, quod nos pulsum vocamus: videturque GALENO * primus omnium, qui de hoc argumento scripserunt. Aetas & patria incerta sunt. Ante Hippocratem vixisse necesse est, quum Galenus non ignorauerit hunc virum de pulsibus crebro dicere: antiquitatis etiam suspicionem facit, quod nondum nouit illud Græcum nomen, quo posteri pulsum denotarunt. Ceterum laudatur Aegimius quidam Veliensis, quem PLINIVS ** ultra ducentos annos vixisse testatur: qui vtrum sit noster, an ab eo diuersus, non est satis liquidum.

* de differentiis pulsum I. cap. 2.

** hist. natur. VII. 48.

XXXIII. Adiciamus denique Iccum Tarentinum, quem medicum * fuisse & athleticæ rei studiosissimum, ex variis veterum testimoniis intelligimus, Prodicto Selymbriensi paullo antiquiorem. Sed in hoc non modice differt ab aliis idem institutum sequutis, quod temperantiam & sobrietatem magis, quam illi solebant, coluit: vnde Icci quoad cibum & potum temperantia in prouerbium abiit. Præcipue autem coelibatum constanter tenuisse legitur, ne vires dissiparet: eoque auctor aliis athleticis fuisse, vt venerem tempore illo, quo se ad certamina præparabant, vitarent. Dicere tamen non ausim, omnes athletas idem institutum tam accurate tenuisse: quum alibi legerim, quosdam athletas torpentes veneris moderato vsu excitatos fuisse.

* Confert hunc virum Herodico, & sophistam salutatur Plato in *Protagora*, p. 285. lin. ult. § 286.

XXXIIII.

XXXIII. Nunc ante quam ad Hippocratem , qui periodi huius finem faciet , progrediamur , breuem quasi conspectum totius tam longi temporis , quod emensi sumus , ante oculum ponemus. Duci enim ex rerum expositarum serie sequentes posse videntur observationes historicæ :

- I. Originem medicinæ esse obscuram & fabulis inuolutam : eam maxime ob rationem , quod genuina vetustatis monumenta non exstant : & quod fuerunt homines , qui sua interesse putabant , si historiarum fidem fabulis monstrosis corrumpere.
- II. Non esse improbable , quod Græcorum medicina iunior sit illa Aegypti , & aliarum gentium orientalium : quodque ab his multa acceperint , tum per commercia cum Phœnicia gente , tum immediata conuersatione cum Aegyptiis aliisque orientis populis : ita tamen , vt non excludendæ videantur nationes septentrionales , quas Scytharum nomine passim laudant.
- III. Quod prima Græcorum medicina fuerit paucarum herbarum , aliorumque ad vulnere , morborumque medelam promtorum auxiliorum notitia : chirurgia etiam , vt maxime necessaria , sic præcipue culta fuerit.
- IIII. Quod curationes illæ paucæ internæ , quas moliti sunt , aliquibus purgantibus , vt elleboro , elaterio , & forte emmenagogorum quorundam , vt & opii , usu fuerint plerumque absolutæ.
- V. Quod venæsectionem iam illo tempore nouerint & adhibuerint.
- VI. Quod morborum epidemicorum , præsertim maligniorum , curationes parum nouerint : pestes autem ad iram deorum retulerint , ab iisque solis opem flagitauerint.

C c

VII.

VII. Quod non diu libera medicina manserit, sed mox superstitioni idololatriæque vinculis constricta fuerit: quodque *μαντικῇ* seu vaticinatoria passim ei fuerit coniuncta.

VIII. Quod libertatem suam medicina debeat philosophiæ, & quod philosophorum diligentia non solum superstitioni erepta, sed & valde amplificata & ad rationes reuocata fuerit.

VIII. Quod philosophi, ex omnibus, de quibus certo constat, primi fuerint exsectionem, seu anathomen, aggredi ausi, maximumque in eo studio operæ pretium fecerint Pythagorei.

X. Quod Græci, quum semel medicinam libere agitare cœpissent, Aegyptiorum, aliorumque ad præscriptum vnice medentium, circumscripta studia facile superauerint.

XI. Quod æque fallantur, qui Aesculapium primum auctorem faciunt medicinæ rationalis, & qui Hippocratem ea laude inuitum onerant.

XII. Quod medicina diætetica, eiusque non vltima pars gymnastica, apud veteres floruerit, diu quidem ante quam in artis formam redigeretur.

XIII. Quod gymnastica ab initio fuerit purior minusque inculpada: sed temporis progressu valde vituperatione digna euaserit.

HISTO-

HISTORIAE
MEDICINAE
PERIODI PRIMAE
SECTIO TERTIA
DE
HIPPOCRATE COO
EIVSQUE VITA ET DOCTRINIS
DEQUE
MEDICIS COAEVIS.

Capitibus sex
agitur

- I. De Hippocratis vita, fatis & scriptis.*
- II. De dogmatibus eius physiologicis.*
- III. De pathologia & prognosi eiusdem.*
- IIII. De praxi Hippocratis.*
- V. De Hippocratis familia.*
- VI. De medicis & philosophis coaenvis.*

CAPVT I.
*De Hippocratis vita, fatis
& scriptis.*

CONSPECTVS.

<i>Historia Hippocratis valde est dubia
& obscura. I.</i>	<i>De honoribus, quos Athenis conse-
quutus dicitur. XIII. XIII.</i>
<i>De patria. II.</i>	<i>An Artaxerxi operam suam dene-
gauerit. XV. XVI.</i>
<i>Quomodo ad medicinam institutus
sit. III.</i>	<i>Quam certa sit Democriti curatio.
XVII.</i>
<i>De præceptoribus Herodico & Gor-
gia. IIII. V.</i>	<i>De tempore, quo mortuus est Hip-
pocrates. XVIII.</i>
<i>Quid Hippocrates de Herodico sen-
serit. VI.</i>	<i>De libris ipsius. XVIII. XX.</i>
<i>Quo pacto a Democrito profecerit.
VII.</i>	<i>Mercurialis censura librorum Hippo-
cratis. XXI.</i>
<i>Heracliti dogmata etiã arripuit. VIII.</i>	<i>quæ tamen non omnibus satisfacit.
XXII - XXIII.</i>
<i>Ex libris multum profecisse vero-
simile est. VIII.</i>	<i>De moribus & ingenuitate Hippo-
cratis. XXV.</i>
<i>Patriam mature reliquit. X.</i>	<i>Quomodo intelligendum sit, quod pri-
mus a philosophia medicinam se-
parauerit. XXVI. XXX.</i>
<i>Atheniensibus peste laborantibus præ-
sidio fuisse dicitur. XI.</i>	
<i>quod tamen valde dubium videtur.
XII.</i>	

I.

HIPPOCRATIS COI historiam intus consideranti plura se offerunt, quæ quis confiderenter asserat falso perhiberi de eo, quam quæ pro certis adsumat. Adeo raram facere mentionem eius veteres videas & mireris, si coæuos de factis, quæ ipsis optime cognita esse debebant, consulas. Vitam a SORANO* vt titulus præ se fert, in calce operum videmus: sed in ea multa sunt, quæ firmiori auctoritate confirmata optemus. Quæ SVIDAS habet, sunt auctoritatis incomptæ & pauca: & IO. TZETZES ea versibus politicis exhibet, quæ Soranus soluta oratione scripserat. Vsq; adeo fere nihil habemus vbi pedem satis tuto figamus. Sed vtcunque fieri poterit exhibebimus, quæ de hoc viro vel comperta sunt vel perhibentur.

* Sorani plures sunt qui apud veteres laudantur, videndi apud D. D. FABRICIUM in *bibl. Græc. Volum. XII. p. 684.* sed duo in primis *Ephesii*, quorum antiquior temporibus Traiani & Hadriani Romæ vixit. Opus de vitis & febribus medicorum iuniori Sorano Ephesio tribuitur de quo non satis certo scimus quando vixerit. Ad minimum tamen sexcentis annis post Hippocratem fuit. Niti videtur sat firmis documentis: prouocat enim ad *Soranum Coum*, qui tabularium (*γραμματοφυλάκειον*) *Couum* scrutatus sit: at vero non clarum est an præter annum & diem natiuitatis alia ex iisdem hauserit hic *Cous*, aut haurire potuerit, quum Hippocrates patriam mature videatur deseruisse.

II. Natum fuisse in insula Co, PLINII* elogio in primis clara ac valida, & Aesculapio dicata, a nemine video dubitari. Annus natiuitati, ex Sorani fide, ad signatur primus Olympiadis octogesimæ, qui fuit ante Christi natalem sexagesimus supra quadrigentesimum. Patrem Heraclidem vocant, qui longa successionis serie ab Aesculapio genus deducebat, vt maternum genus ab Her-

Hercule adsignatur. Sicubi igitur Thessalus apud veteres nominatur, ita intelligendum est, quod apud Thessalos magnam vitæ partem consumsit, ibidemque diem supremum obiit.

* *hystor. natur. XXIX. cap. 1.*

III. Vnde ad medicinam profecerit, de eo paucula hæc accepimus. Scilicet institutum fuisse, more Asclepiadarum, a parente Heraclide: aliquid etiam debuisse Herodico Selymbriensi: plurimum tabulis votiuis in templo siue Coo siue Cnidio suspensis, quas descripserit, crematoque deinceps templo pro suis exhibuerit, quæ inde sumserat, & clinicem instituerit, vt VARRO apud Romanos credit, teste PLINIO.*

* l. c.

IIII. Quo tempore, ab Herodico Hippocrates profecerit, equidem curiose requisui, sed certum, quod referam, nondum inueni. Adeoque in medio relinquo etiam modum, quo institutus ab ipso fuit. Vel enim potuit adolescente ætate, mercede pro se data, ipsius institutione vsus fuisse: quem modum medicinam apud claros professores addiscendi, saltem Galeni tempore, clare obseruamus, non autem inauditum fuisse Socratis, adeoque etiam Hippocratis tempore, ex PLATONE* non obscure colligimus: vel virili ætate potuit, ex consuetudine cum hoc viro, addidicisse, quæ ipse præter ceteros excogitauerat & vsu confirmauerat.

* in *Protagora* ab initio. Introducitur ibi Socrates Hippocratem quendam Atheniensem hunc in modum rogans: Dic mihi, o Hippocrates, si ad Hippocratem, tibi cognominem, Cum illum Asclepiadem, constituisses proficisci, ipsique pro te mercedem erogare, & aliquis ex te quæreret: Dic mihi, o Hippocrates mercedem Hippocrati dabis: vt cui viro? quid responderes? HIPPOCR. vt medico. SOCR. qualis & ipse futurus? HIPPOCR. vt medicus euasurus. Sed longe clarior est locus in *Menone* p. m. 341. Si vellemus Menonem hunc bonum euadere medicum, ad quos doctores ipsum

ipsum mitteremus? nonne ad medicos? -- Quando autem dicimus ad medicos esse mittendum, quo medicus fiat, annon sapientiores simus, si ad illos mittamus, qui præ ceteris arti suæ industriam impendunt, quam ad istos, qui minus? ad illos, inquam, qui mercedem pro eo ab discipulis accipiunt, eodemque palam comprobant se artem in cuiusvis disce-re cupientis gratiam profiteri.

V. Ex iis, quæ supra de Herodico retulimus, satis intelligitur hunc virum Athenis maxime floruisse, famamque noua medicina consequutum fuisse: ex quo colligere liceat Hippocratem Athenis aliquandiu vixisse, ibique cum Herodico esse versatum. Eodemque tempore videtur etiam operam dedisse fratri ipsius, Gorgia Leontino, rhetori celeberrimo, a quo Hippocratem profecisse, quamuis timide & aliorum fide, Soranus asserit. Dicere etiam liceret conuersationem illam cum Gorgia viguisse maxime in Thessalia, vbi, CICERONE* teste, Gorgias consenuit, ipseque Hippocrates noster sedem fortunarum posuit.

* in Oratore cap. 52. edit. Schrenel. Idem non obscure testatur PLATO in Menone, mox ab initio.

VI. Ceterum Hippocratem non omnia Herodici approbasse & retinuisse, docere nos potest illustris locus*, vbi, quæ sibi in praxi eius displiceant, aperte prodit his verbis: *Herodicus febricitantes interficiebat ambulationibus, luctis, & fomentis. Pessime sane. Nam febrilis constitutio inimica est luctis, ambulationibus, cursibus, frictioni.*

* Epidem. VI, sect. III. num. 54. edit. Linden. quæ nomen, vt exhibui, scribit. Sed apud Galenum, tam in textu quam commentario, constanter scribitur *Prodicus*. Sed & alios iam reprehendisse in Herodico, quod nimium tribuere ambulationibus videretur, docere nos poterit Plato, vbi, per iocum, vt videtur, de Herodico, quod Athenis vsque Megara deambulare, & vbi quis vrbis mœnia attigisset, reuerti suaserit: quod spacium est certe longius, quam quisquam serio, ambulaturo cuidam, commendare possit.

VII. Quos-

VII. Quosdam etiam credidisse Hippocratem Democriti fuisse discipulum, præter Soranum testatur CELSVS * noster, nosque supra attigimus qua occasione vtrumque vna vivere acciderit. Hæc narratio si vera est, de quo tamen valde dubito, omnis profectus, qui in Hippocratem redundauit a Democrito, tribuendus est amicæ conuersationi quæ inter ambos viros, hunc quidem iam valde senem, illum ætate florentem, vixit.

* *libr. I. præfat.*

VIII. Sed merito quis miretur Hippocratem, si Democrito præceptore vltus fuit, & tamen potius Heracliti dogmata se amplecti in scriptis suis manifestum fecit. Iam pridem vestigia huius philosophiæ apud Hippocratem notauerunt viri celeberrimi & doctissimi, quos indicat Celeb. D. D. FABRICIVS.*

* *biblioth. Græc. lib. II. cap. XXIV. quod totum Hippocrati consecratum est. Adde Volum. XIII. pag. 191. seqq.*

VIII. Sed nec dubium est Hippocratem nostrum, præter Heraclitea scripta, etiam euoluissè quicquid ad medicinam pertinens ante se scriptum fuerat: cuius generis librorum non exiguum fuisse numerum ex supra dictis colligi potest, & SOCRATES apud XENOPHONTEM * testatur, *multa medicorum scripta exstare*: quod adfertum omnino de scriptis Hippocrate antiquioribus intelligendum esse temporum ratio suadet. Quin nec philosophorum, præter modo nominatos, quæ tunc exstabant, monumenta ipsum segniter tractasse facile credemus, modo fidem GALENO ** adiungere placeat, qui Hippocratem non minus summum philosophum fuisse, quam medicum, sine hæsitatione asserit, nec dubitat contendere Aristotelis scripta non nisi commentarios in philosophiam Hippocratis existimari debere.

* *de fact. & dict. Socr. III. pag. m. 499.*

** *de facult. natur. lib. I. initio. Method. med. I. cap. II. aliisque pluribus locis.*

D d

X. Hip-

X. Hippocratem patria sua relicta, functis vita parentibus, multum peregrinatum esse, & tandem extra patriam apud Thessalos obiisse, constans est veterum traditio. Sed minus honorifica est ratio, quam aliqui reddunt, susceptæ peregrinationis. Scilicet Soranus ait Andream maligne de eo scripsisse, quod publicam Cnidiorum bibliothecam igne concremauerit, hæcque fugæ capeffendæ causa fuerit. IO. TZETZES* in crimine conuenit, sed combustam Coorum bibliothecam tradit. PLINIVS denique non bibliothecas sed tabulas votiuas, quibus, quid auxiliatum esset, inscriptum fuerit, vna cum templo, vt apparet, Coos crematas esse innuit. Facile, credo, dispalescit absconæ narrationis futilitas ex ipsa accusatorum inconstantia. Et quis credet tanti criminis reo ciues suos anniuersarium sacrum celebrasse, quod ad suam vsque ætatem factum fuisse apud Soranum legimus? aut quis credet sacrilego homini apud Athenienses, aut vllibi apud Græcos quoscunque, perfugium fuisse, quos bella grauissima in eos mouisse constat, qui in huius generis hominibus facinorosis puniendis segniores fuerant.

* *Chiliad. VII. histor. 155. v. 20. seqq.*

XI. In hac peregrinatione maximum Atheniensibus beneficium contulisse dicitur, quum, flagrante iam bello Peloponnesiaco, vrbs ipsorum, ab hostibus grauius pressa, insuper pestilentia morbo adfligeretur, tam graui, vt nulla vetustatis monumenta maiores ab hac lue strages vllibi editas commemorent. Dicit enim auctor vitæ Soranus, Hippocratem prudenti ratiocinatione pestem grassaturam in Atticam præuidisse, futurum id prædixisse & tum ciuitatum tum discipulorum curam gessisse. Id porro in decreto Atheniensium, quod Hippocratis operibus subiungitur,* sic declaratur, *discipulos ipsum ad vrbes misisse, qui indicarent quibus medelis uti oporteat, & accedentem pestem secure effugere: quo ars medica Græcis*

cis data ipsorum agrotos tuto seruaret. Quin ACTVARIUS,** Græcorum nouissimus, antidotum illam Hippocratis, aduersus pestilentia morbum tam efficacem, describit; cuius præstantia effectum esse, vt ab Athenienibus corona aurea donaretur, tamquam de eo certissimus, testatur.

* Tom. II. pag. 936. edit. Linden.

** Meth. med. lib. V. cap. 6. pag. 264. sed longe differt ab ea, quam Helmontius tr. de peste, ex nescio cuius genii reuelatione, describit.

XII. Sed mirari merito subit THVCYDIDEM,* qui durante illa pestilentia in vrbe fuit, & ipsemet illam perpeffus est, cur adeo nulla commemoratione tantum beneficium dignatus sit, quod integra tamen ciuitas tantis, vt postea audiemus, præmiis compensauit. Et cur de re nuper gesta, Hippocrate certe adhuc supersteite, superstitibusque discipulis, malignitatis vindicibus futuris, aut saltem indicibus, scribere ausus sit: *Neque enim satis opis afferebant medici, qui principio sese ad medendum applicuerunt ob imprudentiam. Sed hi maxime interibant, quippe qui proxime accedebant. Neque alia humana ratio, aut ars vlla proficiebat. -- -- Ac perierunt nonnulli quidem ob negligentiam, alii vero diligenter etiam curati. Neque vllum, prope dixerim, compertum est remedium, cuius usu homines adiutos esse constaret. Nam quod uni opem tulerat, id ipsum officiebat alteri.*

* de bello Peloponnes. lib. II. Neque vero silentio Thucydidis solum detineor, quo minus Hippocrati tribuere in hac curanda pestilentia aliquid possim: verum eo etiam quod ab aliis Acroni Agrigentino, de quo supra egimus, id beneficium adscribi video: planeque apud LVCIANVM, in libello qui *Scytha*, seu Πόθος inscribitur, inuenio apud Athenienses, sua adhuc ætate, tamquam heroem cultum fuisse Toxarin quendam Scytham, Athenis Solonis iam tempore commoratum ibidemque mortuum, cui tribuebatur quod in magna illa pestilentia apparuerit Architelis, Areopagitici viri,

Dd 2

vxori,

uxori, ipsique suggesserit, fore ut Athenienses a pestilentia liberarentur, si angiportus vino conspergerent: quo facto quum sanitas reddita esset, vaporibus quibusdam noxiis vini odore extinctis, siue aliud quiddam maioris efficaciae norit heros Toxaris (verba sunt Luciani) curationis mercedem reportauit ut heroum honoribus afficeretur, annum ipsi sacrificium institueretur, columnaque ipsi posita incideretur: *ἕνα ἱατρός*, medico peregrino. Conferatur ipse Lucianus: ex quo saltem illud satis clare elucet, publica Atheniensis populi confessione beneficium illud extinctae pestilentiae non notissimo Hippocrati, sed heroi diu ante defuncto & post mortem viso, fuisse in acceptis relatum. Ceterum si cui fabulae in honorem Hippocratis excogitatae placeant, legat HELMONTII tumuli pestis C. XIX. quod inscripsit Hippocratem rediuuium, & quantum satis est miretur enthusiasmum viri: sic forte dubitabit utrum supra *Section. II. Cap. III. §. XI.* laudatus vinitor, Protefilai genio, ut iactabat, familiaris, in historia supplenda impudentior, an Helmontius magis temerarius dici meruerit.

XIII. Quae quum ita sint, magnopere vereor ut *Decretum senatus populique Atheniensium*, sine temporis nota proditum, examen sustineat, genuinitatisque testimonium reportet. Illo autem Hippocrati decernitur, ut publice magnis mysteriis, quemadmodum Hercules quondam, initietur: ipsis feriis panathenaicis corona aurea, publica praconis voce, ornetur: Coorum liberi, ut Atheniensium, in vrbe educantur: ipsi vero Hippocrati per omnem vitam victus in prytaneo praebetur.

XIIII. Non minus suspecta esse debet, quae decretum excipit, *Oratio Thessali, filii Hippocratis, ad Athenienses*, qua & patris & sua merita in Graciam & Athenienses exponit, tandemque pro Cois deprecatur, ut bello eos prosequi desistant. Nulla re opus videtur, nisi ut temporum notas attente consideremus: sic fictitio sermoni fucus abstergetur. Differit Thessalus de beneficiis occasione pestilentiae vrbi exhibitis. Commemorat tunc se a patre Athenas, fratrem Draconem in Hellespontum, atque

atque Polybum, Hippocratis generum, cum aliis discipulis, aliorum fuisse missum. En Hippocratem, tunc XXXI. annos natum, duorum filiorum, arti exercendæ aptorum, patrem, & generum iam habentem.

XV. Nec maior est certitudo de veritate illius narrationis tralatitiæ, quod operam suam regi Artaxerxi roganti superba epistola denegauerit: quamvis famam hanc, ipsasque supposititias litteras, quæ in confirmationem eius adducuntur, satis antiquas esse colligamus ex Catonis maioris in Græcos medicos acerba sententia, apud PLINIVM* relata.

* *Lib. XXIX. cap. I.*

XVI. Dubitavit iam de genuinitate illarum Illustr. EZECHIEL SPANHEMIVS:* quin PLVTARCHVS** significauit suspectas sibi haberi eiusmodi plures epistolas magnis viris tributas. Sed vt hic etiam in sensus facile incurrens νοθείας signum indicem, attendendum commendo quod a Cois expetatur Hippocrates, a Pæto commendatus, eo præcipue argumento, quod Athenis in pestilentia multum profuerit, & propterea populi Senatusque decreto honoratus sit: quum Hippocrates tunc patriam iam diu deseruisset & in Thessalia con- sedisset.

* *in not. ad ARISTOPHANIS Plutum v. 638.*

** *in vita Lycurgi.*

XVII. Quam certa sint quæ de expeditione Abderitana, ad sanandum Democritum, referuntur, iam superius attigimus. Certe epistolæ illæ decem, quæ Hippocratis operibus annectuntur, & ad argumentum hoc pertinent, quantumvis antiquæ videntur, ita tamen comparatæ sunt vt lectorem attentum vbique fere offendant, & mille dubia de genuinitate sua moueant. Nolo multum inhærere huic loco, præsertim quum tot eruditi

D d 3

viri

viri, quam parum illis tribuendum sit, exposuerint: & doctissimus D. D. CLERICVS* copiose de iis egerit, ad quem cupidum lectorem remittere nunc sufficiat.

* *Histor. medic. part. I. Lib. III. cap. 31.* Addo nunc illustri quondam viri IOSEPHI SCALIGERI iudicium, a CL. FABRICIO *Bibl. Gr. Lib. II. cap. X. p. 422.* allatum: *de epistolis Hippocratis quod ex me quaeris, antiquas eas esse scio, vt Democriti, Solonis, Pittaci Mitylenai, quae apud Laertium leguntur. Sed quia omnes illas, quae illis philosophis a Laertio attribuuntur, multis argumentis confictas a Graecis, quibus numquam mentiendi voluntas aut facultas defuit, probare possum, ideo cur & de his Hippocrateis dubitem iustissima causa est. Et certe, si animi nervos intendere velim, facile non esse Hippocratis vincam. Vnicuique iudicium suum relinquimus, tutius tamen est de eo dubitare, quod facilius est confutare, quam asserere.*

XVIII. Neque satis certum est quo anno mortalibus interesse, quotque annos natus, defierit. Qui paucissimos ipsi vitae annos adsignant, scribunt LXXXV. & decessisse Larissæ, Olympiadis CI. anno primo: sed alii vsque ad CVM. annos vixisse eum perhibent. Vnicum itaque, quod de Hippocrate Coo certum habemus, est illud, fuisse eum temporibus belli Peloponnesiaci, & libros de medicina Græce, dialecto Ionica, scripsisse, quibus meritis est vt ab omni posteritate antiquorum medicinae auctorum princeps haberetur.

XVIII. De Hippocratis liberis deinde dicemus: nunc de libris dispiciemus, quorum sat multi ad nos peruenierunt, vtinam salui & non pluribus locis interpolati: de quo suo iam tempore acerbas querelas Galenus sat multis locis protulit. Non dubitandum est ex tanto illorum librorum numero aliquos esse genuinos Hippocratis foetus: illud modo dolendum est, quod non satis certi simus, quinam sint illi, & quibus characteribus a veris disiungi debeant spurii.

XX. Satis

XX. Satis recte peruidit hanc fundi nostri calamitatem vitæ scriptor Soranus, sed et causas, cur difficile hic sit verum iudicare, non male expressit his verbis: *De scriptis ipsius multa dissensio est: quare fit ut quum alii alia opinentur, non facile sit de ipsis certum quid pronuntiare, ob multas presertim causas, quæ indicii certitudinem offuscant. Velut est primum quidem cognomen: secundo, quod dictionis characterem possibile sit seruare: tertio, quod unus & idem modo robustiore, modo remissiore dictione per atatem utatur.*

XXI. Olim quidem videas de genuinitate librorum Hippocratis iudicium ex eo fuisse latum, si EROTIANVS* aliquem recensuit, aut Galeno admittere illum visum fuit: sed post renatas litteras vir doctissimus & diligentissimus, HIERONYMVS MERCVRIALIS,** ausus fuit nouam censuram librorum Hippocrati tributorum instituere & in vulgus edere, secundum quam visum ipsi fuit in quatuor classes eos digerere, quarum *prima* Hippocraticos genuinos: *secunda*, ab ipso quidem memoriæ causa in chartam coniectos, sed non elaboratos, deinceps forte perfectos & interpolatos a Polybo, Thessalo, aliisque ex Hippocratica familia: *tertia* nec incoatos nec elaboratos ab Hippocrate, sed omnino vel a filiis vel a discipulis profectos, secundum eius tamen dogmata: *quarta* demum continet ab Hippocratica eruditione alienos & aperte spurios, sub ipsius tamen nomine publicatos. En titulos librorum ad singulas classes relatorum.

CLASSIS I.

1. De natura humana.
2. De aeribus, aquis & locis.
3. Aphorismi.
4. Prognostica.
5. De morbis popularibus.
6. De morbis acutis.

7. De

7. De vulneribus capitis.
8. De fracturis.
9. De articulis.
10. De officina medici.
11. Mochlicum.
12. De alimento.
13. De humoribus.
14. De vlceribus.

CLASSIS II.

1. De locis in homine.
2. De flatibus.
3. De septimestri partu.
4. De octimestri partu.
5. De ossibus.

CLASSIS III.

1. De carnibus s. principiis.
2. De genitura.
3. De natura pueri.
4. De affectionibus.
5. De affectionibus internis.
6. De morbis.
7. De natura muliebri.
8. De morbis muliebribus.
9. De sterilibus.
10. De foetatione & superfoetatione.
11. De virginum morbis.
12. De sacro morbo.
13. De hæmorrhoidibus.
14. De fistulis.
15. De salubri diæta.
16. De diæta tres libri.
17. De vsu liquidorum.
18. De Iudicationibus.
19. De diebus iudicatoriis.

20. De

20. Prædictionum libri III. priores.
21. Coacæ prænotiones.
22. De insomniis.

CLASSIS III.

1. Iusiurandum.
2. Præceptiones
3. De lege.
4. De arte.
5. De arte veteri.
6. De medico.
7. De decenti ornatu.
8. De exsectione foetus.
9. De resectione corporum.
10. De corde.
11. De glandulis.
12. De dentitione.
13. De visu.
14. Epistolæ.
15. De medicamentis purgantibus. } Latine tan-
16. De hominis structura. } tum.

* in præmio *ditionum Hippocratis*.

** præmissa editioni Opp. Hippocratis ab ipso paratæ.

XXII. Neque tamen Hieronymus hic, vir doctissimus, omnium calculos promeruit: quippe v. g. librum de fracturis, quem pro genuino habet, & in classe prima exhibet, alii, Galeno & Palladio subnixa, referunt ad Hippocratem Gnosidici F. nostri auum, & ex epidemiorum libris soli primus & tertius tamquam genuini a Galeno multisque aliis admittuntur. Porroque secundæ classi adiudicat librum de locis in homine, quem D. D. CLERICVS* maxime genuinis accensum esse agnoscit.

* *Histor. medic. I. p. 120. not. 43. Ce livre est un de ceux, dont tous les anciens ont convenu, comme d'un ouvrage légitime, & non supposé, d'Hippocrate.*

E e

XXIII.

XXIII. Non patitur instituti nostri modulus, de singulis libris referre hoc loco copiosius: aut censuras veterum recentiorumque exponere, quibus modo integer liber, modo libri particula, *videlicet* postulatur. Sed hæc cognituros merito remittimus ad MERCVRIALEM, FOESIVM, FABRICIVM, aliosque, qui de eo amplissime egerunt. Vtinam doctus aliquis vir ad examen seuere reuocatis omnibus, quæ iam passim de hoc argumento dicta sunt, aut dici vltcrius possunt, planum medicinæ Hippocraticæ studiosis faciat, ex quibus potissimum libris genuinam eius mentem assequi possint. Quod nisi fiat, de Hippocrate omnia incerta manebunt, nec ratio patebit, qua debeant manifeste inter se pugnantia conciliari, aut vera Hippocratis sententia discerni possit.

XXIII. Non contemndenda est D. D. CLERICI * obseruatio: illos libros, qui plurimum ratiocinii adferunt, maxime esse debere suspectos: & merito, quum non solum antiquitatis certissimus character sit maxima simplicitas, & potius experientiæ robur quam ratiociniorum fucus, verum etiam Hippocrati seorsim tribuatur, quod medicinam a philosophia seiunxerit.

* *hiflor. medic. Lib. III. pag. 229.*

XXV. De moribus & virtutibus Hippocratis nostri non nisi præclarissima quæque afferri possunt: nec memini me quicquam legere apud veteres auctores, quo vitiorum insimularetur. Optime etiam format medicum suum, quod apparet ex libellis vetustissimis Hippocrati tributis, *Iureiurando, lege, præceptionibus, de decenti ornatu*: quos tamen certo ad Hippocratem Coum nostrum pertinere minime inter omnes consentitur. Modestiam eius & veracitatem, characteres certe fidelis doctoris, ex eo æstimes, quod apud ipsum plures fere casus hominum a morbo non liberatorum, sed mortuorum,

tuorum, legas, quam sanatorum. Nec immerito ipsum CELSVS * noster laudat, quod errorem suum, in aliorum admonitionem, non reticuerit. *A futuris se deceptum esse HIPPOCRATES ** memoria tradidit, more scilicet magnorum virorum, & fiduciam magnarum rerum habentium. Magno ingenio, multaue nihilominus habituro, conuenit etiam simplex veri erroris confessio, præcipueque in eo ministerio, quod utilitatis causa posteris traditur; ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante deceptus est. Sed hæc quidem alioquin memoria magni professoris, uti interponeremus, effecit.*

* Libr. VIII. cap. 4.

** Epidem. V. §. 14. adde de vulneribus capitis §. XVI. Hæc vero Hippocratis laudatissima ingenuitas fraudi ipsi fuit apud Illustrum virum ROBERTVM BOYLE, qui exercit. V. de utilitate philosophiæ experim. p. 192. ita scribit: Reuera penes me non parum Hippocratis auctoritati decedit, quod in scriptis suis tot agrotorum epiphonema ipsos mortuos esse, legerim. Sed alius Britannus, vir non mediocris, MART. LISTERVS, Exercit. de hydrope p. 41. videtur satis recte ipsi respondere: A me sane absit illa quorundam nuperorum scriptorum iactantia, qui nihil exhibent, nisi quod bonum euentum habuit: errores & infortunia caute abscondunt. Aliter autem nobis profuit magnus Hippocrates, apud quem fere non nisi casus funesti occurrunt, ac si iidem potioris doctrinæ essent.

XXVI. Ante quam ad considerationem doctrinarum Hippocratis progrediamur, dispiciendum nobis est, quid sibi velit CELSVS *, quando scribit: *Hippocrates Cous primus quidem ex omnibus memoria dignis ab studio sapientiæ disciplinam hanc separauit, vir & arte & facundia insignis. Videtur autem mihi CELSVS de Hippocrate sic iudicans, respexisse ad illum locum **: Non censeo medicinam vana suppositione indigere (νεῦνς ὑποθέσει) velut obscura & imperuestigabilia, de quibus si quis dicere conetur, necesse est hypothesein aliquam assumere. Id quo pacto intelligat, ipsemet exponit ***: Ad*

E e 2

eos

eos nunc sermonem dirigam, qui nouo quodam more artem ex fundamentis suppositis (ἐξ ὑποθέσεως) quaerunt. Si enim calidum est aut frigidum, aut siccum aut humidum, quod hominem ledit, & oportet recte medentem auxiliari, calido quidem in frigidum mutato, frigido autem in calidum, sicco in humidum, humido in siccum. Ex quo apparet, auctorem huius libri parum magnifice sensisse de illis, qui medicinam physicae speculationi innexuerunt, & ex illis a priori, ut scholae loquuntur, artem intelligi posse aut debere sibi aliisque persuaferunt.

* *prefat. lib. I.*

** *de prisca medicin. §. 2.*

*** *ibid. §. 22.*

XXVII. Nimirum quum medicina Graecanica ante Hippocratis tempora, quoad maximam sui partem, fuisset ars religiose decipiendi, quod ipse palam declarat libro *de morbo sacro*: deinde vero philosophi, in Graecia potissimum maiori, coepissent illam pseudodoxiam epidemicam arguere, & medicinam in libertatem adserere: videntur iidem philosopho-medici in alterum extremum fuisse delapsi, ut artem, experientia & ratione constantem, foliis ratiociniis implicarent, & experientiam illi postponerent.

XXVIII. Quum autem fieri non posset, ut philosophiae naturalis tunc nascentis studium satis solida principia discentibus adferret, plerisque sanitatis conseruandae aut reparandae indicationibus sufficientia: animaduertit Hippocrates illas suppositiones fallere debere, quum veram experientiam falsitatis arguere nefas sit. Puto id elucere ex modo laudati libelli* his verbis: *Medici quidam, itemque sophistae, dicunt, quod impossibile sit medicinam cognoscere eum, qui non nouit, quid sit homo, & quomodo primum factus & compactus sit. Ego vero ea, quae ab aliquo sophista aut medico de natura dicta aut scrip-*

pta

pta sunt, minus censeo medica arti convenire, quam pictoria. Iudico autem de natura aliquid manifestum ac evidens cognoscere ex nulla parte aliunde contingere, quam ex medicina. Atque hoc tunc condiscere possibile est, ubi quis ipsam medicinam totam recte comprehenderit. — Atqui mihi necessarium esse videtur, ut omnis medicus de natura sciat, & omni studio annitatur, ut cognoscat, qualis sit homo ad ea, quæ comeduntur ac bibuntur, comparatus, & quid cuique ab unoquoque contingat ac accadat.

** de prisc. medic. §. 36.*

XXVIII. Apparet, ni fallor, quo sensu Hippocrates naturæ cognitionem, & qualem, in medico requirat, scilicet eam, quæ per experientiam seu collectionem effectuum, quos singula extra nos posita in corpus nostrum edunt, comparatur. Et hoc pacto simul intelligitur, quo iure veteres Hippocratem rationalis medicinæ principem laudare potuerint: scilicet quoniam primus fuit ex iis longe clarissimis auctoribus, illius medicinæ partis, quæ victu morbos curat, qui, ut CELSVS * perite scribit, *etiam altius quadam agitare conati, rerum quoque naturæ sibi cognitionem vendicauerunt, tamquam sine ea trunca & debilis medicina esset.* Dico autem, præeunte Celso, rationes a medico requisitas fuisse olim tantum in parte illa, quæ victu morbos curat, seu diætetica, easque tantum ab effectu singulorum, quæ vel intra corpus assumuntur, vel corpus exterius afficiunt, petitas.

** præfat. libr. I.*

XXX. Adeoque Hippocrates a philosophia medicinam separavit hoc sensu, ut nihil voluerit ex philosophia ad medicinam a priori discendam adferri: ratio-

E c 3

nalis

nalis autem medicinae diæteticae auctor illo dicitur intuitu, quod ex ipsis phaenomenis, quæ praxis quotidiana suppeditat, colligendam esse philosophiam naturalem medico utilem & necessariam suos admonuerit, & exemplo optimo in hoc studio præiuerit. Atque adeo physica Hippocratis doctrina nihil fuit præter collectionem obseruationum, per experientiam cognitarum, de effectibus rerum extra nos positarum, corpus nostrum, si vel intro sumta sunt, vel quocunque modo nos affecerunt, iuuandi vel lædendi viribus instructarum. Omnem autem speculationem, hos fines excedentem, inutilem medicinae censuit, & ad sophistas amandauit.

CAP. II.

De dogmatibus Hippocratis physiologicis.

CONSPECTVS.

<i>Hippocratem faciunt magnum anatomicum, circuli que sanguinis probe gnarum. I.</i>	<i>Quid de generationis negotio docuerit. XVI.</i>
<i>Quibus argumentis hoc contendant. II. III.</i>	<i>Feminis æque ac viris semen tribuit. XVII.</i>
<i>Sed multis difficultatibus premitur hoc assertum. IIII.</i>	<i>Quomodo formationem fœtus proposuerit fieri. XVIII.</i>
<i>An hominum cadauera secuerit. V. VII.</i>	<i>Originem hominis ex ovo intellexit. XIX. XX.</i>
<i>Urget naturæ cognitionem. VIII.</i>	<i>Quid de nutritione & articulatione fœtus docuerit. XXI - XXIII.</i>
<i>Quid vero naturam dixerit obscurissimum est. X. XI.</i>	<i>Quando fœtus articulari incipiat. XXIIII.</i>
<i>Obiter de atheismo Hippocrati imputato. XII - XIII.</i>	<i>Quam partus tempestiui causam dederit. XXV.</i>
<i>An naturam Hippocrates intelligat animam rationalem. XV.</i>	<i>De partus tempore. XXVI.</i>
	<i>An utrum humanum Hippocrates probe cognouerit. XXVII.</i>

Speci-

Specimen dubium medicinae forensis. Pulsus arteriarum causam non assequutus est. XXX.

De arteriis, venis nervis aliisque Quid spiritus nomine intellexerit. parum distincte loquitur. XXVIII. XXXI.

I.

Quo vero melius cognoscamus qualis & quantus Hippocrates fuerit, iuuabit ipsum, secundum medicinae singulas partes, considerare. Faciamus ab anatomes doctrina initium, in qua quidem disciplina perhibetur adeo omnia ad vnguem perquisuisse, ut & sanguinis circulationem eum probe cognouisse LINDENIVS,* alique, operose contenderint.

* qui nouem supra viginti disputationibus publicis id demonstrare conatus est, teste *Almelouenio in inuent. nouantiq. §. 28. p. m. 226.* Rarissime eas venales exponi idem testatur. Mihi videre illas nondum licuit.

II. Maxime vrgent quod Hippocrates, vbi de sanguine sermonem habet, saepe meminerit alicuius *αἵματος*: quo eum manifeste designare circulum sanguinis contendunt, quoniam iugem sanguinis motum ab internis ad externa, & e diuerso, hoc est a centro ad circumferentiam, inculcat. At vero nemini Hippocratem sine prauiudicio legenti obscurum esse potest, quod statuerit quidem dari fluxum & refluxum sanguinis: non autem illum a corde per arterias in venas, perque has ad cor reditum, sed per easdem semper venas, euripi in morem, fieri illum circulum intellexit: ut iam olim docuit ARCHIBALDVS PITCARNIVS.*

* Apud MANGETVM in *theatr. anatom.*

III. Eodem fine adducunt quod obseruauerit Hippocrates arterias a corde deduci, earum, ut & venarum truncos ad cor esse maximos, &, ut accuratum virum agnoscas, valuularum ad cor positarum cognitionem ipsum commendasse. At vero ut de valuulis obici posset

set earum mentionem non nisi in libro manifeste spurio fieri: sic reliqua ita comparata sunt, vt ab eorum cognitione aut professione ad cognitionem circuli sanguinis quicquam concludere nequeamus; quum manifestum sit etiam illos, qui circulationi ab Harueo propositæ acerrime contradixerunt, hæc omnia nouisse & docuisse.

III. Concipi autem mente nequit, qui fieri potuerit vt tam nobile dogma Hippocratis, si omnino tam notum scholæ eius fuit, quemadmodum contenditur, adeo cito aboleretur vt Polybus, discipulus, gener & successor Hippocratis, vt GALENVS* testatur, maxime genuinus, quique in nulla re ab ipso discessit, propalauerit a vero alienissimam doctrinam, de quatuor venarum paribus a capite ortis, atque per totum corpus diffeminatis, quam ARISTOTELES** benignius excusare non potest, quam ea coniectura, quod veteres venarum vias non nisi in extenuatis corporibus, vbi per cutem transparent, obseruauerint. Eadem vero doctrina totidem omnino verbis in Hippocrateis monumentis hodieque bis*** legitur: ætate vero Galeni etiam ter omnino exstabat: quo eodem teste discimus fuisse sua adhuc ætate medicos, qui se tum demum genuinos Hippocrateos existimarent, si inani & falso isti dogmati pertinaciter adhererent.

* *procem. comment. I. in de natur. hum.*

** *hystor. animal. III. cap. III.*

*** *de natur. hum. §. XX. pag. 275. de venis §. XI. pag. 300. edit.*

Linden. tertium locum in secundo de diæta libro exstitisse Galenus indicat.

V. Possemus certo adserere Hippocratem hominum cadauera dissecauisse, si probari posset *librum de venis* esse genuinum. In eius enim principio hæc leguntur: *semen velut fauus ab utraque vesicæ parte est.* Sed iam dudum GALENVS* illum catalogo τῶν ἀποφανῶς νόθων, manifeste
spurio-

spuriorum non obscure inseruit: & Galeno antiquior Erotianus plane ignorauit.

* *de placitis Hippocr. & Platon. lib. V. pag. 300.*

VI. Videtur clare colligi ex fine libelli *de ossium natura* Hippocratem ossa hominum tractasse, & forte skeleton, vt hodie passim fit, vel ipsum possedisse vel saltem alicubi vidisse. Sed si recte consideremus libellum incertissimæ auctoritatis, apparet totam illam particulam a recentiori quodam auctore esse appositam, vt corrigeret quod breui ante de spinæ viginti ossibus male fuerat traditum.

VII. Nec solus hic locus est qui, obiter inspectus, ad sceleta apud Hippocratem quærenda nos inducere queat; sed conantur aliqui eadem, in subsidium vocato PAUSANIA,* ipsi vindicare. Sed omnino apud Pausaniam nihil dici, quod ad skeleton referri debeat; alio loco fusius disputauimus.**

* *Libr. X. cap. II. pag. 803.*

** *hisor. anatom. Specim. I. §. XXVI. vbi & alius Hippocratis locus expenditur.*

VIII. Nihil itaque vereor profiteri de Hippocrate me nondum conuictum & certum esse quod homines dissecuerit: quum nec in scriptis certa ac indubia argumenta occurrant, nec videam qui potuerit Hippocrates superare illa impedimenta, quæ omnibus Græcis, humana corpora secturis, obiecta erant, quæque supra attigimus.

VIII. Plura de Hippocratis anatome non addo & commode progredior ad physiologiam eius. Vrget scilicet quam multis locis, principium in medicina addiscenda esse debere cognitionem naturæ: sed oppido obscurum est quid naturam dicat. Videtur autem commu-

F f

nissima

nissima acceptio esse illa, quæ conformationem & constitutionem corporis, quoad singulas partes, denotat. Sic quando Hippocrates libelli de locis in homine proœmium absoluit & nunc tractationem instituere vult; ita sermonem orditur: *Ceterum natura corporis, principium sermonis in arte medica.* Hanc expositurus statim incipit, initio a capite ducto, naturalem structuram & conformationem partium exponere. Eodem modo procedit, vbi de articulis spinæ* constitutum est agere. *Oportet autem, inquit, spinæ naturam, qualis est, noscere.* Et deinceps structuram eius anatomice exponit.

* lib. de articul. §. 41.

X. Atque his quidem locis apparet Hippocratem ad naturam maxime referre corporis structuram, adeoque eam disciplinam, quæ hanc scrutatur, impense commendare: veruntamen non vltius, quam ad practicam vtilitatem pertineat: quod quidem clarius innotescit ex libro de *vetere medicina*,* vbi philosophos quosdam ac medicos longius euagatos coarguit, distinctionemque inter physiologiam medicam & philosophicam satis clare vrget. Sed illum locum iam supra** vidimus, vbi quærebat quomodo intelligendum sit quod Hippocrates medicam disciplinam a philosophia primus separauerit.

* *textu XXXVI.* Et quoniam hic liber est ex illis, quos aperte spurii annumeravit Mercurialis, conferri meretur libri de *natura humana* initium, vbi in eundem sensum Hippocrates loquitur: de huius autem libri genuinitate, nemo, quod sciam, dubitauit.

** *Señ. III. cap. I. §. 28.*

XI. Naturis Hippocrates passim tribuit, quod sint morborum medicatrices. Hoc adsertum variis, vt quisque hypothese suæ conuenire arbitratus est, expositionibus variū tentauerunt & ad sua placita rapuerunt. Ego vero

vero ingenue fateor me nondum clare intelligere quænam fuerint notiones illæ, quas Hippocrates de naturis medicatricibus habuerit: præsertim quum ad hanc rem elucidandam longiori disputatione opus sit, qua quæri & declarari debet quid Hippocrates de anima humana senserit, quidque sit calidum illud innatum, quod ab ipso scholæ medicæ acceperunt. Quo minus vero ad illam descendam, quæque olim de hoc argumento meditatus & commentatus sum, nunc proferam, deterret me tum ipsius argumenti huius, prolixum sermonem postulantis, amplitudo, tum illa incertitudo de genuinis monumentis Hippocraticis, de qua antea conquestus sum.

XII. Multo minus immorari placet illi quæstioni, vtrum Hippocrates de DEO recte senserit? quum ad medicinæ historiam parum faciat. Præcipuus certe locus ex quo vir Illustris D. NICOL. HIERONYMVS GVNDLING ostendit cum Heraclito communem errorem animo fouisse Hippocratem, desumptus est ex libro qui *de principiis*, vel, secundum alios, *de carnibus* inscribitur, quem Mercurialis tertiæ classi, illorum scilicet qui Hippocratem auctorem non habent, adiudicauit. Et quum ipso principio libri auctor profiteatur se communem hypothesein aliquam nunc stabilitum ire: in eo repugnat sane alii adserto Hippocratis quasi characteristico, quo medicinam hypothesei non indigere contendit; illique communi veterum de Hippocrate traditioni, quod philosophiam a medicina seiunxerit.

XIII. Sunt quidem alia in scriptis Hippocrateis, præter modo indicatum, loca, quæ trahi in hunc sensum posse videntur, sed non æque clara: quibus excusationem meliorem non inuenimus, quam, quod ingenue fatendum est, Hippocratem, vt hominem pagannum, eximi non posse communi illo elogio, quo omnes

philosophi veteres comprehenduntur, scilicet Paulino, quo vixisse dicuntur *ἀθεοὶ ἐν τῇ κόσμῳ*. Nam quum oppido pauci, si modo quisquam illorum, effugerint illum scopulum, ad quem hærentes Deum materiæ confunde-
bant, ipsumque animam mundi statuebant: apparet quam late illud falsæ philosophiæ venenum fuerit dispersum.

XIII. Ceterum absit vt Hippocratem professis atheis annumerari sinamus. Tot insunt scriptis eius documenta, quæ pietatem, quanta in hominem paganum cadere potest, summam spirant, vt iniustissimi simus oporteat, si ipsum alio sensu, quam qui calamitosam conditionem inuoluit, id est homini sine concursu reuelationis nullo pacto discutiendam caliginem, hac accusatione onerari vellemus.

XV. Sæpius mirari subit aliquos nostri æui scriptores, qui Hippocrati tam sollicitè vindicare student illam hypothesein, quæ animam hominis rationalem & naturam idem esse statuit. Si clarissime demonstratum id dederint, nihil aliud, opinor, consequentur, quam vt se impietatum Spinozismi suspectos spontanea confessione reddant. Sed & difficillimum puto illum consensum Hippocratis euincere: supponit enim hæc demonstratio vt prius Hippocrati vindicetur eadem idea animæ rationalis, quam nos habemus: quod quidem non facillimum factum existimo.

XVI. Sed iuuabit dogmata quædam Hippocratis physiologica propius intueri, sumto ab iis, quæ de hominis generatione tradita leguntur, exordio. Et quoniam longum esset singulorum adsertorum genuinitatem hic examinare, testimonia vbi exstent accurate indicasse mihi nunc sufficiet. Semen* viri docuit provenire ab omnibus corporis partibus, tam solidis quam mollioribus &
humi-

humidis: ita vt id quod robustissimum est secernatur. Illud vero secretum ab omnibus partibus, præcipue vero a capite, ad medullam spinalem confluere, hinc ad renes, viis ab vrinariis quidem diuersis, sed contiguis, per venas deferri; per ipsos testes autem, beneficio neruorum tenuium ac crebrorum, in pudendum deduci. Hos neruos, dum aliquantulum teruntur, calefcere ac impleri: hinc humidum in corpore calefcere, diffundi, a motu conquassari ac spumescere.

* *de genitura, Sis quinque prioribus ed. Linden.*

XVII. Feminas* non minus viris semen emittere: quod si cum virili mixtum in matrice retineatur, conceptionem fieri docet: si effluxerit, irritum esse coitum. Ceterum in masculo & femina genituram esse femineam & masculam: quod si igitur ab vtrisque fortius semen emittatur, masculum concipi: si debilius femininum.

* *ibidem Sis quatuor posterioribus.*

XVIII. Vtraque vero genitura* vtero retenta ibidem miscetur, coaceruatur & crassa per calorem redditur: deinde spiritum concipit, vtpote in calido existens, & matre respirante. Vbi vero spiritu repleta est, viam hic ipse sibi foras facit, & per mediam genituram erumpit. Quum autem spiritui calido via foras facta est, rursus alius frigidus a matre inspiratus subit: atque sic per vices spiritus omni tempore emittitur, nouusque attrahitur per fissuram, vnde nutritur. A spiritu hoc inflata genitura pelliculam acquirit: circumtenditur enim quod forinsecus circum ipsum est, continuumque euadit, vtpote viscosum existens, quemadmodum panis calefcens & inflatus eleuatur: qua parte vero inflatur, isthic pelliculæ species excitatur & consistit. Per illam tamen pelliculam, quæ ad paucitatem & rotunditatem redactam genituram includit, spiritui transitus extra introque permittitur.

* *de natura pueri Sis quatuor prioribus.*

F f 3

XVIII.

XVIII. Vnde hoc didicerit non dissimulat.* Ob-
tigisse enim sibi conspiciendam genituram sex dierum, a
matrice feminae cantriciis elisam, quam conspexit *velut*
si quis ovo crudo externam testam circumcirca adimat,
in interna vero pellicula inclusus liquor pellucescat -- ru-
ber erat liquor & rotundus. In pelliculis vero fibrae quæ-
dam albæ ac crassæ inesse videbantur -- iuxta medium
vero tenue qui eminebat, quod mihi umbilicus esse videba-
tur, & per illum sane spirationem extra & intro primum
facere apparebat.

* Ibidem §. 4.

XX. Atque hæc sunt verba, quibus doctissimus AL-
MELOVEENIVS* putat probari posse veteribus vesiculas
illas feminales, quæ ova ab hodiernis medicis vocitan-
tur, descripta & cognita fuisse, etsi tam exactam, qua-
lem nos habemus, fuisse cognitionem minime contendi-
t. Quod eo libentius concedimus, quum ipsemet
Hippocrates deinceps** ad experimenta, in ovis a galli-
na incubatis instituenda, diserte prouocet.

* Inuent. nou - antiq. §. XV.

** Ibidem. §. 35. 36.

XXI. Quomodo conceptus foetus nutriatur, ex
his eius verbis colligetur:* *Sanguis a toto corpore mulie-*
ris descendens in orbem forinsecus pelliculam circumstat,
simulque cum spiritu sanguis intra per pelliculam trahitur
qua parte perforata est, congelaturque & futuro animali
augmentum prabet. Cum tempore autem aliæ pelliculæ in-
tra primam pelliculam tenues & multæ circumtenduntur,
eo modo quo prima pellicula facta fuit. Sunt autem &
hæ ab umbilico protensæ & inter se mutua ligamenta ha-
bent. Quum vero iam hoc factum est, ex descendente
a matre sanguine & congelato (πηγνυμένου) caro fit.
Juxta

Iuxta mediam autem carnem umbilicus exit, per quem spirat ac alimentum & incrementum capit.

* *Ibidem §. 5.*

XXII. Dictam modo carnem, id est prima foetus rudimenta, temporis progressu augescentem, a spiritu articulari docet, & abire in hac vnum quodque simile ad simile, densum ad densum, rarum ad rarum, humidum ad humidum, & vnum quodque in propriam regionem, iuxta cognationem ad id a quo genitum est, ita vt quaecunque a densis genita sunt densa euadant, quaecunque ab humidis, humida fiant: & reliqua iuxta eandem rationem procedant. Hæc vero vt eueniant omniaque inter se coarticulentur, spiritum (*πνεῦμα*) efficere. *Nam inflata disparantur omnia*, inquit, *iuxta cognationem.* Quod oraculum vt melius intelligamus, experimentum instituere iubet, quo inflationis effectus a spiritu in oculos incurrat. Scilicet vesicæ iubet fistulam alligare, & per hanc imittere in vesicam terram & arenam & plumbi tenuia ramenta, insuperque infusa aqua in fistulam inflare: quo futurum pollicetur primum quidem vt illa aquæ permisceantur, deinde vero temporis progressu inflata secedant, abeatque plumbum ad plumbum, arena ad arenam & terra ad terram.

* *ibid. §. octauo & nono.*

XXIII. Quod si cum his ex vno libro adductis alia Hippocrati tributorum librorum loca * contuleris, facile colliges spiritus efficaciam ad articulationem illam peragendam latius patere: neque solum aerem, quatenus miscet & quasi conturbat humorum massam, considerari debere: verum etiam quatenus est ignis & aquæ vehiculum, & cum ipso anima irrepit, & in corpore sensim augetur.

* *vide locum insignem de dieta I. §. 18. 19. qui liber, ex Mercurialis censura, ad illos pertinet, qui non ab ipso quidem Hippocrate*

pocrate profecti, sed ad sensum & dogmata eius a filiis vel discipulis elaborati sunt: vt & ipse ille *de natura pueri*, ex quo superiora retuli, nuncque referre pergam.

XXIII. Hanc coagmentationem * & coarticulationem incipere statuit in femella quidem, vt longissime, quadraginta duobus a conceptione diebus: in masculis vero, vt longissime, triginta: atque pro eo etiam purgationes a partu tardius aut citius perfici, vt puerpera vel filium vel filiam enixa fuit.

* *de nat. puer. §. X. & XIII. XIII. Conf. de diet. I. §. 19. vbi aliqua differentia notatur, forte librariorum culpa in codices introducta. Causa, cur non omnes foetus æque cito exornentur & discriminentur, hoc loco adiicitur: prout singuli & ignem & alimentum fuerint nati.*

XXV. Cur foetus decem mensibus exactis in lucem edatur*, causam adsignat defectui nutrimenti: quem sentiens foetus calcitret membranasque disrumpat: quod iterum exemplo pullorum volatiliū ex ouis exclusorum comprobatur.

* *de nat. puer. §. 40. 41.*

XXVI. Vt partus legitimus beneque vitalis fiat, requirit*, vt foetus periodum xxxx. dierum in vtero septies exegerit: quo tempore nati satis censentur robusti, vt plerique eorum possint superuiuere. Sed & tolerabilem esse partum septimestrem, scilicet qui diebus clxxxii & paulo plus dimidio diei exactis, in lucem editur: quorum aliqui durare obseruantur. Scilicet septem mensibus exactis ad perfectionis principium foetus peruenit, & pelliculæ, in quibus ab initio nutritus fuit, quemadmodum in frugibus spicarum membranæ, laxari incipiunt. Quod si vero contingat, vt illo tempore foetus validius se mouere & exitum querere incipiat: neque tamen separandis & perrumpendis membranis sufficiat, delassatum illum ægrotare & quiete per quadraginta dies indi-

indigere. Quod si vero contingat ante exactum hoc refectionis tempus partum fieri octimestrem; talem negat posse esse vitalem. Optime autem cum foetu agi, si nec nono mense prodeat, sed iterum xxxx diebus delitescat.

* *libris de partu septimestri & octimestri.* Quisquis accuratius hæc & ad calculos reuocata noscere cupit, adeat PROSPERI MARTIANI in hos libros annotationes, vel aliorum, qui de hoc argumento ex instituto scripserunt, lucubrationes. Valde autem multas calamitates & rixas inter homines hoc nudum, nullaque idonea ratione suffultum, Hippocratis placitum attulit, postquam veteres Icti illud satis inconsulte arripuerunt, ipsique legis auctoritatem addiderunt. Sed hodie forte nemo superest, qui tam male fundatæ sententiæ amplius adhæreat.

XXVII. Quando rationem dare nititur, qui fiat, vt ab vno coitu gemelli nascantur, hanc adducit*: *Vteri sinus frequentes & curuos habent, alios remotiores, alios propinquiores pudendo*: quod quidem anatomici considerent, quam recte sit dictum de humano vtero: nobis iam non licet esse prolixioribus.

* *de nat. pueri §. XXXXIIII.*

XXVIII. Quærit etiam, qui fiat, vt nati modo huic modo alteri parenti similes sint: cur quidam coniuges plerumque filios generent, alii filias: de quo referre magis forte curiosum esset quam vtile. Non possum tamen, quin occasione hac ex diuo HIERONYMO* adducam Hippocrateum quid, de quo iam non memini me in scriptis eius quicquam legere. Sic autem habet: *Scriptum reperitur in libris Hippocratis, quod quedam suspitione adulterii fuerat punienda, quum pulcerrimum peperisset utrique parenti generique dissimilem, nisi medicus memoratus questionem soluisset, monens querere, ne forte talis pictura esset in cubiculo: qua inuenta mulier a suspitione liberata est.* Memorabilis videtur locus, quoniam, mihi saltem, nondum occurrit antiquius vesti-

G g

gium

gium medicinæ forensis, quam quod in hac narratione satis clarum conspici existimo.

* *Quæst. Ebraic. in Genesin pag. 222. edit. Froben.* Historiam haud multum dissimilem legimus apud GALENUM de *theriac. ad Pisonem*. Is vero antiquam vocat historiam, sed Hippocratem auctorem non nominat. Confer, si placet, IOAN. BAPTIST. SYLVATICI *histor. medicin. VI.* qui ex Galeno eandem repetit, sed nec ipse se apud Hippocratem legisse aliquid de eo memorat.

XXVIII. Hæc paulo latius edisserere visum fuit, ut specimen physiologiæ Hippocraticæ darem: nunc brevius strictiusque nonnulla attingam. Ante omnia notandum est, sæpe apud Hippocratem vno generali nomine diuersas res designari: cuiusmodi sunt vocabulum φλέψ, quod non solum *venam*, verum etiam *arteriam*, quin omnino *neruum* denotat; quemadmodum nobis plene persuadent multa exempla, quæ quidem desideranti suppeditabit doctissimus & Hippocratis omniumque antiquorum medicorum studiosissimus IO. ANTONID. VAN DER LINDEN. * Non minus late patet significatus vocabuli νεῦρον, quod *neruum* exponimus, quo designantur aliquando nervi illi, quos nos hodie vocamus, verum sæpissime ligamenta & tendines. Quin ipsum vocabulum αἷμα non idem ubique valet, sed aliquando etiam pro pituita, seu sero, quam nos hodie lympham vocamus, accipitur. **

* *Medicin. physiolog. cap. XVI. pag. 819. seqq.*

** docet hoc exemplum, quod de glandulis §. I. legitur, ubi in descriptione earum commemorat quod φλέβας, vasa crebra habeant, si vero disseces, sanguis largus erumpit, αἱμορραγίῃ λάβει, specie albus & velut pituita, οἷον φλέγμα. Qua occasione notamus veteribus aliquem subinde sermonem esse de sanguine albo. HOMERVS *Iliad. l. v. 340. & 416.* diis immortalibus talem tribuit. Apud PHILOSTRATVM de *vita Apollon. Tyan. Lib. III. 27.* adducuntur Indi sapientes, qui Apollonium docent margaritas oriri ex sanguine albo ostrearum erythræi maris.

Et

Et forte pretium, quod hominum æstimatio margaritis imposuit, non minima ex parte debetur persuasione isti, quod originem immortalæ naturæ non dissimilem nactæ sunt. Forte etiam antiquiores Aegyptii de sanguine albo aliquam doctrinam habuerunt. Docet enim CHAEREMON Stoicus, a D. HIERONYMO *aduers. Iovinianum II. pag. 78. 79.* citatus, credidisse Aegyptios sacerdotes lac esse sanguinem colore mutato. Præsens vero Hippocratis locus persuadet vel ductum quemdam excretorium, forte pancreatis, vel vas lymphaticum discessum auctori libri observationem illam suppeditasse.

XXX. Quid de arteriis cognitum habuerit, docere potest sequens locus: *Alia duæ venæ iuxta tempora feruntur, in medio temporum & aurium, quæ premunt oculos & semper pulsant. Solæ enim hæ ex venis sanguine non rigantur: sed auertitur ex ipsis sanguis. Qui autem auertitur influenti occurrit, & qui auertitur, volens discedere, qui vero superne influit volens infra procedere, hic impelluntur ac diffunduntur, ac mutuo circumagitantur & pulsus venis exhibent.*

* de locis in homin. §. 6.

XXXI. Nihil frequentius est apud Hippocratem mentione spirituum, ut partim ex antecedentibus patebit. Sed obscurissimum est quid spirituum nomine denotare velit. Certe fluidum illud nerueum, cui nostro æuo id nominis tribuitur, non possumus Hippocrati secure tribuere, quum de cerebro parum vero consentanea apud ipsum legamus. Vtitur autem diuersis vocabulis ad spiritus designandos. Modo enim πνεῦμα, modo πνοήν, alio tempore φύσιν vocat spiritum, & singulis in negotio tam sanitatis quam morborum partes suas tribuit. Ex plurium locorum consideratione videor mihi intelligere, spiritus Hippocrati designare frequentissime aeream quandam substantiam, respirando in corpus attractam, eiusque omnem substantiam intime subeuntem, ipsique se permiscentem: de quo plura cupien-

G g 2

prien-

piensem remitto ad doctissimos viros ANVTIVM FOESIVM,*
IOAN. GORRAEVN** & FR. VALLERIOIAM:*** vt & Hip-
pocratis commentatores.

* in Oeconom. Hippocr. vocibus πνεῦμα, ψυα.

** in definit. medic. voce πνεῦμα.

*** in locis medicin. communibus libr. I. cap. 16. quo loca Hippo-
cratis vno intuitu considerare licebit.

CAP. III.

De pathologia & prognosi Hippocratis.

CONSPECTVS.

Hippocrates alicubi videtur omnes morbos a flatibus deducere. §. I.	Quid veterum diligentia in pathologia praestiterit. XVIII.
Exempli loco datur pathologia februm intermittentium. II-V.	Historiam morborum recte condere allaborarunt. XX.
Sed alibi febres ad humores, seorsim bilem, refert. VI.	Exitus singulorum adnotarunt. XXI.
Apoplexia & hydropis generatio secundum Hippocratem. VII.	Hinc orta est doctrina de crisi- bus. XXII.
Nec non morbi sacri. VIII. VIII.	Et diebus criticis. XXIII.
A quo Hippocrates causam diuinam excludit. X.	Quorum rationes scrutari Hippocrates supersedit. XXIII.
An omnino Hippocrates negauerit Deos inducere homini morbos. XI. XII.	Origo huius dogmatis ad Pythagoram & Aegyptios refertur. XXV.
Quid τὸ δῆλον in morbis dixerit. XIII. XIII.	Cur nobis crismus observatio in ple- risque non respondeat. XXVI.
An astris aliquid in hoc negotio tri- buerit. XV.	Crisium doctrina aliorumque signo- rum observatio inseruiebat prognosi formandae. XXVII.
Aeri, aquis, locis plurimum adscri- psit. XVI.	Pulsuum signa Hippocrates parum attendit. XXVIII.
Nec minus quotidiano victui. XVII.	Plura ex vrina aliisque excretis ob- seruauit. XXVIII.
In causis morborum proximis dete- gendis parum profecit. XVIII.	Denique nihil quae in egroto sunt, vel ab eo fiunt, neglexit. XXX.
- Neque

Neque tamen nimium his tribuit. Vnde factum videtur vt signorum do-
 XXXI. strina ex eo magis coleretur.

Quamquam non deerant Hippocrati XXXIII.
 in hoc valde dissimiles. XXXII.

I.

Atque, vt hinc ad pathologiam transeamus, flatibus, *Φύσαις*, tantum tribuisse videtur vt plerorumque, si non omnium, morborum causas inde deducere ausus sit, peculiari libro* de hoc argumento conscripto. Ex quo clarissime patet id quod extra corpus aer vocatur, idem intra corpus delatum flatus & spiritus auctori vocari.

* videatur libri de flatibus conclusio, quæ hunc in modum scripta est: *hactenus morborum omnium causas flatus esse demonstravi: id enim a principio facturum me receperam.*

II. Quò vero facilius intelligatur pathologia Hippocratis flatulenta, videbimus quo pacto febrium intermittentium generationem describat.* Supponit has euenire hominibus mala diæta vtentibus, id est, vt ipse explicat, cibos potusque iusto plures & varios adsummentibus. *Cum multorum autem, inquit, ciborum ingestione necesse est & multum spiritum ingredi. Omnia enim quæ eduntur & bibuntur spiritus corpori inferunt, aliquando plures, aliquando etiam pauciores. Id autem inde manifestum fit, quod plurimis post cibos & potus eruptiones euenire solent, sursum excurrente nimirum aere incluso, ubi bullas, quibus inclusus fuerat, pererruperit. Ventriculo adsumtorum & spirituum copia sic extento, ipsa multitudine exitum remorante, cibi potusque diutius restitant & alius inde clauditur: quo facto per uniuersum corpus permeant flatus, sanguineque plenas corporis partes maxime petentes, eas friges faciunt: friges factis autem his locis, unde fontes & radices sanguinis prodeunt, per uniuersum corpus horror consequitur: quantoque ma-*

G g 3

iori

iori impetu multitudinis & frigiditatis ipsi flatus prae-
cellerint, tanto maior fit & horror. Cum horroribus autem &
tremores corporis accidunt, sanguis enim praesentis hor-
roris timore perculsus concurrit, ac penetrat per omne corpus ad
locos maxime calidos: decedente itaque ab extremis corporis
partibus sanguine viscera & carnes contremiscunt -- -- &
inflammantur.

* de flatibus §. 9. 10. 11.

III. Quo autem pacto post horrorem & frigus ca-
lor insurgat, tandemque corpus in sudores exsoluatur,
ex eodem fundamento deducit.* Quando autem, in-
quit, congregatus fuerit cumulatim plurimus sanguis, ca-
lescit rursus ipse aer, qui antea sanguinem in frigidauit. Ni-
mirum a calore multo victus accensusque ac velut igneus
factus, per omne corpus calorem spargit, cooperante ei in
hoc etiam ipso sanguine. Liquefit ergo quicquid ignea vis
illa attigerit, fitque inde spiritus. Qui cum ad corporis
meatus irruerit, sudores fiunt; siquidem spiritus compa-
ctus in aquam transmutatur, & per meatus penetrans ex-
tra prorumpit, eodem plane modo, quo a feruentibus aquis
vapor eleuatur, si obstaculum habeat, ad quod impingere
oportet, condensatur, guttaeque destillant ab his corpori-
bus, quibus vapor ipse fuit impactus.

* c. 1. §. 12. 13.

IIII. Ne vero aliquid desit pathologiae huic, et-
iam pandiculationum & oscitationum in paroxysmi ini-
tiis, ut & capitis doloris rationes ex supposita flatulentia
reddit.* Oscitationes, inquit, praecedere solent febres:
siquidem multus aer coaceruatus, cumulatim superna pe-
tens, commouet ac diducit os, quum per hoc facillimus ei
exitus pateat. Quemadmodum enim ab aquis in lebetē
feruentibus vapor multus eleuatur: sic & corpore calefacto
penetrat per os aer conuolutus & quadam vi erumpens. Ce-
phalalgiae vero rationem ita reddit: Sanguinis transitus in
capite magna angustia coarctantur: repleti enim sunt multo
aere:

aere: cuius abundantia & conclusio dolorem excitant in capite. Sanguis enim ipse natura calidus existens, vi co-actus per angustam viam transire celerrime non potest, quum multa impedimento sint obstacula & oppilationes, quapropter etiam pulsus fiunt circa tempora.

* ibidem §. 12. & 13.

V. Vidimus theoriam febrium ex libro Hippocrati tributo, si non iuste, tamen antiquissimo: & forte tam bene coherentem, ut cum multis, hoc sæculo, μετὰ πολλῆς φαντασίας, proditis, de prerogativa certare posse videatur: præsertim cum Britannos & Batauos quarundam assertionum patronos acerrimos, viros doctissimos & orbi notissimos, habeat: ut de nouitatis etiam gratia, post tot medici dogmatis μεταμορφώσεις, gloriari posse videatur forte non paucis. Sed ingenuum historicum non decebit dissimulare quod liber *de flatibus*, ex quo iam retulimus, Mercurialis quidem iudicio, sit ex illorum numero, quos ipsemet Hippocrates non perfecit: doctissimi autem & optimo iudicio cuncta proferentis D. D. CLERICI sententia pariter reponatur in illorum censum, qui ad Hippocratem minus secure referri possunt.

VI. Accedit huc quod Hippocrates aliis in libris, de quorum genuinitate minus dubitatur, febrium generationem potissimum in humores, & seorsim in bilem, reiciat. Instar omnium videatur liber *de natura humana*,* ubi sic scribit: *febres plurimæ a bile fiunt. Species ipsarum quatuor sunt, continens, quotidiana, tertiana, quartana.* Quo pacto autem hæc generatio intelligenda sit, & quod hæc maxima sit germana Hippocratis doctrina, legatur, si placet, apud PROSPERVM MARTIANVM.**

* §. XXVII. seqq.

** in Hippocrate explicato ad l. c. p. m. 18. seqq. Adde locis ibi citatis de affect. §. XI. de victu acut. §. XXXIII.

VII. Vno

VII. Vno vel altero specimine pathologiam Hippocratis porro illustrabimus. Apoplexiæ generationem in nullo genuinorum scripto inuenio traditam, sed in libro *de glandulis*,* quem classi quartæ Mercurialis tribuit, hanc inuenimus doctrinam: *Cerebrum si rodatur, multam turbationem sustinet, mens desipit* (αφρονεία, non intelligit,) & *cerebrum conuellitur, totumque hominem trahit, qui in se ipso vocem non edit, ac suffocatur: atque huic affectioni apoplexiæ nomen est.* Hydropis generationem sequentem in modum** exponit: *Procedit potus in ventriculum, & ubi expletus est, splen de ipso suscipit, & distribuit ad venas & ad omentum & in decliue deorsum, & in scrotum & ad crura pedesque.* Si vero ex aqua multa morbus obortus fuerit, procedit de ventriculo, & semper ad splenem venit de potu, ubi homo biberit. *Contingit autem in hoc morbo -- -- ut vesica & ventriculus non iusto modo excolant, neque conueniente dieta homo utatur.* At splen subagrotans a ventre de potu trahit. Morbo autem suborto scrotum pellucidum fit, clauicula vero & collum & pectora attenuantur: collquantur enim ab hoc morbo, & humor ad ventriculum defluit, & infernæ partes aqua plenæ sunt.

* J. XL. p. 419. ed. Lind.

** de morbis IV. §. 32. 33.

VIII. Morbi sacri causam cerebro adscripsit,* quod idem aliorum maximorum morborum causam esse asserit. Cerebrum membranæ interpositu in dextram & sinistram partem diuidi: illudque subire duas venas, alteram ab hepate, alteram a liene. In hanc aliene venam spiritus attracti copiam deferri, sicque cerebro suppeditari: ex quo clarum est Hippocratem arteriam intelligere; etsi obscurum manet, cur a liene arteriam deriuarit. Habere autem cerebrum suas expurgationes, quæ pro eo, ac vel nimis parce vel copiose, in hanc vel illam partem fiunt, ibique decumbunt, morbos ingenerant. Optimum esse
si pi-

si pituita superflua ad superficiem corporis deponatur: quibuscunque enim pueris erumpunt ulcera in caput, & in aures, ac in reliquum corpus, & qui saliuosi fiunt ac mucosi, hi ipsi progressu atatis facillime degunt. — Qui vero mundi sunt & neque ulcus ullum, neque mucus, neque saliuua vlla prodit, neque in uteris purgationem fecerunt, talibus periculum imminet, ut ab hoc morbo corripiantur. Si igitur pituita frigida descendat ad dictas venas, homo mutus fit & suffocatur, & spuma ex ore effluit, & dentes constringuntur & manus conuelluntur & oculi distorquentur, & nihil sapiunt. Aliquibus etiam stercus inferne secedit.

* Libro de morbo sacro §. VII.

VIII. Quomodo vero singula hæc perpetiantur, deinceps enarrat.* Mutus quidem fit, quum pituita de repente in venas illapsa aerem excluderet. Quum enim accipit homo per os & nares spiritum, primum quidem ad cerebrum venit, deinde vero in ventriculum magna ex parte, pars etiam ad pulmonem, & pars ad venas. Ex his vero ad reliquas partes in venas dispergitur, & quantum quidem eius ad ventriculum venit, perfrigerat, & nihil aliud confert: idem & præstat, qui ad pulmonem venit. Qui vero ad venas peruenit aer, confert ad ventriculos ingressus & ad cerebrum; atque sic sapientiam & motum membris exhibet. Quare ubi fuerit exclusus a venis præpituita, eumque non susceperint, mutum ac desipientem (ἀφρονεα, sensu & intellectu priuatum, ut supra,) hominem reddunt. At vero manus impotentes fiunt ac conuelluntur sanguine quiescente, & dum non diffunditur velut solebat. Oculi quoque distorquentur aere a venis excluso, & constringuntur. Spuma vero ex ore, prodit ex pulmone. Quum enim spiritus non ingrediatur in ipsum spumescit & ebullit, velut emoriens. Stercus vero subit, dum violenter suffocatur. Suffocatur autem hepate &

Hh

ventre

ventre sursum ad septum transversum irruentibus, stomacho ventris concluso. Irruunt autem, quum tantum spiritus in os non ingreditur, quantum solebat. Calcitrant autem pedibus, quum aer in membris conclusus fuerit, & foras penetrare non poterit præ pituita, verum exsiliens per sanguinem sursum ac deorsum, convulsionem ac dolorem inducit, & propterea sane calcitrant. Porro omnia hæc patitur, quum pituita frigida defluerit in sanguinem calidum existentem; perfrigerat enim & sistit sanguinem. -- Deinde temporis progressu, quum pituitæ fluxus dispersus fuerit per venas, & admixtus sanguini, multo existenti ac calido, si sic superatus fuerit, venæ aerem suscipiunt, atque ita ægri resipiscunt.

* Ibidem, §. 8. Studio autem tam multa adscripti, quia simul physiologiam Hippocratis hic locus non parum illustrat.

X. Dum igitur has in corpore subsistentes causas inuenisse se putat Hippocrates, serio & grauius illos reprehendit, qui, hunc morbum aliis diuiniorum rati, sacrum illum adpellauerunt, & incantationibus magicis, certisque expiationibus, eradicare aggressi sunt. Apparet ex illo sermone ab aliquibus ad Apollinis Nomii iram relatum eum fuisse: alios matrem deorum causam eius perhibuisse: fuisse qui Neptuno aut Marti irascentibus illius causam adscriberent: alios denique qui Proserpinæ insidias, vel heroum insultus, accusarent. Tandem subiungit: * *Non tamen ego puto hominis corpus a Deo inquinari, sordidissimum scilicet a purissimo. Verum etiam si contingat ab alio inquinari aut quid perpeti, cupierit utique a Deo purgari ac purificari magis quam inquinari. Deus itaque est, qui maxima ac sceleratissima peccata purgat ac purificat & liberatio nostra existit.*

* l. c. §. IV. Non reticere hic possum vnde Hippocrates theoriae suæ tantum confidat. Nimirum §. 13. ita scribit: Cognouerit autem hoc ipsum quis maxime ex ouibus & præsertim capris hoc morbo correptis: caprae autem frequentissime corripuntur. Si enim capus

caput ipsarum dissecueris, reperies cerebrum humidum esse & sudore refertum, ac male olens. Et in hoc nimirum cognosces, quod non Deus corpus affligat, sed morbus. Sic vero se res habet etiam in homine. En anatomia, quæ hodie practica vocatur, rudimentum in schola Hippocratis.

XI. Commode progredimur ad indicandum quid in morborum causis designandis Hippocrates notatu dignum offerat. Et quoniam vidimus ipsum aperte negantem, quod DEVS morbum sacrum faciat: non iniuste quærere licebit an omnino nullum morbum a DEO excitari docuerit? Certe in libello, qui de virginum morbis inscriptus est, ridet illos, qui affectus earum hysterico-melancholicos Dianæ vel dæmonibus tribuunt, vatumque monitu donaria & sacrificia templis inferunt; potiusque suadet menstruum negotium expedire, & quantocyus nubere: ita enim fore ut grauiditas omnibus his malis finem afferat.

XII. Non alium in morem ratiocinatur, ubi de Scythis dicit* effœminatis, quod in gente sua tales magnopere colantur & obseruentur, quoniam persuasi sint Scythæ, causam illius affectus ad Deos esse referendam. Hippocrates autem profitetur: *mihî vero hi affectus diuini quidem videntur, sicut & reliqui omnes, neque vllum aliquem alio esse diuinorem aut humaniorem, sed diuinos omnes: Verum unusquisque eorum suam propriam habet naturam: neque aliquis citra naturam accidit.*

* de aeribus, aquis, locis §. 49. seqq. Agit de iisdem effœminatis scilicet eunuchis Scytharum, HERODOTVS lib. I. p. m. 23. ed. Camer. Vocari eos *ευνεας*, habitosque fuisse *ἀνδρογύρους*, (conf. lib. IV. p. m. 126.) testatur. Causam autem referri in iram Veneris Vranix, cuius templum Ascalone in Syria quidam ex Scytharum exercitu spoliauerint, quare non solum his, verum etiam horum posteris, *ἐνέσκηψε δὲ θεὸς Ὀμήριον τεύσοντι νότον* effœminatum inflixit. Interim omnes Scythas eiusmodi

H h 2

quid

quid passos valde reuereri, vatumque eos loco habere, eodem teste confirmatur.

XIII. Quum hæc loca clarum faciant, quam alienus sit Hippocrates ab illa sententia, quæ morbos ad deum auctorem refert: contrarium persuadere videntur duo alii textus, vbi τὸ θεῖον observandum medico inculcat. Horum primo* inquit: *de muliebri natura ac morbis hæc dico: maxime quidem numen, τὸ θεῖον, in hominibus causam esse. -- Oportet igitur eum, qui hæc recte tractare velit, primum quidem ex diis ordiri.* (ἀπὸ τῶν θεῶν ἀρχεῖν) Parum me moueret hic textus, vtpote ex libro dubiæ auctoritatis, & in tertiam classẽ a Mercuriali reiecto; præsertim quum in toto libro deinceps ne verbulum quidem de hoc diuino sequatur; vt videri possit ab aliena manu insertum: sed magis suspensum tenet alter, ** vbi hunc in modum scribit: *simul vero & si quid diuini in morbis inest, etiam huius prænotationem ediscere medicus debet.* Hic enim textus, quum in libro legatur, quem Hippocratis esse nemo dubitauit; paucis de eo oportebit dispicere.

* de natur. muliebri §. I.

** Prænotion. §. I.

XIII. Dicere autem licebit vel Hippocratem prænotationes illas iuuenem scripsisse, deinceps autem mentem mutasse: vel cum GALENO* intelligere debemus τὸ θεῖον denotare peculiarem aeris nobis circumfusi constitutionem morbosam. Conferat, qui plura volet, io. FERNELIVM** & HIERON. IORDANVM:*** quorum ille, Galeno accedens, τὸ θεῖον exponit, *aeris conditionem, non eam sane quæ in primis est qualitatibus, sed multo præstantiorem occultioreque, quam morbidam excretionem Hippocrates appellauit: hic, præceptorem CONRINGIVM, qui & operi præfatus est, sequutus, aliquid naturæ vires excedens.*

* Comment.

* *Comment. in hunc librum.* Vtitur autem Galenus illo potissimum argumento, ad fidem, in quaestione facti, ut opinor, sufficienti, quod Hippocrates, nullo suo libro, vllius causam ægrotationis in deos refundat. *Quin libro de vitu acutor.* §. VIII. de sideratis agens, quos Græci *βαντες*, tamquam a fidere tactos & percussos, vocauerunt, causas morbi naturales indicauit: & in libro *de morbo sacro* multis hanc sententiam improbavit. Quod vero merito videtur deridiculum iudicari debere scriptorem, commendantem rei cognitionem, quam nullo pacto docuerit: Galenus suam sententiam ex eo firmat, quod Hippocrates circa finem libelli pauca de aeris conditione, tamquam in genere, loquutus, reliqua ex amplis Epidemiorum commentariis peti voluerit: quos propterea veteres interpretes huic prognosticæ libro statim subiunxerunt: quod & se imitari ex eadem ratione Galenus profitetur.

* *de abditis rerum causis cap. X.*

*** *peculiari tractatu de eo, quod diuinum aut supernaturale est in morbis humani corporis.*

XV. Videri posset Hippocrates astris, eorumque influxui, aliquid singulare hic tribuere voluisse, adeoque astrologiam, aut saltem astronomiam, commendare; præsertim quum passim pleiadum, vel caniculæ, ortum commemoret, morborumque simul ingruentium cæteruam enarret: sed nullus mihi obtigit locus, quo horum alio, quam temporis designandi, simulque tempestatum tunc sollemnium, sine meminerit.

XVI. Sed aeri, eiusque per anni tempora diuersæ vicissitudini, ut & variæ eiusdem constitutioni, secundum locorum ad diuersos ventos positum, ipsorumque ventorum diuersitati, nec non humanorum corporum secundum ætates variæ dispositioni, Hippocratem plurimum tribuisse, omnibus, qui vel aphorismos eius legerunt, notissimum esse puto: quare his nihil immorabor. Testes huius obseruationis Hippocraticæ, præ reliquis eius monumentis, erunt libri pulcherrimi, *de aeribus*

Hh 3

bus

bus, aquis & locis, vt & illi, qui inscribuntur *de popularibus morbis*: quos si quis cum fructu legere, in sua quisque patria, velit, geographiæ physici rationem habeat necesse est, vt intelligere possit, quantum diuersa climata obseruationes hasce variant. Neque minus respicere debet ad viuendi genus, quo illi populi, inter quos Hippocrates degebat, vsi fuerunt, a nostro in multis valde diuersum. Hoc si diligenter fecerimus, plus nos hæc industria, ad intelligendum Hippocratem, fructumque ex eo capiendum, iuuabit, quam multorum commentatorum lectio potuerit.

XVII. Neque ceterorum, quæ ad victum pertinent, rationes habere in morborum causis designandis, Hippocrates neglexit: quod maxime ex eo elucet, quoniam curandorum morborum, vt infra elucescet, primaria spes reponebatur in emendatissima victus obseruatione: de quo plerisque locis admodum copiose differitur.

XVIII. Causas autem morborum proximas significare quidem Hippocrates studuit potius, quam in plerisque valuit. Nam, quum nesciret ætas ipsius plurima, quæ post ipsum anatomes diligentior cultura detexit; adeoque physiologiam admodum mancā & imperfectam haberet: præcipue autem careret incomparabili illa cognitione circularis sanguinis motus, qui ante hoc centum annos demum publice innotuit: fieri non potuit, vt se extricaret multis & incredibilibus difficultatibus, quæ summam diligentiam meritissimorum virorum remoratae sunt. Quod propterea adiunxi, ne quis abripiatur recentiorum quorundam inconsultis commendationibus scriptorum Hippocratis, qui, dum nobis pollicentur, morborum essentias nos ab hoc optimo viro discere posse, nimis clare comprobant, quam parum familiariter Hippocrate vtantur. Puto certe ea, quæ supra

pra de apoplexiæ & epilepsiæ, vt & hydropis, ætiologia pathologica adduximus, satis clare indicatura esse, quantum in hoc genere expectare ab optimo fene liceat.

XVIII. Quam modo laudauimus summam veterum diligentiam, ea hoc maxime comprobatur, quod morborum historiam studiose consignauerunt, singulorumque euentus accurata industria obseruauerunt, & signa siue ad salutem siue ad deterius exiturorum, qualia regionis & victus, quin curationis etiam, rationes secum tulerunt, curiosissime adnotauerunt. Quod primum attinet, iam supra indicauimus Coorum & Cnidiorum honestam æmulationem, quæ animos vtriusque scholæ virorum exacuit, ad hoc studium perficiendum: nihilque hic addere studui, præsertim quum laudatissimi D. D. CLERICI * industria ferias nobis hic parauerit, qui accurate exponit de morbis, quorum Hippocrates mentionem fecit, eosque in quinque classes partitur: quarum prima continet eos, qui sub eodem nomine per Græcos insequutos, Latinos & Arabes, nobis innotuerunt: secunda illos, qui hodie aliis nominibus veniunt: tertia istos, quos Hippocrates sine nomine descripsit, nosque nouis nominibus designamus: quarta morbos complectitur ab Hippocrate nominatos quidem, & signis suis denotatos, quos tamen hodie non licet facile agnoscere: quinta denique illos comprehendit, qui nude nominati sunt, non adiectis sufficientibus & clavis signis, vnde pariter hodie, non nisi per coniecturas, de illis sentire possumus.

* *hisor. medic. Part. I. Lib. III. cap. VIII ad XII.*

XX. Porro Hippocrates sagaciter animaduertit, non omni ætati omnes morbos æque ingruere, sed aliis infantes crebro corripi, alios pueritiæ familiares esse, alios aliis ætatibus sæpius euenire. Nec omisit docere quosdam sparsim hunc illum adoriri: alio tempore copiose inque plurimos grassari: alios denique regionibus

bus certis proprios esse. Bene etiam admonuit, quinam celeriter iugulent, qui simpliciter acuti sint, quique tempora sua non nisi tardo gradu decurrant. Quæ singula tam recte apud Hippocratem posita sunt, ut posterior ætas nihil, quod adderet, vel parum certe, inuenerit.

XXI. Quod ad morborum exitum spectat, observavit aliquos celeriter ad salutem mutari: quod iudicari morbum dixit: alios successiue solui. Tam multa apud Hippocratem de crisi, diebusque criticis seu decretoriis disputantur, ut dicere possimus hanc doctrinam Hippocraticæ medicinæ magnam partem continere.

XXII. Et quamquam ipsemet Hippocrates ideam suam de crisi seu iudicatione morborum nullibi clarissime proposuit: omnium tamen verosimillima videtur expositio, quæ vocabulum hoc continere metaphoram, a contentionibus forensibus desumptam, statuit: ut crisis sit quasi absolutio ægrotantis a mortis reatu & poena. Designat enim notabilem & subitam aliquam morbi in melius mutationem, cum sufficienti aliqua euacuatione vel sinceri sanguinis, vel per aluum, vomitum, vrinam, sudores; vel per abscessum, metastasin materiæ noxiæ ad partes ignobiliores, exanthematumue varia genera.

XXIII. Hanc crisin certis diebus fieri, deque illorum observatione multa docuit. Aliquos enim acutissimos morbos quarto iudicari, alios septimo, tardius alios. Prævideri autem posse, quid septimo expectandum sit, quarto die: & si crisis decimo quarto futura sit, undecimum præbere indicium: quare illos dies præcipue observandos medicis passim valde commendat. De his plura cupientem amandamus ad FRANC. VALLERIOLAM*, qui omnes Hippocratis textus ad hanc rem facientes diligenter collectos exhibet.

* *Locor. medic. commun. Libr. III. cap. VI. & VII.* Simul ibidem perspicere licebit Galeni loca, indeque intelligere, quid ille in hac doctrina mutauerit.

XXIII. Nusquam quidem Hippocrates causas decretoriorum dierum indicare ausus est: forte quod hæc inquisitio ad medicum minus pertinere ipsi visa fuit, simplicemque facti observationem sufficere arbitrabatur. Elucere hoc potest ex hoc effato*: *Medicum, qui egrorum salutem recte coniectare volet, animadvertere quidem oportet & contemplari omnes dies: ex paribus vero decimum & vigesimum octauum & quadragesimum secundum. Hic enim terminus ponitur a quibusdam pro harmonia ratione, & integer ac perfectus numerus habetur: verum ob quam causam, longius fuerit in presenti exsequi.* Nimirum duo hinc elicio, Hippocratem prudenter declinasse expositionem τῶν διέτι: & alios, qui dare hic rationes moliti fuerunt, harmoniam aliquam supposuisse, & numerorum mysteria scrutatos fuisse.

* de part. septimestri §. VIII.

XXV. Fidem hoc CELSO* facit, qui doctrinam de diebus decretoriis ad originem suam prudenter reuocat: *Verum in his quidem antiquos tunc celebres admodum Pythagorici numeri fefellerunt.* Scilicet notum est, quam occupatus Pythagoras numerorum mysteriis fuerit: quodque a Pythagora hæc res ad Græcos reliquos propagata sit, Platonis Timæus docere nos potest. Enimvero nec Pythagoras forte auctor est huius dogmatis, videturque illud ex Aegypto emanasse, apud quos lege prohibebantur medici ante diem quartum quicquam in morbis mouere. Cur autem quartum expectandum iusserint, nisi voluerint medicum die quarto, quippe indicatorio, cognoscere quo natura vergat, ut per vias convenientissimas ducere eam possit?

* Libr. III. cap. IIII.

XXVI. Non parum iuuerit nos originis huius consideratio ad peruidendum, cur nobis hæc observatio crisium in plerisque haud æque ac veteribus illis, respon-

Ii

deat:

deat: quod tot practicum confessione certum esse puto. Non sine ratione climatum diuersitatem hic allegari equidem existimo. Sed merito attendendum hic quoque puto ad viuendi apud nos genus, ab illo, quo Hippocratis æuo utebantur homines, diuersum, ipsarumque curationum magnam sane diuersitatem. Illis enim corpora erant densiora & exercitationibus crebris indurata, sudores non tam facile, quam nobis fluebant: alui clysteribus sæpe eluebantur, corpora balneis & inunctionibus frictionibusque tantum non quotidie curabantur: quorum pleraque apud nos vel omnino a multis omittuntur, vel rarissime fiunt. In curatione, Hippocratis certe æuo, vix nisi diætetica adhibebantur, sicque natura sibi magis sub tali medico, quam apud nos, relinquebatur, qui in acutis pharmacis præcipue pugnamus, alexipharmacis sanguinem incendimus, vomitoriis & purgantibus motus inuertimus, sanguinis missione sæpe etiam non parum turbamus: prorsus vt miraculo proximum videri deberet si nobis non eadem agitantibus eadem euenirent.

XXVII. Obseruatio illa crifium, & præcipue dierum indicatoriorum, non parum iuuabat veterum tam decantatam illam in præfagiendis ac prædicendis morborum euentibus certitudinem: sed præterea in subsidium alia etiam signa vocabant. Pleni sunt horum signorum doctrina Hippocratis libri, omninoque huc pertinent libri *prænotionum, prædictorum, Coace prænotiones & aphorismorum* pars non minima: quemadmodum in reliquis etiam eius libris, præsertim *Epidemiorum*, non pauca continentur, quæ huc pertinent. Quum vero amplis voluminibus hæc res pertractata sit a medicis, nos de aliquibus pauca quædam decerpemus.

XXVIII. Hippocratis temporibus a pulsibus desumenda signa non omnino neglecta fuisse certum est: de-
ditque

ditque loca huc pertinentia BELLINVS.* At vero nec illud obscurum est, hanc partem minus illo tempore, quam insequutis, excultam fuisse. Pulsuum loco, ad febrem cognoscendam, eum attendisse caloris intensiori & spirationis crebram & celerem repetitionem diligenter considerasse, a doctis viris obseruatum est, & ex lectione Hippocratis facile animaduertitur.

* *de pulsibus & urinis. Addatur D. D. CLERICVS histor. med. Part. I. libr. III. cap. VI.*

XXVIII. Sed vrinæ considerationi plusculum tribuit, inque ea ad quantitatem, colorem, consistentiam, sedimentum, innatantia, bullulas superstantes, atque id genus alia, cum cura respexit. Neque minus ex deiectionibus, iisque quæ euomuntur & exspuuntur, signa cepit. Quæ si quis compendio cognoscere cupiat, adeat sæpe laudatum VALLERIOIAM.*

* *Locor. commun. Lib. III. cap. X. XI. & XII.*

XXX. Quin faciei etiam & vniuersi habitus observationem cum reliquorum signorum consideratione coniunxit: ægri quoque decubitum, linguam, gestus, mores & actiones diligenter notauit, hincque signa, cum reliquis coniungenda, desumfit.

XXXI. Tot igitur signorum consideratione exercitatus & probe subactus Hippocrates, admodum tamen modeste de arte præsagiendi sensit, sponteque professus est,* *acutorum morborum non omnino infallibiles (ἀσφαλῆας) esse prædictiones, neque mortis neque sanitatis.* Quin grauius in aliquos scribit,** qui magis vaticinati quam prædixisse videntur: quorum aliqua specimina, non sine indignatione, adfert, vbi non solum futura prænunciare ausi fuerunt: verum etiam ad lectum ægroti præterita recitauerunt, decumbentiumque peccata, aduersus diætæ leges commissa, arguerunt. Ab his omnibus se

alienissimum profitetur: ego vero, inquit, talia quidem non vaticinabor; verum signa scribam, ex quibus & sanos futuros homines, & morituros coniectare oporteat.

* Aphorism. 19. Sect. II.

** Prædict. II. §. I. & 2. Mereri sane indicatus hic locus, cum aliquot sequentibus paragraphis, usque ad XI. probam considerationem semper mihi visus est. Quod enim tam specialia exempla de gymnasticis hominibus, eisque factis prædictionibus, admirabilibus visis, adferuntur, & modi, quibus, non omnibus sentientibus, animaduerti talia potuerint, indicantur: suspicio mihi enata est Hippocratem, aut quisquis auctor est voluminum prædictorum, pungere ibi præcipue Prodicum, aut Herodicum, quem callidum sophistam fuisse PLATO reliquit: adeoque non improbable videtur, quum se ex ludi magistro repente medicum, hominum saltem opinione, factum videret, circumspexisse quibus se artibus admirabilem potissimum redderet. Confirmant me verba §. X: Ceterum ex his, qui exactam ac certam prædictionum rationem prædicant, cum aliquibus ipse versatus sum, cum aliquorum vero filiis ac discipulis rem contuli, quorundam vero scripta accepi. Quare quum probe sciam qualiter quisque eorum sentiat, & exactas certitudines nusquam compererim, hæc scribere aggressus sum.

XXXII. Ex quibus apparet nec Hippocratis ævo defuisse homines callidos, qui plus quam arti licet de se perhibere pollicerique populo, falli cupienti, semel iterumque feliciter ausi, ipsoque successu audaciores redditi, fortunæ secunda aura longe prouecti fuerunt, & forte multos se multo doctiores præteruecti. Veroque simile est, illius ætatis homines, falli a suis vatibus, oraculis, sacrificulisque continuo adsuetos, agyrtis præstigatoribusque talibus libentius auscultasse, quam honesto viro, quid ars præstare possit vel non possit libere proficenti. Vnde intelligitur plerosque, ne deterioris essent fortunæ, studuisse vt vel ipsa re, quicquid arte consequi licet, perfecte consequerentur: vel apud populum consequuti viderentur.

XXXIII.

XXXIII. Nec male coniicimus, quod doctissimo D. D. CLERICO * in mentem iam venit, ipsius Hippocratis, eiusque similium, in præfagiendo dexteritatem, sine præstigiis admirabilem, alios coegisse ut præcipue huic medicinæ parti, quæ prognosin format, studerent: unde factum est ut mox ab Hippocratis excessu multum illa incrementum caperet, pulsum præcipue doctrina subtilissime exulta: utque propudiosa vromantia ab eo tempore esset atque maneret malum necessarium.

* loco citato pag. 164. 165.

CAP. III.

De Praxi Hippocratis.

CONSPECTVS.

Hippocrates dieta, medicamentis & manu medebatur. I.

Quam legem sanis præscripserit tenendam. II.

Vnde ipsius sententia de cibis & exercitationibus peti debeat. III.

Quid ad superflua eliminanda sanis præscripserit. IIII.

Agrotos quomodo tractauerit. V.

Generales regulæ praxeos Hippocraticæ. VI -- XIII.

De alui expurgatione lenissima. XIII.

De modo vomitum blandissime citandi. XV.

De enematibus & suppositoriis. XVI.

Hippocrates non credebat drastica ventriculum ledere. XVII.

Electiue purgantia dari docebat. XVIII.

De elleboro albo & sesamoide. XVIII. XX.

de nigro & peplio. XXI. XXII.

de Cocco Gnidio, hippophae & lapide magnesio. XXIII.

de Cneoro. XXIII.

de colocynthide, thapsia, cyclamino & mineralibus venereis. XXV.

de scammonia & elaterio. XXVI.

de cnico. XXVII.

- Generalia quædam de purgantibus. XXVIII. XXVIII.*
Diuretica Hippocratis. XXX. XXXI.
de caput expurgantibus. XXXII.
de modo pulmones suppuratos expurgandi. XXXIII.
de uteris expurgandis. XXXIII.
de Sudoriferis. XXXV.
de euacuatione sanguinis sinæri. XXXVI.
Quæ fiebat vario scopo. XXXVII.
Cum locorum delectu. XXXVIII.
de vena sectione in acutis. XXXVIII.
de scarificatione. XXXX.
de therapia Hippocratis alterante. XXXXI.
de somniferis, seorsim opio. XXXXII.
de mandragora. XXXXIII.
de quibusdam alimentis medicamentosis ut præsana, alica. XXXXV.
de cyceone. XXXXVI.
de balneis, fotibus medicatis, aliisque externis. XXXXVII.
de vnguentis. XXXXVIII.
de cataplasmatibus. XXXXVIII.
de collyriis & pastillis. L.
de linctibus. LI.
de chemia Hippocratis LII--LVIII.
de chirurgia Hippocratis. LVIII.
Quomodo tractauerit vulnera recentia. LX.
Quomodo certis circumstantiis comitata. LXI. - LXIII.
de oedemate & varicibus. LXIII.
de deligationibus Hippocraticis. LXV.
Quid in fistulis egerit. LXVI.
de cranio perterebrando. LXVII.
LXVIII.
Vt fracta curauerit. LXVIII.
LXX.
de luxatorum curatione. LXXI.
Quomodo in oculis curandis se gesserit. LXXII.
de chirurgia Hippocratis in renibus & pectore suppuratis. LXXIII.
de vitione. LXXIII.
de foetus mortui extractione. LXXV.
Specimina praxeos Hippocraticæ: quartana febris. LXXVI -- -- LXXVIII.
de icteri curatione. LXXVIII.
LXXX.
de bydrope pectoris & pulmonum. LXXXI.
Et quo pacto aquam emisit. LXXXII.
de voluuli curatione. LXXXIII - LXXXV.
Specimina acutiorum morborum: pleuritidis & peripneumoniæ. LXXXVI. LXXXVII.
Dysenteriae curatio. LXXXVIII.
LXXXVIII.
Anginæ curatio. LXXXIX.
LXXXXI.
Leuioris anginæ, seu paracynanches curatio. LXXXXII.
de apoplexiæ curatione. LXXXXIII.
de spasmi curatione. LXXXXIII.

I.

Expositurus igitur de Hippocrate artis operibus edendis occupato, bene video, quam multa paucis dicere debeam: adeoque intelligo breuitatis mihi rationem in primis esse habendam. Ante omnia notari debet, Hippocratem vixisse illis temporibus, vbi medicina nondum diducta in tres partes erat, gliscere tamen illa diuifio, quæ breui post facta est, coepit, quum vna sibi curationes per victum, altera per medicamenta, tribueret, tertia manu mederi profiteretur. Hippocratem itaque videmus sanitatis conseruandæ præsidia ex fonte diætetico desumfisse: labefactatam stabilire & instaurare iisdem vt plurimum studuisse, subinde tamen etiam pharmaca adhibuisse, &, vbi res postulabat, chirurgiam mascule & intrepide exercuisse.

II. Sano homini, quique suæ spontis * est, diætam præscribit elegans libellus *de salubri victus ratione*: quem plurimi quidem Polybo, Hippocratis genero, tribuunt: & in quem vtilis Galeni commentarii exstant: sed & aliis multis libris multa huc pertinentia inseruit. Generalis regula, pro valetudine huius generis hominum tuenda, videtur illa **: *Valetudinem præstant, cibus citra satietatem vesci, & ad labores impigrum esse.* Quin ciborum & laborum necessariam coniunctionem pulcre alibi inuit ***: *fieri non potest, vt is, qui cibos assumit, sanus sit, nisi etiam laboret.* Contrarias enim inter se rationes habent cibi & labores: temperati tamen inter se, conferunt sanitati. Quippe labores ea, quæ insunt, consumunt, cibi autem & potus ea, quæ euacuata sunt, explent. Ceterum in labore, cibo, potu, somno, rebus venereis, modum adhibendum suadet. ****

* Ita Celsus noster lib. I. cap. I. vocat illos, quos Hippocrates passim dixit *τὸς ἰδιώτας*. Galenus exponit *ἰδιοπραγῆτας*, illisque opponit vitam *πρὸς ἑαυτὸν* degentes, vt iter facientes, milites,

lites, athletas, qui sese multum ad circumstantias loci ac temporis accommodare coguntur, quin multa secundum leges facere debebant, ut athletæ, qui debebant ἀναγκασθῆναι, coacti vorare, & potare præscriptam quantitatem.

** Epidem. VI. sect. IV. *** de dieta I. §. I. & II.

**** Epidem. VI. sect. VI.

III. Ne autem ciborum ac potuum qualitates quemquam laterent, de singulis fere seorsim copiose, multisque in locis, exposuit: quemadmodum etiam de laboribus, præcipue vero exercitationum generibus, accurate præcepit: quæ singula ex tribus libris *de dieta* inscriptis potissimum peti possunt: ex quibus simul intelligetur, multa apud veteres in cibum apponi solita fuisse, quæ a nostris moribus abhorrent. Sic carnes caninas coctas assatasque*, equinas, asininas, vulpinas, quin erinacei etiam terrestres, commemorat, & quibusdam seorsim commendat. Ceterum in medio hic relinquo illam quæstionem iam olim quidem agitatam, cui auctori tribui hi libri debeant, id enim iam olim controuersum esse D. D. CLERICVS** indicat, qui ipsemet coniecit, hos libros esse Herodici, Hippocratis præceptoris. Certe res, quæ ibi tractatur, quantum nos de illa quærimus, indoli doctrinæ Hippocraticæ & reliquis eius scriptis, satis bene in plerisque conuenit.

* de dieta II. §. 16. III. §. 20. 24.

** *Hist. medic. P. I. lib. III. cap. XIII.*

IIII. Vt vero superflua & inutilia consumantur & expellantur, non solum a laboribus, etsi ab his potissimum, expectabatur, verum etiam tempestiue interpositis vomitibus diætetis, enematibus infusis, frictionibus, balneisque ad hunc scopum tendebant veteres, quæ in laudato libello *de salubri victus ratione* legenda commendo. Ipsissima autem sunt illa, quæ athletæ faciebant, solaque hæc differentia erat, quod ea ab hominibus

nibus athletico instituto non addictis liberius & remissius, nec ad artis regulas exactissime fiebant.

V. Vbi vero Hippocrates hominem a morbo liberandum acceperat, qui adhuc sub latitudine sanitatis comprehendebatur, orthostadiumque vtcunque seruabat: vt & in morbis chronicis, qui ægrotum lecto nondum mancipauerant, diætæ pariter potissimum quidem fidebat, id est ea, quæ ad victum pertinent, cuius individuo conuenientissima ordinabat, & exercitationes, eoque pertinentia, vt balnea, inunctiones, frictiones, præscribebat: verum insuper adhibebat hisce medicamenta quædam, quibus naturam adiuuaret. Acuto autem morbo decumbentibus, victus potissimum beneficio, & paucis medicamentis, pariter quidem succurrebat, sed exercitationes * non præscribebat, nisi forte conualescentibus. Singulorum aliqua specimina proponam, si prius generales quasdam regulas practicas, ab Hippocrate præscriptas, adduxero, & quæ ad therapiam generalem pertinent, paucis exposuero.

* Apparet hoc ex *Epidem. VI. Sect. III. pag. 805. ed. Linden.* vbi Herodicum vel Prodicum reprehendit, quod febricitantes interfecerit, ad ambulationes, luctas, cursus, multasque fomentationes eos cogendo, quæ singula febri sint inimica: quem locum supra integrum dedi.

VI. Præcipue autem inculcabat: *morborum naturas ipsas esse medicatrices. Naturam sibi ipsi inuenire morborum aggressiones, non ex præmeditato: — eamque, licet a nemine edoctam, nulloque magistro usam, ea, quibus opus est, facere **, quare medicum oportere, vt attendat naturæ molitionibus, diebusque indicatoriis consideret, quali crisi ægrum a morbo absolutura & liberatura sit. *Quæ vero indicantur vel iudicata sunt integre, neque mouere oportet, neque nouare, neque medicamentis neque aliis irritamentis, sed omnino relinquere. Quæ vero*

K k

ducere

ducere oportet, quo maxime vergunt, eo ducere oportet, per conuenientes locos. Concocta autem medicamentis agredi oportet & mouere, non cruda, neque in principijs, si non turgeant: ut plurimum autem non turgent.**

* Epidem. VI. Sect. V. initio.

** Aphorism. 20. 21. 22. Sect. I.

VII. Alia generalis apud Hippocratem regula legitur: Quicumque morbi ex repletione fiunt, eos euacuatio sanat: & quicumque ex euacuatione, repletio. Similiter in alijs contrarietas obseruanda est.* Hanc regulam alibi pluribus sic edisserit:** quoscunque morbos repletio parit, euacuatio sanat: & quicumque ex euacuatione fiunt morbi, repletio sanat: quicumque vero a labore fiunt, quies sanat, qui autem ab otio gignuntur, labor sanat. In summa, medicum scire oportet, opponere se contraria debere instantibus, intensa soluere & soluta intendere. Sic enim vel maxime morbum sedauerit: & mihi sane hoc ipsum sanatio videtur. Rursusque alio loco:*** repletioni euacuatio, euacuationi repletio, labori quies succurrit, & quietis medelam ex labore reperies: atque ut breuiter dicam, contraria contrariorum sunt medicamina. Medicina enim nihil aliud est nisi adpositio & ablatio. Ablatio quidem eorum, quae excedunt: adpositio autem eorum quae deficiunt: qui autem id optime facere potest, is optimus medicus censebitur, quantumque quis ab hoc praestando deficit, tantum deficit quoque ab ipsa arte.

* Aphorism. XXII. sect. 2.

** de natur. human. §. XVII. XVIII.

*** de flatibus §. II. III.

VIII. Hanc vero ablationem & appositionem qua cautione fieri velit, minime reticuit: * Multum & repente euacuare aut replere aut calefacere aut refrigerare, aut omnino quomodocunque corpus mouere, periculosum est. Quicquid enim est nimium, natura est inimicum: quod vero paulatim fit, tutum est, cum alias, tum vel maxime

*maxime si ab uno ad alterum facimus transitum. Nam** contraria paulatim inducere oportet & interquiescere.*

* Aphorism. LI. Sect. II. ** Epidem. VI. sect. II.

VIII. Vt vero laudabilis hic transitus a contrario ad contrarium, per ablationem & appositionem, recte ordineque fiat, porro requirit ut medicus prospiciat, ne quod vel solidarum vel fluidarum corporis nostri partium subsistat vitium, intentioni salutari impedimento futurum. Iuuabit ipsum audire senem, valde hic quidem breuiloquum: * *Dilatare, coarctare, hæc quidem certe, illa vero minime. Succum hi quidem expellendi, illi vero exsiccandi, alii autem inferendi, idque interdum quidem, interdum vero minime. Corpus autem, carnes extenuare, incrassare oportet, atque alia, ac partim quidem, partim vero minime. Lenire, exasperare, indurare, emolliare, & hæc quidem, illa vero minime. Excitare, torporem inducere, aliaque quacunque id genus.*

* Epidem. VI. Sect. II. ab initio.

X. Porro, si qua euacuari loco non conuenienti coeperint, reuelli ea iubet, his verbis: * *Reuellenda ea sunt, quæ, quo non oportet, vergunt: sin autem quonam conuenit, iis tum viam struere decet, quamnam in partem singula tendunt.* Si vero reuulsio minus expedita sit, scilicet ut in superioribus male fluentia ad inferiora, vel si per inferiora incommode fluant, ad superiora retrahantur, fieri iubet deriuationem, *παροχέτευσις*, ad proxima emunctoria.

* loco modo citato, ad quem conferatur liber de humoribus §. I. & legatur Galeni commentarius, ut & FOESIVS in annotationibus & Oeconomia Hippocratica, vocibus *παροχέτευσις* & *ἀντίσπασις*.

XI. De recto modo iis, quæ euacuantur, statuendo sic præcipit: * *Quæ prodeunt copia minime sunt æsti-*
K k 2
manda,

manda, sed quamdiu prodeant qualia oportet, & aeger facile ferat. Vbi vero opus est debilitare & ad animi usque defectionem educere: id quoque faciendum est, si aeger modo sufficere possit.

* Aphorism. XXIII. Sect. I. de humoribus p. 319. ed. Lind.

XII. *Cum quis omnia recta ratione facit, neque tamen pro ratione succedit, non est ad aliud progrediendum, si manet quod ab initio visum fuit.** Scilicet si cum recta ratione visum fuit, idque iterato examine constiterit, non est mutanda methodus, si vel maxime medicamenta mutare placuerit. Ceterum *nihil esse medico temere statuendum, nihil prateruidendum, aliquando etiam interquiescendum esse, idem prudenter docet.***

* Aph. LII. Sect. II. ** Epidem. VI. Sect. II. aph. 17. 18.

XIII. Accensere his regulis licebit & illam:* *Quae medicamenta non sanant, ea ferrum sanat, quae ferrum non sanat, ea ignis sanat: quae vero ignis non sanat, ea insanabilia reputare oportet.*

* Aph. LXXXVIII. Sect. VII. edit. Foessii. Sed secundum edit. Lindenianam Sect. VIII. aph. 6. Quoniam autem GALENUS hunc aphorismum non posuit in suis codicibus, ubi reliquos omnes commentariis illustravit, propterea ab editoribus spuris adnumeratur. Sed ut κατὰ τὸ πρῶτον non sit ab Hippocrate profectus, rem tamen menti eius apprime conuenire, docere nos potest lib. de arte §. XIII. Ceterum profiteor me regulas istas a D. D. CLERICO accepisse: subnotaui autem loca illa, ubi apud Hippocratem eas relegere possit, si quis id desiderat.

XIII. Progredior ad breuem delineationem praeceos Hippocraticae dandam, secundum therapiae generalis capita. Faciam vero initium a ratione ventrem & intestina expurgandi. Hanc vero expurgationem aliquando moliebatur lenissimis, ut mercuriali in aqua cocta, cuius excolatum succum, cum ptisanæ pari mensura remixtum, modico mellis adiecto, per vices sorbendum dabat.

dabat.* Vel brassicam edere eiusque succum sorbere iubebat: quæ si minus sufficerent, folia sambuci eodem modo sumenda proponebat.** Alibi betæ decoctum cum melle, & brassicæ cum sale, iungendum præcipit.*** Familiaris etiam Hippocrati erat vsus lactis asinini ad aluum soluendam. Dabat autem illud coctum,**** & non modica quantitate, scilicet non minus quam duodecim heminas, vsque ad sedecim. Sed & lac bubulum, equinum & caprinum bibendum commendabat.*** Et equinum quidem *πρετισμένον* bibere iubet,** quod Cornarius exponit: *percolatum*, Foesius: *excolatum*: nescio an satis clare. Nam alio loco* exponit, quo pacto Scythæ ex equino lacte butyrum & hippacen conficiant: quem si attente consideremus, vel lac ebutyratum, vel ab hoc porro separatum serum oportebit intelligere. Serum etiam lactis multum præscribebat, plerumque adiecto præcepto, vt decoctum sit.

* de morbis II. §. XII.

** Ibidem §. XIX.

*** de internis affection. §. XIII. p. 212. ed. Lind.

**** Ibid. §. IV. & XI. & de vict. acutor. XXXVIII. non autem modica est hæc quantitas: quippe *κοτύλη*, seu hemina, Italicas vncias mensurales nouem æquat, ponderales autem septem & dimidiam. Forte ex hoc didicit HORATIUS AVGENIUS methodum illam serum lactis ad libras octo vel decem exhibendi, vide *Epist. medicin. tom. II. Lib. I. vltimam & lib. XII. ep. I.*

*** de intern. affect. §. VII. in fine.

** Ibid. §. IV.

* de morbis IV. §. XXV. pag. 144.

XV. Talibus autem non solum utebatur ad ventrem inferius expurgandam: verum etiam eadem accommodare solebat ad reiectionem per vomitum, lenissimam quidem, parandam. Nam oleribus supra dictis repletus homo deinde lenticulæ decoctum, melle & aceto remixtum, bibebat,* & deinde vomere debebat. Aliquando sic vomere faciebat:** *aque mulse dimidium*

K k 3

congium

congium ipsi bibendum dato, modico aceto affuso, & hac citra respirationem bibere iubeto. Deinde stragulis ipsum ad multum ac quam longissimum tempus contegito. Si vero non sustineat, & euomere velit, vomat. Si vero vomitus non sequatur, tempore iam aliquo interposito aquae tepidae poculo magno superingesto vomat, irritatione per pennam facta.

* de morbis II. §. XV.

** de intern. affection. §. XIII. Plures modos vomitum excitandi vide de salubri diata. §. VII.

XVI. Vt vero ventris recrementa inferius subducantur, infusis seu clysmatibus subinde utebatur, atque diætetica quidem ratione mensibus potissimum aestiuis, quemadmodum vomitibus hybernis. Pro gracilioribus crassa & pingua, ex lacte & cicerum decocto, aliisque huiusmodi, parare iubet: * pro crassioribus vero & pinguibus tenuia & salsa ex muria, aqua marina & eiusce modi. Vbi vero clysteres forte non admittebantur, glandes seu suppositoria ab ipso praescribi solebant: eratque eorum diuersa materia: sed magis pro mulieribus quam viris ea video proposita.

* de salubr. diata §. VI.

XVII. Vbi vero tam lenia non sufficiebant, neque fortissima & maxime drastica Hippocrates reformidabat; bene quidem gnarus* talia valde vrere & exulcerare, ubicunque partem aliquam corporis teneriorem attingunt: sed ventrem a medicamentis non exulcerari credebat, quoniam res est valida & robusta, nimirum velut pellis & corium.

* de morbis III. §. XXXI.

XVIII. Porro inuenimus Hippocrati persuasum fuisse dari medicamenta electiue purgantia. Si enim, inquit,* homini alicui medicamentum dederis, quod pituitam ducit, pituitam tibi vomet, & si pharmacum dederis bilem ducens,

ducens, bilem tibi vomet. Eadem ratione & bilem atram purgabit, si medicamentum exhibueris, quod bilem atram ducit. Verum si medicamentum nimis forte fuerit, & id, quod maxime secundum naturam sibi familiare est, omne eduxit, deinceps etiam alios humores educere docebat: idque exemplo plantarum declarabat, quarum quælibet ex terra id attrahit, quod naturæ suæ familiare in terra existit.

* *de natura humana §. VIII. X. XI.*

XVIII. Sunt autem purgantia illa fortiora, quibus Hippocrates usus est, elleborus utriusque, peplium, colocynthis, coccus Gnidius, cneorum, elaterium, scammonia, thapsia. De singulis hisce paucula subiiciam. Et de veratro quidem breuior ero, quoniam de eo aliqua dicta sunt, ubi de Melampode sermonem habebamus. Reformidabat Hippocrates usum eius in hominibus sanas carnes habentibus, * & ubi dandum censebat, numquam sine sollicita præparatione ad ipsum veniebat. Corpus ante exhibitionem humidum reddere studebat, cibis conuenientibus & quiete: deinde a vino abstinere aliquandiu iubebat, vomitibus diæticis ad promptius vomendi habitum deducebat. Sumto veratro multa in promptu esse debebant, quibus symptomata euenire solita, præcipue strangulatio, singultus & conuulsio, vel auerti vel superari possent. Ante omnia spem in eo reponebat, si prompte operaretur: sique segnius eueniret effectus, illum imperato motu, clysteribus, aliis ad vomitum prouocandum idoneis, excitabat. **

* *Aphor. XVI. Sect. III.*

** pluribus hæc exposui in *dissert. de elleborifinis veterum*, Halæ 1717. proposita.

XX. Albo elleboro Hippocrates plerumque addere solebat sesamoides, quod ipsius vis sursum purgandi
hoc

hoc adiecto valde accelerari credebatur. Sed obscurissimum est quid illud sesamoides fuerit. Qui putant elleborum nigrum fuisse ex eo redarguuntur, quoniam vis sesamoidis in femine omnis fuit, radix autem inutilis censebatur: quod in veratrum nigrum minime quadrat.

XXI. Elleboro nigro Hippocrates fere addere solebat, peplium, sed non constat qualis illa planta fuerit. Plurimi ad esulas illam reuocant: testaturque Matthiolum hodieque in Italia aliquam esulae speciem vocari *pepla* vel *peplo*. Quod vero alibi * *μηκωνίδος* nomine appellatur; hinc a DIOSCORIDE ** videtur dici *spumeum papauer*: quamuis illae notae, quas nobis prodidit, nihil indicant, cur iure ad papauerum species referri debeat peplion. An forte idem est papauer album Hippocratis, quod inter purgantia relatum ab ipso videmus? *** Videtur sane, quoniam PLINIUS **** quoddam papaueris genus tithymalum vocatum esse prodidit.

* vide loca apud FOESIVM in vocibus *πέπλον* & *μηκωνίων* indicata.

** *Libr. III. cap. 72.* Adde ibi Matthiolum.

*** vide iterum FOESIVM. **** *Libro XX. cap. XIX.*

XXII. Quemadmodum autem peplium elleboro nigro addebatur, quod flatus erumpere facit: ita eidem scopo inferuiebant adiecta carminatiua, vt daucus, fefeli, cuminum, anisum idque genus alia. Porro nigrum cum dulcibus dare veteres cauebant: sed album vel oxymelite commixtum, vel vino dulci infusum frequenter offerebant: cuius rei causas ab experientia edocti sine dubio fuerunt. Videndum itaque quam recte vtrumque ad oxymel suum elleboratum olim adhibuerit CONRADVS GESNERVS: & an satis bene nos hodie vino infundendum cum aliis praescribamus. Forte nec illud quisquam Hippocratis, vel vllius veteris, exemplo comprobauerit, quod elleborus niger admiscetur medicinis per plures

plures dies successiue continuandis, vt infusis vinosis. Sed hæc alio loco disceptabimus.

XXIII. Coccus, i. e. granum, sæpe nudum apud Hippocratem vocatur, intelligiturque ab vrbe Asiæ dictum Gnidium, vt aliquando plene etiam legitur. Interno vsui adhibebatur interdum **, sed longe frequentius externo.

* de morbis mulier. I. §. CXVIII. de natur. muliebri pag. 385. ed. Lind.

** Ibidem §. CXXIII. vbi bis suadetur κόκκον δοῦναι κατὰ πτότον, granum gnidium deuorandum dare: ex quo mihi videor colligere vnicum modo granum fuisse pro dosi oblatum: quum alias, vbi pro externo vsu eadem grana præscribit, (quod sæpius facit,) sollicite numeret, quotnam adsumi velit. Sed Dioscorides viginti granorum partem internam deuorare permittit. In libro de internis affectionibus aliquoties commendantur grana Gnidia, iuncta hippophais succo. En duo loca: Caput purgato hippophais succo, aut cnidio grano, corpore prius valde bene foto. §. XIV. &: purgare oportet cneoro dato, aut hippophae, aut cnidio grano aut lapide magnesiae. Quid vero sit hippophaes inter nostros botanographos, quantum memini, non constat. Videatur Dioscorides lib. III. & ad ipsum commentatores: de lapide autem τῆς μαγνητῆος, quin sit ille, qui nobis sub magnetis nomine cognitus est, dubitare nos non finit idem Dioscorides Lib. V. cap. CV. quo auctore discimus, quod, trium obolorum pondere datus, crassos humores eliciat. Forte nec illud curiosa consideratione indignum fuerit, cur in laudatis libris, vt & illo de natura muliebri inscripto, toties hæc medicamenta commendentur, in reliquis autem plane non occurrat illorum mentio. Mihi saltem non succurrit alius locus vbi commendentur. Sed & illi de internis affectionibus, de natura muliebri, vt & de morbis mulierum libri, vix poterunt Hippocrati tribui, quod iam Mercurialis toties laudatus docuit: & vel sola farrago medicamentorum commendata, præter morem Hippocraticum, merito illos suspectos reddere debet.

XXIII. Cneorum & cnestrum (κνήστρον) vocatur ille frutex, cuius fructus grana illa Gnidia sunt, de quibus modo egimus. Vulgatius nomen est thymelæa. Forte

L1

vix

vix alibi, nisi in modo laudatis libris, mentionem eius videris: nec memini interno vsui commendari.

XXV. Colocynthidem iisdem libris video frequenter commendatam, sed, quantum memini, vsibus tantum externis. Thapsiam iisdem libris, vt & illo *de superfoetatione*, qui eiusdem census est, vtendam proponit, pariter externe: quemadmodum etiam cyclaminum & florem ac squamam æris. Sed thapsiæ succum multa calida remixtum interne sumendum, vt citissime reuomatur, video alicubi propositum*, sine addita quantitatis sumendæ determinatione. Et æruginem adeo interne sumendam, cum portione syrmaea, præscriptam** video, non determinata quidem quantitate, scopo autem abortum procurandi, sine dubio vehementissimis vomitoriis motibus ab æruginе concitandis.

* *de morbis III. §. 8.* ** *de morbis mulier. §. 108. in fine.*

XXVI. Pariter scammonia succum externis vsibus, ad vterum extergendum, video in *de morbis mulierum* libris sæpius proponi: alibi* vero etiam vsum internum, ad subpurgandum, suaderi. Frequentissime autem elaterium in iisdem occurrit, externe, vt digerens & repurgans, adhibitum. Verum præterea interne dandum idem forte subintelligendum erit, quando plurali numero τὰ ἐλατήρια, *medicamenta agitatoria*, commendantur. Infantibus repurgandis suadet** lac capræ vel mulieris quæ elaterium aut cucumerem agrestem deuorauerit. Vbi quidem ipsa vox elaterium designare mihi videtur elleborum album, quo capræ vescuntur: cucumerem autem agrestem poni puto pro elaterio ex cucumere hoc parando.

* *de intern. affect. §. 2.* ** *Epidem. VI. sect. V.*

XXVII. Cnicum Hippocrates non alio loco, quam lenis deiectorii, habuit; vt apparet ex hoc textu: *aluuum mouent & purgant, cicer, lens, hordeum, beta, brassica, mercu-*

mercurialis, sambucus, cnicus; hæc omnia aluum potius quam urinam mouent.

* *de diæta II. 27.* Eiusdem libri §. XIV. paucis scribit *xvinoz dia-
χασει.* *cnicus aluum mouet.*

XXVIII. Liquet, opinor, ex dictis, propria Hippocrati & frequentissima purgantia fuisse vtrumque veratrum, sesamoides & peplium: hisque contentum multis aliis, quæ forte Cnidiorum fuerunt, & post eius tempora, cum medicamentaria res amplificaretur, introducta sunt, non multum egere se arbitratum fuisse. Mirum est quod ne verbulo quidem, in tam amplis voluminibus, commendetur aloe, quam tamen non ita diu post in usum vocatamprehendimus. Cumque in tanta copia & farragine medicamentorum, quæ in libris ad mulieres pertinentibus, ceterisque indicatis, commemorantur, ubi toties commodè commendari poterat, numquam tamen ad usum proponatur: magnum inde argumentum peti posse existimo ad antiquitatem horum librorum agnoscendam: quantumvis mihi persuadere non possum eos Hippocratis genuinos fœtus haberi posse, omninoque mallem eos synchrono, vel plane antiquiori cuidam, Cnidia scholæ doctore adscribere; vtpote quibus plurima erant pharmaca elateria.*

* *vide de victu acutor. ab initio: πλεῖστα αὐτοῖσι εἰσάται φάρμακα ἐλατήρια: plurima a Cnidiiis pharmaca agitatoria proponuntur. De elaterio iam supra diximus.*

XXVIII. Hippocrates purgantibus plurimum quidem utebatur in morbis chronicis: verum etiam in acutis eadem ætate eius data fuisse, ex multis locis intelligimus. Non modica disceptatio in scholis medicis exorta est de purgatione in morbis acutis, an omnino instituenda sit, & quo tempore institui debeat: vtriusque sententiæ patronis Hippocratem in suas partes vocantibus. Sed longior est hæc disputatio, quam ut hic locum inueniat. Videatur D. D. CLERICVS.*

* *histor. medic. P. I. lib. III. cap. XVI.* Adde, si placet, doctissimi IO. ANTONIDAE VAN DER LINDEN *select. medic. exercit. XII.* quæ inscribitur: *Scomphus pleuriticus.*

XXX. Ab iis, quibus pro ventre euacuando usus est Hippocrates, commode licebit progredi ad recensionem illorum, quibus urinam ciere, vel pectus expurgare, vel vteros, solitus est, vel sudores elicit. Et urinam quidem cientia plura proposuit, quorum aliqua leniora sunt & ad diæticam rationem accedunt, alia satis fortia. Lenioribus accenseo allium, apium, maxime palustre, & cepas: de quibus ita docet: * *Ex oleribus allia & cocta & assata, urinam cient, & per aluum secedunt, & ad menses muliebres conducunt.* Cepas ad urinas commodæ sunt -- apium & coctum & crudum urinam ciet, & palustre magis quam satium, quod etiam maiorem vim habet. -- porrum coctum urinam ciet & secedit. Datis autem talibus ptisanam tenuem, decoctum mercurialis, vinum aquosum, mulsam aquosam, & id genus alia diluentia, superingerebat. ** Nonnumquam etiam balneis præcipiebat hoc fine vti. ***

* *de affectionibus. §. 48.* ** *de morbis II. §. XII.*

*** *de victu acutorum. §. XXXIII.* Memorabilis est locus, ubi providere iubet ut omnia accuratissime præparentur *καὶ τὰς ὑπορχῶν*, id est a mediastinis reuictoribus, quales homines nostrorum balneatorum similes fuerunt.

XXXI. Sed & satis forte diureticum remedium, cantharides, ab ipso adhibitum legimus ad potionem hydropicam: * *cantharidas tres, detracto capite uniuscuiusque & pedibus & alis, corpora ipsarum in tribus aquæ cyathis terito.* Idemque, cum aliis remixtum, ad menses, secundinas & foetum expellendum suadet, ** sed cantharides quinque sumendas præcipit.

* *de vict. acutor. §. LXVI.*

** *de morbis mulier. I. §. 108. pag. 500. ed. Lind.* Sed in versione tota hæc pericope omissa est: an forte Cornarius, cuius est versio,

versio, in quibusdam exemplaribus illam non legit? Quin FOESIVS totum hunc locum Græce aliter exhibet, quam vel FROBENIVS vel LINDENIVS nobis dederunt; & omnem illam compositionem ad vsum externum reuocat, nulla tamen, quod merito mireris, tam notabilis mutationis ratione vel verbulo indicata: de quo dispiciant alii, quibus maius est otium.

XXXII. Quod Hippocratis æuo creditum sit, caput seorsim expurgari quibusdam posse, docent quæ supra* de grano cnidio & hippophae dixi. Sed paucula addi his dictis debent. Scilicet eodem libro** commendat tetragonon capiti purgando. Vox vero tetragonon quid sibi velit oppido est obscurum. Neque enim patet an instrumentum, an vero medicamentum aliquod, hoc nomine designetur. Galeni iam tempore ignotum fuisse quid tetragonon significet, videri apud FOESIVM in oeconomia potest: nosque infra commode hunc locum iterum attingemus. Alias autem errhina quædam acria & sternutationem exitantia hoc scopo proponit.

* §. XXIII. nota.*

** de affect. intern. §. XXXXVIII. & LII.

XXXIII. Sed magis notabilis videtur modus ille pulmones expurgandi, quando ex peripneumonia suppurati essent, excitato nimirum per acria immissa tussi, cuius violentia abscessum rumpere tentabant.* Hoc fine ari radicem tritam, cum grano salis, & pauxillo mellis, aquæ & olei subigebant, ægroto autem linguam protrahabant, & mixturam modo dictam tepide infundebant. Si hæc parum proficerent ad acriora, vt cyclaminum, sylphium, raphani corticem, æris florem, transibant.

* de morbis II. §. 44. conf. de internis affect. §. I. vbi eodem scopo commendantur centaurea & dracontii radices. Totum autem hoc a Cnidiis medicis acceptum esse Galeni testimonio certum est. Quin ipsum de internis affectionibus librum a Cnidio quodam scriptum esse FOESIO iam visum fuit.

L1 3

XXXIII.

XXXIII. Ad vteros expurgandos infinita fere sunt, quæ in libris sæpius citatis *de mulierum morbis*, commendantur, tam interne sumenda, quam exterius sub infessus, enematis vterini, pessariiue forma adhibenda: inter quæ non pauca sunt vehementissima cathartica & diuretica indolis, quorum specimina superius aliqua attuli: quare a pluribus hic recensendis abstineo.

XXXV. Sudoribus prouocandis operam multam dabat Hippocratica schola, persuasa scilicet morbos omnes solui aut vomitu, aut deiectione aut vrinae largiori profluuiio, aut metastasi ad articulos, aut apostemate exanthematibusue: *verum sudoris speciem omnibus maxime esse communem.** Sudori autem expellendo medicinas fuisse adhibitas non inuenio: sed homine diluentibus probe præparato, si exerceri posset, illa obire exercitia, quæ cuius conuenire putabant, deinde fricari, lauariue iuebant: si vero vires aut morbus exercitia non permetterent, potibus cibisque conuenientibus itidem præparatum stragulis multis operiebant, ac fomentis calefaciebant.

* *de vict. acutor. §. LVI.*

XXXVI. Sanguinem sincerum euacuabat Hippocrates venæ sectione, scarificatione, & profundis sectionibus passim, præcipue autem in capite, faciendis. Sed non solum euacuationis scopum hic habebat, verum etiam reuellere sanguinem a parte remota, deriuare eundem, libertatem mouendi & influendi reddere, & refrigerare, sanguinis detractione studebat.

XXXVII. Simpliciter euacuandi scopo, vt nimirum venis nimium repletis succurreretur, sanguinem mittebat hominibus nimiam humorum copiam adeptis, vt athleticis, ad summum boni habitus apicem prouectis, quorum statum periculosum, adeoque non cunctanter

stanter soluendum, præcipiebat.* Nam nisi hoc fiat oriri ἀπολήψιας, interceptiones sanguinis & spiritus, indeque aphoniam, apoplexiam, conuulsiones, urinæ suppressiones, inflammationes, de quibus morbis in genere præcipit:** *quicumque morbi ex repletionem fiunt, hos curat euacuatio*: seorsim autem de aphonia:*** *ut quis repente, cum antea sanus esset, nec ulla manifesta ratio præcessisset, voce deficiat, venarum interceptio facit. Oportet igitur tali sanguinem detrahere.* Similiter ad urinæ suppressionem hoc remedium suadet.****

* Aphor. III. Sect. I.

** Aphor. XXII. Sect. II.

*** *de victu acutor. §. 37. & 38. ea. Lind. conf. §. 36. ubi graui- ter differit venæ sectionem in morbis a repletionem præcedere debere, tamquam principale remedium, eamque demum subsequi purgationem: secus si fiat non solum nihil profici, verum etiam damnum inferri.*

**** Aphor. XXXVI. Sect. VI.

XXXVIII. De loco venæ sectionis alicubi clare præcipit. Sic aphonia correpto venam dextri brachii secandam docet. *In pleuritide ac peripneumonia, si dolor ad superiores partes extenditur, ut iugulum, mamillam, brachium, internam brachii venam secare oportet, ab eo videlicet latere, quod dolore fuerit correptum. Detrahere vero sanguinem iuxta corporis habitum, & tempus & ætatem & colorem, plus & confidenter. Et si acutus fuerit dolor, ducere usque ad animi deliquium.** In angina venam in brachiis & sub lingua secare iubet.** Ali- bi frontis, narium, occipitis, sedis venas aperire iubet. Cuidam, dum ieiunus erat vehementer dolenti, quum sine successu varia adhibita essent, sanitatem redditam scribit, vena in vtraque manu secta, sanguine tamdiu profluente ἕως ἑξαίματος ἐγένετο, donec exsanguis redderetur, h. e. ut ego intelligo, donec sanguis effluere sponte cessaret.***

* *de vict. acut. §. LII.*

** *ibid. §. XXXVIII.*

*** *Epidem. V. §. II.*

XXXVIII.

XXXVIII. De vena in acutis morbis secanda generalem hanc regulam præscribit: *in acutis morbis venam secabis, si vehemens appareat morbus, decumbentes in vigore ætatis fuerint & robur ipsis adfuerit.* * Sed si percurrimus epidemiorum libros, historiasque ægrotorum acuto morbo laborantium consideramus, satis intelligimus ipsum longe plures sine hoc remedio tractasse, quam illi sunt quibus adhibuit. Quare iam diu eruditi persuasum habent, Hippocratem in illis libris non descripsisse singulatim omnia, quæ ad salutem ægrotorum molitus est: sed aliqua omisisse, quæ fieri debuissent lector, ex reliquis eius scriptis, per se intelligere posse videretur. De quo videndi sunt D. D. CLERICVS** & D. D. IOAN. FREIND.***

* de vict. acut. §. XXX. ** histor. medic. P. I. Libr. III. cap. 19.

*** de febribus ad Hipp. Epidem. comment. I. pag. 97. ed. Amstelod.

XXXIX. Scarificationem nostro more administrandam Hippocrati notam fuisse ex scriptis eius clarum est. Sollicite autem describit* vbi cucurbitulæ amplioris circuli adhiberi debeant, aut vbi angustiores magis possint. Scalpellum probat incuruum, in apice non valde angustum, quo viscosi ac crassi humores melius possint ex ampliori vulnuscule elici.

* de medico §. VI. & VII.

XXXXI. Atque hæc de therapia Hippocratis euacuante dicta sufficiant. Erit nunc de alterante dicendum, quæ vitium corporis nostri partium, siue solidarum siue fluidarum, emendat. Et sane Hippocrates sæpe meminit refrigerantium, calefacientium, humectantium, exsiccantium, constringentium, digerentium: verum hos effectus non tam remediis, quam victu, consequi studebat. Hinc accurate præcipit quis victus refrigeret & humectet, quisue calefaciat & exsiccet, quis constipare possit aut digerere valeat: de quo legendi sunt libri *de dieta*, & de

& de victu acutorum, quorum maxima pars huiuscemodi doctrinis constat, quas huc referre tædiosum foret.

XXXXII. Neque de remediis somniferis, narcoticisue multa inuenimus quæ referri possint. Opii in nullo genuino libro mentionem, quod ego meminerim, inuenio. Trahi huc posse videtur vnicus locus, * quo commendat papaueris succum (ὁπὸν μήκωνος) cum carminatiuis adsumendum, ad vteros in locum suum reducendos. Ibi, paucis interiectis, ad strangulationes vterinas cohibendas inter alia suadetur ὑπνωτικὸν μήκωνιον, *meconium somniferum*. In reliquis, quos plures indicat FOESIVS in *œconomia*, quando μήκωνος ὁπός aut μήκωνιον tamquam medicamentum laudatur, ad peplium seu papauer spumeum, de quo supra diximus, referri debet.

* de morb. mulier. II. §. 79. fine & 80.

XXXXIII. Sed mandragoræ mentio aliquoties fit, vbi pro vsibus internis pariter ac externis commendatur. Et interne quidem sumendum ita præscribitur: * *tristes anxios & agrotos, ac se strangulare volentes, mandragoræ radice, mane in potu data, minore pondere, quam quod insanire facit, curabis. Convulsioni sic mederi oportet: ignis ab utraque lecti parte succendatur, & mandragoræ radix in potu præbeatur, minore pondere, quam quod insaniam facit.* Dolendum autem quod pondus non accuratius præscripsit. Externis vsibus commendatur ad intestinum rectum prolapsum & sanguine fluens, ** vel viridis, vino diluto coquenda ac imponenda, vel sicca trita. Etiam succus mandragoræ & siluestris cucurbitæ cum muliebri lacte ad vteros repurgandos suaderi video. ***

* de locis in homine §. XXXXVIII. ** de fistulis §. VI.

*** de morbis mulier. §. LXXXXVIII. pag. 489.

XXXXIIII. Alio loco mandragora cum hyoscyamo, silphio & trifolio e vino meraco ad febrem quarta-

M m

nam

nam commendatur. Quod medicamentum deinceps ab insequentis medicis ab imitationem vocatum fuisse indicat PROSP. MARTIANVS, ** & hunc locum illustrat.

* de morbis II. §.XXXVIII.

** in Hippocrate explicato. p.138.

XXXXV. Præter hæc autem Hippocrates habebat aliqua medicamenta, ab experientia sine dubio maioribus suis Asclepiadis cognita & comprobata, vel vndique accepta, quibus in morborum curationibus interne externeque utebatur: quorum aliqua ad diæteticam rationem propius accedebant, morboque cuius accommodata erant: aliqua pharmaceutica magis dicimerebantur. Sic ad diæteticam propius pertinet ptisana, quam ex hordeo decorticato paratam in acutorum diæteta plurimum adhibitam fuisse cognoscimus. Sollicite inculcatur* vbi tota ptisana, id est decoctum vna cum hordeo, dari debeat, aut vbi cremorem solum exhibere magis expediat. Ptisana ex tritico cocta vocabatur alica, & potissimum adhibebatur vbi vires reparandæ erant. Pro circumstantiarum ratione aliquando mulso, vel vino, nonnumquam aceto, sale & oleo condiebatur.

* vide de vi<. acutorum §is primis.

XXXXVI. Nec longe a diætetica ratione abit *κυκεών*, cyceon, cinnum Latini vocant, quæ vulgaris erat apud Græcos mixtura ex vino, melle, polenta, aqua & caseo, consistentiam pultis forbilis referens. Sed medicinalibus virtutibus subinde imbuebatur adiectis quibusdam, quæ indiuidui curandi rationibus maxime conuenirent. En exemplum eiusmodi cinni, quem *κυκεών* *αυρίων*. id est floridum, vocabant, quique homini tabe laboranti inter alia præscribitur: * *tertio mense cyceonem floridum bibat, apii radices & anethum, & rutam & mentham & coriandrum & papauer tenerum, & ocimum & lentem & mali punici dulcis & vinosi succum. Oportet autem dulcis duplam mensuram esse, ita ut utriusque succi*

succi simul sit hemina dimidium, & vini nigri iucundi austeri hemina dimidium & aquæ tantundem. Postea flores triti in hoc diluantur permixto, & in poculum infundantur. Et postea farinæ erui acetabulum adiiciatur & polentæ tantundem & casei veteris caprini rasit tantundem, & hæc permixta ebibat.

* de internis affection. §. XIII. Adde FOESIVM, in œconom. Hippocr. voce κυκλῶν.

XXXXVII. Pariter balnea, infusus, fomentationes a communis vitæ vsu ad medicum crebro referebat, incoctis variis, quæ ægroti conditiones requirere videbantur. Etiam suffumigationes frequenter adhibebat, in quibus nonnumquam sulphur, bitumen & nitrum adiciebantur vegetabilibus. Gargarismos non minus præscribebat, quorum specimen hoc esto, quod anginoso præscripsit: * Gargarismus ipsi parandus est ex origano, satureia, apio, mentha & modico nitro cum aqua mulsa aquosiore, & modico aceto instillato: prædictarum herbarum folia trita, & nitrum, in aqua mulsa diluito, tepefacito, ac sic gargariset. Internas etiam fauces in eodem morbo curiose sane fouere iubebat vapore decocti cuiusdam; quod sequentem in modum fiebat. Fomentum ipsi ex aceto, nitro, origano & nasturtii semine adhibeto. Hæc terito & cum aceto, pari aqua permixta, diluito, ac parum olei instillato. Deinde in ollulam infusis, operculo imposito, arundinem cauam immittito, prunisque imposita feruesacito: & ubi per arundinis fistulam vapor ascenderit, hianti ore illum intro trahat, cauendo ne fauces adurat.

* de morbis II. §. XXVI. Fetus eiusmodi aliud exemplum pro homine empyo ponitur de morbis II. §. XXXXIII. si non proderit pus, paulatim fomentum adhibeto in os, ex sili succo, vino toranio, lacte bubulo aut caprino, singulis pari mensura mixtis, ita ut sint hemina tres, in quas postea furni testas, igne candefactas, iniicito, atque inde vaporem per fistulam trahat, cauendo ne aduratur.

M m 2

XXXXVIII.

XXXXVIII. Sed nec minimum vnguentis & oleis tribuebat Hippocrates. Talia vnico nomine *μῦρον* comprehendebat, quod designat oleum, aut præparatum pingue, inunctioni commodæ aptum. Plura huius generis apud Hippocratem laudantur, vt susinum, irinum, rosatum, myrtinum: ad quæ paranda requirebatur vt oleum floribus vel herbis istis infunderetur, & maceratione diuturna odoribus imbueretur. Non raro ad commendationem maiorem odoris aromatica quædam admiscebantur. Leguntur apud Hippocratem aliqua ex Aegypto afferenda.* Nam antequam Græci artem olea parandi discerent, ex Aegypto ea petebant. Amplissime autem patebat illorum vsus. Multum consumebatur ab athleticis hominibus, qui ante exercitia vnguebantur: exercitiisque peractis pars apothepiæ erat olei vel vnguenti acopi, id est lassitudinem tollentis, inunctio. Verum tamen ab hoc initio, ad omnis generis dolores demulcendos, postea transferebatur vnguentorum vsus, & acoporum nomen designabat omne eiusmodi medicamentum externum, quod cera, pice & similibus oleo iunctis consistentiam inungendo idoneam nactum erat & fere ceromatis nomine insignitur. Sed erit alibi occasio hæc iterum attingendi.

* conf. MERCVRIALIS Var. lect. II. cap. 19.

XXXXVIII. Emplastrorum mentionem apud Hippocratem non inuenio. Cataplasmata fieri præcepit varia intentione ex variis. Exemplo sint sequentia: *Quæ inflammationem sentiunt, per cataplasmata refrigerentur. Sint autem hæc aut betæ folia aqua cocta, aut apium, aut olex folia, aut fici, aut rubi, aut quercus, aut mali punici dulcis, quibus coctis vtendum est. Cruda vero rhamni folia, vel viticis, vel saluæ, vel tithymalli, vel polygonum viride, vel porrum, vel apium, vel coriandrum, vel isatidis folia admoneto. Quod si horum nihil habeas: neque ullum*

*ullum aliud cataplasma, polentam, aqua aut vino suba-
Etam, ex cataplasmate imposito. Ad fluorem album mu-
lierum hæc commendat cataplasmata: rubi, rhamni &
oleæ folia tenuiter trita simul misceto, aqua mulsa diluito
& cum polenta ex cataplasmate admoueto. Plura ibi se-
quuntur, quæ apud ipsum auctorem legere iuuabit.*

** de affectionib. §. XXXVII. ** de morb. mulier. II. §. LXXI. seq.*

*L. Collyria apud Hippocratem & sequentes mul-
ta erat: designabantur autem hoc nomine medicamen-
ta sicca, antea præparata & glutinantis cuiusdam bene-
ficio in massam redacta, formæ oblongæ, rotundæ, de-
stinatæ ad illum vsum, vt possent integra in cauitatem ali-
quam, vt vaginam vteri, anum, intrudi: vel conuenien-
ti liquore resoluta infundi. Exemplum collyrii esto *)
quod ad vterum a partu applicandum præscripsit: amyg-
dalas amaras tritas, & oleæ folia tenera & anisum, &
irionem & origanum, & nitrum terito, misceto & ute-
rorum collyria efformato. Parum videtur a pessariis &
glandibus subdititiis diuersum fuisse. Genus etiam me-
dicamenti sicci vocabatur *Φθιρκοι* seu *Φθιδες*, quod ex-
ponitur trochisci, pastilli, placentulæ. En exemplum
eorum, quod modo adductum collyrium sequitur: *si
inflammati fuerint vteri, & dolor habuerit, rosarum fo-
lia, cinnamomum, & cassiam simul terito, & netopo
affuso placentulas drachmales formato, easque in ollam
nouam fictilem igne candentem mittito, circumlocataque
muliere ac vestibus contacta in uteros suffito: hoc dolo-
res sedat.**

** de morb. mulier. I. §. LXXX. Pastillorum genus aliquod, pro
interno externoque vfu destinatorum, vocabatur *κόλλις*, quo-
rum exempla videas de int. affect. XXV. & Epid. II. Sect. VI.*

*LI. Eclegmata seu linctus etiam præscribat, qua-
lis exemplum sit.* In febre singultuosa laseris succum,
acetum mulsum, daucum tritum potui exhibeto, & gal-
banum ex melle cum cumino delingendum. — nux pi-*

Mm 3

nea

nea cum myrrha in eclegmate detur. Ceterum pilulas apud Hippocratem nondum inuenire mihi licuit.

* *de vict. acut. §. LI.*

LII. Plura non addo de praesidiis therapeuticis, quibus Hippocratica schola vsa fuit. Apparebit autem facile ex adductis, tunc temporis medicamenta composita satis pauca habuisse ingredientia, & praeparationes simplicissimas fuisse, quæ vltra trituram & decoctionem non progrediebantur. In tanta ruditate pharmaceuticæ rei superuacuum esset quærere, an Hippocrates fuerit chemicus. Attamen neoterici quidam magna contentione nisi fuerunt hominibus persuadere, Hippocratem fuisse magnum chemicum, ea, quæ in hac arte summa putantur, adeptum, quorum beneficio curationum miracula ediderit: quod vero iuris iurandi sancta religione tenebatur constrictus, nihil horum arcanorum descripsisse: subinde tamen obscurius quædam innuisse, filius artis huius satis illustra.

LIII. Videbimus itaque potissima argumenta eorum, qui pro Hippocratis chemia certant. Primum, inquiunt, videmus Hippocratem nitrum, alumen, salem, viride æris, æs vstum, flores æris, chalcitidem, plumbum & nonnulla alia* mineralia, ad vsum medicum vocasse. At vero vt pleraque horum ad vsus tantum externos adhibita fuisse legimus: ita verosimilis ratio facile inueniri potest, quo pacto medici vsum talium, in vita quotidiana ad plurimos vsus crebro necessariorum, obseruare, & ad artis vsum transferre potuerint, absque eo, vt vlla necessitas nos cogat reuelationem aliquam, siue diuinam siue mystæ chemici, supponere aut exigere.

* forte Hippocrati etiam notum fuit stibium seu antimonium. Vidimus supra in scriptis eius commendari tetragonum. Id vero quid sit indicaturus GALENVS in expositione ita scribit: τετραγών. τινὲς μὲν τὰς εὐρισκομένας κατὰ τὸ σίμμι πλαζί. τινὲς δὲ ἀντὶ τὸ σίμμι. i. e. aliqui exponunt tabulas in stibio reperiundas: alii

alii ipsum stibium. Et forte Galenus, aut illi ex quorum mente scripsit, regulum ex antimonio paratum viderunt. Sed hæc coniectura est.

LIIII. Deinde omnes fere vrgent textum quendam ex libro dubiæ genuinitatis desumptum, * vbi commemoratur *aurum operantes illud* (mineram eius) *tundere, lauare, molli igne liquare, quum forti non confleatur* (ισχυρῶν ὁν ζυγίσται) *seu non subsistat, illum non ferat.* In hoc textu, inquit, si rem, vt verba iacent, accipiamus, absurdus est sensus: ergo Hippocrates loquitur de arcano aliquo sapientum igne, quo in aurifice arte illud maturando efficiunt, & ad nobilissimam tincturam constantissimamque exaltant. Hoc argumentum plures excusserunt, præcipue OTTO TACHENIVS ** & FR. IOS. BYRRHVVS, *** & ante non multos annos CHRISTIANVS DEMOCRITVS, **** qui singuli vindicatum Hippocrati eunt præclaram in arcaniori chemia scientiam.

* *de diætâ* l. §. XV.

** *in Hippocrate chimico.* Is autem Hippocratem frequentissime allegat, vt non satis mirari possis hominis per se strenue indocti calliditatem, cum non minori impudentia coniunctam, qua vsus est ad falsi sui viperei, adeo sibi lucrosi, auctoritatem amplificandam & stabiliendam. Sed Iarvam homini detraxerunt IO. ZWELFERVS & HELVICVS DIETERICVS, alter in *discursu apologetico aduersus Hippocratem chymicum*, alter vero in *vindictis*.

*** peculiari libello, quem olim ex bibliotheca illustris præceptoris, hospitis & patroni mei D. D. FRID. HOFFMANNI Halæ euolui: cuius autem titulus nunc non succurrit.

**** *vita animalis morbus & medicina* pag. 113.

LV. Sed locum illum cum antecedentibus & consequentibus bene consideranti illud manifestum esse debet, auctorem hoc agere, vt medici officium declaret exemplis plurimis eorum, quæ in vita quotidiana ab artificibus, opificibus aliisque hominibus agitantur: fecisset itaque aduersus scopum suum, si rem admodum abstrusam

strusam, quin maxime secretam & plerisque lectoribus necessario obscuram, pro obscura alia declaranda proposuisset: praesertim quum confidere posset, si quis artis illius tam diuinæ gnarus in sua scripta incideret, eum non opus habere eiusmodi declaratione officii medici, idiotæ aut initiando necessaria.

LVII. Deinde duo dici possunt contra adsertores chemiæ Hippocraticæ. Primo, Hippocrati sermonem esse de mineris auriferis tractandis, quæ imperfectorum mineralium rapacium seu volatilium adiecta copia oneratae sunt, ubi necessarium est blanda vstulatione & torrefactione illa prius abigere. Nisi enim in talibus hoc fiat, secum in auras, si non omne metallum probum, maximam tamen partem, abriperent. Et talia fuisse metalla in illo tractu, quem Hippocratem peragrasse legimus, a fide alienum non videtur, quum cinnabarim nativam ibi inuentam esse probari possit, vt & arsenicum nativum seu auripigmentum, quæ si metallo cohæreant, nec cauta & patienti vstulatione abigantur, magnæ iacturæ auri fiunt auctores.

LVII. Si hæc autem displiceat sententia, porro quærerem cur fieri non potuerit vt auctor, qui hæc scripsit ex quibus Hippocratem chemicum fuisse contendunt, rerum metallicarum æque fuerit imperitus ac Galenus se fuisse prodidit, quando scripsit: Ignis non differt ab igne, nisi maiori vi ac minore. Infirmissimus est qui ex paleis conficitur, quare ad conflandum aurum accommodatus est, eo quod aurum absumatur & diffluat, si validiorem flammam sentiat? Nisi forte ipsemet etiam Galenus de auri ex mineris rapacibus separatione intelligendus est, quo ipso admissio ignorantiae exprobratione iusta carere eum debere facile credemus.

LVIII.

LVIII. Comprobare nostram de vero Hippocratis sensu opinionem videtur illa notabilis oppositio τῶν ἐργαζομένων & τῶν ἀπεργασαμένων: quippe elaborantibus ex rudi minera aurum, tribuitur vsus lenissimi ignis: illis, qui iam elaboratum tenent, vsus ad omnia, quibus inservire aurum in vita communi possit.

LVIII. Sed tempestivum nunc videtur, ad chirurgiam Hippocratis considerandam progredi. Illa medicinæ professioni adeo coniuncta tunc temporis erat, ut vix proprium nomen tunc haberet. Liber, qui *de officina medici* inscribitur, totum apparatus chirurgicum tradit, ut pro hodierno statu iuste inscribi posse videatur de officina chirurgi. Ipsum vero Hippocratem manu mederi ægrotantibus solitum esse, dubio plane caret.

LX. Videbimus autem primum qualem se Hippocrates gesserit, quando vulnus curandum, aut ulcus, acceperat. Discimus id ex libro qui *de ulceribus* quidem inscribitur, agit autem de vulneribus * potissimum recentibus. Ceterum maxime genuinus ab omnibus iudicatur: unde merito illum eligimus, ex quo de chirurgia Hippocratica referamus.

* Hippocrates tum hic, tum alibi, vocabulum ἔλκος plagæ recenti accommodat; in quo sequitur consuetudinem sui sæculi, & comprobat se esse Ὀμηρεὶ δὲ τὴν φράσιν, Homericum dicendi genus imitari, ut de ipso Galenus alicubi scribit. Homerus autem *Iliad.* Δ v. 361. ἔλκος de recenti plaga usurpat. Hippocratem autem vicissim sequitur Celsus, qui admodum frequenter plagam recentem ulceris nomine designat.

LXI. Vulnus itaque recens, nisi vino, humectare vetat, si non in articulis fuerit. Deligationem aliam, præter cataplasma, non ipsi vulnere sed circumfritis partibus imponendum, non requirit. Modicus cibus & potus offerendus; & quo gravius est, eo minus dari debet.

Nn

bet.

bet. Sed quietem ægrotus agat. Sanguinem fatis copiose effluere finit, præsertim si nullus venter, sed extremitates tantum, læsæ sint: facit autem hoc ut partes magis gracilescant, minorque corruptio sequatur. Olea & quæcunque oleosa sunt, recenti vulnere non conducunt. Plurimis vulneribus valde profunt purgationes per inferiora: præsertim ubi corruptionis periculum imminet. Vulnus, nisi probe repurgatum sit, nec sponte, nec si labia ad se adducantur, coit.

LXII. Cuicumque vulnere accedit erysipelas, purgationem necessariam facit. Vbi cum vulnere confusio facta est, suppurationem fieri necesse est. Oportet igitur loco tumenti cataplasmata imponere, non vulnere. Si vero, quod debebat, abscesserit, spongas superimponere oportet, & super spongas folia multa.

LXIII. Hæc sunt generalia præcepta de vulneribus, quibus deinceps subiungit quæ cataplasmata parari debeant, quæque ad repurganda sordida ulcera conueniant. Curiosa ibi est * descriptio medicamenti quod ad ulcera æque inueterata ac recentia conuenit, multumque accedit ad naturam vnguenti Aegyptiaci, quo nos hodie utimur.

* §. VIII.

LXIII. In fine libri de oedemate & varicibus quædam habet. Oedemata pedum pertundit, profundioribus ac frequentioribus vulnusculis impactis. Varicem alias atque alias compungere iubet, ut sanguis per angustissima vulnuscula modice effluat. Alio loco * rationem dat præcepti huius: *fieri enim non potest (non licet,) ut profusio sufficiens permittatur, interim necessitas sæpe iubet aliquid detrabere sanguinis.*

* de medico §. V.

LXV.

LXV. Quod ad deligationes pertinet, ita de illis præcipit: * *Concinnas deligationes, ad spectaculum comparatas & nihil iuuantes, reprobare oportet. Onerosæ enim sunt & omnino petulantes, sæpe vero etiam damnum dederunt. Quærent autem ægri non ornatum sed auxilium.* Quid vero circa deligationes obseruandum sit, accurate alibi exponit, ** si modo is liber ad Hippocratem iure referri potest.

* de medico. §. IIII. cuius loci quasi commentarius esse poterit
libr. de articul. §. XXX.

** de officina medici §. IV. seqq.

LXVI. Liber de *fistulis*, de ani fistulis fere solis agit. Postquam exposuit ex quibus causis fiant, explorationem facere docet alii caule recente immisso. Per fistulæ orificia filum quintuplicatum, aut pilum, traicere, deinde sensim arctius colligare iubet, vt fistulæ sinus aperiat. Varia deinceps præscribit medicamenta ad curationem hanc necessaria, sed secandi modum prætermittit.

LXVII. Haftenus parum mascula Hippocratis chirurgia apparebit: sed in reliquis libris chirurgicis secando vrendoque occupatum eum videmus. De capitis vulneribus agens, inculcat quando os & quousque radendum vel perforandum sit: si quis facere hoc, vbi debet, neglexerit, interius suppuratur homo, & delirus ac conuulsus moritur. *Conuulsio autem, inquit, plerisque corripit in altera corporis parte. Siquidem in sinistra capitis parte vlcus habuerit, in dextra corporis parte conuulsio corripit: si vero in dextra capitis parte, sinistram conuulsio corripit.*

* de capit. vulner. §. 26.

LXVIII. Varia Hippocrati fuisse instrumenta, quibus terebraret, ex multis locis intelligimus. Hæc inter commemoratur aliqua terebra ferrata & caua, quæ ossi-

N n 2

bus

bus vsque ad membranas excidendis conuenit, valdeque similis est illi instrumento, quod nos trepanum vocamus. Eo etiam costas perforari, ad aquam in pectoris hydrope emittendam, legimus:* quamquam alii hanc costarum perforationem simplici terebra factam esse contendunt.

* *de intern. affection. §. 25. adde Foesium in œconomia Hippocr. vocibus τρύπανον & περιτμήσιον.*

LXVIII. Fractas partes Hippocrates, extensione debita prius facta, reponebat, deinde deligationem, pro partis læsæ conditione, administrabat, supra fascias autem splenia, cerato quodam modice inducta, ponebat, hæcque iterum linteis firmabat. Deinde ferulas, vinculis quam laxissimis firmandas, circumponebat, quietis tantum gratia, minime autem vt ferularum appositio ad compressionem quicquam faceret, quod admodum notanter chirurgo commendat. Porro chirurgus prudenter æstimare debet tempus, intra quod quæque ossa conseruere solent. De eo accurate præcipit, monet autem fieri posse vt naturarum & ætatum differentia aliquid varient. Exempli gratia ossa cubiti triginta diebus concallescunt. Itaque vsque ad decimum oportet diæta vti pariori & extenuante. Decimo, siquid non recte repositum sit, dispicere & dirigere, si opus sit. Tum iterum recte deligare, ferulis apposis, sicque, si nullus pruritus vexet aut exculceratio suspecta sit, relinquere, donec vicesima dies transierit. Interea sensim progressu facto refici æger pleniori victu debet. Duabus tertiis partibus sic transactis & laxius, & paucioribus sensim linteis adhibitis, deligari debet, donec omnino cum sanitate in gratiam redeat.

LXX. Atque hic est totus processus, quasi exemplaris, curandi ossa fracta. Ipsemet enim addit: *Hic sermo velut lex iusta posita est de fracturarum curatione,*
 & quo-

Et quomodo tractare oporteat, Et quomodo euentus sequi ex iusta tractatione. Nullus hic est emplastris locus datus, quæ nec diu satis post Hippocratem adhibita legimus. Saltem PAVLVM AEGINETAM, qui multis a Christo nato sæculis vixit, vllas in curatione fractorum partes emplastris dare non video.

* de fracturis §. VI. Et VII.

LXXI. De luxatis copiose agitur libello non exiguo de articulis inscripto, vbi leuioribus casibus sola manu reponere docet, sed in grauioribus, vt spinæ luxatione, instrumento vtitur, quod διαγυγασμον vocat, cuiusque fabricam & vsum multis describit.* Sic & in humeri luxati repositione, postquam varios modos in palæstra receptos & frequentes recensuerat,** machinam describit, quæ ambe vocata est, qua facillime luxatus humerus in locum suum restituitur: quæ ipsa machina hodieque apud multos chirurgos in vfu est. Et videtur fane Hippocrates hanc machinam excogitasse, quod per tot sæcula adhuc ab ipso denominationem seruat: & de reliquo curiosus & sedulus fuisse in compendiis chirurgicarum curationum crebriori experimento inueniendis: cuius industriæ documentum esse potest, quod & irritum experimentum recensere non dubitauit, addita pulcra ratione:*** *Scripsi autem hoc de industria: pulcrum enim est etiam ea addiscere, quæ, in experimentum assumpta, successu caruerunt, Et cur successum non habuerint.*

* de articulis. §. 46.

** Ibidem §. 4. Notabilis autem est §. 3. vbi commemorat modos luxatum humerum reponendi in palæstris vsitatos. Ex quo confirmatur quod supra Sect. II. cap. VIII. §. 27. Et 28. scripsi, homines athleticis exercitiis subseruientes medicorum operum quædam agitalle: quod deinceps, postquam plerique medici exercere ea neglexerunt, effecit vt seorsim aliqui indocti & ignobiles homines, nobilem hanc partem

N n 3

sibi

sibi tribuerent, & cum sordibus sibi lucrosis coniungerent. Oribasii temporibus eo iam res deducta erat, ut is in *synopsi ad filium scripta* profiteretur, talia illis esse relinquenda, qui pueros in palæstra exercent.

* *Ibidem* §. 48.

LXXII. Haftenus de chirurgia Hippocratis diximus ubi vulnus, vlcus, fractum, luxatumque acceperat: qua occasione iam aliquoties vidimus, ipsum accepto vulnere vulnus nouum addere veritum non fuisse. Sed iuuabit vnum adhuc alterumue specimen intueri operationum chirurgicarum Hippocratis nostri. In libello *de visu* proponit aliquam oculi quasi scarificationem. Lanam Milesiam puram, crispam, fuso circumuolutam, adhibet palpebrae & tunicae albugineae fricandae, donec sanguis profluat: tamdiu autem continuat, vsque dum non amplius purus sanguis, sed sanies subcruenta aquosa prodeat. Quod si in oculorum morbis expectationi satis non faciat dorsum & pectus inurit, aut sinciput profunde incidit insuperque cutim ex parte reuellit, quin ossis partem, ut videtur, excindit: ut cicatrice duriore facta aquae affluxus ad oculum interceptiatur. Obscurius quidem illo loco* eam exponit; sed erit occasio, ubi ad CELSUM progressi fuerimus, hanc operationem, periscyphismi & hypopathismi nominibus dictam, pluribus considerandi.

* Aliquanto clarius *de loc. in hom.* §. XXIII.

LXXIII. In renibus suppuratis, si circa spinam tumor exstiterit, illum tumorem profunda sectione aperit, ut pus effluat.* Pectoris paracentesin, ad pus & aquam e cauitate emittendam, facere docuit.** Eandem in abdomine instituebat, ad asciticorum collectas in hac cauitate lymphas euocandas: quanquam plerumque praesagium haud adeo laeti successus adiicitur. Nonnumquam loco sectionis talibus in morbis inurebat.***

* *de internis affect.* §. 15. § 16.

** *de*

** de morbis II. §. 45. & 59. de int. affect. §. 25.

*** ibidem. §. 26. 27.

LXXIIII. Atque in genere dici potest priscam Hippocratis praxin vstiones non multum reformidasse. Certe præcipit, & accurate edocet, quibus cautionibus fieri debeat inustio humeri, aut potius regionis subalaris, in illis, quibus humerus frequenter excidit.* Similiter arthriticos & podagricos lino crudo inurere præcepit:** quod & ab insequutis retentum video, eritque hunc modum ex illis clarius proponendi occasio.

* de articul. §. XI. XII. XIII. ** de affection. §. XXX. XXXII.

LXXV. Foetum etiam mortuum instrumentorum ope extrahit, de quo videri potest exiguus omnino libellus, qui de *exsectione foetus* inscribitur. Calculi autem exsectionem discipulis suis interdixit, quin iuris iurandi religione interposita eos obligauit, vt viris chirurgiæ operariis hanc operationem relinquant: si modo *iusiurandum* vere est ab Hippocrate præscriptum, de quo, doctissimis viris præeuntibus, merito dubito. Herniarum quoque operationes tunc nondum tentatas esse mihi ex eo persuadeo, quod, nisi vnico loco,* ne nomen quidem earum apud Hippocratem inuenio.

* de aerib. aq. & loc. §. XII.

LXXVI. Superest nunc vt praxeos Hippocraticæ specimina aliqua pleniora adducam, ex quibus cognoscatur qualis ea fuerit, & quantum nostra sit ab illa Hippocratica in plerisque diuersa. Ex febribus exempli loco fit quartana, quam securissimam omnium & facillimam esse prædicat, quæque non finat magnos morbos ingruere, vt conuulsiones & mentis morbos, & illos, qui iam illis correpti antea fuerunt, superueniens liberet. Eandem tamen longissimam esse & vix ante annum definire: quamuis leuiiores & breuiiores fere sunt æstiuæ auctum-

auctummalibus & hibernis, quæ vltimæ in acutos morbos leniter transire solent. A vigesimo quinto vel tricesimo anno plerumque enascuntur, & qui hos egressi sunt, præ reliquis sunt febri huic idonei, vsque ad quadragimum quintum. Si non bene exeat morbus, in hydropem facile transit. Ab atra bile potissimum excitatur.

LXXVII. Curationem quartanæ febris duobus præcipue locis tradit Hippocrates. Eorum primo hanc præscribit: * *Quum febris quartana ex alio morbo non purgatum apprehenderit, pharmacum deorsum purgans dato, deinde caput purgato: postea rursus infra purgato. Si vero his factis non cesset, interpositis duabus inuasionibus, post purgationem infernam, multa calida ipsum lauato, & seminis hyoscyami milii magnitudinem & mandragoræ tantundem & succi sylphii trium fabarum magnitudinem & trifolii tantundem in vino meraco bibat. At si firmus & sanum se esse putans, ex lassitudine aut profectione febre correptus, ad quartanam deueniat: fomentis ipsi adhibitis allium dato in melle tinctum. Deinde lenticula decoctum bibat melle & aceto admixtis. Postquam autem repletus fuerit, vomat. Postea calida lotus, ubi frigidus factus fuerit, cyceonem ex aqua bibat. Vesperis cibis mollibus & non multis utatur. Altera vero exacerbatione, ubi multa calida laueris, & stragula ipsi intexeris, donec exsudet, statim veratri albi radices, trium digitorum longitudine, & trifolii drachmam, & succi sylphi duarum fabarum magnitudinem, in vino meraco bibat. Et si vomitiones ipsum vrserint, vomat: sin minus, similiter vomat, post caput purgatum. Cibis autem utatur quam mollissimis & acerrimis. Quum vero exacerbatio ipsum inuaserit, ieiunus medicamentum ne bibat.*

* de morbis II. §. XXXIX.

LXXVIII.

LXXVIII. Altero hæc præscribit: *Si quartana apprehenderit, siquidem impurgatus fuerit, primum caput purgato, & interpositis tribus aut quatuor diebus, pharmacum sursum purgans dato in ipsa apprehensione. Et interpositis diebus, rursum aliud deorsum purgans dato in ipsa apprehensione. Si vero ex his non sedetur, multa calida lauato & pharmaca, quæ scripta sunt, dato. -- danda autem sunt velut scriptum est in medicamentario libro.*

* de affectionibus §. XVIII. quis fit medicamentarius ille liber hic, vt & §. 15, & 18, alibique citatus, obscurum est. Græce dicitur ἐν τῇ φαρμακίᾳ, aut ἐν τοῖς φαρμάκοις. Forte ipsi quatuor de morbis libri id nomen habere debent, quoniam in illis docetur quomodo morbi per medicamenta curari potissimum debeant: quum in iis de diætâ acutorum, vtique a potiori sic inscriptis, potissimum studium sit docere vt morbos diætâ curare deceat. Plerique hos de morbis libros, vt & eum de affectionibus, Hippocratis esse negant, Polyboque genero eius adiudicant; quin alii ad Gnidium quendam referre malunt.

LXXVIII. Alterum specimen icterus præbeat. Huius non vna exstat curatio. Alia enim* principio hominem nutriendo, balneis, aliisque humectantibus, cito pinguefacere studet per aliquot dies: deinde purgando reficcare, & pinguitudinem exhaurire. Attenuatum balneis committit, puluere radicis cucumeris agrestis prius illitum. Nec vllum, quod bilem educat, medicamentum dare permittit. Homini sic emaciato & exhausto vinum deinde meracum datur, cum aliis rubicundum colorem reddentibus. Quod si vero nihilominus homini flauus vel viridis color subsistat, eadem, quæ dicta sunt, ordine repetuntur.

* de locis in homine §. XXX.

LXXX. Alia autem hunc in modum præscribitur:*

Extrinsecus corpus molliendum est balneis calidis, aliis

o o

vero

vero et vesica humectanda & urinam cientia danda. Si vero fortis fuerit, purgato capite, pharmacum quoddam potandum dato quod bilem deorsum purgat: postea diureticis utendum est. Tertiam demum, quæ ictero nigro destinata est,** adiciam: Color fit niger circa faciem, & maxime circa partes, velut in umbram, occultatas. Et oculi cum virore pallidi itemque lingua inferne, & venæ sub lingua crassæ ac nigrae: & est homo sine febre, & mingit crassa, biliosa. Quum ita habuerit primum venas sub lingua secato: deinde calida multa loto, asphodeli radices bibendas ieiuno dato, ita ut aequales quinqueradices in vino coquas, & apii foliorum manipulum addas. Afundito autem vini dulcis tres heminas dimidiatas Aeginenses, ut a coctura semihemina supersit. Hoc bibendum dato. Postquam autem minxerit, cibis aluum subeuntibus utatur, & a cibo cicer album edat, & vinum album, multum, aquosum bibat, & apium & porrum in cibo edat per septem dies. Si his curetur, bene est: sin minus, alios tres addat. Postea interposita una vel altera die, medicamentum ad nares apponito. Deinde pharmacum deorsum purgans dato, a quo bilis purgetur: & si lienosus fuerit, asininum lac aut serum postea exhibeto.

* de affectionib. §. XXXIII.

** de morbis III. §. 35. Quatuor species icteri in libro de internis affectionibus §. 38 - 41. studio prætermitto. Indicasse sufficiat, ut legat qui velit. Non Hippocraticam doctrinam, sed Gnidiam scholam ibi inueniri existimo, neque hanc tamen omnino contemnendam.

LXXXI. Vltimum diuturnorum affectuum exemplum esto hydrops pulmonis & pectoris. Fieri hunc edocet* tuberculis in pulmone enatis, aqua repletis & versus pectus ruptis. Fieri autem talia notabili experimento confirmat: testimonium habeo & in boue & in cane & in sue. In his enim quadrupedibus maxime sunt tubercula,

bercula, quæ aquam continent, in pulmone, quod citissime cognoueris si dissecueris; aqua enim fluet. Videtur autem talia multo magis fieri in homine quam in pecoribus, quanto etiam morbosiore diata utimur. Facti autem & multi sunt pectore suppurati, tuberculis obortis. Quæ de signis copiose differuntur, omitto, & apud auctorem legenda commendo: & nunc ad curationem progredior.

** de intern. affect. §. 25. Maxime autem notatu dignus videtur locus, quoniam specimen anatomicæ practicæ veterum sistit, illo, quod supra pag. 242. not.* dedimus, nihilo minus insignne. Annon vero tam diligenti notatione talium in brutis obseruatorum, silentio autem de obseruatis in homine, confirmantur ea, quæ supra de Asclepiadarum & Hippocratis anatome posui, lectoris iudicio permitto.*

LXXXII. Curationis præcipua spes posita est in matura aquarum emissionem, quæ si differatur nimis, oedemata inferioribus partibus inducuntur. Ut vero emitti possit, vno loco * suadet sectio inter costas, quantum fieri potest profundissimo loco, instituenda. Emittedi autem hanc aquam iubet quam parcissime & successive: & vulnus interim linamento apto obturare. Si quinta die pus linamento adhæret, plerumque euadit: sin minus, vbi aquam exhauseris, sitis corripit, & tussis, & homo moritur. Alio loco ** iubet costam tertiam ab vltima vsque ad os secare: deinde cum terebra caua (*τρυνάνω τρωγλοδυτήριω*) costam perforare, aquam vero paulatim emittere per duodecim dies: deinde decimam tertiam simul omnem, quæ intus fuerit. Si qua posthæc iterum confluat, per vices eam emittere permittit, sed hominem victu reficcare iubet. *Post sectionem hæc exhibere oportet: succi sylphii drachmæ pondus parato, & aristolochiam, tali ceruini magnitudine, deradito & lentium ac erui torrefactorum polentam puram, dimidia choenice mensura utramque, adsumito & hæc melle ac aceto subigito. Deinde pastillos (*κόλλικας*) sexaginta efformato, & quotidie vnum, tritum in vini nigri austeri ac iucundissimi*

O O 2

hemina

hemina dimidia, diluito & mane potui dato. Reliquum vero victum ac laborem eundem, velut priori tempore, habere iubeto. Hunc si ita curaueris celerrime sanum facies.

* de morbis II. §. LIX.

** de intern. affect. I. c.

LXXXIII. Aliud specimen exhibebo, voluulum scilicet seu passionem iliacam, cuius aliquot species, nobis non amplius hoc nomine cognitae, praetermitto, & tantum quæ ad illam nobis notam pertinent adducam. Refertur ad morbos periculosos & acutos: auctumno præ reliquis anni temporibus frequentior esse censetur. A flatibus potissimum oriri ipsum ex eo comprobatur, quod fomenta calida, cutem referando & exhalationem corpori reddendo, haud modice prosunt: sed & excrementa aceruata & combusta in intestino, vnde pituita circa hæc colligitur, non modicum contribuunt: quippe efficiunt, vt nec pharmaca superne exhibita, nec inferne affusa, officium recte faciant, aut satis penetrent. Malum in hoc morbo si vomitus, singultus, conuulsio, surditas aut delirium superueniat.

LXXXIII. Curatio ad hunc modum instituitur*: hunc humectare oportet & intrinsecus & extrinsecus multa calida lauare, & bibenda dare quæ aluum mouent & urinam subducunt. Et clysterem adhibere, si admittat. Si vero non admittat clysterem, fistulam ad utriculi extremitatem alligato & insufflando multum flatum immittito. Et ubi intestinum & venter eleuata fuerint a flatu, exenta fistula statim infusum per clysterem immittito. Et si susceperit, secessum emittet & sanus euadet. Si vero non sic susceperit infusum, moritur maxime septima die.

* de affectionibus. §. XXII.

LXXXV. Alio loco* curatio fere eadem proponitur, nisi quod initio vomitus & venæ sectio in cubito præ-

præscribitur : idque ex hypothefi illa, quod in hoc morbo supernus ventriculus caleſcat, inferior autem frigeſcat. Infernum igitur ventrem inſeſſibus & olei inunctione calefacere iubet. Inſuper glandem ex ſolo melle paratam, decem digitorum longitudine, facere iubet, eiusque ſummam anteriorem partem felle taurino illinere, atque ſic bis aut ter ſubdere, quo omnia combuſta ſtercora educantur. Quod ſi factum ex voto fuerit, ad clyſteres progredi iubet. Si vero hi ventrem non ſubeant, folle fabrili admoto inſufflare iubet, tumque clyſterem immittere. Hoc immiſſo, obturata per ſpongiam ſede, in aqua calida deſidere & inſuſum tantisper continere iubet.

* de morbis III. §. XV.

LXXXVI. Enimuero ad morbos, qui maxime occidunt & laborioſiſſimi ſunt, unde opus eſt ad ipſos pluriſima tutela* & exactiſſima curatione; potiſſimum pertinent illi, qui febrem adiunctam habent, aut ſine febre manifeſta celerrime iugulant: in quibus medicum providere oportet, ne quod a ſe malum accedat; (ſufficiunt enim quæ ab morbo adſunt) verum ut boni quid præſtet pro viribus conari debet. Ex his eminent pleuritis & peripneumonia, dysſenteria, angina, apoplexia & ſpasmus eiusque ſpecies: de quibus deinceps ex mente Hippocratis, vel ipſi tributorum librorum, referemus.

* verba ſunt auctoris libri de affectionibus §. XII.

LXXXVII. Pleuritidis & peripneumoniæ coniunctam* fere video tractationem, quoniam eadem fere ſunt utriusque morbi cauſæ, nimirum bilis & pituitæ ad latera & pulmones attractio, quæ ibi ſubſiſtendo putreſcunt ac ſuppurantur. Præcauere iubet ne ſputa ſupprimantur, quum ex eorum memorabili euacuatione maxima recuperandæ ſanitatis ſpes pendeat. Supprimi autem illa contingit ex nimia ſiccitate, quam æque a ca-

lore ac frigore nimio induci posse docet. Curationem orditur a larga venæ sectione in brachio instituenda, illo latere vbi maxime dolor sentitur. Sed si dolores non sint in superioribus partibus, verum magis ad inferiores vergant, subpurgationem die quarta præscribit, ante illam vero diem aluum clysteribus ducere. Reliqua fere absoluntur humectatione sufficienti per ptisanam** tenuem, inunctionibus, fotu tepefactorio ex semine lini, & eclegmate ex nuce pinea & galbano cum melle Attico. Subpurgationem in pleuritide infera molitur abrotono in aceto mulso, cum pipere & elleboro nigro feruefactis. Bonum est & panacem in aceto mulso feruefacere, excolare, ac bibendum dare.

* de morbis I. §. 23. seq. de vict. acut. §. LII. LIII.

** de vict. acut. I. c. & §. VII.

LXXXVIII. Dysenteriae causam passim tribui video tempestatum vt & aquarum vitio: alibi* repletioni, indeque factæ alimenti superflui putrefactioni, ex qua flatu oriantur: rursusque alibi** dysenteriae, diarrhoeæ & lienteriae, vtpote valde conuenientium affectuum, communis causa stabilitur pituitæ a capite & thorace in infimum ventrem confluxus, vbi se cum bile miscet, indeque acrimoniam acquirit, & non solum crebras deiectiones, verum etiam tormina & sanguinis excretionem, inducit. Non pro leui, sed omnino periculoso & celeri morbo habetur, præsertim si febris maligna accedat.

* de diata III. §. XIX.

** de affection. §. XXIII - XXVI.

LXXXVIII. Curationem alibi orditur a capitis purgatione, quam magna confidentia sic commendatam legimus*: *Oportet ipsos sic sanare, ita vt defluxum a capite & superiore ventre intercipias, aut auertas: morbi enim natura (Φύσις, propullulatio, origo) hinc est. Et nemo sententiam tuam reprehendat. Ferme autem & reliquos*

liquos morbos sic considerare oportet, unde unicuique natura sit. Et si sic consideraueris ac deprehenderis principium morborum, minime aberraueris. Posthanc purgationem aluum lacte cocto eluere & reliquum corpus curare, præsertim pinguibus ac dulcibus clysteribus, iubet. Lac autem ipsum dysenterico febricitanti non denegasse, apparet exemplo Eratolai filii, ** cui serum & lac, filice candefacta immissa, datum fuit: quumque morbus diu protraheretur & extreme infirmus redderetur ex colli- quatione extrema, dolorque pulsatorius inter umbili- cum & os pectoris perciperetur tam vehemens, qualis palpitatio neque a cursu neque a timore circa cor gene- rari possit: iterum lac asininum coctum, nouem hemi- narum Atticarum mensura, bibere iussus fuit, unde pur- gatione biliosa vehementi oborta & dolores cessaue- runt, & ciborum appetentia rediit: vires autem deinde longo usu lactis bubuli crudi recuperauit.

* *de Affectionibus §. 26.*

** *Epidem. VII. §. 2. 3.* Statim autem subnotat §. VI. Ctes- crati lac cum farina magis quam serum caprinum contulisse: eademque se in Adriano obseruasse: sed Caenæ filio lac asi- ninum coctum plurimum profuisse.

LXXXX. Anginæ in monumentis Hippocratis crebra occurrit mentio, sed non alias species, præter cy- nanchen & paracynanchen, nominibus distinctas repe- rio. Horrendissimum & citissime occidentem affectum illam speciem declarat, quæ neque interne in faucibus, neque externe in ceruice, vllum conspicuum signum præ- bet, verum dolorem & erecta ceruice spirandi necessi- tatem affert: quemadmodum e contrario magnam sa- lutis spem ostendit, si dolor & rubor in ceruice vel pe- ctore sese offert, quod signum est morbi sese extro ver- tentis. Origo autem mali inde repetitur, si quando pituita a capite multa frigida ac glutinosa acruatim de- fluit & in maxillis ac partibus circa collum subsistit.

LXXXXI.

LXXXXI. Ad curationem peragendam varia commendantur, * sed præcipue venæ sectio, prius in brachiis tum sub lingua, celebranda, clysteres, & fames, & eclegmatum ac gargarismorum vsus, capitisque rasura. Porro etiam ceratum collo ac capiti imponi, lana obuolui, spongiarum mollium, ex aqua calida expressarum, fotus præscribuntur. Alibi, ** præter iam laudatā, commendat cucurbitulas ad verticulum in collo primum, & capite prius raso, iuxta aurem ab vtraque parte apponendas, & longo tempore relinquendas. Fotum vaporosum ore excipiendum supra exhibui.

* de viâ. acut. §. XXXV. & XXXVIII.

** de morbis II. §. XXVI - XXVIII.

LXXXXII. Ad leuiorem anginam, paracynanchen dictam, inter alia præscribit, * venam secari debere maxime sub mamma; addita ratione: *simul enim cum sanguine effluit hac parte ex pulmone spiritus calidus.* Quod consilium olim iam fuit CAELIUS AVRELIANUS: sed non omnino absurdum esse contendit Excellentissimus D. D. IO. FREIND. ** Curiosum est quod in fine consilii iubet: *postquam remiserit morbus, & iam cibos gustarit, elaterio recenti purgato, (ἐλατηρίω νέω καθήξει,) ut ne in aliud malum incidat.* ***

* de morbis III. §. XI.

** Comment. de febribus in Hippocr. Epid. p. 112. quoniam, auctore FALLOPIO, mammariæ non raro a iugularibus venis abscedunt.

*** Multis nominibus digna curiosiori scrutinio hæc mihi videtur commendatio. Et primo quidem forte vnicus est hic locus, quo elaterium ad internos vsus diserte commendatur: mihi saltem præter hunc vnicum nullus, etsi diligenter sæpius requirenti, obuiam factus est. DIOSCORIDES certe & AVICENNA etiam anhelosis elaterium commendant, ipseque expertus scio, quod in hydrope pectoris insigne leuamen ferat. Videndum itaque secundo loco fuerit, annon grauius illud malum, quod elaterii vsu auertere iubemur, sit ipse hydrops pecto-

pectoris. Certe anatomico experimento ostendere possum, quam facile hydropis pectoris illa rudimenta, de quibus ex Hippocrate supra §. 81. disserui, enascantur, si progressui sanguinis in pulmonibus remora obiiciatur, quod illis diebus, quibus angina perstat, non fieri omnino non potest. Tercio cogitandum fuerit annon idem elaterium sit potissimum ingrediens illorum *ἐλεκτηῶν*, *linctuum*, quibus *φαρμακεύειν* vel *ἀνακίδουρειν* toties Hippocrates iubet. Quartum vero et gravissimum, quod me in illo loco torquet, est, quod diserte præcipitur *ἐλατηρίῳ νέῳ*, recenti elaterio, purgandum esse: quum ipsemet experimento edoctus facile credam DIOSCORIDÆ fuisse gravissimas rationes cur elaterio recens parato abstinere iubeat. An forte hic particula negatiua *μὴ* excidit? an pro *νέῳ* scribendum *λεῖψ* laugato diluto? vel prorsus *λεικτῶ*, in linctus formam redacto? Sed de his copiosius dispiciam, si commentarius de elaterio, ante quatuor iam annos publice promissus, lucem adspecturus est.

LXXXXIII. Apoplexiam seu siderationem sæpius in scriptis suis commemorat: sed fere deprehendimus ipsum in nomine hoc adhibendo non valde constantem. Modo enim videtur cuius morbo celeriter iugulanti illud ipsum nomen tribui: aliquibus locis paralytin et paraplegiam eo denotat: sed et illam, quæ hodie nomen retinet, ab eodem sic describi * videmus: *Vbi aliquis de repente voce priuatus fuerit id venarum interceptiones faciunt. Coincidunt autem plurimis ipsorum hæc, rubores nimirum faciei, oculorum stabilitates, digitorum in manibus distentiones, dentium stridores, pulsationes, maxillarum contractiones, extremitatum perfrigeratio, spirituum per venas interceptiones. Si sano hoc contingat, absque manifesta aut alia forti causa, venam secare oportet in brachio dextro internam, et sanguinem detrahare, iuxta habitum ac ætatem rationem ineundo an plus aut minus oporteat. Hic describi apoplexiam sanguineam satis clarum puto. Sequentia tradunt curationem eius apoplexiæ, quæ seri aut atræ bilis culpa accessit. Iterum*

Pp

hic

hic venam secare statim ab initio, sed præmissis fomentationibus, iubet: deinceps purgationes tam supernas quam infernas suadet. Ceterum pluribus locis indicat quam difficile sit hunc morbum curare, et quod plurimum spei in hoc reponat si febris superueniat.

* de vict. acutor. 37. 38. Addi potest. de morbis II §. 25. vbi apoplexiæ serosæ, indeque pendentis paralyseos, curationem tradit. Fieri iubet multas fomentationes et balnea. A fomentis myrrham et aris florem in nares infundito. Sorbeat autem ptisanæ succum et aquam bibat. Et siquidem, vbi hæc fecerit, melius habuerit, bene est: sin minus, quæ una spes reliqua est, sinciput ipsius findito (σχιζαι αὐτοῦ τὸ βήρυα) et, vbi sanguis defluerit, labiis compositis curato ac deligato: si vero non secueris, decimo octauo aut vigesimo die plerumque moritur. Hoc loco pro σχιζαι legere mallem σχίζαι scarificare, ita tamen profundis sectionibus, vt ad os penetrent, labiaque distineantur et aliquantum deducantur, quod fiebat in periscyphismo et hypospathismo veterum chirurgorum, a quo non solum hunc fructum expectabant, vt humores in præsentī effluentes agrotum leuent, verum etiam vt cicatrix fortior ac crassior influxum nouum tam facile fieri non permittat.

LXXXVIII. Tandem videbimus quid in morbis acutissimis et Græciæ Asiæque, vt ex auctoribus discimus maxime familiaribus, spasmodorum scilicet generibus curandis proposuerit: * Quum distentiones (tetanus) corripuerint, maxillæ rigent, velut ligna, et os aperire non possunt, neque manus, et facies rubicunda est et valde dolet, et vbi moriturus est et potum et sorbitionem et pituitam per nares reuomit. Hic tertia die, aut quinta aut septima aut decimaquarta perit: vbi vero has effugerit, sanus euadit. Huic deuorandum dato medicamentum ex pipere et veratro nigro et iusculum volucrum calidum pingue. Inducendæ sunt etiam fortes ac multæ sternutationes et fomenta adhibenda. Quum autem fomentis non vitur, calefactoria humida ac pingua vndeque in vesicis ac utriculis apponantur: maxime tamen ad partes

tes dolentes, et calido oleo multo ac saepe illinatur. Ad opisthotonum eadem hæc medicamenta commendat, sed et hoc experientiæ relinquit: Si voles etiam sic facies. Aquam frigidam plurimam superinfundito, et postea vestimenta tenuia, pura ac calida superintegito. Ignem autem tunc non adhibeto. Hoc auxilium et ad tetanos & ad opisthotonos adhibere oportet.

* *de morb. III. §. XIII. XIII. Miserrimi et truculentissimi morbi, apud nos per Dei gratiam rarissimi, si non, ratione scævitæ et symptomatum diritatis, inauditi, imaginem plenius sistit ARETAEVS CAPPADOX, ad quem delati eiusdem mentionem curatius faciam.*

CAP. V.

De Hippocratis familia.

CONSPECTVS.

<i>Vnde de familia Hippocratis constet. I.</i>	<i>Quæ deinceps vni Hippocrati Coi tributa sunt. VI.</i>
<i>Duo filii Thessalus et Draco: horumque filii. II. III.</i>	<i>Vnde difficile est suum cuique tribuere. VII.</i>
<i>De Polybo genero Hippocratis. III.</i>	<i>De his quæ ad Polybum diserte relata sunt. VIII. VIII.</i>
<i>Viri de familia Hippocratis scriptorum aliquorum auctores perhibentur. V.</i>	<i>De Hippocratis filiis tributa stoliditate aut morum intemperantia. X. XI.</i>

I.

De Hippocratis Coi familia dicturo pauca sane obtigerunt quæ vel satis certa, vel relatu admodum digna, videri possent. Pleraque nituntur fide GALENI, qui suo certe sæculo multis præfidiis antiquorum monumentorum uti potuit, quibus nos caremus: ipsemet tamen subinde conqueritur certitudinem sibi deesse,

Pp 2

nec

nec obscure significat se aliorum fide hoc vel illud adsumere et propagare. Dabo itaque, quæ ab ipso accepi, totidem plerumque verbis, et fideliter indicabo, vbi liceat, si quis velit, apud ipsum relegere. Si cui vero plura de Hippocratis maioribus vndiquaque collecta noscendi desiderium est, adeat doctissimi viri HENRICI MELBOMII *commentarium in iusiurandum Hippocratis*.

II. *Hippocrati magno duo erant filii, Thessalus et Draco, quorum uterque filium genuit Hippocratis nomine insignitum.* * De Thessalo seorsim ita scriptum inuenio: ** *nihil Hippocraticorum dogmatum immutauit aut sustulit Thessalus ipsius filius, vir admiratione dignus, verum qui non in patria mansit, ut Polybus, sed Archelao Macedonum regi sese addixit.* Præter laudatum Thessali filium, SVIDAS alium, Gorgiam, recenset. Addit deinceps: *scripsisse libros de re medica sex*: quod tam obscure est positum, ut nescias vtrum ad Thessalum referri debeat, an ad Hippocratem Thessali filium.

* *Commentar. II in de natura human. pag. 17. ed. Græc. Basil. 1538.*

** *Comm. I. pag. 2.*

III. De Dracone nihil succurrit præter id quod modo dictum est. Hippocratem eius filium Roxanes, Alexandri M. celeberrimæ coniugis, medicum factum fuisse, nescio quam certis auctoribus, perhibetur. SVIDAS * certe omnia hic turbat, quando hunc in modum scribit: *Draco, nepos Hippocratis illius insignis medici ex Thessalo F. pater Hippocratis, ex quo rursus natus est Draco, et ipse medicus, qui Roxanem Alexandri Macedonis coniugem curauit.* Quod hoc loco Draconi manifeste tribuit, id alio * sic eripit: *Hippocrates quartus Draconis F. Cous medicus, eiusdem et ipse generis, qui curauit Roxanen. Sub Cassandro autem Antipatri filio de vita decessit. Scripsit et ipse medica.*

* *in voce: Dracon.*

** in voce : *Hippocrates* ubi non pauciores septem recensentur, qui Hippocratis nomen gesserunt, et medica scripserunt.

III. Sed præcipue Hippocratis familiam illustravit gener ipsius Polybus, natione Cous, cuius plurima ex GALENO dare liceret encomia: potissima autem inspicimus. Vocat ipsum* *discipulum Hippocratis et in schola successorem*, qui prorsus nihil ex dogmatibus præceptoris sui mutauerit, coeterum patriæ suæ inservire, quam alibi lautiores condiciones sequi maluerit. Alibi industriam et experientiam ipsius practicam valde commendat, his admodum verbis: ** *profecto Polybus non erat unus ex illis Alexandrinis vaticibus, qui, cum nullum umquam agrotum viderint, in schola tamen nihil sani deblatterantes consenscunt, et ne illa quidem norunt, quæ empiricus quivis apud agrotos versando certissime addiscit.*

* Comment. I. pag. 2.

** Comment. pag. 29.

V. His igitur Hippocraticæ familiæ viris, Hippocratem magnum scripta sua, quum morte abriperetur, reliquisse, vero est admodum simile: crediturque eosdem nonnulla ipsius affecta opera plenius elaborasse et perfecisse. Sed et eosdem illos suas lucubrationes composuisse, quæ deinceps, quum inter tot Hippocrates discernere non facile esset, in vnum volumen, magni Hippocratis Coi nomine prænotatum, congesta fuerunt.

VI. Non dissimulat hoc ita factum fuisse GALENVS, qui pluribus locis de eo conqueritur, et occasionem admodum vero similem nobis ostendit. Ante, inquit,* *quam reges Alexandria et Pergami bibliothecarum colligendarum emulo ardore inflammarentur, antiquosque libros undiquaque colligerent, falsa libris auctorum nomina inscribi haud coeptum est. Postquam vero illi, qui antiqui cuiusdam viri scripta obtulissent, præmiis honorari cœperunt; illico exstiterunt qui falsa nomina adscribere libris,*

Pp 3

eosque

eosque offerre neutiquam verebantur. Id vero haud adeo multis ab excessu Hippocratis annis fieri coepisse chronologia nos edocet, quippe ab hoc tempore, vsque ad initia Ptolemæi Philadelphi, septuaginta admodum anni effluxerunt. Sed erit alius locus, quo de hoc negotio iterum disseram.

* *Comment. I. sine, et initio II. vbi exemplo docet quam inconsulte multa fuerint coniuncta, ne parvus liber contemneretur. Sic genuinum Hippocratis Coi scriptum de natura humana, quo amplius redderetur, assumentis quibusdam prorsus ineptis, ab ignoto quodam, extensum, et deinceps cum Polybi libro de salubri dieta consarcinatum fuit.*

VII. Quæ quum ita sint, apparet quam difficile, si non prorsus impossibile, nobis hodie sit, suum cuius scriptum tribuere et ex illa collectione, quæ exstat, suum Thessalo, Draconi, et sex Hippocratibus legitime distribuere, vt iusta portio Polybo sua remaneat. Illud sæpe videas, si quid alicubi legitur, quod iis dogmatibus quæ Hippocratica censentur, indignum vel contrarium sit, illico fuisse ad Polybum relatum: cui Galenus grauer contradixit illo loco, quem exhibui, vbi Alexandrinis præfertur.

VIII. Sed dispiciamus de aliquibus ad Polybum diferte relatis. Hæc inter est longus sermo de venarum quatuor paribus ex capite oriundis, qui hodie in Hippocrateis scriptis bis legitur, * sed omni autopsiæ anatomicæ tam est contrarius, vt nihil cogitari possit a vero magis remotum. Hanc vero doctrinam ARISTOTELES ** claris verbis ad Polybum nostrum retulit. *** Quamquam vero Galenus Aristoteli in hoc contradixit, nescio tamen annon idem argumentum, quo vsus est ad librum de natura humana Hippocrati vindicandum, valere debeat ad hanc doctrinam Polybo tribuendam. Aequè enim Aristoteles ac Plato scripserunt ante illud tempus quo

quo bibliothecarum amor principes inuasit : potuitque immo debuit vterque codices genuinis auctorum nominibus inscriptos habuisse, si verum est, quod ex Galeni mente supra adduxi, auctoribus tunc demum falsa scripta fuisse tributa, quum principum studio conquiri magnoque redimi cœpissent.

* *de natur. humana* §. XX. ed. Linden. Pertinet sane portio hæc ad additicia, ex Galeni mente, quum alii integrum librum ad Polybum referre velint. Legitur deinde in libello *de venis* §. XI. qui totus liber ab aliis editoribus pro parte libri *de ossium natura* habetur. Olim etiam in secundo *de dicta* libro legabatur, teste iterum Galeno *de placit. Hippocr. et Gal. lib. VI.*

VIII. Porro ab antiquis auctoribus Polybo tributi sunt libri, quamquam iam olim, et ante Galeni æuum, a pluribus Hippocrati adscripti, et cum eius operibus editi, *de genitura*, *de morbis* primus et quartus, *de affectionibus*, et *de affectionibus internis* : quibus nonnulli addunt illos *de natura pueri*, vt et *de ossium natura* : ne iterum dicam quod *de salubri dieta* inscriptus liber ad Polybum tantum non ab omnibus referri soleat. Longi laboris foret, si Galeni testimonia, quibus Polybo hi libri vel simpliciter adscribuntur vel vindicantur, subnotare velim : non possum tamen quin indicem in his modo laudatis quædam dici Hippocraticis non vsque adeo conuenientia : Quare illud Galeni adsertum quod Polybus nihil omnino in Hippocraticis doctrinis mutauerit, valde dubium videri debet. Certe illud antiquissimum dogma Hippocratis, quod pars aliqua potus in pulmones per arteriam delabatur, valde acriter impugnatur in libro* qui Polybo attribuitur.

* *de morbis IV. prope finem.*

X. Ceterum Hippocratis filii apud veteres quasi in prouerbium abierunt, quo homines impudentes, et insulsi denotabantur. Sic ARISTOPHANES* scribit : τοῖς ἰω-
προνέτοις

πικρότους νίσιν ἔχεις, καὶ σε καλοῦσι βλιτομάμαν *similis eris Hippocratis filiis et vocabunt te stolidum, insulsum*. Hunc locum antiquus scholiastes ita exponit: *Hi, (filii Hippocratis) sunt Telesippus, Demophon, Pericles, qui propter suillos mores traducebantur, (διαβαλλόμενοι εἰς ὑωδίαν.)* Citat deinde Eupolidis, itidem comici, duos versus, in quibus tamen non clare ** elucet suilli ingenii exprobratio. GALENVS *** eorundem meminit, nihil vero obliicit, quam quod ob stultitiam a comicis exagitati fuerint. (οὗς ὅτι μωροὶ σκάπτουσιν οἱ κωμικοί.)

* Nubium v. 997.

** En verba: Ἰσποκράτους τοῦ παῖδες, ἐμβέλιμοι τινεῖ, βλιχινὰ τέκνα, καὶ ὁυδαμῶς τοῦ τρόπου. id est: Hippocratis filii abortiui (aut, si mauiis, supposititii) homunciones, balantes (stupidi instar ouium) pueri, et qui minime se accommodant moribus.

*** libro quod animæ mores sequantur temperamentum corporis. pag. 346. Gr. Basil.

XI. Valde igitur vero mihi videtur simile illam exprobrationem τῆς ὑωδίας, *suilitatis*, si ita fas est dicere, seu *suilli moris*, ex alio fonte deducendam esse. Nec multum forte a vero aberrauero, si scholiastem hunc τὴν ὑωδίαν suam ab ATHENAEO * accepisse dixero, qui passim malignitatis in medicos specimina dat, quorum non infimum est, quod in hunc sensum scripsit: *deinceps vulua illata est, metropolis reuera et mater filiorum Hippocratis, quos propter ingenium suillum comicis irrisos esse scio.* (οὗς εἰς ὑωδίαν κωμωδομένους οἶδα.) Illud certe non sciebat Athenæus, quod Atheniensis Hippocratis filii ab antiquis comicis ob suillos mores traducti sint: sed maligne id fingit et alio sensu olim adhibitum scomma ad medicos, quos Hippocratis filios dicit, detorquet: quasi vero propterea reprehensione digni sint, quod dum corporis humani partes, functiones et morbos, ita vt singula se habent, exponere, describere, disseccare, contrectare debent,

bent, illam verborum honestatem, cui alio loco et tempore merito studemus, non adeo stricte obseruare possunt.

* *Deipnosophist.* III. 17. Hunc locum de medicis etiam intellexit Illustris GYNDLINGIVS. Vide otiorum Part. II, pag. 90

CAP. VI.

de medicis & philosophis Hippocrati
coæuis.

CONSPECTVS.

Summa dicendorum. §. I.	de Critobulo. XXI.
de conditione medicorum Hippocratis ævo. II.	de Acumeno & Eryximacho. XXII.
de modis inclavescendi. III.	de Pittalo & Acefia. XXIII.
tam honestis. III. V.	de Platone. XXIII.
quam minus decoris. VI.	Eiusque Timæo. XXV.
de medicastis illius ævi. VII.	quid de mundo & rerum principiis statuerit. XXVI.
leges medicis tunc nullæ præscriptæ erant. VIII.	animæ immortalis origo secundum Platonem, & cum corpore coniunctio. XXVII.
aduersus nimios laudatores æui Hippocratici. VIII.	anima mortalis immortalis superaddita. XXVIII.
Medicorum coæuorum notitia ex Galeno. X.	de medulla & ossibus. XXVIII.
de Phaonte & Phileta. XI.	de nervorum & carnis temperatura. XXX.
de Philistione Locro. XII. XIII.	
de Aristone. XIII.	de corde, & an Plato circulationem sanguinis nouerit. XXXI.
plures medici a Diogene Laertio indicati. XV.	de pulmonibus & ad hos potus descensu. XXXII.
de Eudoxo Cnidio. XVI.	de iecinore, diuinatoris facultatis sede. XXXIII.
de Metone Atheniensi. XVII.	
de Theomedonte & Chrysippo Cnidio. XVIII.	de liene iecinoris repurgandi instrumento. XXXIII.
de Nicomacho Stagirita. XVIII.	
de Menecrate Syracusano. XX.	

de generatione eiusque organis, nec
non de metempsychosi XXXV.

de spermate. XXXVI.

de arteriarum & venarum reti.
XXXVII.

ratio sanitatis, senectutis & mortis.
XXXVIII.

de morborum generatione. XXXVIII.
XXXIX.

de therapia Platonica regulis.
XXXXII.

seorsim de motibus corporis & pur-
gationibus. XXXXII.

Medicos quo loco in republica ha-
buerit. XXXXIII.

Medici optimi idea secundum Pla-
tonem. XXXXV.

de Dionysio Sicilia tyranno.
XXXXVI.

I.

Hippocratis Coi temporibus plurimos fuisse me-
dicos, aut saltem medicinam professos aut
ei se ingerentes viros, non ipsemet Hippo-
crates dissimulat, quando * *medicos fama quidem
& nomine multos, re autem & opere valde paucos,*
dari conqueritur. Operæ igitur pretium facturi vide-
mur, si de conditione medicorum illius temporis aliqua
delibemus, deinde illorum, de quibus certum est eos
hac ætate vixisse, memoriam recolamus, tandem phi-
losophorum, de medicina bene meritorum, mentio-
nem subiungamus.

* *de lege §. I.*

II. Quod vero ad conditionem medicorum tunc
temporis attinet, supra iam vidimus, vbi Democedem
Crotoniatam considerabamus, fuisse tunc coeptum ut
principes viri, florentesque ciuitates, optimum quem-
que & celeberrimum artis operibus virum, lauto stipen-
dio, allicerent, & apud se retinere studerent. Idem
Hippocratis ævo factum fuit: inuenimus enim & ipsum,
patria Co relicta, in Thessalia commoratum & filium
Thessalum Archelao, Nicomachum autem, Aristote-
lis Stagiritæ patrem, Amyntæ, Macedonum regibus,
addictos: pluresque mox secutura ætas ostendet.

III. At

III. At vero quemadmodum consentaneum est hanc felicitatem non nisi hos, qui plurima dexteritatis specimina edidissent, fuisse consequutos: ita illos, qui artis fiduciam habebant, uti inclarescerent, nihil operæ studiique omisisse facile coniiciemus. Horum vero aliquos non nisi honestos, nec artis dignitati detrahentes, modos sectatos esse: alios, quibus maior pecuniæ parandæ cupiditas infidebat, etiam viliores & indecentes vias sequutos fuisse, facile intelligemus.

IIII. Honestum modum & fere semper necessarium hunc fuisse ex antiquis colligo, ut quisquis in urbem aliquam veniret, artis operum exercendorum facultatem a magistratu, vel populo, sicubi democratia erat, impetraret, oratione aliqua habita, qua exponeret, quis esset, quibus præceptoribus in arte addiscenda usus, quibus viis ad confirmanda artis præcepta institisset, si-bique experientiam usu rerum comparasset. Hoc vero Athenis saltem ita obtinuisse haud obscure ex XENOPHONTE* colligimus.

* de factis & dict. Socr. L. III. p. m. 498.

V. Enimuero non solum apud magistratum ita fieri fuisse solitum, verum etiam vulgi gratia ad populum quosdam verba fecisse, ex libello HIPPOCRATI tributo, qui præceptiones* inscribitur, intelligere licet. Si vero, inquit, etiam vulgi gratia velis dissertationem ad audiendum te facere, non valde gloriose id captes, neque cum testimonio ac ostentatione poetica facias. Impotentiam enim hoc industrii laboris ostendit. Aversor autem ad alium usum transferri industriam cum labore partam, quæ propterea in se ipsa sola gratiosæ sectæ electionem habet. Consequeris enim instar fuci promptam cum comitatus deductione elationem.

* §. X.

Qq 2

VI. Ar

VI. At vero non omnes moderate & decore hoc facere solitos etiam tunc fuisse, verum aliquos arrogantia & ostentatione bonorum indignationem meruisse, artique contemptum parasse, ex eodem discimus, qui non solum conqueritur* *propter ignorantiam eorum, qui eam exercent, & ob vulgi ruditatem, quod tales pro medicis iudicat & habet, iam eo rem deuenisse, ut medicina omnium artium longe vilissima habeatur*: verum etiam seorsim in eos,** *qui forā frequentant, ruditate ac inscitia sua imponentes, & in circulis ciuitatum versantes inuehitur.*

* in Lege §. 1.

** de decent. ornatu §. 1.

VII. Neque vero tunc solum medicinam edocti, imprudentia vel immodestia sua, ut male audiret ars ipsa, consequuti sunt, verum etiam non deerant, qui sibi medicorum nomen iniuste arrogabant, suisque facinoribus efficiebant, ut iustam de ipsis conquerendi rationem honesti medici semper haberent. Tales erant* *magi & expiatores & circulatores, & quidam arrogantes, qui se vehementer pios esse simulant, & amplius quid scire, qui homines decipiunt, proponentes his lustrationes, & purificationes, quum verba ipsorum magna ex parte se ad deum ac demonium extendant.* Horum impietatem Hippocrates grauib. verbis non immerito vlciscitur, quæ apud ipsum legere iuuabit.

* de morbo sacr. §. 2. 3.

VIII. Adeoque nascentem medicinæ libertatem hæc vitia, tamquam infelix lolium sterilesque auenæ, affligerunt. Accessit, de quo ipsemet conqueritur Hippocrates, omnisque corruptionis hunc fontem indicat, quod *soli medici delinquentes nulla in republica poena coercerentur, præterquam ignominia*: (adōgias, existimationis

tionis iacturæ) *verum hæc non afficit eos, qui toti quanti sunt ex infamia compofiti.*

* *de lege §. I.*

VIII. Plura de medicorum huius temporis conditione non addo, hæc etiam omiffurus, nifi effent qui nescio quem statum integritatis, aut aureum medicinæ sæculum, nobis pingere student, quando in Hippocrateum æuum sermones eorum forte incidunt, & ne illud quidem incommodum, quod nobis medicastrorum impura agmina inferunt, in antiquorum monumentis se obferuare simulant. Sed transimus ad alterum, quod hoc capite considerandum nobis est, nimirum ad producendos illos medicos Hippocrati coæuos, de quibus nondum fuit dicendi occasio.

X. GALENVS* vbi disputat de auctore libri, qui *de salubri dieta* inscribitur, simul plures, qui auctores illius perhibentur, recenset, scilicet Euryphontem, Phaontem, Philistionem & Aristonem, tandemque subiicit antiquos hos esse auctores, Hippocrate partim superiores, partim eidem coæuos. Ex his Euryphontem, Hippocrate antiquiorem, supra vidimus, nunc de reliquis dispiciemus.

* *Comm. I. in de viſt. acutor. pag. 43. edit. Bas. Græcæ.* Quærit autem indicato hoc loco Galenus auctorem libri, vt diſerte ſcribit, *de ſalubri dieta*, quem ad Polybum a pluribus referri ſupra vidimus, ipſo non repugnante Galeno, in commentario, quo hunc librum illuſtrat. Opus igitur eſt, ad Galeni mentem percipiendam, vt conſeramus librum *de aliment. facult. I.* cuius præmiſſio pag. 306. *ed. Bas. Gr. Tom. IV.* de eadem re clariuſ diſputat, & principum libri eius, cuius auctorem quærit, adducit: ex quo cognoscimus ipſi ſermonem eſſe de libro, qui in noſtris editionibus *de dieta II.* inſcribitur. Huius eoſdem auctores, præter plures veteres, laudari ſcribit, niſi quod pro Phaonte hic Philetam ponit.

Qq 3

XI. Quis

XI. Quis Phaon ille aut cuias fuerit, omnino ignoro: quemadmodum etiam obscurum mihi est, quid de Phileta, quem Galenus alio loco pro ipso posuit, statuere debeam. Commemorat CELSVS* collyrium aliquod Philetis, sed id meliori iure ad Demosthenen Philethen, de quo suo loco, refertur.

* lib. VI. cap. VI. §. 23.

XII. Sed Philistionis magis cognitum est nomen. PLVTARCHO* *auctor antiquus & celebris operibus artis* dicitur. Siculum DIOGENES LAERTIVS** perhibet: longe plures Locrum fuisse testantur. Empiricæ sectæ antiquissimum, post Acronem, auctorem, facit libri Galeno attributi, *de subfiguratione empirica*, parens: sed Plutarchus Hippocrateum*** dicit. Vtrum vero hac denominatione eundem Hippocrati discipulum dare, an nude designare voluerit, quod Hippocrati consentiat in quæstione, de qua disputatur, id in medio relinquo. Certe Hippocrati coæuum eum fuisse ex eo apparet, quod Eudoxum Cnidium medicinam docuit, Platonis ex discipulo æmulum.

* *Symposiac. VII. cap. I.*

** *Lib. VIII. in vita Eudoxi.*

*** Modo integer est locus, de quo fere dubito. Adscribam verba: *Ἐτι δὲ τῶν μαρτύρων τῶ Πλάτωνι προσκαλοῦμαι φιλισίῳ τὸν Λοκρὸν, ἐν μάλα παλαιὸν ἄνδρα, καὶ λαμπρὸν ἀπὸ τῆς τέχνης ὑμῶν γεγόμενον, καὶ Ἰπποκράτειον. Οὗτοι γὰρ κ. τ. λ.* An forte Plutarchus scripsit *Ἰπποκράτη*? aut excidit ante *Ἰπποκράτειον* nomen *Διόξιπτον*? Coniecturam meam confirmant subsequencia, ubi numero plurali loquitur. Commode autem vel Hippocratem reponimus, quippe cui dogma de potu ad pulmones descendente a multis tribuitur, vel Dioxippum Hippocratis discipulum, quem immediate subiungit, & ex eo refert, quo pacto obiectionem de epiglottide, hunc descensum impediante, eludat.

XIII. Scriptorum ipsius nihil superest, vnde de dogmatibus eius certiores reddi possimus. Quid de potus

tus descensu ad pulmones statuerit, ex Plutarcho modo didicimus, eritque de eo iterum dicendum, ubi ad Platonem deuenimus. A PLINIO* adducitur subinde, sed seorsim commendatur, auctoritate eius, succus brassicæ ex lacte caprino, cum sale & melle opisthotonicis dandus. Auctor libelli *de machinamentis*, qui ORIBASIVS** perhibet, meminit organi Philistionis, seu machinæ ad restituendum ea, quæ luxata sunt: sed descriptionem plenam non ponit. Etiam de obsoniis parandis eum scripsisse, ex ATHENAEO*** cognoscimus.

* Lib. XX. cap. IX.

** cap. IV.

*** Lib. XII. p. 516. citante D. D. FABRICIO *biblioth. Græc. Tom. XIII. p. 366.*

XIIII. De Aristone, quæ addam ex Galeno iam alatis, paucula inuenio. Exstat apud GALENUM* descriptio medicamenti, quod καλκή vocabatur, quoniam colico dolori medendo comparatum est. Id Aristonem admiratum esse, fide Diophantis Lycii, refertur: quod idem auctor sit, non video. CELSVS** etiam conseruauit malagma Aristonis aduersus podagram & omnes dolores.

* *de compos. medic. sec. loc. lib. IX. pag. 299. ed. Bas. Gr.*

** Lib. V. cap. XVIII. § 33.

XV. DIOGENES LAERTIVS* nobis indicat quadrigam medicorum, quos vna cum Hippocrate vixisse necesse est. Scilicet Philistionem illum, de quo modo diximus, Eudoxum Cnidium, qui in medicis præceptore Philistione vsus est: Theomedontem medicum, a quo Eudoxus apud Athenienses nutritus est: & Chrysippum Erinei F. Cnidium, Eudoxi auditorem & in itinere Aegypcio socium.

* Lib. VIII. *vita Eudoxi.*

XVI. Eudoxus hic Cnidijs, Aeschinis filius, summo inter paupertatis angustias discendi studio flagrabat.
Inuenit

Inuenit autem virtus eius amicos, quorum opibus & commendatione non solum Athenas adire, ibidemque inter Socraticos cum Platone versari potuit: verum etiam Aegyptum petere, & cum sacerdotibus philosophari. Euasit tandem astrologus, geometra, philosophus ac medicus insignis, inque patria sua tantum polluit, ut leges sibi ab eo scribi desiderarent ciues sui. Singularia, quae de medicina eius adferam, nulla habeo, omninoque videtur nostrum medicinae minus quam astrologiae, geometriae ac reliquae philosophiae, addictum vixisse: saltem medica nulla exarasse: quoniam nondum mihi videre licuit, quod ullus eius testimonio in re medica vtatur. Notari etiam hoc meretur, quod in philosophia Pythagoram potius, quam Socraticos, sequutus fuerit: quare mirum esse non debet quod Chrysippo discipulo multa Pythagorea instillauit, quae ab hoc deinceps ad Erasistratum, ab eoque deductos viros, deriuata sunt. Alium fuisse Eudoxum Cnidium, celebrem medicum, idem Diogenes Laertius, ex quo haecenus retuli, testatur, eiusque monitum affert: *quemadmodum membra omnis generis exercitatione continuo agitare iuuat, ita non minus sensus esse exercendos.*

XVII. Reuocat nobis Eudoxus hic in memoriam Metonem Atheniensem, qui Socrati & Hippocrati coaevus floruit, ut ex PLVTARCHO * colligere licet. Coniunxit hic etiam astronomiae studium cum medicina, magisque illa, quam hac, memoriam suam aeternitati consecrauit. Auctor est enneadecaeteridis, seu cycli decemnouennalis, de quo videantur auctores artis chronologicae.

* *vita Alcibiadis.*

XVIII. De Theomedonte, praeter modo dicta, nihil accepi. Chrysippum autem Cnidium sequenti periodo

riodo referuare consultius videtur, ne nimis longe a clarissimo discipulo Erasistrato abstrahatur. Eodem etiam differimus Herodicum, Dioxippum & Apollonium, Hippocratis discipulos.

XVIII. Medicis huius æui etiam adscribendus est Nicomachus, Aristotelis pater, qui genus deducebat a Nicomacho Machaonis filio, vt DIOG. LAERTIVS* & SVIDAS** testantur. Quæ fides isti genealogiæ habenda sit, nolo iam inquirere: saltem IO. TZETZES*** parum ipsi tribuit, quum, tamquam exemplum abusiue dictorum Asclepiadarum, diserte adducat hunc nostrum Nicomachum, Aristotelis Stagiritæ parentem. Is autem Amyntæ, Macedonum regi, conuixit *ἰατροῦ καὶ φίλου χρεία*, hoc est, vt nostri sæculi more eloquar, archiatri & consilarii dignitate conspicuus. Scripsit, Suida teste, *de re medica* libros VI. & *de rebus naturalibus* vnum, sed diu deperditos.

* libro V. in eunte. ** voce Nicomachus.

*** in calce Hippocratis Lindeniani Tom. II. pag. 963.

XX. Iisdem temporibus in Macedonia floruit Menecrates Syracusanus, homo dubiæ sanitatis, si vera sunt quæ de ipso multis verbis narrat ATHENÆVS* stolidæ superbiæ specimina. Nam quum aliquos a grauibz morbis, seorsim caduco, liberasset, eo vesaniæ processit, vt se Iouem diceret, incederetque comitatus illis, quos sanauerat, quorum alium Mercurii, alium Apollinis, Aesculapiiue, aliorum deorum habitu alios indutos, nominibus etiam apellauit. Superba epistola ad Philippum Macedonum regem scripta seipsum Iouem dixit: quanquam PLVTARCHVS** non Philippo sed Agefilao missas eiusmodi litteras commemorat.

* Lib. VII. p. 289. Excerptum integrum dat D. D. FABRICIVS bibl. Gr. vol. XIII. pag. 330.

** in Agefilao,

Rr

XXI.

XXI. Critobulus, Philippo Macedoni coæuus, magnam famam consequutus est, teste PLINIO, extracta regis oculo sagitta, & citra deformitatem oris curata orbitate luminis. Eundem curauisse Alexandrum ex admodum periculoso vulnere Q. CVRTIVS ** scribit.

* *Lib. VII. cap. XXXVII.*

** *Lib. IX. cap. V. quod vero Curtius hic tribuit Critobolo, id ARRIANVS de exped. Alexand. lib. VI. p. m. 397. Critodemo adscribit.*

XXII. Horum temporum alii medici parum, ultra nomen, posteritati commendarunt. PLATO laudat Acumenum Socratis amicum, & de ipso refert quod deambulationes extra portam prætulit illis, quæ fiunt sub porticibus. Idem ** Eryximachum Acumeni filium, medicum, prædicat, tamquam dogmatibus Platonici de harmonia vniuersi maxime consentientem.

* *Phædri initio.*

** *in symposio.*

XXIII. Pittalus ab ARISTOPHANE * vt celebris medicus allegatur. Ab eodem Acesias, infelix, vt videtur, practicus, de quo est prouerbum a DIÓGENIANO ** relatum: *Acesias eum curauit*: quod vsurpabant veteres de re in dies deteriori reddita per consilia maxime exquisita: aut de quouis infelicitate curato ægroto.

* *Acharnensium vers. 1031. 1220.*

** confer quæ de eo habet Excell. D. D. IO. IAC. BAIFRVS, collega honoratissimus, *Adagiorum medicinalium pag. 5.*

XXIII. Ad philosophos nunc accedimus considerandos, vbi, qui omnium instar esse potest, Plato se nobis primo loco offert, Athenis haud ignobili loco natus, ibidemque, decimo admodum post Hippocratis fata anno, mortuus. Hic non contentus præceptoribus, quos in patria vrbe & vicinis habuit, Pythagoreorum philosophorum causa in Italiam nauigauit, hinc Aegyptum etiam petiit, Cyrenæos quoque inuisit, & vndi-

& vndiquaque sapientiam venatus est. Iam diu obseruatum est ipsius philosophiam miscere Heracliteorum seu Eleaticorum, Pythagoreorum & Socratis placita. Sed hæc apud historiarum philosophicarum scriptores amplissime relegenda commendo, ipseque sine mora progredior ad exponendum de illis, quorum causa in medicinarum historia locum mereri visus est.

XXV. Nimirum in dulcissimis & Attica elegantia affluentissimis scriptis suis non solum multa, quæ ad conditionem priscae medicinarum pertinent, nobis suppeditat: cuius generis plura iam attulimus: verum etiam integrum aliquod medicinarum theoreticarum quasi systema nobis reliquit in profundo libello, qui TIMÆVS* inscribitur: ex quo iuuabit ad rem nostram pertinentia aliqua decerpere.

* Inducit in hoc quidem dialogo Plato TIMÆVM Locrum, de quo supra pag. 176. diximus, loquentem & dogma totum de vniuersi ortu, de elementis, hominum principiis, creatione, totaque natura, sanitate, morbisque edifferenter continuo sermone. Videtur hoc eo consilio fecisse, ne quis ipsi posset obiicere, quod aliorum inuenta pro suis venditauerit. Nam reuera videtur pleraque hic dicere ex Pythagoreorum mente, quod etiam agnoscit MARSIL. FICINVS, qui ita scribit: *In Parmenide quidem Parmenidem & Zenonem Eleates Pythagoricos, qui de diuinis scripserant, imitatur. In Timæo autem, Timæum Locrum Pythagoricum, qui librum de vniuersi natura composuit, sequitur: ita tamen ut his non eloquentiam solum adjungat, sed mysteria.*

XXVI. Vt itaque altius ordiamur, PLATO* mundum dicit animal esse, idque intelligens, reuera diuina prouidentia constitutum, vnicum, non plures. In operis exordio Deum ignem primum terramque creauisse: quibus vinculi loco & solidæ cohæsionis causa aquam & aerem addidit: quæ quatuor se ipsa amicitia concordi

R r 2

com-

complexa ita apte cohærent, ** vt nequeant dissolui villo modo, nisi ab eodem a quo sunt colligata. Terram *** & planetas esse Deos genitos, sed summi Dei voluntate immortales. His autem iunioribus deis summum illum præcepisse, vt quisque suum orbem creaturis impletet: atque eius quidem animalis, quod in ipsis tale futurum esset, vt cum immortalibus appellatione conueniret, diuinumque vocaretur, semen & initium ipsis tradidisse, vt hi iuniores dii deinceps immortalitati naturæ mortalem attexerent, facerentque animalia, subministratis alimentis augerent, consumtaque rursus reciperent. Hoc autem negotium iunioribus diis ideo a summo deo demandatum fuisse, ne, si ipse solus homines faceret vitæque donaret, diis omnino adæquarentur.

* pag. 477. col. b. editionis Marfilii Ficini Lugduni 1588. quæ toto hoc capite deinceps intelligenda est, vbi pagina simpliciter indicatur. Si vero Græcam citauero, intelligenda est Basileensis Valderiana 1534.

** pag. 478. col. a. *** p. 480. col. a. b.

XXVII. Animam itaque, immortalem huius principis animalis partem futuram, summus deus ex iisdem, quamquam non pari proportionem, miscuit, ex quibus etiam mundi totius anima temperata fuit, singulisque astris, diis scilicet iunioribus, portionem distribuit, simulque leges fatales edixit inde nascituris animalibus. Dii itaque hi, sui effectorem imitati, ignis, aeris, aquæ, terræ particulas, quas rursus redderent, a mundo mutuabantur, vt immortalitati principio mortale corpus attexerent, * vnde homines enascebantur.

* Ibid. & pag. 481. a.

XXVIII. Clarius mentem suam de anima alibi exponit.* *Dii iuniores suum imitati parentem; principiumque animæ immortale suscipientes, animam ipsam mortali corpore clauferunt, totumque corpus animæ, quasi vehiculum, subdidere, atque in eo aliam animæ speciem mortalem fabricauerunt, quæ grauib. necessariisque perturbationibus*

bus afficeretur. Quemadmodum vero immortalis anima arci capitis inclusa ab eo credebatur: ita mortalis anima seorsim in alia corporis regione collocata fuit: nimirum eius pars fortitudinis iracundiæque particeps & contentiosa, inter diaphragma & ceruicem, capiti propinquior, collocata est: altera vero, quæ esculenta & potulenta cupit, & reliqua omnia, quibus corpus indiget, concupiscit, inter diaphragma & vmbilicum requiescit, vbi quoddam quasi præsepe, ad totius corporis alimoniam, exstare volebant, & ibidem illam vim animæ, tanquam agreste animal, alligauerunt.

* p. 489. b. 490. a.

XXVIII. Corporis omnium partium medulla principium & initium præbuit.* Vincula enim vitæ illius, quam anima corpori iuncta ducit, applicata medullæ, ex eaque per omne diducta, vinciunt fulciuntque corporis nostri constructionem. Quando autem medullam dicit, in primis intelligere se cerebrum per spinam continuatum manifestum satis reddit. Medulla, securitatis causa, osseo tegmine circumdata fuit. Ossa autem facta fuisse in hunc modum, docet: terram puram subtilemque contritam medulla irrigauit & in massam redegit (*ἀρεφύρασε*). Hanc postea in ignem iecit, deinde in aquam mersit, rursus in ignem, iterum & in aquam: atque ita sæpe transferens in vtrumque, talem reddidit, vt a neutro liquefieri possit.

* pag. 490. b. 491. a.

XXX. Quoniam vero conducebat homini corpus habere agile, vel ipsorum ossium causa, ne facile collisa semen conclusum perderent, mutuo connexa sunt ossa membranis & neruis, & multa carne tecta. Deque horum fabrica ita philosophatur: *Fictor ille nostri corporis inter se commixtis & coordinatis aqua, igne & terra, ex acido salsoque fermentatam massam composuit (ζύμαμα) inuicemque subegit, sicque carnem mollem & succi*

Rr 3

plenam

plenam constituit. *Nervorum autem naturam ex ossis & carnis non fermentata temperatura, ex utroque scilicet unum potentia intermedium, comparavit.*

* pag. 491. a. in Græco pag. 494. Apparet ex hoc loco, & aliis, philosophum nostrum in reddendis rationibus multorum, quæ in nobis occurrunt, phænomenorum subinde recurrere ad τὴν ζῆσιν & ζύμωσιν: indeque exortas varii generis bullulas laudare eum videmus: confer, si placet pag. 488. b. med. § 494. a. ed. Lat. Neque solum terrea acidis mixta hunc effectum edere observat, sed diserte alcalinam etiam memorat, sub niri nomine, cui virtutem abstergentem, abluentem & colliquantem tribuit. Curiosum autem est quod ad soliditatem partium aliquam conferuescentiam requirit: quod dogma, a Platone acceptum, inter aliquos medicos propagatum fuisse, discere licet ex CORNELIO CELSO, qui libro VIII. cap. VII. & X. quando agit de ossibus fractis iterum conglutinandis, τὸ conferuere aliquoties dicit: vt & ex THEOPHILO PROTOSPATHARIO: quorum auctorum loca ex Platonis Timæo illustrare conatus sum peculiari dissertatione philologico-medica, de ossibus conferuentibus, cIs Iscc xxvii. edita.

XXXI. De corde philosophus noster ita docet: * *Cor cum venis, fontem sanguinis per omne corpus impetu quodam manantis, (σφοδρῶς περιφερομένου) in stipatorum regione (εἰς τὴν δορυφορεμένην αἰκῆσιν) collocarunt, (scilicet dii corporis nostri opifices,) vt capiti hæc sedes fortitudinis iracundiæque particeps propinquior foret, & per illam ratio, tamquam per satellites & stipatores, noxas omnes propulsaret.*

* pag. 489. b. (Græc. p. 492.) Existimarunt aliqui ex hoc loco, vbi cor origo & fons sanguinis, per omnia membra impetu quodam circumlati, dicitur, satis elucere, quod circulatio sanguinis auctori eius non prorsus fuerit incognita. Enimvero neutiquam inuenio causas illud de Platone nostro suspicandi, aut potius tam præclara de eo prædicandi. Requiritur enim ad circulationem vt agnoscat a corde per arterias sanguinem omnibus partibus adferri, ex his in venas transire & ad cor referri, traiectisque pulmonibus sinistro cordis thalamo reddi, vt eius robusta systole in arterias vi propel-

propellatur. Horum nullum momentum Platonem perspexisse video. Sed nemo, credo equidem, serio pro vindicanda Platoni cognitione circuli sanguinei certabit, qui & ea, quæ de pulmonibus sequuntur, & quæ de arteriarum venarumque mirabili reti, quod §. 37. attigi, disputauit, attentius considerare voluerit.

XXXII. De pulmonibus sequentem in modum philosophatur: *Quum præuiderent* (corporis nostri opifices,) *cor expectatione rerum terribilium, insurgenteque irascibili facultate, subinde subsultaturum; omnemque hanc tumescentiam excandescentium ab igne oriundam cognoscerent; auxilium ipsi tale inuenerunt. Pulmonum nimirum fabricam comparauerunt, primo quidem mollem & exsanguem, deinde vero spongiarum ritu foraminulentam & quasi canalibus instructam, ut spiritum potumque reciperet, hisque (cor) refrigerando requiem & caloris moderationem afferret. Propterea arterias, tamquam aqueductus, diuiserunt, pulmonemque cordi circumposuerunt, mollioris saltus gratia, ut quando iracundia in corde summe vigeret, cor in locum mollem cedentemque insiliret, refrigeratum vero minus molestie perferret, hocque magis iracundia rationi inseruiret.*

* pag. 492. Græc. Studui autem Latina magis ad verbum reddere quam Marsilius Ficinus, apud quem pag. 490. a. idem locus legi potest, fecerat: quoniam simul cordis & pulmonis rationes hic traduntur. Præcipuum, quod hic memorabile videtur, est dogma de potu ad pulmonem descendente, cuius causa Plato a multis iam olim reprehensus & defensus fuit. Inter aduersarios maxime incalescentem inuenio MACROBIUM, qui Saturnal. VII. 15. in hæc verba erumpit: Plato, dum nec anatomica, quæ medicina propria est, abstinet, risum de se posteris tradidit. Dixit enim diuisas esse vias deuorandis cibis & potui: & cibum quidem per stomachum trahi, potum vero per ἀρτηρίας, quæ πνεύματα dicitur, fibris pulmonis illabi: quod tantum virum vel existimasse vel in libros retulisse mirandum est, vel potius dolendum. Sed officiosiores in Platonem fuere PLVTARCHVS Sympos. VII. cap. I. & GALENVS de Hippocr.

pocr. & Platon. plac. VIII. circa finem: quorum ille numerum clarorum virorum, qui idem senserunt, ad minuendam exprobrationis vehementiam, adducit: hic vero in eo laborat, ut ostendat Platonem id, quod in hac sententia maxime absurdum est, minime sensisse. Hanc controuersiam mox ab Hippocratis & Platonis obitu agitatam esse ex eo mihi fit verosimile, quoniam non solum subtilius culturae anatomes epocha mox incidit: verum etiam Dioxippus, Hippocratis discipulus, de quo sequenti periodo dicemus, ad obiectiones aduersus hanc sententiam factas nonnulla regerere & sententiam emollire conatus est.

XXIII. De iecinore plane iucundus videtur Platon, quando * viscus hoc ventriculo, sedi animae concupiscentis, ideo iunctum tradit, ut indomitum hoc animal coerceat atque moderetur, terrorem incutientibus imaginibus ex rationis sede relucens, & in polita lauique hepatis substantia, tamquam speculo, apparentibus. Immo ut contractione sua, ipsiusque bilis suffusione, aliquando eam affligat & castiget. At rursus quando mansuetudinis ex mente inspiratio contraria visa effingit, mansuetae pacataeque partis animae sedes existit, adeo ut etiam in somno moderate affecta vaticinio utatur, quando rationis prudentiaeque est expers. Hunc vltimum usum tanti facit, ut diserte dicat hepar esse diuinationis gratia.

* pag. 490. a. b. tamquam hepatis partes nominat *λεβρον, λεχρον, πύλας*: plures designat NICANDER, ad quem delati de his etiam dispiciemus.

XXXIII. Ut vero speculum hoc iecinoris clarum semper purumque maneret, * ex sinistra regione positus lien fuit, ut, quando propter corporis morbum sordibus iecur abundaret, lienis raritas id purgans, eas combibat, quum concauum sit hoc viscus & exsanguis.

* pag. 490. b.

XXXV. De generatione, & organis huic inseruentibus, mire philosophatur.* Probabili ratione consequi

sequi se putat viros iniustos & timidos in secunda generatione** in feminas fuisse conuersos. Quo facto dii coitus desiderium vtrique sexui machinati sunt. Scilicet in viris vnum quoddam, in feminis alterum, animal vitæ & animæ particeps condiderunt, respirans, inobediens rationi atque imperiosum, furiosarum libidinum violentia sublicere sibi cuncta quærens. Matricem feminarum seorsim describit tamquam animal auidum generandi, quando autem, idonea iam ætate, hunc finem non obtinere licet, ægre fert moram ac plurimum indignatur, passimque per corpus oberrans, meatus spiritus intercludit, respirare non finit, extremis vexat angustis, morbis denique omnibus premit, quousque vtrorumque cupido amorque quasi ex arboribus foetum fructumue producut.

* pag. 496. b. 497. a.

** Plato animo fouit animarum migrationem, de qua ita sentit pag. 480. b. & 481. a. Deus edixit illum, qui recte curriculum viuendi a natura datum consecerit, ad illud astrum, cui accommodatus fuerit, (συρόμενος ἀστρον ὁκνοῦν) reuersum, beatam vitam acturum. Contra vero agentem cogi in ortu secundo sexu mutato fieri mulierem. Et qui ne tum quidem finem peccandi faciet, quatenus deprauatur, eatenus in brutorum naturam, suis moribus similem, permutari. Addi debet finis Timæi pag. 497. a. ubi exponit ordinem metempsychoseos, scilicet vt homines transeant primum in aues, tum in feras & quadrupedes, tandem in animalia aquatilia.

XXXVI. De spermate virili curiose, sed non satis mihi perspicue differit. En ipsiusmet verba : * *Ipsum potus discursum, (διεξοδον) quo per pulmones potus sub renes in vesicam defluens & spiritus mixtus elisusque depromitur, dii in fistula modum in compactam medullam a capite per cervicem & spinam, quam sperma in superioribus nuncupauimus, perforauerunt. Quæ sententia videtur Hippocraticam supra** traditam illustrare, & ab ea vicissim lucem accipere.*

ss

* pag.

* pag. 497. b. Ceterum renum non inuenio mentionem alibi fieri, vt determinare non liceat, vtrum renum officium Plato cognouerit, an ignorauerit.

** pag. 228. §. 16.

XXXVII. Poterunt hæc specimina medicinæ Platonice sufficere. Volebam interficere ipsius doctrinam de insigni & artificioso reti arteriarum & venarum, totius corporis fabricæ intertexto, in cuius vltimis ramificationibus sanguinis & spirituum reciprocatio quædam, sub quauis inspiratione & expiratione, accidit, a qua plurimum corpori emolumentum enascitur: quoniam vero longior est sermo, & a me nuper alibi* expositum est hoc negotium, liceat hic physiologiam Platonis dimittere, vt de pathologia & reliquis dicendi locus maneat.

* diff. de ossibus conferuentibus. §. 19. 20.

XXXVIII. Supra intelleximus Platonem omnium partium corporis animalis originem a medulla deducere. Eam constare & connecti triangulis supponit. His medullæ triangulis* indies novos extrinsecus a cibis potibus & aere accedere, quibus suppletur quicquid illa conferuescentia attritum & exhaustum est. Quando igitur plus abscedit, quam accesserit, decrescit animal, quando autem contrarium fit, augetur. At quum triangulorum radix compagesque relaxatur, ex eo quod magnis laboribus, & longo tempore aduersus multa certando fatigata & domita sit, tunc sane alimenta suscepta in similitudinem suam non potest comminuendo redigere, membra vero ab ingredientibus facile dissipantur. Hinc iam minui ac deficere omne incipit animal, quum superatur: detrimentumque istud senectus appellatur. Finis vero tunc obuenit, quando triangulorum illorum, ex quibus medulla conficitur, olim coaptata vincula nihil amplius nectunt, sed defatigatione iam relaxata

laxata nexus animæ deferunt. Anima vero clam secundum naturam cum voluptate protinus euolat.

* pag. 493. a. & b.

XXXVIII. Morbi autem vnde nascantur, sequentem in modum exponit: * Quum quatuor illa sint, ex quibus compactum est corpus, terra, ignis, aqua & aer, horum contra naturam abundantia defectusque, & ex loco proprio in alienum translatio, per quam quod sibi conueniens est, non tenent, intestinam quandam seditionem & morbos inferunt. Ita fiunt humorum, de quibus late disserit, corruptorum genera, bilis, pro colorum varietate, diuersæ species, (quibus, Platone iudice, nomen imposuit vel medicus aliquis, vel certe eo ingenio præditus quispiam, quo multa & dissimilia dispicere posset, ac rursus genus in multis vnum vno cognomento dignum inspicere:) pituita acida, alba, bullularum interpositione facta, recentis pituitæ effluxus. Atque hi morbi fiunt vitio extrinsecus aduentantium.

* pag. 493. b. & 494. a.

XXXX. Enimuero longe grauiores enascuntur * quando vel id, quod carnes ossibus alligat, ægrotat, adeoque nexum cum medulla corrumpit; vel os, ob carnis crassitudinem respirationem non habet sufficientem, ideoque putredinis calore vexatum atque restrictum alimenta non suscipit; grauissimi autem tunc accidunt, quando medullæ ipsius natura, propter defectum aliquem aut excessum, ægrotat: tunc enim omnis corporis compages necessario dissipatur.

* pag. 494. b.

XXXXI. Longum esset, si ordine singulorum morborum generationem exponere vellem: quare de paucis, quorum originem clarissime indicat, aliquid

Ss 2

sub-

subiungam.* Morbum sacrum atræ bili, albæ pituitæ permixtæ, in diuinissimos capitis meatus illapsæ, tribuit. *Quum vero*, inquit, *sacræ naturæ languor hic sit, haud abs re sacer morbus est appellatus.* Pituita acida & salsa, languorum omnium, qui a destillatione fiunt, origo est. Quando corpus ignis potissimum excessu languet, continua febre laborat: quando vero aeris, quotidiana discreta; aquæ, tertiana, propterea quod aqua segnior est quam ignis & aer: terræ demum excessu, quartana. Terra siquidem omnium tardissima quarto gradu quum sit, temporis circuitu quarto feruet, deferuetque.

* pag. 494. b. 495. a.

XXXXII. Animæ morbos * propter corporis habitum nasci existimat, insaniam & imperitiam: quin tam multam corpori in animam vim tribuit, vt scribat: *nemo sponte malus, sed propter prauum quendam corporis habitum, rudemque educationem, malus omnis fit malus.* — Sæpe etiam ad prauum hunc corporaturæ & affectionis habitum accedunt mores ciuitatis iniqui, sermonesque & priuati & publici, non parum omnino noxii; nec vlla doctrina ad tantorum malorum remedia a tenera ætate discuntur.

* Ibidem & b.

XXXXIII. Ad rectæ valetudinis conseruationem primo commendat * animi & corporis probe inter se commensuratas rationes habere: sed dolet quod de hac re exigua quædam persentimus & iudicamus, præcipua vero & maxima ignoramus. Iubet vero Plato, *vt neque animam sine corpore, neque corpus absque anima moueamus, vt in mutua contentione, exæquatis inuicem viribus, insurgentia, bonam totius valetudinem tueantur.* Regulam hanc ita illustrat: quapropter quicumque mathematicis doctrinis operam

operam dat, aut cuius mentis indagationi vehementius studet, debet etiam motum corporis adhibere, & in gymnastica exercitatione versari: ac rursus, qui summa corpus diligentia format & roborat, animæ quoque vicissim motus adiungat, musica & omnibus philosophiæ studiis vsus.

* pag. 495. b. 496. a. Nimia mentis agitationis noxios effectus ita eleganter tradit, vt non possim quin legendum totum locum exhibeam, quum mihi videatur Plato aliquid describere, cuius in se ipso & amicis crebram experientiam habuit. Quando, inquit, anima ad discendum inuestigandumque collectis in vnum viribus vehementer incumbit, liquefacit protinus corpus & labefactat. Denique cum ad docendum differendumque priuatim & publice ambitiosa quadam concertatione contendit, inflammatur corpus atque resoluit. Nonnumquam etiam destillationes fluxusque commouens medicorum plurimos decipit, cogitque illos contrarias causas iudicare. Quum vero Plato corporis summam rationem, vel animi causa, habere nos iubeat: vix vero mihi simile videtur, quod de ipso aliqui veterum affirmant, eum propterea Academiam potissimum elegisse, vbi cum auditoribus suis philosopharetur, quod locus minus esset salubris, quodque speraret mentem reddi meliorem corpore cum afflicta valetudine colluctante. Videatur AELIANVS *Var. hist.* IX. cap. X. & D. HIERONYMVS *aduers. Iouinian.* I. pag. 77. ed. Frob.

XXXXIII. De motionibus corporis ita præcipit: * purgationum & constitutionum corporis omnium, quæ exercitatione gymnastica fit, saluberrima est: proxime ad hanc accedit vectio facilis, siue naui, seu quouis alio vehiculo, peragatur. Deterrimus autem motus est, quando iacens & quietem agens corpus ab aliis secundum partes mouetur: atque hæc commotionis species tum demum, quum summa cogit necessitas, utilis: aliter vero nullo modo sanæ mentis homini suscipienda. Medicorum illa purgatio est, quæ pharmacis fieri solet. Morbi autem, nisi pe-

riculosissimi sint, pharmacis irritandi non sunt: secus si feceris ex paruis ingentes, ex paucis multi euadere consueuerunt.

* pag. 496. a. Omnino hæc consona Pythagoreorum doctrinis inuenimus: idque potissimum dogma, quod purgationes exosas reddit, ab hac schola ad Erasistrateos propagatum est. Operæ pretium fuerit conferre cum Platónico Timæo libellum Timæi περί ψυχῆς καὶ σώματος, de anima mundi, Platoni Græco pag. 643. seqq. insertum, vt appareat quantum eloquentiæ ad breuem libellum explicandum attulerit.

XXXXV. Hactenus ex vno Timæo retulimus: nunc alia ad medicinam vel medicos pertinentia ex aliis libellis subiungam. * Medicos & Iureconsultos ambos mala æque necessaria iudicat ob prauos mores. Satis, inquit, pudendum esse, quod non sex populi sola & multitudo operariorum his indigeat, verum illi maxime qui liberaliter educati & ingenui videri cupiunt. Bene constituta respublica medicis indigere non debet, nisi vulnorum causa, & quando morbi populares incidunt. Malas autem dietas & ignauiam inducere repletiones, inflationes, defluxiones, sic vt medici cogantur de flatulentis & catarrhis disputare.

* De republic. III. pag. 398. Gr.

XXXXVI. Medicum optimum * illum fore promittit, qui ediscendæ arti a pueritia statim admo- uetur, quique plurimis & grauissime decumbentibus ægrotis crebro adhibetur: quin optandum putat vt omnibus morbis ipsummet tentatum medicum respublica habeat, neque enim opus esse medico corpore sano, quum non corpore corpora sanare debeat, sed animi virtutibus. Similiter iudicis officio olim functurum inter iniustissimos non solum a teneris versari utile existimat; sed talem maxime idoneum putat qui
omnis

omnis generis nequitias ipsemet prius exercuerit. Talem enim iniustos & nequam homines facillime cognoscere. Sed hæc non nisi in Platonica republica, si forte instituetur, probabuntur.

* Ibid. pag. 399. 400. Hippocrates quidem, aut quisquis est auctor, lib. de medico §. I. medico suadet, ut videat, quo bono colore & bona ac carnosæ corporis habitudine præditus sit, iuxta existentem in se naturam. Vulgus enim existimat eos, qui non sic bene dispositum corpus habeat, neque aliis bene prospicere posse. Nostræ autem ætatis haud postremus medicus BERNARDINVS RAMAZZINVS Orationum posthumarum ultima, serio videtur defendere: medicum valetudinarium aptiorem esse ad medicinam faciendam, quam alterum inculpata valetudine degentem. Sed videtur Ramazzinus apologiam ibi pro se ipso scribere: & vix credo Felicem aliquem Platerum prærogativas illas, quas valetudinario medico tribuit Ramazzinus, permutatione perfectissimæ valetudinis redempturum esse.

XXXXVII. De medicorum conditione differens* aperte docet medicorum *ἱατροὺς*, ministros, alios esse liberos, alios seruos; vtrisque medicorum nomen tribui, sed hoc interesse, quod vtrique ex theoria & experientia medici illius, cuius ministri sunt, quæ circa ægrotos faciunt, facere debent: ingenui autem artem cum rationibus a magistris discant: serui nihil, nisi ab experientia & rerum usu, accipiant, quibus deinceps ad seruorum potissimum curationes obeundas satis imperiose vtantur. Liber autem, inquit, medicus ut plurimum morbos curat atque considerat, ita ut a principio morbi naturam perquirat, communiterque cum ægrotante atque eius amicis versetur, tum discendo ab illis non nihil, tum, quoad fieri potest, docendo, nec ante imperat quicquam, quam persuaserit. Atque ita persuadendo semper mansuete ad sanitatem perducere ægrotantes conatur. Subiicit deinceps: vter melior est & medicus & exercitator, qui sic, an qui modo illo medetur atque exercet?

erces? qui locus mihi notatu dignus videtur, quoniam non parum illustrat & confirmat superius** de ortu medicorum seruatorum dicta.

* de legibus IV. p. 563. b. 537. a.

** Sect. II. cap. VIII. §. 27. seq.

XXXXVIII. Platoni tandem subiiciemus Dionysium patrem, Syracusanorum celebrem tyrannum, qui Platone ad se inuitato familiariter usus est. Refertur de eo quod medicina facienda adeo delectatus fuerit, ut libenter etiam perageret illas curationes, quæ secando vrendoque absoluuntur: quod quidem Aelianifide D. D. CLERICVS* perhibet, mihi verò apud AELIANVM** reperire non licuit quo iure Dionysio patri hoc tribuatur: omninoque mallem iuniori transcribere, qui, cum tyrannide excidisset, apud Corinthios priuatam vitam sic agebat, ut longissime a fastu tyrannico remotus videretur, omnemque suspicionem euadere cupiens, PLVTARCHO*** auctore, totis diebus *in foro obsoniorum versabatur, aut in vnguentaria taberna* (ἐν μυροπωλίῳ) *sedebat*, cetera. Scilicet male feriatorum conciliabula esse solebant τὰ κουρέια, tonstrinae, & τὰ μυροπωλία, quæ ambo sæpe vno nomine appellabantur τὰ ἰατρεῖα, *medicorum tabernæ*. Existimo igitur Aelianum a veterum aliquo relatum legisse, quod Dionysius in ἰατρείῳ versando otium fefellerit, idque ad medica opera transtulisse. In quo si me coniectura non fallit, deberet medicorum catalogo Dionysius omnino eximi.

* Hist. medic. P. I. Libr. IV. cap. 3. p. 267.

** Hist. Var. Libr. XI. cap. XI.

*** in Timoleonte. conf. THEOPHRASTI *characteres mor.* ibique notas Casauboni pag. 244. D. HIERONYMVM *ep. ad Nepotian.* pag. 13. *ed. Frob.* ibique notas Erasmi. Roterodami.

HISTO-

HISTORIAE
MEDICINAE
PERIODVS SECVNDA
DE
MEDICINAE GRAECANICAE
PROGRESSV VSQVE AD EA TEM-
PORA QVIBVS ROMAM PERVENIT.

Capitibus sex

agitur

- I. De medicis ab excessu Hippocratis ad Alexandriam conditam.*
- II. De philosophis coævis.*
- III. De Herophilo Erasistrato, et ab his deductis viris.*
- IIII. De sectæ empiricæ exortu.*
- V. De medicinæ in tres partes diductione.*
- VI. De medicinæ Graecanicæ apud Romanos aduentu.*

CAP. I.

*De medicis ab excessu Hippocratis ad Alexan-
driam conditam.*

CONSPECTVS.

<i>Determinatio periodi huius. I.</i>	<i>de Praxagora Coo. XXIII.</i>
<i>Medicinae et Graeciae fortuna commu-
nis. II.</i>	<i>Herophili in anatome praeceptor
fuit. XXIII.</i>
<i>De Hippocratis discipulis. III.</i>	<i>Specimina anatomica et physiologi-
ca. XXV - XXVIII.</i>
<i>de Herodico. II.</i>	<i>de praxi eiusdem. XXVIII.</i>
<i>de Dioxippo. V.</i>	<i>de discipulis. XXX.</i>
<i>Eius dogma de potus descensu ad pul-
mones. VI.</i>	<i>de Philotimo. XXXI.</i>
<i>de praxi eiusdem. VII.</i>	<i>de Plistonico, XXXII. XXXIII.</i>
<i>de Apollonio et Petrone. VIII. VIII.</i>	<i>digressio ad quosdam coeuos.
XXXIII.</i>
<i>de Diocle Carystio. X.</i>	<i>de Eudemo. XXXV. XXXVI.</i>
<i>Eius etas controuersa. XI. XII.</i>	<i>de Mnesitheo. XXXVII-XXXVIII.</i>
<i>de meritis eius anatomicis. XIII-
XV.</i>	<i>de Dienebe. XXXX.</i>
<i>et scripto anatomico. XVI.</i>	<i>de Chrysippo Cnidio. XXXXI-
XXXV.</i>
<i>pathologiae specimina. XVII. XVIII.</i>	<i>de eius discipulis. XXXXVI.</i>
<i>de praxi eiusdem. XIX. XX.</i>	<i>de Aristogene. XXXXVII.</i>
<i>de scriptis Dioclis. XXI.</i>	<i>de Medio. XXXXVIII.</i>
<i>quod medicinam gratis exercuerit.
XXII.</i>	<i>de Metrodoro. XXXXVIII.</i>

I.

Altera hac periodo historiae, quam tradere institui, medicinae, ab Hippocratis Coi excessu vsque ad illam epocham, qua Romani Graecam medicinam admiserunt vel arripuerunt, tempus centum, triginta et octo annorum complectar. Nam quum Hippocratem ex viuis excessisse olympiadis centesimae quintae ultimo anno plerique ponant; qui mundi conditi est supra ter millesimum et sexcentesium vicesimus septimus: Romam vero primum ex Peloponneso aduenisse Archagathum A. V. DXXXV. PLINIVS* luculenter testetur; quod tempus in mundi conditi annum 3765. incidit: calculi rationes facile patebunt. Attamen tam breui tempore adeo multa, quae scribantur digna, acciderunt, eaque satis certis testimoniis innixa, ut haec periodus in primis clara et memorabilis videri merito debeat.

* *Hist. nat. XXIX. c. I.*

II. Atque ut Graecia hoc temporis interuallo foribus armis maximas res gessit, et in primis valuit, donec in viscera sua saeuendo ipsammet se pessum dedit, Romanisque paratam praedam obiecit: ita artium cultura laetissime in eadem gente, orbis iam domina, successit, ipsique ad omnem posteritatem memorabile nomen peperit. Seorsim autem Graecanica medicina tam egregia incrementa coepit, vt dicere ausim et virilem aetatem eius in hac potissimum tempora incidisse, et post haec egregie cum illa actum fuisse, si bene parta recte tueri potuisset.

III. Exposituri autem de illis viris, quorum industria aut patrocinio factum est, vt ars nostra post Hippocratis excessum maxime effloresceret, merito initium facimus a discipulis Hippocratis, aut ab his deductis, saltem

saltem coævis, viris, quos supra attingere nolimus, quoniam cum dicendorum serie facta eorum arctius coherent. Sunt autem Herodicus, Dioxippus et Apollonius Hippocratis discipuli: Diocles Carystius, Praxagoras Cous et ipsius discipuli: et Eudoxi Cnidii auditor Chrysippus Cnidius, cum aliquibus aliis.

IIII. Et de Herodico quidem supra binis locis* dixi, nec dissimulaui quam sit obscura huius viri historia: quum non solum nomen incertum sit, aliis Prodicum scribentibus aliis Herodicum, verum etiam patria fluctuet. Puto autem multa inquirendo tandem inuenisse, illum, qui medicinam gymnasticam instituendo vestigal iatroalptis inuenit, esse Selymbrianum, huncque forte Hippocratis præceptorem in ea parte fuisse: alterum vero Hippocratis discipulum vel Leontinum et Gorgiæ fratrem fuisse, vel Chium. Huius videtur fuisse liber *de natura humana*, cuius GALENVS** meminit, et ex quo exemplum affert nouaturiendi, quo pruriebat, studii etiam in minutiis grammaticis.

* pag. 191. & 207.

** *de natural. facult. Libr. II. pag. 106. Gr. conf. de Hippocr. et Plat. plac. VII. pag. 326.* Scilicet ægre tulit nomen φλέγμα, quod pituitam, humorem frigidum, ab antiquo designauit, illi tribui, quum sit a Græco φλέγειν, adeoque vi vocis denotet aliquid συγκεκαυμένον καὶ ὅσον ὑπερρωπτημένον, combustum et quasi superassatum. Maluit itaque pro φλέγμα appellare βλένναν.

V. Dioxippus, quem et Dexippum vocari inuenio, patria Cous fuit. SVIDAS refert eum ab Hecatomno Cariæ rege accersitum, vt ipsius filios, Mausolum et Pixodarum, desperato morbo laborantes, curaret, alia conditione non iuisse, nisi bellum, quod aduersus Caras (potius Coos) gerebat, compositum esset. Scripsisse autem eum vnum medicum librum et de præco-

T t 3

gnitio-

gnitionibus duos: quos GALENI * ætate iam deperditos fuisse colligere licet.

* vide *Comment. III. in librum Hipp. de viſt. ac. pag. 83. ed. Gr. B.*

VI. De dogmatibus ipsius a veteribus aliqua commemorantur. Et PLUTARCHVS* quidem testatur ipsum sequutum esse doctrinam Platoniam de potus descensu ad pulmones, cui plures antiquos adhæsisse supra iam indicatum fuit. Noster autem seorsim antiquitatem defendere, non sine applausu, vt videtur, conatus est. Nam quum obiiceretur epiglottidem impedire, quo minus aliquid ex deglutiendis in asperam arteriam illaberetur, ipse epiglottidem contendit propterea a natura factam fuisse, vt deglutiendorum humidior pars hic detineretur et in asperam arteriam deduceretur, solidiora autem, cum parte aliquota humidorum, ad ventriculum per œsophagum deciderent.

* *Symposiaca VII. cap. I. quem locum iam supra pag. 310. integrum exhibui, meamque coniecturam exposui, quo pacto integritati suæ restitui debeat. Illam egregie, ut quidem existimo, confirmat locus deinde repertus, de Stoicor. repugn. p. m. 587. ed. Gr. Froben. vbi omnia in priori lobo fuisse dicta compendio paucarum linearum includit et Dioxippum nostrum Ἰπποκράτειον vocat: vt adeo manifestum sit ex hoc loco illum debere suppleri et Dioxippi nomen reponi. Mirum est quanta contentione hæc controversia inter veteres, vsque ad Plutarchi et Galeni ætatem agitata est: illo serio pro Platone depugnante: hoc conciliationem in eo querente, vt humidorum assumptorum portionem δροσινδῶς, rosis instar, ad pulmones descendere non repugnaret.*

VII. De praxi Dioxippi aliquid huic cum Apollonio commune GALENVS* commemorat ex Erasistrato. Hic enim libro de febribus Dexippum et Apollonium accusauerat, quod ægrotos suos siti enecarent, et aquam ridicula parsimonia admetirentur. Id vero Galenus

lenus dicit maligne ab Erasistrato scriptum esse, ut per latus discipulorum præceptorem Hippocratem lacefferet: de quo tamen comprobatur ipsum humectantia in febribus, ubi conuenirent, non adeo parca manu, sed plane liberali, obtulisse.

* *Comment. III. in de vict. acut. p. 83.*

VIII. De Apollonio, Hippocratis discipulo, quod afferam nihil habeo. Plurimi in medicina illustre nomen adepti sunt Apollonii, de quibus suis locis et temporibus dicendi erit occasio. Nunc commemoratione horum virorum defuncto commode afferre licebit Petronem, qui Galeno περὶ τῶν αἰσθῶν audit, et curatione febrium noua, maxime Hippocratis successorum temporibus, et ante Herophilum ac Erasistratum, inclaruit. De huius viri methodo omnium clarissime CELSVS* noster agit, tum vero etiam GALENVS** illam attingit et monstruosam declarat.

* *Libr. III. cap. 9. En integra verba: Neque, hercules, ista curatio noua est, qua nunc quidam traditos sibi ægrotos, qui sub cauidioribus medicis trabebantur, interdum contrariis remediis sanant. Siquidem apud antiquos quoque ante Herophilum et Erasistratum, maximeque post Hippocratem, fuit Petron quidam, qui febricitantem hominem ubi acceperat, multis vestimentis operiebat, ut simul calorem ingentem sitimque excitaret. Dein ubi paulum remitti ceperat febris, aquam frigidam potui dabat: ac si mouerat sudorem, explicuisse se ægrum iudicabat: si non mouerat, plus etiam aquæ frigide ingerebat, et tum vomere cogebat. Si alterutro modo febre liberauerat, protinus suillam assam et vinum homini dabat. Si non liberauerat, decoquebat aquam sale adiecto, eamque bibere cogebat, ut vomendo ventrem purgaret. Et intra hæc omnis eius medicina erat; eaque non minus grata fuit his, quos Hippocratis successores non refecerant, quam nunc est his, quos Herophili vel Erasistrati æmuli diu tractos non expedierunt. Neque ideo tamen non est temeraria ista medicina, quia plures, si protinus a principiis exceperit, interemit.*

** *Comment. de vict. acut. I. pag. 40. 41.*

VIII.

VIII. Plura de hoc Petrone apud veteres non inuenio. Nam ille Petronas, quem GALENVS* inter celeberrimos artis pharmaceuticæ auctores recenset, videtur esse aliquis iunior, forteque idem, quem Dioscorides in præfatione laudat, Asclepiadæ Bithyni discipulus, de quo inferius erit agendi locus.

* de compos. med. sec. gen. lib. III. p. 357.

X. Ante vero quam longius prouehamur, comode interferendi sunt duo medici clarissimi, Diocles Carystius et Praxagoras Cous, post Hippocratem laudatissimi. De Diocle quidem, quum satis multa præclara veteres reliquerint, ad vitam tamen pertinentia omnino reticuerunt: vnde aliquis dissensus eruditorum, nec contemnendus ille, de ætate eius exstitit. Suidam enim sequuti ad Darii Hystaspidis ætatem reiciunt, adeoque Hippocrate antiquiorem faciunt: alii plus iusto iuniorum et Antigono Gonatæ æqualem scripserunt, qui centesimo et decimo septimo anno ab Hippocratis excessu viuis interesse desiit.

XI. Mihi autem vero videtur simillimum, mox ab Hippocratis morte gloriam ipsius effloruisse. Persuadet hoc CELSVS,* qui clarorum medicorum successiones ita describit: *post quem (Hippocratem) Diocles Carystius, deinde Praxagoras et Chrysippus, tum Herophilus et Erasistratus, sic artem hanc exercuerunt, ut etiam in diuersas curandi vias processerint.* Cum hoc bene concinit PLINIVS,** qui, cum de Hippocrate dixisset, Dioclis Carystii meminit, *qui secundus ætate famaue exstitit*, deinde Praxagoram et Chrysippum, tum Erasistratum et Herophilum subiicit.

* Præfatione libri I.

** Libro XXVI. cap. 2. Adde GALENVM de dissect. matr. pag. 213.

Gr. vbi aperte testatur Dioclem et Praxagoram *μικρὸν ὕστερον*

ἰσχυρότερον *ἔργον* exiguo tempore post Hippocratem vixisse.

XII. Hanc

XII. Hanc seriem maxime turbari necesse est, si Dioclem nostrum Antigono Gonatæ, et quidem iam senescenti, coævum statuamus, quum illius ævo Praxagoram et Chrysippum iam defloruisse, ex chronologiæ rationibus, colligamus, iamque ipsosmet Herophilum Erasistratumque valde senes fuisse necesse sit, si non omnino iam vivere tum desierunt. Neque valde meretur illa epistola, * cuius fide ad hanc ætatem refertur, ut magna ratio eius habeatur.

* Scilicet PAULVS AEGINETA, scriptor sæculi VII. in fine libri primi exhibet epistolam quandam a Diocle ad Antigonom regem scriptam, conseruandæ valetudinis præcepta continentem. Laudatur Rex ob amorem litterarum et eruditionem eximiam: dicitur, etiam ad senium iam peruenisse. Hæc in nullum Antigonom, nisi Gonatam, satis recte quadrare aliquibus videntur, quem Musarum patronum fuisse aliunde constat. Sed quadrant omnino etiam Antigono illi, qui Alexandro in parte aliqua Asiæ successit. Et quamvis huius *μυσοφιλία* non adeo posteritati commendata est, quam bellica strenuitas et longævitas: fieri tamen potuit ut vel illius documenta, in remotissimis regnis tunc notissima, apud externos parum innotescerent, vel epistolæ auctor auribus monarchæ aliquid daret. Attamen, ut verum fatear, tota mihi epistola est *ποδίας* valde suspecta. Non enim solum antiquorum nulli laudatur ante LARGIVM DESIGNATIANVM apud MARCELLVM, qui eam, tamquam ab Hippocrate ad Antigonom scriptam, Latine exhibet: verum etiam res ipsæ, antiquitatis genio utcunque accommodatæ, gravitatem eam, quam vel ab Hippocrate Coo vel Diocle, altero Hippocrate, expectes, neutiquam ostendunt. Quis enim credet auctorem non futilem breuem epistolam monarchæ scribentem, et seni et rerum mathematicarum gnarissimo, opus existimare ut eidem inculcet quot sint dies a solstitio ad æquinoctium, ab æquinoctio verno ad Vergiliarum exortum, hinc ad solstitium æstivum, et ab hoc ad æquinoctium autumnale? Certe videtur hoc bene considerasse iam laudatus interpret vetus, qui in versione minutias istiusmodi dissimulare voluisse videtur.

Vu

XIII.

XIII. Quod vero ad merita Dioclis medica attinet, celebrari ipsum video ob studium anatomicæ doctrinæ impensum, ob pathologico-practicam sollertiam, et ob chirurgicam non solum peritiam, verum etiam partis huius per instrumenta noua amplificationem : de quibus deinceps ordine exponam.

XIIII. Primum fuisse Dioclem Asclepiadarum omnium, qui de anatomica administratione aliquid scriberet, GALENI* testimonio clarum est : qui idem significat eius scriptis institutionibus ante Dioclis tempora opus non fuisse, quum Asclepiadæ olim nullos, nisi qui essent e familia, artem docerent, hi vero a teneris vnguiculis parentibus artis opera facientibus, adeoque etiam dissecantibus, adstiendo ita rem illam perdiscerent, vt æque difficile videretur illius obliuisci, quam vel loqui vel legere aut scribere. Verum postquam coeperunt collegio alii etiam adscribi, iique ad virilem ætatem iam perducti, natam fuisse necessitatem cogitandi de remedio quo id suppleretur et emendaretur quod institutioni puerili defuerat.

* de administr. anatom. libr. II. ineunte.

XV. Sed idem GALENVS* Dioclis anatomica merita non parum eleuat, quando ipsum absque dissimulatione rudibus anatomicis, et qui rem superficiali studio tractauerunt, accenset his verbis : *Nihil mirum si Diocles aut Praxagoras, aut Philotimus, aut veterum ferme omnium quisquam hæc cum aliis, quæ sunt in corpore, ignorauerunt; leuiori enim brachio et minus accurate res anatomicas tractauerunt, quare illorum ne rationem quidem habendam censeo.*

* de dissect. matric. p. 212. ed. Bas.

XVI. Hoc Dioclis scriptum anatomicum satis clare innuit se vidisse PLVTARCHVS,* ex eodemque affert, cur mulæ sint steriles, rationem anatomicam, sed ab

ab Empedocle, ut ipsemet ibi profitetur acceptam. Ex quo apparet, quod supra iam innuimus, philosophos, et seorsim Italicos, Asclepiadas ad naturæ studium excitasse. Forte ex eodem libro desumpsit Dioclis sententiam cur viri euadant, steriles, ubi inter plures rationes allegat paralyfin partium genitalium, et penis vitiosam incuruationem, qua fit ut semen non recta eiaculetur, denique etiam virilium organorum ad femineas partes *δοιμητεριαν*. Neque minus notatu digna est sententia, quam et Polybi et empiricorum fuisse testatur, posse etiam octauo mense vitales partus nasci, multosque virilem ætatem consequutos fuisse, qui hoc mense fuerant in lucem editi.

* de placitis philosophorum lib. VI. Adde, si placet, MACROBIVM *Somn. Scip. lib. I.* ubi multa referuntur Diocli nostro cum Stratone Peripatetico communia, de obseruatione periodi septenariæ in fœtu, nato, et adolescente homine.

XVII. Pathologiæ Diocleæ etiam passim laudantur apud veteres specimina. Modo citatus PLVTARCHVS refert ipsum docuisse, quod plurimi morbi enascantur ex inæqualitate principiorum seu elementorum corporis, indeque totius eius habitus et status orta alteratione. De febribus docuit, quod sint omnes symptomatice seu *ἐπιγενήματα*, aliisque læsionibus demum accedant. Argumentatus autem est ab iis, quæ in oculos incurrunt, ad ea, quæ magis sunt abdita. Euidens autem esse, quod febres superueniant vulneribus, inflammationibus, bubonibus.

XVIII. Sed amplum fragmentum nobis conseruauit GALENVS * ex Dioclis libro, qui *πάθος, αἰτία, θεραπεία*, i. e. de affectibus, eorundem causis et curationibus inscriptus fuit, quod agit de specie quadam melancholiæ, quæ malum hypochondriacum et flatulentum vocatur, ex quo non obscure elucet, quod in rationibus

V u 2

affe-

affectuum dandis ad proportionem iustam et habitudinem elementarium qualitatum respexerit.

* de locis affectis libr. III. pag. 278. ed. Bas. Gr. En vero illud integrum : Est vero tertia etiam melancholici differentia , quae , sicut aliquando comitialis morbus , a ventriculo originem ducit. Vocant eam aliqui medici hypochondriacum , alii flatulentum morbum. Visum autem fuit Dioclis potissimum verbis describere symptomata ad hunc morbum constituendum conspirantia ; sunt autem ex libro , qui de affectibus , eorum causis et curatione inscribitur , ubi hæc posuit : Porro alius a ventriculo morbus oritur , a prioribus diuersus. Aliqui melancholicum eum vocant , alii flatulentum. Aegro , ubi cibum adsumsit , præcipue coctu difficilem et ardores excitare aptum , eueniunt sputationes humide copiosæ , ructus acidi , inflationes , præcordia æstuant , fluctuationem percipiunt , non illico , sed quando eructationes cohibent. Aliquando etiam ventris vehementes dolores percipiuntur , qui in nonnullis supra diaphragma excurrunt , et concoctis quidem cibis mitescunt , quam primum vero cibum resumunt , eodem modo affligunt : quin sæpe etiam ieiunis , et post cœnam , molesti existunt. Quod si euomant , cruda et pituita subamarâ , calidâ acidam reiciunt , usque adeo ut et dentes inde stupore afficiantur. Et hæc in nonnullis admodum inueniunt , cuicumque autem accidunt diuturno tempore inherent. Horum vero symptomatum hanc ætiologiam Diocles subiunxit : Intelligere autem oportet homines flatulentos nimio calore , venis illis , quæ alimentum a ventriculo suscipiunt , incluso , æstuarè , indeque sanguinem ipsorum inflatum esse. Manifestum autem inde redditur , quod aliquid venis hisce impactum hæreat , quoniam corpus nutritionem nullam assumit , sed in ventriculo cruda manent , quæ assumuntur : quum antea (in statu sano) nutritiæ partes in hos meatus susciperentur , et ad partes inferiores distribuerentur. Quod postridie etiam vomere solent , inde accidit , quoniam assumpta ad intestina non deuoluuntur. Calorem autem præter naturam auctum esse , inde potissimum colligas , quod ad sensum æstuant , et quod oblati frigidis iuantur. Talia enim calorem extinguunt , aut languidiorem reddunt. Pergit Diocles : Dicunt aliqui in hominibus talia perpetientibus os ventriculi illud , quod intestinis coniunctum est , inflammatione coripi , hacque obstrui , sicque tempestiuum adsumtorum ad intestina descensum impediri : quo facto necesse esse non solum ut ventriculus repletus maneat , verum etiam ut inflatio

nes,

nes, ardores, ceteraque ante exposita, eueniant. Aliud non minus notatu dignum Dioclis fragmentum exhibet de aliment. facult. I, ubi disputat aduersus eos, qui alimentorum medicamentorumue vires a priori, vt dicere solemus, indicare, omniumque rationes reddere conantur, aut potius reddi posse et debere contendunt, quum tamen talia per experientiam discantur et addidicisse sufficiat. Etiam ORIBASIVS medic. collect. Lib. VIII. c. 22. Dioclis doctrinas, de iis quæ ad vomitum valent, recenset, ubi ea, quæ medicamenti vim habent, quæque efficacia sunt, adhibere vetat, vti vero iubet familiaribus et præsertim quæ consuetæ victus rationis sunt, cuius generis nonnulla recenset. Non tamen satis clarum est an illo loco de omni vomitu agat, an tantum de diætetico.

XVIII. CELSVS* refert Dioclem tenuioris intestini morbum chordapsum, plenioris ileon nominasse: quum tamen alii illum priorem ileon, hunc colicam vocauerint, quod etiam nostro auo obtinet. Praxeos Diocleæ specimina conseruauit CAELIVS AVRELIANVS, ex quibus colligimus eum in hac parte ab Hippocrate parum fuisse diuersum. Forte primus fuit, qui in passione iliaca globulos plumbeos deglutire iussit.

* Lib. III. cap. 13. Eiusdem meminit, ubi de ictero agit, libr. III. cap. 24.

XX. Chirurgiam quoque Dioclem exercuisse, minime dubitare nos sinunt vetustorum auctorum monumenta. Nam CELSVS* noster ipsum, cum Hippocrate et Philotimo aliisque, adducit ad confirmandum quod femur luxatum reponi et ex toto restitui possit: idemque auctor, ubi de telis e corpore extrahendis agit,** commendat *ferramenti quoddam genus, quod Diocleum graphiscum Græci vocant, quoniam auctorem Dioclem habet, quem inter præcos maximosque medicos fuisse asserit.* Eius descriptionem auctor posuit, apud quem relegatur.

Vu 3

* Libr.

* *Libr. VIII. cap. XX.*

** *Libr. VII. cap. 5.* Id instrumentum non solum recentissimi editores Celsi, verum iam *Henr. Stephanus* et *Rob. Constantinus* in suis editionibus vocant, ut supra scripsi, graphiscum. Sed illa editio, quam *Philippus Pinzi* sumtibus *Benedicti Fontanae* c10. cccc. xcvii. Venetiis excudit, legit, quod *Dioclis Græci belulcum* vocant: manifestumque est bis in ea scriptura erratum esse, legique debere *Dioclis belulcum* (βελευλκον.) Vnde vero graphiscus desumptus sit, fateor me nondum inuenire: de antiqua vero editione non dubito quin illa in scriptis codicibus nomen hoc ita inuenerit: plane enim nullum apparet vestigium quod suspicionem faciat de editore, qui sibi in Græcis vocibus tentandis quicquam arrogauerit. IO. GORRAEVS in *definitionibus medicis* sub belulci et graphisci nomine idem describit.

XXI. Non pauca Dioclem nostrum scripsisse, apparet ex frequentibus allegationibus apud vetustos auctores obuiis. Consulatur celeberrimus D. D. FABRICIUS. * Ad nostram ætatem, præter supra indicatam epistolam, eamque dubiæ genuinitatis, omnino nihil peruenit. Fragmenta autem non omnino contemnenda ORIBASIVS conseruauit. Inter hæc notabile illud est de alimentorum præparatione, ** ex quo apparet Dioclem se non indignam occupationem existimasse, si præscriberet ciborum recte parandorum, et condientorum, rationes. Finem in eo duplicem habendum profitetur, bonam valetudinem et iucunditatem. Condimenta laudat rutam, cuminum, coriandrum, origanum, satureiam, thymum, salem, acetum et oleum: porro caseum et silphium ac sesamum. En simplicitatem Græciæ priscæ, ante quam commercia per Alexandriam faciliora reddita aromatibus exoticis eam obruerent.

* *Biblioth. Græcæ Volum. XII. pag. 584. 585.*

** ORIBASIVS *medic. collect. III. cap. 3.*

XXII.

XXII. Ceterum ad laudem Dioclis hoc maxime pertinet, quod, teste GALENO, medicinam haud lucri cupiditate, emolumentorumque desiderio exercuerit, sed in facienda illa, pariter vt Hippocrates,* hominum vtilitates liberaliter spectauerit.

* Quod si de Hippocrate id certa scientia cognitum Galenus habuit, oportet non genuinum esse librum, qui *Præceptiones* inscribitur, et ad Hippocratem auctorem refertur. Illius enim §. 4. præcipit de fostro statim ab initio curationis paciscendo, huiusque cautionis vtilitatem ostendit. Attamen et gratis aliquando operam, indigentibus et peregrinis, nauare pulcre præcipit, et medico *φιλαγοπία* commendat.

XXIII. Progrediemur nunc ad Praxagoram Nearchi* filium, patria Coum, ex Asclepiadarum familia vltimum artis eximia gloria celebrium. Hunc Diocli coæuum, ambos autem Hippocratem proxime insequutos fuisse, iam supra indicaui. De vita et gestis eius, quod referam, apud veteres nihil inueni: quare de meritis, dogmatibus et discipulis, ea, quæ comperta habeo, exponam.

* binis locis GALENVS patrem hunc denominat, sine dubio etiam medicum: scilicet *de dissect. matric. p. 213. et de facult. natural. II. prope finem.*

XXIIII. Anatomicis ipsum studiis occupatum fuisse, ita tamen vt rudimenta primorum conatum non multum superauerit, ex testimonio GALENI supra adducto patet: in hoc tamen felix quod Herophilum discipulum habuit, qui præceptoris doctrinam et diligentiam, felicioribus temporibus adiutus, longe superauit.

XXV. GALENVS* nostrum citat, ad declarandum quid veteres dixerint cotyledones, nimirum vasorum ad vteri superficiem internam pertingentium oscula: cui descri-

descriptioni Galenus addit pro illustratione, quod similia illa sint cotyledoniformibus exstantiis, quæ vasis hæmorrhoidalibus in intestino recto solent accidere.

* *de dissect. matr. l. c.*

XXVI. Principale ipsius dogma, quo et aliis insequutis præluxit, fuit illud, quod in arteriis sanguinem naturaliter contineri negavit; quod testatur GALENVS,* et simul miratur, qui potuerit idem docere, ex pulsu sanguinis statum cognosci debere. Inde vero colligimus, quod ab hoc tempore coëptum sit inter arterias venasque in medicorum scholis distingui: quum Hippocrates vtrumque genus vasorum vno nomine complectatur.

* *de dignot. pulsuum libr. IV. p. 81. Gr.*

XXVII. De arteriis autem docuit,* quod propria et connata sibi facultate pulsfica, non minus ac cor ipsum, gaudeant: et quod illa cordis pulsatio a palpitatione, tremore et spasmo, non genere, sed magnitudine tantum, differat. Naturaliter autem constituto corde pulsum edi: quo præter naturam intenso auctoque primo spasmum accidere, deinde tremorem, tandem palpitationem.

* teste GALENO *de different. puls. IV. pag. 42. et 45 Gr.* Sed forte cum hoc testimonio non adeo facile conciliabitur aliud, quod circa finem libelli, an sanguis in arteriis natura contineatur, his verbis legitur: non fertur, sed trahitur spiritus in arterias; nec a corde solo, sed undique, sicut Herophilo placet, et ante hunc Praxagoræ, Philotimo, Diocli, Plistonico, Hippocrati et aliis sexcentis. Vim tamen, quæ arterias extendit, a corde, seu fonte quodam, manare -- ab omnibus antedictis viris concessum est.

XXVIII. Cum Aristotele communem sententiam fovit, nervos a corde originem ducere, de quo inferius dispiciemus. Venæ cauæ nomen, teste RVFO

EPHE-

EPHESIO,* imposuit isti canali, qui a iecore ad renes tendit, inque ea initium esse febrium affirmavit. Eodem auctore discimus Praxagoram peculiari quodam modo succos corporis nostri nominavisse. Recenset autem γλυκὺν, *dulcem*, ἰσόμετρον, *equaliter temperatum*, ὑαλοειδῆ, *vitreum*, ὀξύ, *acidum*, νιτρῶδη, *nitrosum*, ἀλυκὸν *salsum*, πικρὸν, *amarum*, περρῶδη, *porraceum*, λεκυθῶδη, *Vitellinum*, ξυστικόν, *vellicatorium*, εἰσήμενον, *stabilem*, seu fixum, quod in venis inhæreat, neque in carnes permeet.

* de appell. corp. hum. lib. I. cap. 33. et 36. Nescio autem an satis integer sit hic Rufi locus, quoniam vndecim humorum nomina refert, quum GALENVS de facult. nat. II. circa finem, commemoret, Praxagoram decem humores, omisso sanguine, enumerasse, quo addito vndecim omnino exsurgant. Apparet autem, ni fallor, Praxagoram in eo antiquitatis tenacem fuisse, quod sanitatis morborumque causas potius ex fluidis quam solidis deducere conatus est, quem quidem morem omnes deinceps medici, donec methodicorum secta exorta est, tenuerunt.

XXVIII. Crebra praxeos specimina de nostro Praxagora refert passim Cælius Aurelianus. Ex his notatu digna videtur audax, aut potius proterua chirurgia, quam proposuit in passione iliaca. Scilicet vomitoriis medicinis nihil omnino proficientibus, suasit ventrem pubetenus diuidere, diuidere etiam intestinum, detractoque stercore iterum consuere. Hanc audaciam nonnulli, vt observationes* fidem faciunt, hætenus imitati sunt, vt abdomine aperto, manuum ope ingressus et complicationes intestinorum explicarent et expedirent, hocque facto abdomen consuerent.

* Vide BONETVM in sepulchreto Tom. II. pag. 228.

XXX. Scripta Praxagoræ omnia diu iam sunt perita. Sed discipulorum clarissima celebrantur nomina, Philotimus, Plistonius, et omnium facile nobilissimus

Xx

mus

mus Herophilus, de quibus deinceps agendum nobis erit.

XXXI. Philotimus quod Praxagoræ auditor et Herophili commilito fuerit, GALENI* testimonio certum est. A CELSO nostro** inter claros admodum auctores refertur. Inter anatomicos rudiores GALENI*** iudicio reponitur, inque eo comparatur Diocli et præceptoris suo Praxagoræ. Nec forte iniustum facile Galenum in hoc aliquis dixerit, qui considerauerit apertam illam assertionem Philotimi, quod cerebrum sit inutile. Scripta iam olim desiderari cœperunt.

* *method. medend. lib. I. p. 38. Gr.*

** *Libr. VIII. cap. 20. ubi refertur inter illos, qui perhibuerunt femur non solum reponi, verum etiam ex toto restitui sic posse, ut ne rursus excidat: quam controuersiam antiquam esse supra intelleximus.*

*** *de dissect. matric. p. 212. adde de usu part. libr. VIII. pag. 453.*

XXXII. Plistonium Praxagoræ discipulum fuisse locupletem testem habemus CELSUM,* quo auctore discimus, quod cibos in ventriculo non concoctionem subire, sed putrescere docuerit. GALENVS** ipsum passim laudat, seorsimque testatur, quod de spiritu consentanea Herophilo docuerit, de cetero autem dogmata pristina conseruauerit.

* *præf. libr. I. Nescio quam longe ab hac sententia remotus Philotimus fuerit. Certe si non putrescere alimentum statuit, fermentationem in eo fieri, bullasque excitari docuit, ut apparet ex ORIBASII medic. collect. Lib. V. cap. XXXII. In quo quantum a Platonico-Timæanis dogmatibus recesserit alii inquirent.*

** *Locum adscripsi §. XXVII. adde meth. med. I. p. 38.*

XXXIII. Et sane Plistonium nostrum, ut et modo dictos, Philotimum ac Dioclem, antiquitatem tenuisse vel ellebori exemplo discere licet, cuius usus hos viros, ut et Dieuchen, de quo mox dicemus, valde studuisse

ex

ex ORIBASIO * elucet. Quippe inuenerunt laudati viri diuersos modos, quibus hoc purgans vel mitius redderetur, vel externo vsu effectum suum ederet.

* *Medicin. Collect. Lib. VII. cap. ultimo.* Manifestum autem est ex antiquo quodam auctore ibi referri, siue is RVFVS est, siue alius quicunque. Ita autem scribit: veteres veratri ad motu atque odoratu purgare sunt conati. E quorum numero est Plistonicus. Hic enim glandes aliter atque aliter ex elleboro conficiens ano apposuit et vomitus exciuit. Passo eum componens et diluens vna cum felle bubulo, odorandum iis dedit, quibus neque mucus e naso, neque sputum posset procedere, ratus, id quod erat, fore vt vomitus facile prouocarentur, ac magis etiam si quis eo diutius vteretur. Diocles vero anum quoque elleboro instar emplastri circumdedit. -- Memini etiam Philotimum, vbi mitiore purgatione opus esset, post cenam non dare, sed elleborum raphanis impingere solitum, et sequenti die raphanos praeuisse. Ita enim concitatissime homo vomet, id quod minus ex elleboro faciet.

XXXIII. Herophilum, Praxagoræ celeberrimum discipulum, quique arti plurimum emolumentum attulit, nec minorem præceptori gloriam peperit, suo loco reservamus: nunc Herophilo seniores aliquos medicos, aut saltem coæuos, interserere visum est, hisque absolutis ad Chrysippum Cnidium, eiusdemque discipulos, pedem promouebimus. Sunt autem, de quibus dicere debebimus, Eudemus, Mnesitheus, Dieuches et Antigenes. Et Antigenem quidem non aliunde notum habemus, quam quod GALENVS * ipsum inter plures alios rudiores anatomicos, Herophilo et Eudemo superiores, recenset: vnde de ætate satis certus, vel nomen eius referre volui. Alius fuit Antigenes, ab hoc, vt credo, diuersus, Cleophanti discipulus, qui sub Ptolemæo Euergeta vixit, de quo suo loco dispiam.

* *Comment. II. in de natura human. pag. 22. Gr.* Sermo ibi est de quatuor venarum paribus ex capite prodeuntibus, secundum textum quendam Hippocratis libris insertum, sed a Gale-

no aliisque reprobatur : de quo nos supra p. 224. diximus. Nubem ibi testium Galenus adducit, quibus, quum Hippocratis ævo proximi essent, illa quatuor venarum paria omnino fuerunt ignota, hosque inter Antigenes noster comparet.

XXXV. Eudemus fere vbique Herophilo iungitur, quoties de anatomes melius et subtilius cultæ auditoribus apud GALENUM* sermo est. Scorsim ipsi in acceptis refertur, quod de cerebro et nervis** longe utiliora et præclariora, quam quisquam ante ipsum, prodiderit: omninoque existimat post Eudemum et Herophilum nulla anatomicæ disciplinæ incrementa fuisse. Præcipue autem pulcrum est, quod ipse et Herophilus ad glandulas animum accuratius appulerunt; quum alias quidem existimarent tantum vasorum fulciendorum gratia a natura factas esse, quasdam autem fluidi cuiusdam humectantis causa. In hoc sermone GALENVS*** manifeste prodit his duumuiris glandulas salivales eorumque excretorios ductus, forte etiam pancreaticum, minime ignotos fuisse.

* vt loco modo adducto: nec non de dogmatib. Hippocr. et Plat. pag. 318.

** GALENVS de locis affectis III. pag. 282.

*** Locus est notatu dignissimus, in fine Libr. II. de semine p. 246. Gr. et sic fere habet: ex glandulis radici linguae adiacentibus saliva venit. Intestina autem subeunt tum illa, quæ ex ventriculo dimissa sunt, tum vero etiam ex hepate fluidum biliosum, et mox ex aliis glandulis ibidem collocatis, fluidum quoddam lubricum instar salivæ: deque his glandulis non modica disceptatio, inde ab Herophili et Eudemi temporibus inter anatomicos fuit. Et paulo inferius sic ait: quod vero glandule salivam generantes ductibus in sensus incurrentibus eam ad os deferant, prope nulli amplius est dubium. Nescio autem annon pancreaseiusque ductus satis clare innuantur, quando in præcedenti loco, post bilis mentionem immediate subsequuntur glandulæ ibidem collocatæ, fluidum instar salivæ fundentes et in intestina exonerantes.

XXXVI.

XXXVI. Vbi vero præclarus hic vir vixerit, quibusque subsidiis vsus sit, de eo nihil certi me adferre posse doleo. Fere inducor vt suspicer ipsum in Aegypto vixisse, ibique eadem libertate, qua Herophilus et Erasistratus, anatomix operam nauasse. Citatur alias apud ARISTOPHANEM* et THEOPHRASTVM** Eudemus quidam pharmacopola: sed hunc nostrum esse uix mihi persuaserim.

* in Pluto v. 885. ad quem locum scholiastes annotat ipsum fuisse pharmacopolam et philosophum. Vendidisse eum annulos arcanæ virtutis (τελεσµένους δακτυλίους) aduersus dæmones, serpentes et id genus alia. Celeberrimus D.D. FABRICIVS bibl. Gr. Vol. XIII. p. 156. locum integrum Græce exhibet, et mauult legere δῖγµατα, morsus, quam δαίµονα.

** histor. plant. lib. IX. cap. 18.

XXXVII. De Mnesitheo GALENVS aliique passim testantur, quod præstantissimus et dogmaticus medicus fuerit, testimoniisque ipsius haud raro vtuntur. Aetatem eius GALENVS* satis clare indicat, quando ipsum cum Diocle, Praxagora et Philotimo vixisse docet.

* meth. medend. I. p. 38. et comment. in de nat. human. II. p. 22.

XXXVIII. Quum vero duos fuisse huius nominis medicos certum sit, alterum Atheniensem, alterum Cyzicenum: non satis clarum videtur ad quem referri de Mnesitheo apud Galenum, quantum memini tantum non semper* sine patriæ nota positum, dicta debeamus. ORIBASIVS ambos, aliquando distincte, sæpe vero etiam satis vage allegat. Videtur autem Atheniensem hunc vetustum et celebriorem fuisse, quippe cui PAVSANTIAS** testis est, quod in medicina excelluerit. Atheniensem hunc de eduliis, seu facultatibus alimentorum scripsisse ex ORIBASIO clarum est, quippe qui fra-

XX 3

gmen-

gmentum aliquod ipsius adfert:*** et ATHENAEVS subinde libros eius argumenti laudat. Sed idem Oribasius ex Mnesithei Cyziceni libris adfert longum fragmentum de brassica rite apparanda: vbi id genus edulii multis laudibus effertur, modusque ostenditur, vt hoc vno edulio, diu satis continuato, multi graues morbi vinci possint.

* Vnicus mihi locus obtigit, vbi patriæ notam Galenus ipsi apposuit, et honorificum encomium tribuit: plenius de hoc scripserunt qui Hippocrate posteriores fuere, et eius scripta bene intellexerunt. Horum vnus fuit etiam Mnesitheus Atheniensis vir in reliquis ad artem pertinentibus abunde doctus, tum vero qua methodo ars exercenda sit nemini peritita secundus. de arte curat. ad Glaucon. p. 297.

** Medicin. collect. Lib. II. cap. 67. Titulum libro isti fuisse *περὶ ἐδεσμάτων* GALENVS docet de aliment. facult. II. p. 334. vbi pariter fragmentum quoddam ex eo adducitur.

*** Ibid. Libr. IV. cap. 4.

XXXVIII. Nescio cuius Mnesithei sit illud apud ORIBASIVM*, quo ellebori vsus suspectum reddit, nec adhibere suadet, nisi in illis, qui se tuta curatione alia restitui non posse putant. Itemque aliud apud eundem fragmentum, quo de clysteribus recte applicandis ample agitur.**

* Ibid. Libr. VIII. cap. 9.

** Eodem cap. XXXVIII.

XXXX. Dieuchen ex eadem ratione, qua Eudemum et Mnesitheum, huc pono. De patria et vita eius nihil apud veteres reperire mihi licuit. Sæpe ipsum PLINIVS, GALENVS, ORIBASIVS et ATHENAEVS citant, sed fere tantum in illo argumento, quo de alimentorum facultatibus et præparatione agitur. PLINIO* auctore brassicæ laudes peculiari libro prosequutus est. Longe plures hic possem subiungere huius æui medicos, quorum in historia Alexandri sit mentio: verum hos sequenti capiti, vbi de Alexandro ipso dicendum est, reseruauit, vt tandem

tandem aliquando ad Chrysippum Cnidium, eiusque discipulos, progredi liceat.

* *Hist. nat. Lib. XX. 9.*

XXXXI. Chrysippi etiam Cnidii historia haud parum multis difficultatibus pressa est, quoniam idem nomen multi gesserunt, et iam olim inter se confusi sunt. Nam centum fere annis post nostrum floruit Chrysippus quidam Solensis, philosophus stoicus, idemque polyhistor, qui non pauca physica et medicinam contingentia, plurima ad dialecticam et philosophiam pertinentia, pluribus quam septingentis voluminibus, scripsit. Quumque GALENVS aliique veteres vtriusque fere sine adiectione disertæ patriæ meminerint: factum est ut iam olim multa, quæ philosopho debentur, medico tributa sint. Dabo tamen operam, ut doctissimorum virorum IONII et D. D. FABRICII monitis vsus, de nostro ea referam, quæ ipsi soli debentur.

XXXXII. Chrysippum nostrum patria Cnidium fuisse, Erinei filium, et in philosophia Eudoxum Cnidium, Pythagoræ addictum, audiuisse, cum eo etiam Aegyptum adiisse, in medicis autem Philistioni Siculo operam dedisse ex DIOGENE LAERTIO * clare constat. Nec vllam video rationem cur hæc ad alium Chrysippum trahere velimus, quum Pythagoricæ doctrinæ, in iuuentute haustæ, vestigia et specimina clarissima in ipso, eiusque discipulo Erasistrato, inueniamus. Ad vitam eius pertinentia præter dicta inuenire nihil licuit, præter id vnicum, quod filium cognominem medicum reliquerit, Ptolemæi regis aulæ inseruientem: sed calumniis circumuentum, ut regis iussu flagellis caderetur, tandemque vltimo supplicio afficeretur.

* *de vitis philosop. libr. VIII. Adde, quæ de Eudoxo pag. 312. diximus.*

XXXXIII.

XXXXIII. Hunc vero Chrysippum priscae scholae medicae placita ingenti garrulitate mutauisse, auctor est PLINIVS.* Facile consentio D. D. CLERICO existimanti illam magnae garrulitatis obiectionem errori Plinii imputandam esse, qui Chryppum Solensem, philosophum Stoicum in animo forte habuit, cuius polygraphia apud omnes est decantatissima. Sed mutationes in medicina susceptae potissimae sunt, quod purgantia proscripsit et venesectionem: quae causa fuit ut GALENVS ipsum multis locis, ubi Erasistrateos impugnat, tamquam dogmatum horum auctorem, perstringat.

* *Histor. natur.* XXIV. I.

XXXXIIII. Quibus argumentis haec conseruandae et reparandae sanitatis praesidia sustulerit, postquam scripta diu interciderunt, ignoratur. Si vero coniecturis locus est, purgantium fugam ab Aegyptiis didicit, ad quos una cum Eudoxo, adhuc stante pristina Aegypti republica, profectus est. Certe de Aegyptiis constat, et supra vidimus, quod medicinas periculo aliquo dandas et accipiendas abhorruerint. Quod vero ad alterum dogma, de sanguine non mittendo, pertinet; nescio annon iure id tribui Pythagorae scholae possit: quippe haec, de anima in sanguine subsistente per Iudaeos, et forte plures orientis populos, edocta, procliuem viam ad dogma illud, quod sanguini parcere iubet, strauisse videtur. Et quod eadem potius dieta quam pharmacis vsa sit, omnium autem minime ad secandum vrendumque venerit, superius* iam indicauimus.

* *pag.* 170. §. 23.

XXXXV. Vnicum specimen Chrysippae praxeos ex Erasistrato commemorat GALENVS.* Scilicet homini sanguinem spuente membra vinculis circumdedit: quod Erasistratus prudentius factum iudicauit, quam si sanguis

fanguis fuisset e vena missus. A PLINIO** celebratur inter primores medicos, qui regni vegetabilis remedia proposuerunt. Idem auctor laudat*** Chrysippi integrum volumen, quod brassicæ dicauit, per singula hominis membra digestum; eodemque loco commemorat, quod brassica ab aliis, ante omnes autem a Pythagora, non parcius fuerit celebrata.

* de V. S. aduersus Erasistrateos.

** Hist. nat. Lib. XXVI, 2. *** Libr. XX. c. 9.

XXXXVI. Non defuerunt Chrysippo affectæ et discipuli: quos inter Erasistratus facile principatum tulit, a quo deinceps sectæ nomen inditum et propagatum est. De quo quum dicere suo loco seorsim velim; hic subnectam reliquos Chrysippi discipulos famam et nomen consequutos.

XXXXVII. Horum, tamquam maxime genuinos, GALENVS* plerumque coniungit Medium et Aristogenem. Medius Erasistrati matris Cretoxenæ frater erat, teste SVIDA.** Apud PLINIVM*** citatur ad virtutes raphani comprobandas. Forte etiam ad nostrum pertinet illud malagma, quod CELSVS**** sub nomine Medi affert.

* de V. S. aduers. Erasistrat. p. 8. et de curat. per V. S. p. 17.

** in voce Erasistratus. Sed Suidæ relatio non facile conciliatur cum Sexto Empirico, cuius locum considerabimus, vbi de Erasistrato agemus.

*** Libr. XXX. cap. 4.

**** Libr. V. cap. 18.

XXXXVIII. Aristogenem fuisse Gnidium SVIDAS tradit, et Chrysippi seruum ac discipulum, ex curatione Antigoni Gonatæ magnam famam consequutum. A GALENO ipsum tamquam maxime genuinum Chrysippeum citari, modo dictum est. Forte hic noster est, de quo CELSVS* refert, *non ignobilis medicus*,
Yy Chrysippi

Chryssippi discipulus, apud Antigonum regem, qui amicum quendam eius nota intemperantiae, mediocriter hydropico morbo implicitum, negavit posse sanari. Cumque alter medicus Epirotes Philippus sanaturum polliceretur, respondit illum ad morbum aegri respicere, se ad animum. Neque eum res fefellit. Ille enim cum summa diligentia, non medici tantummodo, sed etiam regis, custodiretur, tamen malagmata sua deuorando, bibendoque suam urinam, in exitium sese praecipitavit.

* Libr. III. cap. XXI.

XXXXVIII. Tandem Metrodorus non omittendus est, cuius notitiam praebet SEXTVS EMPIRICVS,* qui de ipso duo haec refert, quod Pythiadem, Aristotelis filiam, in matrimonio habuerit, et quod Erasistrati praceptor fuerit.

* contra mathem. lib. I. pag. 271. edit. a CL. D. D. FABRICIO procurat.

CAP. II.

De philosophis huius temporis, qui medicinae inseruierunt: et, occasione sic ferente, de medicis, qui in Alexandri magni historia occurrunt.

CONSPECTVS.

Dicendorum ordinis ratio. I.	Quae forte maiora praedicantur, quam fuerunt. X.
Aristotelis patria, parentes et adulescentia. II.	digressio ad bibliothecam Aristotelis anatomicam. XI.
Studia ante quam in aulam vocabatur. III.	Quaeritur an homines inciderit. XII.
Alexandrum instituit. IIII.	Specimina anatomica: ex capite. XIII.
medicinae amore inflammavit. V.	ex thorace. XIII. XV.
et naturae studiosum reddidit. VI.	physiologiae specimina de partu osti-
Anatomica tractavit. VII.	mestri. XVI.
de eius historia animalium, et subsidiis ad illam. VIII. VIII.	

de

- de conceptione et formatione fœtus. *De Ptolemæo Lagi, Aristotelis discipulo.* XXVII.
 de nutritione et umbilico. *deque eiusdem summis meritis.* XXVIII.
 scripsit medicinalia: problemata medica. XIX. *De Callisthene Olynthio.* XXVIII-XXXI.
 Ferunt ipsum fuisse chemicum. XX. *de Theophrasto Eresio.* XXXII-XXXIII.
 Fata Aristotelis post excessum ab aula, et an mortis causa Alexandro fuerit. XXI. *Obiter de Thrasya Mantinensi et Alexiade.* XXXV.
 Alexandri facta medicinæ auspicata. XXII. XXIII. *de Philippo Acarnane s. Epirota.* XXXVI.
 an aloen primus Europæ intulerit. XXIV. *de Critodemo Coo.* XXXVII.
 Græcam medicinam per subiugatas gentes propagavit. XXVI. *de Glaucia.* XXXVIII.
de Alexippo. XXXVIII.
de Pausania. XXXX.

I.

Proximum nunc videri poterat, vt de Herophilo et Erasistrato exponeremus: at vero quoniam dicendorum non pauca sunt, quæ recte diiudicari, nisi præmisso sermone de Aristotele, eiusque summo discipulo Alexandro M. vix poterunt: malui de ipsis prius absoluerè, eorumque occasione de pluribus eo pertinentibus exponere.

II. Aristoteli patria obtigit Stagira, vrbs Thraciæ, extra antiquos hominum Græca lingua vtentium fines sita, sed a Græcis exstructa et habitata. De patre Nicomacho, regis Macedonum Amyntæ II. medico, supra diximus. Ferunt autem natum ipsum fuisse olympiadis nonæ anno primo: quod si verum est viginti et septem annos cum Hippocrate vixit, potuissetque ab illius institutione fructum capere, nisi ipsum philosophiæ tunc maxime celebratum studium magis ad se traxisset. Minime tamen dubitandum est ipsum prima ætate sua a patre multa ad medicam artem pertinentia addidicisse: sal-

Y y 2

tem

tem amorem medicinæ eundem continuo fouisse, et in alios propagasse, deinceps intelligemus.

* conf. pag. 313.

III. Decem et octo annos natus, et nuper patre orbatus, ad Platonem audiendum Athenas mittebatur, cui per integros viginti annos sedulam operam nauauit. Præceptore mortuo Athenas reliquit, et in Asia tres annos, partim apud Atarnensium regulum sibi affinem, partim apud Mitylenæos exegit, donec a Philippo Macedonum rege euocabatur vt Alexandri filii, tunc decimum quartum ætatis annum agentis, educationi præesset.

III. Octo annis in Macedonia apud Alexandrum exegit, plurimo quidem tempore ab aulæ strepitu remotus, in celeberrimo ad Miezam nymphæo, vt PLVTARCHVS * auctor est. Quibus occupationibus maxime deditus fuerit, a veteribus prætermisum est: id vero non iniuste colligimus, ipsum, inter alia vitæ vtilia, principi suo multa ad naturæ vniuersæ cognitionem, seorsim vero ad medicinam, pertinentia tradidisse.

* in vita Alexandri.

V. Ne frustra id credere videar, ex PLVTARCHO, qui vitam Alexandri summo studio nec minori iudicio descripsit, hæc adferam: *Ego quidem arbitror Aristotelem præ ceteris inflammasse Alexandri animum rei medicæ amore. Non enim solum scientia eius delectabatur, verum subinde etiam periclitantibus amicis curationem viuendique regulas præscripsit, cuius rei testes habemus ab eo exaratas epistolas.* Alibi idem Auctor huius rei specimen adfert, ex quo apparet Alexandrum in amici corpore instituendum elleborismum dirigere, cautelasque medico præscribere, haud grauatum fuisse.

VI. Præ-

VI. Præterea Alexandrum Aristoteles rerum naturæ curiosiori scrutinio adsuefecit, iterum teste PLUTARCHO, qui quum specimen physicæ curiositatis attulisset, ita subdit: *innatus sapientiæ amor, qui, educationis beneficio confirmatus, una cum ipso adoleuerat, numquam animo eius effluxit.* Veroque simile est, etiam si veterum disertis testimoniis destituor, Alexandrum ab Aristotele tunc etiam a corporum animalium dissectionem fuisse deductum: idque negotium tractanti commodissimam fuisse illam, in qua plurimum cum principe commorabatur, Miezam, villam scilicet regiam a vulgi frequentia remotiorem et tranquillo otio maxime idoneam.

VII. Aristotelem certe dissectionibus occupatum fuisse, et longo usu aliquid in arte hac consequutum esse, GALENO* credere licet, cuius elogio optimis anatomicis annumeratur, et cum Herophilo confertur. DIOGENES etiam LAERTIVS** testatur ipsum ἀνατομῶν octo libros scripsisse, et insuper ἐκλογὴν ἀνατομῶν, *selecta anatomica*, vno libro, quem forte non iniuria octo illorum librorum compendium exhibuisse existimauerimus. Hisque anatomicis libris pictas figuras fuisse adiectas ex Aristotelis ipsius*** ad τὰ παραδείγματα, τὴν διαγραφὴν, τὰ σχήματα crebris remissionibus intelligitur.

* de dissect. matric. p. 212.

** Libr. V.

*** loca indicaui et exhibui *hist. anatom. specim. II. §. VI.*

VIII. Libri hi anatomici pars fuerunt magni illius *de natura animalium* operis, ad quod scribendum Aristotelem, immani pretio, non tam inuitatum quam conductum fuisse peruulgata fama est. Sed non conueniunt auctores veteres. PLINIVS* Alexandri auspiciis id opus susceptum commemorat, neque plura de subsidiis scribit, quam quod *aliquot millia hominum in totius Asiæ*

Yy 3

Greciæ-

*Græciæque tractu parere ipsi iussa fuerint, omnium quos venatus, aucupia, piscatusque alebant: quibusque vinaria, armenta, aluearia, piscine, auaria in cura erant; AELIANVS ** liberalitatem hanc Philippo Macedoni tribuit. Rursus vero ATHENAEVS,*** cuius narrata plurimi referunt, Aristotelem ab Alexandro octingenta talenta, ad condendam animalium historiam, accepisse, refert.*

* *H. N. libr. VIII. c. 16.* ** *Var. histor. lib. IV.*

*** *Deipnosophist. lib. IX cap. 13. p. 398.*

VIIII. Enimuero mihi omnia rite perpendenti hæc res incertissima, et maximam partem fabulis accensenda, videtur. ATHENAEVS manifeste loquitur ex vulgumore: facileque demonstrari potest totius Macedonici regni censum, si multorum simul annorum reditus Alexander in vnum Aristotelem contulisset, non effecisse tantam pecuniæ summam.* Adeoque fieri nequit vt ante Asiam deuictam Aristoteli summam tantam dederit: hac autem deuicta, mox ab Aristotele alienatus fuit, et alios philosophos, nihil de se meritos, magnificis donationibus ditauit, vt ægre Aristoteli faceret. Frustra igitur laborant, qui bonum Aristotelem etiam apud inferos repetundarum postulant, quoniam tanta pecunia non melius vsus fuit et veriore historiam conscripsit.

* Aristobulus, expeditionis ab Alexandro susceptæ haud ignobilis socius, apud PLVTARCHVM testatur, totum ærarium militare tunc non vltra LXX talenta paratæ pecuniæ habuisse: in apparatus autem ad tam arduam expeditionem infumi debuisse ducenta talenta, mutuo accipienda, apud eundem legitur. Memini etiam apud EVSTATHIUM in *Homerum* me legere admodum disertum testimonium, de pecuniæ apud Macedonas, ante expeditionem Alexandri, magna raritate et paucitate: sed nunc non est ad manus, vt possim locum requirere & indicare.

X. Plane

X. Plane igitur existimo ex admodum mediocri re famam, uti solet, maximam effecisse. Scilicet Aristoteli, Philippo adhuc viuo, et Alexandro nondum ad expeditionem profecto, forte etiam primis annis ab expeditione suscepta, parata ad votum omnia fuerunt, si quid quisquam in illo regno inseruire posset. Sed postquam, Alexandro profecto, Aristoteles ad Athenienses abierat, et docendo occupabatur, ne quidem iuuare ipsum potuisset illa, de qua Plinius loquitur, hominum inseruire iussorum multitudo, non solum aliis occupationibus distractum, verum etiam in periculo constitutum, ne, nouarum rerum desiderio, crebra extispicia instituere videretur et ad furem plebem deferretur, si Athenis vel animalia incidere, ne dicam homines, ausus fuisset.

XI. Commode incidit memoria, quod STRABO* commemorat, *Aristotelem ex omnibus, sibi quidem notis, primum fuisse, qui bibliothecam colligeret, idque ut facerent Aegypti reges, docuisse.* Sine dubio igitur anatomicos auctores collegit. Et sane Alcmaeonis Crotoniensis scripta possedit; nam hunc virum, ut reprehendat, subinde commemorat. Videtur idem de Empedocleis et Timæanis scriptis dici posse. An Dioclis scriptum habuerit, aut omnino illud tunc temporis iam exstiterit, equidem nihil inuenio. Democriteas sententias passim adducit: sed in anatomica quaestione hunc philosophum vel laudari vel reprobari haud memini. Hippocrateis monumentis, etiamsi nullibi ea laudat, potuit esse instructus. Sed nec video quem adeo magnum ex iis fructum ad anatomen capere potuerit, mirorque ANDREAM LAVRENTIVM,* acerbe eum accusantem, et SEBASTIANVM BASSONEM** tam male fundatam criminationem recoquentem.

* *bistor,*

* *hystor. anatom. hum. corp. Lib. VIII. quest. 30. Aristoteles, inquit, omnia fere, quae de natura animalium scriptis mandavit, ab uno dicit Hippocrate, quum tamen ingratis vir eius numquam meminere.*

** *in praef. philosoph. natur. aduers. Aristotelem.*

XII. Propius ad anatomen Aristotelis accessuri, quaerimus an hominum corpora umquam inciderit, et inspexerit, Aristoteles. Id vero confirmare haud facillimum videtur, sed et negare difficile. Saltem pluribus locis indicat quod hominis viscus cuius animalis obuii et domestici visceri eidem simillimum sit: quod facere ausus non fuisset, nisi humana vidisset. Quod autem non aperte de se scribat se homines insecuisse, eius rei causa metus fuit, quoniam apud Graecos, et seorsim Athenienses, non impune facturus fuisset istiusmodi de suo facto indicium. Suspicio autem omnino in illo secessu suo, ubi ipsum Regis sui gratia protegebat, curiositati principis sui et propriae ipsum satis fecisse, idque ausum fuisse, de quo in ciuitate populari, et superstitionibus maxime obnoxia, nemo salutis suae cupidus cogitare poterat.

XIII. Sed, age, inspiciamus aliqua anatomiae Aristotelicae specimina. Corpus humanum diuidit* in caput, collum, thoracem, brachium duplex et crus duplex: sub thoracis appellatione abdomen comprehendens. In capitis descriptione ab erroribus non satis sibi cauit. Occiput omnino vacuum perhibet.** In mulieribus caluariam unam habere futuram circularem: in viris tres adesse, quae plerumque in unam coeant. Cerebrum nullas intrare venas, ideoque hanc partem esse frigidissimam.***

* *Hist. animal. lib. I. c. 7.*

** *Ibid. c. 7. et 16.*

*** *Ibid. c. 16.*

XIIII.

XIIII. Quando thoracem describit, costas perhibet vtrinque esse octo: forte veras costas septem in mente habuit et pro octaua clauiculam numerauit. Cordi tres ventriculos tribuit,* maximoque sinu suo venæ maiori coniungi scribit, illi, ad quam etiam lactes, (μεσεντέριον) sunt: forte id dicere voluit, venam portæ iecinore trajecto ad cordis ventriculum dextrum cauæ trunco deuehendum tradere sanguinem.

* *Hist. animal. I, c. 17.*

XV. A corde insuper neruorum initia deduxit: quam eandem sententiam Praxagoram quoque fouisse, sed subtilius proposuisse et excoluisse, supra attigimus. Hæc desumpta sunt ex illis locis, vbi de humanis corporibus se agere profitetur: quantum vero in aliorum animalium dissectionibus a perfectione abfuerit, et subinde lapsus fuerit, vir doctissimus OLAVS BORRICHIVS* satis ostendit. Adeoque non multum causæ est cur Stagiritæ laborum anatomicorum iacturam multum deploremus.

* *Hermetis Aegypt. sap. vindic. pag. 244. seqq.*

XVI. Physiologiæ Aristotelis specimen vnum vel alterum subiungere opus videtur. De partu octimestri agens,* declarat se omnino vitalem illum agnoscere, qui hoc mense prodeat, quum et septimo editus viuere et superesse queat. Et in Aegypto quidem frequentissime accidere vt tales viuant et adolescant: idemque aliis etiam quibusdam in locis accidere, vbi mulieres fertiliores sint, et sæpe geminos, pluresque foetus, gestent. *Sed locis Græciæ, inquit, multi intereunt, nec nisi per pauci seruantur.* Ex quo ad Hippocratem nostrum excusandum aliquid licebit elicere.

* *Hist. animal. lib. VII. cap. 4.*

XVII. Semen maris in vterum ipsum recipi, ibique diu detentum membrana obduci, docuit: nam si foetus

Zz

tus

tus nondum articulatus eiiciatur, instar oui membrana autem venae copiosae conspiciuntur.* Articulari autem marem incipere quadraginta diebus, feminam quarto demum mense.

* *Ibid. cap. VII. collato cap. III.*

XVIII. Foetus in utero per umbilicum solum augeri existimabat.* Laudat obstetricum sui temporis curiositatem, quae sanguinem in umbilico, ante quam deligarent et rescinderent, intro reprimerent, rata hoc pacto viuulum magis ac vegetum infantem reddi.

* *Ibid. cap. VIII. et X.*

XIX. Sed non solum anatomicum et physiologiae studium Aristotelis effecit, ut ipsius honorifica mentio fieri in medicinae historia debeat: verum etiam, auctore DIOGENE LAERTIO,* scripsit *medicinalia* duobus libris. Ne dicam quoties medica satis pulchra in problematibus suis** attingat. Et si horum omnium causa considerari nondum satis mereretur, vel illud a neglectu vindicare eum debebat, quod initio quidem Galenus multum de philosophia eius medicinae inuexerit: Arabes autem totam fere Aristoteli eam accommodauerint: ut nondum centum anni effluerint, ex quo florentissimi medicinae doctores plus se in plerisque Aristoteli quam Galeno tribuere profiterentur.

* *Lib. V.*

** quorum sectio prima integra medicis quaestionibus constat, numeroque quinquaginta nouem proponit, quarum satis multae, et forte pleraeque, ad praxin medicinae pertinent, satisque docent Aristotelem non solum sciuisse quid faciendum sit ex artis praecipis, verum etiam agendorum rationes requisivisse.

XX. Quin fuere, qui Aristotelem philosophiae chemicae arcanioris participem serio perhiberent, ex eo potissimum fundamento, quod in catalogo librorum
ab

ab ipso scriptorum compareat titulus, *ἐπὶ τῆς λίθου*, de lapide: quem de lapide philosophorum egisse secure credunt. Adeoque non mirum est hodieque circumferri opus quoddam de *perfecto magisterio*, Aristotelis nomine inscriptum.

XXI. Quum Aristoteles opera sua Alexandrum, iam mortuo parente grauioribus negotiis obrutum, et totius Asiæ imperium molientem, parum indigere intelligeret, prudentius sibi consuluit, dum se aulæ fluctibus subduxit, viamque iniit, qua philosophica libertate magis frui liceret. Athenas itaque rediit, et postquam tredecim annos docendo in Lyceo transegerat, quum se morbo implicitum sentiret, Chalcidem abiit, ibique supremum diem obiit. Illud autem certum est multorum antiquorum, et in his PLVTARCHI, qui vitam cum egregia cura scripsit, testimonio, quod Alexander M. a summo, quo Aristotelem olim complectebatur, amore et studio, calumniatorum artibus, mox abductus fuerit, vt primo tantum languere amicitiam facile cognoscere liceret, deinde vero etiam aliqua faceret, quibus Aristotelem contristaret, quin minas etiam ostenderet. Vicissim Aristoteles accusatur, quod cum Antipatro, aliisque Macedonibus, in necem Alexandri conspirauerit, venenumque* edocuerit, quo interemtus est, tam acre, vt nullo vase metallico contineri posset, quin illud statim eroderet: sed vngula mulæ aut asinæ asseruari solum posset.

* Illa infamia Aristoteles a pluribus veterum oneratur, vt ARRIANO de *exped. Alex. Lib. VII. p. 500. edit. Blancard. PLINIO XXX. cap. XVI. Verum suspicionem illam satis longo tempore ab Alexandri excessu demum ortam, maleque fundatam esse, alii, vt PLVTARCHVS in *Alexandro*, contendunt. Venenum dicitur fuisse aqua Stygia, quam scribunt in Nonacride, Arcadiæ regione, e saxo quodam stillare, esseque frigidissimæ naturæ. Chemici aquas Stygias*

Z z 2

vocare

vocare solent illos concentratos spiritus acidos, quibus metalla soluunt: sed, si quid dare vellemus illi persuasione de Aristotelis chemica peritia, certe non video quo pacto talis aqua, ex Macedonia Babyloniam ad Euphratem, in vngula deferri potuerit, nec illam dissoluerit. Et quum omnes conueniant regem grauissima iracundia prius commotum, ex comestatione nocturna male habere et febri laborare incepisse, et post septimum demum diem discessisse ex hac vita: facile existimo et Aristotelem et alios a veneni exhibitu accusatione absolui debere. Plutarchus addit vel ex hoc fabulae inconcinnae fidem labefactari, quod Alexandri corpus in tam calida regione, ob ducum discordiam, per multos dies a nemine curatum iacuerit, neque tamen vlla signa euenerint, ex quibus de veneno iuste suspicari tunc quisquam potuisset.

XXII. A præceptore ad nobilissimum discipulum ALEXANDRUM Magnum abire liceat, quem qualem Aristoteles effinxerit suo studio, ex parte iam indicauimus. Is vero medicinae incrementis ipsis suis factis politicis plurimum profuit. Non enim solum Aegypto occupata et Græcis hominibus permixta effecit vt illius nationis scientiæ ad reliquas gentes facilius emanare possent: verum etiam Alexandria fundata effecit vt commercia cum gentibus remotioribus Indis per sinum Arabicum et mare rubrum facilia nunc essent, multumque tam aromatum, quam ad materiam medicam pertinentium, quotannis adueheretur. Vt minime mirandum sit si Alexandriam, præcipue Ptolemæorum studio magis excultam non solum florentissimum totius orbis emporium videamus, verum a primo statim tempore medicinae etiam commodissimam et florentissimam scholam.

XXIII. Neque minus etiam reliqua per vniuersam Asiam expeditio, et Græcarum coloniarum vbique positarum multitudo profuit, vt per commercia facilitata

litata et amplificata terrestribus etiam itineribus vndique appportarentur, quæ in Græcia ante id tempus forte inaudita, aut saltem rarissime visa fuerunt.

XXIIII. Longum foret si adsertionem hanc pluribus exemplis nunc comprobare vellem. Sed prouoco ad considerationem medicinarum, quas ante Alexandriam conditam Græci suis in libris commendarunt, ubi nihil, nisi quod indigenum erat, facile inuenimus: aut ad summum, quod ex Aegypto et Cyrenaica regione peti poterat. Eiusdem generis erant condimenta ciborum, quorum catalogum supra* dedi. Ne aloen quidam in vlllo auctore Alexandrinæ vrbis epocha antiquiore inuenies; sed posteriores eam crebro adhibuerunt. Est de ea apud orientales auctores constans traditio classẽ Alexandri ad Sucotram insulam appulisse, animaduersoque aloes copioso prouentu illiusque succi vtilitate cognita, præsidarios in insula reliquisse, qui aloes collectioni et transmissioni operam darent. Et quamquam orientalium isti traditioni fidem derogandam esse, ex eo contendì posse videatur, quod ARRIANVS,** qui expeditionem illam naualem descripsit, de eo plane fileat, et orientales absurdas circumstantias adiungunt: vt tamen non omnino rem illam negligam facit recentioris æui scriptor hœdœporicus,*** qui de diuersitate notabili incolarum eius insulæ testimonium luculentum exhibet.

* pag. 342. §. 21.

** rerum Indicarum libro, quem aliqui de expeditione Alexandri octauum inscribunt.

*** Est is P. Vincent. Maria di S. Caterina da Siena, in suo libro viaggio all' Indie orientali Lib. V. cap. IX. Memorat autem incolarum alios esse nigros, crispis capillis tectos: alteros albentes, capillis rectioribus, indolis erectioris et nobilioris. Atque hos vltimos existimare licuerit esse illorum Græcorum, siue ab Alexandri classe relictorum, siue in-

sequutis temporibus, forte ab Aegypti regibus huc delatorum posteros: alteros autem indigenas. Orientalium traditionem videas apud HERBELOTVM *biblioth. orient.* voce *Sabr, et Soccthorab.* Absurdum illius narrationis in eo consistit, quod iidem scriptores credere videntur Christianam religionem per Alexandrum ibi esse introductam. Sed solent scriptores orientales nomen *Nassar*, quod Christianum denotat, frequentissime per anticipationem tribuere Græcis, qui postea Christiani facti sunt: quo animaduerso excusari etiam poterunt.

XXV. Neque dubium est quin Alexander M. in subiugata a se regno medicinam Græcam intulerit: Græcis scilicet, vtpote victoribus, suos mores suamque religionem vbique propagantibus. Hinc Aesculapii templum Ecbatanis et in Babylone Serapidis nobis commemorant vitæ Alexandri scriptores. Vicissim post Alexandri tempora inuenimus Serapidis maxime cultum ad Græcos emanasse: vt PAVSANIAS* diserte commemorat Athenienses Serapidis religionem a Ptolemæo accepisse.

* *Attic. p. 42.*

XXVI. Vidimus supram Alexandrum elleborifinorum studiosum fuisse: nunc curiositatis gratia annotamus iam olim duobus præclarissimis medicis VIMENSIBUS D. D. AVGVSTINO THONERO* et D. D. IOANNI SCVLTETO in animum venisse, illam curationem, quam in Cilicia graui morbo decumbens, sustinuit, fuisse elleborisum.

* videantur *Epistolæ THONERI VII. VIII. VIII. X. et undecima:* subiunctæ autem sunt eiusdem laudatissimis obseruationibus inde a pag. 296 - 311.

XXVII. Multos in exercitu suo præclaros medicos Alexander secum duxit: de quibus deinceps dispiciam, si prius de philosophis et Aristotelis discipulis omnino absoluero. His accensere Alexandro non ignobiliorem

biliorem Ptolemæum, cognomento Lagi dictum, minime vereor, CVRTH* elogio promptissimum quidem bellatorem, sed pacis artibus, quam militiæ, maiorem et clariorem. De hoc non contemnendis testimoniis constat, verum ipsius genitorem fuisse Philippum Alexandri patrem, qui matrem eius grauidam Lago tradiderat: vnde forte eadem excelsa indoles, quæ in vtrisque fuit, et Ptolemæi semper Alexandro fidus animus haud male deducuntur. Iam vero ARRIANVS* auctor est a Philippo institutum fuisse vt Macedonum, qui in aliqua dignitate constituti essent, filii, quum adoleuissent, ad regium ministerium deligerentur. Coniicio igitur hunc Ptolemæum, Alexandro ætate supparem, regio huic filio socium et eidem ministraturum fuisse adiunctum, sicque eadem cum ipso educatione gauisum. Confirmat me STRABONIS supra adductum testimonium quod Aristoteles Aegyptios reges bibliothecas colligere docuerit: quem vero alium, præter hunc Ptolemæum Lagi, docere potuerit, neminem inuenire possum.

* de expeditione Alex. libr. IV. p. 268.

XXVIII. Quod si me coniectura hæc non fallit, facilius inuenire licebit vnde Ptolemæo huic tam generosa cura inspirata sit, qua deinceps omne litterarum genus, præsertim vero anatomicum studium, tam acri studio per Aegyptum excitauerit. Certe nullum inuenimus, cui illud studium anatomen fouendi de Aegypti regibus tantopere prædicatum, securius et iustius conueniat præter hunc et ipsius simillimum filium, qui philadelphi nomen accepit. Atque his potissimum regibus Alexandria omnis suæ felicitatis et celebritatis causam imputare debet.

XXVIII. Ab his regio diademate et purpura exornatis Aristotelicæ disciplinæ alumni progredior ad minoris quidem dignitatis fastigium consequutos, sed laude

laude ac celebritate minime inferiores, Callisthenem Olynthium et Theophrastum Eresium. Et Callisthenes quidem quod auditor et discipulus Aristotelis fuerit, diserte testatur ARRIANVS: * quod eidem necessitudine sanguinis coniunctus fuerit, DIOGENES LAERTIVS. Oportet autem Callisthenem ab Aristotele prius profecisse, quam ad aulam Macedoniam vocaretur, vel omnino octo illis annis quibus Aristoteles Alexandrum docuit, participem illarum doctrinarum fuisse.

* *de exped. Alexand. p. 262.*

XXX. Quum Aristoteles Alexandrum relinqueret, ipsi hunc suum cognatum commendauit itineris socium: videturque ipsi mandatum fuisse vt et facta Alexandri scriberet, et curiositati ipsius physicae, omnia adnotatione digna consignando, inseruaret: Forte etiam vt iuuenes nobiles, quos Alexander secum ducebat, in philosophia erudiret. Enimuero nimis erat philosophus et grauis, quam vt Alexandrum iam se adulatoribus indulgentem ferre posset, aut ab ipso perferri. Quare infelicem vitae exitum, tribus ante Alexandri obitum annis, inuenit: de quo consulendi sunt PLUTARCHVS, ARRIANVS, alique, qui de vita et rebus gestis Alexandri exposuerunt.

XXXI. Referri huc meruit, quoniam, teste CHALCIDIO, * anatomen exercuit, et seorsim de oculo bene scripsit. Ab EPIPHANIO ** etiam refertur inter illos, qui de radicum herbarumque viribus commentati sunt. PLINIVS etiam nostrum laudat inter illos auctores, quibus in concinnanda historia sua naturali vsus fuit.

* *in Timaeum Platonis comment. p. 340. edit. Meurf. de oculi natura Callisthenes, Aristotelis auditor, et Herophilus multa et praecelara in lucem protulerunt. MEYRSIVS ad hunc locum indicat reliqua viri huius scripta.*

** *de heresib. lib. I. ineunte.*

XXXII.

XXXII. Theophrastus, ex insulæ Lesbi vrbe Ere-
so ortus, vnde Eressii nomen tulit, Platonis primo, mox
Aristotelis auditor factus est, eidemque in schola suc-
cessor dari meruit: quod munus tanto cum adplausu
sustinuit, vt auditores ad duo millia ipsum sectarentur.
Medicinam is quidem ex instituto non tradidit, nec ex-
ercuit: sed studium rerum naturalium exemplo præce-
ptoris sui coluit. Et quemadmodum ille historia ani-
malium præcipue occupatus fuit: sic noster sibi regnum
vegetabile potissimum et minerale illustrandum sumsit:
de quibus, non quidem vt medicus, sed vt philosophus,
commentatus est.

XXXIII. Et ad minerale quidem regnum pertinet
libellus *de lapidibus*, qui hodieque exstat, & historiæ
naturali potius quam medicinæ inseruit. Alterum au-
tem opus, etiam superstes, *historiam plantarum* libris
nouem tradens, maximam quidem partem philosophi-
cum, subinde vtilia medicinæ præcepta de vsu et viri-
bus earum intermiscet: quod vtinam edere de republi-
ca medica et hac vniuersitate meritissimo CASPARO HOFF-
MANNO licuisset: quoniam vere Augiæ stabulum est, qua-
le hodie exstat. Sed bene habet quod non periit labor,
aut apud *βιβλιοτάφους* delitescit, sed in bibliotheca τοῦ
χαρμεδάτου, D. D. GODOFREDI THOMASII saluus et incolumis
restat: vnde spes est fore vt in publici boni plurimum
emolumentum possit aliquando produci.

XXXIIII. Superfunt etiam *de causis plantarum*
libri sex. itemque *de sudoribus, vertiginē et lassitudini-
bus* libelli: vt et fragmenta *de neruorum resolutione*, et
animi defectione. Sed de sale, nitro et alumine, de pe-
stilentis, de melle, vino et oleo, de amentia, aliique me-
dicum fructum in titulo promittentes libri, quorum in-
dicem DIOGENES LAERTIYS conseruauit, diu sunt amissi.

Aaa

XXXV.

XXXV. Huius occasione meminisse liceat viri, quem ex indicio ipsius * cognouimus, quique aetate suppar fuisse videtur. Est is Thrasyas Mantinensis, quem rei herbariae peritissimum (*δευότατον τὰ περὶ τὰς πίζας*) fuisse testatur. Hunc dicit experiendo didicisse, quod omnium medicaminum vires debiliores in aduetis redantur: quodque ellebori manipulos totos sine noxa adsumserit. Eundem nouisse et inuenisse testatur, quo pacto succus cicutæ, papaueris et aliorum eiusmodi præparari possit ut minima moles, videlicet drachmæ pondus, mortem certissime inferat. Cicutam autem ex Sufis petendam esse. Huius etiam discipulum laudat Alexiadem, quem rei herbariae non minus gnarum, sed et insuper totius medicinae peritum vocat. Nec dissimulat ibidem hanc venenorum doctrinam suo ævo magis, quam superioribus temporibus, fuisse excultam.

* *hisor. plantar. Libr. IX. cap. XVII. et XVIII.*

XXXVI. Venimus tandem ad medicos, qui Alexandri magni occasione in historiis celebrantur. Horum facile princeps est Philippus Acarnan, cui Alexander salutem suam, quum in maximo discrimine versaretur, credere non dubitavit, etsi per litteras monitus ut sibi ab hoc medico, quippe incredibili pecuniæ summa a Persis ad se perimendum emto, cauere. Historia apud multos, sed forte nullibi iucundius, quam apud PLVTARCHVM, legi potest. Curationem illam vere periculosam fuisse eo magis credemus, si verum est, quod multæ circumstantiæ docent, elleborum, rege sic poscente et iubente, fuisse exhibitum: de quo supra* iam dixi. Quid eidem hydropicum curaturo apud regem Antigonom acciderit, ex CELSO pariter iam** indicauimus.

* *pag. 366. §. 26.*

** *pag. 354. §. 48.*

XXXVII.

XXXVII. Magna et Critodemo fama est, qui Alexandrum, in expugnatione urbis Mallorum in pectore periculosissime vulneratum, exciso grandi et hamato telo, feliciter curauit. illum fuisse Coum, et ex Aesculapii stirpe, ARRIANVS * auctor est. Sed CVRTIVS ** eandem curationem tribuit Critobulo: videtur autem eum in animo habuisse Philippi celeberrimum medicum, de quo suo loco *** meminimus.

* de exped. Alex. libr. VI. pag. 397.

** Lib. IX. cap. V. *** pag. 314.

XXXVIII. Nec omitti debet infelix Glaucias ille, apud Plutarchum Glaucus dictus, quem Alexander cruci affigere iussit, quod credebat ipsum Hephæstionem, quem nimio amore prosequabatur, pessum dedisse: quum ipse potius, vt Plutarchus auctor est, intemperantia sua periisset, idque, vt Arrianus testatur, die morbi, (erat autem febris) septimo, adeoque canonicè et regulariter. Plura fuere tunc ab Alexandro virtute sua indigna, ob mœroris vehementiam, perpetrata.

XXXVIII. Meliori fato gauisus est Alexippus, castra eius in Indiam sequutus, cui comiter gratias egit ipse rex, scripta epistola, quod Peucestam a morbo restituerit, teste Plutarcho.

XXXX. Atque idem auctor nos edocet etiam de Pausania medico, cui rex per litteras commendauit Crateri tunc ægrotantis sollicitam curam, et cautiones circa elleborum dandum inculcauit.

Aaa 2

CAP.

CAP. III.

*De Herophilo, Erasistrato, & ab his deductis
viris.*

CONSPECTVS.

- Cur duumviris his caput hoc conse-
 cratum sit. I.
 Herophili patria. II.
 Quo loco & tempore vixerit. III.
 IIII.
 Encomium Herophili. V.
 de anatomica eius industria. VI.
 an homines viuos inciderit. VII.
 iudicium hodie difficile, postquam
 scripta perierunt. VIII.
 humana cadauera certo secuit. VIII.
 quibus partibus nomina dedit. X.
 Cerebri & nervorum doctrinam per-
 fecit. XI.
 Vasa lactea primus vidit. XII.
 Physiologia specimen. XIII.
 Pathologia specimina. XIII.
 Pulsuum doctrinam perfecit. XV.
 Praxis Herophili. XVI.
 simplicia maxime curavit. XVII.
 XVIII.
 sententia eius de medicamentis.
 XIX.
 Empiricis occasionem praeiuit. XX.
 Herophili discipuli. XXI.
 de Mantia. XXII.
 de Callianaete. XXIII.
 de Callimacho. XXIII.
 de Bacchio. XXV. XXVI.
 de Zenone. XXVII.
 de Andrea. XXVIII - XXXII.
- Quid Galenus de Herophileis pro-
 nunciaverit. XXXIII.
 Mirum quod nullus eorum anatomi-
 ca exercuit. XXXIII.
 de Erasistrati patria. XXXV.
 de parentibus. XXXVI.
 & praeceptoribus. XXXVII.
 de virilis etatis occupationibus.
 XXXVIII.
 Senex demum ad anatonem accessit.
 XXXVIII.
 Queritur ubi illam coluerit. XXXX.
 Socio Herophilo usus esse videtur,
 ob communia inuenta. XXXXI.
 In corde valvulas observavit.
 XXXXII.
 Sententia eius de arteriis spiritus re-
 ceptaculis. XXXXIII. XXXXIV.
 Cuius causa respirare nos docuit.
 XXXXV.
 Quantum hoc dogma in theoriam &
 praxin eius influxerit. XXXXVI.
 Vasa lactea vidit. XXXXVII.
 Physiologia qualis fuerit.
 XXXXVIII.
 De pulsu quid senserit. XXXXIX.
 L.
 Sententia eius de ciborum in chylum
 mutatione. LI.
 In pathologia humoribus nihil tri-
 buit. LII - LIII.

Pluri-

Plurimum autem tribuit plethora & Vtrum medicamentis multum faue-
paremptosi. LV. rit. LXIII. LXIII.
Praxis eius quæ peculiaria habuerit. de scriptis Erasistrati. LXV.
LVI. de chirurgia Erasistrati. LXVI.
Cur venæ sectionem repudiauerit. Comparatio Herophili & Erasistrati.
LXVII. LXVII.
Quomodo febres & inflammationes de discipulis, seorsim Stratone.
curauerit. LXVIII. LXVIII.
Cur purgantia abhorruerit. LXVIII. de Apollonio Stratonis F.
vomitibus tamen diæticis permisit. LXVIII.
LX. de Xenophonte. LXX.
quid V. Sni & purgationibus substi- de Apemante & Apolophane.
tuerit. LXI. LXXI.
quibus remediis plurimum tribuerit. LXII.

I.

Minime dubito profiteri Græcanicæ medicinæ sum-
 mum vigorem in his duumuiris conspici, omni-
 noque virilem eius ætatem, & robur cum opti-
 ma venustate coniunctum. Dignos itaque existimaui,
 quibus hoc caput integrum tribuerem, eorumque me-
 moriam, quantum hodie licet, postquam scripta eorum
 diu deperdita sunt, renouarem.

II. Herophili patria fuit Chalcedon, vrbs Bithy-
 niæ, Byzantio in altera continenti e regione opposita.
 Huius nomen veteres nonnumquam scribebant * καλ-
 χηδων: vnde facilis fuit scribarum error, quo in Galeni
 codicibus expressis alicubi ** καρχηδωνιος, Carthaginen-
 sis perhibetur.

* videatur ABR. BERKELIVS in notis ad Stephanum Byzantinum
 voce χαλκηδων.

** de usu partium lib. I. pag. 370.

III. Vixisse eum in Aegypto, ibique potissimum
 anatomen excoluisse in celeberrima vrbe Alexandria,
 ex GALENI * testimonio clarum est, qui annotat ipsum,

Aaa 3

quum

quum cerebelli regionem aliquam calami scriptorii nomine insigniret, talem eius ideam animo habuisse, qualis conueniret calamis apud Alexandrinos usu quotidiano adhibitis. Quo autem tempore vixerit clarum facit SEXTVS EMPIRICVS, ** ex quo discimus eum Diodori Croni, philosophi disputacissimi, argutiolas lepide refutasse: hunc autem Aristoteli supparem fuisse ad illum locum notat Celeb. D. D. FABRICIVS. Supposititiis Phalaridis epistolis factum est, vt a quibusdam longe antiquior, sed præter omnem fidem, perhiberetur: de quo ample disputauit D. D. CLERICVS. ***

* administ. anatom. libr. IX. fine.

** Pyrrhon. hypotyp. II. cap. 22. segm. 245. vide notam doctissimi editoris.

*** hist. medic. p. 316. edit. nouiss.

IIII. Sed & ætatem Herophili satis euincit illud, quod Praxagoræ discipulus fuit: de quo supra diximus. Quos alios præceptores habuerit, equidem non inuenio. Attamen eum dialecticum fuisse in laudem eius ponit GALENVS.*

* meth. medend. I. p. 38.

V. Quantus vir fuerit GALENI* verbis indicabo: *Herophilus reliquam medicinam perfecte callebat: sed in anatomica doctrina ad summum apicem pervenerat: huiusque tam præclaræ eruditionis potissimam partem non in bestiis, vt plerique alii, sed in ipsorum hominum corporibus sibi acquisiuerat.*

* de dissect. matric. pag. 211.

VI. Non dubium est Herophilum illa hominum corpora lustrandi & dissecandi libertate potissimum fuisse gauisum Ptolemæi primi, Aegypti regis, beneficio. Illud autem studium anatomicæ rei impensum aliqui vsque adeo extollunt, vt & viuos homines tunc fuisse incisos perhibeant. CELSVS* in hunc sensum scribit: *necessa-*

necessarium ergo esse incidere corpora mortuorum, eorumque viscera atque intestina scrutari. Longeque optime fecisse Herophilum & Erasistratum, qui nocentes homines, a regibus ex carcere acceptos, viuos inciderint, considerantque, etiamnum spiritu remanente, ea, quæ natura ante clausisset, eorumque posituram, colorem, figuram, magnitudinem, ordinem, dūritiem, mollitiem, leuorem, confrutum: processus deinde singulorum & recessus, siue quid inseritur alteri, siue quid partem alterius in se recipit. Et TERTULLIANVS **: Herophilus ille medicus an lanius, qui sexcentos exsecuit, ut naturam scrutaretur; qui hominem odit, ut nosset, nescio an omnia interna eius liquido explorarit, ipsa morte mutante quæ vixerant, & morte non simplici, sed ipsa inter artificia exsectionis.

* pref. libr. I. Legimus autem confrutum, pro eo, quod editorum alii exhibent, confractum, quod hoc loco nullum commodum sensum præbet. Nimirum ut a deferueo sit defrutum: sic a conferueo, confrutum. Illo autem verbo conferuere Celsus libro VIII. aliquoties vtitur, quod ex veterum usu idem significare ac *μεροσφύδα*, apponi, agglutinari; pluribus ostendere conatus sum in dissertatione de ossibus conferuentibus ad illustrandum CELSUM 1727. habita.

** libr. de anima, cap. X.

VII. Equidem nolo hic disquirere verene Herophilus cum Erasistrato, quem eadem accusatio premit, crudeles manus ad viuorum hominum præcordia adegerint: an forte vulgi persuasio rem vero maiorem fecerit: sed addam PLINII * aliquod luculentum testimonium, quod de iisdem exercitationibus anatomicis ille protulit. Nimirum refert, in *Aegypto reges corpora mortuorum ad scrutandos morbos inscuisse*. Non puto ad vltos reges hoc testimonium melius posse applicari, quam ad Ptolemæos priores, illum Lagi filium & Philadelphum: hos autem ipsos operi manum ad-

mouisse

mouisse minime opus est, quum habuerint cognitos factis medicos, quorum in hoc negotio vterentur industria. Sed illud notabile est, studium anatomicum non solum eo scopo institutum tunc fuisse, vt status corporis humani sanus & naturalis patefcerent: verum etiam vt abdita morborum causae magis innotescerent.

* *Hist. nat. lib. XIX. cap. V.*

VIII. Omnino optandum videtur, vt Herophili ipsius scripta nobis superessent, vt possemus ex ipso indicare, quantum in vtroque scrutinio profecerit. Quum vero iam olim illa nobis temporum iniuria abstulerit, ex iis, vbi GALENVS, aliique veteres, Herophilum ingenue laudant, indicium capere & referre opus est.

VIII. In anatomico itaque studio ipsi in genere debemus, quod corpora humana certo scrutatus sit, partiumque descriptiones, ad verum archetypum exactas, dederit: quod multis antea neglectis nomina primus indiderit: quodque rebus diuersis, eodem nomine a rudioribus anatomicis antea designatis, adeoque confusio obnoxiiis, nomina clariora inuenerit: etsi perficere omnia non valuit.

X. Sic nomina imposuit intestino duodeno, venae arteriosae & arteriae venosae, tunicis oculi retinae & arachnoideae, calamo scriptorio, torculari, pluribusque aliis: de quibus passim GALENVS, RVFVS EPHESIYS aliique veteres, & ex his D. D. CLERICVS.*

* *hystor. medic. pag. 320. 321.*

XI. Neruorum & cerebri doctrinam ante omnes melius excoluit: quumque veteres nerui nomen latissimo sensu adhiberent; noster merito videtur auctor esse illius distinctionis, quam RVFVS EPHESIYS* adfert, inter sensorios, motuique voluntario seruiantes, quos a cerebro & spinæ medulla prodire videmus, & copu-

copulatiuos, qui circa artus sunt, quæque nos ligamenta vocamus, & tendines ex musculorum finibus prodeuntes.

* *de appellat. corp. hum. part. lib. I. cap. XXII, & XXXV.*

XII. Herophilo etiam tribuitur inuentio certarum in mesenterio vndiquaque dispersarum venarum, quas ipsorum intestinorum nutritioni destinatas esse propterea credit, quoniam non, velut aliarum, in hepar transeunt, sed ad certa corpora glandulosa terminantur. Manifestum est vasa lactea seu chyliifera hic designari. Hoc dogma GALENVS* Herophilo disertis verbis tribuit, & quod mireris, approbat, forte quia venas has esse dicit: quum tamen Erasistrati idem inuentum, sed sub nomine arteriarum, modo aere modo lacte repletarum, propositum, pluribus locis, nec sine verborum acerbitate, reprehendat.

* *de usu partium, Libr. III. circa finem.* Sane ubique obserues Herophilo æquiores se præbere GALENUM quam Erasistrato. Nec paucis locis aperte prodit, id se Erasistrateorum sui temporis peruicacia commotum & irritatum facere.

XIII. Physiologiæ Herophileæ specimina pauca inuenio. Conseruauit tamen PLVTARCHVS* eius de respirationis negotio doctrinam, quam quatuor distinctis actibus, duabus systolis, totidemque diastolis, absolui docuit. Inque eodem discursu commemorat, quod vires motrices adscripserit tribus hisce, nimirum neruis, arteriis & musculis.

* *de placitis philosoph. lib. I. cap. 22.*

XIIII. Pathologiæ Herophileæ fundamentum ostendit CORNEL. CELSVS,* scilicet *in humidis omne esse vitium*: in quo videtur Praxagoram præceptorem esse sequutus: particulare specimen dat CAELIVS AVRELIANVS, nimirum quod in pleuritide pulmo sit affecta pars,

Bbb

& quod

& quod peripneumonia ab ea non aliter differat, quam quod in hac integrum viscus, in illa vero pars tantum affecta sit: quod dogma recentiori ævo in scenam reuocatum esse satis constat.

* *Libri I. præfat.*

XV. Semiologiam amplificauit pulsuum doctrina subtilius exculta, de quo PLINIVS* ita scribit: *arteriarum pulsus in eacumine maxime membrorum euident, index fere morborum, in modulos certos, legesque metricas, per ætates, stabilis aut citatus aut tardus, descriptus ab Herophilo, medicina vate, miranda arte, nimiam propter subtilitatem desertus.* Cum quo fere conueniunt, quæ alio loco idem auctor posuit, ** *omnes scholas damnauit Herophilus, in muscos pedes venarum pulsu descripto, per ætatum gradus.* Deserta deinde & hæc secta est, quoniam necesse erat in ea litteras scire. At vero non desertam Herophili sectam fuisse, deinceps videbimus: quantum vero litterarum fuerit ad dogmata hæc percipienda necessarium, iudicare nunc non licet, postquam monumenta Herophileæ industriæ pridem perierunt. Hic tantum moneo ex GALENI*** variis locis constare quod Herophilus pulsuum doctrinam valde coluerit: sed & quod præceptor eius Praxagoras eandem rem agitauerit. Placebat autem ipsi in arterias, quia sunt cum corde continentes (συνηχῆς) per tunicas influere ab illo vim cuius ope, perinde ac cor, dum distenduntur, ex omnibus partibus, vnde possint, attrahunt, quod impleturum sit: dum contrahuntur, reddunt. Forte illud studium pulsuum doctrinæ impensum effecit vt Hippocratem, qui in eo minus elaborauerat, reprehenderet, eiusque librum Prognosticum impugnaret: quo suo exemplo effecit vt ex discipulis plures in Hippocraticos libros commentari, & errores indicare minime veriti sint.

* *Hist.*

* *Histor. natur. lib. IX. cap. 37. circa finem.*

** *Ibid. libr. XXV. 1.*

*** *vide de puls. dignosc. lib. III. p. 81. ed. Gr. itemque de pulsuum differ. lib. III. p. 45. ubi Herophilum accusat, quod obscuriora fuerint scripta de pulsibus. Forteque hæc ratio præcipua fuit, cur Herophilea de pulsibus dogmata fuere deserta.*

* teste GALENO comment. I. in prognost. p. 120.

XVI. Verum etiam practicam medicinam Herophilus, secundum omnes partes suas, agitavit. Præcipuus tamen & longe clarissimus auctor est eius medicinæ partis, quæ medicamentis potissimum pugnat: teste CORN. CELSO,* qui nostrum, virosque ab eo deductos, nullum morbi genus sine his curavisse scribit: quum ante ipsum victus potissimum ratione ægrotis subueniretur.

* *Libr. V. præfat.*

XVII. Seorsim autem ipsum studuisse medicinarum simplicium cognitioni, ex PLINIO* discamus, quo auctore scimus rem herbariam Herophilo adeo fuisse commendatam, ut dixisse feratur *quasdam plantas fortassis etiam calcatas prodesse*. Antea dixerat: plerosque ita existimare, nihil non herbarum vi effici posse, sed plurimarum vires esse incognitas: horumque in numero esse Herophilum nostrum. Idemque auctor** nos edocet Herophilum veratri usum haud timide aut parce adhibuisse, elleborumque fortissimi ducis similitudini æquavisse: concitatis enim intus omnibus, ipsum in primis exire.

* *Libro XXV. cap. 2.* ** *Eodem cap. V.*

XVIII. Huic simplicium medicinarum studio forte non minime fauit Alexandria, omnium orientalium mercium diutis emporii, conditio, de qua antea diximus. Sed & exemplum Aegyptiorum medicorum non minimum huc valuisse videtur: apud quos medi-

Bbb 2

camenæ

camentis alterantibus & specificis curare magis, quam apud Græcos pristinos, in usu fuit positum: ut ex iis, quæ supersunt, ex libris Nechepsi fragmentis intelligere datur.

XVIII. Neque vero his solum studuit, verum etiam compositis medicinis pretium statuit: in vniuersum autem ita docuit, teste GALENO: * *Et nihil esse medicamenta per se considerata: Et deorum manus, quando experientia probe subactus vir eadem cum recta ratione adhibet.* Nescio autem an ipsemet magnis compositionibus & ex tribus naturæ regnis petitis & confarcinatis delectatus iam fuerit, quas eadem ætate Erasistratus, ut mox videbimus, serio repudiavit.

* *de compos. medicam. sec. loc. lib. VI. pag. 248.*

XX. Hoc autem studio suo in medicinam medicamentariam effecisse videtur, ut aliqui medicinis nimium tribuerent, omninoque neglecta theoria soli experientiae, & per illam cognitis medicamentorum facultatibus, medicinam superstruerent: qui homines deinceps empirici vocabantur, de quorum exortu seorsim dispicimus. Quin ipsemet GALENVS * Herophilum ac Erasistratum tantum ex dimidia parte dogmaticos, ex altera vero empiricos esse contendit: forte ex integro ipsis eos annumeraturus, nisi anatomes vrsissent studium, quod insequi professi empirici omnino contemnebant.

* *meth. medend. III. pag. 63.*

XXI. Herophilo fuere multi & clari discipuli, qui dogmata ipsius conseruabant & propagabant. Ex his, quorum notitiam accepimus, eos tantum hoc loco subiiciam, de quibus vel certum est quod hac periodo vixerint, vel de quorum ætate omnino nihil expiscari licuit. Illos vero quos iuniores esse manifestum est, ut

vt Chrysermum, Heraclidem Erythræum, Apollonium, qui Mus cognominatus est, Zeuxidem, Alexandrum & Demosthenem, Pilalethas cognomine dictos, vt & Aristoxenum Alexandri discipulum, ac Dioscoridem Phacan, alii tempori & loco conseruabimus. Istos autem qui ad empiricam sectam transferunt, hoc quoque capite non attingam, sed sequenti reseruabo.

XXII. Ex his eminent Mantias (Μαντίας) quem GALENVS * multis locis valde laudat, ipsique testimonium perhibet, quod semper manserit Herophileus. neque vmquam ad empiricorum castra transfugerit. Primum fere ipsi locum adsignat inter omnes, qui de re medicamentaria bene scripserunt: quare in libris Galeni huc pertinentibus admodum sæpe, semper honorifice, citatur. Docuit Heraclidem Tarentinum, qui se empiricis adiunxit.

* de comp. med. sec. loc. lib. VI. p. 252. de comp. med. sec. gen. lib. II. p. 328.

XXIII. Callianactam huc refero, non propter vllum opus artis mihi cognitum, sed quod Zeuxis, ipsemet Herophileus, in memorabilibus Herophili & discipulorum eius, & ex hoc GALENVS,* refert ipsum ἀπὸ τῆς οἰκίας Ἡροφίλου, ex familiaribus Herophili fuisse. Non laudabili austeritate & morositate erga ægrotantes memorabilem se reddidit. Nam quærenti ægroto, ane moriturus esset? Callianax respondit: *utique, nisi te forte pulcra Latona peperit*: (adeoque Apollinis & Dianæ frater es.) Alio tempore idem requirenti alii respondit: *mortuus etiam Patroclus fuit, licet te multo præstantior.*

* Comm. IV. in Epidem. VI. pag. 495.

XXIIII. EROTIANVS* commemorat Callimachum, qui ad explicandas difficiliores voces apud Hippocra-

pocratem operam contulit, testaturque eum ἀπὸ τῆς οἰκίας, ex familiaribus auditoribus, fuisse. Ex hoc opere GALENVS** quædam refert, unde apparet ipsum non veritum fuisse præceptorem suum reprehendere, explanationemque ab ipso datam ridiculam vocare.

* in præfat. ad Lexic. Hippocr. rat.

** Comment. I. ad Hippocr. Epidem. VI. p. 446. & 447.

XXV. Inter Herophileos GALENVS* expresse refert Bacchium (βακχείον) Tanagræum, quam patriam eius prodit modo laudatus Erotianus. Hic pariter in Hippocratem commentatus est, meminitque laborum eius in Aphorismos & sextum Epidemiorum illustrandum, qui in eisdem libros commentaria dedit, Galenus. Ex antiquioribus Herophileis eum fuisse inde apparet quod Galenus** ipsum Zeuxide & Heraclide priorem fuisse annotat.

* de pulsuum differ. IV. pag. 47. ubi simul eius acroases, in quibus de pulsibus disputat, citantur.

** in IV. Epidem. com. primo pag. 442.

XXVI. Video hunc virum a quibusdam empiricis accenseri: quod si iure faciunt, oportet ipsum in senectute deflexisse; de quo mihi nihil certum obtigit. Suspicio autem ipsum in hanc classem relatum esse, fide alicuius textus Galenici*, quem non prorsus integrum esse existimo.

* Comment. VII. in aphorism. pag. 328. Vbi sic legitur: οἱ παλαιότεροι ἐξηγησάμενοι τοὺς ἀπορίστους, ὃν ἓστιν Ἡρόφιλος ὁ βακχείος, Ἡρακλείδης τε καὶ Ζεῦξις οἱ ἐμπειρικοί: quum vero de Herophilo nullibi proditum sit quod umquam in aphorismos commentatus sit, legendum existimo ὁ Ἡροφίλειος βακχείος. Eiusdem fere naturæ error commissus est Comment. II. in Epid. III. p. 410. vbi pro ζήνων ὁ Ἡροφίλειος manifesto errore legitur in Basileensi editione ζήνων καὶ Ἡρόφιλος: quem iam tacite correxit Vir doctissimus D. D. FABRICIVS bibl. Gr. Vol. XIII. p. 454.

XXVII.

XXVII. Ex Herophileis, quorum ætatem nulla coniectura assequor, commemorandus est Zenon, quem GALENVS passim in libris de pulsibus & commentariis laudat, virumque haud ex multis, neminique Herophileorum secundum, pronunciat. Scripsit hic expositionem illorum characterum, qui passim in tertio epidemiorum libro historiis ab Hippocrate enarratis subnotati visuntur. Non paucos eum aduersarios nactum esse ex GALENO * intelligimus, ad quem cupidum lectorem remittimus, si forte de notis istis plura desideret, Notabilis etiam propterea est ille locus, quoniam Regum Aegypti præclarum studium libros, præsertim vetustos, conquirendi exponit.

* *Comment. II. in Epid. III. p. 410. seqq.*

XXVIII. Porro Herophileis annumerari video Andream, satis celebrem medicum antiquum, & qui vel inter primos mihi ponendus fuisset, nisi iusta ratio suspicandi fuisset eum ad empiricorum castra transmigratione. Nam GALENVS, * ubi de empirica secta ipsi sermo est, hunc præcipue sumendum sibi putauit, quem odiosa comparatione cum Hippocrate instituta, fide indignum comprobet: quod puto eum propterea fecisse, ut empiricis ægre faceret. Quum tamen multa requirendo nihil inuenirem, quo certus redderem, volui ipsum hic interferere, quasi in confinibus Herophileorum & empiricorum positum.

* *Subfigurat. empiric. pag. 121. edit. Lat. Bas.*

XXVIII. Citat CASSIUS * Iatrosophista aliquem Andream Carystium, quem puto nostrum esse. Adducit autem eius sententiam de calli generatione in ossium fractorum consolidatione, quem oriri putat ex medulla cavitatibus ossium adfusa & circum labia fracturæ ossis coagulata indurataque. Certe Andream in
chirur-

chirurgico argumento etiam adducit CELSVS, ** GALENVS*** & ORIBASIVS.** Vero etiam simile est nostrum hunc esse illum regis Ptolemæi Philopatoris medicum, de quo POLYBIVS* refert, ipsum noctu in tabernaculo regis sui obtruncatum fuisse a quodam, qui ipsum regem ferire se putabat. Accidit autem hoc anno tertio Olympiadis cxxxx.

* *problem. LVIII.* ** *Libr. VIII. cap. 20.*

*** *Comment. in Hippocr. libr. de articulis pag. 584.*

** *de machinamentis pag. 163. edit H. Steph.*

* *hisor. lib. V. p. 423. ed. Wech.*

XXX. Diximus iam GALENVN minus præclare de hoc Andrea sentire. Accusationis hoc caput est, quod in iis, quæ de herbis scripsit, multas præstigias, absurdas ostentationes & falsas narrationes adiunxerit: quare ipsius, ut & Pamphili, grammatici Alexandrini, de hoc argumento scripta legere dissuadet.* Attamen ipsemet GALENVS passim ex eodem Andrea aliquas medicamentorum descriptiones adfert. Forte non omnia viri huius scripta æque fuerunt reprehendenda. Scripsit autem libellum, cui titulum fecit *Narthex*, quod vocabulum inter alia significat cistam vel capsulam vnguentis reponendis idoneam, seu, ut nostro ævo dicere solemus, pharmacopolium portatile: quem titulum deinceps alii etiam auctores fecerunt libris, in quibus medico & chirurgo necessaria compendio descripta sunt.

* *de facult. simpl. libr. VI. p. 68.* Pamphili huius imaginem, ut & Andream, ex vetustissimo Dioscoride MSto, qui in bibliotheca Augustissimi Imperatoris Vindobonensi asseruatur, exhibet NESSELIVS in *Catalogo MSSorum illius biblioth.* Part. III. Tab. C. & D.

XXXI. In vita Hippocratis, quam Sorano male tribui supra diximus, citatur Andream liber *περί τῆς ἰατρικῆς γενεαλογίας*, de origine medicine, in quo maligne prodidit,

didit, Hippocratem propterea patria sua excessisse, quod publicam Cnidiorum bibliothecam igne concremasset. Ex quo elucet quo animo ipse in Hippocratem fuerit: sed nec male colligitur Galenum, forte ex iusta indignatione in virum tam maledicum, liberius scripsisse.

XXXII. ANDREAS TIRAQVELLVS in elencho medicorum veterum, quem nuper Celeb. D. D. FABRICIVS longe meliorem & auctiorem nobis dedit, quo nomine ipsi plurimum debemus, existimat Andream, de quo haftenus diximus, eundem esse cum Androne, cuius medicamenta apud veteres subinde laudantur. Hunc vero Andronem oportet Andrea multo esse vetustiore, quippe GALENVS* de Erasistrato narrat, quid casu necessitatis, quum pastilli Andronis ad manus non essent, iis substituerit.

* *de comp. med. s. l. pag. 238. Gr.*

XXXIII. Atque hi sunt, quos referre huc visum fuit, Herophilei. GALENVS* in vniuersum haud ita praeclare de illis iudicat, hominesque loquaces ac sophistas appellat, qui nullam earum virtutum, quæ in Herophilo eluxerant, ipsis operibus artis adsequi et comprobare annisi sint. Quod quidem quam sit verum, in medio relinquere oportet, postquam scripta eorum diu perierunt. Iam Galeni temporibus Herophileorum libros neglectos, adeoque raros, fuisse, ex loco modo adducto patet: quo minus admirari debemus, quod post Galenum tam rara Herophileorum mentio occurrit.

* *Comment. II. in epid. III. p. 410.*

XXXIII. Illud quoque admirandum mihi videtur, qui fiat vt de nullo horum aliquod testimonium anatomici studii, si non praeclare aucti, tamen conseruati & continuati, reperire liceat: omninoque videtur breui tempore tam latum vtilissimæ disciplinæ florem in Aegypto elanguisse & decidisse. Aliquid causæ tri-

Ccc

bucn-

buendum video virtuti in Aegypti regibus, qui Ptolemaeis duobus prioribus successerunt, decrefcenti: quippe historias legenti manifestum fit, & reges hos sequutos mox voluptatibus se dedisse, & haud raro Alexandrinorum civium rebelli furore quassatos & vexatos fuisse: quare non mirum est si medici, se satis potenti patrocínio destitutos videntes, ab anatome colenda destiterunt. Sed & tota medicina in Aegypto primum desiit esse mascula & operibus artis strenue addicta: empirique nuper orti, anatomes vel utilitatem vel necessitatem impugnando, amorem eius mox suffocarunt: reliquis diuitiis potius in florentissimo emporio colligendis, aut in schola medica sophistice perorando & disputando, existimationem, quam ad ægrotorum lectulos eundo solidam artis cognitionem, requirentibus: de quibus alio tempore erit dicendi commodior locus.

XXXV. Venimus nunc ad Erasistratum, medicorum veterum, MACROBII* iudicio, nobilissimum, Chrysippi discipulum. Huic patria obtigit, vt STRABO** auctor est, insulae Cei, Atticae vicinæ, vrbs Iulis; quamquam alii ipsum modo Coum faciunt, modo Sicyonium, aut prorsus Samium.

* *Saturnal. VII. cap. XV.* cui non dissimile est PLINII testimonium lib. XIV. c. 7. vbi maximum eum vocat medicum.

** *Libr. X. p. 486.*

XXXVI. De matre ipsius pugnantia inter se veteres tradiderunt. PLINIVS* ipsum ait Aristotelis filia esse genitum. Sed SEXTVS EMPIRICVS,** qui tres maritos, quos Pythias illa habuit, & ex his matrimoniis susceptam prolem omnem, accurate exponit, nihil de Erasistrato amplius refert, quam quod Metrodorus, tertius eius maritus, Erasistrato educationis beneficium tribuerit. SVIDAS*** Erasistrati matrem Cretoxenam vocat,

vocat, eamque Medii, de quo supra * egimus, sororem fuisse perhibet. Forte conciliari hæc res ita poterit, vt Metrodorum supponamus Cretoxenam, comilitonis sui Medii sororem, defuncto priori marito anonymo superstitem, & ex eo Erasistrati matrem, in matrimonio habuisse: illa autem defuncta Pythiadem duxisse: quo pacto Erasistratus in domum Pythiadis venit, & Pythias, nouerca ipsius, pro matre haberi potuit.

* *H. N. Libr. XXIX. cap. I.*

** *aduers. grammat. lib. I. cap. 12. pag. 271. edit. Fabric.*

*** *in voce Erasistratus, pag. 353.*

XXXVII. Parum forte referet hæc accurate decidere. Sed illud tamen ex eo elucet Erasistratum ipsa nascendi sorte incidisse in medicos Chrysippea doctrina imbutos, adeoque minime esse mirandum si tenacissimus in dogmatibus semel acceptis deprehendatur. Vtrum ipsemet Chrysippum audiuerit, quod Plinius, Galenus & ipsemet apud *DIOGENEM LAERTIVM** affirmat, an tantum, vt Sextus Empiricus innuit, a Metrodoro institutus sit, in medio relinquimus: quemadmodum & illud, quod *GALENVS*** Erasistrateorum fide refert, eum fuisse Theophrasti Eresii discipulum.

* *Lib. VII. vita Chrysippi philosophi.*

** *libello an sanguis in arteriis natura contineatur. p. 225. En ipsa verba: Non possum vos, Erasistratei, magnopere non mirari, qui cum inter Erasistrati laudes illud in primis iactetis, quod Theophrasto conuixerit, rationales disciplinas adspernari audeatis, sine quibus nec Theophrastus, nec Theophrasti præceptor Aristoteles, scribere quicquam aggressus est.*

XXXVIII. Virilem ætatem occupationibus praeicis ipsum consumsisse vero admodum est simile, & relatum de ipso legimus, quod in aula Seleuci, Syriae regis, magnam gratiam inierit, seruato Antiocho, qui ex amore Stratonices, nouercae suæ, grauem morbum

Ccc 2

con-

contraxerat, quem non solum ingeniose detexit, verum etiam patri Seleuco admodum prudenti modo aperuit. De quo multis agunt PLVTARCHVS* & APPIANVS,** alique auctores. PLINIVS*** commemorat ipsum curationis huius præmium centum talenta accepisse: quamuis alio loco,**** de re eadem loquens, Cleombroto Ceo illam curationem adscribit.

* in vita Demetrii.

** de bello Syriac. p. 204. seq.

*** H. N. lib. XXVIII. cap. I.

**** Lib. VII. c. 37.

XXXVIII. Non immorabimur dubiis, quæ hanc narrationem premunt, extricandis, præsertim quum iam D. D. CLERICVS in eo laborauerit, ad quem beneuolum lectorem remittere licebit. Illud ex GALENO* constat Erasistratum iam senem factum, otiumque amplius nactum,** totum se theoriæ medicæ diligentius colendæ dedidisse, tuncque anatomen præcipue coluisse: vnde factum sit vt multa senex retractaret, de quibus iuuenis aliter statuerat. Cuius rei exemplum adducit, quod antea docuerat nervos tantum a dura matre oriri, medullarem autem a cerebro deductam substantiam negauerat, quam postea, meliora ex sectionibus crebris edoctus, admisit & docuit. Ex quo viri ingenuitas & probitas elucet; quam itidem GALENVS*** laudibus effert: etsi non dissimulat ipsum sectæ amore aliquando contentiosius in Hippocratem aliosque veteres esse inuectum.

* de dogm. Hippocr. & Platon. libr. VII. pag. 311. adde finem huius libri p. 318.

** De otio hoc ampliori GALE-

NVS libro de V. S. aduers. Erasistratum mentem suam exponit, scilicet quod artis opera exercere deficiat, prorsusque desidiam Alexandrinorum medicorum, quam toties cum indignatione Galenus reprehendit, induerit. Fortassis, inquit, in cubiculo aliquo perpetuo delitescens, neque aliquando ægrotum aliquem contemplatus, hæc scribebas -- -- domi te continens, vt qui forte ægrotorum visitationem, vt fertur, parvipendas, quod tibi videbatur, scripsisti.

*** de

*** de atra bile. pag. 361.

XXXX. Quo loco Erasistratus curiositati suæ anatomicae, & quidem in ipsis hominum corporibus, satisfacere potuerit, nullibi quidem disertis verbis indicatum inuenio: prorsus tamen nihil dubito, quin id factum Alexandriae potissimum fuerit, vbi Herophilum anatomen exercuisse supra intelleximus: præsertim quum CELSVS noster hos duumuiros iungat illo loco, quem superius dedimus, quo de viuorum hominum dissectione ab illis instituta agitur. Nec illud clare intelligere mihi licuit, an simul isti viri & eodem tempore aliquando studia iunxerint: vero tamen videtur simile Herophilum priorem ad has exercitationes venisse, iisque diutius operam nauasse, quum de Erasistrato modo intellexerimus, quod sero tandem & senex exsectionem aggressus fuerit.

XXXXI. Simul eos aliquandiu nobilem hunc laborem agitasse, ex eo licuerit colligere, quod vtrisque fere eadem inuenta tribui videmus. Nam Erasistratus, non minus quam Herophilus, vasa mesaraica obseruauit, & in capite, cerebro præsertim & neruis, accuratius scrutando elaborauit: adducitque GALENVS * fragmentum aliquod, ex quo clare elucet ipsum ventriculos cerebri, & ex cerebro neruorum ortus & ad ad omnes partes propagationem, bene nouisse, & in ipsis hominibus obseruasse.

* de dogmat. Hippocr. & Plat. Libr. VII. pag. 311.

XXXXII. In thorace recte obseruauit a corde originem esse vasorum, & certas membranas seu valvulas in ventriculis cordis & arteriarum principiis deprehendi, quibus tam receptio quam expulsio eorum, quæ cor vel subeunt vel ex eodem exeunt, adiuuen-

Ccc 3

tur:

tur: quibusque ab Erasistrato vel discipulis nomina tricuspidalium & sigmoidearum fuere imposita. De usu etiam harum valuularum longum fragmentum a GALENO* conseruatum est, ex tractatu Erasistrati *de febribus* desumptum.

* l. c. libr. VI. pag. 303.

XXXXXIII. Enimuero quo minus usum valuularum recte visarum, motusque adeo cordis & sanguinis, veras rationes adsequeretur, impediuit ipsum falsa persuasio, quod sanguis naturaliter non nisi in venis contineatur, arteriae autem spiritu, id est aere, repletae sint: quod dogma in plures theoriae ac praxeos Erasistrateae partes se diffudit & multorum errorum mater exstitit. Quare operae pretium fuerit, si paucis ex GALENO* perspiciamus causas, quibus ad hoc tuendum inductus fuerit, quas ipsemet ex Erasistrati vel discipulorum scriptis attulit. Nimirum capere non poterat, *cur natura, quae nihil frustra molitur, duo receptacula genere distincta, unam rem continentia, fabricasset: item & illud, quo pacto in uniuersum corpus aer, quem respirando attrahimus, perueniat, si arteriae sanguinem contineant: vel, si non peruenit, quo modo, prout libuerit, mouere nos possimus, aut qua ratione sine impedimento spiritus per arterias ferri queat, quum sanguis ipsi reluctetur?*

* libello an sanguis in arteriis natura contineatur?

XXXXXIII. Adversus eos, qui obiiciebant ex arteria vulnerata sanguinem cum impetu copioseque effluere, hoc utebatur effugio, aerem ex arteriis illico erumpere, quam primum vel minima propago arteriosa vulnerata esset: quo facto sanguinem ex proprio suo receptaculo, scilicet venis, in spiritus vias irrumperere, & locum ab egresso aere evacuatum occupare: quumque
tota

tota cutis minimis arteriis vndique per texta sit, inde fieri ut in dissectionibus quibuscunque sanguinem in arteriis deprehendamus.

XXXXV. Iam cognouimus quantum aeri, seu spiritui, Erasistratus tribuerit: quare videbimus unde spiritum hunc ad arterias deduxerit. Scilicet respirationem propterea fieri existimauit, ut pulmo aere repletur, & ad cor eundem demittat, unde a ventriculo sinistro attractus in arterias distribuatur.

XXXXVI. Sed videamus nunc quot quantæque conclusiones ex vno Erasistrati dogmate, de spiritu arteriis incluso, deductæ sint. Proponam autem sententiam eius ipsis GALENI* verbis, ex quibus apparebit non solum febrium & inflammationum pathologiam inde deduci: verum etiam venæ sectionis usum penitus proscribi: curationum autem nouas rationes inde deductas inferius videbimus.

* de venæ sectione aduersus Erasistratum pag. 1056. edit Froben. Lat.
Ita autem inquit: Erasistratus arteriam spiritus, venam autem sanguinis receptaculum esse asserit. Deinde vero ubi grandiora receptacula diuisa fuerint, magnitudine quidem illa diminui, numero autem effici plura: ac cum nullus locus detur, ubi circa terminum vnius, vas aliud non existat: illa vndeque per corpus delata in tam minutos fines desinere, ut contentus in illis sanguis, præ extremorum osculorum conuiuentia, intus retineatur: ob idque, etsi oscula venarum arteriarumque inter se vicina sint: sanguinem tamen propriis terminis circumseptum, ac nullibi in vasa spiritalia insilientem permanere: Et eo usque sane animal legibus nature dirigi. Simulatque vero causa quedam violenta irruerit, tum sanguinem ipsum in arterias transferri, Et animal iam necessario egrotare. Causas item huius rei aliquas, præcipuamque illarum sanguinis abundantiam esse, a quo Et venarum tunicas distendi referarique fines, qui prius clausi fuerant: transfundi etiam in arterias sanguinem, qui postea spiritum a corde delatum perturbans, illiusque motum alterans, siquidem e directo, atque prope principem partem constiterit, iam id febrem esse, si autem ab ipso
retro

retro repellatur, ac in finibus arteriarum condensetur, inflammationem tunc existere. Et talibus ille rationibus inflammationem ex plenitudine adstruit. Verum quæ ex vulneribus contingit, eam quoque sanguinis ex venis in arterias transfultu fieri ait: cuius rursum transfultus causam illam, quæ ad euacuationem fit, successionem esse putat. Cum enim scissis arteriis post insitum vulnus spiritus vniuersus ex lesa parte effusus fuerit, & periculum instet ne vacuus fiat locus, sanguinem illo tempore spiritus euacuatim gressum per osculorum reperationem consequi solere. Si ergo spiritus foras emissus fuerit, hunc quoque effundi, occluso autem illo & obserato, etiam hunc vi spiritus a corde demandati impulsu in locis vulnere vicinis cunctum coaceruari & ea ratione inflammationem efficere.

XXXXVII. Ante quam vltius prouehamur, æquum iudicamus silentio non inuoluere pulcherrimum Erasistrati inuentum, quo in mesenterio capellarum vidit, postquam bene pastas inciderat, vasa lacte impleta, quæ arterias esse interpretatus est, alio tempore aere repletas. (ἀρτηρίας ἀεροειδές, ὑπερον δὲ γάλακτος πληρουμένας) Vtique adeo tempore opus est, vt nobilia inuenta ad maturitatem suam perducantur, & præiudicia, quibus occæmur, deponantur. Vidit idem Herophilus & Erasistratus: sed vterque, licet in arte exercitatissimus, verum ex tam nobili inuento fructum impetrare non magis potuit, quam Galenus, qui multis post eos sæculis, inuenti huius conscius fuit. Scilicet dies diem docet, suntque, vt aliis hominum negotiis, sic artibus etiam & inuentis, suæ periodi & quasi fatalia tempora.

* GALENVS libello *utrum sanguis in arteriis natura contineatur* pag. 223. conf. *admin. anat.* VII. pag. 184.

XXXXVIII. Physiologiæ Erasistrateæ specimina requirens, inueni ipsum fere alienum a rationibus multis & longiuscule petitis, quippe plerumque ad naturam ipsam, vt artificiosam simulque prouidam animalis gubernatricem*, tamquam ad asylum, sese recipiebat, quo-

quoties a curiosiori aduersario vrgebatur: quin Pyrrhonianam rusticitatem Erasistrati sectatoribus GALENVS** obiiicit, qua, quoties argumentis & experimentis conuictos se videbant, non æquum esse clamabant medicas considerationes dialecticis curiositatibus subii-cere.

* de V. S. adu. Erasistratum.

** de eo an sang. in arter. nat. contin.

XXXXVIII. De pulsu ita sensit: * *pulsare contra, ac cor, arterias. Illud, cum distenditur, repleti eo, quod comitatur vacuatum, arterias, cum replentur, distendi: repleti autem immisso a corde dicit spiritu. Simul itaque fieri utrumque est necesse, distentionem & repletionem eorum: verum alteram antecedere alteri rationem causæ obtinentem in corde distentionem & repletionem in arteriis. Hunc locum illustrat alius**:* Erasistrateorum est opinio cor primum præ omnibus arteriis distendi atque contrahi, immisso autem in arterias spiritu, ab illo, simul atque impleantur, distendi: primum ipsi cordi vicinas, deinde quæ has consequuntur, mox his proximæ, atque ita continenter ad extremas omnium arterias motum penetrare, omni ipsis arteriis facultate vacantibus, tum peculiari, tum a corde ipsis suppeditata, cuius se ipse ope distendant, ut cor, contrahantque.

* de different. puls. Libr. IV. p. 247. Lat.

** Ibidem pag. 256.

L. Quod vero pulsui, tamquam signo, multum Erasistratus attenderit, equidem haud inuenio, atque in eo me confirmat GALENVS* quando in hunc modum scribit: quando legimus apud veterem aliquem medicum solam pulsare inflammatam partem, aut motum tantum in inflammatione arteriarum appellare eos pulsum; in corpore autem sano hoc vocabulo uti numquam: non omnem motum arteriarum colligimus, sed aut magnum &

Ddd

vehe.

*vehementem, aut quem ipse potest agrotus animaduerte-
re, pulsum vocari. In hunc modum videtur & Erasistratus
pulsus nomen usurpauisse. Etsi vero de Erasistrato hoc verum puto, tamen de discipulis omnibus idem
non existimo, quippe post Herophili excessum longum
exarsit de pulsibus certamen, cui se omnium secta-
rum asseclæ, & inter hos etiam Erasistratei, immiscue-
runt.*

** de different. puls. III. p. 250. ed. Lat. adde p. 265.*

L.I. De ratione, qua cibi in ventriculo præparen-
tur, quam Hippocrates coctionem dixerat, ipse, CEL-
SO* auctore, statuit, quod per attritum id fiat. MA-
CROBIUS** de eadem re ex Erasistrato referens, subigi
illic & digeri esculenta scribit: quod ita intelligendum
puto, quod ventriculi muscularium fibrarum contra-
ctio & per vices remissio eadem sæpe ad se inuicem te-
rendo disiungat & comminuat. Idem Macrobius re-
fert, quod se Platonis errori, qui potum ad pulmones
descendere perhibuerat, opposuerit: in quo quidem fi-
dem ipsi facile tribuo, sed ante Erasistrati tempora hanc
quæstionem iam agitatam fuisse plus simplici vice super-
ius indicaui.

** præfatione libr. I. conf. Gal. de natur. facult. Lib. II. pag. 1071.
& 1073. Lat.*

*** Saturnal. VII. cap. XV.*

L.II. De pathologia Erasistrati dicturus, initium
ab eo faciam, quod GALENVS toties conqueritur, *Era-
sistratum causas & culpam morborum in prauos humores
reiuicere omnibus modis cauere.* & totam artem de humo-
ribus eum euertisse.*** quam relationem de hoc viro
non conuellit, quantum existimo, amplius ille sermo
quem superius*** attuli, in quo febrium & inflamma-
tionum causam in eo quærit, si quando vel sanguis in
spiritus, vel spiritus in sanguinis vias irrupit: quum ma-
nife-

nifestum sit spiritus vel sanguinem, ex Erasistrati mente, morborum causas non perhiberi, quatenus pravi & corrupti sunt, sed quia locis inconuenientibus detinentur. Reprobauit igitur illas veterum cacochymias pituitosas, biliosas, atrabilarias & id genus alias, præsertim a Praxagora inculcatas & ab Herophilo stabilitas, quippe qui, teste CELSO, *in humidis omne vitium esse* docuerat.* Repletioni autem seu humorum abundantia, quam plethoram dicimus, inter morborum causas vel præcipuum locum assignauit, vt pariter ex adducto textu manifestum est.

* de atra bile pag. 147. Lat.

** ibid. p. 153.

*** §. XXXXVI. in nota subiuncta.

**** Præfat. lib. I. Apparet non ex hoc solum, quod inter Herophilum & Erasistratum æmulatio fuerit: verum etiam ex eo, quod infra §. 64. ex Plutarcho adducam, testimonio, quippe Herophilus medicamenta composita & præcipue magnas compositiones et antidotos, Deorum manus dixerat, de quibus Erasistratus frigide, imo cum contemptu loquutus est.

LIII. Quantum vero cunque studuit in pathologia humores prauos excludere, tamen ipsum non potuisse euitare, quo minus eosdem aliquando accusaret, idem GALENVS eodem loco ostendit. Nam paralyseos ætiologiam ex ipso hanc adducit: *Affectus hic exoritur, quando in vasa pulmonum fit illapsus humiditatis illius, quæ in nervis continetur, per quos motus voluntarii complentur; illabitur autem id nutrimentum, quo nervi illi nutriuntur; illud autem est succus lentus, tractitius & qui non facile excernitur.* Enimuero nec hic Erasistratus suam hypothesim mihi videtur deseruisse, quum non succum nerueum male constitutum accuset, sed in alienum locum delatum, viasque spiritus obstruentem, ne ille, vtpote quem ad liberum et facilem motum requirebat, hanc vel illam partem libere adire posset.

Ddd 2

LIIII.

LIII. Porro etiam hunc locum pathologiae & ex parte physiologiae illustrandae idoneum, ex Erasistrato ibidem adducit: *biliosa porro humiditas quod necessario excernenda sit, testes sunt plura hinc accidentia: icteri puto & inflammationes hepatis superuenientes, alique complures affectus. Vtrum autem in cibi preparatione, quae in ventriculo fit, bilis generetur, an vero in assumptis praexistat & cum illis corpori inferatur; de hoc multum disceptare nullam medicinae utilitatem affert.* Atque illam in causis nonnullorum requirendis securam negligentiam GALENVS* alibi valde reprehendit, praesertim quum non de omnibus aequè securus fuerit, sed sententiam de modo, quo hoc vel illud fiat, in medium attulerit.

* de facult. natur. II. pag. 1067. seqq. Lat.

LV. Ceterum in pathologia Erasistratea vel praecipuum caput fuisse plethoram & τὴν παρέμπωσιν, id est, quando ea, quae naturaliter quouis in loco contineri debent, statu praeternaturali in alium migrant, ex iam adductis speciminibus satis, credo, elucet: quemadmodum etiam clarum est, quod illam paremptosin non solum respectu sanguinis spirituumque, verum etiam fluidi neruei, statuerit. Atque haec specimina pathologiae sufficiant.

LVI. Nunc de praxi Erasistratea, quantum hodie de ea rescire licet, exponemus. Ea quidem ab prisca medendi ratione valde descivit, in eo maxime quod venae sectionem repudiabat, & purgantia remedia proscribebat, aegrotos autem vel inedia macerabat, vel ad exercitia compellebat. Equidem cur sanguinem, incisa vena, mittere vetuerit, puto clarum esse ex eo, quod de paremptosi, febrium & inflammationum matre, ample disseruimus: cur vero purgantibus bellum indixerit, eius causam aliam non hariolari possum, quam quod vel Aegyptiorum & Pythagoreorum scholis, ex quibus

quibus præceptor eius Chrysippus prodierat*, metum illorum debuerit: vel obseruauerit ab infausto & intempestiuo illorum vsu febres & inflammationes excitari: adeoque arguerit hæc remedia apta nata esse ad premtosin excitandam: præsertim quum fugam vacui ipsum in animo habuisse, ex dictis & adductis satis eluceat: unde procliue fuit omnem copiosam euacuationem, eamque subitam, suspectam habere, & ne in locum subtractorum humorum alii irruant, extimescere.

* Quantum Erasistratus præceptorem Chrysippum fecerit, quantumque omnibus veteribus eum prætulerit, non sine indignatione declarat Galenus de V. S. adu. Erasistratum, pag. 1063. Lat.

LVII. Et quod quidem venæsectionem, etiam in vrgentissimis casibus, neglexerit, ex eo apparet fragmento apud GALENUM*, vbi Chrysippum præceptorem laudat, quod homini sanguinem reiectanti venam non secuerit, sed vinculis ad tibias & alas iniectis ipsi succurrerit; subdita hac ratione, *eum non solum præsentia intuitum esse, sed etiam imminentis periculi curam gessisse. Huic enim periculo, quod ab reiectione instat, aliud ex inflammatione imminet: in quo quidem offerre aliquid tibi perquam difficile est: rursus autem ei, qui a venæsectione famem longo tempore tolerare debet, ne dissoluatur & viribus deficiat, verendum est.*

* de V. S. aduers. Erasistratum. p. 1054. Lat. Addatur totus liber de V. S. aduersus Erasistrateos Romæ.

LVIII. Mentem Erasistrati plenius percipiemus ex ea ratione, qua febribus & inflammationibus mederi præcepit, quamque ipsius propriis verbis GALENVS* prodit: quem totum textum statim subiiciam.

* loco citato p. 1056. seq. Doceat igitur ipse nos iam medicaminum seriem. Ait autem cum in multis aliis locis, tum in primis in tertio de febribus tractatu: Circa ægritudinum igitur initia ac
Ddd 3 inflam-

inflammationum generationes omnem sorbitionum oblationem auferre oportet. Inflammationes enim quæ febres faciunt, ut plurimum ex repletionem sunt. Si itaque hoc ipso tempore adiectiones factæ fuerint, & concoctione distributioneque suas actiones perficientibus, vasa alimento repleta fuerint, inflammationes multo vehementiores persæpe fieri contingit. Hæc quidem ille de inflammationibus protulit, quæ citra vulnus ex plenitudine eueniunt. De illis vero, quæ ex vulnere suboriuntur, in primo de febribus libro denuo in hanc sententiam recenset: Istis autem subsequuntur medendi rationes, quæ vulnera omnia ab inflammatione libera efficiant. Medicamenta enim cum sanis partibus illinuntur, claudendo atque obturando prohibent ne sanguis desuper fusus in loca dissecta irruat: in partibus autem nihil passis sanguis, qui post venarum & arteriarum anastomosin in arterias transilierat, facile in venas quoque transumetur. Quamobrem consequens rursus est, ut vulneratis nihil prorsus cibi inflammationis tempore offeratur: venæ namque, quum alimento vacuæ existunt, longe facilius sanguinem in arterias ingestum resument, quo sane ita peractæ inflammationes minus contingent.

LVIIL. Quod iam ad purgationes attinet, exhibebo nunc etiam quæ ad Erasistrati mentem percipiendam idonea apud veteres inueni. Ita autem apud GALENVM* lego: Erasistratus, tametsi non sine modestia, vniuersum tamen de purgantibus medicamentis caput evertit, quum actiuam maxime ac naturæ consuetam attrahendi vim nusquam suis in scriptis agnoscat, sed eius loco ea, quæ vacuum consequitur, inanitione uti maluerit. — Qui Erasistratum sequuntur, vniuersos aiunt tam purgationibus, quum sanguinis egressu, pariter euacuari, vnde nec purgare reuera quicquam, sed cum immutatione quadam & euacuandorum corruptela inanire dicunt.

* de purgant. medic. facult. ab initio.

LX. Quum Erasistratus purgationes per medicamenta proscripserit, proinde tamen diæteticos lenes modos ventriculum excitato a cœna vomitu, in illis qui ad

ad vomendum propensi sunt, aut intestina per clysteres minime acres a saburra exonerandi, minime reprobavit: in quo praxin antiquam Aegyptiorum, quam omnis etiam Græcia admiserat, retinuit. Clare id Erasistrati propriis verbis GALENVS* iterum comprobat, in longo fragmento, quo exponitur, quo pacto repletio nimia per diætam possit curari.

* de V. S. aduersus Erasistrateos Romæ, pag. 1088. seq. Lat. Aduersus mentem Erasistrati & praxin veterum esset, si hic intelligere vellemus vomitum medicamento sumto excitatum: quum potius talis suadeatur, qualem CELSVS lib. I. 3. præcipit: qui vomere post cibum volet, si ex facile facit, aquam tantum tepidam ante debet assumere: si difficilius, aqua, vel salis, vel mellis parum adiicere.

LXI. Loco reprobatarum a se sanguinis missionum, & euacuationum per purgantia, suavit Erasistratus, iis, qui adsueti essent, exercitationes paululum ultra consuetudinem intensiores, frictiones, balnea, inedi- am aut alimentorum, tam respectu quantitatis quam qualitatis, subtractionem. En qualem mensam instruat a repletionem nimia liberandis: *prandium subtrahendum est, sed & cæna minor solito assumenda. Tum qui offeruntur cibi nutrimento fere careant, veluti sunt olera pleraque, tam cruda quam cocta, cucurbitæque ac cucumeres, peponesque teneri, & ficus recentes: legumina item cum oleribus cocta. Panis quoque omni vitio careat. Nam sic vniuersa talia aluum lubricam reddent, partim nutrimenta, qua ex illis fiunt, neque copiosa neque fortia efficient. Verum a carnibus piscibusque ac omnibus rebus cum lacte, alica aut amylo elixatis, & ceteris id genus, dicto tempore abstinendum aut prorsus paucis utendum.*

LXII. Porro externe cataplasmatibus & fotibus, yt & ligaturis, multum tribuebat: eratque in his adeo
curio-

curiosus, vt ipsi vitio datum sit nimium illud studium, quo annotat & edocet quo pacto cataplasmata coquenda sit. Sed in pluribus illa nimia curiositas, &, minimis circumstantiis edocendis, prolixitas eius a GALENO ostenditur, præcipue adducto longo sermone, quo accuratissime modum cichoria apparandi edocet. Ac nescio sane annon etiam insigne specimen *αιριολογίας* superfluae illud sit, quod CELSVS* noster de eodem refert, ipsum cholera morbo laborantis potionem primo tribus vini guttis aut quinis adspargendam iussisse, deinde paulatim merum adiiciendum: & annon recte de eo Celsus iudicet: *si vehementem infirmitatem adiuuari posse tribus guttis putauit, errauit.*

* Lib. IV. cap. XI.

LXIII. Idem CELSVS,* quando dixerat medicamentis antiquos auctores multum tribuisse, Erasistratum primo loco ponit, deinde empiricos, tandem Herophilum & ab illo deductos viros. At vero ex illis curationum exemplis, quæ GALENVS in sæpius dictis libris, vbi aduersus Erasistratum & Erasistrateos disputatur, adduxit, pauca medicamenta licet eruere. Vnicum, quod memini, laudat, nimirum pilulas de castoreo, a quibus aluum expeditam fuisse dicit. Laudat quoque CELSVS** aliquam Erasistrati compositionem recte super purulenta naturalia imponendam, quamquam descriptionem non ponit.

* Lib. V. præfat.

** Lib. VI. cap. XVIII.

LXIIII. Vt vero haud negauerim Erasistratum præter illam curandi rationem, quæ victu morbis medetur, aliquid etiam medicamentis tribuisse: in eo tamen ab aliis valde diuersus fuit, quod amplas & diffusas compositiones vituperauit. De quo egregium testimonium apud PLVTARCHVM* exstat: *Erasistratus redarguit*

guit nimiam curiositatem quin absurditatem eorum qui simul metallica & vegetabilia, quin a venenatis animalibus desumpta, & visceribus terræ eruta & a fundo maris petita in unum permiscent. Melius ageremus, si relictis hisce medicinam intra ptisanam, hydrelæum, cucurbitam subsistere permetteremus, id est, diæticam pristinam rationem sequeremur, quæ decumbentibus ptisanam, dubia valetudine vtentibus tenuem victum, exercitationes, balnea, inunctiones, clysteres & id genus alia iusta lege & commodo tempore adhibenda præscribebat.

* *Symposiac. IV. quest. 1.*

LXV. Ex Galeni libellis sæpius laudatis multorum ab Erasistrato scriptorum librorum notitiam haurire licet: ex quibus aliqua fragmenta adduximus, plura ibi legere possumus. Sunt autem *de reiectione sanguinis, de febribus, de affectibus alii, de virium resolutionibus, de podagra, de salutaribus, commentaria de diuisionibus*, opus casuale-practicum vt ex allegatis apparet *de vulneribus*. De reliquis operibus vide D. D. FABRICIVM.*

* *bibliothec. Græc. Vol. III.*

LXVI. De chirurgia Erasistrati CAELIVS AVRELIANVS nos edocet. Nam, hoc auctore,* *in iecorosis præciciens superpositas iecori cutes ac membranam, vtitur medicaminibus, quæ ipsum iecur late amplectantur, tum ventrem diducit, audaciter partem patientem nudans*. Sed paracentesin abdominis hydropicorum mirum laudauit,** vt nec dentes, nisi vacillantes, eximere suadet,** sed vbi aliqui ad hanc operationem vel instituendam vel sustinendam se offerebant, dicere illis solebat in Apollinis templo alicubi ostendi forcipem pro dentibus euellendis ex plumbo factam, quo homines intel-

Ecc

ligant

ligant non alios eximentos esse, nisi qui tam debili instrumento vinci possent.

* *tardar. pass. III. cap. 4.*

** *l. c. cap. 8.*

*** *ibid. lib. II. cap. 4.*

LXVII. Apparebit autem ex dictis in quo Herophilo & Erasistrato conuenerint, & in quibus a se inuicem fuerint diuersi. Studium anatomicum vtrique commune fuit, sed Herophilus & prior ipsi operam dedisse & longius in hoc labore versatus videtur. Vterque Hippocrati libere contra dixit: sed Erasistratus ab antiquitate longius recessit Herophilo, quippe hic & varios humores ab Hippocrate olim propositos retinebat, morbosque ab iis fieri docebat, & venæ sectionem & purgantia, vsque adeo elleborismos, retinuit. Partem medicinæ, quæ per medicamenta potissimum curat, Erasistratus non condemnauit sed admisi & moderate iisdem vsus est: Herophilus etiam ad excessum ipsi fuit. In pulsum autem negotio non solum diuersa senserunt, verum etiam Erasistratus subtilitatem Herophileam adspersus fuit.

LXVIII. Tempestiuum nunc videtur ad Erasistrati discipulos progredi, illosque recensere, quos ad periodum nostram pertinere iudicamus. Hos inter primo loco merito suo ponimus Stratonem, quippe qui familiariter ipso per longum tempus vsus fuit, amanuensis Erasistrati, vt GALENUS* interpretatur, vel secundum alios seruus eiusdem. Eius testimonium adducit Galenus, quo Erasistratum vel hoc præcipue nomine commendat, quod ea omnia, quæ veteres per venæ sectionem curare conati sunt, ille sine hac cura inuenerit & docuerit. Ipsum quoque libros edidisse medicos, & sectatores habuisse Stratoniceorum (forte Stratoneorum) nomine insignitos ex eodem intelligimus.

* *de p. s. adu. Erasistrateos p. 3. Gr. pag. 1073. Lat.*

LXVIII.

LXVIII. Huius Stratonis filius fuisse videtur, quem inter Erasistrati discipulos GALENVS * laudat, Apollonius Stratonis F. quem etiam a patria vocant Memphitanum. Scripsit *de appellationibus membrorum corporis humani*. Eius quoddam medicamentum ad sugillationes oculorum conseruauit AETIVS. **

* *de differ. puls. 4. circ. finem.*

** *Tetrabibl. II. ferm. III. c. XX. pag. 307. ed. H. Steph.*

LXX. Ante hunc Apollonium vixit, saltem scripsit, Xenophon, qui appellationes corporis humani pariter scripto proposuit, teste GALENO. *

* *Isagoges pag. 375. Gr.*

LXXI. Apocemantem cum Stratone GALENVS coniungit sed nihil commemoratione dignum de eo affert. Pariter Apollophanes Seleuciensis, Regis Antiochi Soteris medicus, ipsique inprimis carus inter Erasistrati primos discipulos referri summo iure meretur. Quantum ipsi rex filius fuerit, & quam salutaria in arduis rebus consilia dederit POLYBIVS* nobis recenset. Videtur autem hic vir post Antiochi obitum aulam reliquisse & Smyrnam concessisse vbi Erasistrateorum celebrem scholam sua adhuc ætate floruisse STRABO ** auctor est. Chronologiæ rationes credere persuadent forte primum scholæ huius antistitem hunc fuisse. Smyrnæi vt aliorum scholæ medicæ antistitem, ita huius quoque memoriam honorauerunt nummis ipsius nomine signatis, de quibus egit celeberrimus Londinensium medicus D. D. RICHARDVS MEAD, in dissertatione *de numis quibusdam a smyrnaeis in medicorum honorem cufis*: ex quo ad hunc virum pertinentia excerptit celeb. D. D. FABRICIVS. *

* *historiar. sui temporis lib. V. p. m. 400. & 402. edit. Wechel.*

** *Geograph. lib. XII. p. 580.*

* *Bibl. Gr. Vol. XIII. pag. 77.*

Ecc 2

LXXII.

LXXII. Reliquorum Erasistrateorum obscura sunt nomina & incerta ætas, præter paucos qui ad ætatem periodo nostra inferiorem pertinent: quare de illis hic nihil commemoramus. Omnibus his, GALENO quidem passim conquerente, tanta fuit præceptoris sui veneratio ut ipsum tamquam Deum venerarentur, dictaque ut oracula amplecterentur, parumque mouerentur si ad præceptoris doctrinam curati ægroti vita excederent: quod minime mirandum videtur, quum omnibus sectæ addictis idem quotidie accidere videamus.

CAP. III.

De Sectæ empiricæ exortu.

CONSPECTVS.

Experientiam medicinæ matrem esse Hippocrates ostendit. I.	quotuplex experientia, secundum empiricos. XVI.
ut & Celsus. II.	quomodo experientia comparanda sit. XVII.
quidnam empiricæ sectæ occasionem præbuerit. III.	tripus medicæ artis. XVIII.
Vnde Philinus Cons ad eam deductus sit. IIII. V.	observationis obiectum. XVIII.
Quid anatomen contemnendi ansam præbuerit. VI.	Non omnes empirici unum idemque senserunt. XX.
Quis Philinus Cons fuerit. VII.	Differentiæ præcipuæ inter dogmaticos & empiricos. XXI.
de Serapione Alexandrino. VIII.	anatomen qualem laudauerint. XXII.
Eius medicamentis. VIII.	quo argumento abditarum causarum scrutinium reiecerint. XXIII.
& praxi. X. XI. XII.	brevi epicrosis in empiricos antiquissimos. XXIII.
Elogium eius ex Galeno. XIII.	de reliquis empiricis, seorsim Apollonio. XXV.
quod principium cognoscendi ab empiricis sit statutum. XV.	

de

*de Glaucia. XXVI.**de Heraclide Tarentino eiusque scri-
ptis. XXVII-XXVIII.**Specimina practica. XXX-XXXIII.**Reliqui empirici, utpote iuniores, dif-
feruntur. XXXIIII.*

I.

Vetustus auctor libri *de veteri medicina*, qui Hippocrati tribuitur, bene ac perspicue ostendit medicinam omnem usu & experientia esse inuentam, quum homines primi his vel illis eduliis, aut alio, ex rerum non naturalium censu usu, bene vel male se habere hinc identidem sentirent; quumque morbis circumuenti attenderent quo pacto sic vel aliter viuentes alii citius alii tardius liberarentur aut fati concederent. Sero tandem accessisse homines qui nouo quodam modo ex certis hypothesibus causas rerum requirere, & per experientiam cognita ad scientiam reducere conarentur.

II. Nihil ab hoc diuersus est Latinus Hippocrates, CORN. CELSVS, qui artem post prima rudis æuitamina a philosophis demum susceptum fuisse, donec Hippocrates ab studio sapientiæ disciplinam hanc, primus quidem ex omnibus memoria dignis, separauit, non ut disiungeret & philosophiam excluderet, sed ut seorsim eam colendo incrementa artis promoueret. Mansit itaque in Hippocratis & discipulorum schola firmum & perpetuum, per experientiam visorum & reparatorum causas quærere, & rerum quoque naturæ cognitionem sibi vendicare, tamquam sine ea trunca & debilis medicina esset.

III. Enimuero postquam, ut superius intelleximus, dissensiones antistitum medicinæ exortæ sunt, & alter alterum disputando vincere instituit: præcipueque Herophilus corporum accurato scrutinio multa vete-

Ecc 3

rum

rum errata detexerat, hocque ipso certaminibus augendis occasionem dederat, ex auditoribus eius Philinus Cous præscindendis litibus, in quibus sæpe dialectici medicos experientissimos superabant, animum aduertit. Rem hanc GALENVS* ita exponit: *Empiricæ præfuit PhilinusCous, qui primus medicinam a rationali disciplina abscidit, occasione ab Herophilo suo præceptore accepta, a Philino autem Serapionem Alexandrium ea secta floruisse.* Sed CELSVS** noster eam siue laudem siue culpam Serapioni tribuit, quippe qui primus omnium nihil hanc rationalem disciplinam pertinere ad medicinam professus, in usu & experimentis eam posuit.

* in Isagoge, statim ab initio.

** præf. libr. I.

IIII. Dispicendum itaque nobis erit quam potissimum re Herophilus empiricæ sectæ condendæ occasionem præbere Philino Coo potuerit. Et si vero in re facti meris coniecturis, verum attingere difficile est: haud tamen dissimile vero videtur illud eum facere potuisse scriptis & sermonibus crebris, quibus Hippocratem, rationalis medicinæ parentem, & sine dubio alios quoque, (nam nec præceptori suo Praxagoræ eum pepercisse ex Galeno constat) errorum coarguit. Quod cum Philinus animaduerneret, Hippocratemque, cum aliis, in rebus ad anatomen spectantibus reuera errasse ex demonstratione oculari cognosceret: attamen cogitaret quanti viri, & quam præstantes operibus artis, fuerint nihilo minus ipsi illi, qui hæc ignorauerant, quam Herophilus, qui errores detexerat: proclive sane fuit in eiusmodi cogitationes incidere, quæ præ usu & exercitatione omnia, quantumuis subtiliter inuenta & disputata, parui pendunt,

V. Ac-

V. Accessit ex parte Herophili quod tanto studio medicinarum tam simplicium quam compositarum scrutinio inhiabat, & sine dubio auditoribus suis, ut idem facerent, & singulorum effectibus attenderent auctor erat: quod quum sine crebra experientiae commendatione fieri non posset, facile arripere in illam partem potuit, quæ ratiocinio medico derogaret.

VI. Equidem haud scio an omnia sectæ iam conditæ & confirmatæ dogmata Philino, primo auctori, tribuere liceat, & seorsum illud, quod anatomicis exercitationibus derogat: si vero idem iam cogitavit & docuit, magnopere non est mirandum. Etenim verosimile est longe tunc magis, quam hodie, fuisse homines qui abominarentur novum illud institutum, priscis Græcorum moribus haud conveniens, & abhorrerent a talibus, qui istiusmodi tractarent: quare non mirum est si vir aliquis mollior, vel ipse serio manus suas cadauerum tabo ac sanguine pollueri veritus fuit, vel, ut aliis placeret, pariter delicatis & meticulosis, se non delectari talibus persuaserit: & ne bona cum ratione aliis haud pariter mollibus inferior videretur, publice profiteri & contendere instituerit, talia, præter id quod foeda, impia & crudelia sint, insuper arti medicæ nullum prorsus fructum adferre.

VII. Hæc sunt quæ cogitanti mihi de hoc negotio visa fuerunt Philino occasionem præbere potuisse. Ceterum de vita & factis eius apud veteres nihil inuenio. Apud GALENUM semel iterumque citatur, in libris ubi compositarum medicinarum formulæ ponuntur, & ex Athenæo discimus, ipsum de plantis scripsisse: quod argumento est ipsum Herophileæ doctrinæ & industriæ hanc solam partem & vnam imitatum esse. Sed & in Hippocratem, Herophileorum more, commentatus est.

VIII. Sed

VIII. Sed forte non penitus formam ac vires nouo dogmati dare Philinus potuit: quare factum est vt a Serapione Alexandrino sectæ empiricæ deducerentur initia. Hunc post Philinum fuisse GALENVS* testatur: ex quamam vero schola prodierit, a nemine veterum diserte notatum video. Clarissimus medicus Londinensis D. D. RICHARDVS MEAD serapionem e schola Erasistrateorum prodijisse autumat ex eo, quod CAELIVS AVRELIANVS** ipsum similia Erasistrato ordinasse scripsit. Idem produxit nummum a Smyrnæis in honorem Serapionis cūsum cum inscriptione ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΣΕΡΑΠΙΩΝ, putatque hunc nostrum illum esse, qui in hoc numo designatur: quod omnino in medio relinquo.

* *Isagoge. l. c.*

** *in diss. de numis a Smyrnæis in medicorum honorem percussis citante D. D. FABRICIO bibl. Græ. Tom. XIII. pag. 393.*

VIII. Sæpius citatur a veteribus, sed vix aliter nisi in argumento medicamentario & practico. Sic CELSVS* ad impetiginis species sanandas ab ipso laudatum medicamentum ex nitro & sulphure, resina copiosa excipiendum, refert. Emplastrum ipsius melinum AETIVS** commendat, etsi descriptionem non dedit. Apud NICOLAVM MYREPSVM*** autem legitur ipsius quædam antidotus *choragus*, i. e. *munus præbens*, dicta, propter ea quod senibus & eneruatis ad coitum ineptis tentiginem ciet. Principale ipsius ingrediens est Satyrion & scincus: diciturque, fide Philonis, vt existimo Tharsensis, ipsum illud in oppido Diphthera inuenisse.

* *Lib. V. cap. XXVIII. sect. 17.*

** *Tetrabibl. II. serm. II. cap. XCVI.*

*** *de antidot. sect. I. cap. LXVI. pag. 375. ed. H. Steph.*

X. CAE-

X. CAELIVS AVRELIANVS * citat Serapionis *librum primum ad sectas*, sed exiguo elogio. Idem curatio-
num libros, primum sapius, semel etiam tertium, al-
legat: ex quibus citationibus specimina praxeos ipsius
intueri aliqua licet. Sic refert** quod synauchicos dy-
steribus euacuauerit, atque phlebotomia & cataplasma-
tibus atque vnguentis acrioribus vsus sit, & prouoca-
tiuis & aperitiuis, quæ anastomotica appellant: præ-
cauerit autem in omni abstinentia cibum vel potum da-
re. Tetano correptos, perinde vt phreneticos cura-
re præcepit.***

* *Acut. I. cap. 6.*

** *Acut. III. cap. 4.*

*** *Ibidem cap. 8.*

XI. Idem auctor, vbi de cholerae curatione agit,*
commemorat catapotia quædam Serapioni & Heracli-
dæ Tarentino communia, ex semine hyoscyami, ani-
si & opio, vbi in singulas doses opii granum vnum &
quatuor seminis hyoscyami adsumuntur. Vix apud a-
lios vsus opii internum frequentiore observabimus,
quam apud empiricos, eritque de eo locus iterum di-
cendi, quando ad Heraclidem Tarentinum deducti fue-
rimus. In curatione iliaca passionis, serapion, eodem
teste, vsus est catapotio ex plumbi ramento, cocco
Cnidio, sale, elaterio, resina, castoreo & diagridio:
vbi duo notamus, plumbi ramentorum internum v-
sum, forte vt pondere deprimerent: & castoreum pur-
gantibus admixtum: quod vltimum propterea etiam
considerari meretur, quoniam & Erasistratus pilulas ex
castoreo alui soluendæ causa adhibuit. Ceterum casto-
rei frequens itidem vsus empiricis fuit, vt ex aliis com-
positionibus huius scholæ apud CAELIVM AVREL. relatis
facile intelligitur.

* *Acut. III. cap. 21.*

FFF

XII. Vbi

XII. Vbi CAELIVS AVRELIANVS* epilepsiae curationem proponit, affert ex Serapione longum catalogum medicamentorum antepilepticorum, vt castoreum, e quorum lichenas, cameli cerebrum ac fel, coagulum vituli marini, itemque medicamentum ex crocodili terrestribus stercore confectum, & leporis corde & lumbis, & testudinis marinae sanguine, vel testibus apri, vel arietis, aut galli gallinacei. His vero vt specialiter passioni congruis, praemisit sanguinis detractionem, & purgatiua medicamina nunc per superiora, vt elleborum album, nunc per inferiora, vt scamnoneam & nigrum elleborum: ex quo materiae aequae medicae ac praxeos Serapionis specimina puto conspici. Citatur etiam eiusdem liber *de medicamentis facile parabilibus*, seu euporistis.

XIII. GALENVS* nostri cum exigua laude meminit, dicitque ipsum aduersus maximum nostrae artis exornatorem Hippocratem, temerario ore, tamquam nouum Aesculapium, oblatrare ausum esse tanta impudentia, vt suos commentarios passim videas propriis laudibus refertissimos. Antiquos autem viros probatissimos, quorum monumenta totam artem illustrare, praeteriisse omnes, nec dignos putasse, qui vel minima quidem laude exornandi sint.

* *de subfigurat. empiric. p. 126. ed. Lat.*

XIII. Serapionem vero, antiquorum dogmatum loco, triplicis sermonis ambages explicuisse, ibidem scribit. Quid vero sit triplex ille sermo ex dicendis deinceps de empiricorum veterum dogmatibus clarius elucescet. Legendi de eo sunt GALENI libri *de sectis*, & *de subfiguratione empirica*, ex quo ultimo nunc potissimum referemus empiricae doctrinae conspectum: commendamus autem vt CELSVS., quem studiosorum manibus quotidie
 teren-

terendum existimamus, de eodem argumento addatur.

XV. Principium cognoscendi in medicina vnicum admittunt, experientiam, quæ Græce *ἐμπειρία* vocatur: vnde se nominari, non a quodam sectæ suæ auctore vel antistite, voluerunt.

XVI. Experientiam vocabant cognitionem autopsia comparatam: autopsiam autem vel *fortuitam* esse, vt si cui, sine humano consilio, solo casu, aliquid contingat, quo a morbo liberetur: e. g. si quis capite dolens ita ceciderit, vt ipsi vena frontis vulneretur, emissoque sanguine dolorem amittat: vel si febricitanti hæmorrhagia narium accidat, isque inde leuetur: vel *consultam*, vt si quis in monte vel agro a serpente morsus, obuiam herbam imposuerit, ab eaque salutarem effectum obseruet, aut si quis id, quod semel iterumque iuuit, simili casu sæpius adhibeat & euentus notet: hocque vocabant imitationem. Hoc pacto comparari habitum experimentalem, quo gaudentes theoremata sibi formant de eo quod semper, quod plerumque, quod vtrouis modo, quod raro fiat.

XVII. Ad hunc practicum habitum consequendum commendabant *τήρησιν* seu obseruationem propriam; & lectionem historiarum, id est obseruationum ab aliis fideliter consignatarum, quæ ordine referant quid in morbis acciderit, & quid hoc vel illud remedium effecerit. Inde hunc fructum consequi, vt quis ab vno morbo alium possit concludere, & nouis forte morbis incidentibus, ex iis, quæ illi cum iam cognitis communia habent; concludere quid agendum sit. Vocabant hoc epilogismum, aut *ἀπὸ τοῦ ὁμοίου μετάβασιν*, quod Latine redditur transitus ad simile, aut, vt D.D.

CLERICVS mauult, substitutio similis reddi significantius posset.

XVIII. Adeoque autopfia, historia & epilogismus s. transitus ad simile, siue vt alii efferebant, sensus, memoria & epilogismus, tamquam tres medicinae columnae habebantur: aut, vt Glaucias denominauit, *ἡ τελευτὴ τῆς ἱστορίας*, tripus artis medicae.

XVIII. Præcipue autem obseruationem ad duo debere attendere, primo vt cognoscat, quæ sint salubria, quæ neutra: secundo qualis symptomatum concursus qualem morbum faciat. Non enim quodque symptoma morbum appellabant, sed talem tantum eorum concursum, quæ ex longa obseruatione ita simul conuenire comperta sunt: vt pariter incipiant, augeantur, vigeant, declinent & recedant: talemque conjunctionem compendii gratia, vno tantum morbi nomine appellari consueuisse.

XX. Non defuere quidem inter empiricos, qui in quibusdam hic dissentirent, præsertim in diuisione medicinae: sed hæc fere, tamquam ad summam rei parum facientia, vix inter illos attendebantur.

XXI. Præcipua empiricorum & dogmaticorum differentia in eo versabatur, quod empirici non necessariam iudicabant requisitionem causarum abditarum, quæ vel sanitatem faciunt, vel morbos inducunt: indeque desumendas, ex dogmaticorum doctrina, indicationes exhibebant: sed tantum euidentium rationem habebant, vt si quis a frigore, inedia vel nimia repletione læsus fuisset.

XXII. Eodem ipso, quod abditas causas requirere inter superflua numerabant, etiam anatomes culturam negligebant primo, deinde, vt in feruore disputatio-

tationum fieri solet, etiam vituperabant. Commendabant autem medico suo τὴν κατὰ περίπτωσιν ἀνατομὴν, hoc est, si quando miles, aut gladiator in arena, vel viator a latrone vulneretur: vbi occasio sit interna hominis, vt se viua habent, contuendi, & per misericordiam, absque crudelitate vel foeditate, cognoscendi.

XXIII. Abditarum causarum scrutinium eo maxime argumento impugnabant, quoniam infinitus argumento impugnabant, quoniam infinitus regnat in medicina & philosophia, circa illarum declarationem dissensus: adeo vt cui potissimum fides habenda sit, non facile possit intelligi aut ad liquidum demonstrari: quum interim medici etiam in his per omnia dissentientes morbos feliciter tollant, medicinæ congruæ legitimo vsu.

XXIII. Certe, si quod res dicere licet, empirici illi veteres fuerunt cordati & probi viri, qui bene intellexerunt ibi medicum desinere, vbi philosophus incipit: quique pro eo statu, qui tunc erat, non poterant non cogitare de obice disputandi libidini obtrudendo, nec omnem omnino medicinam amitterent. Quod vero disputationum feruor longius eos, quam decebat, abripuerit negari non potest: quoniam omnem viam, qua abditæ plurimæ causæ satis manifestæ redduntur, & ab illo tempore redditæ sunt, præcludebant. Pulcræ dissertationem de hoc argumento historię suæ medicinæ inferuit celeberrimus D. D. CLERICVS, * dignam sane quæ iterum iterumque legatur & omnibus omnino medicis commendetur. Non multum ab eius mente recedit Illustris præceptor meus D. D. STAHLIVS, qui *parænesin ad allotria a medicina separanda*, & dissertationem admodum elegantem *de empiria rationali* scripsit.

* *Hist. med. Part. II. Lib. II. capit. VI. pag. 355 - 370. edit nouiss.*

XXV. Auctoribus & parentibus empiricæ sectæ nunc subiiciemus claros viros, qui in ea ætate hac floruerunt. CELSVS* Serapionem sequutum esse scribit Apollonium. Sed non exigua est difficultas ex tot homonymis inuenire illum, qui hoc loco iustissime intelligendus fuerit. Si GALENV** addimus, ille nobis duos Apollonios, patrem & filium, Antiochenos, laudat empiricæ sectæ antistites. CELSVS*** ipse in catalogo celebrium chirurgorum duos quoque Apollonios laudat: sed si illos in animo habuit, quos Galenus, cur non hic quoque plurali numero eos laudauit. Apud CAELIVM AVRELIANVM** laudatur quidam Apollonius Glaucus, qui de interioribus morbis scripsit: & credere liceret apud Celsum ex vno Apollonio Glaucio duos viros scribarum errore factos fuisse, nisi, Glaucias, tamquam empiricæ scholæ antistes, ab aliis toties esset laudatus. Plerique existimant illum Apollonium, qui Mus cognominatus est, parentem esse, & filium eius Glaucias discipulum faciunt: sed chronologiæ rationes nimis repugnant, nam Apollinii muris condiscipulus fuit Heraclides Erythræus Straboni coæuus, qui circa tempora natiuitatis Christi floruit. Nomina Apolloniorum visurus adeat Cel. D. D. FABRICIVM.* Nos in tanta incertitudine omnia in medio relinquimus, præsertim quum nihil, quod valde notatu dignum sit, referre de ipsis possimus.

* præfat. libr. I.

** in Isagoge.

*** præfat. libr. VII.

** chronic. IV. cap. VIII.

* biblioth. Gr. Vol. XIII. p. 74. seq.

XXVI. Glauciam post Apollonium ponit CELSVS, & aliquanto post Heraclidem Tarentium floruisse, commemorat. Eius crebra est mentio apud GALENV*, sed vix aliud memoratu dignum adfert, quam quod in Hippocratem, & seorsim librum epidemiorum sextum, com-

commentatus fuerit: id quod medicamentorum compositiones quasdam ab ipso profectas laudat. PLINIVS** refert eius testimonium, quo boleti stomacho vtilis perhibentur: & quod draconium siluestre arum pronunciauerit***: ex quo colligimus ipsum etiam de plantis scripsisse.

* vide *Comment. in Epidem. VI. pag. 442. Gr.*

** *Hist. natur. lib. XXII. cap. 23.*

*** *libr. XXIII. cap. XVI.*

XXVII. Nobilissimus veterum empiricorum & sine controuersia doctissimus pariter ac optimus fuit Heraclides Tarentinus, quem Mantiae Herophilei discipulum, eumque imitatum fuisse non solum in re medicamentaria vltius perficienda, verum etiam in parte medicinae diætetica colenda, GALENVS* testatur. Sorsim duumviris his hanc laudem tribuit, quod optimi sint in hoc argumento auctores, nihilque scripserint nisi quod optimum esset & ab experientia comprobatum.

* *comp. medic. sec. I. lib. VI. p. 252. it. de comp. med. sec. gen. lib. II. ineunte, & p. 334. ed. Gr.*

XXVIII. Etiam de simplicibus medicamentis scripsit, teste eodem GALENO* & Diuo EPIPHANIO,** qui nostrum inter auctores, qui de herbis scripserunt, recenset. Sed & in doctrina de pulsibus allegatur, in qua Herophilo contradicere ausus est. Ghirurgia quoque tractauit in libro de ratione curandorum eorum, quæ extrinsecus sunt, cuius quartum cum singulari auctoris encomio citat GALENVS***, quem quia de re notatu digna & iam olim hodieque controuersia agit totum adscribam: *Femur aliquando manere, si repositum sit, locupletissimus testis Tarentinus Heraclides est, vir profecto, qui neque decreti confirmandi causa mentitus est, ut plerique*

plerique ex dogmaticis & decreta sectantibus consueverunt: sed, si quisquam alius fuit, ipse operum medicinae admodum peritus exstitit. Subiungit deinceps longiusculum Tarentini sermonem, ex quo apparet ipsum chirurgiam feliciter exercuisse, duobusque pueris femur elapsum reposuisse, ut loco manserit: quibus exemplis illos refutare vult, qui perhibuerunt femur repositum non manere, propterea, quia diuulsus nervus fuerit, qui ad acetabulum coxae femur continet.

* de medic. simpl. facultat. lib. VI. ineunte.

** de heresibus I. ineunte.

*** Comment. IV. in Hipp. de articulis p. 653. conf. CELSVS lib. VIII. cap. XX.

XXVIII. In omnia Hippocratis opera nostrum commentaria scripsisse GALENVS* etiam auctor est. Et practicum eius operum notitiam praebet CAELIVS AVRELIANVS, qui interiorum passionum curationum libros laudat, & ex iis passim aliqua specimen, quorum quaedam mox visuri sumus, affert: Idemque auctor commemorat eius *librum regularem* seu diæticum: ut & alium *Nicolaus* inscriptum.

XXX. Quod ad praxin pertinet CORN. CELSVS* laudat illud consilium, quo iubet febricitantibus, ubi aut bilis ægrum, aut cruditas male habet, per modicas potiones subinde novam materiam corruptæ misceri: sed febris quartanæ curationem ab eodem propositam minime probat.** Iusserat autem primis diebus aluum ducere: deinde abstinendum in septimum diem dixerat: quod ut sustinere aliquis possit, tamen etiam febre liberatus vix refectioi valebit, adeo, si febris sæpius accesserit, concidet.

* Libr. III, cap. 6.

** eodem, cap. XV.

XXXI.

XXXXI. Apparet ex dictis Heraclidem, & reliquos empiricos, quantumvis medicamentariae rei studuerunt, proinde tamen non neglexisse partem dieteticam, quae praecipue abstinencia, & cibis potuque tempestive dandis, pugnabat: vereque CELSUM scripsisse: *in duas partes ea quoque, quae victu curat, medicina diuisa est, aliis rationalem artem, aliis usum tantum, sibi vendicantibus.*

XXXII. Vt vero eundem etiam videamus per medicamenta curantem, ex CAELIO AVRELIANO* intuebimur, quo pacto anginae sit mederi solitus. Postquam sanguinem deduxerat, vomitum concitabat, panace Heracleo, origano, rhoe et capulis germanis contusis et in mortario aeneo satis diu, affuso vino, relictis; quam massam vsus tempore hydromelite distemperabat. In eodem morbo elaterium dabat satis magna dosi.

* de passion. acut. Lib. III. cap.

XXXIII. Diximus supra frequentem castorei et opii usum fuisse empiricis. Huius asserti exemplum dabimus antidotum Heraclidae nostri, ex eius libro ad Astydamentem a GALENO* allatam, & ad omnes venenatorum animalium morsus, dolores vehementissimos, ut & vteri strangulatum, commendatum. Accipit autem succi cicutae, hyoscyami, singulorum drachmas quatuor, castorei, piperis albi, costi, myrrhae, opii, singulorum drachmam unam. Haec comminuta, passi cyathis duobus additis, in sole tam diu commiscebis, quoad densescant, inde rotulas confinges, quae magnitudinem fabae Graeca non excedant; harum singulas ex vini cyathis duobus tradito.

* de antidot. II. pag. 451. Gr.

XXXIII. Heraclidem nostrum CAELIVS AVRELIANVS* vocat posteriorem atque omnium probabiliorem in-

Ggg

ter

ter suos. Nescio an lectio sit integra, & annon exciderit vocula *nemini*. Sed si sane ita scripsit, minime recte calculos posuit; inuenimus enim recentiores, vt Menodotum, qui demum post Asclepiadem scripsit, aliosque, de quibus alio tempore dispiciemus.

CAP. V.

De Medicinae in tres partes diductione.

CONSPECTVS.

Celsi locus de medicina diductione in tres partes. I.	Quorum aliqui circumforanei & agyræ erant. XII.
Quid illud diduci denotet. II.	Neque minus barbari: eorum vanitates. XIII.
Non intelligendum esse de dissectione aut distractione. III.	Et seplasiarii. XIII.
Quo pacto medicina diducta sit. IIII.	de chirurgis claris; seorsim Nileo. XV.
Comprobatur sententia nostra ex ipso Celso. V.	de Nymphodoro. XVI.
Aliorum sententia. VI. VII.	plures chirurgi a Celso laudati. XVII.
Quæ ab ipso Celso refellitur. VII. VIII.	de Ammonio lithotomo. XVIII.
Quo pacto res medicamentaria amplificata sit. X.	de Sostrato, Herone & Gorgia. XVIII.
Illi ministrabant pharmacopola. XI.	de statu felici chirurgiae huius periodi. XX.

I.

CORNELIVS CELSVS* postquam dixerat morborum curationem & rerum naturæ contemplationem sub iisdem auctoribus natam esse, Hippocratem vero primum ex omnibus memoria dignis, ab studio sapientiæ disciplinam hanc separauisse: post quem Diocles Carystius, deinde Praxagoras & Chrysippus, sic artem hanc exercue-

ercuerunt, vt etiam in diuersas curandi vias processerint: hæc deinceps subiungit: *Iisdem temporibus in tres partes medicina diducta est, vt vna esset quæ victu, altera quæ medicamentis, tertia quæ manu mederetur* *Prīmam διατητικὴν, secundam φαρμακευτικὴν, tertiam χειρουργικὴν* *Græci nominauerunt.* Valde notabilis hæc medicinæ diductio in partes videtur: adeoque operæ pretium fuerit illam paulo accuratius considerare.

* præfat. Libr. I.

II. Notanter autem Celsus dicit *diductam esse*, quod quidem, ex vsu Latinæ linguæ, idem esse, mihi quidem, videtur, ac si dixisset compressas antea et contractas artis salutaris partes, postquam illa ab Asclepiadis primum, deinde philosophis, liberata fuit (quorum illi eam superstitionibus innexam tenebant, hi tamquam parergon tractabant, & sophisticis disputationibus irretiebant) amplius sese explicuisse, quemadmodum flores tempestiue diducuntur, aut manus compressa explicatur, omnesque suas partes pulcre libereque ostendisse; atque, vt verbo dicam, quicquid ad perfectionem partium suarum requiri poterat, breui consequutam esse.

III. Celso autem in animum non venisse, vt dicere vellet medicinæ totum corpus dissectum quasi aut distractum in tres disiunctas partes fuisse, quisquis attente ipsum legit, statim intelligere debet: & tota historia, quam hætenus prosequuti sumus, docet, non solum Hippocratem, Dioclem, Praxagoramque æque victu præscribendo ac medicamentis & chirurgiæ præsidiiis hominibus profuisse: verum etiam Herophilum, Erasistratum, atque ab his deductos viros, itemque empiricos, qui rationalem disciplinam abdicauerant, non minus victu, quam medicamentis & manuum instrumentorumque opera, pro eo ac necessitas postulauerat, ægris succurrisse.

Ggg 2

III.

III. Illud igitur diduci non aliud quid significat, quam quod ab hominibus, qui se medicinæ seorsim colendæ totos consecrauerant, variis modis locupletata fuerit: aliis rationem per victum & exercitia, perque balnea frictiones & inunctiones, bonum habitum corporis vel comparandi vel reparandi perficientibus, aliis medicamenta, præsertim alterantia & appropriata quibusuis morbis, adinuenientibus, vel ab aliis inuenta ad vsum certiorum & frequentiorum non amplius celantibus, sed scripta eadem sine inuidia communicantibus: aliis demum compendia varia ostendentibus, quibus iis, qui manuum aut instrumentorum ope indigebant, succurri possit.

V. Atque eam esse Celsi mentem ipsemet satis declarat. Sic ubi librum quintum orditur, ita inquit: *Dixi de his malis corporis, quibus victus ratio MAXIME subuenit: nunc transeundum est ad eam medicinæ partem, quæ MAGIS medicamentis pugnat.* — Id ante omnia scire conuenit, quod omnes medicinæ partes ita connexæ sint, ut ex toto separari non possint; sed ab eo nomen trahant, a quo plurimum petunt. Ergo ut illa, quæ victu curat, aliquando medicamentum adhibet, sic illa, quæ præcipue medicamentis pugnat, adhibere etiam rationem victus debet, quæ multum admodum in omnibus malis corporis proficit. In ipso autem sermonis progressu, ubi curationem gangrænæ docet, * hæc effatur: *præcipueque in hoc casu petendum, non a medicamentis solum, sed etiam a victus ratione, præsidium est.* Atque idem auctor, ubi ad chirurgica præsidia tradenda progreditur, septimi libri initio hæc ponit: *tertiam esse medicinæ partem, quæ manu curet, & vulgo notum & a me propositum est. Ea non quidem medicamenta atque victus rationem omittit: sed manu tamen PLURIMUM præstat.*

* Lib. V. cap. XXVI. §. 34.

VI. Sunt

VI. Sunt qui diductionem hanc ita accipiunt, tamquam ex eo tempore medicus, pharmacopœus & chirurgus medicinæ professionem inter se fuerint partiti, sic vt medici diætetica parte contenti, & reseruato quasi iure architectonico in pharmacopolam & chirurgum, huic manuali omni opera, illi medicamentorum præparandorum cura, cesserint: quem conceptum ex hodierna medicinæ conditione ad veterem eius statum, saltem ad hæc tempora, de quibus nunc agimus, secure referre non licet.

VII. Porro aliqui videntur, vt sibi conceptum de pristina medicina pharmaceutica & chirurgica formarent, dispositionem Celsi de medicina librorum maxime respexisse, quorum primi quatuor de diætetica, quintus & sextus de pharmaceutica, duo postremi de chirurgica parte agunt. Adeoque credunt chirurgo olim nihil aliud relictum fuisse, quam vbi scalpello in manu opus est: id est, vbi secare & vrere oportet: sed curationem vulnerum & vlcærum, quatenus imponendis emplastris, mundificantibus, sanguinem sistentibus, ceteris, pugnatur, ad pharmaceutam olim pertinuisse.

VIII. Enimuero ipsemet CELSVS hanc ideam veteris chirurgi tollit initio libri septimi, vbi profitetur chirurgos vulnerum quoque & vlcærum multorum curationes sibi vindicare: atque se quidem, doctrinæ distinctioris causa, de his alibi dixisse; libris scilicet quinto & sexto: septimo autem & octauo ea reliquisse, in quibus vulnus facit medicus, non accipit; & in quibus vulneribus vlcæribusque plus profici manu, quam medicamento, credidit: tum, quicquid ad ossa pertinet. Adeoque clarum esse puto Celsum non id curasse, vt determinaret quid pharmaceutæ vel chirurgo suscipere

Ggg 3

liceat

liceat vel incumbat, sed lectori consulere voluisse, ut de quavis curatione suo loco posset instrui.

VIII. Interim ego nequiquam nego fuisse olim aliquos, qui interiorum morborum curatione aliis relicta, chirurgiæ soli exercendæ sese traderent: aut prorsus ex late patenti eius ambitu solam & vnam partem sibi sumerent, in qua toto studio elaborarent, exemplo medicorum oculariorum: verum vñquam fuisse tales chirurgos, qui nil nisi incisiones facerent, cauterium applicarent, aut luxata fractaque curarent, reponendo; deinde vero sanguinis sistendi curam pharmaceutæ traderent, vel escharæ lapsum post inuulsionem eidem procurandam relinquerent, omninoque medicamentorum usum euitarent: tales, inquam, vñquam fuisse nullo pacto persuadere mihi possum, omniumque minime a Celso, vel probabili argumento, ad hoc credendum inducor.

X. Quum hæc clara satis sint, addere nunc decet ea, quæ nobis comperta sunt, ad rem pharmaceuticam & chirurgicam huius nostræ periodi pertinentia. Et rem quidem medicamentariam valde auctam esse iam supra variis locis inuimus: peculiariter autem doctrinam venenorum, & singulis venenis opponendorum alexipharmacorum, magno studio cultam esse, supra,* vbi de Thrasya Mantinensi loquebamur, innui. Eam oportet hac ætate iam valde fuisse prouectam, siquidem Erasistratus theriacalium magnarum compositionum censuram, ut supra vidimus, instituit. Sed quod illud argumentum a posteris magis excultum fuit, Mithridatis & Attali Pergameni maxime studio, quorum ætas in vltiora tempora incidit: vbi ad ea deuenerimus plura de hac re differam.

* pag. 470. §. XXXV.

XI. Medicamentaria rei inferuiebant multi, qui integram medicinam nec callebant, nec profitebantur. Tales erant pharmacopolæ, quorum conditionem ex THEOPHRASTO ERESIO* cognoscimus. Scilicet is aperte coniungit pharmacopolam & medicum, ubi Thrasyam pharmacopolam vocat; de discipulo autem eius Alexiade refert, quod reliquæ etiam vniuersæ medicinæ gnarus fuerit. De Eudemo Chio, etiam pharmacopola, refert, quod vno die viginti duas ellebori albi portiones adsumserit, nec tamen purgatus aut impeditus fuerit, quo minus in foro apud merces suas federet, (ἐν τῇ ἀγορᾷ καθήμενος ἐπὶ τῶν σκευῶν.) donec ad cœnam abire tempus moneret.

* Hist. plant. lib. IX. cap. XVIII.

XII. Apparet ex hac historia istiusmodi homines fora frequentasse, & vt emtores allicerent, suarumque mercium fiduciam ipsis facerent, ad ostentationes istiusmodi venisse, quales in agyrtis iam olim obseruatæ sunt, nec raro hodie visuntur. Inde nomina etiam acceperunt varia; vocantur enim modo ἀγυρταί, modo ὀχλαγωγοί, quod populum ad se allicere suis nugis solebant, modo ἐπιδιδόται, *sellularii medici*, quod in foro mercibus suis assidebant.

XIII. Pharmacopolis porro & medicis inferuiebant οἱ ῥιζοτέμναι, *herbarii*, & videntur illi sæpe simul pharmacopolæ fuisse, id est merces suas hinc inde collectas per fora & compita venum exposuisse. Eodem THEOPHRASTO* auctore discimus, herbarios de plantis & radicibus colligendis & effodiendis multas tradidisse observationes, quarum quasdam, de tempore & modo, non omnino improbat: plurimas autem ad vanam ostentationem aut impias superstitiones pertinentes, traducit. Sic mandragoram ense ter circumscribere iubeant,

bebant, & alterum succidere ad occasum spectando: alterum circumsaltare, plurimaeque de re venerea recitando; aut libamina offerenda & quæ sunt aliæ id genus ineptiæ, de quibus, præter Theophrastum, alii etiam auctores nos certiores reddunt.

** histor. plant. Lib. IX. cap. IX.*

XIII. Quemadmodum vero herbarii ea vegetabilis regni simplicia, quæ indigena aut propinqua erant, in promptu habebant, medicisque petentibus suppeditabant: ita reliquas merces, & præsertim peregre aduehendas, ex seplasiis petere debebant, quæ non solum pro medicinis, verum etiam in vsum pictorum, tinctorum & omnis generis artificum & opificum, talia procurabant. Sed apud Romanos, PLINII * quidem ævo, seplasiarii non solum materias crudas vendebant, verum etiam præparata & composita exhibebant: quod quidem an hoc tempore, de quo nos agimus, apud Græcos & Alexandrinos etiam factum sit, comperit non habeo.

** Histor. natur. lib. XXXIII. cap. XI. En ipsius verba: atque hæc omnia medici, quod pace eorum dixisse liceat, ignorant, pars maior & nominibus in tantum a conficiendis medicaminibus absunt, quod esse proprium medicinae SOLEBAT. Nunc quoties incidere in libellos, componere ex his volentes aliqua, hoc est, impendio miserorum experiri commentaria, credunt seplasiæ, ea omnibus quidem fraudibus corrumpenti: factaque iam pridem emplastra & collyria mercantur, tabesque mercium. Fraus seplasiæ sic ex teritur. Manifestum autem est Plinium de suæ ætatis conditione loqui, bene gnarum, quod medici olim ipsi componere medicamenta fuerint soliti.*

X.V. Sed de pharmaceuticæ rei conditione, qualis post aliquod tempus illa euasit, alibi dispiciemus: nunc de chirurgicæ disciplinæ diligentioribus clarioribusque cultoribus aliquid subiungendum est. Heraclides Taren-

Tarentinus apud GALENUM* adductus laudat, præter alios iam allatos vetustiores, Euenorem, Nileum, Molpidem & Nymphodorum: quos singulos ad periodum nostram pertinere existimo: sed parum, quod referre operæ pretium faciat, de ipsis adfert, præter hoc vnum, quod femoris articulum elapsum reponi & retineri posse adfirmauerint. Nileum vero non solum chirurgiam amplexum esse, sed morbis etiam internis medelam afferre studuisse præsidiiis pharmaceuticis, ex eodem GALENO** intelligimus, qui eius malagma valde laudat, & satis ab antiquo celebrem omnibusque notam medicinam vocat. Forte illud est quod CELSVS*** nobis conseruauit: qui eundem celebrioribus chirurgis pariter adnumerat.** Apud ORIBASIVM* est descriptio machinæ tractoriæ quæ Nilei plinthium vocatur, ob figuram quadratam oblongam, qua præditum fuit.

* comment. IV. in de artic. pag. 653. Gr.

** de compos. medic. sec. loc. lib. II. pag. 182.

*** Lib. V. cap. 18. §. 9. ** lib. VIII. cap. 20.

* de Machinamentis cap. VIII.

XVI. Nymphodorus etiam apud CELSVM* laudatur inter eos qui machinas luxatis partibus adinuenerunt: estque apud ORIBASIVM** descriptio glossocomi ab ipso inuenti. Hunc quoque rem medicamentariam agitauisse discimus ex PAVLO AEGINETA*** & AETIO qui vltimus pastillos eius ad dysenteriam commendat Archigenis auctoritate, & descriptionem ponit. Sunt autem in clystere dissoluti ano iniiciendi, multumque auripigmenti, calcis viuæ & sandarachæ habent.

* libr. VIII. c. 20.

** Libr. VII. cap. XII.

*** tetrabibl. III. serm. I. cap. 49. Scribitur quidem nomen apud Aetium Nymphodorus: videtur tamen nihil esse diuersus.

XVII. Quum de his ab Heraclide laudatis satis esse certi possimus quod nostra periodo iuniores esse nequeant: de illis, quos CELSVS * laudat, magis incerti dubii-que sumus ad quam illi ætatem referri debeant. Ita autem scribit: *in Aegypto quoque chirurgia increvit, Philoxeno maxime auctore, qui pluribus voluminibus hanc partem diligentissime comprehendit. Gorgias quoque & Sostratus & Herones & Apollonii duo, & Ammonius Alexandrinus, multique alii celebres viri, singuli quaedam reppererunt.* Alibi etiam Protarchum laudat inter eos, qui machinas extendendo femori luxato reppererunt. Inter hos laudati Apollonii iam supra fuere attracti, deque iis dixi obscuram esse eorum ætatem omnem-que historiam ob homonymos plures, quos non facile extricare & discernere licet.

* *Libr. VII. præf.*

XVIII. De Ammonio CELSVS* hoc singulare prodit, quod lithotomus fuerit appellatus, quoniam calculos vesicæ maiores, quique nisi rupta ceruice extrahi non possint, findendos docuerit. Modum id perficiendi Celsus non omisit, apud quem relegatur. Hunc quoque medicamentariæ rei studuisse, comprobatur apud AETIVM** commendata compositio ex sandaracha, auripigmento, chalcitide & calce, quæ ad crustam inurendam, & sanguinem citra mordacitatem & efficaciter sistendum laudatur, & ad Ammonium chirurgum refertur.

* *Libr. VII. cap. 26. §. 3.*

** *tetrabibl. III. serm. II. cap. LI. pag. 718. ed. H. Steph.*

XVIII. Gorgiam Sostratum & Heronem CELSVS* noster iterum adducit, ubi de hernia umbilicali agit. Sed de ætate illorum mihi prorsus nihil constat.

* *Lib. VII. cap. 14.*

XX. Vti-

XX. Vtinam scripta horum virorum ad nos peruenisset, liceret sane de omnibus copiosius referre. Illud satis apparet quod chirurgiam tunc non timide tractauerint, sed operationes magni momenti, vt calculi excisionem & herniarum chirurgicam curationem susceperint. Istud etiam manifestum est, quod non omnia solis instrumentis manibusque peragere conati sint, sed quod iidem etiam medicamentariam opem ægrotis suis adhibuerint; sine dubio etiam diætetica præsidia tempestiue ordinauerint: prorsus vt secure perhiberi nequeat hac nostra periodo sollemnem diuisionem trium medicinæ partium in totidem separatas professiones factam fuisse.

CAP. VI.

*De Medicinæ Græcæ apud Romanos
aduentu.*

CONSPECTVS.

<i>Ante Archagathum medicinam Romanæ fuisse. I.</i>	<i>de sexcentis annis, quibus Roma medicis caruisse dicitur. X.</i>
<i>Romanorum medicina religiosa. II.</i>	<i>Nullam vmquam legem fuisse, qua medici Roma pellerentur. XI.</i>
<i>Quid in publica lue fecerint. III.</i>	<i>Inconcinmitas fabule huius. XII.</i>
<i>Apollinis & Aesculapii religio Romanam translata ex Græcia. IIII.</i>	<i>Quomodo Plinius, de sexcentis annis loquens, intelligendus sit. XIII.</i>
<i>Cultus Aesculapii aperitis exceptus Romam simul translatus est. V.</i>	<i>Qualis medicina inquilina Romanorum fuerit, ex Catone ostenditur. XIII - XVI.</i>
<i>Tabule votiuæ in templo Aesculapii Romano. VI.</i>	<i>De Catonis odio erga Græcos & seorsim medicos. XVII.</i>
<i>Templum Aesculapii extra urbem fuit. VII.</i>	
<i>Et medici ante Archagathum Romæ fuerunt. VIII. VIII.</i>	

de causa odii tanti. XV III.

Archagathi fata. XV III.

Vnde Romanorum auersatio mascula
chirurgia orta sit XX.

Quid Archagathi exemplo insequuti
medici didicerint. XXI.

de Archagathi libera conditione.
XXII.

I.

Ante quam Græcanicæ medicinæ in urbem orbis dominam aduentum referamus: non iniuria quærimus, quali medici hæc vrbs vsa fuerit, antequam Græci cum sua aduentarent. Nam quum, teste PLINIO *, constet primum e medicis venisse Romam Peloponneso Archagathum Lysaniæ filium, L. Aemilio & M. Liuiio Coss. anno vrbis DXXXV. fieri non potuisse videtur, vt tam longo tempore respublica illa medicina carere potuerit. Ipseque Plinius, qui ante hæc tempora medicos Græcos Romæ fuisse negat, medicinam fuisse concedit his verbis: *ceu vero non millia gentium sine medicis degant, nec tamen sine medicina: sicut populus Romanus ultra sex centesimum annum. nec ipse in accipiendis artibus lentus, medicinæ vero etiam audus, donec expertam damnauit.*

* Libr. XXIX. cap. I. Nolo iam multis inquirere satis ne recte vel consules hic denominati sint, vel annus DXXXV. ascribatur: certe in chronologia Liuiana CAROLI SIGONII his consulibus annis DXXXI. numeratur.

II. Equidem historias consulens inuenio non pauca, quæ in publicis morbis religiose fieri solebant, siue vere patres Romanæ reipublicæ crediderunt deos flecti ad commiserationem sic posse & debere, siue ad sustentandam populi patientiam, spemque erigendam talia susceperunt. Satis autem manifestum est & obuium illos publice voluisse credi & morbos in genere a diis immitti, & seorsim publicos illos seu epidemios. Nam quod febrem pro deo coluerint, ipsique fanum, vel

vel plura etiam fana, in vrbe dedicauerint, ex testimoniiis CICERONIS, * PLINII ** & AVGVSTINI *** indubium tenemus. Sed & priuatis morbis auerrunci dei erant. Sic Syluanum deum per noctem ingredi & puerperas vexare; id vero ne fiat impedire tres deas, Intercidonam, Pilumniam & Deuerram, M. VARRO apud AVGVSTINVM ** auctor est. Supra * attigimus quas partes Marti furenti in pestilentia Græci tribuerint: viderique potest Romanos non dissimilia credidisse, si quis seditionum tribunorum orationem apud PLVTARCHVM ** considerauerit.

* de nat. Deor. III. febris, inquit, fanum in palatio consecratum videmus.

** lib. II. c. 7. ad quem locum DALECHAMPIVS notat tria omnino Romæ fuisse fana febri dicata.

*** de ciuitat. dei. lib. IV. cap. 15.

** Ibidem lib. VI. cap. 9. * pag. 69. §. 6.

** in vita Marc. Cai. Coriolani, causantur ibi, indignum minimeque ferendum esse, quod pauperum hominum turba in urbem contagioso aere infestam & cadaverum inhumatorum aceruis repletam, tamquam in barathrum, detrudi deberet, vt ibi apud peregrinum & sanguinarium deum haberent; (ἄλλοτρίῳ δαίμονι καὶ παλαμναίῳ συνεισιζόμενος.) vbi quidem Martem intelligi existimo.

III. Quoties itaque publica aliqua calamitas in ciuium vitam valetudinemque sauebat; quod sæpius factum esse vel ex vno LIVIO satis intelligitur, * pontifex maximus piacula iræ deum conquirere iuebatur, decemviri libros inspicere debebant Sibyllinos, & ex iis, quæ malo medela adhibenda sit, exquirere. Tunc ferre Apollini, Aesculapio, Saluti, dona vouebantur, supplicationes valetudinis causa edicebantur, lectisternia fiebant, ludi scenici peragebantur, & clauus dextro lateri ædis Jovis o. m. figebatur, ea ex parte, qua Minervæ templum est: cui ritui dictator seorsim creari de-

Hhh 3

bebat.

bebat. De singulis his prolixius hic agere neque licet, neque opus est, quum ex Romanæ historiæ principe LIVIO satis hæc & facili opera intelligi quæant.

* Adde LANCISIVM de aduentitiis Romani cæli qualitibus, ubi *Marsilium Cagnatum* laudat, qui studiose numerum earum collegerit. Ipse vero bene iudicat non fuisse omnes veras pestilentias, sed epidemias ex aquarum stagnantium vitio ortas: quibus emendandis studium patrum insudavit cloacis struendis & reliqua aquarum sumptuosissima cura,

III. Illud tantum addimus pestilentia causa factum fuisse, ut ædes Apollini, pro valetudine populi, voueretur; quod A. V. CCCXXI. accidit: & Aesculapius ab Epidauro Romam A. V. CCCCLX. accerseretur. De hoc quidem multi auctores referunt: sed in epitomis Liuianis*, sequentia legimus: *Quum ciuitas pestilentia laboraret, missis legatis, ut Aesculapii signum Romam ab Epidauro transferrent, anguem, qui se in nauem eorum contulerat, in quo ipsum numen esse constabat, deportauere: eoque in insulam Tiberis egresso, eodem loco sedes Aesculapio consecrata est.*

* libr. XI.

V. VALERIUS MAXIMVS, ubi de Aesculapio Romam aduecto exponit, * inter alia notanter hæc scribit, *legatos Romanorum cultu anguis a peritis excepto Epidauro soluisse.* Vero autem simile & Apollini ac Aesculapio Romam perducto sacerdotes suos tributos fuisse a quibus patrio ritu colerentur: vnde nihil vereor affirmare, ab eo tempore, quo Aesculapius Romam accitus venit, aliquid Græcanicæ medicinæ ibidem stabilitum; saltem Asclepiadarum illam pristinam ibi introductam fuisse.

* libr. I. cap. VIII. quod de miraculis inscribitur.

VI. Neque multum a vero hanc sententiam abluere, vel illud confirmat, quod antiquitatum Romanarum collectores nobis asseruarunt quasdam inscriptiones

ptiones ex Romano Aesculapii templo desumptas, in quibus consignatum est quid auxilii causa Aesculapius fugcessisset. Has vero ut dubitet aliquis antiquissimas esse; saltem illud comprobare mihi videntur, Aesculapio Romanos, perinde ut Græci suo, fuisse usos, ab eoque morborum auxilia petiisse: quæ quoniam ipse putatitius deus per se dare non poterat, dedisse sacerdotum habitu velatos medicos consequitur: ut adeo illud a Plinio traditum Græcanicæ medicinæ apud Romanos principium haud omnino sit adeo certum, ut non antiquiorem in ipsa vrbe Roma sedem illius intelligamus.

VII. Nolo iam multis inquirere in causas illas, cur Romani templum Aesculapio extra urbem posuerint. Videtur PLINIVS* ex eo elicere velle, factum id ex contemptu quodam fuisse. Enimuero cur Romani honorifica legatione ab Epidauriis petierint, quem contemnebant? Sine dubio extra urbem ægrotantium perfugium propterea posuerunt, quod Epidauri etiam Aesculapius quinque millia passuum ab vrbe remotus habitabat; & quod omnino utilius ciuitati videbatur, si ægroti extra illam potius confluerent, quam in media vrbe.

* *Libr. XXVIII. cap. 1. adde PLVTARCHVM in Quæst. Rom. quæst. 94.*

VIII. Sed nec ante hæc tempora apud Romanos defuisse medicos, cuiuscunque instituti fuerint, ex DIONYSIO HALICARNASSENSI colligo. Is namque de sæua pestilentia, quæ A. V. CCLXXXII. Romæ grassabatur, inter alia scribit, * *quod contra medicamenta, aliaque morborum leuamina, contumax fuerit.* Idemque auctor longe clarius de illa lue, quæ urbem anno ccc. depæsta est, commemorat, ** nec medicos in tanta ægrotantium multitudine suffecisse, nec domesticorum atque amicorum ministeria, vnde factum fuit ut multæ domus desolarentur ob curantium inopiam.

* *Antiquit. Rom. lib. IX. pag. 599.* ** *Ibidem libr. X. pag. 677.*

VIII.

VIII. Fuere itaque Romæ ante Archagathi aduentum medici & medicina: neque dici potest quod omnino nihil Græcanicæ medicinæ admixtum fuerit, quum totus Aesculapii cultus a Græcis vt comiter petitur, sic benigne traditus fuerit. Quum vero nihil consignatum sit qualis tam medicorum conditio, quam ipsius medicinæ illius fuerit, præter paucula, quæ ex Catone PLINIVS conseruauit: ex illis specimina ejus capere deinceps volumus.

X. Ante vero quam ad hanc indagationem descendamus, quærere debemus sexcentos illos annos, in tot libris decantos, quibus Roma medicis & medicina caruisse perhibetur, non quod nulli apud eos hanc artem agitare voluerint, sed quod senatus consulto medici Roma pulsi fuerint. Hanc fabulam vsque adeo secure nonnulli clari medici admiserunt, vt etiam in scriptis suis ostendere laborarent nullam ex hoc exilio ignominiam in medicorum ordinem redundare debere. En vnus verba: *medicina culpa seueri illius Catonis, paulo serius ad Romanos peruenit. Ille enim binas ob rationes lege cauerat, ne medicus Græcus, aut Arabs Aegyptius, ne intraret urbem. Prima harum erat, quod a seuitia atque crudelitate abhorreret medentium, qui morbos vrendo & secando ad sanitatem perducere conabantur. Artem enim ipsam non damnabat, verum eius professores. Altera ne Romana castitas, sobrietas, fortitudoque Aegyptiorum, maxime autem Græcorum luxu effoeminaretur: — Hæc lex senerissime est obseruata ad annum v. c. dxxxv. quo Archagathus Lysania filius primus ex Peloponneso Romam venit.*

XI. Etsi vero hic fabulosum illud tempus sexcentorum annorum disertis verbis non expressit, alii tamen facile obuui auctores clare testantur se credere fuisse olim
apud

apud Romanos legem latam, quæ medicos vrbe pelleret & per sexcentos annos ab ea detineret; huiusque ferendæ auctorem fuisse Catonem. At vero eiusmodi lex numquam certe lata fuit; omniumque minime a Catone lata fuit aut ferri potuit. Notum quidem est Catonem Censorium in illa nobili trium sapientiæ procerum ab Athenis legatione, audito Carneade, quam primum legatos dimittendos esse censuisse, quoniam illo viro argumentante quid veri esset haud facile discerni posset: illumque semper alioquin vniuersos ex Italia pellendos censuisse Græcos*: enimvero reliquos Romani senatus patres ipsi consensisse & Græcos, Arabesue aut Aegyptios medicos Roma pepulisse, id numquam probari poterit.

* videatur PLINIVS *libr. XIX. cap. I.* conferatur PLUTARCHVS *in vita Catonis Maioris*, vbi & mores huius viri bene describuntur, & seorsim exponitur quid illius legationis occasione, iam tum senex, egerit. Duos tantum legatos adfuisse, Carneadem Academicum & Diogenem Stoicum, Plutarchus scribit.

XII. Non iam dicam quam inconcinnum sit quod Arabes medici hoc tempore illis adiungantur, qui Romam venire prohibebantur: sed illud tantum ostendam, contra omnem historiæ & chronologiæ fidem dici, legem a Catone latam seuerissime obseruatam fuisse, vsque ad illum annum, quo Archagathus ex Peloponneso Romam venit, illorumque sexcentorum annorum finem fecit. Nam Cato ille Censorius tunc temporis, quo Archagathus Romam appulit, puer quindecim admodum annorum fuit, qua ætate ipsum leges ferre non potuisse manifestum est.

XIII. PLINIVS igitur, quando Romam sexcentis annis sine medicis fuisse scribit, numerum rotundum posuit, aut respexit illum annum, quo Cato viuere desinit, qui fuit vrbis conditæ DCIII.

fos & Græci instituti intellexit, quorum ad hæc vsque tempora Roma & Italia nondum multos habuerat. Legem autem istiusmodi a Catone latam & insequentis temporibus obseruatam fuisse, tantum abest vt vllò idoneo argumento comprobari possit, vt potius ab hoc tempore Romam Græcos medicos semper habuisse, & numquam Græcorum magnos patronos Romæ defuisse, manifestum sit.

XIII. Qualis igitur Romanorum inquilina, ante Græcos admissos, medicina fuerit, dispecturi, cogimur Marcum Catonem, toties iam dictum, in subsidium vocare, etsi cum ipsa pueritia nostram periodum iam migravit. De hoc viro PLINIUS, vbi librum historiæ suæ xxviii. orditur, commemorat, quod commentarium scripserit de medicina, qua vsus & se & coniugem vsque ad longam senectam perduxerit, qua filio mederi solitus sit & seruis familiaribus. Dicit deinde, ea ipsa in hoc libro fuisse posita, de quibus in hoc libro tractare constituerit. Agit autem in illo de medicinis ex animalibus capiendis. Cum Plinio bene conuenit PLVTARCHVS, * qui docet scriptum ab eo esse librum de ratione, quam in curandis domesticorum morbis teneret: nemini se agroto ieiunium indixisse, sed oleribus, carnibus anatum, palumbis aut leporis nutrire: hanc victus rationem facilem esse & commodam laborantibus, nisi quod multa edentibus in somnis apparerent; his se remediis & victus ratione usum, valetudinem suam suorumque conseruasse. Hac in re non videtur iusta reprehensione caruisse, uxore & filio amissis. Ipse quidem firmo corporis habitu & robore fultus, diu perdurauit, vt & senex admodum cum muliere consuetudinem haberet, & præter etatem nuptias contraxerit.

* in vita Caton. maioris.

XV. Quod PLVTARCHVS de oleribus modo dixit, id PLINIUS * illustrat, quando inter brassicæ laudes illud com-

commemorât, quod ante omnes Pythagoras & Cato eam non parce celebrauerint: *cuius*, inquit, *sententiam vel eo diligentius persequi par est, ut noscatur qua medicina usus sit annis DC. Rom. populus.* Sed non brastica sola fuit, verum plura etiam ex vegetabili regno, attigit, ex eoque capiendum fructum ostendendum sibi sumsit, teste iterum PLINIO **, boum etiam medicina non omiſſa.

* *Libro XX. cap. IX.* ** *Libr. XXV. II. Primus*, inquit, *& diuſolus idem ille Cato, omnium bonarum artium magiſter, paucis dumtaxat herbarum uſum attigit.*

XVI. Sed non ſola hæc fuiſſe, quibus Cato utebatur, morborum remedia, ſed quod inſuper incantationes adhibuerit, apparet ex eius *de re ruſtica* * ſuperſtite libro, ubi ad luxationes carmine magico reſtituendas verba ſenſu carentia ſuppeditat, & ritum adminiſtrandi totam curationem edocet.

* *cap. 160. En totam illam: Luxum ſi quod eſt, hac cantione ſanum fiet. Harundinem prende tibi viridem P. IV. aut V. longam. Mediam diſfinde, & duo homines teneant ad coxendices. Incipe cantare in alio S. F. motas veta daries, dardaries, aſtataries, diſſunapiter, uſque dum coeant. Vbi coierint & altera alteram tetigerit, id manu prende & dextra ſiniſtra præcide. Ad luxum aut fracturam alliga, ſanum fiet. Et tamen quotidie cantato in alio, S. F. vel luxato. Vel hoc modo, huat, haat, buat, iſta, piſta, ſiſta, domiabo, damnauſtra & luxato. Vel hoc modo: buat, baut, haut, iſta ſiſtar ſiſardannabon, dunnauſtra.*

XVII. Erat de reliquo hic Marcus Porcius Cato Græcis in vniuerſum iniquior, & patrii priſci moris tenaciſſimus, quem leuitate Græcorum introducta labefactari poſſe metuebat. Sed peculiariter ipſum medicos ſuſpectos habuiſſe, apud PLINIVM, propriis ipſius verbis, exponitur, quæ huc apponam: *Vincam nequiſſimum & indocile genus Græcorum: & hoc puta vatem dixiſſe: Quandocunque iſta gens ſuas litteras dabit, omnia cor-*

rumpet. Tum etiam magis, si medicos suos huc mittet. Furarunt inter se barbaros necare omnes medicina. Sed hoc ipsum mercede faciunt, ut fides iis sit & facile disperdant. Nos quoque dicunt barbaros, & spurcius nos, quam alios, opicos appellatione foedant. Interdixi tibi de medicis.

XVIII. Causam illius odii scite indicat PLUTARCHVS: Cato non philosophos modo Græcos odit, sed & medicinam Romæ facientes Græcos suspectos habuit. Quumque audiisset Hippocratem a Persarum rege multorum talentorum mercede vocatum, numquam se barbaris, Græcorum hostibus, operam nauaturum affirmasse: omnium medicorum commune esse iuramentum dixit, filiumque, ut ab uniuersis sibi cauere, monuit.

XVIII. Nunc vero videbimus quæ fata Archagathus Romæ expertus fuerit. Ea PLINIVS sic exponit: ei ius Quiritium datum, & tabernam in compito Acilio ob id publice emptam. Vulnerarium eum tradunt fuisse vocatum, mireque gratum aduentum eius initio: mox a seuitia secandi vrendique transisse nomen in carnificem, & in tedium artem omnesque medicos.

XX. Plura equidem de hoc viro non inuenio. Sed hæc Romanorum auersatio medicinæ masculæ & efficaci meretur sane notari. Si quid auguror traxerunt hoc a Pythagoreorum, in Italia sine dubio celebrium, praxi, quippe quæ, ut alibi monui, maxime excolebat partem diætetica, pharmacis minus, & vix alibi quam in vulneribus & vlceribus curandis, utebantur: vnguentis & cataplasmatibus, magis quam reliqui, interdum etiam incantationibus curabant, omnium autem minime ad secandum vrendumque veniebant.

XXI. Eadem Romanorum mollities videtur effecisse ut Archagathum insequuti medici, ne fortunæ suæ in amplissima hac vrbe officerent, abstinerent a medicina
omni

omni, medendique ratione actiuiori, dediscerentque ægrotis imperare duriora. Quare potissimum Erasistratos in vrbe inuenimus, aliosque id genus medicos, qui obsequio beneuolentiam & lucrum captabant.

XXII. Archagathum hunc sponte sua Romam venisse, & iure Quiritium donatum fuisse, manifestum & indubium est: quare nec vlla est ratio dubitandi eum fuisse liberum & honestum virum: longeque plurimos, qui post ipsum in eandem urbem venerunt, liberæ fuisse conditionis, & minime eodem loco cum iis habendos seruis medicis, quos in Romanorum monumentis quam plures inuenimus. De his nostro æuo acere certamen in Britannia exarsit. Quoniam vero editorum in hac causa scriptorum nihil omnino impetrare adhuc licuit, omnem de hac controuersia disputationem lubens omitto, & in aliud tempus differo, præsertim quum paullo inferiora Romanorum tempora commo-
dam de hoc argumento differendi occasionem
fint præbitura.

Iii 3

IN.

INDEX I. RERVM.

A.		Acupunctura Sinenſium & Japa- nenſium. 54
A baris ſcytha. 185		Adamus quo modo ſtatui poſſit primus medicus. 5. 6. an ex characteribus vires & natu- ram omnium creaturarum cognouerit. 7
A bel primum mortis exem- plum. 6		Aetas rex Colchidis. 98
Ab ianum Aesculapii templum. 118		Aegeenſe in Cilicia Aesculapii templ. 118
Ab onotichitarum Aesculapii templ. ibid.		Aegimius primus de pulſu ſcri- pſit. 200
Ab raham an auctor Aegyptiae medicinae. 49		Aegienſe in Arcadia Aesculapii templ. 118
Ab utige, opii hodie ſerax Aegy- pti oppidum. 39		Aegirenſe Aesculapii templ. ibid.
A ceſias, antiquus medicus. 314.		Aegle. 82
de eo prouerbium. ibid.		Aegypti diuitiae. 45
A ceſius. 134		Aegyptiae medicinae origo. 17
A ceſo. 82		Aegyptii mortalium ſaniſſimi. 31
A cetum ſcilleticum Pythagoras inuenit. 171		carnes omnino ederunt. 32
A chilles. 106. eius haſta. ibid.		an vina habuerint. 33. mun- ditiei ſtudebant. 35. omnes medicl. 48. ſideribus multa tribuerunt. 29. videntur dies criticos primi obſeruaffe. 249.
Patroclum docet medicinam. ibid.		reges, libros antiquos conqui- ſuerunt. 383
A chilleos herba. 106		Aegyptiis debentur vnguenta. 40
A con, exercitii genus. 195		Aegyptiorum animalia ſacra. 28.
A conitum. 100		dieta. 30. frugalitas. 33. me- dicina qualis. 26. praxin Era- ſiſtratus ſequebatur. 399
A copon, quid. 276		Aegy- Aegypti
A crochiriſmus luſtae ſpecies. 195		
A cron Agrigentinus 175. auctor empiricae ſectae perhibetur. 187. Athenas a peſtilentia li- beraſſe dicitur. ibid.		
A cumenus medicus Athenienſis. 314. Eryximachus eius fi- lius. ibid.		

Index I. rerum.

- Aegyptus** a Persis subiugata 157.
quid occasionem dederit. 159
Aeris flos & squama. 266
Aerugo. ibid.
Aesculapii regnum. 82. medici-
na qualis & quanta. ibid.
comitatus & habitus. 133.
religio quamdiu durauerit.
141. ipsi primum derogarunt
philosophi. 119
— templorum notitia 119. seqq.
Aesculapius. 80. expeditioni Ar-
gonauticæ interest. 81. puer,
adolescens, senex. 132. Græ-
cus forte numquam fuit. 116.
Aegyptius apud Græcos cul-
tus. 125. Romam accitus
Epidauro. 430. ejus templum
extra urbem. 431
Agamede Augeæ filia. 107
Agenorides Tyrriorum. 83
Agones sacri 193. *περίχωροι.*
ibid.
Agonisticum institutum. 193. la-
tius patet quam athleticum.
194
Agrigentina schola medica. 146
Agrigentinum Aesculap. templ.
118
Agyrtae veteres. 423
Αγγορωποία sublata. 90
Alchemia Aegyptiorum. 45
Alcæon Crotoniensis. 127. pri-
mus physica & anatomi-
ca scripsit. 173
Alexander M. *Φιλάτρος* & natu-
ræ curiosus. 356. 357. elle-
borismum docet & in suo cor-
pore experitur 366. in quo
medicinæ profuerit 364.
commerciis facilitatis mate-
riam medicam amplificauit.
365. in deuictas gentes me-
dicinam Græcam intulit. 366
Alexandrum veneno sublato
esse fabula videtur. 364
Alexandria simplicium studio fa-
uit 379
Alexandrini medici quales 301.
386
Alexanor Machaonis F. 111. 113
Alexiades Thraſyæ discipulus do-
ctrinam venenorum perfecit.
370
Alexippus medicus in exercitu
Alexandri M. 371
Alimentorum præparationes
Diocles docuit 342
Alipheræum Aesculapii templ.
118
Aliptarum munia & conditio 198
Aliptæ se pro medicis gesserunt
198. ab iis origo medicorum
seruorum ibid.
Aloe Hippocrati ignota 267.
succotrina an Alexandri M.
inuentum. 365
Alterantia & specifica Aegyptii
prius-

Index 1. rerum.

priusquam Græci cognouerunt	380	Anima rationalis & natura, an unum idemque sint Hippocrati	228
Alterantia pauca Hippocrates nouit	272	Anima duplex secundum Platonem 317. quomodo creata	316
Altercum	95	Animæ morbi propter corpus	324
Ambe Hippocratis	285	Animarum migratio Platonica	321
Ammon	16. 18	Anni climacterici Aegyptiorum inuentum 29. a Pythagora propagati	171
Ammonius lithotomus	426	Anthemis s. chamæmelum	160
Amoris insani remedium	107.	Anticyræ duæ	88
Amphiarus	123	Antigonus pentagonum Hygeæ in cælo videt	133
Amuleta	84	Antoninus Epidaurium templum instaurat & leges ejus emendat	130
Amyclæum Aesculapii templ.	118	Anubis	40
Amytis, Megabyzi vidua	150	Apis	40. 125
<i>Ἀναισθησία</i>	196	<i>ἡ Ἀπείρου</i> ab Empedocle curata	174
Anatome Aegyptiorum 26. 27. 28. Hippocratica 223. seqq.		Apoemantes Erasistrateus	403
Asclepiadarum 144. empiricorum	413	Apollini quæ sacra 71. maxima celebritas ob vaticinia ibid.	
Anatomes deficientis causa 385. 386. rudimenta ex mactatis animalibus 163. practicæ apud Hippocratem vestigia	243	Appollo 14. 19. 69. cur arcu instructus 70. <i>ἰατρός</i> 71 expiator ædium ibid. <i>Ὀυλῖος</i> . <i>Σωτήρ</i> & alia epitheta.	72
Andreas Herophileus 383. chirurgus celebris 384. malignus in Hippocratem ibid. & 210. eius scripta Galeno non laudantur	384	obstetricio munere fungitur an idem qui Pæan. 72	(76)
Andreas & Andron an iidem	385	Apollo Leucatas	107
Angerona	103		Apol-
Anginam vt Hippocrates curauit	295		
Anginæ conuenit elaterium.	297		
Angitia	102		

Index I. rerum.

Apollonides Cous	149	ad scribendum historiam ani-
Apollonius Hippocr. discipulus	335	malium magnis stipendiis con-
		ductus 357. de quo dissona sunt
Apollonius Stratonis filius	403	veterum testimonia 358. an
idem esse videtur Memphita-	ibid.	chemicus fuerit 362. a Ma-
nus.		cedonia Athenas migrat 363
Apollonius, clarus empiricus		Alexandri gratia excidit ibid.
414. plures huius nominis.		an Hippocrati multum debue-
	ibid.	rit 359. 360. an hominum
Apollophanes Erasistrateus		corpora dissecuerit ibid. eius
	403	anatomes specimina ibid. seqq.
Apoplexia quid Hippocrati signi-		bibliothecam primus collegit
ficeret 297. pathologia eius		359. quos auctores anatomi-
Hippocr.	240	cos habuerit ibid. quid de par-
Aqua Stygia	87. 363	tu octimestri docuerit 361.
Arca Noachi	12	quid de formatione & nutri-
Archagathus quo tempore Ro-		tione foetus ibid. scripsit me-
man venit.	332. 428	dicinalia ibid. plagii accusatus
Argium Aesculapii templum		152
	118	Aristotelis scripta esse com-
Argo navis	98	mentarios in philosophiam
Argonautæ 48. eorum epocha		Hippocratis
	68	209
Argonautica expeditio	97. 98	Armeniacus lapis
Aristæus.	96. 97	161
Aristogenes Gnidius Chryssippi		Aromatici horti Salomonis
discipul.	353	153
Aristomenes Messenius	164	Artemis
Ariston, medicus antiquus	311	96. 73
Aristoteles Stagirita 355. Alex-		Artemisia vnde dicta
andrum M. educauit & amo-		73
re medicinæ impleuit 356. a-		Arum
natomen coluit 357. de ea		148
scripsit libros cum figuris ibid.		Asclepiadæ 86. castra olim se-
		quebantur 145. Romani
		430
		Asclepiadarum scholæ 143. for-
		tunæ & reditus ibid. æmula-
		tio 146. anatome 144. lau-
		des et merita 143. medicina
		Kkk
		qua-

- qualis 145. 220. res pessum-
dederunt medici periodeutæ
178
Asclepiadis superinducti medici
publico stipendio affecti 178
Asclepiea an fuerint asyla 139
eorum notitia 118. seqq. in
Peloponneso frequentissima
128
Asclepieorum Aegyptiorum apud
Græcos notitia 127. 128
Asclepius Aegyptius 22
Asa rex Iudæorum 155
ad Asopum Aesculapii templ. 119
Astrologiæ, numquid Hippocr.
tribuerit 245
Athenæ pestilentia vexatæ 187
an ab Hippocrate sint liberatæ
188
Atheniensia Asclepiea 119
127
Athletæ vnde dicti 193. illo-
rum diætæ 196. vomitus 197
apothèrapia ibid.
Athleticum institutum 192. quo
iure in medicinæ historia con-
sideretur 197 eius fatalis ter-
minus 198
Athleticus habitus qualis 195
196
Athotis rex et anatomicus
27
Auditus transitus 171. inuen-
tum Alcmaeonis 173
Auguralis scientiæ antiquitas
91
Aulonium Aesculapii templum
119
Aureum vellus 97
Aurifodinæ Aegyptiorum 47
Autolycus 107
Autopsia empiricorum 411
B.
Baaras radix 153
Babylone Serapidis templum
366
Babyloniæ medicina 77
Bacchius Herophileus. 382. an
iure accenseatur empiricis
ibid.
Bacchus 76. an Noachus 15
Baculus nodosus Aesculapii 137
Balanagrium Aesculapii templ.
119
Balnea 30
Balneatores nostri sunt propago
veterum aliptarum 198
Balsamifera ferula 152
Belulcum Dioclis Carystii 342
Bilis secretionem se nescire Era-
sistratus fatetur 396
Boeatarum Aesculapii templ.
119. 127
Boeotiorum Serapidis templum
127
Boeotii ab Aesculapio alieni 128
ab Hercule morborum mede-
las petebant ibid.
Boleti

Index 1. rerum.

Boleti stomacho vtilis	415	Castorei vsus empiricis frequens	
Bramines	54		409
Brasiiatarum Aesculapii templ.		Cataplasmata Hippocr. adhibuit	
	119	276. eadem Erasistrato frequentia & Pythagoreis	436
Brassica euacuans Hippocraticum		Causum Aesculapii templum	
261. laudata 171. 350. 353			120
Buraicum Asclepieum Aegyptii instituti	127	Centaurea.	93
C.		Cerebri vasa ex mente Hippocr.	
Cæstus, quid	195		240
Calamus scriptorius	374	Ceres	18
Callianax Herophileus, medicus austerus.	381	Cereuisiæ inuentor	18
Callias Atheniensis cinnabarin inuenit	148	Certamina gymnastica Iphitus renouauit	193
Callimachus Herophileus	381	Chalcanthum	148
Callisthenes Olynthius, Aristotelis discipulus 368. anatonmen coluit	ibid.	Chamæmeli flores antifebriles	
			160
Caluariaturn diuersitas	159	Chamo Aegyptus obtigit	16
Caluntium Aesculapii templum		Chamus Chemiæ inuentor	15
	119		16
Cambyses sacra Aegyptiorum violat	160	Charonium antrum	129
Canem in Aegypto secare non licebat	28	Chemiæ antiquitas 8. 9. a Chamo	16. 17
Cantharides	268	Chemia Malabarum 58. an Hippocrates eam coluerit	278 - 281
Carnes caninas, asininas, vulpinas veteres edebant	256	Chiron Centaurus 92. educat Aesculapium 81. quam medicinæ partem seorsum coluerit	
Caro suilla assa cibus athletarum		93. venationis magister 93 eius discipuli 94. seq. mors	
	196		96
Carthagine Aesculapii templum		Chironia vlcera	93
	120	Chirurgiæ prima operatio.	5
Casus recens & ficus cibus athletarum	196	Kkk 2	Chi-

Index I. rerum.

Chirurgia Hippocratis 281. seqq.	Gneorum s. Cnestrum	265
Dioclis 341. Praxagoræ 345	Cnicus	266
Erasistrati 401	Cnidia schola 146. eius defectus	147
Chirurgia pars tertia medicinæ, quando coli accuratius coepe- rit 420. 421	Cnidia sententiæ 146. earum e- ditiones	149
Chirurgi veteres victu & medica- mentis utebantur ibid.	Cnidii medici unde dicti	147
Choragus antidotus. 408	Cnidium Aesculapii templ.	120
Chronologia Aegyptiorum 20	Coa Aesclepiadarum schola	146
Chrysippus Cnidius 351. seqq.	Cochleam auris Empedocles no- uit.	173
eius discipuli 353. filium ho- monymum habuit 351	Coccus Cnidius	147. 265
Cibos multos nobis insuetos ve- teres assumebant 256	Colchis	97
Cicuta 370. interne data 417	Colchi Aegyptiorum coloni	99
Cinnabaris quando inuenta 148	an alchemiæ gnari	48
Cinnus 274	Collyria Hippocrates adhibuit	276
Circe 98. 101. 102	Colocynthis	266
Circulationem sanguinis an Salo- mon nouerit 152. an Plato	Comam non alebant Aegyptii	35
318. an Hippocrates 223. an	Conceptio, quo fiat modo	229
Sinenses 53	Condimenta prisca Græciæ	342
Circulatores medici 308	Contraria contrariis medentur	258. paulatim inducenda sunt
Circumforanei veteres 423		259
Circumcisi an fuerint Aegyptii	Conuulsionis ratio	283
	Corinthium Aesculapii templum	120. 127.
Clauus in pestilentia Romæ fige- batur 429	Coronæum templum	120
Cleombrotus Ceus 388	Cos patria Hippocratis	206
Clinicæ medicinæ inuentor 86	Coum Aesculapii templum	120
Clitorium Aesculapii templ. 120	Cotyledones quid	343. 344
Clysteres inuentum Aegyptio- rum 30. eorum vltus Hippocr.	Cretenses in plurimis dissoni a religione Græcorum	76
		Crisi

Crisi & criticorum dierum ob-
 servationi Hippocr. multum
 tribuit 248. sed rationes eo-
 rum quærere superfluum iudi-
 cavit 249. scrutati quid sup-
 posuerint ibid. ab Pythagora
 hæc doctrina videtur venisse
 171. cur nobis non æque ac
 veteribus respondeat 250
 Critobulus medicus Philippi Ma-
 ced. 314
 Critodemus Alexandrum M. cu-
 ravit 371
 Cronus s. Saturnus est Noachus
 15
 Crotone Pythagoras scholam e-
 rexit 169
 Crotoniensis schola 146. medi-
 cos physicos multos dedit
 172
 Crotoniensium medicorum glo-
 ria 178
 Ctesias Cnidius 149
 Cursus 194
 Cybele mater deorum 68. eius
 medica beneficia 69
 Cyceon, quid 274. floridus
 ibid.
 Cyclaminum. 266
 Cyllenium Aesculapii templum
 120
 Cyrenaica schola medica 146
 Cyrus medicinam amavit.
 157

D.

Dardanus 86. Dardaniæ ar-
 tes 87
 Daria fluuius aurifer 100
 Deligationes quales Hippocrates
 probet 283
 Demæneti templum Aesculap.
 120
 Democedes Crotoniensis 156.
 176. 177. eius dexteritas, fata-
 que ibid.
 Democritus Abderita 178. hi-
 storia eius est anceps & intri-
 cata. ibid. an Hippocratem
 docuerit 209. an ab Hippo-
 crate sanatus sit 213. de hac
 curatione epistolæ sunt sup-
 positæ 180. an fuerit che-
 micus 180. qualia experi-
 menta fecerit ibid. chamæ-
 leontem membratim dissecuit
 & descripsit. *addit.*
 Deorum sanguis albus 111
 Derivatio reuulsioni aliquando
 præferenda 259
 Destillatio per descensum 44. de-
 stillationis origo fabulosa. 156
 Deuerra 429
 Deus an causa morborum 243.
 auctor medicinæ 4
 Diæta athletarum 196
 Diagoras Melius *ἄθεος* 182. 183.
 Opium damnauit. ibid.
 Diana, 69. cur arcu instructa
 Kkk 3 70.

Index I. rerum.

70. Epione 129. ὀυλί 72.	Dolichodromus	194
73. podagra. 74. propylæa	Draco Hippocratis F.	300
76. περιθυσία ibid. Σώφεια	Dracones Aesculapii 135. an so-	
73	li Aesculapio iungantur dra-	
Diaulos 193	cones 136. draconum visus	
Dieuches 350. brassicam lau-	acumen ibid. draconitis lapis	
dauit ibid.	ibid.	
Digitale vomitorium. 197	Druides 60. Gallorum medi-	
Dii medici 68	ci	addit.
Diluuium medicæ rei mutatio-	Dynameron liber	86
nem attulit 14	Dysenteriae curatio Hippocrati-	
Diocles Carystius, eius ætas &	ca	294
merita 336. ei tributa episto-	E.	
la 337. eius anatome. 338.	E clegmata ab Hippocrate ad-	
ex scriptis Empedoclis profecit	hibita	277
339. 174. partus oetimestres	Ecbataneum Aesculapii templum	
vitalis credidit 339. medicinam	120. 366	
liberaliter fecit 343. eius	Edris sue Enochus	21
graphiscus 341. quod alii	Effoeminati Scytharum	243
belulcum vocant ibid.	Egregori chemiam propalant 9	
Diocletianus libros de alchymia	Ἐλείθυσσ	75
conquirere & comburere iussit	Elaterium 266. an Cnidiorum	
48	inuentum 147. 148. eius	
Dionysius Siculus an medicus	antiquitas & præparatio 148.	
328	recens	296
Dionysus 18. 76	Electiue purgantia dari credidit	
Dioxippus, eius dogmata & praxi	Hippocrates	262
333. 334	Elleborismorum antiquitas 88.	
Disci iactus 194	89	
Diuinatio ex palpitationibus &	Elleborus inuentus 87. 88. niger	
nauis corporis 92	an recte addatur infusis vino-	
Diuretica Hippocr. medicamen-	sis	264
ta 268	Elleboro crebro vsi veteres 346.	
Dogmaticorum & empiricorum	diuersos adhibendi modos ex-	
differentia 412	cogi	

Index 1. rerum.

cogitarunt 347. non parce-
vendum 379
Εἰλας Hippocrati significat vul-
nus recens 261
Empedocles Agrigentinus 173.
auris fabricam rimatus est &
cochleam nouit ibid. medici-
nam magia interpolauit 174.
eius discipulus Pausanias, ibid.
Empiricæ medicinæ exortus 404.
seqq.
Empiricis occasionem dedit He-
rophilus 380
Empirici veteres laude digni 413
Emplastra Hippocrates non com-
memorat 276. fractis veteres
non imponebant 285
Epicharmus Cous, Pythagoreus
philos. 175
Epidaurium Aesculapii templum
127
Epilepsiæ pathologia Hippocrati-
ca 240. 241. aliorum super-
stitiosa 242. remedia empiri-
ca 410
Epilogismus, quid 411
Epimenides Cretensis 167. pere-
grinator medicus 168
Epione Aesculapii vxor 82
Erasistratus 386. seqq.
Erasistrati familia, educatio, præ-
ceptores 387. commoratio
in aula Seleuci Syriæ regis. ib.
Erasistratus ad anatonem senex
demum accessit 388. retra-

stat multa quæ iuuenis scri-
pserat. ibid. præsertim in do-
ctrina de cerebro & neruis
389. valuulas cordis descri-
psit. ibid. in arteriis spiritum
contineri docuit 390. cur
sanguinem excluderet & quid
experimenta obicientibus re-
posuerit ibid. 391. cibos in
ventriculo teri docuit 394.
curiosioribus ratiociniis non
sauebat 392. 393. de bilis se-
cretionem ignorantiam suam
profitebatur 396. humorum
doctrinam in pathologia ne-
glexit 394. praxeos eius sin-
gularia 396. compositiones
diffusiores odit 400. eius chi-
rurgia 401. & scripta ibid.
Erasistrateum dogma apud Pla-
tonem 326
Erasistrateorum obseruantia præ-
ceptoris sui 404
Eryximachus Acumeni F. 314
Euacuationum lex generalis Hip-
pocr. 260
Euamerion 134
Euani Aesculapii templum 121
Eudemus 347. anatomicus no-
bilis, glandulas & cerebrum
accuratius rimatus ibid.
glandulas salivales eorumque
ductus excretorios, forte etiam
pancreaticum, nouit. 348
Eude-

Index I. rerum.

- Eudemus senior ab Aristophane
citatus 349. pharmacopola
fuit, & superstitiosa vendidit
ibid.
- Eudoxus Cnidius Philistionis di-
scip. 311. 312. mathemati-
cus, astrologus & medicus.
ibid. Chryssippi Cnidii præce-
ptor ibid.
- Eudoxus Cnidius alius ibid.
- Euenor, chirurgus vetustus 425
- Euryphon 148. Hippocrate an-
tiquior 309
- Exercitia Aegyptiorum 34
- Exercitia leuia, grauia 195
- Exoterica medicina Aegypti 48
- Experientia mater medicinæ
405. quid & quotuplex 411.
quomodo sit comparanda. ib.
Expiatores medicorum no-
men affectant 308
- Ezechias libros Salomonis com-
bussit 154
- F.
- F**ebbris pro deo apud Romanos
cultâ 428
- Febrium intermittentium gene-
ratio secundum Hippocr. 237.
238. 239. secundum Plato-
nem 324. secundum Praxa-
goram 345. secundum Era-
sistratum 391
- Febres omnes symptomaticæ
339
- Febribus vt mederi solitus sit Pe-
tron 335. vt Erasistratus 397
- Ferri usus medicus antiquissimus
91
- Festum Aesculapii *ῥάβδου ἀνάληψις.* 137
- Ficus, vt ad durationem com-
parentur 155. cibus athleta-
rum 196
- Filii dei, qui 9
- Fistulas vt Hippocr. curauerit.
283
- Flatibus multum in pathologia
tribuit Hippocrat. 237
- Foetum articulatum facit spiri-
tus 231. mortuum Hippocr.
extraxit 287
- Foetus formatio 229. nutritio
230. cur decimo mense exi-
tum quærat 232. rudimen-
ta qualia Hippocrates viderit
230. quanto tempore articu-
letur 232
- Fons alyssos 87. 88
- FRACTA vt curauerit Hippocra-
tes 284
- Frictiones 30
- G.
- G**alenus inconstans in Ascle-
piadis laudandis 144
- Gallus gallinaceus Aesculapio
iungitur 137
- Gemelli quomodo concipiantur
233
- Ge-

Index I. verum.

Gerenium Aesculapii templum	Harpocrates	126
121	Hecate	98 100
Germanicæ medicinæ antiqui- tas	Hedera, cur Baccho sacra	78
60	Helena 39. 109. eius sigillum.	ibid.
Gesneri oxymel elleboratum	Helenium 109. an sit nostra	ibid.
264	enula	ibid.
Glandulæ salivales, earumque ductus excretorii pridem co- gniti	Henochi scriptum apocryphum	
348	Heracleum, planta	95 (9)
Glaucias infelix medicus	Heraclides Hippocratis pater	206
371		
— clarus empiricus	Heraclides Tarentinus, nobilissi- mus empiricus	415--417
414	Heraclitus Ephesius 181. homi- num & medicorum osor	182.
Gorgasus Machaonis filius	principia eius in medicinam introducenda	ibid. 209
113	Herbariam rem auxit Herophi- lus	379
Gorgias Leontinus Hippocr. præcept.	Herbarii veteres 423. eorum nugæ & superstitiones	ibid.
208		424
Gorgias, chirurgus vetustus	Hercules 14. 94. Anticyræ ve- raturum bibit 94. instituit cer- tamina gymnastica 193. qua- lis sit leonina pellis, qua obte- ctus fuit 95. eius labores 94. cur ἀλεξίκακος dictus	95
426	Hercyne, Trophonii uxor	128
Gortynium Aesculapii templ. 121	Hermes 17. eius varia nomina 20. medicinæ inuentor, a Bor- richio vindicatus 19. aurificem alchemiam calluit 45. palæ- stræ inuentor	35
Græcicæ medicinæ summus vigor 373. eius vestigia Ro- mæ ante Archagathum		
431.		
432		
Graphiscum diocleum 341. 342		
Gymnastæ, qui		
193		
Gymnasticum institutum 192.		
eius auctores heoes 193. an- tiquius est medicina gymna- stica		193
Gymnasticæ medicinæ auctor Aesculapius 85. Verius autem Herodicus Selymbrianus		191
191		
Gytheatarum Aesculapii templ. 122		
H.		
Habitas athleticus qualis		195.
196		
	LII	Her-

Index I. rerum.

- Hermes tres ex orientalium
traditione 21. 22
- Hermionenſe Aefculapii fanum
127
- Hernias Hippocrates non com-
memorat. 287
- Heron, chirurgus vetuſtus 426
- Herodicus Selymbrienſis 190.
incertum an Prodicus rectius
ſcribatur ibid. medicinae gy-
mnasticae inuentor 191. 199.
an Hippocratis praceptor fue-
rit 207. 208. ab Hippocrate
reprehenditur 208. a Plato-
ne traducitur ibid. eius eſſe
videntur libri *de diæta* Hip-
pocrati tributi 256
- quidam, an Prodicus, diſcipu-
lus Hippocratis 333. librum
ſcripſit de natura humana ibid.
- Herophilus Chalcedonius 373.
Praxagoræ diſcipulus 374.
Anatomen in Aegypto ad
ſummum apicem deduxit.
374. an viuos inſecuerit ho-
mines 357. morbo defunctos,
ad ſcrutandos morbos, inſe-
cuit ibid. vaſa chyliſera vidit.
377. quibus partibus nomi-
na dederit 376
- Herophili dogma de respiratio-
ne 377. eius ſtudio pulſum
doctrina ſubtilius culta 378.
in quo ad Pythagoram deſe-
xiſſe videtur 170. pathologiae
fundamentum in humoribus
poſuit 377. ſcripta perierunt
376. obſcuritatis accuſata
379
- Herophilus rem herbariam au-
xit 379. medicamentariam in
primis coluit ibid. compoſi-
tis quoque ſtudit 380. quo
ipſo forte empiricis occaſio-
nem dedit 380. 406. 407. Se-
miempiricus a Galeno dictus
380. Hippocratem libere im-
pugnauit 378
- Herophilei quales elogio Gale-
ni 385. nemo eorum anatomi-
cum ſtudium prouexit. ibid.
- Hefiodus an medicus 165. 166
- Hippo Chironis filia 94
- Hippocrates Couſ, eius historia
eſt valde obſcura & dubia
206. ob tot ſuppoſititias &
confictas chartas 212. 213.
vnde ad medicinam profece-
rit 207. an cum Democrito
verſatus ſit 180. 179. 209.
213. Homericum dicendi ge-
nus ſectatur 281. ſummus
philophus fuit 209. Hera-
clito in multis conſentiens ib.
eius phyſica qualis 222
- a Cnidiis profecit 147. an in
peſtilentia Atticis ſuccurrerit
210
- Hip-

Index 1. verum.

- Hippocrates an de Deo recte
 senserit 227. superstitionis
 acerrimus hostis fuit 242.
 qualis anatome eius 223. an
 circulationem sanguinis noue-
 rit ibid. an valuulas in corde
 224. an sceleta habuerit 225.
 vix potuit homines dissecuif-
 se ibid. physiologia eius 223.
 seqq. pathologia 236. seqq.
 signorum doctrinam diligen-
 ter coluit 250. 251. Progno-
 sis eius, accurata & cauta.
 ibid.
- Hippocratis praxis 253. seq. re-
 gulæ generales praxeos Hip-
 pocraticæ 257. pharmacia
 eius. 278. an fuerit chemicus
 ibid. 279. -- 281. chirurgiam
 coluit 281. quas operationes
 non descripserit 287
- Hippocrates quomodo medici-
 nam a philosophia liberauerit
 221. quo jure princeps ra-
 tionalis, medicinæ vocetur
 221. 222
- Hippocratis scripta 215. valde
 sunt interpolata 218. 301.
 aliena ejus nomine inscripta
 sunt 301. 302. epistolæ &
 alia operibus subiuncta *νοθήαις*
 postulantur 213. 214
- Hippocratis mores inculpati 218
 ingenuitas maxima 219. 285.
- calumniis tamen oneratus est.
 385. & omnino incendiarius
 absurde factus est 210
- Hippocratis familia 299
- Hippocratis filii*, prouerbum
 303. 304
- Hippocrates Draconis filius 300
- Hippolochus Podalirii F. 114
- Hippopotamus venæ sectionem
 docuit 38
- Hippophaes 265
- Hoamti rex auctor medic. Sinen-
 sis 52
- Homerus an medicus 166. me-
 dicis legendus 166. 167
- Homo, quo pacto creatus sit,
 sec. Platonem 316
- Horus 18
- Humores corporis nostri sec.
 Praxagoram 335. eos Eras-
 tratus in pathologia abiecit.
 394. Herophilus stabiliuit 377
- Hydra & chersydrus 14
- Hydra Lernæa 95
- Hydropis generatio 240
- Hydrops incurabilis ob intempe-
 rantiam 354. vt ab Hippo-
 crate curatus sit 290. 291
- Hygea 82. 133. ejus pentago-
 num 133
- Hypocritica pietas ab Hippocra-
 te castigata 308
- Hypotheses in medicina nouæ
 405
- Lil 2 Hypsium

Index 1. rerum.

Hypsiū	Aesculapii	fanum	Isis	17. 18
		122	Isidis & Serapidis cultus quous- que durauit	41
I.				
Iachen, medicus Aegyptius.	50		Italica medicorum schola	146
Iaponensium medicina	52		Judaicus lapis	161
Iaso, Aesculapii F.	82		Juno 18. Lucina	75
Iason	97. 102		Jupiter	18. 69
Iaspis viridis	161		K.	
Jatroaliptarum veſtigal	199		Kαθαριμὸς quid veteribus	89.
Jatrosophistæ Alexandrini	37			90
Ibis auis	30		Korſolki an ὕδωρ χρυσεῖλλον ve- teribus celebratum	180
Iccus Tarentinus, medicus & athleta	200		L.	
Icterus vt Hippocr. curauerit	289. 290		Labor & temperantia sanos fa- ciunt	255
Ἰδιώτης, quid Hipocrati	255		Lac in dysenteria Hipocrates de- dit 295. asinum qua do- si detur	ibid. 261
Jecinors officium sec. Platonem	320		Lac bubulum, equinum, capri- num 261. equinum ebuty- raturum	ibid.
Ignis ope pestilentia curatur	187		Lactis serum	261
Incantamentum	83. 84. 85		Lacedæmonia Aſclepi ea	122. 128
Incubatio in templis Aesculapii			Lapis Panis piscis	109
139. 140. vt & in templ. Isi- dis & Serapidis	40		Laſerpitium	97
Inediæ plurimum tribuit Eraſi- ſtratus	398		Laſium Aesculapii templum	122
Infantes quomodo purgandi	266		Lebadeæ Boeotiorum erat an- trum Trophonii	128
Inflammationum generatio sec. Eraſiſtratum 391. curatio se- cundum eundem	397		Lebenæum Aesculapii templ.	122
Intercidona	429		Leo Nemeus, an quadrupes, an bipes	95
Jobus an alchemiſta	64		Leprosi, de illis leges	62
Joſephus patriarcha	49		Leucas petra	107
Iphiclus	91		Leucus, Vlyſſis ſocius.	ibid.
Iphitus certamina gymnastica re- nouauit	193		Leu-	

Index I. rerum.

Leuitæ	62	Etantes	308
Leuætricum Aesculapii templum.	122	Magica ægyptiorum medicina	40
Liber pater 76. medicinæ causa	129	Magnes purgans	265
cultus	129	Malabarica medicina	54
Liber de <i>salubri diætâ</i> est du-		Malabarum medicina cum Aegy-	
biæ auctoritatis	309	ptiis conuenit 59. theoria me-	
Lienis usus sec. Platonem	320	dica qualis 55. chemia	58
Linctus ab Hippocr. præscripti		Malum hypochondriacum a Dio-	
Linigeri sacerdotes	35 (277	cle descriptum	339
Lino abundat Aegyptus	ibid.	Mandragora ab Hippocrate com-	
Linus poeta medicus	104	mendata	273
Lipe rex auctor medicinæ Sinen-		— nigra, cum radice baaras	
sium	52	collata	153
Λοχία Diana	73	Mantias Herophileus	381
Longæuitatis primorum homi-		Marcus Cato Græcorum omni-	
num causæ	8. 11. 12	um & medicorum hostis	436
Lorum vomitorium	197	an medici per ipsum fuerint	
Luci sacri templis Aesculapii ad-		Roma pulsi 432. eius medi-	
iuncti	129	cina qualis	434
Lucina 73. 75. Sospolis 76.		Maria Mosis soror	63
eius templa	ibid.	Margaritæ ex sanguine albo	63
Lueta quid	195	Mars pestilentia auctor	63 429
Ludi Olympici, Pythici, Nemei,		Marfus	101
Isthmii que	193	Marforum gens	ibid.
Lustrandi ritus, & in eo adhibi-		Marfus rex Germaniæ	60
ta	69. 89. 90. 168	Marfyas Phryx	71
Luxata vt Hippocrates curaue-		Matricaria	74
rit 285. vt Cato	435	Meconium Hippocratis purgans	
M.			273
M achaon Aesculapii F. 82.		Medea 98. 102. eius inuenta	
111. eius filii ibid. vbi			103
sepultus	112	Medicamenta deorum manus	
Magi, medicorum nomen affe-			380
		L11 3	Medi-

Index I. rerum.

Medicamentaria res per quos au-		diis constituti aliqui erant 307
cta	422	nomen falso sibi arrogantes
Medicina hypothese non eget		308
— an perfectissima Hippocratis	219. 220	Medicus, quis optimus, sec. Pla-
æuo	309	tonem
— est ablatio & appositio	258	326
— Romanorum religiosa	428	Medius, Chryssippi discipulus
Medicinæ initium	164	353
— Aegyptiorum encomium		Medulla partium corporis origo
	26	317
— clinicæ inuentor	86	Megalopolitanum Aesculap. tem-
— forensis antiquissimum vesti-		plum
gium	234	122
— institutio, qualis olim	207	Megarense Aesculap. templum ib.
— in tres partes diductio quo-		Melampus 87. Bacchi cultum
modo sit intelligenda	418	Graecos docet 77. eius scri-
	419	pta 91. elleborus ab ipso vo-
Medici & Icti mala necessaria		catur melampodium 88. ipsi
	326	tributa diuinitas 90. templa
— an Roma vñquam pulsi	432	ipsi constructa.
— periodeutæ Asclepiadarum		91
res pessumdederunt 178. cu-		Menecrates Syracusanus, super-
ius euitandi causa in Asclepia-		bus medicus
darum collegia recepti sunt		313
	ibid.	Menodotus empiricus
— fora frequentantes	308	418
Medicorum Aegyptiorum con-		Mercurialis censura librorum
ditio 24. varii gradus digni-		Hippocratis
tatis 25. leges	ibid.	214. 217
Medicorum Hippocr. tempore		Mercurius medicinæ inuentor 78
conditio 306. seq. quo pacto		eius libri 24. <i>μεροφόρος</i> 78
inclarescere studuerint	307	& Trophonius idem
publica auctoritate & stipen-		129
		Mercurii plures
		21. 22
		Messenia Asclepiea
		122. 128
		Methanæum Aesculap. templum
		128
		Metallorum tractatio antiquissi-
		ma
		11
		<i>μετεμψύχωσις</i> Pythagorea
		170
		a Platone propagata
		321
		Metha.

Index 1. rerum.

Methanæum Asclepieum	128	Muhammedanorum persuasio de	
Meton Athenienſis, medicus &		libris Adamo cælitus miſſis	4
aſtronomus	312	Mumia Perſica	44
Metrodorus Cous philoſophus		Mundus animal, Platone aucto-	
Pythagoreus	175	re 315. eius creatio ſecund.	
Metrodorus Eraſiſtrati præce-		Platonem	316
ptor, Chryſippi diſcipulus		Mũpor, quid ſignificet veteribus	
	354		276
Mieza nobile nymphæum	356	Mysæum Aefculapii templum	
	357		123
Mileſium Aefculapii templum		N.	
	123	Næui corporis, ex iis diuina-	
Minerua 69. 74. Hygea.	129	tio	92
Mizraim an Zoroaſtres	17	Natura quid Hippocr. deſignet	
Mneſitheus 349. duo cognomi-			221. 225
nes	ibid.	Naturæ morborum medicatrices	
Mneuis taurus	40		257
Molpis, chirurgus vetuſtus	425	Naupactium Aefculapii templ.	
Moly	101		123
Morbi ſacri ætiologia Platonica		Nechepſus 50. idem qui Pharao	
	324	Necho 160. quæ bona ſcri-	
— quotnam ſint ex mente Ma-		pſit	160
labarum	57	Nereus	108
Morborum generatio, ſecund.		Nerium	109
Platonem	323	Nerui nomen antiquis late pate-	
— naturæ medicatrices	226	bat	234
Morbus Hercules	95	Nepenthes	39. 109. 166
Morbum quid dixerint empirici		Nicomachus Ariſtotelis pater	
	412		313
Mofes 61. quid de medicina con-		— Machaonis filius	113
ſtituerit 62. an chemicus fue-		Nicomedieneſe Aefculapii templ.	
rit	ibid.		123
Motiones corporis quas probaue-		Nileus, chirurgus vetuſtus.	425
rit vel improbauerit Plato		Nili aqua.	33
	325	Ni-	

Nitrum Aegyptiorum	44	P.	
Noachus 12. an Bacchus vel Cro- nus	15	Pæon Apollo	70.72
Nodus Herculeus	96	Παιδοτρόφος Diana	73
Nominum impositio an iuxta characteres initos facta sit	7.8.	Paganorum de medicinæ ortu persuasio	4
Nymphodorus, chirurgus vetu- stus	425	Palamedes	110
O.		Palæstrici modi luxata reponendi	285
Oculi scarificatio Hippocrati- ca	286	Pallas 69.74. Hygea	ibid.
Oedemata vt Hippocr. tractaue- rit	282	— omnium sanorum κλειδουχῶς, ad dextram Iouis sedet	75
Oenone	110	Paludum noxa	14
Oetylorum Asclepieum	128	Pan	18
Opium vsus empiricis frequens	409	Panacea	70.82
Opium Thebaicum	39	Pancratium, quid	195
— an Hippocrati cognitum	273	Pancreaticus ductus veteribus fuit cognitus	348
— Diagoras Melius damnavit	183.	Papauer spumeum 95. album purgans	264
— externe tamen adhibuit	ibid.	paracentesis abdominis & pecto- ris	286
Opopanax	95	paraschista	42
Organon Philistionis	311	paremptosis Erasistratea	391
Orpheus, de plantis scripsit	103		396
Oropium Aesculapii templum	123	Partus octimestris	332.339
Osiris Aegyptius 17.125. an Bac- chus	77	— legitimus	232
Osymanduæ sepulchrum	45.46	Pastilli Hippocratis	277
Ouula feminina Hippocrates no- uit	230	Pastophori	24
Oxymel elleboratum Gesneri	264	Pathologia Aegyptiorum	29
		— flatuosa Sinensium 54. Hip- pocratis	237. seq.
		Pathologiam veterum quid com- mender.	247
		Patrensia Asclepiea	123.128
		Pau-	

Index I. verum.

Pausanias Empedoclis discipulus	discipulus & imitator in quo
174	407
Peleus	Philippus Acarnan, Alexandri
106	M. medicus
Pellæum Aesculapii templum	370
123	Philistion Siculus, antiquus me-
Pentagonum Hygeæ	dicus 310. an Hippocrateus
133	ibid. dogma eius aliquod 311
Peplium	organon eius ibid.
264	Philosophi medicinæ auctores
Pergamenum Aesculapii templ.	145. 165. medicinam in liber-
123	tatem adseruerunt 220. sed
Periapta	ratiociniis iterum implicue-
84	runt ibid.
Perseæ medicos habebant primo	Philotimus Praxagoræ auditor
Aegyptios, deinde Græcos	cerebrum inutile dixit 346
156. 157	Φλεψ, quam varia significet
Perfarum temperantia	234
— pollinctura	44
Pestilentia Athenis grassata	187
a Thucydeide accurate descri-	pta
188	Pestilentia remedia Romana
429	Petron. s. Petronas 335. eius cu-
Petron. s. Petronas 335. eius cu-	ratio febrium ibid. iunior qui-
dam	336
Petosiris	161
Phaon, medicus antiquus	310
Pharis Aesculapii templ.	124
Pharmacopolæ veteres	423
Pharmacum immortalitatis	18
— longæ vitæ	8. 11
Pheræum Aesculapii templum	124
Pherecydes Syrius	169
Philetas, medicus antiquus	310
Philinus Cous 406. sectæ empi-	ricæ antistes ibid. Herophili
discipulus & imitator in quo	
Philippus Acarnan, Alexandri	
M. medicus	
Philistion Siculus, antiquus me-	
dicus 310. an Hippocrateus	
ibid. dogma eius aliquod 311	
organon eius	
Philosophi medicinæ auctores	
145. 165. medicinam in liber-	
tatem adseruerunt 220. sed	
ratiociniis iterum implicue-	
runt	
Philotimus Praxagoræ auditor	
cerebrum inutile dixit	
Φλεψ, quam varia significet	
Phliasiorum Asclepiea	
Phœnicum de Aesculapio persua-	
sio	
Phosphorus Noachi fabulosus	
Physica, quæ medico utilis	
Physiologia Aegyptiorum	
medicæ & physicæ differentia	
Pilulas Hippocrates non comme-	
morat	
Pilumna	
Pittalus, medicus antiquus	
Pix cedria	
Plato philosopho medicus	
M m	
Eius	

Eius philosophia quæ dogmata misceat 315. medicinæ systema Timæo - Platonicum ibid. quid de medicina gymnastica senserit 192. quid de pulmonis usu 319. quid de spermate virili 321. an circulum sanguinis nouerit 318. vterum animal viuum esse docuit 321. mira philosophia de generatione. ibid. conferuescentiam quandam in corpore statuit 318. vt & rete quoddam arteriarum & venarum 322. quæ valetudinis conseruandæ præcepta dederit 324. pathologia eius 322. seqq.	Polyidus 91
Plethoræ in pathologia Erasistratus multum tribuit 396	Potus ad pulmones descensus a Platone creditus 319
Plistonius Praxagoræ discip. 346. de ciborum concoctione quid senserit. ibid.	Practicæ regulæ Hippocratis. 257. seqq.
Plumbi ramenta interius adhibita 409	Praxagoras Cous 343. anatomicus rudior ibid. sanguinem in arteriis contineri negauit 344. neruos a corde deduxit ibid. venæ cauæ nomen indidit ibid. pulsuum doctri. nam coluit 344. 378. eius discipuli 345
Podalirius 82. 113	Proeti filia 87
Polemocrates, Machaonis F. 111. 113	Prodicus. vid. Herodic.
Pollinctores Aegyptii 25	Prognosis post Hippocratem studiose culta, cur 253
Pollinctura Aegyptiorum 42. 50. anatomen parum iuuat 27. aliarum gentium 44	Prometheus 78
Polybus, gener Hippocratis 301. scripta eius 302. 303	Prophetæ Judæorum medici. 155
Polydamna 39. 109	Protarchus, vetus chirurgus. 426
	Protesilaus 108
	Psyllorum gens 101
	Ptolemæus Lagi, videtur cum Alexandro Aristotelis disciplinæ particeps fuisse 367
	Ptifana, eiusque differentia 274
	Pugilatus 195
	Pulmones expurgandi modus 269
	Pulsui, vt signo, Hippocrates aliquando attendit 250. vbi & vnde

Index 1. rerum.

vnde secundum Hippocratem	235	Quatuor venarum paria a capi-	te	224
Pulsuum observatio apud orien-		R.		
tales 52. 55. doctrinam sub-		Rabbinorum de medicinæ ori-		
tilius coluit Herophilus	378	gine doctrina		4
Pulsus ab Erasistrato negligitur		Radix amara Homeri		166
393. quid differat a spasmō		Rasura Aegyptiis familiaris		35
& tremore	344	Raziel præceptor Adami		4
Purgantia Hippocrati familiariora	267.	Reges Aegypti libros antiquos		
drastica confidenter		conquisiverunt 383. quinam		
dedit 262. 263. etiam in acu-		mortuorum corpora infecue-		
tis	267	rint		27
Purgantibus bellum indixere		Religio Aegyptiorum sanitatem		
Chrysippus 352. Erasistratus		respexit		36
396. 398. Plato	325	— Aesculapii quo fine instituta		
Purgatio vteri	270	116. antiquitas eius		117
Pythagoras Samius, magnus		Respiratio, quatuor actibus ab-		
peregrinator 169. medicinæ		solvitur sec. Herophilum 377.		
studiosus ibid. incantationi-		eius usus secundum Erasistrat.		391
bis aliisque superstitionis fauit				
171. brassicam celebrauit. ib.		Repletionis nimiae curatio Era-		
Pythagoras Samius aliptes 176.		strat.		399
eius institutum circa athle-		Reuellenda quænam sint		259
tas	ibid.	Rhodia Asclepiadarum schola		
Pythagorea medicina qualis 170.				146
dogmata in Erasistrati schola		Rhodium Aesculapii templum		
396. 397				124
Pythagorici numeri	249	Rhododaphne		109
Pythius coluber	14. 70	Roma an sexcentis annis sine		
Pythii ludi	70	medicis fuerit 432. ante Ar-		
Q.		chagathum medicos habuit		
Quartanæ cura & remedia		431. 432.		
Hippocratica 273. 287.		Romæ antiquissima medicina		
289		qualis fuerit		428
		M m m 2		Roma.

Index I. rerum.

Romanum Aesculapii templum	124	— ab Epimenide videtur Pythagoræ innotuisse	ibid.
Rome, Aesculapii filia	82	Scytharum effoeminati	243
S.		Selemnus fl.	108
Sacerdotes Aesculapii 138. eorum fortunæ 139. officium	ibid.	Semen femininum	229
— Judæorum medici	155	— virile unde proueniat	228.
Sacrificia Aesculapio ferenda.	141		229
Sal diuinum	154	Semiologia Malabarum 57. Si-	
— sacerdotale	ibid.	nensium	52
— viperarum Tachenii	279	Semus, dicitur medica scripisse	15
Salis vsu abstinebant sacerdotes		Seplasiarii	424
Aegyptii	34	Serapidis religio Athenas delata	366
Salomon rex Judæorum 151. an alchemiam nouerit 153. eius libros Ezechias comburit 154		Serapion 406. 408. e schola Erasistrati prodiisse dicitur	ibid.
Saltus	194	Specimina praxeos eius	409
Sambuci folia	261	Serapis	125
Sanguinis missiones ab Hippocrate factæ	270	Serpentum coniuratio	102
Sanguis albus	111. 234. 235	Serui medici Iosephi	50
— tauri venenum	159	— — apud Græcos	327.
Sanguinem in arteriis contineri Erasistratus negauit	390	eorum origo	198
Sarapis	18	Sesamoides 263. non est elleborus niger	264
Scammonium	266	Sesostris	99
Scarificatio Hippocrati nota.	272	Sethi columnæ	10
— oculi	286	Sicyonium Aesculapii templum	124
Sceleta, an crebra apud Agyptios	27	Sideritis Heraclea	95
— an Hippocrates habuerit.	225	Sidonium Aesculapii templum	124
Scilla in lustrationibus frequens	168	Sigaleon	126
		Signa Aesculapii qualia	130
		Signaturarum doctrina	8
		Signo-	

Index I. rerum.

- Signorum doctrina ab Hippocrate
diligenter culta 250. 251
Silphium 97
Simplicium studio Alexandria fa-
uit 379
Sinensium medicina 52. an che-
miam norint 53
Smyrnæum Aesculapii templ. 124
Socrates 183. corporis curam
vel animi causa habendam do-
cuit 184
Spectra meridie apparere 108
Spectrum historiam docet 109
Sperma virile, quid secundum
Platonem 321
Sphyrus Machaonis F. 111. 113
Spiritus quid Hippocrati 235.
237. in arteriis contineri 391
Stadium 194
Sterilitatis curatio 91
Stethæum Aesculapii templ. 124
Strato peripateticus 339
Straton Erasistrateus 402. se-
ctatores ab ipso denominatos
habuit ibid.
Succotra Insula colonis Græcis
repleta 365
Sudorem prouocandi modus
Hippocr. 270
Superstitiosæ curationes antiquæ
90
Sylvanus Deus 429
T.
Tabula Smaragdina 22
Tabulæ votivæ & donaria
Aesculapii templis illata 140
Tanagræi a Mercurio sanitatem
expetebant 129
Tanzuc pastilli 53
τὸ Θεῖον Hippocratis 244
Tegeæ Aesculapii templum 124
Telephorus 126. an Aesculapii
F. 135
Templa Aesculapii elatis locis
condita. 129. fere lucos ad-
iunctos habebant. ibid.
Templorum noticia 118. seqq.
leges 130
Terebræ Hippocratis 283
Tetani curatio Hippocratica 283
Tetragonum 269. an regulus
antimonii 278
Teucer, teucrui inuentor 107
Thales Milesius 168
Thaletas Cretensis musicus &
medicus. ibid.
Thapsia 266
Thelpusanum Aesculapii templ.
125
Themis Apollinem nutrit 69
Theomedon medicus antiquus
312
Theophrastus Eresius, Aristote-
lis discip. & in schola succes-
sor. 369. regnum vegetabile
seorsim coluit, vt & minera-
le. ibid. eius scripta ibid. in ea
notæ & correctiones Caspari
Hoffmanni, vbi lateant. 369
M m m 3 Ther.

Index 1. rerum.

Thermæ Joniæ	167	Troezeniorum Aesculapii templ.	128
Theſſalus Hippocratis F.	300	Troiani belli epocha	105
Thesmophoros	18	Trophonii oraculum	128
Thomasius, (Godofredus) aſſer-		Trophonius 78. Boeotiorum	128
nat Caſpari Hoffmanni notas			
et emendationes in Theophra-			
ſtum Ereſium	369	Tuba Euſtachii, quomodo olim	173
Thraſyas Mantinenſis, herbarius,		vocata	173
venenorum cognitionem am-		Turullius, lucum Aesculapii in	130
plificat	370	inſula Co ſuccidit	130
Thubalcainus, an chemicus	8	V.	
Thyodomas	91	Valetudinis conſeruandæ præ-	324
Timæus Locrus 176. quem ſe-		cepta Platonica	324
quitur Plato	315	Vapores medendo adhibuit Hip-	275
Tinctura auri Electoris Colonien-		pocr.	275
ſis	63	Varices, quomodo Hippocr. tra-	282
Titanæum Aesculapii templum	124	ctauerit	282
Tithoreenſia Aſclepiea	124. 128	Vaſa chyliſera Herophilus vidit	377.
Tobiæ curatio	155	eademque Eraſiſtratus	392
Topicis multum tribuit Eraſiſtra-			
tus	399	Vellus aureum 97. ad alchemi-	98. 99
Toxaris Scythæ poſt mortem A-		am trahi ſolet	98. 99
thenienſibus prodeſt, proſi-		Venæ ſectiōnem hippopotamus	
gandā peſtilentia	211	docuit 38. Aegyptiorum in-	
Transitus auris 171. Inuentum		uentum ibid. eius primum ex-	
Alcmæonis	173	emplum 114. præcedere de-	
τετραλιζεαζ quid	195	bet purgationem 271. cur E-	
Triccenſe Aesculapii templum	125	raſiſtratus eam repudiarit 396	
Trinitas medica paganorum	69	Venarum interceptio, quid 271	
Triplex ſermo empiricorum	410	ſecandarum delectus. ibid.	
Tripus artis medicæ	412	Venenorum, iſiſque oppoſito-	
Trochiſci cyphy	36	rum alexipharmacorum, do-	
		ctrina, quando accuratius	
		culta	422
		Venus	

IN.

INDEX II. AVCTORVM.

A.	B.
A etuarus 211	B ælius (Petr.) 181. 183. 185
Aelianus 30. 325. 328. 358	Baierus (Io. Iacob) 314
Aeschylus 71. 78. 79.	Bartholinus (Thom.) 166
Aetius 160. 182. 183. 187. 403. 408. 425. 426	Basso (Sebastianus) 359
Agatharchides 47	Berckelius (Abrah.) 373
Alexander ab Alexandro 69	Bellinus 251
Almelouenius, 147. 223. 230	Bellonius 88
Alpinus (Prosper) 30. 41	Berosus 16
Alstedius 60	Bibliotheca Anglica 124
Apollonius Rhodius 96. 102	Bochartus 15
Appianus 388	Boerhaave 63
Apuleius 73	Bonetus 345
Aretæus 299	Bontekoe 152
Aristobulus apud Plutarchum 358	Borrichius 11. 19. 22. 28. 31. 33. 38. 39. 40. 45. 47. 48. 98. 99. 160. 361
Aristophanes 140. 303. 314	Boyle (Rob.) 54. 219
scholiastes eius 304	Brendelius (Adam) 166
Aristoteles 26. 173. 175. 224. 302	Buddeus (Io. Franc.) 7. 152
Arrianus 120. 363. 365. 368. 371	Burrhus (Fr. Ios.) 279
Athenæus 182. 304. 311. 313. 350. 358	C.
Augenius (Horatius) 261	C allimachus 35. 69. 73. 74
Augustinus 126. 429	Camerarius (Ioach. I. F.) 88
Auicenna 296	Casaubonus 72
Aurelianus (Cælius) 269. 345. 377. 409. 410. 414. 416. 417	Cassianus (Io.) 16
	Cassius Iatrosofista 383
	Catullus 35. 75
	Chæremon Stoicus 36. 235
	Chalcidius 172. 368
	Cornel. Celsus 101. 145. 165. 169.

Index II. auctorum.

169. 172. 173. 181. 209.	Diodorus Siculus 14. 17. 20. 24.
219. 221. 249. 281. 286.	25. 28. --- 34. 36. 39. --- 43.
310. 311. 318. 335. 363.	45. 47. 48. 69. 71. 76. 77.
341. 346. 353. 370. 374.	87. 94. 96. 100. --- 103. 112
377. 379. 394. 395. 405.	Diogenes Laertius 28. 168. 169.
406. 408. 414. 416. --- 420.	172. --- 176. 181. 187. 311. 313.
425. --- 426	362. 369. 387
Cicero 10. 76. 78. 129. 181.	Dionysius Halicarnassensis 431
208. --- 429	Dioscorides 44. 88. 148. 159.
Clemens Alexandrinus 24. 61.	182. 183. 265. 296. 297
74. 87. 90. 91. 94. 103. 111.	Diphilus 90
117. --- 172	E.
Cleodemus, apud Plutarchum	Epiphanius 368. 415
166	Erotianus 215. 381. 382
Cordus, (Euricius) 71	Euripides 76
Clericus (Daniel.) 40. 72. 91. 97.	Eusebius 118. 125. 151
114. 141. 160. 214. 217. 218.	Eustathius ad Homerum 98. 100.
239. 247. 256. 260. 267.	358
272. 328. 332. 374. 388. 413	— — ad Dionysium Perieg.
Cleyerus 53. 54	129
Cointus Smyrnæus 106. 111	F.
Conon apud Photium 110	Faber (Petrus) 192
Conringius 28. 29. 160. 244	Fabricius (Jo. Albert.) 4. 6.
Crollius 8	9. 10. 15. 16. 22. 39. 63. 87.
Cuperus (Gisbertus) 126. 132	91. 93. 104. 133. 152. 166. ---
Curtius 314. 371	169. 174. 176. 180. 181. 185.
D.	206. 209. 214. 218. 311. 313.
van Dale (Anton.) 192	342. 349. 374. 385. 401.
Democritus (Christi-	403. 414.
an.) 279	Falconerius. 192
Dickinsonus (Edmund.) 12. 60	Feith (Euerhard.) 70
Didymus Scholiastes Homeri 75.	Fernelius 244
154	Ficinus (Marfilius) 315
Dietericus (Heluicus) 279	Nnn Foefius

Index II. auctorum.

- Foefius 218. 236. 259. 264. 269
 Freind (Jo.) 272. 296
 G.
Galenus 37. 39. 84. 85. 88. 91. 124. 146. 147. 149. 171. 191. 200. 208. 215. 224. 234. 244. 259. 278. 280. 281. 299. -- 302. 304. 319. 334. -- 340. 343. -- 350. 353. 373. 374. 377. 378. 380. --- 385. 387. 388. 390. 392. -- 397. 399. 402. 403. 406. 410. 414. 417. 425.
 Giafer Ben Muhammed, Al Sa-
 dik 92
 Georgius Syncellus 10. 63
 Gesnerus (Conr.) 182. 264
 Gorraeus (Jo.) 236. 342
 Gründlerus (Jo. Ernest) 54
 Gundling (Nicol. Hieronym.) 227. 305
 H.
Hardt (Hermannus ab) 7
 Heinsius (Daniel.) 104
 Helladius Befantinus 88
 Helmontius 211. 212
 Herbelotus 6. 21. 44. 49. 92. 366
 Herodotus 20. 21. 22. 25. 27. 29. -- 33. 35. 43. 45. 77. 87. 108. 109. 157. 159. 160. 172. 177. 243.
 Heumannus (Chr. Aug.) *add.*
 Heurnius (Jo.) 147
 Hieronymus 35. 36. 64. 155. 233. 235. 325. 328
 Hippocrates 146. 147. 221
 Hoffmannus (Caspar.) 26. 369
 — — (Frider.) 192. 279
 Hottingerus 21
 Homerus 39. 45. 49. 70. 75. 82. 101. 102. 106. 107. 111. 112. 154. 234
 Hyginus 86. 112
 I.
Iamblichus 170
 Ioannes Antiochenis 99
 Iordanus (Hieronymus) 244
 Iosephus 10. 14. 151. 152. 153
 Isidorus Hispalensis 142
 Isocrates 26. 38. 49
 Iul. Africanus 27
 Iuuenalis 161
 I.
Krigesmannus 22
 L.
Lancisus 95. 130
Langius (Io.) 37
 Largius Designatianus 337
 Laurentius (Andr.) 359
 Lindenius (Jo. Antonid.) 223. 234. 268
 Listerus (Mart.) 219
 Liuius 120. 429
 Lochnerus 110. 134. 137
 Luc.

Index II. auctorum.

Lucianus	118. 136. 211	Orpheus	76
Ludolfus (Jobus)	21	Ouidius	70. 74. 110
Lundius (Carolus)	185	P.	
M.		Paschius	53. 152
M angetus	223	Patritius (Fr.)	22
Marcellus Empiricus	337	Paulus Aegineta.	187. 285.
Macrobius	72. 75. 76. 319.		337. 425
	339. 386. 394	Pausanias	73. 76. 78. 80. 81.
Manethos	20. 22. 29		87. 88. 91. 108. 112. 113.
P. Vincentius Maria di S. Cateri-			116. 117 — 125. 127. —
na de Siena	365		130. 134. 136. 137. 164.
Martialis	71		225. 349
Martianus (Prosper)	233. 239.	Peirescius	21
	273	Petauius	157
Matthiolus	101. 264	Petronius Arbiter	180
Mauchartus	add.	Peyrerius (Isaacus)	7
Mead. Richardus	403. 408	Pherecydes historicus	72
Meibomius	140. 300	Philo	61
Menander	90	Philostratus	93. 108. 110. 167.
Mercurialis (Hieronym.)	30.		234
	140. 192. 214. 217. 218. 265.	Photius	47. 89. 94. 95. 101.
	276		107. 109. 110. 136. 154.
Mollerus (Joh.)	185	Phurnutus	72. 78
Montfaucon (Bernh. de)	133.	Pindarus	69. 83. 92
	135	Pitcarnius (Archibald.)	223
N.		Plato	18. 78. 81. 82. 141. 175.
N effelius	136. 153. 384		184. 185. 200. 207. 208.
Nicander	71. 159		252. 314
Nicolaus Myrepsus	154. 408	Plinius	27 — 30. 38. 60. 73.
Nieuhof (Joh.)	52		81. 88. 90. 93. 95. 97.
Nonnus Panopolitanus	96		100. 101. 104. 107. 109.
O.			148. 166. 171. 175. 182. 191.
O ribasius	96. 341. 342. 346.		200. 207. 213. 311. 332. 336.
	347. 349. 350. 425.		352. 353. 357. 378. 379.
		Nnn 2	386.

Index II. auctorum.

386. 388. 415. 424. 428.	Sebizius (Jo. Alb.)	117
429	Seneca	29. 180
Plutarchus 27. 30. 33. 34. 36.	Sennertus (Daniel)	63
72. 74. 83. 93. 122. 126.	Sextus Empiricus	374. 386.
129. 136. 138. 166. 173.		387
174. 191. 192. 213. 310.	Sigonius (Carolus)	428
313. 319. 328. 334. 338.	Solinus	101
356. 358. 363. 368. 370.	Sophocles	69
388. 400. 429. 431.	Soranus	206. 215
Polybius	Solibus	74
Ptolemæus Hephæstionis	95.	Spanhemius (Ezech.) 70. 75.
	107. 109	137. 140. 213
Q.	Spencerus	35
Q uintus Calaber	III. 112	Sponius
		139
R.	Stahlius (Georg. Ern.)	5. 63.
R amazinus (Bernhardinus)		413
	327	Stephanus Byzantinus 89. 114.
Reimannus	7	120
Relandus (Adrian.)	4	Strabo 40. 72. 82. 89. 121. 125.
ten Rhyne (Wilhelm)	156	367. 386. 403
Rufus Ephesus	344. 347. 376	Suidas 81. 98. 182. 206. 300.
S.		333. 353. 386
S almasius	87. 99	Syluaticus (Jo. Baptist.) 234
S caliger (Jof.)	214	T.
Schendus (Michael)	53	T achenius (Otto.) 279
Scheuchzerus	64	Tertullianus. 9. 375
Schoberus (Gottf.)	44	Theocritus 123
Scholiaſtes Ariſtophanis	119	Theophilus Protospatharius 318
— — Nicandri	101	Theophrastus Erefius 88. 99.
— — Pindari	80	148. 328. 349. 423
Schwarzius (C. G.)	137	Thonerus (Augustinus) 366
Sgambatus (Scipio)	15	Thucydides 188. 211
Scultetus (Jo.)	366	Tiraquellus (Andr.) 387
		Tril.

Trillerus	166	
Tzetzes (Jo.)	206. 313	X.
V.		
Valerius Maximus	430	Xenophon 93. 119. 145. 157.
Valeriola (Fr.)	236. 248.	183. 209. 307
	251	
Varro (Marc.)	126. 207. 429	Z.
Verulamius (Baco)	102	
Virgilius	61. 101	Zacuth (R. Abrah.) 152
W.		Zapfius 185
Wagenfeilius (Jo. Christ.)	62	Zosimus Panopolites 10. 22
Wedelius (Georg. Wolf- gang.)	166	Zwelferus (Jo.) 279
		Zwingerus 184

ADDENDA ET CORRIGENDA.

Pag. 27. §. 16. *not.* * adde: Ipsemet PLVTARCHVS idem illud, quod hoc loco σκελετόν dixerat, libro de *Iside & Osiride* p. m. 334. *ed. Frob.* Gr. vocat εἰδωλον ἀνθρώπου τεθνηκότος ἐν κιβωτίῳ περιφερομένου, *imaginem hominis mortui, cistule inclusam*, ut nullum sit dubium, quin cum Herodoto idem sentiat, omnemque sceleti, ex nostri sæculi acceptione, ideam excludat.

Pag. 40. §. 49. *lin.* 5. lege: *Heliopoli* & *lin.* 6. Apin.

Pag. 60. §. 32. *notæ* adde: Druidas autem vatum ac medicorum loco Gallis fuisse, testatur PLINIVS *libr.* xxx. *cap.* I.

Pag. 130. §. 13. *not.* * adde: De Turullio hoc, & luco Aesculapii per ipsum magna ex parte, ad ædificandam clausum, succiso, legitur apud VALER. MAXIMVM *libr.* I. *cap.* 2.

Pag. 138. §. 28. *lin.* II. lege: *Praxagoras Cous.*

Pag. 147. §. 19. *notæ* adde: sequitur autem in eo Rufum apud ORIBASIVM *medic. collect. Lib.* VII. p. 324.

Pag. 148. §. 22. *lin.* 2. lege: *Gnidiarum.*

Pag. 154. §. 9. *nota* ** lege 213.

Pag. 164. §. 4. *lin.* 2. lege: *Aristomenes.*

Pag. 180. §. 53. *notæ* adde: PLINIVS xxviii. 8. testatur illum chamæleontem peculiari volumine dignum existimasse, & per singula membra dissecuisse.

Pag. 214. §. 17. *notæ* adde: Etiam vir doctissimus & historiæ philosophicæ consultissimus, D. D. CHRISTOPH. AVG. HEVMANNVS totam illam narrationem pro fabula & epistolicum illud commercium pro suppositio & sophistico publice declaravit in *Actis Eruditorum Lipsiens.* A. MDCCC XIII. pag. 458. eundemque discursum *Actis philosophorum* inseruit *Part.* III. *sect.* II. pag. 670. seq.

Pag. 239. §. 6. *lin.* 8. lege: *maxime.*

Pag.

Pag. 243. §. 10. notæ adde : Eius compar documentum inuenies
de intern. affectionib. §. 25.

Pag. 273. §. 43. lin. 13. lege : succos.

Pag. 286. §. 73. notæ * adde : de oculi scarificatione nuper eru-
dite & absque inuidia egit Exc. D.D. BVRCH. DAN.
MAVCHART, Med. Prof. Tubingensis, peculiari
dissertatione de hoc argumento scripta.

Pag. 310. §. 11. lin. 5. lege : Demosthenem.

Pag. 412. §. 19. lin. 3. post salubria adde : qua insalubria.

Pag. 413. §. 23. lin. 3. post quoniam, dele verba : infinitus argu-
mento impugnabant, quoniam.

Eadem pagina §. 24. lin. 1. post res adde : est. Et linea 5. pro nec
leg : ne.

Pag. 415. lin. 1. pro : id quod, lege : idem quoque.

— — §. 28. lin. 5. lege chirurgica.

Pag. 417. §. 33. lin. 6. lege : commendatam.

Pag. 427. §. 20. lin. 2. lege : venissent.

Pag. 428. §. 1. lin. 3. lege : medicina.

— — lin. 13. lege : sexcentef.

Pag. 432. §. 9. lin. 4. lege : petitus.

— — §. 10. lin. 3. lege : decantatos.

— — — lin. 7. lege : Aegypt.

57.036.877

45x

40 x 5

